GOLIARDA
SAPIENZA

Arta bucuriei

„Un imn al senzualității și al inteligenței subversive.“

ANDRÉ CLAVEL,
L'EXPRESS

PANDORA M

Anansi
CLASIC

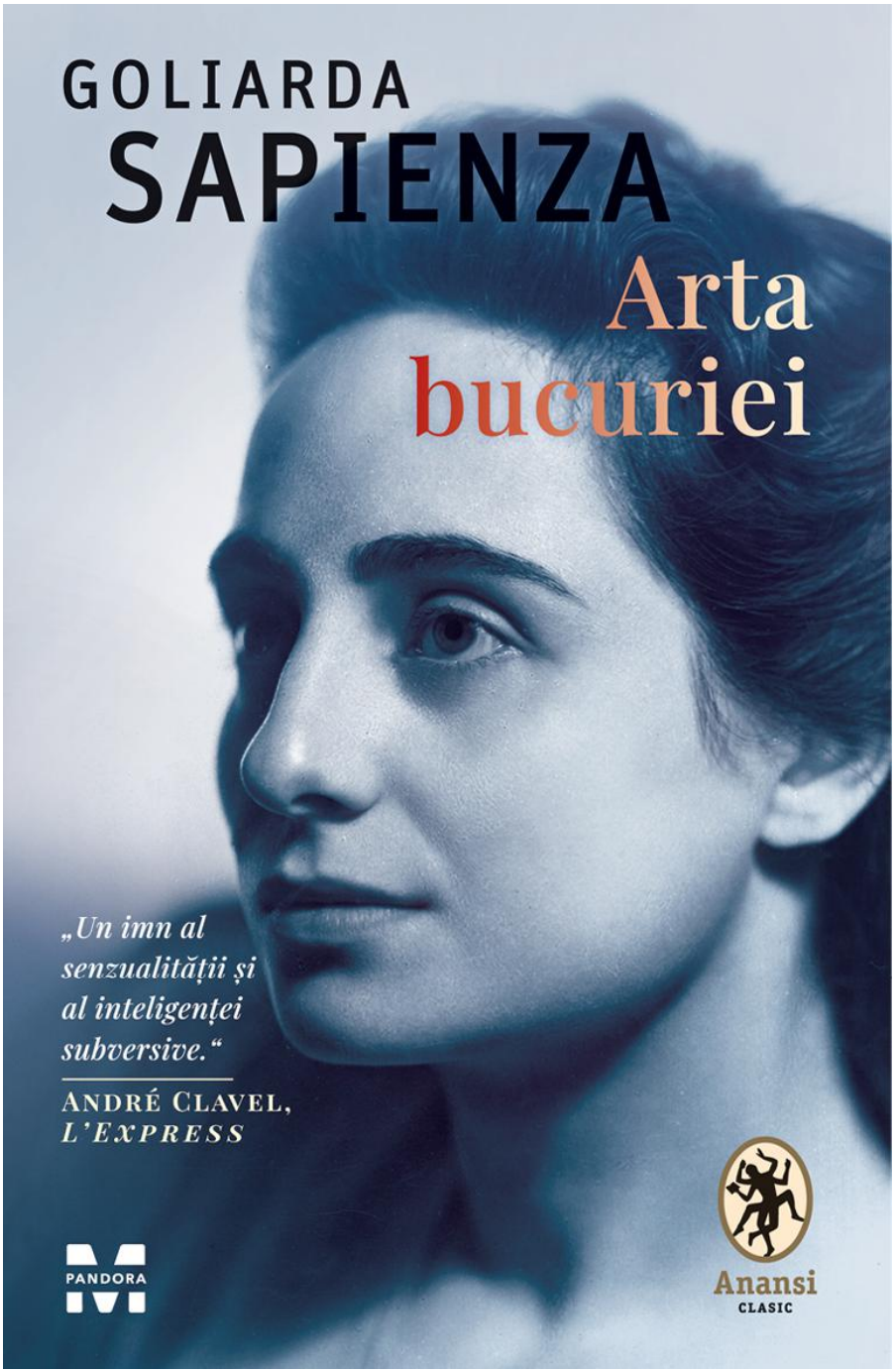
GOLIARDA
SAPIENZA
Arta
bucuriei
„Un imn al
senzualității și
al inteligenței
subversive.“
ANDRÉ CLAVEL,
L'EXPRESS
PANDORA
Anansi
CLASIC

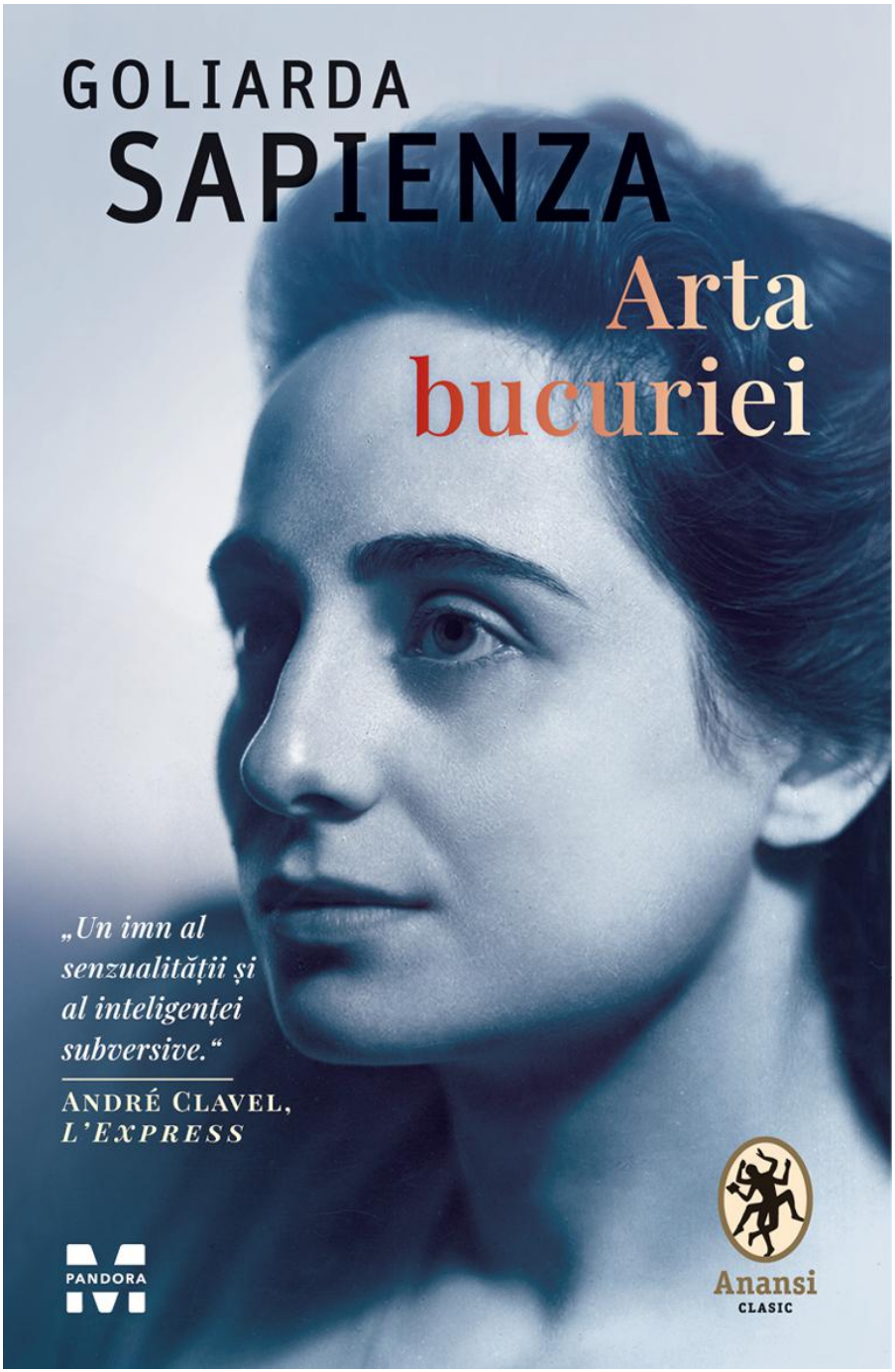
GOLIARDA
SAPIENZA
Arta
bucuriei
„Un imn al
senzualității și
al inteligenței
subversive.“
ANDRÉ CLAVEL,
L'EXPRESS
PANDORA
Anansi
CLASIC

GOLIARDA
SAPIENZA

Arta bucuriei

„Un imn al senzualității și al inteligenței subversive.“

ANDRÉ CLAVEL,
L'EXPRESS

PANDORA M

Anansi
CLASIC

COLECȚIE COORDONATĂ DE **BOGDAN-ALEXANDRU STĂNESCU**

Anansi
CLASIC

GOLIARDA

SAPIENZA

Arta bucuriei

Prefață de

Angelo Pellegrino

Traducere din limba italiană și note de

Corina Popescu

PANDORA M

editori:

Magdalena Mărculescu

Silviu Dragomir

fondator:

Ion Mărculescu, 1994

director editorial:

Bogdan-Alexandru Stănescu

redactare:

Alexandra Turcu

design:

Andrei Gamarț

director producție:

Cristian Claudiu Coban

dtp:

Daniel Eberhat

Conținutul acestei lucrări electronice este protejat prin copyright (drepturi de autor), iar cartea este destinată exclusiv utilizării ei în scop privat pe dispozitivul de citire pe care a fost descărcată. Orice

altă utilizare, incluzând împrumutul sau schimbul, reproducerea integrală sau parţială, multiplicarea, închirierea, punerea la dispoziţia publică, inclusiv prin internet sau prin reţele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informaţiei, altele decât cele pe care a fost descărcată, revânzarea sub orice formă sau prin orice mijloc, fără consimțământul editorului, sunt interzise. Dreptul de folosință al lucrării nu este transferabil.

Drepturile de autor pentru versiunea electronică în formatele existente ale acestei lucrări aparțin persoanei juridice Pandora Publishing SRL.

Titlul original: L'arte della gioia

Autor: Goliarda Sapienza

Copyright © The Estate of Goliarda Sapienza, 1998

First published in Italy in 1998

This edition published in agreement with Piergiorgio Nicolazzini Literary Agency (PNLA)

Copyright © Pandora M, 2021 pentru prezenta ediţie

O.P. 16, Ghișeul 1, C.P. 0490, București

Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20

e-mail: comenzi@edituratrei.ro

www.pandoram.ro

ISBN (print): 978-606-978-388-7

ISBN (epub): 9786069786253

Pandora M face parte din Grupul Editorial TREI

Lungul marș al Artei bucuriei

Dacă e adevărat că orice carte are un destin, în destinul cărții Arta bucuriei sunt implicat cu siguranță și eu, încă de la întâlnirea cu Goliarda, din 1975, încă de la revizuirea romanului, muncă pe care Goliarda mi-a lăsat-o integral în seamă. Moartea ei neașteptată, în 1990, m-a legat definitiv de destinul cărții. De acum îmi era încredințată numai răspunderea de a face să trăiască ori de a lăsa pradă distrugerii povestea Modestei, încheiată deja încă din îndepărtatul 1976. Refuzată la vremea ei de unii dintre cei mai importanți editori, cartea zăcea de douăzeci de ani într-o ladă din biroul meu, în așteptarea unor timpuri mai norocoase. Timpurile acelea n-au mai venit niciodată. Până când Goliarda a murit.

Am publicat pe cheltuiala mea Arta bucuriei într-o mie de exemplare, la Editura Stampa Alternativa. Era în 1998. Cartea a ajuns la numeroși critici și editori. A fost trecută cu vederea. Țin minte că intram în fiecare zi într-o librărie Feltrinelli, care ținea două exemplare ale romanului în spatele altor cărți, sus, pe un raft ascuns de o coloană. Îmi spuneau de fiecare dată: „cine să cumpere așa ceva?“ Într-o bună zi, am observat că lipsea un exemplar. Aș fi dat orice să pot afla identitatea acelui unic cumpărător. După alte câteva zile, a dispărut și celălalt exemplar. Era stupefiant.

S-au mai scurs trei ani fără să se mai întâmple nimic. Apoi, mulțumită interesului plin de pasiune arătat de Loredana Rotondo, directoarea canalului RAI 3, figurii autoarei i-a fost dedicată o emisiune din seria Goluri de memorie, cu titlul Goliarda Sapienza, arta unei vieți. O emisiune plină de melancolie, dar sugestivă, bogată în evocări, cu numeroase mărturii, printre care și a mea. A fost transmisă, cum rar se întâmplă, nu numai o sigură dată, chiar dacă la ore, ca de obicei, imposibile.

N-a fost în zadar. A încurajat interesul atotputernicilor distribuitori, sensibili la suportul mediatic, care au propus Editurii Stampa Alternativa o reeditare mai substanțială, iar aceasta a văzut lumina tiparului în 2003. De data asta, a început să-și facă drum un oarecare interes, mai degrabă de ordin social decât propriu-zis literar, acesta fiind mereu destinul critic al operei.

În afara Italiei, Arta bucuriei a avut parte de o soartă hotărât mai

bună. Încă de la ediția din 1998, îi încredințasem romanul unei tinere agente literare, care se ocupa de țările de limbă germană. La Frankfurt, a reținut atenția lui Waltraud Schwarze, genială descoperitoare de texte necunoscute. Așa se face că romanul apare la Berlin, la Aufbau-Verlag. Apare prima parte: în Germania, cartea fusese divizată în două părți. Însă Waltraud Schwarze îi telefonase între timp la Paris lui Viviane Hamy, eleva lui Robert Laffont, o editoare cunoscută pentru curajul ei, sfătuind-o să citească un roman paru en Italie en 1998 dans une petite maison d'édition que personne ne connaît. Le texte est un peu bizarre, il fait 600 pages. Il va coûter une fortune en traduction, il y a peu de chance pour qu'il ait plus de personnes qui le lise à l'étranger qu'en Italie, mais c'est vraiment merveilleux[1].

Atunci Hamy îi trimite imediat romanul uneia dintre traducătoarele sale, Nathalie Castagné, romancieră ea însăși, care o sună cinci zile mai târziu, entuziasmată și angoasată în același timp. Entuziasmul provenea din lectura cărții, angoasa, din teama că Viviane Hamy ar putea fie să renunțe la traducerea romanului, fie, dacă îl accepta, ar deveni răspunzătoare de… ruinarea editurii.

Triumful Artei bucuriei în Franța începe astfel, din convergența lipsită de invidie și apatie a trei femei extraordinare. Restul l-au făcut criticii, și l-au făcut bine. Mie nu-mi mai rămâne, ca scriitor italian, decât să observ, din lectura imensei reviste a presei, un fenomen interesant: în Franța, criticii chiar citesc cărțile pe care le recenzează, poate doar când li se par bune, dar atunci le citesc în întregime.

Astăzi, Arta bucuriei e tradusă în numeroase țări ale lumii.

În primăvara lui 1996, când s-a ivit pe neașteptate posibilitatea de a-și publica integral cartea, Goliarda, pregătindu-se să-și revadă Arta bucuriei la douăzeci de ani după ce o încheiase, și-a așezat în fața ochilor un fel de pancartă cu următoarele cuvinte: „Au trecut treizeci de ani de la primele notații din Modesta. Fii atentă, Goliarda, să nu cazi în capcana autocenzurii!“ Se temea că două decenii de refuzuri editoriale și trei de conviețuire cu protagonista romanului ei ar fi putut să altereze forța ideii originare și s-o facă să cadă în păcatul autocenzurii, cea mai gravă cădere pentru o scriitoare ca ea. Se temea de rușinea celei mai prostești dintre trădări, trădarea propriei istorii.

Oricine în locul ei ar fi avut motive de îndoială. Doi dintre cei mai mari critici italieni exprimaseră judecăți care să le justifice, primul

scriind: „E un cumul de josnicii. Cât trăiesc, nu voi permite publicarea unei asemenea cărți“. Iar al doilea, spirit mai elegant și mai liber, cunoștință destul de apropiată a autoarei, îi răspunsese odată la telefon, supărat: „Dar ce-am eu de-a face cu chestiile astea?!“

Arta bucuriei trebuie să fie un roman blestemat: din cauza lui, Goliarda a ajuns săracă lipită și a făcut chiar și închisoare. Începuse să-l scrie în anul următor acelor prime notații, respectiv în 1967. Terminase deja Scrisoare deschisă, care va fi publicat chiar în acel an, și Firul amiezii, care avea să vadă lumina tiparului doi ani mai târziu. Sunt primele două romane dintr-un ciclu autobiografic de cinci, ciclu pe care Goliarda l-a întrerupt timp de nouă ani, pentru a da viață protagonistei sale Modesta (câtă ironie în acest nume!).

Scria de obicei dimineața, începând pe la nouă și jumătate, și continua până pe la unu și jumătate-două în fiecare zi, încercând să scape — și nu era lucru ușor — de numeroasele invitații la masă sub soarele Romei acelor ani fericiți și agitați. Spunea mereu că a scrie înseamnă să răpești din timp chiar și fericirii. Se odihnea, canonic, duminica. Fuma mult, cam ca toată lumea pe vremea aceea. Ziua de lucru și-o încheia adesea cu o baie caldă. Spre sfârșitul după-amiezii, suna la ușa unei prietene mult mai tinere, Pilú, aproape roșcată, cu pistrui delicați pe nas și ochelari mari. Fumau și beau un pahar împreună; dar, cel mai important, Goliarda îi citea ce scrisese în cursul dimineții. Regularitatea cu care o asculta Pilú a fost, cred, hotărâtoare pentru progresul unei opere care nu e cu siguranță o povestioară, ca multe dintre cele ce se declară romane de câțiva ani încoace. Pilú asculta cu o atenție nu profesională, ci de cititoare înrăită și cultă. Pe de altă parte, Goliarda îi mai citea câteodată din ceea ce scrisese și lui Peppino, iubitul, distinsul și sensibilul portar al casei din via Denza.

Goliarda și Pilú continuau așa până seara. După care Goliarda gătea la iuțeală cina. Avea un talent extraordinar la bucătărie. Reușea să gătească de toate, din orice și mai ales fără să știe nici ea cum. Ținea mult să-i fie recunoscut acest talent. N-aveau decât să spună că e o scriitoare mediocră, dar nu o bucătăreasă nepricepută. Se pare că moștenise această artă de la mama ei, Maria Giudice, care nu disprețuia ca între o răscoală țărănească, o grevă, un miting și o droaie de copii să prepare niște mese bogate, apreciate — în timpul exodului în Elveția — și de un Mussolini, pe vremea aceea încă revoluționar și total lipsit de avere.

Deseori însă, Goliarda și Pilú se alăturau unui grup de prieteni ce locuiau în vecini, pe via Paolo Frisi, și își încheiau serile acolo, unde se bea zdravăn, după ce fuseseră cu toții la cină în oraș. A doua zi

dimineață, după nelipsita cafea neagră pe stomacul gol a sicilienilor, Goliarda urca la etajul de deasupra, printre nori — o mansardă curioasă, obținută din transformarea unui pod pentru întins rufe, cu o imensă fereastră care dădea deasupra mării de pini visători din Villa Glori —, se așeza într-un mic fotoliu baroc, își punea pe genunchi, drept pupitru, o cutie goală de carton, care conținuse cândva discuri vechi, de 33 de turații (Fanteziile lui Bach, interpretate, cred, de Gieseking), și se apuca din nou de scris, înconjurată de o întindere de notițe împrăștiate pe parchet.

Scria totdeauna pe foi obișnuite de hârtie extrastrong, îndoite pe jumătate, fiindcă, spunea ea, acest format redus îi permitea o anumită măsură — eu, unul, cred însă că era vorba de o amintire, de nevoia de dimensiunile vechiului caiet din copilărie —, unde așternea cuvinte cu un scris destul de mic, reducând treptat fiecare rând, până mai rămâneau doar unul sau două cuvinte, iar atunci începea de la capăt, cu alt rând. Rezulta un desen curios, un fel de electrocardiogramă de cuvinte, da, un scris foarte cardiac.

Goliarda scria întotdeauna de mână, spunea că are nevoie să simtă emoția în zvâcnetul pulsului, folosind un pix negru cu vârful subțire. Consuma zeci de astfel de pixuri, pur și simplu pentru că le împrăștia peste tot și nu le mai găsea.

Treceau așa zile, luni, ani, fără evenimente deosebite, cu excepția unei călătorii la granița de est a Turciei (dar Goliarda n-a fost niciodată o mare călătoare din punct de vedere geografic) și a publicării, între timp, a primelor ei două romane. În vremea asta se duceau din casă tablouri, desene, sculpturi ale unor artiști reputați și își făceau apariția executori judecătorești, puneri sub sechestru, decizii de evacuare. Până când am apărut eu. Îmi amintesc că într-una din primele zile de când mă mutasem în via Denza, urcând pe scări, am dat peste un scrin austriac Settecento, care era scos la licitație, pus sub sechestru ca urmare a unei sentințe în favoarea femeii de serviciu, de prea mult timp neplătită, însă oricum adorată, Argia, căreia Goliarda i-a rămas mereu recunoscătoare, în amintirea prețiosului ei ajutor la treburile casnice în anii când scria la Arta bucuriei.

După întâlnirea noastră, Goliarda a scris toată partea a patra, ultima, din romanul pe care l-a încheiat în casa mea din Gaeta, la 21 octombrie 1976. Am datat chiar eu manuscrisul și am început împreună revizia lui, continuată apoi de mine, revizie care a durat până la jumătatea lui 1978, anul când am plecat în China, după ce trimisesem romanul spre lectură, prin intermediul unui cunoscut critic, unuia dintre cei mai mari editori. La întoarcerea noastră, la

sfârșitul acelui an, am găsit acasă primul dintr-o lungă serie de răspunsuri negative. Viața ne-a împins apoi de la spate, tot mai presantă, Arta bucuriei a fost pusă deoparte, alte opere își cereau rândul în Goliarda. S-a ajuns în 1994, anul când am îngrijit chiar eu publicarea unei prime părți a romanului la Stampa Alternativa, o editură care nu se afla la prima ei întreprindere de curaj. Atunci s-a născut ideea de a tipări în continuare întreaga carte. Cum Goliarda a murit pe neașteptate, m-am văzut silit să pregătesc din nou eu singur romanul pentru ediția integrală.

Goliarda nu va putea s-o vadă pe Modesta ei în librării. Dar durerea nu mai e a ei, e în întregime a mea. Goliarda nu mai este. Însă Modesta există. Fericirea unui scriitor, se știe asta, constă chiar în propria sa muncă, în a-și vedea crescând, pagină după pagină, personajele și poveștile lor, în a le vedea trăind pe cont propriu, gata să iasă în mijlocul oamenilor. Restul, volumul de pe raftul librăriei, e satisfacție — și e neliniște —, nu are nimic de-a face cu fericirea.

O mai văd și azi pe Goliarda urcând dimineața scările mansardei cu un ibric de ceai și nelipsitele ei țigări, îmi amintesc perfect cum cobora câteva ceasuri mai târziu într-o stare de jale fericită, uneori chiar plângea încetișor. Părea că iese lent la lumină dintr-un puț abisal, în fundul căruia viețuia colonia ei de fantome, numeroasele personaje ale acestui roman. Care erau în bună parte ea însăși, cu întâmplări care aparțineseră altora. Goliarda nu se recunoștea prea mult în Modesta — la urma urmei, Arta bucuriei nu e un roman autobiografic —, răspundea ușor tulburată că Modesta e mai bună decât ea, semn că Modesta poate fi chiar ea, dar amestecată și cu Beatrice, Carlo, Bambú, Nina, Mattia și chiar cu bunica Gaia, în timp ce nu are aproape nimic din Joyce, Carmine, Pietro, din Prando, din Stella și nici din Jacopo ori Carluzzu. Cine a cunoscut-o bine va putea să confirme, în parte.

Sunt sigur că cititorii vor vedea cantitatea enormă de viață adunată în acest roman ca și cum Goliarda și-ar fi luat revanșa asupra sorții, care nu i-a îngăduit să aibă copii, ei, care își dorea tot atâția cât și mama ei, care a avut opt. Nu voi uita niciodată dedicația scrisă de poetul Ignazio Buttitta pe un volum de poezii pe care i l-a dăruit: „Pentru G., care e mamă pentru toți, și n-are copii“. Da, nenumăratele personaje din Arta bucuriei sunt ea însăși, presărată în mai mulți copii, în frunte cu Modesta.

Cu timpul, critica mai pătrunzătoare se va ocupa să pună în lumină aspecte stilistice și structurale. Poate chiar va sfârși stabilind că Mody e personajul feminin cel mai viu din literatura noastră a secolului

douăzeci, că faptul că s-a născut între neoavangardă și minimalism nu putea să-i fie în avantaj, că fuziunea dintre cinema și psihanaliză a restituit romanului ritmul firesc, încheind epoca antiromanului fără a-l face să devină cinema pur sau televiziune. Însă toate acestea, pe Goliarda, care era departe de a nu le ști, o interesau prea puțin. Scria așa cum citea, ca o cititoare, scria pentru cititorii cei mai puri și mai îndepărtați, cu o dăruire lucidă și totodată pasională, afectuoasă și senzuală, atentă la bătăile inimii unei opere mai mult decât la concepte și la forme.

La idei, nu, la idei era foarte atentă — se definea ca o scriitoare ideologică, făcându-și evident o nedreptate —, da, inima și ideile erau unica sa hrană literară. În rest, scria cu adevărat pentru cititorii cei mai puri și mai îndepărtați, singurii pe care reușea să-i simtă frățește aproape.

Angelo Pellegrino

mai 1997 – ianuarie 2006

1 „Publicat în Italia în 1998 la o editură mică, pe care n-o știe nimeni. Textul este puțin bizar, are 600 de pagini. Va costa o avere traducerea, sunt puține șanse să se găsească în străinătate mai multe persoane care să-l citească decât în Italia, dar e cu adevărat minunat.“

Arta bucuriei

Partea întâi

1.

Iată-mă pe la vreo patru-cinci ani, târând ditamai bușteanul prin noroi. Nu sunt nici pomi, nici case în jur, simt doar năduşeala pricinuită de efort și usturimea palmelor julite. Mă afund în noroi până la glezne, dar trebuie să-l târăsc mai departe, nici eu nu știu de ce, dar trebuie neapărat s-o fac. Să lăsăm această primă amintire a mea așa cum e, n-am chef să fac presupuneri sau să născocesc. Vreau să vă povestesc tot ce a fost, fără să schimb nimic.

Așadar, târam lemnul acela și, după ce l-am ascuns ori l-am abandonat, am intrat în gaura mare din perete, acoperită doar de o perdea neagră, năpădită de muște. Acum mă aflu în camera întunecată, unde se doarme, se mănâncă pâine cu măsline, pâine cu ceapă. Mâncare se gătește doar duminica. Mama are ochii măriți de tăcere și coase într-un colț. Nu vorbește deloc mama. Ori țipă, ori tace. Părul, o perdea neagră și groasă, îi e plin de muște. Sora mea stă pe jos și ne privește din două crăpături întunecoase, înfundate în grăsime. Toată viața, cel puțin cât a ținut viața lor, a urmărit-o mereu ațintind-o cu ochii în felul acela. Iar dacă mama pleca undeva, lucru rar, pe ea trebuia s-o închidă în closet, nu voia cu niciun chip să stea departe de mama. Și acolo, în cămăruța aceea, urla, își smulgea părul, se dădea cu capul de pereți până ce mama venea înapoi, o lua în brațe și o mângâia tăcută.

Ani de zile o auzisem urlând fără să-mi pese, până în ziua când, obosită să tot târăsc bușteanul ăla, culcată pe jos, am simțit, auzind-o cum strigă, un fel de senzație dulce în tot trupul. O senzație care s-a preschimbat într-un fior de plăcere, așa încât, încet-încet, am ajuns să sper în fiecare zi că mama o să plece, ca să pot asculta cu urechea lipită de ușa cămăruței și să mă delectez cu urletele acelea.

Când se întâmpla, închideam ochii și mi-o închipuiam cum se zgârie și se rănește. Așa se face că, urmărindu-mi mâinile împinse de urlete, am descoperit că să mă ating acolo pe unde fac pipi era chiar mai plăcut decât să mănânc pâine caldă sau fructe. Mama zicea că sora mea, Tina, „pedeapsa dată nouă de Dumnezeu pentru răutatea lui taică-tău“, are douăzeci de ani; dar era cât mine de înaltă și așa de grasă că, dacă n-ar fi avut cap, ai fi zis că e cufărul veșnic închis al bunicului, „și mai vrednic de osândă ca fiu-său…“, care fusese pe vremuri

marinar. Ce meserie mai era și asta de marinar eu, una, nu puteam să pricep. Tuzzu spunea că erau oameni care locuiau pe vase și umblau pe mare… Dar ce mai era și marea?

Chiar că semăna cu lada bunicului Tina și, când mă plictiseam, țineam ochii închiși și îi smulgeam capul. Dacă avea douăzeci de ani și era fată, precis că la douăzeci de ani toate fetele ajungeau ca ea ori ca mama; cu băieții era altceva: Tuzzu era înalt și n-avea dinți lipsă, ca Tina, îi avea puternici și albi, cum e cerul de vară când ne sculăm devreme ca să facem pâinea. Și tatăl lui era tot ca el: zdravăn și cu dinți care străluceau ca ai lui Tuzzu când râdea. Râdea tot timpul tatăl lui Tuzzu. Mama noastră nu râdea niciodată, și asta tot fiindcă era fată, cu siguranță. Dar chiar dacă nu râdea și nici n-avea dinți, eu, una, tot speram să ajung ca ea; măcar era înaltă, avea ochii mari și blânzi și părul negru. Tina nici n-avea păr, doar câteva tuleie pe care mama le răsfira cu piaptănul, încercând să-i acopere țeasta ca un ou.

Strigătele au încetat, precis că s-a întors mama și o face pe Tina să tacă, mângâind-o pe cap. Oare și mama a descoperit cât poate să-ți placă să te mângâi acolo? Dar Tuzzu, oare Tuzzu știe? Trebuie să se fi dus la tăiat stuf.

Soarele e sus pe cer, trebuie să mă duc să-l caut și să-l întreb despre mângâierile astea; și despre mare mai trebuie să-l întreb. O mai fi acolo?

2.

Mă ustură ochii de atâta lumină. Mereu mă ustură ochii când ies din odaie; în schimb, când intru, mă orbește întunericul. Căldura s-a domolit și munții s-au făcut din nou negri ca părul mamei. Totdeauna se fac negri ca părul ei munții când scade căldura, dar, când căldura se întețește, se fac albaștri ca rochia de sărbătoare pe care o coase mama acum pentru Tina. Ei îi face mereu rochii și-i pune fundițe! I-a luat și pantofi albi. Mie, nimic: „Tu ești sănătoasă, fata mea, ajunge să-ți scurtez hainele mele. Ce nevoie ai de rochii dacă ești zdravănă? Mulțumește-i lui Dumnezeu în loc să te vaiți, mulțumește Domnului!“ Mereu vorbește despre Domnul ăsta, dar, dacă vreau să aflu mai multe, nimic nu-mi spune: „Roagă-te să te aibă în pază și gata! Ce mai vrei să știi? Roagă-te și gata!“

Arșița s-a dus de tot, acum e răcoare. În câteva ceasuri s-a uscat noroiul, stufărișul nu freamătă și nu mai țipă ca ieri. Trebuie să mă uit bine: unde se mișcă stuful, acolo e Tuzzu.

— Ce stai acolo ca proasta? Te uiți după muște?

— După tine mă uit și nu-s deloc proastă! Pe tine te căutam, ai isprăvit treaba?

— N-am isprăvit. Mă odihnesc. Stau și fumez și eu o țigară. Ce, mai ești și chioară, după ce că ești proastă ca sor-ta? Nu vezi că stau culcat la umbră cu țigara în gură?

— Te-ai apucat de fumat? Până acum nu te-am văzut.

— Sigur că m-am apucat, de două zile. Era și vremea, nu?

Acum tăcea și îşi lua țigara de la gură. N-o să mai spună nimic. Când închide gura, Tuzzu n-o mai deschide ore întregi, așa zicea tatăl lui. Păi, dacă înainte făcea așa, ce să mai zicem acum, când s-a și apucat de fumat? Și ce mare era așa, întins pe jos! Crescuse oare sau țigara îl făcea să pară mai mare? Cum pot să mai vorbesc eu cu el acum că e așa de mare? O să-mi râdă în nas și o să mă facă mucoasă proastă, ca de obicei. Singurul lucru de făcut era să mă așez lângă el și să stau cuminte, măcar așa puteam să-l privesc. L-am privit pe îndelete, îl privesc și acum: obrazul ars de soare îi era brăzdat de două răni mari

și limpezi — că nu puteau fi numiți ochi —, din care lăcrima o apă albastră, adâncă și rece. Urmăream mișcarea sigură cu care își ducea țigara la gură și pe urmă o îndepărta, cum făcea tatăl lui.

Siguranța aceea mi-a dat fiori.

Nu, n-o să-mi mai spună nimic, poate că nici n-o să mă lase să mă mai uit la el. La gândul ăsta, m-a luat așa de tare cu frig, că a trebuit să închid ochii și să mă întind pe jos; mi se învârtea capul la fel ca atunci când am avut febră. Am închis ochii, așteptând condamnarea. N-o să mă mai lase să-l privesc.

— Ce faci acolo, bre bleago, te luă somnu'?

— Nu, nu dorm. Mă gândesc.

— A, te gândești? Gândește bleaga, ai? Și la ce, mă rog? Putem afla și noi?

— Mă gândeam să te rog…

— Ce? Hai, zi! Că parcă ești o găină sugrumată! Ce să fie, ia zi!

— Ei, nimic, ce să fie? Voiam și eu să te întreb ce e marea.

— Ei, drăcie, mai slăbește-mă! Că tare mai ești de cap! De o sută de ori ți-am spus, de o sută de ori! Marea e o apă adâncă, așa cum e puțul dintre moșia noastră și chițimia aia a voastră de casă. Numai că e albastră și, oricât te uiți împrejur, nu se vede unde se termină. Dar ce-oi tot fi vrând să știi? Ești zărghită rău; oricum, și dacă n-ai fi, muierile, cum zice taică-meu, tot nu pricep o iotă, de când e lumea și pământu'.

— Ba pricep: o apă adâncă cum e puțul, numai că albastră.

— Ei, bravo ție, ce să spun! Atunci saltă sus și uită-te încolo! Vezi smârcul? Cum îi zice, ai? Hai să te văd dacă meriți să te învăț ceva.

— Îi zice Smârcul Boului.

— Păi, uite, marea e ca un smârc de apă albastră, numai că fără munții de lavă pe care îi vedem noi la capăt. Dacă te uiți la mare, nu se vede nimic la capăt, nimic să-ți oprească vederea, mai bine zis se vede o linie subțire, care nu-i decât tot marea, unde se unește cu cerul. Iar linia asta se numește orizont.

— Dar orizont ce înseamnă?

— Păi, ți-am spus, e doar o întindere de apă albastră care ajunge până la cer, la capăt de tot, până unde nu mai bate privirea.

— O întindere de apă albastră ca ochii tăi, care se face una cu cerul din fruntea ta.

— Ia te uită la ea! Că firoscoasă mai ești, să fiu al naibii! Ai căzut azi-dimineață din pat de ți-au venit idei de-astea poetice?

— Tu vorbești, care ești căzut în cap și mai și fumezi ca un om mare ? Tu fumezi, și eu, una… mă lași să mă uit la ochii tăi? Dacă mă uit la ei, înțeleg mai bine cum e marea.

— Mai e vorbă, ce, ți-am zis eu ceva? N-ai decât să te uiți dacă îți place să vezi cum e marea. Înseamnă că tare îți mai place, dacă te-ai înroșit așa. Drăguță mai ești, chiar dacă ești bleagă, drăguță de tot! Cu cine te-o fi făcut maică-ta…

— Cu un bărbat, e sigur, şi marinar pe deasupra, din câte spune ea.

— Bun, acum avem și limba ascuțită! Dar cum se face? Țin minte că erai ca o momâie. Te-ai deșteptat peste noapte?

— Da, m-am deșteptat, dar nu peste noapte, și voiam să te întreb și despre asta…

— Ce? Păi, de unde să știu eu cum te-ai deșteptat? Du-te de-o întreabă pe maică-ta. Una e marea, alta… Uaa, da' ce-ai băut de dimineață? Că ești roșie la față ca bețivii! Ce zici că mai voiai să întrebi? Hai, zi și nu te mai holba la mine! Gata, mi s-a luat și zău că mi se învârte capul dacă te tot holbezi. Ce ochi frumoși ai când te uiți de aproape, nici nu băgasem de seamă. Zici că sunt de miere, nu alta, cine știe cu cine te-o fi făcut mă-ta? Acu' mă întorc la treabă, m-am săturat de tine! Au! De ce mă ții așa? Ce te-a apucat, te-ai țicnit?

Căldura se întețea din nou, mlaștina fumega și munții se albăstreau la loc în depărtare. Nu trebuia să-l las să plece, trebuia să-l întreb de ce — mai înainte, când îl priveam, și acum, când îl țineam de braț să nu plece — mă apuca dorința să mă ating acolo, unde…

— Ia uite ce mă întreabă! La anii tăi! O pacoste ești! Are dreptate taică-meu, o pacoste! Nu ți-e rușine?

— Da' de ce să-mi fie rușine? Am descoperit singură, fără să-mi spună nimeni, înseamnă că descoperă toată lumea.

— Bravo, ce să zic! Asta da logică! Ai grijă, fetițo, dă-mi drumul, că, dacă nu, o să fie de rău. Că mi se urcă sângele la cap, ai grijă!

— De ce să am grijă? Nu mi-e frică de tine și trebuie să-mi răspunzi. Hai, spune-mi, tu știai?

— Sigur că știam! Ce, credeai că sunt nătărău? Sunt bărbat și, dacă nu-mi dai drumul, te mângâi eu și-o punem de omletă.

— Hai să punem de omletă! Mie nu mi-e frică! Ție ți-e. Ce mai bărbat! Uite cum tremuri.

Se desprinsese din strânsoarea mea și acum se ridica. Ciudat cum nu mai aveam putere în brațe. Dar, când l-am văzut în picioare, adunându-și de pe jos şapca, fără să se uite la mine, cum nu reușeam să mă ridic, m-am rostogolit și i-am apucat gleznele în brațe. Mi-era frică să nu cumva să-mi dea cu piciorul, însă el, cu șapca în mână, s-a aplecat mai întâi cu brațele întinse, de parcă ar fi vrut să mă țină departe, pe urmă a căzut în genunchi, pe urmă peste mine. Ținea ochii închiși. Se lovise oare căzând? Leșinase? Au trecut o sută de ani. Nu cutezam să vorbesc. Mă temeam că o să se ridice. Și pe urmă, chiar să fi vrut, nu mai aveam nici putere să-mi mișc buzele. Nu-mi era cunoscută acea oboseală stranie, o osteneală plăcută, ca un fior care nu se stinge. Sub mine trebuie să se fi căscat o prăpastie amețitoare, dar fiorul acela mă ținea suspendată în gol. Am deschis ochii și mi-am auzit glasul rostind:

— Acuma știu ce e marea.

Nu mi-a răspuns, dar, privindu-mă fără să se miște, mi-a tras fusta jos, mi-a ridicat cămașa și mi-a smuls chiloții. Nu se mișca, dar, în timp ce mă ațintea cu privirea, a început să mă mângâie cu degetele, la fel cum făceam și eu când țipa Tina. S-a smucit pe neașteptate, îndepărtându-și fața de a mea. Voia să plece?

— Nu, stau aici, unde vrei să mă duc? Aici trebuie să stau.

Liniștită, am închis ochii. Tina țipa și tot trupul mi-era zguduit de fiorul pe care îl cunoșteam. Apoi mângâierile au devenit atât de profunde, că… oare cum făcea? L-am privit. Îmi desfăcuse picioarele și-și afundase chipul între coapsele mele; mă mângâia cu limba. Sigur că nu aveam cum să înțeleg dacă nu-l priveam: asta n-o puteam rezolva eu singură. Gândul a făcut să mă treacă un fior atât de puternic, încât strigătele Tinei au amuțit și am urlat eu, mai tare decât țipa ea când o închidea mama în cămăruță… Leșinasem, oare, sau adormisem? Când am deschis ochii, peste smârcuri domnea o liniște

adâncă.

— Trebuie să ne oprim aici, puștoaico. Ești tu obraznică, dar nu vreau să te nenorocesc. Pune-ți chiloții și fugi de-aici. Zi bogdaproste că mi-am adunat mințile la timp, că m-ai făcut să-mi ies din fire, zău așa. Cine-ar fi zis? De ispitit, mă ispitești, dar să te stric nu vreau. Hai, scoală-te și fugi de aici!

3.

M-am ridicat, mi-am tras chiloții, dar n-am plecat, cu toate că glasul îi era amenințător și nici nu se uita înspre mine. Nu mai era ca înainte. Nu-mi mai era deloc frică de el, așa că nici nu l-am mai salutat la plecare. Am pornit încetișor către casă, abia ținându-mă pe picioare de oboseală și de amintirea acelor înfiorări, care mă făcea să mă împiedic la tot pasul. Ce frumos fusese!

Mângâierile dinainte mi se păreau pâine uscată faţă de cele ale lui Tuzzu. Am făcut bine că l-am întrebat pe el. El le știa pe toate și, chiar dacă se supăra un pic, pe urmă îmi răspundea. Iar acum, uitându-mă la zidul strâmb pe care mama îl numea „casă“, știam că mai există și alte case, mari, și drumuri, și marea dincolo de munții din depărtări, care ba nu se mai vedeau, ba se arătau iarăși, ca duhurile răposaților.

Bătrâna care venea la noi o dată pe lună vorbea mereu despre duhuri… Zilele astea trebuie să vină bătrâna. Trebuie să vină, fiindcă azi-dimineață mama a aprins cuptorul și a copt pâine. Totdeauna când vine bătrâna, mama face pâine și mai pune la copt și biscuiți, ca să-i ofere cu lichior parfumat.

De după perdea se aude vorbă. Trebuie să fie bătrâna, cu sacul ei plin de petice pe care mama o să le coasă apoi unul lângă altul.

Am dat la o parte perdeaua cea neagră și am rămas împietrită în prag. Drept în fața mea, de parcă m-ar fi așteptat, stătea așezat la masă un bărbat înalt și voinic, mai înalt și mai voinic decât tatăl lui Tuzzu. Un uriaș cu o chică zburlită pe frunte și cu o haină albastră, dintr-o stofă cum nu mai văzusem, lucioasă și moale; mă ațintea, zâmbind cu ochi albaștri ca haina. Avea dinți albi, la fel ca ai lui Tuzzu și ai lui taică-său.

— Ia te uită ce mai fată găsesc! Mă bucur, chiar să știi că mă bucur! Eram convins că din maică-ta nu se nasc decât arătări ca Tina. Mă bucur să aflu că nu-i așa, fetițo. Mare lucru să vezi cum carne din carnea ta s-a făcut așa bucățică fainăde fată!

— Isprăvește! Nu mai vorbi așa și las-o în pace pe Modesta! Nu e bucățică fainăde fată, e o copilă, o copilă! Pleacă de-aici! De când îți

tot spun să pleci? Pleacă, pleacă de aici sau chem jandarmii!

— Auzi la ea! Jandarmii! Și unde îi găsești, mă rog? După ușă? Hai, du-te de aici! Du-te și aleargă prin mlaștină, că îți prinde bine! Te-ai făcut cât o vacă. Uite la mine ce bine arăt, de-o viață întreagă alerg!

Zicând acestea, s-a ridicat, întinzându-se cât era de lung și bătându-și pieptul și șoldurile robuste, fără fir de grăsime. Iar după ce s-a sucit pe călcâie, pentru a fi văzut mai bine, a venit înspre mine râzând. Avea un glas mângâietor, ca stofa hainei lui. Nu mai atinsesem niciodată o asemenea stofă. Mi-a luat bărbia între palme și m-a privit drept în ochi, continuând să râdă.

— Ești înăltuță, durdulie și îmbujorată ca o rodie.

Uite cu cine mă zămislise mama! Îmi plăcea să vorbesc și să râd cu el. Nici mama, nici Tina nu vorbeau niciodată. Acum, cu el aveam să vorbesc, în loc să-mi spun oful vântului, cum făcusem totdeauna… Mâna lui îmi ridica bărbia, iar eu mi-am înălțat ochii, să-i văd mai bine râsul, când mama s-a repezit între mine și bărbatul acela, țipând — n-o mai auzisem să țipe așa niciodată —, și a început să mă tragă deoparte, ca să mă îndepărteze de el. Strigătele ei m-au făcut să doresc sărutările lui Tuzzu și am închis ochii. Mama trăgea de mine și striga cu vocea Tinei, iar el râdea. Am împins-o din toate puterile mele. Nu voiam să mă îndepărtez de el. Voiam să stau pe loc și să-l ascult.

— Degeaba urli, neroado! Nu vezi că vrea la tăticul ei? Ehei, glasul sângelui nu minte! Nu-i așa că vrei să stai cu tăticuțul? Spune-i maicăi că vrei să stai cu tăticul tău.

— Da, vreau să stau cu el!

Nici nu terminasem bine de zis, că mama s-a aruncat asupra mea, țipând întruna, și și-a înfipt mâinile în părul meu. El însă a desprins-o de mine cu mâna lui mare, rostind încetișor:

— Să n-o atingi, e trup din trupul meu! Ia mâna de pe ea, că-ți sucesc gâtul ăla de găină sfrijită, cum ai ajuns!

Mama s-a prăbușit ca o haină veche în mâinile lui, ai fi zis că e o grămadă de zdrențe. Și ca pe o grămadă de zdrențe au adunat-o de pe jos mâinile lui mari, ca s-o azvârle în cămăruța closetului. Când a deschis ușa, am văzut-o pe Tina ghemuită într-un colț. Sigur tot el o azvârlise acolo. Și, ca o zdreanță peste altă zdreanță, mama s-a dus să i se alăture. Apoi el a închis calm cămăruța cu cheia și, întorcându-se către mine, a făcut gestul glumeț al spălatului pe mâini. Nu-mi mai

încăpeam în piele de mândrie văzând ce puternic era.

Când m-a ridicat în brațe, mângâierile mele și ale lui Tuzzu s-au topit în fața plăcerii pe care o simțeam între picioare datorită mâinilor grele și blânde, pline de puf moale și blond. Stăteam în așteptare. Ştiam ce vrea, după cum se uita la mine.

— Nu te-ai speriat, nu-i așa? Nu i-am făcut nimic. Doar mi-am luat-o de pe cap o vreme. Prea e enervantă, și eu vreau să am parte în liniște de bucățica asta de fată pe care nici nu știam c-o am. Ce cadou mi-a mai făcut și soarta… Ce, ți-e frică?

— Nu mi-e frică. Bine i-ai făcut. Să se învețe minte să nu mai țipe și să nu mă tot pedepsească pentru orice.

— Bun. Văd că avem același sânge, și îmi face plăcere, chiar îmi face plăcere..

Continuând să spună „plăcere“, tot mai șoptit și tot mai repede, m-a așezat fără greutate în pat. Era tare puternic, iar eu mă simțeam ca sulul de lână pe care trebuia mereu să i-l aduc mamei când lucra. Acum nu lucra. După ce tăcuse o vreme, începuse să țipe din spatele ușii, împreună cu Tina, ori poate doar Tina era cea care țipa? Sau poate că țipau amândouă, dar mie nici nu-mi păsa. Am țipat și eu de atâtea ori, acum era rândul ei, nu-mi păsa. Îmi păsa să urmăresc mâinile mari, pline de puf blond, care mă dezbrăcau. Când am rămas în pielea goală, m-a atins pe piept, n-a mai șoptit, a început să râdă încetișor:

— Uite doi năsturei care dau să iasă. Te doare când îi ating?

— Nu.

— Dar știi ce sunt umflăturile astea mici?

— Nu. Or fi coșuri?

— Prostuțo! Încep să-ți crească sânii, asta sunt. Pun pariu că o să faci niște țâțe zdravene și tari, ca soră-mea Adelina. Când era de seama ta, tușă-ta Adelina avea sfârcurile roz-roz, ca tine.

— Și unde e Adelina asta? Că eu n-am văzut-o de când mă știu.

— Tușa Adelina trebuie să-i spui, tușa Adelina. Dacă faci ce-ți spun, te duc la ea. Stă într-un oraș mare, cu prăvălii, cu teatre, cu târguri… Au și un ditamai portul.

— Dacă au port, atunci au și mare?

— Sigur că da, sunt și vapoare acolo, și palate. A ajuns mare doamnă Adelina! Dacă faci ce-ți spun, te iau la ea și nu numai pe mătușa ta cucoană o să ți-o arăt, nici nu-ți închipui ce de lucruri frumoase o să vezi. Vrei ? Vrei să-l faci fericit pe tăticuțul tău? Dacă-l faci fericit, pe urmă te face și el pe tine fericită.

4.

Și părea fericit așa, despuiat, cum stătea întins lângă mine. Nu mai văzusem niciodată un bărbat gol. Fără haina albastră, umerii lui arătau ca stâncile albe de lângă râu la vremea când se coceau dudele în pomul de ceusa, când soarele rămânea țintuit pe înaltul cerului zile întregi și luni de zile. Deschideam ochii și îl vedeam acolo, nemișcat. Îi închideam, dar el stătea tot acolo, neclintit, în fața ferestrei. Se uita la mine? Trebuia să adorm. Chiar și cu ochii închiși, săbiile lucitoare ale soarelui îmi străpungeau pleoapele și nu puteam să dorm dacă nu mă ghemuiam, ca să mă ascund și să nu mă mai vadă.

— Ce faci? Vrei să te ascunzi de te chircești așa? Ți-e frică de tăticuțul tău?

Oare cum se făcea că știa? Așa, alb și gol, mă cam speria, dar nu trebuia să-i arăt că mi-e frică. Trebuia să fiu tare, ca el. Dacă bagă de seamă că mi-e frică, zice că sunt ca mama și nu mă mai ia cu el.

— Nu mi-e frică. Proastele alea două care plâng mă omoară. Dacă e adevărat că ești tatăl meu și semeni cu mine, dă-le una, să tacă din gură.

Stâncile de lângă mine se mișcau acum încetișor. El frigea, iar puful blond ca un lan de secară urca de la încheieturi până la umăr. Secara lua foc. Când se întâmplase, oare? Adunam dudele din pom, iar Tina râdea sub smochin, când o țandără din soarele acela nemișcat de pe înaltul cerului căzuse și pornise să alunece ca un șarpe de foc, mistuind totul în preajmă. Ardea puful cel blond, ardeau macii, rufele puse de mama la uscat, fustele Tinei, fumul de la părul ars mă sufoca și pe mine.

— Da’ cum să le fac eu să tacă pe proastele alea, fetițo, dacă tu mă atingi așa? Ești o scumpete, un boboc de fată ești!

Secara bălană ardea, iar șarpele de fum i se încolăcea la gât, trebuia să fugă… Să fugă și să se cațere în smochin, și să țipe ca atunci… Dacă țipă, vine Tuzzu și-o ia în brațe.

„Cum m-ai scăpat tu din foc, Tuzzu?“

„Pe tine la subțioară, în partea cealaltă pe amărâta de Tina, perpelită ca o bucată de lemn când se face mangal.“

„Și de ce n-ai lăsat-o acolo să ardă? Trebuia să mă salvezi numai pe mine.“

„I-auzi colo la ea, afurisita fără pic de inimă! Dacă mai spui așa ceva, martor mi-e Dumnezeu că pe tine te las să arzi, așa, albă și durdulie ca o porumbiță, cum ești.“

Trebuia să fugă, dar stânca se răsturnase încet peste ea și o strivea de scândurile patului cel mare, iar focul se tot înălța. Tina țipa, dar nu-i mai făceau deloc plăcere țipetele ei. Bărbatul acela n-o ținea la subțioară, n-o mângâia ca Tuzzu, ci îi trăgea picioarele și îi îndesa în gaura pe unde faci pipi ceva tăios și tare. Însemna că luase cuțitul de bucătărie și dădea s-o sfârtece, cum despica mama, ajutată de Tuzzu, mielul de Paște. Lama cuțitului intra între coapsele tremurânde ale mielului — o mână mare se umplea de sânge ca să le despartă —, și ea avea să rămână acolo, pe scândurile patului, sfârtecată în bucăți.

Nu se vedea nimic. Să fi apus soarele? Sau era deja moartă, tăiată în bucăți, ca un miel? Durerea lăsată de cuțit era tot acolo și urca pe la buric în stomac, tot mai sus, în pieptul desfăcut în două. Și totuși, brațele se puteau mişca. Am căutat cu degetele cuțitul, l-am găsit acolo, lipit de umăr. Pieptul îmi era nevătămat, la fel și burta, neatinsă. Doar mai jos de burtă mă ustura rău carnea tăiată și curgea de acolo un lichid mătăsos și ciudat, nu e pipi, e sânge. N-avea nevoie să se uite la el, îl știa dintotdeauna.

Mai bine să stau nemișcată, cu ochii închiși, și să dorm, numai că soarele mă bate în cap și trebuie să deschid ochii. Nu e soarele, ci lampa cu petrol, pe care mama o aprinsese mai demult, ca să poată lucra, demult de tot, când omul acela gol, care dormea acum lângă ea, nu era acolo și nu era nici sângele care durea atât de tare. Și mama se ținea de burtă și plângea când îi curgea sânge, iar pe urmă se adunau în lighean cârpe peste cârpe, pătate cu roșu.

Acum n-o mai doare, iar tatăl ei pare fericit în somnul lui. Curând se va trezi și o să vrea cu siguranță să repete lucrul care îl făcuse fericit. Mama spunea mereu: „Mare nenorocire să te naști femeie, îți vine sorocul și adio sănătate și pace! Ăia nu știu decât de plăcerea lor, te sfârtecă peste tot și nu se mai satură niciodată“.

Eu eram copil mai înainte, acum sunt femeie și trebuie să am grijă: ăla

de acolo se mișcă. Trebuie să fug. Dar unde? E întuneric afară.

În cămăruță? Era de ajuns să răsucesc cheia și să mă ascund în brațe la mama. Dar dinspre ușa aceea nu se auzea niciun zgomot și, pe urmă, oricum nu m-a luat mama în brațe niciodată, numai pe Tina o lua mama în brațe. Chiar acum, dacă puneai urechea la ușă, se auzea că dorm îmbrățișate. Se auzeau răsuflarea grea a Tinei și cea ușoară a mamei, ca în toate serile în patul cel mare: eu la picioare și ele îmbrățișate de-a lungul patului. Nu, n-o să deschidă ușa, voia doar să știe dacă și acolo, pe jos, se țineau în brațe. Dacă lua lampa, poate că se vedea prin crăpături. Nici vorbă, nu se vedea nimic… Trebuie să le scol din somn, cu lumina lămpii trebuie să le trezesc… Ajunge să așez lampa lângă ușă și să scot sticla care apără flacăra, că, uite, mă și bate în frunte, ca soarele, dacă nu mă trag înapoi, și se întinde la iuțeală pe lemnul uscat de căldură. De luni de zile n-a mai plouat.

Rău făcuse Tuzzu că o salvase atunci pe Tina din foc. Rău făcuse, numai pe mine trebuia să mă scape. De data asta el nu era acolo, și eu, chit că muream de frică din cauza văpăii și a fumului care mă înneca, n-aveam să strig după ajutor și nici să țip.

5.

— Sărmana copilă! Sărmana copilă! Dacă n-aș vedea cu ochii mei și n-aș auzi cu urechile mele, nici nu mi-ar veni să cred! Lăsați-o în pace, domnule sergent, lăsați-o în pace. N-o mai chinuiți. Nu vedeți cum tremură? Ce mai vreți să aflați? De trei zile o tot întrebați, și doar e limpede, din păcate. E așa de îngrozitor, că ai zice că suntem în Evul mediu, nu în anul o mie nouă sute nouă. Și asta numai pentru că oamenii cu frica lui Dumnezeu nu mai țin în mână țara asta, iar cei fără Dumnezeu…

— Iertați-mă, madre, dar n-are a face politica. Cu tot respectul, eu în astea trei zile nu mi-am făcut decât datoria. Din păcate, lucruri de-astea se tot întâmplă, futu-le… Oh, mă iertați, voiam să zic… eu unul, deh, câte am văzut de-astea, nici nu le mai număr. Și e de datoria mea, ba chiar în interesul copilei, să lămuresc cum stau lucrurile.

— Vai, Maică Precistă! Nu mai spuneți nimic, nimic! N-ați văzut că, îndată ce vă aude glasul, o apucă iar criza?

Glasul ăsta blând — nu auziți ce glas dulce? — e al maicii Leonora, care îmi sugerează să leșin. Foarte ușor: e de ajuns să strâng tare pleoapele și pumnii, până ce ochii încep să lăcrimeze și unghiile care îmi pătrund în carne mă fac să tremur toată, ca Tina când pleacă mama de acasă. De la ea am învățat și, la fel ca ea — o vedeam întipărită pe pleoapele strânse —, eram deja cuprinsă de tremur.

— Chiar n-aveți inimă deloc, domnule sergent? Lăsați-o în pace, pentru Dumnezeu! Ați auzit ce a spus doctorul Milazzo? Precis nu ține minte nimic din ce s-a petrecut în noaptea aceea de iad, nimic! Micuța trebuie să uite… Vedeți? Cum a dat cu ochii de dumneavoastră, cum s-a albit la față ca o moartă și, cum ați adus vorba despre nenorocire, uite că face iar o criză. Ce mai vreți să aflați? Au confirmat totul și Tuzzu, și tatăl lui, când au adus-o aici, pe urmă de mai multe ori…

— Dacă îmi dați voie, madre, nu chiar totul.

— Ce spuneți? Restul sunt detalii.

— Numai că pe bărbatul care s-a dat drept tatăl ei nu l-am găsit, nici printre rămășițele mamei și ale surorii, nici… Ei, madre, trebuie să

dăm de el neapărat.

— E treaba voastră să dați de el. Haina ați găsit-o, nu? E din catifea albastră, cum zicea și micuța mucenică. Pentru numele lui Dumnezeu și al Sfintei Agata, cea care a suferit martiriu ca și copilița asta, n-o mai chinuiți! N-o vedeți cum se zvârcolește? N-aveți inimă de creștin, voi, carabinierii. Și dumneata, soră Costanza, în loc să stai proțăpită acolo ca o mumie, ajută-mă s-o întind în pat pe Modesta. Așa, binișor. Sărăcuța de ea! Simți ce greu atârnă? A avut un atac de epilepsie. Dacă până la nenorocirea asta nu suferea de așa ceva, după câte ne-a spus Tuzzu, nenorocirea a distrus-o pentru totdeauna.

Glasul maicii Leonora îmi indica din nou ce aveam de făcut: să strâng pumnii tot mai tare, ca unghiile să mi se înfigă mai adânc în carne. Tot mai bine durerea asta decât să-i răspund omului cu mustață neagră și ochi mai duri ca piatra, care, tot întrebându-mă, ar putea să mă facă să spun ce nu voiam să spun. Pleoapele mă dureau deja așa de rău, că am început să țip cât puteam de tare, cu glas convingător. Atât de convingător, încât cei doi bărbați, zăpăciți de plânsul meu și de implorările blânde ale maicii Leonora, s-au făcut nevăzuți printre foșnetul agitat al fustelor lungi pe care le purtau acele femei ciudate și înalte. Abia când s-a așternut liniștea și nu s-a mai auzit altceva în afară de respirația ușoară a maicii Leonora am început să-mi destind degetele, dar încetișor, ca să nu bage de seamă. Trebuia să mă liniștesc treptat, ca să nu se vadă că mă prefăcusem. Trebuia să urmez sugestiile acelei voci blânde. Ce-mi spunea acum? Ce trebuia să fac?

— Stai cuminte acum, gata. Omul negru și rău a plecat, iar eu sunt aici, lângă tine. N-o să te mai chinuie, martiră micuță, cu trupul și cu sufletul sfâșiat precum sfânta Agata, ocrotitoarea noastră. Așa, încet, liniștește-te. Nu-ți fie frică, omul negru nu mai e aici.

Știam asta, dar mai știam și că nu era momentul să deschid ochii. Încă nu-mi spusese s-o fac.

— Nu mai e aici, nu mă crezi? Ai dreptate să nu mai crezi pe nimeni după ce ți-au făcut, ai dreptate. Dar eu o să te fac să ai iar încredere. Pe mine trebuie să mă crezi, deschide ochii și dă-mi mângâierea să văd în ochii tăi frumoși că pe mine mă crezi.

Gata, mi-o spusese. Puteam să deschid în sfârșit ochii. Încă puțin și o să-i deschid. Nu-mi poruncise doar cu glasul, ci și cu mâinile ei moi și netede, mai netede chiar decât cuvertura pufoasă și moale, mai albe și mai înmiresmate decât cearceafurile care luaseră ca prin farmec locul celor aspre și negre, din patul cel mare, unde dormisem înainte…

înainte… când încă nu-mi cursese sânge. Ce noroc că ținusem piept fricii de foc fără să dau fuga după Tuzzu. Dacă n-aș fi avut putere să rezist, Tuzzu, iute ca un iepure, cum era el, le-ar fi scăpat din foc încă o dată.

— Uite, așa, cu ochii ăștia frumoși trebuie să te uiți la mine. Frumoși și limpezi. Și nu te mai gândi la incendiu, că ți se întunecă privirea. Nu te mai gândi, roagă-te, roagă-te la Sfânta Agata să facă o minune și să uiți tot, să ți se vindece sufletul și trupul încercate de supliciu.

— Cine e Sfânta Agata?

6.

— O, Doamne Isuse, nu știi cine e? Ce ne e dat să vedem în nenorocita asta de țară! Nu te-au învățat nimic, chiar nimic. Numai chin și mizerie. Dacă îmi promiți că o să faci cum a spus doctorul Milazzo…

— Dar ce-a spus?

— Să uiți, așa a spus, să uiți tot. Dacă o să-l asculți, am să te învăț…

Glasul ei promitea un cântec de leagăn călduț și blând, pe cearceafuri înmiresmate, cu istorisiri despre regi și regine, asedii, războaie și chinuri. În glasul suav și legănat al maicii Leonora auzeam înaintând cohorte cu platoșe de argint și de aur. Armate inamice, hoarde sălbatice fugeau alungate de mâna ei ca o aripă de porumbiță înălțată spre soare. Oameni negri și răi, mulțimi de păgâni nelegiuiți, care trebuiau să fie supuși legii celei bune a Crucii. Odăița cu miros de bomboane s-a umplut de paladini, de sfinți și de fecioare, consacrați Domnului cu toții, pe care, în pofida vicleniilor și chinurilor, nimeni nu reușea să-i abată de la credința lor. Sfânta Agata era o preafrumoasă. Făcusem bine să întreb despre ea, sânii ei retezați și puși pe tavă îmi provocau un fior și mai puternic decât mâinile delicate și tandre ale maicii Leonora când mă mângâiau dacă aveam o criză de epilepsie.

Și făceam des câte o criză din asta. Cam la două-trei zile una, cel puțin. Mai mult nu, că ar fi putut intra la bănuială. Ceva în gesturile ei, în glasul ei îmi spunea că ea nu se mângâie și că, dacă m-ar fi descoperit, m-ar fi trimis cu siguranță în iad. Povestea asta cu iadul și raiul era plictisitoare foc, dar trebuia s-o îndur din când în când, oricum nu ținea mult. În scurtă vreme, Sfânta Agata era evocată prin degetul ridicat al maicii Leonora. Înaltă, albă, își făcea intrarea cu pletele blonde, ondulate, care îi ajungeau moi până la poala fustei de brocart argintiu și albastru. Sânii mici, roz se întrevedeau printre firele subțiri și transparente (o pulbere de aur ?).

Iată cum intră Sfânta Agata pe ușă: acolo, aproape, în ungherul întunecat al încăperii, doi bărbați negri ca iadul, cu cleștii lor înroșiți în foc, îi smulgeau sub ochii noștri sânii mici și îi așezau binișor pe platoul de argint, calzi încă și tremurători… Totdeauna, când ajungea

la acest punct al poveștii, maica Leonora mă privea drept în ochi și întreba:

— Te-ai speriat, ai? Te-ai speriat?

Eu pricepeam ce voia să-mi sugereze privirea ei albastră ca cerul — luminată de nenumărate steluțe aurii — și începeam să tremur doar un pic, cât era de ajuns ca să mă ia în brațe. La ea în brațe îmi puneam capul pe sânul pe care îl simțeam plin și cald sub țesătura albă. Sânii mei nu erau încă decât două umflături mici, așa îmi spusese: „Vai, ce slabă și nehrănită ești, biata de tine! Ce piept costeliv! Să sperăm că o să se dezvolte pieptul ăsta, să se întărească, fiindcă nici nu știi când te lovește ftizia!“

Nu-mi plăcea deloc vorba aceea, „ftizie“, nici umflăturile mici nu-mi plăceau, tremuram la gândul că ar putea să nu se dezvolte ca la ea. Tremuram toată, cu obrajii afundați în pieptul ei umflat, parfumat și cald.

Iar în timp ce cleștii înroșiți în foc sfâșiau veșmântul cel alb și smulgeau carnea fragedă a sânului ei, fiorul de plăcere din adâncul meu se pornea. Și ea, simțind că nu mă opream din tremurat, mă ținea tot mai strâns la piept, de frică să nu cad, iar frisonul se făcea atât de puternic și de îndelung, că trebuia să strâng din dinți, ca să nu țip. Păcat că n-a mai fost și altădată așa, și nici măcar nu mă mângâiasem singură, cum fusese nevoie să fac până atunci.

7.

Răcoarea cu miros de bomboane mă făcea să zbor pe coridoarele în penumbră, abia luminate de albul numeroaselor uși care stăteau mereu închise. Dincolo de ele se aflau cu siguranță numeroase odăițe la fel ca a mea, unde armata aceea de femei înalte, îmbrăcate în alb, se închideau uneori, alteori ieșeau încet, cu pași precauți și repezi, atât de ușori că mai degrabă se auzea foșnetul fustelor decât zgomotul încălțărilor. Femeile acelea suspinau totdeauna. Poate fiindcă nu vorbeau niciodată? Sau fiindcă nu se mângâiau și nu vedeau niciodată bărbați? De câtă vreme nu mai văzusem nici eu un bărbat? Da, era grădinarul, dar n-aveai voie să vorbești cu el. Câteodată mai venea alt bărbat, dar purta o fustă lungă, la fel ca a femeilor, numai că neagră. Apoi am aflat că, pe lângă o armată de femei care lucrau — așa a zis maica Leonora — ca să răspândească pe pământ cuvântul lui Dumnezeu, mai era și o armată de bărbați care, tot după spusele maicii Leonora, reprezentau binele omenirii. După aceea, mi-am dat seama că acești bărbați cu fuste erau preoții despre care mama vorbea cu drag și care erau priviți cu mare ură de tatăl lui Tuzzu, care zicea adesea „jigodie de popă, futu-i mama lui de popă, lua-l-ar dracu' de popă". Ce vorbe urâte! Avusese toată dreptatea să mă certe maica Leonora atunci, dar eu abia ajunsesem acolo și habar n-aveam de nimic. Ce spusesem oare? A, da, „mama mă-sii de lume". Din ziua aia am renunțat la toate înjurăturile, fără păreri de rău. Ușor n-a fost, că tot încercam să le uit, și ele nu-mi ieșeau deloc din cap, numai că eu am născocit un sistem, o disciplină, cum zicea madre Leonora (ce vorbă frumoasă, „disciplina"). Cum simțeam că mi se urcă pe gât înjurătura, cum îmi mușcam limba. Și durerea mă făcea s-o uit îndată. Nu-mi părea rău. De pe buzele rozalii și fragede ale maicii Leonora — uneori mă lăsa să i le ating —, am cules atâtea vorbe noi și frumoase, că la început, fiindcă eram tot timpul atentă să le prind, mi se învârtea capul și rămâneam fără suflu. Cine știe câte din astea o să învăț și mâine-dimineață… Trebuie să dorm, așa o să se facă repede lumină. Și când o să se facă lumină în camera aceea tapisată cu dulapuri până în tavan, cu ferestrele așa de curate că ai fi zis că nici nu aveau sticlă, maica Leonora va începe să vorbească, dreaptă, cu o baghetă în mână, stând dinaintea acelor dulapuri imense. Doar că, în loc de căni, farfurii și pahare, cum era la mama, dulapurile maicii Leonora erau pline de cărți. Iar cărțile de acolo erau pline de cuvintele și de

poveștile pe care mi le spunea maica Leonora. Să le fi citit ea oare pe toate?

— Ce de cărți, madre! Le-ați citit chiar pe toate?

— Da' de unde, nebunatico! Am făcut și eu ceva studii, mai știu câte ceva, dar nu sunt savantă. Numai învățații Bisericii dețin toată înțelepciunea din lume.

— O să mă fac și eu învățată!

— Zăpăcită mai ești! Și la ce ți-ar fi de folos, dacă ești femeie? Femeia nu poate să ajungă niciodată la înțelepciunea bărbatului.

— Păi, atunci, Sfânta Tereza?

— Bine, dar Sfânta Tereza era aleasa lui Dumnezeu, asta înseamnă sfântă, nebunatico! Ai grijă să nu cazi în păcatul trufiei. Mă bucur să văd că îți place să înveți și trebuie să recunosc că ai o memorie și o voință ieșite din comun. Dar ai grijă, fiindcă inteligența te face să cazi în capcanele negre ale păcatului. Roagă-te și brodează, nu sta doar de învățat! Brodează și roagă-te. Brodatul te învață cu smerenia și ascultarea, care sunt singurele arme sigure contra păcatului. Și, că tot veni vorba, suor Angelica s-a plâns de tine, zice că la gherghef nu ești la fel de atentă cum ești cu mine la lecția de pian. Era tare amărâtă că lucrezi fără tragere de inimă. Străduiește-te să fii mai silitoare pe viitor. Suor Angelica știe mai bine decât noi ce e smerenia și numai din mâinile ei pline de răbdare o să poți s-o deprinzi și tu. Mă tem de inteligența ta… ești femeie… ești femeie… suor Angelica…

Când îmi vorbea așa, glasul i se ridica strident, aproape ca glasul mamei. Dar n-avea niciun rost s-o contrazic, că tot nu înțelegea. Cum să-mi fi dat eu silința cu suor Angelica? Era așa de urâtă, că aproape îmi amintea de Tina. La pian era altceva. Suor Teresa, măcar că nu era nici frumoasă, nici urâtă, știa să vorbească cu mâinile. Făcea să iasă sunete așa de dulci din claviatură, că era ca și cum aș fi ascultat glasul maicii Leonora…

— Modesta! Nu asculți ce spun! Nu trebuie să-ți umble mintea aiurea când ești mustrată. E semn că diavolul îți face cu ochiul, ca să zădărnicească strădania noastră de a-ți îndrepta ramurile, care trag către umbră, nu către lumină. Un copil e un copăcel care tinde către răsfăț și joacă. Doar legându-l strâns cu firul puternic al disciplinei poate fi făcut să crească drept, fără să fie strâmb la suflet și la trup. Neatenția ta e deja un păcat. După lecție, te duci în capelă și spui zece Ave Maria și zece Tatăl nostru! Să-ți fie învățătură de minte să asculți

ce spun când te cert.

Răul! Răul! Chiar că era nesuferită când mă lua așa și se și schimba la față: i se usca și i se strâmba obrazul. De asta întorcea capul Modesta, ca să n-o vadă așa; doar frumoasă ar fi vrut s-o vadă.

— Modesta! Unde te uiți? Ai auzit ce-am spus?

— Am auzit.

Era nevoie de răbdare, asta fiindcă vorbele urâte, cum sunt „răul“, „iadul“, „ascultarea“, „păcatul“, nu țineau mult. Știa ea cum s-o facă să-și curme plângerile: era de ajuns să plece ochii și să se pună pe plâns. Cam greu, ce-i drept. Dar, pe urmă, glasul maicii Leonora, regăsindu-și blândețea dintotdeauna, avea să înceapă din nou să rostească vorbe frumoase, ca „infinit“, „azuriu“, „suav“, „celest“, „magnolie“… Frumoase mai erau numele de flori: „garoafe“, „hortensii“, „iasomie“, ce minunat sunau! Acum că i le și scria pe albul hârtiei, negru pe alb, n-avea să le mai piardă, n-avea să le mai uite niciodată. Erau ale ei, doar ale ei. Le furase, le furase din toate cărțile de acolo, prin gura maicii Leonora.

8.

Și trebuia să mai fure, să adune cât mai multe, chiar acolo, în încăperea aceea imensă — îi spuneau „salon“ —, care era singura încăpere din mânăstire cu ferestre mari și plină de mobilă aurită. Printre sclipirile acelea de aur, negrul pianului ascundea note și ritmuri prețioase, să te tot bucuri de ele. Ajungea să urmărești vocea, nu dulce ca a maicii Leonora, ci mai degrabă scârțâită, ca să spunem drept, a surorii Teresa.

— Azi, după solfegiu și după ce exersăm la pian, o să învățăm și să scriem notele… Dar ce ai în dimineața asta, picciridda[2]? Îți strălucesc ochii de zici că ești Sfânta Fecioară, purtată de îngeri în slavă. Ei, tinerețea, că frumoasă și radioasă mai e!

— Nu-i tinerețea, suor Teresa, e fiindcă madre Leonora, după ce mi-a tot promis și m-a tot amânat luni întregi, o să-mi arate la noapte stelele.

— Mă bucur. Vezi, dacă asculți și ești cuminte, îndată vine răsplata.

Adevărul e că nu chiar îndată. Luni de zile trudisem aplecată pe afurisitul ăla de gherghef, sub privirea de harpie a afurisitei de suor Angelica.

— Numai binele aduce lucruri bune! Și la noapte o să te duci… Noaptea asta, nu-i așa? O să te duci cu ea unde niciuna dintre noi n-a ajuns să pună piciorul. De fapt, ar trebui să zic ochiul, fiindcă de ochi e vorba!

— Nici dumneata, suor Teresa?

— Doamne ferește! Să nu mai zic că m-ar și lua amețeala să tot urc învârtindu-mă pe scărița aia de fier și aș cădea lată până să ajung în vârful turnului ăluia subțire. Că subțire mai e! Poate că e doar închipuirea mea, dar, când bate vântul, mie mi se pare că se clatină ca o pânză de steag. Și pe urmă, eu, una, nici nu sufăr de insomnii. Eu noaptea dorm, mulțumesc lui Dumnezeu, și n-aș da somnul meu pe toate stelele firmamentului.

— Dar ce are a face insomnia, dacă îmi îngăduiți să întreb?

— Are, are! Și nu mă lua pe mine cu fasoane dintr-astea. „Îmi îngăduiți, nu-mi îngăduiți.“ Ține-le pentru maica Leonora politețurile astea.

— Și ce are a face insomnia?

— Are, are.

— În ce fel?

— Dacă îți spun că are, are! Că tare mai ești căpoasă! Hai, solfegiul, lasă insomnia și dă-i drumul cu solfegiul!

— Dar insomnia nu e boala care te apucă noaptea și nu te lasă să dormi?

— Sigur că da! E boala care îți ține pleoapele cu gheare de fier și nu te lasă să închizi ochii sau, cum se zice, împiedică binecuvântarea somnului.

— Dar nu e boala cu care mâna lui Dumnezeu îl lovește pe cel cu păcate de moarte?

— Ce tot spui acolo? Cine ți-a băgat în cap prostiile astea? A, nu cumva ai stat de vorbă cu grădinarul?

Vorbisem, ce-i drept, cu Mimmo, dar am răspuns la iuțeală:

— Nu! Doamne ferește! Eu nu vorbesc niciodată cu bărbații!

— Ăsta-i răspunsul cel bun! Atunci a fost bârfitoarea aia de suor Angelica? Nu te lua după ea! De la atâta brodat și-a pierdut darul vederii și nu mai vede decât amestec de culori… Ei! Las-o-n pace. Aici nu-i vorba de broderii. Hai, solfegiază, patru timpi: un, doi, trei, patru, un…

— Dar cine suferă atunci de insomnie?

— Da’ ce încăpățânată mai e, vai de mine și de mine! Stăruie ca musca dacă vrea să afle ceva copila asta. În parte, e adevărat că insomnia e o pedeapsă dată de Dumnezeu păcătosului. Dar câteodată — deși doar rareori — e ca un avertisment, ca un clopoțel de alarmă pentru cine, având minte multă, s-ar putea, dacă insomnia nu l-ar preveni să stea de veghe, să cadă în păcatul trufiei, în păcatul… Dar ce am eu cu păcatele, pune-o pe maica Leonora să ți le spună. Eu mă pricep doar la note muzicale! Doctorul mânăstirii zice că toate marile minți suferă de

insomnie și că e ereditară. Dar ăla îi un eretic și, dacă nu-i vorba de vreun hap ori de ulei de ricin, mai bine nici să nu iei seamă la el…

— Aha! Atunci maica Leonora suferă de insomnie?

— Așa, vezi, și când a lovit-o boala asta — la vreo doi-trei ani după ce a venit la noi în locul maicii Giovanna, care a murit… să nu mai pomenim cum a murit, Dumnezeu s-o ierte! — un medic specialist trimis tocmai de la Palermo, după ce a consultat-o și răsconsultat-o, i-a obținut o dispensă de la episcop ca să-și aducă aici ocheanul tatălui ei. El era mare astronom. Și l-a așezat sus, în turn. În dispensă scria și că poate să stea câte ceasuri vrea și să studieze stelele, ca tatăl ei. Și asta e tot o boală de familie. Se moștenește odată cu inteligența, bogăția, puterea. Trebuie să știi că maica Leonora e dintr-un neam nobil și bogat, dintre cele mai vechi de la noi din insulă. Numele nu pot să ți-l spun, știi doar că noi, după ce facem legământul, nu mai avem nici rude, nici… Te miri? Mirarea asta a ta adevărește câte acțiuni de smerenie a trebuit să facă în sinea ei maica Leonora, ca să se curețe de trufia pe care trebuie s-o fi avut. Eu, una, am văzut-o o dată pe mama ei. Ce trufașă! Frumoasă la fel ca ea, aceiași ochi, aceeași frunte, nasul la fel. Și pe urmă, cum crezi tu că ai fi putut să rămâi aici după ce te-au adus în noaptea aia Tuzzu și taică-su? Ei spun că fiindcă mânăstirea era aproape, dar eu cred că de frica autorităților… Cum crezi tu că s-a făcut de ai rămas aici?

— Nu știu.

— Auzi, nu știe! Păi, datorită puterii pe care o are maica Leonora. Dacă ai și cât s-a luptat să te țină aici și să nu te trimită la vreun orfelinat plin de ploșnițe, unde să pătimești foamea. Sigur, n-ar trebui să vorbesc așa, fiindcă tot de maici sunt ținute și orfelinatele, dar mă știi cum sunt, nu pot eu cu niciun chip să nu spun lucrurilor pe nume. Adevărul e că orfelinatele sunt ținute de maici sărace, de origine proastă. Amărâte care vin de la țară sau chiar din aceleași orfelinate mizere. Nu ca aici, la noi. Nici asta n-ar trebui să zic, Doamne, iartă-mă, dar aici nu e niciuna care să nu fie măcar din neam de baroni. Pot să fie ele, altele, putred de bogate, aici n-a pus piciorul vreuna și nici n-o să-l pună vreodată.

— Dar dumneata, suor Angelica, ești fiică de…

— De baron, cum îți spuneam. Dar trebuia să spui: „erai fiică“, nu „ești fiică“. Repetă întrebarea!

— Și dumneata, suor Angelica, a cui fiică erai?

— Cum spuneam, eram fiică de baron, dar un baron sărac și dintr-un neam nu foarte vechi. Și din pricina asta n-o să ajung niciodată Maică Stareță. Dar ce contează? Mai puține griji și mai mult timp pentru muzică și pentru lecții cu novicele și cu tine… Hai, lasă solfegiul și cântă-mi sonatina lui Clementi. E un dar de la Dumnezeu să pot să predau, mai ales ție, auzi la ea ce tușeu! Ai un tușeu de înger, dar acum gata, ajunge. Trebuie să începem să și scriem muzica. Ia, vino-ncoace: vezi foaia asta liniată? A liniat-o novicea care vine de pe continent. Acum tu desenezi notele… Nu, nu trebuie s-o desenezi ca pe o gură. Uite, așa, întâi conturul: apasă mai tare…

Conturul acelor note care se imprimau sub apăsarea degetelor mele printre liniile portativului, prinse acolo ca într-o capcană, nimeni nu mai putea să mi-l răpească. Notele erau ale mele, le furasem la fel cum furasem și adjective, substantive, verbe, adverbe…

2 „Micuţ“ (dialect sicilian).

9.

Mai avea de furat, de adunat cât mai multe cu putință pe foile liniate de caiet. Și numere, multe numere pe lângă cuvinte, și note, și stele. Stelele! În noaptea aceea văzuse stelele atât de aproape, că i se părea că le poate atinge cu mâna. În foișorul înalt și înspăimântător — un deget ațintit înspre cer? —, prin lentilele ocheanului, maica Leonora îi arătase Ursa Mare și Ursa Mică, Carul Mare și Carul Mic, pe Sirius cel strălucitor, steaua cea mai luminoasă de pe firmament.

— „Firmament!“ Ce cuvânt frumos, poate cel mai frumos cuvânt, care strălucește cel mai tare pe firmamentul cuvintelor.

— Cum ai zis, Modesta? Ce minunat! Cum ai zis, scumpa mea? Mai zi o dată!

Am repetat.

— Vai, ce minunat! Ca o poezie. Grozavă ești! Nu ești numai inteligentă, silitoare și bună, ai și o fantezie de speriat, nu altceva! Poetă ai să ajungi: călugăriță și poetă. Ai să poți înălța mari laude Domnului!

Poetă, mă rog, dar călugăriță nu prea eram de acord. Sigur, nu-mi mergea rău acolo, se mânca în fiecare zi de parcă ar fi fost numai duminici, iar odăile și cearceafurile miroseau a bomboane. Dar toată viața numai acolo?

— Dumneata de câți ani stai aici, madre?

— Nu se spune așa, Modesta. Repetă întrebarea cum se cuvine.

— Câți ani sunt de când ai făcut legământul, madre?

— Bine! Așa da. Trebuie să fii foarte atentă, Modesta. Uneori ai un ton prea lumesc — de unde l-oi fi prins, mă întreb —, care nu e potrivit cu o viitoare novice… Sunt mulți ani, fata mea, de când am intrat pe această insulă de pace. Ei, dacă aș fi intrat mai devreme, când eram de vârsta ta! La vârsta castă și pură ce o aveai tu când ai ajuns la noi. Eu, din nefericire, trăiam într-o lume frivolă, unde cuvântul lui Dumnezeu aproape că nici nu ajungea. N-ar trebui să vorbesc despre lucruri

lumești, dar în cazul ăsta mi-e îngăduit s-o fac, pentru că te va ajuta să înțelegi că Sfânta Fecioară te-a ocrotit aducându-te, chiar dacă trecută prin nenorociri, aici, printre noi. Pe tine te-a ales de îndată și pentru că ai origini umile, căci ea îi ocrotește pe cei umili, în timp ce, pentru mine, poate din cauza păcatului ereziei care pusese stăpânire pe unii membri ai familiei mele, calea a fost lungă și dureroasă. Ani de zile am viețuit în lux și nepăsare, până când m-a cuprins o îngrozitoare melancolie și am ajuns să bănuiesc că greșeam, cum îmi spunea în fiecare duminică duhovnicul meu, căruia îi datorez mântuirea. El s-a luptat cu toți cei din familia mea ca să mă aducă aproape de credință. Ai mei spuneau că această tristețe e o boală a trupului, anemie, spuneau ei. Dar sufletul meu cel tânăr și curat era în suferință de la tot luxul acela, toate discursurile imorale și fără de speranță în care se complăcea mai ales răposatul meu unchi, fie iertat. Eu sufeream pe ascuns, împărțită între cuvintele de înaltă moralitate ale duhovnicului meu și superficialitatea doctă a celorlalți. Abia la balul debutantelor Sfânta Fecioară, la care mă rugasem îndelung, m-a luminat în privința bolii mele, pe care niciun medicament n-o putuse alina. O boală ce se manifesta printr-o neliniște și o melancolie fără sfârșit. Până în preziua balului debutantelor, dar ce spun eu?, până chiar în dimineața acelei zile, nu știam. Dimpotrivă, bucuria pregătirilor, panglicile, mătăsurile, florile mă readuseseră parcă la viață, ca și cum m-aș fi desprins o clipă de plictisul și de tristețea mea. În seara aceea însă, îmbrăcând rochia imaculată, din organdi alb, cum cere tradiția pentru fetele care își fac intrarea în lume, m-a cuprins o angoasă fără seamăn și am început să tremur toată. Mă promiseseră deja unui tânăr ofițer de cavalerie, pe care eu încă nu-l cunoșteam. Îl văzusem în fugă de la balcon când defila cu detașamentul lui. Era înalt, cu niște mustăți și niște ochi atât de negri, că păreau de smoală. Mie bărbații bruneți mi-au trezit întotdeauna repulsie. Ai mei spuneau că e bărbat frumos, dar mie, uneia, îmi stârnea teamă, ca toți bărbații bruneți. Era înalt și zdravăn, cu obrajii plini de cicatricele multelor dueluri, cum am avut ocazia să constat când l-am privit de aproape. Ucisese deja trei oameni acolo, la el în țară. Era un nobil german. Dumnezeu să-l ierte! La douăzeci și trei – douăzeci și patru de ani avea deja trei morți pe conștiință. Gândește-te, trei oameni uciși pe motiv de onoare mondenă. Încă de la distanță, bărbatul acela îmi inspirase teamă, dar, de aproape, când participam la contradans, tăieturile de pe obrazul lui, care îmi aminteau de crimele sale, oroarea din spatele acelor uniforme frapante, strălucind de medalii și de epoleți, au cuprins și splendoarea mătăsurilor, policandrelor și diademelor purtate de femei, revelându-mi orgia de păcat și de crimă pe care o ascundea tot acel lux.

Mătăsurile, policandrele, sclipirea diademelor, obrajii brăzdați de

cicatrice… Un junghi în stomac, ca atunci când mi-era foame, m-a făcut să mă molipsesc de tremurul maicii Leonora și să dau fuga să-mi ascund fața în brațele ei. În parte pentru că devenea foarte frumoasă când se emoționa așa, în parte ca să-mi ascund dorința care mă cuprinsese, și anume să fiu îmbrățișată de acel ofițer. Dorință care, în mod sigur, chiar și pe întuneric se putea citi pe chipul meu… Tuzzu, unde era Tuzzu? Nu avea obrajii brăzdați el, dar din crestăturile ochilor i se revărsa o mare albastră și mâinile lui erau puternice când mângâiau. Mâinile lui Tuzzu mă mângâie pe întuneric; când stuful se întunecă și amuțește, el mă mângâie așa totdeauna. Nu, astea nu sunt mâinile lui Tuzzu. Sunt palmele moi și tremurânde ale maicii Leonora, care urcă de la talie spre umeri, abia atingându-mi sânul cu un foșnet ca de aripi.

— Ei, ce e? Te-ai speriat? Te-ai speriat la gândul pierzaniei spre care m-aș fi îndreptat dacă rămâneam în lume? Dar Maica Sfântă m-a luminat la vreme, cum o să facă și cu tine. Hai, liniștește-te. Primejdia a trecut. Acum ești mare și puternică, nu mai poți să te sperii ca pe vremea când erai copil mic. Simți ce bine ți s-a dezvoltat pieptul? Ții minte cum ne temeam să nu rămână plat și uscat, ca pieptul surorii Teresa?

Da, sânii crescuseră, din fericire, dar mâinile ei nu îmi mai trezeau niciun fior. Erau moi și nu îndrăzneau niciodată nimic. Mai demult crezusem că maica Leonora nu se mângâia singură fiindcă era pură, o sfântă, cum spunea toată lumea din mânăstire, dar acum știam că și ea se mângâia noaptea, exact la fel cum o făceam și eu. Înțelesesem asta în noaptea aceea, când, cu scuza că era furtună, mă dusese să dorm la ea în pat. Și, pe urmă, convinsă că dormeam, începuse să se mângâie și să geamă. Sfântă, nici vorbă, o fricoasă era! O fricoasă, de asta nu vorbea decât de iad și de pedepse…

Dar ce spusesem? Un țipăt prelung, urmat de un fâlfâit de aripi albe, mă împinge departe de ea. Ce spusesem? Nebună! Trebuie să fi spus ceva îngrozitor, căci maica Leonora aleargă acum prin foișor ca un liliac orbit de lumină, ceva îngrozitor dacă se aruncă în genunchi și începe să-și facă semnul crucii cu disperare, strigând:

— Mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.

Cum să dreg lucrurile?

10.

Să dreagă lucrurile a avut grijă accesul de febră care m-a cuprins fără întârziere, văzând-o pe maica Leonora — nemișcată, ca o moartă — cum mă alunga de lângă ea, continuând să se roage. Febră cauzată de spaimă, cred. Cum de putusem fi așa de proastă să-i spun maicii Leonora ce gândeam? Clănțănind din dinți și tremurând toată, încercam să pricep ce mi se întâmplase. Trei zile și trei nopți a ținut febra aceea cumplită, care îmi săgeta creierul cu întrebarea: „de ce ai făcut asta?“ O făcusem pentru că proasta de mine, care se credea așa de abilă, avusese prea multă încredere în maica Leonora. Așa se face că dezamăgirea de a-i descoperi treptat lașitatea și, în consecință, de a-mi pierde iubirea pentru ea mă făcuseră să comit o greșeală dintre cele mai banale. Odată înțeleasă greșeala, mi-a trecut și febra. Nu însă și groaza de a fi exilată de către femeile acelea care, chiar dacă erau neroade și lașe, îmi erau necesare. Ani de zile mi se păruseră atât de blânde, de frumoase și de înalte! Nici măcar înalte nu erau. Eu, una, care aveam cincisprezece ani, eram deja mai înaltă ca suor Costanza, care era, ce-i drept, cea mai urâtă, dar și cea mai înaltă dintre ele. Păcat. Mai-mai că doream să mă întorc la vremea când le admiram și încercam să umblu și să vorbesc la fel ca ele. Atenție, Modesta, chiar și dorința asta, să te întorci la un trecut care nu mai poate exista, e o capcană sentimentală ce te-ar putea costa scump. Nu! Să privim realitatea în față: ce a fost a fost și nu putea fi altfel. Acum trebuie să scap din exilul ăsta în care m-a făcut să cad maica Leonora. De trei zile nu i-am văzut decât pe maica infirmieră și pe doctorul cel bătrân și chel. Măcar să fi fost unul tânăr! Tuzzu oare pe unde era? Poate că o fi plecat pe mare.

Marea… acum știam ce e. Văzusem atâtea reproduceri de tablouri celebre care mă făcuseră aproape să uit de dorința să o văd.

„Cum e marea, Tuzzu?“

„O întindere nesfârșită, cât vezi cu ochii. Uite, ca râpa asta pietroasă care îți stă dinaintea ochilor de dimineața până seara. Numai că, în loc de pietroaie, noroi, și nici să nu mai spun ce!, e numai apă, apă albastră, când liniștită ca apa din fântână, când înfuriată ca stufărișul când suflă fagoniu[3].“

„Atunci e chiar ca în tablourile din casa călugărițelor?“

„Dar ce vorbești, ești nebună? Bucățile alea de scândură atârnate pe pereți sunt false, prefăcute și mincinoase. Natura nu poți nici s-o pictezi, nici s-o cumperi. Și, pe urmă, la ce poți să te aștepți de la mumiile alea uscate, care, cum zic și taică-meu, și bunică-meu, Dumnezeu să-l ierte, și ei știau și să scrie, și să citească, au trădat și natura lor, și natura întreagă? Sterpe sunt, vai ! Au ales să fie sterpe ca nisipul trădător și mincinos. Ce picturi și iar picturi? Hai, vino să mergem puțin pe jos, vino…“

Tuzzu mă ducea de mână pe o întindere nesfârșită de iarbă moale și albăstruie, care se unduia de te făcea să te simți ca de Paște, după ce ai băut rosolio.

„Ce prostuță mai e și picciridda noastră! Întâi te bâzâie ca o muscă și spune că vrea să vadă marea, și, când o duci la mare, nici nu bagă de seamă.“

Iarba se deschidea sub picioare și mă trăgea în jos, mă agățam îngrozită de brațul lui Tuzzu… Cum ne-ai scăpat atunci din foc, Tuzzu?

„Da’ nu te speria! Nu vezi că te țin? Dacă te țin eu, nu trebuie să te temi nici de apă, nici de foc.“

Așa era, nu mă cufundam. Și mergeam mai departe, mână în mână, prin marea albastră a privirii lui Tuzzu. Mâna lui frigea și mă strângea tare…

Nu, nu era Tuzzu. Era omulețul acela chel, cu ochi de șopârlă, care mă strângea de încheietura mâinii și striga. Tot timpul striga omulețul acela. Să fi fost oare din cauză că nu purta nici fuste albe, nici negre?

— Uite-o că face un atac! N-ajungea că i-a urcat iar temperatura! Asta ne moare aici! Suor Costanza, duceți-vă, mergeți imediat la madre Leonora și spuneți-i că, orice păcat ar fi comis fetița asta, ar face bine să vină acum, că asta ne moare!

Uite deci cum se putea ieși din încurcătură. Omulețul nu era chiar așa de urât cum mi se păruse. Pesemne că era și inteligent. Trebuia să fac cum zicea el, nu să stau cuminte și să tac din gură, cum făcusem în astea trei zile.

Am închis ochii ca să mă întorc la Tuzzu și la marea care mă speria și mă făcea să-mi pierd suflul. Și, cu toată puterea pe care mi-o dădeau

dorința și spaima, am strigat tare, cu o mică variație totuși. În loc să strig numele lui Tuzzu, spuneam: „Iertare, maică, iertare!“ —, și mă gândeam tot la Tuzzu, de care uitasem atâta vreme: „Iertare, maică, iertare!“

3 „Zefirul“ (dialect sicilian).

11.

Au rămas impresionați cu toții, dar maica Leonora nu s-a arătat. Mi-a trimis vorbă prin gura știrbă și acră a sorei Costanza că ea mă iertase, dar că aștepta un semn că și Dumnezeu m-a iertat, ca să se poată gândi să mă revadă.

De unde era să știu când o să mă ierte Dumnezeu?

De parcă mi-ar fi citit gândul, suor Costanza a mai adăugat:

— Nu-ți face griji, că, dacă ți se arată vreun semn, madre Leonora o să afle. Noi n-am rămas surde la intenția ta de a te căi. Dar o intenție nu se cheamă căință. Prea multă patimă era în lacrimile tale. Cu toate astea, ținând seama de starea sănătății tale și de buna ta voință, am acceptat sugestia doctorului Milazzo ca, de mâine începând, să poți ieși câteva ore pe afară în timpul zilei. Ai grijă numai să nu ne tulburi liniștea pe coridoare și prin grădină cu lacrimile și suspinele tale. Ți s-a făcut o mare favoare, ține minte asta. Și roagă-te pentru doctor, că el ți-a ținut partea cu multă ardoare.

Așteptând ca Dumnezeu să-mi dea un semn de iertare, am început să cutreier pe coridoare, pe sub arcade, prin grădină. Mi se păruse imensă grădina când o străbătusem alergând, ca să nu pierd un singur cuvânt nou, un adjectiv, o notă muzicală. De data asta, cum se întâmplă în vise, se micșorase, ajunsese un spațiu meschin și aglomerat. Toate femeile de acolo știau, însă, printr-o înțelegere tacită, se prefăceau că nu mă văd. Exilată de chipurile lor impasibile și severe, mă simțeam transparentă: doar mâinile și umerii mi le mai simțeam grele, silindu-mă să-mi plec capul. Nu-mi mai era foame. Mi-era numai dor de surâsul maicii Leonora, dimineața, în camera cu rafturi de cărți, pe care când eram mică le credeam dulapuri de vase. Ce mai râsese maica Leonora când i-am spus asta.

Te poate oare cuprinde, fără să vrei, atâta dor, chiar când nu mai iubești ca înainte? Cum nu aveam altceva de făcut, am încercat să pricep ce era cu acea nostalgie. Nici vorbă să mă căiesc, trebuia să mă studiez pe mine însămi și pe ceilalți, cum se studiază gramatica și muzica, și să nu mă mai las pradă emoțiilor; „emoții“, ce cuvânt frumos! Dar gata, nu mai aveam timp de cuvinte, trebuia să mă

gândesc doar la ce era cu nostalgia aia.

După zile întregi de meditație, am înțeles în sfârșit. Nu după maica Leonora tânjeam, ci după toate privilegiile și atenția pe care femeile de acolo mi le acordaseră numai de frica ei. Evident, ea era șefa. Plânsul și suspinele mele nu însemnau decât furie că nu mai sunt pupila stăpânei acelor slujnice. De cum am înțeles asta, n-am mai plâns. Fiindcă dacă dragostea pentru cineva trece, nu se mai întoarce.

Așa fusese și cu Annina, o conversa care viețuia pe lângă mânăstire. Mi se păruse așa de dulce Annina! Ajunsesem prietene bune, dar pe urmă s-a dovedit că și ea era lașă. Nu, dragostea nu se mai întoarce, dar favorurile, da, favorurile se pot recuceri.

Ca să reușesc, trebuia să-mi mai studiez acțiunile, ca și pe ale celorlalți oameni, și să nu uit nimic. Și uitarea fusese tot o greșeală. Maica Leonora o împinsese să uite de trecut, ca și cum el nu putea să se întoarcă. Dar iată că fuseseră de ajuns câteva cuvinte greșite ca să o azvârle iar în singurătate, cu pâine uscată și cu niște fierturi fără niciun gust, la fel ca pe vremea când era mică și rătăcea pe câmpuri, căutându-l pe Tuzzu.

Numai de Tuzzu își aducea aminte… De ce oare? Poate că e firesc să-ți aduci aminte doar de lucrurile frumoase. Dar poate că nu era bine dacă într-adevăr așa se întâmpla. Fiindcă înveți mai mult de la dușmani — citise undeva asta — și din urâțeniile trecutului decât… Da, probabil că așa era. Și m-am decis ca, începând din ziua aceea, să țin minte tot trecutul, cu bune și cu rele, ca să-l pot avea mereu în fața ochilor și să pot preveni măcar greșelile pe care le mai făcusem.

— Nu te necăji, prințeso! Pentru toate e leac, numai pentru Certa, Aia-care-vine-sigur, nu-i.

Glasul lui Mimmo! De mai bine de o lună nu-mi vorbise nimeni, așa că l-am privit speriată. Ca de obicei, stătea rezemat de un pom și fuma zâmbitor. De la depărtare, trupul lui, îmbrăcat în velur de culoare maronie, părea un alt trunchi crescut din trunchiul stejarului, dintr-o toană a naturii.

— Așa e din bătrâni obiceiul: cine lucrează, ca mine, printre copaci se îmbracă în culorile naturii, ca să-i facă doamnei pe plac și s-o îmbuneze. Doamna natură e femeie și are toane. Uite la călugărițele astea… Ei, nu că vorbesc de rău pe cineva, dar, zi și tu, cu pământul asta pe sponci s-au găsit ele să mă pună să plantez aici mușcate și hortensii…

De câte ori nu sporovăisem noi doi acolo, unde pădurea era așa de deasă că nu se putea zări nimic de la mai puțin de un metru distanță. Dar, dată fiind situația mea, nu puteam să risc. Păcat. Fără să-i răspund, am plecat capul și i-am întors spatele. Mare păcat. Mimmo avea mereu ceva frumos de spus și mă striga în mii de feluri când mă vedea cum alerg fără griji și nu prea aveam chef să-l ascult. Îmi spunea „floricică“, „domnișorică“, „prințesă“…

— De ce-mi spui prințesă, Mimmo? Nu sunt prințesă.

— Ba da, ești, să știi! Ești prințesă dintr-o toană a naturii, așa se distrează ea câteodată de o pricopsește cu picioare strâmbe pe o prințesă de sânge, dar îi face parte de umblet sprinten și regal cui e vai de capul lui. Of, prințesico, mă doare inima să știu că obrăjorii ăștia de crin sunt sortiți să se ofilească aici, între astea patru ziduri. Ieri, la apus, uite-așa să mă trăsnească dacă nu spun adevărul, arătau ca un trandafir alb, aurit de soare. De-aș fi eu o albină, n-aș dori alta decât să mă așez pe gurița ta ca un bobocel de trandafir.

M-am ridicat în vârful picioarelor, cu fața îndreptată spre el, și i-am răspuns, închizând ochii:

— Hai, Mimmo, zi că ești albină.

Dar el nu se clintise din loc. Abia după ce am deschis ochii mi-a răspuns:

— Nu cu ochii închiși, prințeso. Cu ochii deschiși se sărută albina și floarea.

Apropiindu-se, și-a pus mâna mare pe umărul meu, aproape de gât, ușor de tot, cum nu credeam că poate un stejar.

— Și, pe urmă, eu nu-ți fac din interes complimente, prințeso. Mai bine zis, interesul e să ating gâtul ăsta de lebădă, ca de mătase. Am fost eu odată în Catania, un oraș mare, care se află departe, foarte departe de aici, la malul mării. În orașul ăsta era — cine știe dacă o mai fi și azi, eu vorbesc de acum mulți ani — o grădină întinsă cât vedeai cu ochii, de i se zicea Villa Bellini. Bellini ăsta, așa mi-au spus, era un om mare de prin partea locului, unul din ăia sculptați în piatră, care stau roată în mijlocul pomilor. Ce de statui mai sunt acolo! Da' nu numai statui sunt. Mai e și ca un fel de altar unde cântă orchestra, nu pe bani, ca la teatru, ci gratis, pentru toată lumea. Pe urmă sunt o sumedenie de moșnegi care stau așezați printre pomi, aproape de statui, și spun povești cu întâmplări din vechime cui se oprește acolo. Moșnegii ăștia cer plată, dar puțin de tot, câțiva bănuți. Cel mai

frumos lucru de acolo e un lac mare, plin de lebede pe care, dacă știi cum să te porți, poți să le și mângâi. Și îți spun eu, prințeso, că pielea ta e delicată și netedă ca…

Să nu-ți vină să crezi. E adevărat că știa să se poarte și că n-avea niciun interes. La fel de adevărat e că, fără să termine ce avea de spus, își luase mâna de pe gâtul meu, ca s-o ducă la pălărie, zicând „ziua bună, prințeso“, și plecase de acolo. Atunci înseamnă că nu toți bărbații aveau interes, cum spuneau și mama, și maicile. Și, pe urmă, dacă eram căzută în dizgrație, ce interes mai putea avea să stea de vorbă cu mine?

— Ce-i cu tine, prințeso, de-ai căzut la pământ ca o găină speriată?

După mai bine de o lună, un glas! Eu aș fugi, dar el:

— E umezeală pe aici, găinușo, multă umezeală.

— Așa e, Mimmo. Acuma plec.

— Și unde, mă rog? De la cer la pământ, nu-i așa? Da' nu pune tu la inimă, toată lumea o pățește o dată în viață. Măcar de-ar fi doar o singură dată! Da' știu că ai tras o căzătură zdravănă! Cine ar fi zis, așa ușurică? Ai căzut de răsună și azi mânăstirea!

— Dar bine, Mimmo, tu crezi că poate omul să aleagă dacă să cadă tare sau ușor?

— Bravo ție, văd că n-ai uitat cum să faci haz! E semn bun. Ca să spun adevărul, mă cam îngrijorasem să te tot văd umblând de colo colo, ca o somnambulă, adusă de spate. Îmi ziceam în sinea mea: nu cumva să ajungă gheboșată, cu atâtea rugăciuni și penitențe. Nu ești tu prima pe care o văd intrând între zidurile astea dreaptă ca un fus și pe urmă ajunge încet-încet aplecată de spate ca un măgar sub povară, intră parcă la apă și iese de aici cu picioarele înainte, iartă-mi vorba, fără să mai apuce și ea să aibă parte de bătrânețe lungă și senină. Nevastă-mea, cumnată-mea au amândouă părul alb, dar sunt senine, că au scăpat cu bine din foamete și din boli. Dar pe maicile astea cine să le înțeleagă? Spun că trăiesc în castitate, dar se gheboșesc de parcă ar duce în spate păcate grele de tot.

Mai demult, când Mimmo se pornea să vorbească așa despre maicile din mânăstire, fugeam de lângă el, dar acum vorbele lui îmi răcoreau inima ca un balsam. Simțeam nevoia să mă destind și să țin capul sus.

— Uite-așa, bravo, prințeso, bravo: dreaptă ca mai înainte.

— Mă trag în jos brațele, le simt grele.

— Păi, sigur. Când duhul vieții fuge din trupul omului, fie de mare durere, fie de umilire ori de foame, brațele te trag în jos, spre pământ. Dar e semn rău, semn că sufletul e sătul de trup și dă să moară. Așa am pățit eu când a sosit cartea poștală cu vestea că băiatul meu cel mare, Nunzio, a murit în războiul din Libia. Mi-erau grele brațele, mă trăgeau către el. Și, ca să mă silesc, fiindcă șase suflete, carne din carnea mea, așteptau pâine de la mine, a trebuit să mi le tai, brațele. Acuma fac treabă cu ele, le mișc, dar nu le mai simt. S-au dus odată cu el, prințeso.

— Eu plec acum, Mimmo, să nu vină cineva.

— Nu, nu vine nimeni: stejarul nu-mi șoptește nimic. Dar, dacă nu ești în largul tău, du-te. Doar să mergi dreaptă, auzi tu? Trage-te singură de păr și fă-ți curaj. Că ele asta așteaptă, chiar dacă fără să știe, să te vadă cum te gheboșești până ajungi la doi stânjeni sub pământ.

— Nu, nu-i așa, Mimmo. De ce vorbești așa, tu, care ești atât de bun?

— Fiindcă ăsta-i adevărul. Cum vine asta? Când cineva e bun, nu mai vede adevărul? Știi cui trebuie tu să-i mulțumești că poți măcar să ieși pe-afară?

— Sigur că știu, doctorului.

— Doctorului, da. Dar el singur n-ar fi reușit, dacă acum vreo opt, zece ani să tot fie, nu și-ar fi găsit moartea o novice cam tot de vârsta ta, și ea, ca și tine, tot protejata maicii Leonora.

— Și cum a murit?

— S-a omorât, fata mea. Și cine poate să zică ceva? Sta închisă de mai bine de o lună de zile în chilie, au lăsat-o puterile și s-a aruncat pe ferestruică. Uite, pe aia de acolo. În zori am găsit-o eu, strivită pe jos. Nimeni n-a auzit nimic. Au ziduri groase mânăstirile astea, nu le dărâmi nici cu tunul, ca să nu se audă nici plânsetele, nici bucuriile lumii. Uite, fereastra aia de acolo.

— Acolo stau eu.

— Vezi bine! E chilia vecină cu a maicii Leonora. Acolo ajung protejatele ei.

— Dar cum a făcut? Doar sunt gratii la geam.

— Nu, pe alea le-au pus mai târziu. Cum se zice la Catania, pe Sfânta Agata întâi au jefuit-o și pe urmă au încuiat-o… Așa se face că doctorul, care, să știi și tu, e om cum nu e altul la minte și la inimă și se pricepe nu numai la medicină, ci și la legi, a dat la iveală sinuciderea de care uitaseră toți, în afară de mine, și a putut să-ți facă parte de o gură de aer și de recreație. Bineînțeles că acum l-au alungat de aici. Numai că el, om cu credință adevărată, a plecat liniștit. Ziua bună, prințeso. Îmi zice stejarul că umblă oastea pe aici și că e mai bine pentru amândoi s-o luăm fiecare pe alt drum.

Îmi zice stejarul… Chiar era adevărat, îi era de-ajuns să pună urechea pe trunchiul noduros ca să afle tot ce mișca prin pădure. Am încercat și eu, dar mie stejarul nu mi-a spus nimic. Și totuși, după câteva minute, albul fustelor de novice începu să se zărească printre tufișuri. Veneau înspre mine, ca pe urmă să se prefacă surprinse și să o ia la fugă exagerând o spaimă presărată cu chiote și chicoteli. Cu mine nu vorbea stejarul, dar bine făcusem că îmi luasem inima în dinți cu Mimmo. Hai, veniți, veniți să râdeți cât poftiți, acuma știu eu cum să vă tai cheful. Profitați cât mai e de râs, că, vorba lui Mimmo, „cine râde prea mult dă până la urmă de mare necaz“.

12.

Ca să scap din situația aceea, trebuia să mor. Și să mor exact cum îmi sugerase Mimmo, adică să mă arunc de la fereastră. Dar de la care? Aveam noroc că la a mea erau gratii, fiindcă ar fi fost prea sus și nici nu avea dedesubt straturi de mușcate ori, știu și eu, pomi sau gard viu care să-mi garanteze că nu-mi rup toate oasele. Țineam la corpul meu, care îmi oferise atâtea bucurii.

Timp de trei zile am tot căutat și n-am găsit nici măcar o fereastră care să nu aibă gratiile alea tâmpite. În cele din urmă, descurajată, m-am așezat pe iarbă și mi-am pus capul pe ghizdul ciobit al puțului. Acolo, turma de mioare, cum le zicea Mimmo, nu venea niciodată. De ce? Păi, fiindcă ele nu se apropiau de puțul cel vechi nici în ruptul capului, iar când vreuna îl zărea de departe, își făcea repede cruce de trei ori și întorcea privirea. Treaba lor. Mie îmi convenea. Măcar descoperisem un loc unde puteam să stau liniștită la soare și să mă concentrez. La mine în chilie nu mai puteam nici să mă gândesc, nici să citesc. Cum puteam să mor, dacă toate geamurile erau ferecate? „E caddi come corpo morto cade“[4] Cum se putea oare să par moartă de-a binelea, cum spune poetul, fără să ajung în brațele de speriat ale Ăleia-care-vine-sigur-până-la-urmă?

— M-a strigat oare prințesa? N-ar trebui, să-mi fie cu iertare, să cadă în capcana somnului, cu soarele ăsta de aprilie. Aprilie înșală cu căldura lui prefăcută. Te mângâie cu raze de soare, dar e gata să te lase pradă umezelii otrăvite, de cum se întunecă.

— Cine ți-a spus că te căutam, stejarul?

— Ca de obicei, și avea dreptate. Și acum m-a strigat din privire prințesa, dar nu știe dacă să se încreadă sau nu într-un străin. Fiindcă, deși eu, unul, am văzut-o crescând dârză ca un copăcel sănătos, tot un străin se cheamă că sunt, nu-i așa?

— Tu știi de ce maicile nu se apropie niciodată de puțul ăsta și, când dau cu ochii de el, își fac cruce de parcă l-ar vedea pe diavol?

— Văd că de când te-au băgat în carantină ți s-a dezlegat limba, nu-i așa, prințeso?

— Nu numai limba, Mimmo, și mintea mi s-a dezlegat. Doar că…

— Ce e? Puțul ăsta? Te pune pe gânduri puțul? Stai departe de el, fata mea!

— Și de ce?

— Fiindcă ademenește sufletele chinuite. Numai eu am numărat două care i-au ascultat glasul.

— Al cui glas?

— Al apei din puț, aducătoare de uitare, prințeso. Și s-au aruncat în ea. Pe două le-am scos eu, cu mâinile astea. La vremea lui, taică-meu a pescuit și el una. Bunică-meu, Dumnezeu să-l odihnească, cine mai știe câte! El era om de viță veche și nu deschidea gura. Atunci lumea tăcea. Chiar în familie, cu ai tăi, nu se spunea nimic. Vremuri de mutenie, ce mai! Dar de douăzeci de ani încoace câte ceva se mai mișcă prin părțile astea ale noastre. În satele din vale, oamenii încep să vorbească, cu fereală, sigur, dar se vorbește. Pe continent, din câte îmi spune băiatul meu, care umblă încoace și încolo, fiindcă e negustor, e mare vălmășeală de vorbe și de idei noi. Oamenii vorbesc și împotriva războiului ăstuia care s-a pornit. Păi, când s-a mai pomenit înainte să se vorbească împotriva războiului? Băiatul ăsta al meu, Giovanni, zice că o să ajungă iute și pe aici suflul de răzmeriță, care aprinde cugetele, mai ales prin minele de sulf și prin saline… Să-l vezi numai! E prins tot de patima ideilor ăstora noi de răzmeriță.

— Răzmeriță contra cui?

— Păi, contra cui se răscoală săracii? Contra bogaților, baronilor, Bisericii.

— Atunci doctorul era și el dintre ei?

— Păi, da. Înainte nu, dar de câțiva ani încoace s-a schimbat, ca și băiatul meu, Giovanni.

— Dar el nu e sărac, e doctor.

— O fi o excepție. Deși îmi spune Giovanni că pe continent sunt o mulțime de doctori, de profesori și de avocați care sunt de partea poporului.

— Dar o fi oare adevărat ce-ți spune ție băiatul tău?

— Cum să nu! Și tare mă mai îngrijorează. Numai despre lucrurile astea vorbește. Minte înfierbântată, Giovanni al meu! Mă tem că într-o bună zi…

— Dar tu ce crezi despre toate astea?

— Eu, unul, prințeso, sunt grijuliu din fire. Pe urmă, chiar dacă mai cârtesc la rânduielile de aici, din mânăstire, și la multe, multe alte treburi îndoielnice ale Bisericii, eu, unul, în Dumnezeu cred. Da, da, în Dumnezeu cred.

— A, fiindcă ei nu cred în Dumnezeu?

— Ei, dacă numai n-ar crede în El, fata mea, aș mai înțelege. Dar ei Îl urăsc și Îl prigonesc. Iar asta, vezi tu, mă face să fiu grijuliu. Fără învățătura Evangheliei, doar drumuri întunecate se deschid înaintea tineretului… Dar ce ai de te-ai înroșit așa la față? Te sperie gândul la oamenii fără Dumnezeu? Ei, Mimmo, Mimmo! Mare dreptate ai, fata mea, Mimmo vorbește prea mult!

Ce puteam să-i răspund? Că descoperirea că nu sunt singura care se îndoiește de Dumnezeu îmi aprinsese, ca o flacără, tot sângele și că mă vedeam silită să strâng din buze, ca să nu țip de bucurie? Lăsând capul în jos și strângând pumnii ca să mi se înfigă unghiile în palme (asta avea să mă facă să pălesc, știam eu), i-am spus.

— N-avea nicio grijă, Mimmo.

— Nu pot să stau liniștit dacă te văd dând târcoale la puț. Două am scos numai eu, cu mâinile astea, ți-am spus doar.

Agitația lui mi-a spus că o nimerisem. N-avea să mă mai scape din ochi nicio clipă. Cu privirea pierdută și cu paloarea care se accentua pe măsură ce unghiile îmi pătrundeau în palme, m-am ridicat, clătinându-mă, așa încât s-a văzut nevoit să mă sprijine.

— Nu-ți face griji, Mimmo, soarele e de vină și umezeala, aveai tu dreptate. Bine că m-ai trezit. Cu toate că… Poate pentru mine era mai bine să mă aleg cu o dublă pneumonie și să scap, să mă duc la Domnul… Mulțumesc, la revedere, Mimmo…

Fără să mai întorc capul, am pornit-o spre mânăstire cu pas nesigur, cum se spune în romane. Simțeam în spatele meu cum îl încremenise îngrijorarea, și aproape că mi s-a făcut milă de el. Dorința de a mă întoarce și de a da fuga să-l liniștesc m-a săgetat atât de puternic, încât m-am clătinat de-a binelea pe picioare. Dar nu era vremea de

compasiune, era vremea să acționez.

4 Vers din Divina Comedie, Infernul, cântul V: „căzui precum doar un trup mort mai cade“, traducere de Marian Papahagi, Humanitas, București, 2012, p. 87.

13.

Numai că să acționez s-a dovedit a nu fi atât de ușor pe cât crezusem. De zile întregi, mari mase de nori treceau vijelios pe deasupra mânăstirii, ca niște aripi uriașe de păsări care o luaseră razna, și îmi era frică. Mă duceam la puț, mă uitam înăuntrul lui, dar și acolo norii se vânzoleau lovind cu aripile lor întunecate pereții alunecoși și apoi sfârșind trași la fund de apa stătută. Tremuram de frig. Mimmo, ca o santinelă, se găsea bineînțeles mereu prin preajmă și asta îmi confirma că îngrijorarea lui e mereu trează. Dar nu se mai apropia. Cu siguranță, îngrijorarea îi tăiase pofta să mai stea la taifas cu cineva pe gustul lui. Mi-o spusese chiar el într-un rând:

— Înălțimea voastră să mă ierte, prințesă, dacă azi n-am chef de vorbă. Mă împresoară niște gânduri care îmi taie și pofta de mâncare, și cheful de vorbă.

Iar eu, fricoasa de mine, nu mă hotăram să fac saltul care ne-ar fi eliberat și pe el, și pe mine. Dar cum se putea? Șovăiam și la gândul să mă apropii de pereții aceia de lavă, care lunecau de jur împrejur și se duceau jos, în fundul ce nu se vedea. Ziua mă loveam cu pumnii în cap și în piept, acuzându-mă de lașitate. Noaptea, ochiul fântânii nu dispărea niciodată, mă ațintea din colțurile întunecoase ale chiliei mele, ținându-mă trează, agățată de cearceafuri, de frică să nu cad în adânc. N-aveam să reușesc niciodată. Degeaba. Măcar să fi știut să înot. Of, de m-ar fi dus Tuzzu să văd marea și m-ar fi învățat să înot! Zicea că e ușor, chiar și pentru o bleagă ca mine: „Mai întâi trebuie să înveți să faci pluta, ca mortul: e de ajuns să te întinzi pe spate în apă, fără frică, așa cum te culci pe iarbă, și să depărtezi brațele și picioarele. Dacă nu ți-e frică, apa te ține, cum te ține acum pământul“.

Iarba neagră se despica sub greutatea trupului meu mort și mă târa departe, lăsându-mă să mă lovesc de zidul care înconjura mânăstirea, în timp ce globul de foc al soarelui cobora surâzător, lăsându-se cuprins de brațele Celei-care-vine-sigur. Un mincinos soarele, știa doar că el nu moare niciodată…

Nu, n-aș fi reușit în vecii vecilor dacă semnul că Dumnezeu m-a iertat n-ar fi ajuns la mine prin gura știrbă a maicii Costanza.

— Dumnezeu te-a iertat. Uite aici valiza. Adună-ți lucrurile: pulovere, rochii, ciorapi, un rând de așternuturi, cu fețe de pernă, o pătură și toate obiectele personale, inclusiv rozariul de sidef, pe care ți l-a dăruit madre Leonora. Și cărțile de rugăciuni, firește, celelalte nu. Acolo unde mergi n-o să mai poți să citești, ai să te bucuri, în schimb, de privilegiul de a învăța o meserie. Tu alegi: croitoreasă, brodeză, bucătăreasă, tu alegi dintre muncile astea umile, singurele potrivite pentru o femeie. Studiul e un lux ce corupe, cum spunea stareța noastră de la Torino. Eu, una, n-am deschis niciodată vreo carte care să nu fie de rugăciuni. Și când o să vrea Dumnezeu să iau conducerea comunității noastre, se va pune capăt acestei risipe de timp și de bani. Peste două-trei zile, când va fi disponibilă o trăsură, o să mergi la orfelinatul de la Pietraperzia, care e renumit pentru severitate și disciplină. Madre Leonora își va lua asupra ei obligația de a plăti taxa lunară. Și, ca să-ți fie cunoscut ce suflet mare are și să-i urmezi și tu pilda, află că nu trebuie să-ți faci griji — sigur, dacă îți vei corija pe parcursul anilor conduita — pentru viitorul ce te așteaptă, când vei ajunge la majorat și te vei întoarce în lume. Fiindcă ea s-a gândit la tine în testamentul ei. E foarte bolnavă. Văd că nu te bucuri de veștile bune pe care ți le aduc. Asta îmi confirmă, contrar celor susținute de madre Leonora — care e prea bună, prea bună ca să poată ține cum trebuie frâiele acestei mânăstiri —, că singurătatea din aceste luni n-a fost suficientă ca să te facă să-ți pleci capul și să înțelegi de câte ori ai căzut în păcat de trufie — și în altele, de care nu știu și nu vreau să știu — în toți acești ani. Nu ți-a fost de niciun folos. Noi, cele cu vechime, nu ne-am înșelat niciodată: decizia noastră a fost justă. Acolo unde mergi, vei învăța smerenia și abnegația, singurele virtuți care pot duce la mântuirea sufletului. Noi, cele cu vechime, numai la asta ne-am gândit: cum să-ți mântuim sufletul. La revedere, deocamdată, Modesta. Ne vom lua rămas-bun cum se cuvine, mai înainte să pleci din această casă. Ți se îngăduie să te desparți de noi toate în cadrul unei ceremonii oficiale. In primis pentru ca desprinderea să se întipărească mai profund în cugetul tău, pe urmă și ca să dăm un exemplu celorlalte tinere, ca să știe ce se pierde atunci când cineva cade în greșeala de a se sumeți peste măsură. Nu ai nimic de spus?

— O să fie și maica Leonora de față? O să pot…

— Nu.

Și cu asta s-a făcut nevăzută în spatele ușii care s-a închis, îngropându-mi singura slabă speranță ce mi se arătase din mijlocul acelei avalanșe de vorbe. Măcar dacă aș fi putut-o vedea. Nu era atât de pornită contra mea, dacă se gândise să mă treacă în testamentul ei.

Să fi putut s-o văd! Trebuia să mor ca să pot s-o revăd, nu aveam nicio scăpare. Ori poate visasem? Nu, valiza așezată pe pat era reală și se umplea văzând cu ochii de niște gângănii întunecate: ploșnițe. Le știam eu. Curând aveau să umple pereții albi și să mă alunge. Fără să-mi dau seama, m-am trezit că strâng în mâini gratiile de la fereastră. Soarele era încă sus, din fericire.

Dacă era soare însemna că e și Mimmo pe acolo, Mimmo, pe care îl ținea încremenit grija pentru mine, stătea cu siguranță de veghe… Uite-l acolo, printre copaci. Trebuie să mă fi zărit, fiindcă, dintr-un salt, s-a și ascuns după un trunchi mai gros. Alergam ca să-mi fac curaj și ca să nu mă gândesc la gura larg căscată a puțului. Glasul maicii Costanza mă împingea într-acolo: „Acolo unde te duci, nici vorbă de cărți… acolo unde te duci, n-ai nevoie de ele… o să înveți o meserie… smerenia…“.

Mâinile transpirate alunecau pe piatra șlefuită. De două ori am căzut și m-am ridicat, pe urmă am ajuns pe ghizdul puțului, în picioare. Ca să mă vadă bine Mimmo… Și poate din cauză că alergasem așa, ori fiindcă glasul maicii Costanza îmi răsuna în cap și mă făcea să-mi pierd echilibrul, ori fiindcă ghizdul era jilav și alunecos, am alunecat fără să mai fi fost nevoie de curajul pe care îl tot invocasem.

14.

Mi-ar plăcea să vă spun ce am simțit prăbușindu-mă în întunericul fără fund, dar mi-e imposibil, căci, pentru prima și ultima dată în viață, mi-am pierdut cunoștința, dar de-adevăratelea, nu m-am prefăcut, cum făcusem mereu. Așa că nici eu, nici voi n-o să aflăm vreodată. Ce am aflat e că Mimmo a fost salvatorul meu. Și că, în timp ce eu, în afară de niște julituri și câte o tăietură ici-colo pe obraz și pe pulpe, n-am pățit nimic, el și-a rupt un braț. Mi-a părut cam rău, dar, dat fiind că el le răspundea celor care îl compătimeau zicând: „Ei, ce mare lucru? Nu-i grav. Un braț se mai drege el, dar un suflet care iese din trup n-ai cum îl pune la loc“, dacă lui nu-i păsa, de ce să-mi pese mie? În ce mă privește, întinsă, cu ochii închiși — să nu mi se vadă bucuria —, pe cearceafurile albe ale patului pe care îl recucerisem, eram mai fericită decât, cum ziceau ele, un suflet din rai. Ascultam glasul maicii Leonora, care vorbea, dar nu cu tonul ei de pe vremuri. I se mai stinsese vocea, de parcă ar fi fost tocită. Dar tot vocea ei era, la urma urmei. Spunea că toți cei din mânăstire fuseseră mișcați — era și timpul! — și că, deși încercarea de a-mi lua viața mă făcuse să cad în păcat de moarte, nu se putea nega, în același timp, că era și un avertisment: că acolo, cu ele, între zidurile acelea, trebuia eu să rămân. Împreună aveam să înălțăm rugi la cer, ca să ne curățăm (ce cuvânt urât, mi-am zis) de păcat. Dacă m-ar fi ținut acolo mai departe și m-ar fi pus să învăț ca mai înainte, aș fi fost bună-bucuroasă să înalț rugi. Zi și noapte m-aș fi rugat și m-aș fi căit cu adevărat de naivitatea și de imprudența mea. Crescusem. Iar dacă și înainte îmi măsuram atent fiecare vorbă și fiecare gest, acum eram toată numai prudență: un ghem de nervi și de vene pe care îl ținea strâns legat teama de imprudențe. Și nici acum, în ciuda faptului că insista atât să deschid ochii, nu cutezam s-o privesc. Chipul acela mi-ar fi provocat prea mari emoții, iar teama s-o revăd după atâta timp, teama că ceva din trăsăturile ei ar putea să-mi declanșeze vreo toană a creierului îmi spunea că e mai bine să aștept măcar până la următoarea ei vizită.

— Pe mâine atunci, Modesta! A trecut o oră. Odihnește-te, stai liniștită și roagă-te. Roagă-te cum faci acum. Am văzut că te rogi, știi, după cum îți mișcai buzele.

Abia când foșnetul fustei mi-a indicat că e pe punctul să iasă pe ușă mi-am mijit un pic ochii și am văzut-o: se făcuse mică de tot, ca o

cârpă intrată la apă. Mare noroc că nu deschisesem ochii mai devreme, fiindcă o zdruncinătură în coșul pieptului m-a făcut să tresar toată. Și fără să mă pot stăpâni, am început să plâng cu sughițuri. Dar plângeam de-a binelea, cu lacrimi adevărate, vorba poetului.

Lacrimile s-au închegat într-o stupoare de gheață când m-am uitat la madre Leonora a doua zi. Nu mai era ea însăși. Două linii dure la colțurile gurii îi întindeau într-o grimasă buzele subțiri. Oare de asta îi suna acum așa de metalic și de strident vocea și nu mai pomenea decât de păcate, de iad, penitențe și moarte? Imediat ce a plecat de lângă mine — pe vremuri mi s-ar fi părut imposibil —, n-am mai simțit dorința s-o revăd. Așa se face că m-am decis să mă înzdrăvenesc imediat, ca să nu mai am de răbdat ora de tortură. În fiecare zi mă găseau gata îmbrăcată, cu obrajii îmbujorați și proaspeți, grație ciupiturilor și apei reci.

— Bravo, Modesta. Văd că ai reacționat cum e corect și nu te-ai lăsat amăgită de plăcerea păcătoasă a convalescenței. Mă bucură să văd cât ai crescut lunile astea. Întinsă în pat, păreai mică de tot, ca pe vremuri. Te-ai făcut înaltă și voinică. Dar să nu te mândrești cu asta. Ispitele se cuibăresc și în trupul sănătos. Roagă-te! Numai grație rugăciunii te bucuri de sănătate, și grație Sfintei Agata, care a vegheat asupra-ți. Am visat-o mereu lunile astea și câteodată mi se arăta vie, cum te văd acum pe tine. Venea lângă mine și îmi spunea din priviri să stau liniștită, căci ea te veghează. Plec acum. Vizitele mele n-ar fi decât o dovadă de slăbiciune acum că ești pe picioare. Mă grăbesc, mă așteaptă alte suflete îndurerate. De mâine încolo să ne mai vedem, dar numai în capelă, la rugăciune, și la lecții. Suor Angelica o să fie fericită să te vadă iar la războiul de țesut, spune că tapiseria nu mai avansează ca înainte, de când nu mai ești tu.

În cele din urmă, glasul acela straniu a tăcut și ea a ieșit. O uram. Pe neașteptate, emoția de ură — ele îi spuneau păcat — mi-a produs un zvâcnet de bucurie atât de puternic, încât a trebuit să strâng din pumni și din buze ca să nu mă pornesc să cânt și să zburd. Imediat ce m-am mai liniștit, am spus timid, cu voce joasă: „o urăsc“, ca să văd dacă se repeta efectul sau dacă vreun fulger se abătea asupra capului meu. Afară ploua. Propria mea voce m-a izbit ca o suflare răcoroasă de vânt, eliberându-mi fruntea și pieptul de teamă și de melancolie. Cum se putea oare ca acele cuvinte interzise să-mi dea atâta energie? La asta aveam să mă gândesc mai încolo. Acum trebuia doar să le repet cu voce tare, ca să nu-mi mai scape; am strigat, deci: „o urăsc, o urăsc, o urăsc“, după ce m-am asigurat că ușa era bine închisă. Platoșa de melancolie se desprindea bucăți de pe trupul meu, toracele mi se lărgea, zguduit de energia acelui sentiment. Nu mai pot să respir

încătușată în șorțul pe care-l port. Ce altceva îmi mai apasă pieptul?

Când am smuls de pe mine șorțul și cămașa, mâinile mele au dat peste fețele acelea bine strânse, „ca să nu se arate sânul“, fețe care până în momentul acela fuseseră ca o a doua piele pentru mine. O piele care părea moale la pipăit, dar mă ținea strâns legată cu albeața ei liniștitoare. Am luat foarfecele și le-am tăiat în bucăți. Trebuia să respir. În sfârșit goală — de când nu-mi mai simțisem oare trupul gol? Și la baie trebuia să rămân cu cămașa — îmi regăsesc propria carne. Sânul liber acum explodează sub palmele mele și mă ating stând acolo, pe jos, savurând mângâierile pe care cuvântul acela magic le eliberase.

15.

Niciun fulger nu s-a abătut asupra capului meu în timp ce ploaia de afară continua să bată în geam. Corpul meu gol, înfierbântat de plăcere, o simțea cum cade ușoară. Ploaie dulce de aprilie între sâni, șolduri deschise larg ca să primească răcoarea aceea de primăvară. Îmi regăsisem trupul. În lunile acelea de exil, închisă în platoșa de durere, nu mă mai mângâiasem. Orbită de spaimă, uitasem că am sâni, pântec, picioare. Atunci, durerea, umilirea, teama nu erau, cum spuneau ele, izvor de purificare și de beatitudine. Erau niște tâlhari soioși, care noaptea, profitând de somnul tău, veneau târâș la căpătâiul patului ca să-ți răpească bucuria de a fi vie. Femeile acelea nu făceau niciun zgomot când treceau pe lângă tine ori când intrau și ieșeau din chiliile lor: ele n-aveau trup. Nu voiam să ajung ca ele, străvezie. Acum că îmi regăsisem intensitatea plăcerii, n-aveam de gând să mă mai las pradă renunțării și umilirii pe care le predicau ele de zor. Aveam acum cuvântul acela cu care să le combat. Și, odată cu exercițiul meu de sănătate — așa îi spuneam de acum în sinea mea —, chiar și în capelă, cu rozariul între degete, repetam întruna: „urăsc“. Aplecată peste gherghef, sub privirea stinsă a maicii Angelica, repetam: „urăsc“. Seara, înainte de culcare: „urăsc“. Asta mi-a fost începând din acea zi noua rugăciune.

Și, rugându-mă, am vrut să învăț. Am căutat în cărți înțelesul acelui cuvânt. Dar altceva decât mânia lui Dumnezeu și pizma lui Lucifer n-am găsit. Toți cei care urau Biserica poate că aveau alte cărți. Mimmo vorbise despre ei cu respect și cu teamă: „eu, unul, nu sunt pentru așa ceva, dar trebuie să recunosc că Giovanni, de când i-a cunoscut pe oamenii ăia, parcă e altul: e senin, plin de putere…“.

Atunci și ei tot datorită urii erau fericiți. Cum aș fi putut să-i cunosc și eu? Medicul făcea parte din cercul lor, dar eram o copilă pe atunci. Ce puteam eu să știu? Acum nu mai era pe aici, păcat. M-am resemnat să nu știu nimic despre ei. Dar, dacă voi continua să studiez având în mine ura aceea mai hrănitoare ca pâinea, care îmi dădea puterea să trudesc zi și noapte la învățătură — toată lumea din mânăstire era în admirația mea —, o să pot să ajung profesoară. Din câte se vorbea, pe continent începeau să apară femei profesoare. Cu siguranță că aveam să le întâlnesc dacă voi fi și eu profesoară. Și, pe urmă, maica Leonora mă trecuse în testamentul ei… Trebuia doar să am răbdare, oricum

suferea de o boală fără leac. Încă un an-doi și aveam să fiu liberă. Dar și suferința maicii Leonora trebuia să aibă virtuți magice imense, pentru că, în ciuda bolii, se făcea de la o zi la alta mai împlinită și mai dreaptă de spate… Și avea o gură de speriat! O fi fost bolnavă de plămâni, dar știu că vorbea. Și nu scotea vorbe tremurate, smerite, cum făcea mai înainte, ci pline de viclenie, de siguranță, inapelabile. Ascultați numai:

— Sunt condamnată, Modesta. Medicul mi-a dat maximum cinci-șase ani. Dar eu îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru anii aceștia pe care mi-i mai îngăduie, știu că vor fi de ajuns ca să te modelez și să fac să-ți înflorească vocația pe care, simt, o ascunzi în sufletul tău ca pe o piatră prețioasă. Voi închide ochii abia când te voi vedea îmbrăcând haina pe care o port și eu. Fiindcă trebuie să mai știi și că toată zestrea mea de mireasă a lui Cristos o să-ți revină ție când o să mor. O zestre de preț care, ca un semn Dumnezeiesc, ți se va potrivi perfect. Când eram de vârsta ta, aveam aceleași măsuri ca și tine.

Ați auzit? Mai ascultați-o:

— Să nu-ți fie frică, Modesta. Te sperii pentru că nu cunoști încă dulceața paradisiacă a renunțării și a smereniei. Fibra ta tânără e încă plină peste măsură de vitalitate animală, de sănătate. Ba chiar am vorbit de asta cu suor Costanza, ne-ai face o mare plăcere dacă ai mai reduce din hrană, măcar seara. Acum ești adultă și sănătoasă. Să te mai abții la masă de la câte ceva nu poate decât să-ți fie de ajutor la rugăciune. De mâine, vei primi doar lapte și pâine la cină, ca o conversa. Dar, după cum spuneam, să nu-ți fie frică. Eu nu te forțez, iar, ca să ai o dovadă, vreau să citești o copie a testamentului meu. Originalul se află depus la un notar din Modica, spre mai mare siguranță… Vezi? Stă scris că această rentă îți revine și în cazul când Dumnezeu nu-ți va hărăzi darul de a face parte din oastea Lui. E atât de sinceră dorința mea ca tu să nu faci decât ce vei dori, că, uite, s-a anexat la testament un act semnat de medic, prin care se confirmă că ți-ai pierdut virginitatea din cauze… Dar să nu mai vorbim de asta. Nu vreau să-ți mai amintesc de toate ororile, de durerile acelea infernale. Important e că, dacă tu vei dori, după moartea mea, să te întorci în lume, documentul acesta îți va fi de ajutor. Fiindcă niciun bărbat, trebuie să știi asta, nu ia de soție o fată, dacă nu are certitudinea integrității ei fizice și morale.

Și, tot așa, zile întregi, luni de zile. Ascultați, chiar dacă nu mai aveți chef:

— Nu te teme, aceste documente sunt dovada că nu vreau să te silesc

la nimic și că doar atunci când o vei dori, fie că eu mai sunt în viață, fie că nu, vei face legământul. Dar știu și că Dumnezeu nu mă va chema la El mai înainte ca eu să-mi fi îndeplinit această misiune. Poate că toate suferințele mele nu aveau decât acest scop, să te conducă pe tine la El.

O fi fost datorită acestei pisălogeli de fiecare zi, o fi fost de la cina bazată pe lapte și pâine, din pricina căreia mă sculam zilnic înfometată și obosită, cert e că efectul urii începea să slăbească. Și medicul îi mai dăduse cinci-șase ani, cel puțin. Dar dacă suferința asta care o ține o să aibă de-adevăratelea atâta putere încât s-o susțină chiar până la îndeplinirea misiunii? Ei, nu! Atâția ani erau prea mult, chiar dacă îmi cucerisem puterea de a urî și șmecheria de a fi prudentă. Ba chiar, dimpotrivă, tocmai în virtutea acestor cuceriri cunoșteam acum fragilitatea naturii mele și a tuturor celorlalți. Mă temeam că n-o să reușesc să mint atâta amar de vreme. Hotărât lucru, nu! Chiar și numai cinci-șase ani era prea mult. Trebuia ori să fug, ori să am norocul ca Dumnezeul ei s-o cheme cât mai repede cu putință în Împărăția Lui veșnică.

16.

De fugă nici nu putea fi vorba. Unde să mă fi dus? Chiar dacă reușea să treacă, și nu era ușor, de zidul din piatră de lavă, care înconjura mânăstirea, Mimmo spunea că sunt cinci, șase ore de mers pe jos până în satul acela… Cum îi zicea? Își dădu îngrozită seama că în toți anii ăia studiase, ce-i drept, și latină, și franceză, dar nu vorbise niciodată cu nimeni care să nu fi fost călugăriță sau preot. Simțea ea că ei foloseau o limbă diferită de cea care se vorbea afară, în lume. Cu Mimmo era altceva. De bine, de rău, făcea și el parte tot din mânăstire.

Gândindu-se la lucrurile astea, ura o părăsea, lăsând loc unei senzații de sfârșeală care îi cuprindea treptat coșul pieptului și brațele, silind-o să se întindă pe banca înfierbântată de soare. Oare o părăsea ura? Sau tot laptele ăla pe care o puneau să-l bea seara îi dilua sentimentul puternic, care până atunci o ținea pe picioare? Chiar și dacă era să-și facă vise, ca în romane, după ce ar fi ajuns în sat, mai reușea ea să scape de carabinieri? Dar să-și găsească un post de cameristă — ce frumos i-ar fi stat cu șorț și cu bonetă albă, brodată — într-o casă unde să-l poată întâlni pe ofițerul prieten al familiei, ba chiar, de ce nu?, chiar pe fiul stăpânilor, care s-o ceară de soție, fascinat de grația ei? Unde citise ea toate astea? A, da, știa de la amețita aia de Amina, slujnica maicilor, care se alegea cu pedepse nenumărate fiindcă citea prostii din astea. Dar, și dacă ofițerul ar fi cerut-o de soție, ea nu putea să se mărite cu el. Bărbații nu iau de soții femei care și-au pierdut virginitatea. Eram la mâna maicii Leonora, n-aveam scăpare; de aș fi avut măcar certificatul! Și, pe urmă, dacă fugeam, pierdeam și moștenirea pe care mi-o câștigasem cu atâta trudă. Poate că era mai bine să rămân pe loc. În fond, maica Leonora era bună la suflet, mă iertase. Poate că se face iar dulce cu mine, ca pe vremuri…

Chipul lui Mimmo, neclar în bătaia soarelui, mi se arată printre cârceii de viță pe cer…

— Mata să nu te lași păcălită de soare, prințeso, sărăcia e ca o otravă, te sleiește de puteri. Lipsa de mâncare bagă creierul în ceață. În privința asta, trebuie să-i dau dreptate lui Giovanni. El zice că săracii își închipuie că bogătanii sunt buni și darnici numai ca să nu simtă așa de tare umilința că trebuie să plece capul înaintea lor.

Avea dreptate Mimmo, soarele ăla îmi făcea rău, îmi bramburise ideile. Numai conștiința că eram săracă făcea să mi se pară bună și frumoasă maica Leonora… Nu trebuia să mai dorm la soare; o mai pățisem o dată și căzusem în puț. Am deschis iute ochii. Cât dormisem oare? Mimmo nu era acolo, și totuși îi auzisem glasul. Să fi visat? Dădeam să mă ridic — banca era acum de gheață sub umerii mei și brațele mi-erau străbătute de fiori —, când glasul lui Mimmo m-a țintuit la loc pe banca înghețată. Mimmo era cel care vorbise mai devreme, dar nu cu mine, iar acum încerca mai departe să convingă, cu vocea lui cântătoare, pe cineva din spatele gardului viu. Ceva îmi spunea că ar trebui să ascult. Nu mă văzuse — se înțelegea asta din felul cum vorbeau —, iar gardul viu era des și înalt. Am închis la loc ochii și m-am prefăcut că dorm.

— Să-mi fie cu iertare la domnia voastră, madre Leonora, dacă am îndrăzneala să vă contrazic. Dar, o dată numai, ascultați-l și voscenza pe un bătrân care, chiar dacă n-are carte, se pricepe la lucrurile astea. Balustrada aia unde mergeți noaptea de vă sprijiniți îi putredă. Trebuie musai schimbată.

— Dar e de fier și e lucru vechi. N-o să îngădui cât voi trăi să fie schimbată o operă de artă cu balustrada aia oribilă pe care a făcut-o fierarul din sat.

— Dar fierarul îi mare meșter, madre, fie-mi iertat, și a făcut-o, în tot chipul, leit ca cealaltă.

— Ce vorbești? Se vede cât de colo că e o imitație, și încă una foarte proastă.

— Așa o fi, madre. Și ce dacă? O scoatem doar de acolo, n-o aruncăm. O scoatem binișor și o punem în altă parte, unde s-o puteți vedea cât poftiți. Numai să-mi faceți și mie hatârul, madre, nu vreau să vă știu că umblați prin foișor sprijinindu-vă într-o parte și-n alta pe ea.

— Dar e de fier, Mimmo!

— De fier, da, numai că s-a subțiat fierul, e măcinat pe dinăuntru de vreme și de ploi. Prin unele locuri — că m-am dus și ieri să mă uit — zici că e tăiat cu fierăstrăul. Chiar așa, martor mi-e Dumnezeu! Eu, unul, să-mi fie cu iertare, tare n-aș vrea să vă văd prăvălindu-vă de acolo într-o noapte…

Glasul lui continua să implore, dar n-am mai stat să-l ascult. „Tăiat cu fierăstrăul, zici că e tăiat cu fierăstrăul“, vorba aceea a rechemat în mine ura pe care eram gata s-o pierd, înecată în laptele acela pe care

mă sileau să-l beau în toate serile. Și mie laptele nici nu-mi plăcuse niciodată.

17.

M-am pus pe treabă chiar din noaptea aceea. Trebuia să umblu repede, fiindcă Mimmo se pricepea bine de tot să convingă bogați și săraci, femei și bărbați, lighioane și diavoli, cum zicea suor Teresa.

Fierăstrău a fost ușor de găsit în cămăruța cu scule din spatele bucătăriilor. Erau acolo de toate felurile și de toate mărimile. Și, după ce îmi înghițeam pâinea aia cu lapte, înmuiată și fără niciun gust, printre fețele alea scofâlcite și albe — dar spuneți și voi! Ce altă culoare, mă rog frumos, puteau să capete toate viitoarele alea mirese ale Domnului? —, în loc să mă duc la culcare, așteptam ca toate ușile să se închidă și să mă strecor afară. Lunecând pe lângă pereți — cunoșteam fiecare piatră de pe coridoarele alea, toate ungherele și toate ușile —, urcam spre întunericul răcoros, chiar mai negru decât întunericul scărilor. Din fericire, nu se vedeau nici luna, nici stelele. De zile întregi, dimineața era soare, dar de la apus până în zori o înnorare compactă venea să acopere firmamentul maicii Leonora. Ea se plângea mereu de asta. Nu era anotimpul norilor, eu o luam ca semn că trebuia să acționez, să tai cu fierăstrăul sau cum vreți să-i spuneți. Nopți în șir am muncit până în zori, sub ocrotirea covorului de nori, până la prima geană de lumină a zilei. Am tăiat balustrada în patru locuri, în punctele unde se sprijinea greutatea ocheanului. Când am încheiat treaba, istovită de puteri — de zile întregi nu mai dormisem deloc —, m-am prăbușit fericită în pat. În sfârșit puteam și eu să dorm. De acum încolo nu mai era decât de așteptat să se însenineze cerul.

În mod ciudat însă, poate fiindcă îmi și făcusem obicei să dorm puțin ori deloc sau poate de teamă ca nu cumva să fie înlocuită balustrada, n-am mai putut să pun geană pe geană. Doar ce ațipeam și mă și trezeam imediat, cu ideea fixă să supraveghez balustrada. Nu se făcea senin. Acum ploua și ziua.

„Ce nenorocire, prințeso, tocmai anul ăsta, când se arăta recoltă de zile mari! O vreme rea cum nu mai ține minte nimeni să fi fost vreodată prin locurile noastre. Toată bunătatea asta de grâne și de fân o să se prăpădească dacă mai ține așa.“ Alături de Mimmo, mă rugam și eu să se facă senin, căci și grânele mele se prăpădeau și îmi putrezea fânul dacă o mai ținea tot așa.

Nu era nimic de făcut. Noaptea, agățată de gratiile de la fereastră, mai că nu plângeam de furie. Nu se ivea nici urmă de stea, nicio adiere de vânt nu clintea din loc masa de nori întunecată și densă. Istovită, m-am aruncat pe pat. N-au decât să putrezească toate, și grâul, și secara, și fânul. În noaptea aceea aveam să dorm. Nu mai puteam. Și am dormit atât de profund, încât, după cum mi s-a spus pe urmă, numai palmele pe care mi le-a tras suor Costanza — că nu pierdea nicio ocazie! — au reușit să mă trezească din somn. Urlete, plânset, uși trântite, care aduceau înăuntru dangătul clopotelor nebune, m-au tras jos din pat, îngrozită; mi-am zis: e cutremur!

— Mai rău, fiica mea! Mai rău! Vino, vino în capelă, numai tu lipsești. Suntem cu toate în capelă, la rugăciune. Maica Leonora a căzut din foișor. Cine s-ar fi așteptat?

Numai că eu simțisem mare bucurie în glasul îndurerat al maicii Costanza.

— Cine s-ar fi așteptat să urce acolo, la observatorul ei! Cât e noaptea de lungă a tunat și a fulgerat. Cine ar fi zis? Hai, vino, vino! Mimmo a adunat-o cum a putut și el: el a auzit-o țipând. Vino s-o vezi pentru ultima oară și s-o priveghem cu toate!

Să priveghez? Eu? O noapte întreagă și poate că și a doua zi, la cât de în urmă rămăsesem cu somnul? Nici prin gând nu-mi trecea.

— Hai, fiica mea, nu sta acolo încremenită. Sigur, îți pot înțelege starea sufletească, pe tine te-a lovit cel mai tare nenorocirea asta. Doar îi erai așa de devotată și ea așa de tare te iubea! Dar îmbărbătează-te și acceptă încercarea asta grea pe care ți-a dat-o Dumnezeu.

Carevasăzică, dacă eu eram cea mai lovită, puteam foarte bine să leșin de durere și să mă sustrag astfel de la încercarea pe care voiau ele să mi-o impună. „E caddi come corpo morto cade“, cum ne spune poetul-maestru de viață. Și n-a mai fost chip să mă trezească cineva, nici în noaptea cu pricina, nici a doua zi.

18.

M-am deșteptat abia când mațele mele, care au fost ca o piatră de moară în primele douăzeci și patru de ore, se prefăceau în mii de tentacule de foc, iar limba — nici nu știam până atunci că aveam limbă — îmi era atât de umflată și de uscată, că abia cu greu reușea sora-infirmieră să mă facă să înghit câte o linguriță dintr-un lichid călduț și parfumat.

— Sărmana copilă! Ce tare suferă! Uitați-vă la ea cum mai suferă! Trei zile fără să mănânce sau să bea! Și picul ăsta de supă mi-l scuipă înapoi!

Nu eu îl scuipam, dimpotrivă, chiar îmi plăcea. Ea, limba, nu mai voia să mă asculte. Poate că înghițisem prea multe pilule dintr-alea? Vă explic imediat: ca să pot dormi așa de mult, în alea trei zile dădusem pe gât, dimineața și seara, mai multe pastile care te adorm. Mi le dăduse doctorul, cu mult timp în urmă. Veronal se numeau și el îmi dădea câte una în fiecare seară, ca să mă calmeze. Eu, la vremea aia, cu toate că-mi era frică, nu le luam, ci le ascundeam, gândindu-mă că poate vine momentul să-mi fie de folos. Și bine făcusem, căci ele mă scutiseră de ultima revedere cu madre Leonora, precum și, din câte auzeam acum, de slujba ei de înmormântare. Îmi fuseseră de mare folos, dar spaima că luasem prea multe — medicul îmi spusese ca te poți otrăvi cu ele — mă chinuia așa de tare, că nu m-am putut abține să întreb: „sunt pe moarte?“

— Nu, fiica mea, nici vorbă, nu mai spune asta. Altceva n-ai spus de trei zile încoace. Nu, te-a consultat doctorul. N-ai nimic. E doar durere și denutriție, așa a zis, și că nu putem decât să sperăm că îți va reveni pofta de viață. Acuma văd că ți-a revenit, dacă te temi. Mănâncă, fiica mea, și roagă-te. Să-ți dorești moartea e păcat groaznic. Maica Leonora ar fi îndurerată s-o știe. Gândește-te la ea și dă-ți silința. Ce păcat că n-ai putut s-o vezi! Trupul îi era făcut zob, dar fața neatinsă i-a rămas, tot frumoasă și senină. Un chip de sfântă, nu alta!

Dacă un medic — oare cine o fi fost doctorul ăsta nou? — zisese că n-am nimic, puteam deci să stau liniștită și să înghit supa aceea bună, care îmi pătrundea în stomac de parcă era un soare topit.

— Bravo, bravo, Modesta! Așa o bucuri pe maica Leonora și să nu mai vrei să mori, cum ai tot repetat zilele astea! Așa te voia maica Leonora. Hai, mănâncă, n-o mai supăra acum că e moartă, cum nu voiai s-o superi nici cât era vie.

Ca să n-o supăr pe maica Leonora, am mâncat așa de zdravăn, că în câteva zile m-am pus pe picioare și am fost în măsură să ascult vocea croncănitoare a maicii Costanza fără să mă mai tem de valiza — era o fixație — pe care venise să mi-o așeze pe pat.

— Adună-ți lucrurile, Modesta. Poți să iei cu tine rozariul cel prețios, icoana cu chipul Sfintei Agata și cărțile pe care ți le-a dăruit, în marea ei generozitate, madre Leonora, lenjeria ta și fețele. Te rog să ai mare grijă la fețe, continuă să-ți strângi pieptul cu ele și când vei fi expusă la toate primejdiile lumii în care mergi.

Nu îndrăzneam să cer explicații și nici să-mi desprind ochii de la valiza în care, chemată de vorbele maicii Costanza, o ploșniță măruntă începea deja să puncteze cu negru pielea de culoarea cartonului.

— Nu mi-e îngăduit să rostesc nume și locuri, noi nu mai aparținem acelei lumi. Dar poți să stai liniștită, fiindcă maica Leonora s-a gândit la tine. În mărinimia ei, a dorit ca tu singură să alegi dacă vei intra în oastea Domnului sau vei rămâne afară. Iar pentru ca tu să poți lua această decizie în deplină cunoștință și libertate, a hotărât că mai întâi trebuie să înfrunți lumea. Eu atât am avut să-ți spun. După-amiază o să vină să te ia… Văd că te-ai pierdut toată, copila mea, nici eu nu sunt de acord, deoarece Domnul te-a trimis aici când nu erai decât o gânganie spurcată și îngrozită și aici e locul tău. Dar așa stă scris în testament și așa trebuie să se facă. Mergi senină, eu sunt liniștită în sufletul meu: știu că ne vom revedea.

Eram pierdută din pricina lucrurilor necunoscute care se iveau la fiecare vorbă a maicii Costanza și a blândeții pe care o avea acum în glas. M-am hotărât s-o privesc în față și puțin a lipsit să mă prăbușesc leșinată de-a binelea. Era aproape frumoasă. Ceva o făcuse să se îndrepte de spate și buzele ei surâdeau în timp ce privirile îi rătăceau ușor prin încăpere. Visa la jilțul maicii Leonora, spătarul acelui jilț de stejar îi îndreptase spinarea. Aproape îmi părea rău că eu eram cea care îi adusese atâta fericire. Dar nu aveam timp pentru păreri de rău. Trebuia să mă grăbesc. Chinuită de întrebările fără răspuns, am început să-mi adun lucrurile… „Ai grijă la fețe… continuă să-ți legi pieptul… primejdiile… acolo unde vei merge…“ Acel „unde vei merge“ făcea să-mi tremure mâinile și îmi cădeau toate pe jos. Nu mai reușeam să găsesc nimic, fețele îmi alunecau printre degete și se

rostogoleau la picioarele patului, trebuia s-o iau mereu de la capăt. Valiza nu era destul de mare, nu voia cu niciun chip să se lase închisă. Dar, transpirând toată și apăsând cu genunchiul pe capac, am răzbit în cele din urmă. Apoi, să fi fost de vină oboseala sau poate chipul radios al maicii Costanza, care mă scotea din sărite, am început să plâng, așezată acolo, pe valiză, și s-o strig pe maica Leonora, să-mi spună măcar unde mă trimitea. Să fi vrut oare să se răzbune?

19.

Mai mult ca sigur că alesese un loc îngrozitor, unde să-mi vină fără scăpare vocația. Prea spusese cu atâta siguranță suor Costanza: „știu că ne vom revedea“. Strângându-mi în mâini tâmplele, care stăteau să pocnească din pricina acelui „știu că ne vom revedea“, nici n-am auzit că se deschide ușa.

— Da’ ce faci, plângi, prințeso? Că tare o mai iubeai, nu-i așa? Mda, și eu. Eu, unu’, nu plâng, că asta nu-i treabă de bărbat, da’ în sufletu’ meu, de’! Mare doamnă era! Da’ acuma, hai, vino. Îi mai bine că pleci de aici. Negre vremuri vin peste locul ăsta. Tocmai a sosit o scrisoare de la Palermo. Suor Costanza vine în locul maicii Leonora. Negre vremuri! Hai, sus, dă-mi valiza mie, ți-o duc eu. Suor Costanza m-a trimis la tine, fiindcă nu trebuie să te vadă ele plecând… Dar ce faci, tremuri? Nu te necăji! Sigur, o plângi, că e drept să verse omu’ lacrimi în amintirea răposaților; doar te-a iubit ca pe o fiică. Dar acuma, gata, hai. O să vezi tu că nici moartă nu te-a părăsit.

Agățată de brațul lui Mimmo — înainte n-aș fi avut voie —, nu mă mai simțeam una dintre ele. Ce mai puteau să-mi facă acum, n-aveau decât să mă spioneze din spatele obloanelor întredeschise de la ferestrele din curte. Mă agățam de brațul lui Mimmo, fiindcă ochii mi-au văzut atunci ceva așa de mare, că mi s-au tăiat pe dată picioarele, mai rău decât de spaima de dinainte: o trăsură fără cai. Sau poate caii stăteau sub tubul acela lung, care lucea în soare? Cu siguranță că erau înăuntru caii și priveau prin ochii mari de sticlă, cu rame de aur.

— Nu-i trăsură, prințeso, e o drăcie modernă, care fuge de parcă e trasă de zece cai… Eu sunt de modă veche, nu-mi plac toate noutățile astea, nu mă reped. Am mai văzut una și devale, în sat, da’ mi s-a părut o greșeală a firii, ce știu eu?… Un fel de gândac uriaș, dar ăsta de aici să mă bată Dumnezeu, îți taie răsuflarea de ce frumos poate să fie. Zici că-i o catedrală!

Ajutată de Mimmo și de un domn înalt — cu siguranță că era ofițer —, cu o uniformă întunecată la culoare și o cămașă atât de albă că vălul călugărițelor părea gri pe lângă ea, am pătruns înăuntrul catedralei, fără să-i dau drumul lui Mimmo.

— Uite, luați loc aici, domnișoară. Dacă pe parcursul călătoriei ar fi să nu vă simțiți bine sau dacă vă incomodează ceva, vedeți pâlnia asta? O ridicați și vorbiți în ea, iar eu vă aud de dincolo de geam.

— Ai auzit, prințeso? Dacă se întâmplă să-ți fie rău, fiindcă drăcia asta fuge tare, nu e ca trăsura, fuge al naibii de repede, tu ridică pâlnia aia și-i spui.

— Dar cine e domnul, Mimmo, e ofițer?

— Nu, îi șofer, vizitiul, cum ar veni… Acuma, adio, prințeso. Știu că n-o să ne mai vedem niciodată. Trăsura asta automobil e mare lucru, iar maica Leonora te veghează din cer. Da' tu, de orice o să ai vreodată nevoie, adu-ți aminte că Mimmo e aici, că doar știi să scrii, har Domnului. Ține bine minte: Mimmo Insanguine, grădinar la Mânăstirea Surorilor Maicii Îndurerate, Sciarascura. Să nu cumva să uiți. Adio, prințesico.

Iar vizitiul mi-a desprins mâna din mâna lui Mimmo, zicându-mi cu blândețe:

— O rog pe domnișoara să mă ierte, dar s-a făcut târziu.

Și apoi a închis ușa. Rămasă fără mâna lui Mimmo, m-am agățat de geam și l-am privit: mă saluta cu brațul ridicat. L-am urmărit cu privirea până ce trupul lui masiv, învești mântat în velur maroniu, nu se mai deosebea de un trunchi pus peste altul, de stejarii ce creșteau împrejurul zidului din piatră de lavă al mânăstirii.

20.

Când Mimmo s-a desprins de mine, înghițit de marea de stejari, o sfârșeală m-a făcut să cad pe canapeaua moale, mai moale decât patul meu și decât toate canapelele și divanele din sala de muzică. Trăsura aceea — cum spusese oare Mimmo că se chema? — era ca o cămăruță de catifea închisă la culoare. Avea chiar și ferestre, cu perdelușe plisate, care lăsau să intre o lumină verde și fragedă ca frunzele din pădure când soarele e sus și dogorește. Am tras-o și pe cea de la fereastra prin care îl privisem pe Mimmo. La ce bun să mă uit la toate culmile alea chelboase ca țeasta golașă a maicii Teresa? Am văzut eu capul ăla chel! Cum s-a făcut? Era căldură mare și eu mă dusesem prea devreme la lecție, iar ea își pusese iute scufia la loc.

— Of, Modesta, nu, nu trebuie să intri așa, fără să bați la ușă. Nu, așa ceva nu se face!

— Dar am bătut…

— Bine, bine, asta înseamnă că încep să și surzesc, nu ajunge că m-a lăsat vederea! De altfel, e și timpul. Încep să mă satur de toate solfegiile și gamele astea, de toate proastele care bat în clape de parcă ar fi niște maimuțe, nu făpturi ale lui Dumnezeu… Eh! La urma urmei, să îmbătrânești nu e chiar așa rău cum se spune, Modesta. Ai avantajul că nu mai vezi ce botoasă e suor Costanza, Dumnezeu să mă ierte, că nu mai auzi… Dar să nu mai vorbim! Și, pe urmă, după cum vezi, bătrânețea mi-a adus mângâierea să pot purta doar boneta asta subțire când dogorește soarele. Dar gata, hai. Mă pui să vorbesc și nu facem ce trebuie. Hai, în pătrimi: un, doi, trei, patru… un, doi, trei, patru…

Făcuse bine să tragă perdelușele verzi, ca să nu mai vadă cum craniul cel pleșuv al maicii Teresa se multiplica prin praf și zăpușeală, tot mai sus, până unde ultima țeastă se făcea una cu cerul… Își duse mâinile la cap înspăimântată. Nu, nu i-l răseseră. Cozile groase și robuste erau tot acolo, scăpate ca prin minune de degetele ascuțite ca niște foarfece pe care le avea suor Costanza.

„Acum trebuie să-mi spui madre Costanza, Modesta. Repetă: madre Costanza…“

Ori, poate, acum că avea în mână frâiele mânăstirii, s-a răzgândit, a fugit după ea și cu mâinile alea puternice ale ei a oprit trăsura din mers?

— Domnișoara se simte rău? Dacă îmi permiteți, am văzut în oglindă cum vi se legăna capul în stânga și-n dreapta și mi-am permis să opresc.

— Nu, domnule, mulțumesc, nu mi-e rău. Am doar ca un gol aici, în stomac, și parcă m-ar lua somnul.

— Nu vă alarmați, domnișoară. Nu-i nimic. Automobilul are acest efect asupra tuturor doamnelor și domnișoarelor. Uite, mirosiți un pic sticluța asta. Acum eu trebuie să pornesc din nou, că s-a făcut foarte târziu. Sunteți așteptată la vilă. Văd că v-ați mai revenit, nu-i așa? Nu s-ar zice, dar sărurile astea fac bine. Dacă vă mai simțiți cumva rău, acum știți că le găsiți aici, în brațul scaunului. Uite, în sticluța asta rotundă e amoniac.

Era amabil căruțașul acela, iar, de când se îndreptase ea de spate, automobilul fugea atât de repede că madre Costanza n-avea cum să mai ajungă din urmă o trăsură care, vorba lui Mimmo, alerga mai iute ca vântul.

Repetându-mi întruna în sinea mea: „trebuie să stai dreaptă, altfel omul acela din colivia de sticlă se oprește iar“, m-a luat somnul.

Când am deschis ochii, colivia de sticlă era încă plină de lumină. Dar de omul acela… șoferul, așa se chema, nu mai era nici urmă. Însă automobilul mergea mai departe. Sprijinindu-se cu mâna de perete, ca să-i simtă catifeaua, în loc de stofa aceea moale a dat de ceva neted ca mătasea. Atingerea neașteptată a făcut-o să holbeze ochii. Nu se mai afla în mica odăiță pe roți. Cea de aici stătea pe loc și era mult mai mare, iar pereții, chiar dacă erau tapisați cu stofă, la fel ca cei din automobil, nu aveau geamuri de jur împrejur, ci o singură fereastră, mare de tot, umbrită ușor de o revărsare de material alb și străveziu. Exact cum e voalul de mireasă pe care îl poartă novicele când se duc la altar să se logodească cu Domnul.

Îi venea să sară jos din pat și să dea fuga afară, dar se stăpâni. Cine știe dacă era permis de regulile acelei case? Învățase să fie prudentă și, în ciuda faptului că stomacul începea s-o doară de foame, rămase nemișcată, mulțumindu-se să-și rotească doar ochii. Valiza dispăruse, însă cărțile stăteau așezate în ordine pe un mic pupitru, atât de lucios că părea de sticlă. Icoana Sfintei Agata era agățată chiar deasupra ei,

puțin mai jos de marele crucifix de la mijlocul peretelui. Șorțul îi era așa de frumos aranjat pe un fotoliu mic, de la capul patului, că, dacă ar fi avut și cap, ai fi zis că era chiar ea așezată acolo, privindu-se. Își vârî mâinile sub cuvertură și pipăi cămașa de noapte aspră și fețele care-i strângeau pieptul. Părul și-l salvase, dar de fețele alea nu avea să scape, după cum se arătau lucrurile. Mai vedem noi! Dar cine putuse oare să fi făcut așa ordine în timp ce ea dormea? Ca răspuns la întrebarea pusă, ușa s-a deschis și o fată cu șorț și bonetă albe — să fi nimerit oare la altă mânăstire? — a intrat zâmbitoare. Zâmbetul a făcut să-i mai vină inima la loc, nu se mai pomenise ca la mânăstire cineva să aibă voie să zâmbească arătându-și fără rușine toți dinții.

— Scuzați-mă, vă rog, domnișoară, principesa vă urează o zi bună și ar dori să știe dacă ați dormit bine și dacă sunteți mulțumită de cum v-am aranjat lucrurile.

Nu știam ce să zic. Puteam vorbi sau era mai bine să tac? Văzând însă că zâmbetul se ștergea, rămânând o grimasă, mi-am făcut curaj:

— Foarte mulțumită.

Zâmbetul a reapărut:

— Vă mulțumesc, domnișoară, o să transmit principesei. Principesa m-a însărcinat să vă spun că puteți face orice doriți: să ieșiți pe afară, să vă plimbați în grădină, în bibliotecă, în salonul de muzică. Iar dacă vă e foame, să coborâți la bucătărie, unde bucătăreasa vă va sta la dispoziție… Iată, foaia aceasta e pentru dumneavoastră. Pot pleca acum? Dacă aveți nevoie de mine, trageți de cordonul din stânga și vin într-o fugă. Eu sunt iute de tot, domnișoară, așa de iute că principesa mi-a făcut cinstea să-mi spună Argentovivo[5]. Nu mă strigă niciodată pe nume, doar așa îmi zice. A, că tot veni vorba, mă cheamă Luigia. Adevărul e că nu sunt de pe aici. Și, cum spune principesa — că eu, una, n-aș cuteza să judec locul unde sunt oaspete —, pe aici femeile sunt încete, ca să nu le zicem cam lenețe… Cum vă spuneam, eu sunt născută în Toscana, la Poggibonsi, mai precis. Acolo, domnișoară dragă, cine nu aleargă nu mănâncă, să știți dumneavoastră…

Și chiar că era zvârlugă! În doar câteva clipe scosese pe gură, de sub zâmbetul ei, o groază de vorbe, în timp ce aranja ce nu i se părea în ordine, trăgând draperiile și fixându-le cu o fundă ireproșabilă, ca să dispară apoi din fața ochilor mei orbiți de soare, lăsându-mă cu foaia aceea subțire și delicată ca mătasea — toată casa era oare de mătase? —, pe care o caligrafie măruntă și fără cusur îmi indica orele când

puteam ieși din cameră. Totul îmi era permis, dar numai între orele pe care tocul acela le scrisese cu eleganță, dar ferm, pe fila de hârtie scumpă.

5 Argint viu.

21.

Nu toată casa era de mătase, dar aproape. Mai erau lemnul ușilor, al meselor, catifeaua draperiilor. Afară, în schimb, totul era de marmură: treptele, fântânile, statuile care se iveau unde nici nu te așteptai, dintr-o nișă verde — nu de marmură, firește, ci din frunzișuri și flori așa de frumoase, că Mimmo ar fi înnebunit de bucurie să le vadă. Nu, mai bine că nu era acolo, i-ar fi părut rău. El, care se mândrea atât de tare cu garoafele lui, chiar dacă mormăia: „Ehei, prințeso, sunt și flori mai frumoase. Din toată inima îți doresc să le poți vedea într-o bună zi, cum mi s-a întâmplat mie la Catania… Să fi văzut tu cum era parcul de acolo! La Catania am stat când eram militar. Da' aici, cu lava asta și cu peticul de pământ pe care îl mai încropim devale, trebuie să pună omu' fasole, roșii, să aibă ce mânca…".

Putea vedea acum toate florile alea, așa cum îi urase cândva Mimmo. Câteodată le și atingea, dar nu le știa numele. Și, după zile întregi de tăcere mătăsoasă, prin care aluneca din camera ei pe coridor, apoi spre grădină, a cutezat în fine să pătrundă în bibliotecă și să caute numele acelor flori. Nu se înșelase: erau acolo volume mari, pline de ilustrații, unde le putea găsi pe fiecare.

Numele erau toate în latină. Trebuia să le învețe pe dinafară. Acum avea ocupație: să se plimbe din bibliotecă în grădină și din grădină în bibliotecă, să-și întipărească bine în minte toate acele nume dificile și stranii.

Mimmo spunea totdeauna adevărul. Chiar că erau frumoase plantele acelea. De-ar fi fost și el acolo, să spargă tăcerea cu glasul lui tărăgănat și aspru! Dar nu o avea decât pe mititica de pe continent, care se tot învârtea prin încăpere, ținând-o mereu pe a ei. Nici n-o mai asculta. Mai bine zis, n-o mai asculta până la:

— Principesa e foarte mulțumită să afle că sunteți mai puțin tristă și că mergeți în bibliotecă.

Deci totuși nu era pustie casa. Aflau tot ce făcea. A prins curaj, iar în ziua aceea a cutezat să intre în salonul de muzică și, cu mâinile tremurânde, să deschidă capacul pianului de cel puțin trei ori mai lung decât cel de la mânăstire și nu maroniu, ci negru și lucios, ca

marmura coloanelor de pe scara de la intrare. Te cam descuraja luciul acela, dar se săturase de atâta tăcere de mătase, așa că își reîncepu exercițiile. Nu cumva deranja? La mânăstire nu era voie decât o oră pe zi. Privirea și degetele îi erau fermecate de albeața și de finețea clapelor. Ajungea să le mângâi ușor, iar sunetul răzbătea puternic și dulce, ca de orgă. Nu era un pian obișnuit sau poate, ca la automobil, avea de fapt trei piane ascunse înăuntru…

— Principesa vă dorește o zi bună și mă însărcinează să vă spun că aveți un tușeu minunat. A mai spus că apreciază mult felul în care, în ciuda durerii pentru cele întâmplate, v-ați reluat studiul și exercițiile de pian… Principesa ar dori să știe dacă mâncarea de aici vă este pe plac și cum se face că nu luați ceaiul la ora cinci, aha, pricep!, la mânăstire nu se ia ceaiul… Iertați-mă, domnișoară, dar m-a însărcinat principesa să vă iau măsurile: lățimea umerilor, talia, circumferința pieptului. Dar ce aveți sub cămașă, domnișoară? De ce sunteți înfășurată așa de strâns? A, da, regulile mânăstirii. Să-mi dați voie să-i spun principesei… Principesa vă roagă, dacă nu vă supărați, să vă scoateți puțin legăturile acelea, ca să vă pot lua măsura exactă peste piept… Principesa m-a întrebat dacă aveți vreo fotografie. Nu? Da, sigur, la mânăstire… Păcat! Principesa mă însărcinează să vă transmit că, dat fiind devotamentul dumneavoastră pentru cele sfinte, a ordonat șoferului să vă ducă mâine-dimineață în sat la slujbă. Numai că, fiind vorba de un drum de două ceasuri, ar dori să știe dacă vreți la slujba de la opt sau la cea de la douăsprezece… La opt? Bine, o să-i transmit.

Oare de câte zile mă aflam acolo? Dacă a doua zi era duminică, însemna că doar de o săptămână sau opt zile. Mi se părea că trecuseră luni întregi! Aveau oare de gând s-o lase acolo singură pe vecie? Sigur, putea să citească, să învețe, mâncarea era bună, dar… Uite-o că vine iar cu principesa ei în sus și-n jos:

— Principesa mi-a dat sarcina să vă aduc aceste trei rochii. Are rugămintea, cu toate că știe cât țineți la aceste veșminte care vă amintesc de vocația monahală, să îmbrăcați pentru ceai una dintre ele. Am să vin eu să vă iau, fiindcă nu cunoașteți acea aripă a palatului. Mi-a mai recomandat să vă spun să nu vă faceți griji: ajunge să vă puneți rochia numai azi la cinci. După ce luați ceaiul, veți putea să îmbrăcați din nou șorțul dumneavoastră.

Rochiile erau trei: una roz, una albă, cu dantele superbe, una albastru-închis, bătătoare la ochi și lucioasă, dar măcar nu așa de decoltată. Păcat! O ispiteau rozul și albeața dantelelor, dar trebuia să fie precaută. Se mulțumi ca, în timp ce se îmbrăca și se pieptăna — nu

avea mult timp la dispoziție —, să stea numai cu ochii la ele. Nu mai văzuse nicicând ceva atât de frumos, mai că-i dădeau lacrimile.

— Dar ce faceți, domnișoară, plângeți? Hai că nu e mare lucru dacă îmbrăcați o rochie timp de un ceas. Principesa a prevăzut asta. Vai, știți cât e de deșteaptă principesa? Chiar a prevăzut că o să plângeți dacă trebuie să vă schimbați hainele. Hai, gata, ștergeți-vă lacrimile. Doar nu vreți să se necăjească principesa! A suferit ea mult în ultimii ani: una după alta au venit nenorocirile, iar la urmă cea cu maica Leonora…. Uite, așa e bine, acum intrați, intrați. Și zâmbiți și dumneavoastră măcar o dată, zâmbiți, măcar să nu-i aduceți aminte de doliu principesei.

Poate că avea dreptate, trebuia să zâmbesc. Dar prudența mă bloca de tot, buzele nu voiau nicicum să mi se dezlipească. Ametită de trăncăneala slujnicei și de constatarea surprinzătoare că, și să fi vrut eu, buzele mele mai mult decât să se deplaseze un pic lateral nu voiau, m-am trezit în mijlocul unei încăperi atât de mari și pline de mese, canapele, fotolii și de scaune, că amețeala mea s-a prefăcut într-o veritabilă rătăcire.

Nu se afla nimeni în sală, o pustietate presărată cu mobilă; nici acolo nu mă aștepta nimeni. Resemnată, mi-am pus în gând s-o aștept pe Argentovivo să se întoarcă, fiindcă de una singură n-aș fi reușit să-mi găsesc odaia pe coridoarele alea, toate la fel.

— Maman, e drăguță, zău, cam posomorâtă, dar drăguță, crede-mă.

Dinaintea mea — de unde apăruse oare? —, o fețișoară palidă, ascunsă aproape complet de o claie de păr vaporos și blond, ca de mătase — iar mătase, și aici —, mă cerceta cu privirea din cap până-n picioare, învârtindu-se în jurul meu la fel cum făceam eu în grădină cu statuile. Până când, luându-mă de mână, m-a condus sigură pe ea — cum făcea oare să nu răstoarne nimic în aglomerarea aceea de măsuțe încărcate de statuete, de cutii și de lămpi, numai Dumnezeu știe! — către spătarul extrem de înalt al unui jilț îngust, cu brațe mari. De cealaltă parte a lui am dat brusc ochii cu acea principesă care îmi trimisese atâtea mesaje prin intermediul lui Argentovivo. Arăta cum mi-o închipuisem. Numai că, dacă nu ar fi fost mânuța ce mă ținea prizonieră, aș fi rupt-o la fugă atunci când a început să vorbească.

— Har Domnului că nu e unul dintre monștrii care ne populează mânăstirile. Har Domnului că are chip omenesc! Iar tu, Cavallina, puteai să-mi spui, nu? Că e normală. Dacă nu frumoasă, măcar normală. Ai fi putut să-mi spui, nu?

— Dar ți-am spus, maman, ți-a spus și Argentovivo. Numai că tu nu ai niciodată încredere în noi.

— Sigur că n-am încredere. Numai barbari am în jur! Nimeni care să fi moștenit gustul meu ori gustul tatălui tău, Dumnezeu să-l ierte! Apropie-te, fetițo… Cum te cheamă? Cum? Modesta? Doamne-Dumnezeule, ce nume urât! Nu te supăra, fata mea. Eu, una, numele… ce mai, nu-i unul să-mi placă. Mai bine zis, să se potrivească cu cine îl poartă. Toate sună rău. Ți se pare că e cazul să mă cheme pe mine Gaia? Că tare veselă mai sunt și eu! Da' de unde… Și Modesta, ce pocitanie de nume mai e și ăsta? Să mă ierți, dar… Oh, Cavallina, nu numai că-i normală! Acum, că s-a îmbujorat… Ce-i, te simți ofensată? Ehei, acuma că ofensa asta, sau ce-o fi ea, ți-a adus un pic de roșeață în obraji, chiar se vede că ești frumușică. Gata, ajunge! Am obosit! E obositor să vezi tinerețe. Gata, fugiți de aici!

Mânuța fetei m-a tras după ea, iar eu am ținut-o strâns. Ieșisem deja de acolo, când vocea a tunat iar în urma noastră:

— Dar ia te uită, ia te uită la ea! Acum, că aleargă, văd și ce grațioasă e! Ascultă, Cavallina, dat fiind că nu e deloc urâtă, hai s-o luăm cu noi! Ce zici?

— Sigur, maman, eu aș fi foarte fericită.

— Bun. Așa facem. S-a hotărât. Dar acum, pieriți din ochii mei! Tu, fato, ai înțeles? Mâine, în loc să te căruți până la biserica din sat, poți să vii la slujbă cu noi, la amiază. Să fii punctuală, te poftesc! Și pune-ți o rochie decentă, pentru numele lui Dumnezeu! O rochie de culoare mai veselă, Doamne iartă-mă. Că albastrul ăla e de o tristețe care m-a copleșit ca o seară de iarnă de când stai aici, în fața mea. Gata, fugiți de aici!

22.

Am fugit, mai bine zis m-a tras mânuța aceea după ea, fiindcă eu, să spun drept, nu aveam putere nici să stau pe loc, nici să mă pun în mișcare. Mânuța fetei m-a târât pe coridoare și scări, până ce am început să recunosc draperiile coridorului pe care se ajungea la odaia mea. Gândul de a mă întoarce acolo singură m-a făcut să încetinesc pasul și s-o strâng puternic de degete. M-am căit imediat, căci aproape era să cadă.

— O, mă scuzați!

— Nu-i nimic! N-am pățit nimic, uite. Nici măcar n-am căzut.

Am privit-o: cum stătea așa, pe loc, silueta ei micuță și slabă avea un aer dezechilibrat, ca și cum ar fi avut un umăr mai jos decât celălalt.

— Te-ai speriat de mama, de mă privești așa și mă strângi așa tare de mână? Toți se sperie de ea la început, dar pe urmă se obișnuiesc.

Ceva din fețișoara aceea de mătase — până și genele îi păreau aurite în lumina soarelui — mi-a încălzit inima și m-a făcut să uit o clipă de prudență.

— Nu, de camera mea mi-e frică.

— De camera ta? Dar ce-i acolo? Dacă vrei, intru cu tine să văd. Poate că e tristă… Sunt multe camere triste în casa asta… Camere care au povești urâte. N-aș vrea să-ți fi dat ție una din astea. Îmi dai voie să intru sau vrei să rămâi singură ca să te rogi, cum faci mereu?

Eram pe punctul de a zice: da' de unde! Mai mult chiar, mă temeam să n-o fi zis deja, când mi-am auzit glasul rostind (din fericire, prudența funcționase de la sine):

— Nu, veniți, îmi face plăcere. O să mă rog mai târziu. M-am rugat atât și am plâns atât de mult pentru maica Leonora, încât văd în bunăvoința dumneavoastră, principessina, un semn de la Dumnezeu. Până acum îmi simțeam sufletul înghețat.

— Da, văd. Și mai văd că vorbești la fel ca mătușa. Înseamnă că ai

iubit-o tare mult, dacă ai și vocea, și expresia ei. E o fotografie de-a ei de când era tânără în salonul cel roșu, o să ți-o arăt, seamănă cu tine.

— Și dumneavoastră semănați cu ea, principessina.

— Păi, cum să nu? Dar nu-mi mai spune așa, spune-mi Beatrice.

— Beatrice? Dar mama dumneavoastră…

— Îmi spune Cavallina[6], da, mi-a pus numele ăsta… din mai multe motive. Zice că Beatrice nu mi se potrivește, că tata a făcut o greșeală când mi-a dat numele eroinei lui Dante. Prea era perfectă, zice. Adevărul e că Dante era poetul preferat al tatei. Dar hai să intrăm, să văd și eu camera asta…

Ținându-mi mai departe mâna, care frigea acum, prinsă într-a ei, a deschis hotărâtă ușa, iar eu am urmat-o fericită. Exact ca poetul, aveam acum o Beatrice a mea, cu aureolă și cu tot ce mai trebuie, ca să înfrunt infernul pe care îl reprezentase pentru mine această odaie.

Când am intrat, Beatrice lumina atât de tare încăperea, încât aproape că mi-a fost rușine că m-am plâns. Dar, după ce a stat o clipă în centrul odăii, cu ochii ațintiți la podea, ea a zis:

— Sigur, nu se poate spune că e o cameră frumoasă, dar pot să te asigur că aici n-a murit nimeni. Niciun obiect de aici nu se leagă de vreo nenorocire. Nu, n-a murit nimeni aici, dimpotrivă, mai înainte a stat o domnișoară englezoaică. Ne-a părăsit ca să se mărite. Din păcate pentru noi, că nu era doar foarte drăguță, ci se și pricepea să predea foarte bine. Acum se face un an de când mama caută alta, dar de la Londra n-au sosit decât fotografii cu femei urâte și bătrâne. Numai luna asta am dat eu deoparte vreo zece, închipuie-ți dacă le vedea mama!

Râdea Beatrice a mea, învârtindu-se prin încăpere, atingând pereții, examinând perdelele. Până la un moment dat, când s-a oprit brusc, respirând cu greutate și dând impresia că își pierduse echilibrul, cu toate că nu alergase. S-a uitat spre mine și a devenit foarte serioasă, privindu-și tivul rochiei. Deci ăsta era baiul: nu era la fel de perfectă ca Beatrice a lui Dante, șchiopăta. Văzându-i paloarea, am încercat să zâmbesc, dar afurisitele mele de buze nu voiau să se clintească deloc. Avea să fie nevoie să născocesc un exercițiu anume ca să învăț să zâmbesc.

— Te uiți la mine cu un zâmbet trist, trist de tot…

Da, trebuia să născocesc un exercițiu.

— Ți-e milă de mine… Așa-i?

Vorbele acelea au dezlegat toate nodurile prudenței mele și m-am trezit că mă apropiasem de ea, mai-mai s-o îmbrățișez.

— Dar cum se poate, Beatrice, sunteți foarte frumoasă, chiar dacă…

— Deci ai observat? Tot e bine! Măcar cu tine nu mai trebuie să mă chinui.

— Cum să vă chinuiți?

— Vezi tu, Modesta, când sunt cu mama trebuie să mă chinui să șchiopătez cât mai puțin, că altfel începe să urle. Ai auzit-o cum face, nu? Cu toți străinii trebuie să mă străduiesc să-mi ascund defectul. Dar, dat fiind că tu ai înțeles și n-o să-i spui, nu va mai trebui să mă chinui. Văd că ești sinceră. Mare ușurare pentru mine! Mă doare rău piciorul când îl forțez așa.

Și era probabil adevărat, căci și-a reluat inspecția camerei țopăind.

Acea mică notă discordantă dată de piciorul ei stâng atrăgea asupra taliei sale subțiri o nevoie de tandrețe, ca nevoia de a strânge între palme un lucru prețios, care s-ar putea sparge dintr-o clipă în alta. M-am abținut să o prind de talie, chemându-mi înapoi prudența pe cale să mă părăsească. Dar, ca să mă justific, dat fiind că mâinile mele erau prea aproape, am zis:

— Vai, ce cordon frumos, ce roșu minunat!

— Dar nu e roșu, Modesta, e bordo! Ah, scuză-mă, pe tine lucrurile astea nu te interesează… Uite, de asta nu mă hotăram să-ți spun de ce nu e veselă ca a mea camera asta. Tu te ții numai de rugăciuni și ești mereu așa de serioasă!

— Ba nu, Beatrice, vă rog să-mi spuneți, aș vrea să știu.

— Pentru că lipsește o oglindă. Aici, vezi? Vezi că e o urmă pe tapet? Aici era o oglindă. Oglinzile sunt foarte frumoase, știi, au rame incrustate cu flori aurite. Am eu una la mine în cameră… De ce-or fi scos-o de aici? Din cauza asta e tristă încăperea. Aha, știu de ce! La mânăstire nu aveai oglinzi în camera ta, așa-i? Iar tu cu siguranță nici nu le vrei, sunt lucruri frivole. Argentovivo mi-a spus că nici când te piepteni nu te uiți nici măcar în oglinjoara de la toaletă.

— Da, nu avem voie să ne uităm în oglindă.

— Păi, da. Și din cauza asta e camera tristă. Dacă ar sta oglinda la locul ei, ar strânge chiar și picul ăsta de soare de azi… Vezi cum era așezată, anume ca să reflecte orice rază de lumină care intră pe fereastră? Sigur, așa pălește tot tapetul. Dacă tu ai vrea… poate că n-ar fi rău. Și ai putea să te rogi, dacă vrei…

— O să mă mai gândesc.

6 Căluț.

23.

Și m-am tot gândit. În loc să stau și să mă rog, m-am gândit: oare greșisem în toate privințele, cum făcusem cu rochia? Poate că ar fi trebuit să abandonez complet prudența? Dar dacă și ele, la fel ca madre Leonora și suor Costanza, una vorbeau și alta gândeau?

Când eram cu Beatrice în grădină, în salonul de muzică ori la ceai în salonul cu păuni, totul mi se părea limpede. Totul, inclusiv umbletul ei nesigur, îmi spunea că mă pot încrede, că pot zâmbi. Dar, de cum rămâneam singură, îndoiala mă lua de umeri și mă îndruma pe vechiul drum al prudenței. Un drum trist, care nu ducea decât la mânăstire. Dar măcar îl cunoșteam, drumul cu pricina… „Chi lassa la strata vecchia pi la nova, sapi chiddu ca lassa, ma non sapi chiddu ca trova“[7], cum zicea mama. Iar dacă ăsta trebuia să-mi fie mie destinul… Destinul, altă vorbă a mamei. Exista oare destin?

„Da’ ce tot destin și iar destin? Pământul aista avea destin să rămâie pustiu de lavă, și noi, în trei generații, l-am făcut rodnic cum e ăl din vale. Destin, auzi! Pălăvrăgeli de muieri neghioabe!“

Avea dreptate Mimmo. Eu una n-o să fiu muiere neghioabă. Ca principesa voiam să devin, aia da femeie tare și aprigă ca un bărbat. Măcar de-ar fi continuat să urle la noi! Dar, după acea primă revărsare de furie, a recurs la tăcere. Lua ceaiul cu noi în fiecare zi, ne urmărea cu privirea, dar tăcea. Iar tăcerea mă speria și mai tare decât urletele de dinainte. Și eu trebuia să-mi pun lacăt la gură și să ascult. S-o ascult pe Beatrice. Poate că, ascultându-i glasul, aș fi putut zări — întocmai ca poetul — calea de ieșire din pădurea aceea de mătăsuri, de marmure, zâmbete și aurării. Și chiar că semăna cu Beatrice din desenele lui Doré atunci când, cu brațele ridicate, clătinându-se ca pe marginea unui abis în încordarea de a sta dreaptă, îmi arăta o fereastră închisă de la ultimul etaj.

— Ai observat că stă mereu închisă, nu-i așa? Acolo e „lighioana aia“, cum îi zice mama.

Alteori, își lua pe neașteptate zborul pe scări în sus, dispărea o clipă după un colț de coridor, apoi apărea din nou, făcându-mi semn cu mâna ei mică și iute — o aripă de pasăre? — și încurajându-mă să urc

pe urmele ei.

— Vezi, toate portretele astea de aici sunt strămoșii noștri. Mama i-a pus tocmai aici, nu poate să-i sufere. Jos, în salon, cum ai văzut, sunt numai peisaje, madone, icoane cu răstignirea. Aici suntem în familie… Dar mie îmi plac. Sunt toți aici, în afară de bunica. N-au vrut-o, fiindcă era doar o burgheză, dar eu nu m-am lăsat și i-am pus s-o așeze la mine în cameră. O să ți-o arăt. E pictată călare… Iar acum, că ți i-am prezentat aproape pe toți, te duc la Ildebrando.

Am intrat într-o încăpere mică, îngrijită, fără prea multă mobilă, dar plină de jucării, trenulețe și vapoare. Pe o masă, o căsuță neterminată din cuburi. Am privit în jur, dar nu se vedea decât un scaun cu rotile. Aș fi vrut să tac, dar n-am putut să nu întreb:

— E plecat?

— Nu, e mort. Numai că, în testamentul lui, principele, adică tata, a lăsat scris că toate încăperile trebuie să rămână neatinse, pentru ca cei plecați să se poată întoarce dacă vor vrea. Și camera lui de sus e tot neatinsă. Uneori am impresia că simt mirosul de tutun. Fuma pipă. Aici, în schimb, nu miroase a nimic, poate fiindcă nu l-am cunoscut, cine știe… Era fratele mai mare al lui maman și a murit înainte să mă nasc eu, pe la vreo zece-doisprezece ani. Din câte mi-au spus, s-a îmbolnăvit de o artroză deformantă, pe urmă a făcut tuberculoză, nu știu prea bine, l-a lăsat inima, mi se pare, și s-a dus… Dacă vrei să-l vezi, uite acolo fotografia. Vezi ce frumos e la față, pare o femeie, nu? Dar la trup… Hai, vino, să mergem la mătușa Adelaide!

Acum știam că nu va fi nimeni în spatele ușii pe care tocmai o deschidea larg Beatrice și în sinea mea speram să nu mă mai prindă mirarea. Mirarea e cel mai mare inamic al prudenței. Dar când m-a izbit, de la intrare, ciripitul de păsări, am rămas stâlp de sare, cum zicea Tuzzu.

— Uite, ce minune! Coliviile sunt aduse de la Paris, arată ca niște catedrale micuțe, nu-i așa? Voia ca păsările ei să se simtă aproape libere.

— Dar dormea aici? În gălăgia asta?

— Da, în patul de acolo, din fund; oricum, păsările dorm și ele noaptea. Vezi perdelușele astea din jurul coliviilor? Seara le trage Argentovivo și ele se culcă toate. Cât mai era în viață, mătușa Adelaide le îngrijea chiar ea. Nu trăia decât pentru zburătoarele ei. Erau mult mai multe, dar, de când a murit, se tot împuținează și ele.

Și n-avea numai păsări cântătoare, avea și rațe, pisici. Și porumbei, în porumbar. Acum îi grijește fiul grădinarului. Într-o zi te duc să-ți arăt. Când era vie, îmi plăcea să vin în camera ei, numai că ea nu voia pe nimeni aici, nici măcar pe mine. Poate fiindcă îi aminteam de mătușa Leonora. Se pare că n-a mai vrut să vadă pe nimeni din ziua când a plecat Leonora la mânăstire. Îl ura pe tata, zicea că e din vina lui. S-a supărat pe toți și n-a mai vrut să știe decât de lighioanele lui Dumnezeu, cum le spunea ea. Nu sunt sigură că e adevărat, dar mi-au spus că, dacă murea vreo pasăre, îi clocea ea ouăle mai departe. Ziceau că de mai multe ori a reușit să scoată pui. Poate că e doar o născocire, nu știu, îți spun ce mi-au spus și mie… Hai, vino acum, destul cu familia. Tare mult vreau să cânt la pian cu tine. Știu că tu ești mai bună, dar îmi place să acompaniez. Și pe urmă, a spus și maman, de când am început să mă țin după tine pe clape mi s-a îmbunătățit și mie tușeul.

În curând, mânuțele ei aveau să se țină după mine, cum zicea ea, pe clapele pianului. În loc să mă supere, notele acelea nesigure și tremurate îmi umpleau inima de o dulceață pe care n-o mai încercasem. Și, pe urmă, cântând la patru mâini, aveam s-o simt lângă mine măcar un ceas-două.

7 „Cine lasă cale veche pentru cale nouă știe ce pierde, dar nu știe ce găsește“ (dialect sicilian).

24.

— Dimineața asta te duc în partea cealaltă a vilei. Hai, repede, vino! Dar ce-i cu tine? Ai plâns? Ai ochii umflați de tot. Pun pariu că iar ai plâns după mătușa Leonora; nu vreau să mai plângi! Nu mai vreau, hai…

Eu nu putusem să închid ochii din cauza amintirii acelei sonate, atât de dulce: game peste game, sonatinele lui Clementi — îmi tremurau și mie degetele, nesigure, la fel ca ale ei! —, pașii unduind pe coridoarele pustii, mormanul de aur al părului ei, care vibra de lumină în dreptul fiecărei ferestre… Cavallina era un pericol. Bătrâna aceea care nu vorbea ne urmărea din vreo încăpere. Avea dreptate Argentovivo, bătrâna înțelegea tot. Doar era soră cu maica Leonora. Nu trebuia să uit asta niciodată.

— Uite, aici e camera unchiului Jacopo, închide ochii puțin, să te obișnuiești cu penumbra. „Numai după apusul soarelui e acceptabilă lampa aia nesănătoasă“, îmi spunea el. Alteori glumea cu mine: „da’ mai stingeți odată soarele ăsta de merde!“ Zicea mereu merde, poate fiindcă studiase la Paris și era republican. Unchiul Jacopo era fratele preferat al lui maman, numai că se tot certau mereu, pentru că mai era și eretic. În camera asta sunt numai cărți scandaloase. E interzis să le citim. Eu, care sunt foarte curioasă din fire, n-am avut curaj să iau vreuna, deși cheia e tot acolo, în vasul unde o lăsa el… Dar de ce te-ai albit așa la față? Fiindcă era eretic? Da, știu, ereticii sunt contra lui Dumnezeu și citesc numai cărțile alea contra lui Dumnezeu, dar el era bun, crede-mă. Sau te-ai speriat din cauza scheletului și a chestiilor ăstora de aici? Și eu mă speriam de ele când eram mică. Pe urmă, auzind cum vorbea, mi-a trecut frica. Dacă ai ști ce voce blândă avea! Mereu veneam să-l ajut la colecțiile de fluturi, de scoici și de minerale. Aici, în borcănașele astea, ținea chestii vii. Nu știu să-ți spun de ce… Făcea experimente. A scris multe cărți și le-a publicat la Roma sau în Franța. Maman spune că nu se înțelege nimic din ce scrie acolo. Era medic, dar era și chimist, știi? Se ocupa de lucruri foarte complicate… Eu îl iubeam tare mult, chiar dacă îi blestema pe Dumnezeu și pe preoți. Și a mai făcut și un lucru mare pentru mine. A țipat la maman până a convins-o să nu mă mai pună să brodez. Era un chin pentru mine. Zicea că brodatul le tâmpește pe femei. O singură dată am reușit să-l fac să-mi spună de ce nu credea el în Dumnezeu. Mi-a spus că

inventarea lui Dumnezeu e o explicație prea simplă, sau prea comodă, mi se pare că a zis, nu mai țin bine minte, ca să explicăm toată frumusețea și tot misterul fluturilor. Mi-a mai spus că frumosul și urâtul sunt un singur lucru, pe care n-ai cum să-l separi… Stai puțin, cum a zis? A, da, că din urât se naște frumosul, din frumos, urâtul și așa mai departe. E tare greu. Când vorbea așa era greu să înțelegi ceva și… Din cauza asta a vrut să fie incinerat, dar vezi să nu cumva să-ți scape asta. Vezi vasul de acolo, de pe șemineu? Acolo e cenușa lui. Hai, apropie-te, nu sta încremenită acolo! Modesta, zău, chiar dacă…

Găsisem în sfârșit alt eretic. Cărțile acelea, care îmi făceau cu ochiul din penumbră, mă atrăgeau mai tare decât glasul mângâietor și precipitat al lui Beatrice. Dacă n-ar fi fost ea acolo, aș fi luat pe dată una dintre cărți, măcar una singură… Dar trăgea de mine deja, iar eu trebuia să fiu prudentă. M-am lăsat târâtă de mâna ei caldă în jos pe scări, până la ultima cameră din dreapta, cea care dădea spre micul lac. Încăperea era atât de deosebită, că nici nu îndrăzneam să intru. Ferestre care ocupau toți pereții, din podea până în tavan, făceau lumina și arborii să înainteze până deasupra meselor lungi, de lemn alb, cu lămpi stranii, ca niște șerpi subțiri, cu capul gros și plecat. În afară de mese, nu erau decât rafturi de-a lungul singurului perete de zid. În fața lor, un pat de campanie, cu o cuvertură gri-verzui, cearceaf și pernă curate, așteptând…

— Da, aici dormea. E frumos aici, nu? Dar era și mai frumos când trăia Ignazio. Păcat că nu l-ai cunoscut. A murit chiar în ziua când ai venit tu. De ce nu port doliu? Nu vrea maman. Zice că, măcar în privința asta, fratele ei avea dreptate. Unchiul Jacopo spunea că doliul e o barbarie… că, dacă suferi cu adevărat, îl porți în inima ta, fără să fie nevoie de exhibiționism inutil. Și eu sunt cu adevărat îndurerată. Vino, uite ce frumos era Ignazio. Aici își ținea lucrurile care îi erau lui dragi. Uite, un bilet de la metroul din Londra… Ăsta e un bilet la Opera din Paris; o ilustrată de la Weimar. El a studiat la Londra și în Germania… Iar aici, fotografia lui în civil: asta din brațele lui sunt eu, când eram mică. Vino încoace, uită-te la asta, de deasupra patului, în uniformă. Aici e și mai frumos, nu-i așa? E de când a intrat la aviație. Proiecta aeroplane, știi? Spunea mereu că viitorul lumii avea să se decidă în cer, pe aripile astea. Vezi, aici sunt desenele lui. Lucra tot timpul, chiar și noaptea, sub lămpile astea mari. Și ferestrele de aici tot el a pus să fie făcute. Avea nevoie de multă lumină, înainte. Pe urmă n-a mai vrut să vadă afară și a cerut să se pună draperiile astea negre. După ce a murit, eu le-am dat la o parte, fiindcă vreau să mi-l amintesc doar cum era frumos și sănătos. Toate rafturile astea sunt pline de proiecte și de calcule de-ale lui. Te miri de toate fotografiile astea cu avioane, nu? Cea de deasupra patului, în care e și el, am pus-

o eu acolo, după… Nu voia pe pereți altceva decât avioane. De asta zice maman că nu iubea pe nimeni, își iubea doar mașinile lui infernale. Dar nu e adevărat, pe mine mă iubea. Numai pe mine mai voia să mă vadă după nenorocire. Un an a stat paralizat în patul ăsta. A fost rănit la numai trei luni de la începutul războiului. Plecase voluntar. Spunea că o să se termine repede, datorită aeroplanelor, dar… războiul ăsta nu se mai termină. Oare de ce nu se mai termină odată? După-masa veneam aici, la el, era tot mai slab și mai palid, stătea întins pe patul ăsta de campanie și-mi povestea despre război, despre socialiști, despre unul, Mussolini, pe care îl admira foarte mult, fiindcă zicea că el crede în tineri și nu în babalâcii din Parlament, care doar se prefac că le pasă de Italia, dar o bagă în groapă. Iubea mult Italia. Fuma tot timpul; când tăcea, scotea inele de fum… cum fac bărbații. Bine, dar tu n-ai de unde să știi lucrurile astea. Eu văd, să știi, că, dacă vorbesc de bărbați, nu ești atentă, poate că nici n-ar trebui să-ți povestesc despre ei. Totuși, e mare păcat că nu l-ai cunoscut.

Orbită de frumusețea acelui Ignazio care mă privea țintă din fotografie, m-am auzit rostind:

— Păcat…

Îngrozită, m-am uitat înspre Beatrice, însă ea, captivată de Ignazio al ei, nu pricepuse.

— Da, e păcat, fiindcă ni se stinge neamul. Era singurul băiat care rămăsese, cel mai mic din familia Brandiforti. Iar dacă, vorba mamei, nu s-ar fi lăsat răpit de mania politicii, aici are dreptate… ce ne pasă nouă, sicilienilor, de războiul pe care regele Italiei îl duce numai pentru profitul lui? În privința asta, mama și unchiul Jacopo erau de acord. Dar el, acolo, la universitate, la Roma, se înfierbântase și a plecat voluntar. După numai trei luni s-a prăbușit cu avionul. Dar ți-am mai spus asta, iartă-mă. Tare îl mai iubeam. Eu veneam să-i citesc, numai pe mine mă voia. Uneori obosea, întorcea capul spre perete și atunci eu tăceam. Odată, dădeam să plec, dar el mi-a spus: „Nu, mai stai, fetițo. Am obosit, dar îmi face plăcere că ești aici, numai dacă nu te plictisești“. Să mă plictisesc, auzi! Eu trăiam doar pentru ceasurile de după-amiază, când veneam la el. După un timp, nu știu, vreo jumătate de oră, douăzeci de minute, întorcea iar capul spre mine și începeam din nou să-i citesc. Eram fericită aici, cu el…

Când a spus „fericită“, poate și fiindcă zâmbea, plânsul ei neașteptat m-a orbit dintr-odată. Ori poate apusese soarele? În jur era întuneric. De câtă vreme o ascultam oare vorbind? Pe întuneric, ghidându-mă

după plânsul ei cu sughițuri, o iau în brațe. Tremură toată. Simt mătasea părului ei pe obraz și, lucru care încă mă mai umple de mirare, încep s-o legăn, cântându-i ceva ce nici nu știam că-mi mai amintesc:

— Si Beatrice nun voli durmiri coppa nno' culu sa quantu n'ha aviri…[8]

Și, dat fiind că, printre suspine și lacrimi, începea să se audă câte un chicot, am continuat s-o legăn, ținând în mâini talia cea mai subțire și mai prețioasă pe care aș fi putut să mi-o închipui vreodată pe lume.

8 „Dacă Beatrice nu vrea să adoarmă, știe și ea ce bătăiță la cur o să ia“ (dialect sicilian).

25.

— Ooh, ooh, ooh, dormi figghia, fa la „O“. E si Beatrice nun voli durmiri coppa nno’ culu sa quantu n’ha aviri… ooh, ooh, ooh… dormi bedda, fa la „O“.[9]

Felul în care Beatrice putea să treacă de la plâns la râs îmi tăia răsuflarea. Acum râdea, ghemuită la pieptul meu.

— Știi de ce râd?

— Păi, de unde să știu?

— Fiindcă e cântecul pe care mi-l cânta bona.

— Bona?

— Da, mama de lapte, doica. Se zice „bonă“ pe continent și m-au învățat și pe mine să-i spun așa. Li se părea lor mai elegant, numai că bona mea era siciliancă, deci eu știu că în cântecul ăsta de leagăn e o vorbă urâtă.

— Atunci înțelegeți siciliana?

— Sigur că da. Cu bona, când eram numai noi două, ’u parravamu sempri[10]. Mie îmi place mult, dar la noi în casă e interzisă: franceză, engleză, italiană, dar fără siciliană. Ce de-mi mai povestea! Vorbea cu mine numai în siciliană, mai bine zis în dialect palermitan. Ea era de la Palermo și se mândrea foarte tare cu asta. Catania nu putea s-o sufere: catanisi soldu fausu[11], zicea întruna. Și mie îmi plăcea s-o zgândăresc. Se supăra, pe urmă râdeam amândouă și ne împăcam. Ce vremuri frumoase erau pe atunci la Catania, Modesta! Casa era tot timpul plină. Erau toți în viață și nu exista războiul ăsta blestemat. Aici, la vilă, veneam numai vara, dar și așa era mereu plin de lume. Prietenii lui Ignazio, nici nu știi tu ce de prieteni mai avea! Tineri cu toții; când veneau, se închideau la el în cameră și vorbeau tare, știi, cum fac bărbații. Eu stăteam totdeauna după ușă, nu ca să trag cu urechea, dar îmi plăcea să aud voci și să simt mirosul de tutun, care se strecura prin crăpături. Pe urmă veneau la cină sau la ceai cu surorile lor… Apoi, în ’15, au început să plece, unul câte unul. Toți spuneau că războiul n-o să țină decât șase luni, datorită nu știu căror arme

extraordinare, mă rog… Au trecut aproape doi ani și tot nu se mai isprăvește. Și nu se isprăvește nici cu doliul… Vărul Manfredi a murit imediat după Ignazio… Parcă l-ar fi chemat la el. Iar acum două luni a dispărut și Alberto, pe frontul din… nu mai țin minte cum îi zice. Așa că toate casele stau închise. Sunt tare triste porțile cu doliul pe ele. Pe urmă a venit nenorocirea cu Alessandra, săraca de ea, era logodnica lui Ignazio.

Tăcea, iar capul ei mă apăsa îngreunat pe gât.

— Dormiți?

— Nu… Cum de nu întrebi despre Alessandra?

— Nu știu.

— Chiar că e cum zice maman. Ești făcută pentru mânăstire. Nu ești curioasă deloc. Eu, în schimb, sunt tare curioasă. Asta e păcat?

— De ce să fie păcat? Vă rog, nu vă mai întristați așa. Ca să vedeți că nu e păcat, vă mărturisesc…

— Spune-mi „tu“.

— Vă mărturisesc că sunt curioasă să aflu despre această Alessandra. Ce a fost cu ea?

— Dar întrebi fără interes! Întreabă-mă cum trebuie! Altfel, o să cred că e păcat.

— Vreți să-mi povestiți… ce nenorocire s-a întâmplat cu Alessandra?

— Spune-mi „tu“.

— Bine, atunci povestește-mi.

— S-a omorât când a aflat că a paralizat Ignazio.

— Doamne, Dumnezeul meu! Cum s-a omorât? S-o ierte Dumnezeu! Ăsta, da, e mare păcat.

— Nu s-a aflat niciodată. E un mister. Unii spun că s-a lăsat să moară de foame, alții spun că s-a otrăvit, alții…

— Ce spun?

— E îngrozitor, dar unii spun, și se pare că ăsta e adevărul, că s-a

spânzurat în baie cu o frânghie.

Vorbind, mi se strângea tot mai tare la piept și își ascundea chipul, lipindu-l de gâtul meu. Era o îmbrățișare? Se putea oare să simtă și ea fiorul acela? Așa făcusem și eu cu maica Leonora. Înseamnă că nu era fricoasă, se purta în felul ăsta doar pentru că era mică. Acum eu eram maica Leonora și, la fel ca ea, trebuia să fiu precaută. Dar cum să-i opresc mânuța care se agăța fără ezitare de sânul meu, mai bine zis de fețele care îmi strângeau sânul?

— Dar ce ai tu sub șorț, Modesta? Parcă ar fi o platoșă! Ia, arată-mi…

— Nu, principessina, nu e voie. Sunt fețele pe care le poartă toate novicele.

— Aha! Dar de ce? Nu-mi răspunzi?… Am înțeles. Simt că ai sânii mai mari ca ai mei. E ca să nu se vadă, din modestie.

— Chiar așa. Nu, nu-mi face asta. Nu se pot da la o parte, Beatrice, și mă gâdili.

— Ce ciudat, pe mine nu mă gâdilă. Nu mă crezi? Pune mâna aici. Vezi că nu mă gâdil? Pe mine mă încălzește. Când eram mică, îmi băgam mâna la sânul bonei, ca să adorm… Mi-e somn acum! Mă lași să-mi bag mâna?

Era inutil s-o opresc. Mânuța ei iute găsise deja o deschidere între o față și alta, fiindcă nu mă mai înfășuram atât de strâns ca la mânăstire, iar acum îmi ținea sânul în palmă. Așa cum îl ținea, părea să fie mamela retezată a Sfintei Agata. Am închis ochii, ca să nu-i văd degetele care se jucau acum cu sfârcul meu și mă făceau să alunec înfiorată de-a lungul… Biata maică Leonora, prin ce trebuise să treacă! Nemișcată, cum stătuse și ea, m-am lăsat cuprinsă de vijelie. Numai să nu bage de seamă micuța, pentru Dumnezeu, numai să nu bage de seamă!… A adormit așa, agățată de sânul meu. Prin ferestrele mari înainta suspicioasă luna, iar, sub privirea ei răutăcioasă, părul fetei părea albăstrui. Nu știam ce să fac. Efortul de-a mă împiedica s-o mângâi fusese atât de puternic, că mă simțeam la fel de obosită ca atunci când alergam o zi întreagă prin stufăriș, căutându-l pe Tuzzu. Tuzzu se uita acum la mine, sub privirea lunii, și din rănile ochilor îi sângera o revărsare albastră…

„Ești ușoară ca fulgul, picciridda, dar nu poți să umbli pe-aici cât îi ziulica de lungă și pe urmă să te am eu de dus în brațe, că stai s-adormi de-a binelea…“

Simțeam cum somnul mă trage de păr, cum îmi destinde fruntea… E ca un fulg mititica asta: o pisicuță ghemuită la pieptul meu. Sau mă făcusem eu mai înaltă și era ea mai mică decât ar fi fost normal? Câți ani putea să aibă? Nu mai pricep nimic, Tuzzu, mă buimăcește somnul și ochii lui Ignazio, care clipesc blânzi și răutăcioși din întuneric, mai răutăcioși decât luna, mă buimăcesc și ei. Nu erau ochi de copil, erau ochii unui bărbat adult. Fratele ei? Cum se putea? S-o trezesc? Nu cutezam. S-o las să doarmă acolo? Avea să răcească.

„Ai dumneata grijă de mica principesă? Fii foarte atentă. Nu care cumva să răcească. Are o sănătate delicată, foarte delicată."

— Domnișoară, domnișoară Modesta! Ah, bine că v-am găsit! Vă căutam să veniți la cină. Știți că principessina e delicată, delicată și distrată, cum spune principesa, și nu trebuie scăpată din ochi, uită și să mănânce când se pune pe citit sau cutreieră prin casă… Ah, doarme! Dumnezeule, Doamne, domnișoară Modesta, dumneavoastră nu știți, dar nici nu vă puteți închipui câte bătăi de cap ne mai dă! Toată ziua o caut! Da, da, vă ajut eu s-o duceți! Mereu face așa când vine aici! Mi-am permis să-i sugerez principesei s-o încuiem cu cheia camera asta. Și știți ce mi-a răspuns? În casa asta nu se încuie nimic. Dacă vrea Cavallina să-și rupă gâtul fugind prin parc sau dormind cu Ignazio, n-are decât! Aici fiecare e liber să trăiască și să moară după placul lui. E o originală principesa! Dar eu tot stărui că ar trebui încuiat. Să știți că nu sunt o ignorantă superstițioasă, cum zice principesa despre femeile de pe aici, dar trage a rău camera asta. Trage a rău! Când intră aici, stă ceasuri întregi și o găsesc mereu ori plângând, ori adormită și încăierată cum e acuma. Nu-i lucru bun. Bine măcar că acum sunteți și dumneavoastră aici! Nu mai cade toată răspunderea pe mine…

M-am hotărât să-i răspund, doar ca să opresc șuvoiul acela de vorbe.

— Nu vă faceți griji, Argentovivo, văd eu de Beatrice. Hai, ușor, s-o ducem în camera ei.

— Bine, dar cina?

— Poate că e mai bine să doarmă.

Am dus-o în camera ei, dar, de cum am așezat-o în pat, Beatrice a deschis larg ochii și a zis:

— Mi-e foame!

— Vedeți cum face, domnișoară Modesta, o vedeți?

— Mi-e foame!

— Cina e servită în salonul verde.

— Nu, eu vreau să mănânc aici, cu Modesta. Aici, am spus! Pleacă tu, du-te de-aici! Și să nu deschizi gura! Până la urmă o să ți-o cos, gura aia. Taci și dispari, vreau să iau cina aici, cu Modesta.

Înghețasem. N-o mai auzisem până atunci rostind vorbe aspre, iar, când striga așa, vocea îi răsuna până departe, ca vocea principesei.

— Vino încoace, Modesta, anume m-am prefăcut că dorm, ca să te aduc în camera mea. Mă temeam că n-ai să vrei să vii; cum îți place?

În vreme ce sporovăia, m-am apropiat de ea, încercând să ghicesc câți ani are. De aproape se vedeau mici riduri umbrindu-i pielea albă a frunții. Sau o îmbătrâniseră strigătele de adineauri? Nu mai văzusem așa piele străvezie.

— Vezi, asta e oglinda despre care ți-am spus. Vezi cum înveselește? Nu te-ai hotărât încă? Iar asta e bunica noastră. Uite ce frumoasă era! Englezoaica foarte bogată, care nu era de neam nobil, mai ții minte? Niciunul dintre noi nu i-am semănat la frumusețe, spune maman. Doar banii i-am luat de la ea, ba chiar i-am furat, așa zice. Bunicul intrase la strâmtoare, cum li se întâmplă nobililor. Așa se face că, tot vorba lui maman, burgheza aceea inocentă s-a dovedit providențială, iar coșmelia a fost salvată. Mori de râs, nu alta, când zice că nobilii, în frunte cu Casa de Savoia, care pot fi considerați nobili doar până la un punct, sunt niște hoți cu toții! Mori de râs! E frumoasă, nu-i așa? Seamănă cu Ignazio, nu?

— Da, și cu madre Leonora.

— Tu vrei să te faci călugăriță, ca ea, nu?

— Da.

— Dar când ai simțit că ai vocație?

— La mânăstire.

— Dar ce e vocația? Ce simți?

Cum n-aveam habar, i-am răspuns cu vorbele maicii Leonora:

— E ca un tril de pasăre cântătoare.

— Și ea zicea tot așa, mi-a spus maman, fiindcă eu n-aș putea spune că am cunoscut-o. Maman mai zice că și pentru mătușa Leonora a fost o nenorocire, fiindcă era bogată și putea face o căsătorie magnifică. Dar că pentru tine e altceva. E mai bine că ai această chemare, pentru că, la mânăstire, cu renta micuță și cu trusoul de la madre Leonora, o s-o duci mai bine decât măritată cu vreun chelner sau, mai știi, cu vreun funcționăraș mărunt. Cu inteligența ta, așa spune, și cu sprijinul nostru, poți chiar să ajungi stareță într-o bună zi.

Avea dreptate Argentovivo: perspicace mai era principesa, nimic de zis.

— De asta mi-a spus să nu te îndepărtez de vocația ta. Cu toate că mie îmi pare rău, fiindcă asta înseamnă că peste trei luni o să pleci, iar eu mă simt așa de bine cu tine. I-am spus și ei, să știi. Dar mi-a răspuns să te las în pace și că am numai capricii. Asta cam așa e… Dar e mare păcat, fiindcă, dacă n-ai avea vocația asta, ai putea să rămâi pentru totdeauna cu mine, că eu tot n-o să mă pot mărita.

— Dar de ce? Doar sunteți bogată.

— Da, da, știu și eu, numai că maman zice că nu trebuie să afle nimeni că o Brandiforti e schiloadă. M-au cerut mulți de soție. Vezi tu, toți cei din familia Brandiforti, până la generația bunicului, au fost frumoși și zdraveni. Pe urmă, sângele nostru s-a stricat. Primul semn l-a dat englezoaica asta, care n-a avut decât un singur copil, pe tata… Pe urmă s-a născut „lighioana“, care stă, cum ți-am spus, în camera unde fereastra e tot timpul închisă. Nu l-a văzut nimeni, niciodată. Nici măcar eu. Sigur, a mai fost Ignazio, care era frumos și zdravăn, dar maman zice că și el era bolnav, la creier. Poate că de asta a murit. Așa că neamul nostru, spunea maman, o să dispară ca un râu pe care muntele nu mai vrea să-l alimenteze. Noi suntem din Catania. Acolo Muntele dă viață cu zăpada lui și aduce moarte cu lava. Maman spune că, de când și-aduce ea aminte, a văzut multe domenii și neamuri rodnice cum au secat și au pierit din voința lui Dumnezeu și a Muntelui.

9 „Nani, nani, nani, dormi, fata mea, fă nani. Și, dacă Beatrice nu vrea să adoarmă, știe și ea ce bătăiță la cur o să ia… nani, nani, nani, dormi, frumoaso, fă nani“ (dialect sicilian).

10 „O vorbeam totdeauna.“

11 „Catanezi prefăcuți.“

26.

— Bună dimineață, domnișoară. Ați dormit bine? Principesa cea mică s-a trezit ca o floare azi, ca o floare! Vă transmite că după breakfast va veni profesorul de muzică. Dacă ați vedea ce entuziasmată e să ia lecții împreună cu dumneavoastră! Ah, de când ați venit aici, a înflorit, nu alta, principesa mică! A înflorit, că altfel nici nu pot să spun!… Dar, în privința oglinzii, v-ați hotărât? Mi-a spus și despre oglindă.

— Nu, fără oglinzi.

— Bine. Principesa o să fie bucuroasă, dar celei mici o să-i pară rău. Deja e disperată că nu puteți lua și lecții de dans împreună! Ei, ce să-i faci! Fără oglinzi, carevasăzică. Fără lecții de dans. Nu șade bine dansul pentru o soră. Principesa zice că e mai bine așa!

Bine făcusem să mă arăt precaută. Auzi, măritată cu un valet! Mai bine soră la mânăstire. Să ajung ca aia! Acum că aflasem, voioșia ei mi se revela ca invidie plină de furie, silită să se ascundă sub vorbe de duh smerite și cumințele. Mâinile ei butucănoase, zâmbetul prefăcut, ca prins cu două bolduri în colțurile gurii, mereu înfofolită în șorțul acela oribil… Ei bine, nu! N-avea să renunțe la vocație. Așa va putea cel puțin să studieze mai departe istoria, matematica, pianul… Pianul! Beatrice îmi spusese că profesorul ei a fost cândva un mare concertist rus. Și, dacă ea spune că e foarte bun, cu siguranță că așa e. Iar meditatorul avea o asemenea cultură, încât, prin comparație cu el, maica Leonora părea o ignorantă. Filosofia, pe urmă…. era posibil ca la mânăstire să nu se poată studia… Trebuia să se informeze. Ce bogată și misterioasă era „lumea ideilor“, așa le spunea meditatorul. Și tot el mai spusese:

— Bravo, domnișoară, faceți asocieri între noțiuni ca un bărbat.

Sigur, despre Platon auzise câte ceva de la maica Leonora, dar sofiștii… epicureii… Și filosoful ăla grec, care spunea că totul s-a născut din întâmplare… Cum îl chema? Trebuia să întrebe. Preceptorul avea să-i răspundă.

Să poți să întrebi fără teamă. Asta n-ar fi fost posibil la mânăstire. Dar

măcar acolo putea să citească. Aceste câteva luni trebuia să pună întrebări, să-l întrebe pe bătrânelul acela blând și surâzător. Păcat că nu era tânăr preceptorul, ea a tot sperat, dar aflase deja că și profesorul de muzică era tot un bătrân. Numai femei și bătrâni în casa asta. Oare de ce o fi fugit maica Leonora din mânăstirea asta opulentă ca să meargă sus, la munte, între zidurile din piatră de lavă? În fond, era același lucru…

— Ce stai acolo pierdută și dusă pe gânduri? Iartă-mă, poate că te rugai! Abia aștept să-ți fac cunoștință cu maestrul Beliaiev. O să vezi, o să fie încântat de tine!

Din prag, ținându-se cu mâna de draperia din dreptul ușii întredeschise, Beatrice unduia din talia ei fragilă, ascunsă de pliuri albe și moi. Se îmbrăca aproape întotdeauna numai în alb.

— Știi că arăți aidoma cu Beatrice a lui Doré?

— Așa spui? N-o țin minte: ce e, un tablou?

— Nu! Ilustrațiile din biblioteca de jos.

— Aha, era al tatei cărțoiul ăla. Toate le descoperi. Zici că semăn cu ea? Să mi-o arăți mai târziu. Hai, vino, ia-mă de mână. Nu vrei? De ce?

Dar cum puteam, după ce o ținusem în brațe? Numai gândul de a-i atinge palma putea să mă lase și fără prudență, și fără vocație. Dar ea, nici una, nici două, își strecoară iute mâna și mă prinde de încheietură. Slavă Domnului că în dimineața asta am fețele legate cum se cuvine.

— Ce ai, Beatrice? Ce e?

— Ah, Doamne! Auzi-l că vine. Nu auzi cum îi răsună pașii?

Într-adevăr, pașii grei ai cuiva care poartă bocanci cu ținte ori saboți de lemn făceau să duduie scările.

— Închide ușa, mi-e frică.

— Bine, dar ce ai?

Aflată de acum în siguranță în cameră, agățată de mine, a întredeschis din nou ușa încetișor și, fără să spună vreo vorbă, mi-a arătat cu degetul un bărbat uriaș: un colos care se apropia dinspre capătul

coridorului și venea spre noi. Trebuie să fi avut doi metri înălțime; avea umerii lați și masivi cât ușa și un cap mic, rotund și chel, așezat pe un gât ce arăta ca un stâlp. Globul acela nici nu părea cap, mai degrabă o continuare a gâtului îndesat și musculos. Iar gâtul acela mai avea și doi ochi mari, atât de deschiși la culoare, că păreau albi.

— Cine e?

— Vino, hai să-l salut. Cu tine nu mi-e frică de nimic. Bună ziua, Pietro.

— Plecăciune, principessina.

— Ce face Ippolito?

— Totul e în ordine, principessina, totul e în ordine.

Ne ațintea de la înălțime cu o privire lipsită de expresie. Deși stupefacția nu i se citea pe chip, uimirea de a se vedea salutat îl făcuse să încremenească de tot. Așa, țintuit locului, arăta ca o statuie de oțel.

— Domnia ta, ai nevoie de ceva, principessina?

Și vocea tărăgănată era lipsită de expresie.

— Nu, mulțumesc, Pietro, voiam doar să știu ce mai face Ippolito.

— Nu se simte rău, mulțumim lui Dumnezeu, nu se simte rău. Atunci, pot să mă duc? Sărut mâinile domniei tale.

Țeapăn, a cotit-o la dreapta și a pornit să urce mai departe pe scară cu pasul lui de fier. Iată deci ce era zgomotul pe care-l auzeam în toate diminețile.

— Ți se și face frică, nu-i așa, Modesta?

— Chiar că ți se face frică. Dar cine e?

— E omul care îngrijește de Ippolito. Vezi că se duce la ultimul cat? Numai el știe cum să ia „lighioana“, cum îi spune maman. Vai, ce frică mi-a fost! Închide ușa bine! N-am mai vorbit niciodată cu el, brrr… Ce voce înfricoșătoare! Totul e înspăimântător în aripa asta a palatului: „lighioana“, odaia lui papà… brrr!…

— Mi-ai arătat toate încăperile, dar nu și unde stătea tatăl tău, principele.

— Camera aia îmi dă fiori de spaimă. Poate că e urât să vorbesc așa despre cineva care a murit, dar ție nu pot să-ți ascund nimic. Adevărul e că eu… Uite, nu-mi amintesc când anume, a, da, când a început să pretindă să vin la el în fiecare după-amiază ca să-i citesc cu voce tare și să învăț astronomie. Aveam vreo zece ani. Sigur, eu nu sunt inteligentă ca maman și ca tine. Și preceptorul — ai văzut că acum ți se adresează doar ție când explică ceva? Asta e, uite, eu nu pricepeam astronomia și el se înfuria. Așa că, de cum intram la el în odaie, mă și apuca tremuratul… Vezi, doar vorbesc despre asta și-mi tremură mâinile. Nu știu ce aveam. Ignazio zicea că citesc bine, dar cu bunicul mă fâstâceam.

— Bunicul ai zis? Dar principele nu era tatăl tău?

— Da, sigur, am greșit. M-am fâstâcit ca atunci, eu… eu…

Ca micșorată de tremur, mi se ghemuiește la piept. Cum făcea oare să pară atât de înaltă de la depărtare și atât de mică la mine în brațe? Cum reușea să treacă de la râs la plâns cu asemenea iuțeală, de te lua amețeala, nu alta?

— Pot să te întreb câți ani ai, Beatrice?

— Ai înțeles, nu-i așa, Modesta? Tu înțelegi tot și vezi tot.

— Nu, n-am înțeles. Dimpotrivă, începe să mi se învârtă capul de la atâtea nume de unchi, de bunici. Te rog să mă scuzi dacă pun atâtea întrebări, e numai…

— Dar mie îmi place când îmi pui întrebări! Pari ceva mai puțin călugăriță… Of, scuză-mă! Vreau să zic mai puțin serioasă, mai ca mine. Și ce păr bogat ai. Așa, strâns, nici nu se vede. Cocul ăsta e la fel ca al doicii, lasă-mă să ți-l desfac… Doar o dată!

— Da, bine, dacă îți face plăcere. Văd că ți-a revenit zâmbetul.

— Hai, vino aici, la fereastră. Doamne, ce de agrafe! Dar așa îți strici părul. Nu-i face bine să-l ții atât de strâns.

— Unde trebuie să merg eu, nu-i nevoie de păr. După ce trec de stadiul de novice, o să mi-l taie.

— Nu vorbi așa! Nu vorbi așa! Nici nu pot să mă gândesc că mai sunt doar două luni și… Știi că s-a făcut o lună de când ne cunoaștem? Să nu pleci! Să nu pleci!

Plângea acum, în colțul cel mai îndepărtat al camerei. Era felul ei de a mă goni. Numai că învățasem cum s-o fac să revină lângă mine și să zâmbească iar. Era de ajuns să-i distrag atenția cu ceva nou. Am terminat de scos agrafele și am simțit cum cozile grele îmi lovesc la fiecare pas umărul; ce mult era de când nu mai simțisem apăsarea aceea dătătoare de vitalitate, de pe vremea când umblam în căutarea lui Tuzzu…

„Dacă nu te potolești, îți tai cozile și mă duc în sat să le vând. Sunt frumoase, așa, drepte și grele. Martor mi-e Dumnezeu că m-aș pricepe să scot un ban bun pe ele.“

„Dar valorează ceva?“

„Ei, da!“

„Și ce fac cu ele?“

„Fac peruci pentru babe.“

„Și perucile ce sunt?“

„Uf! Nu știi decât să întrebi și iar să întrebi! N-am chef și nici timp să-ți răspund. Potolește-te, că acum am treabă.“

— Hai, gata, Beatrice! Uite, uite ce surpriză! Ține agrafele, hai, uite aici!

— Ce cozi groase! Cu una de-a ta se pot face cozi pentru mine și încă două fete… Dar ce faci? Ai lacrimi în ochi. Dumnezeule, Doamne, nu te-am mai văzut plângând până acum! Doamne! Și lui maman cine îi spune? Ți-ai pierdut vocația?

— Nu, n-am pierdut-o. O am de la maica Leonora și…

— Atunci înseamnă că plângi deoarece, chiar dacă nu ți-ai pierdut vocația, îți pare rău să mă părăsești, nu-i așa? Spune, nu-i așa că îți pare rău?

— Da, îmi pare rău.

— Asta mă consolează. Mă cam temeam, fiindcă despre voi se spune că nu-l iubiți decât pe Dumnezeu, așa zicea mătușa Leonora… ce ciudat, cu cozile libere pari mai tânără. Dar tu câți ani ai?

— Sunt născută pe întâi ianuarie o mie nouă sute. Așa mi-a spus maica econoamă de la mânăstire. Spunea că la mine e ușor de făcut

socoteala.

— Atunci înseamnă că ai șaptesprezece ani, la fel ca..

— La fel ca cine?

— Ca mine.

27.

— Ei, hai, știai! Văd că nu te miri deloc. Are dreptate maman: tu vezi tot și înțelegi tot. Mai spune și că n-a întâlnit multe fete inteligente și cu o voință ca a ta. Și o supără că nu reușește să-ți găsească și ție o poreclă. Zice că ești opusul numelui pe care îl porți… Dar de ce ai pălit așa? Nu e supărată pe tine! Doar știi cum e, o supără că n-a reușit să-ți găsească un nume.

Înspăimântată, mă pregăteam să-mi strâng părul în coc. Beatrice era ingenuă, dar principesa nu: vai de mine dacă-mi vedea cozile!

— Dar ce faci? Nu, nu, lasă-le pe spate! Oricum, clamele sunt acum la mine și nu ți le mai dau! Sunt așa de fericită că ai înțeles! Nu mai trebuie să mă prefac nici că sunt mai bătrână, nici că nu sunt șchioapă… Dar, te rog, nu-i da de înțeles bunicii că știi.

— Atunci principesa e bunica, nu e mama ta?

— Dar cum puteam să fiu copilul ei? Nici nu știu câți ani o fi având. Și mie, pe vremuri, mai înainte să plece Ignazio la război, mi se părea foarte tânără, dar, pe urmă, după ce l-au adus aici pe targă, în câteva luni ea s-a uscat și a albit. Îmi pare rău de cum a ajuns. Până acum doi ani s-o fi văzut tu cum mergea călare… Nici Carmine nu se putea ține după ea.

— Și Carmine cine e?

— Mda. Păi, asta e. Mă lași să-ți despletesc cozile?

— Nu, Beatrice, nu. Nu e voie. Dar tu atunci a cui fiică ești?

— Asta nu pot să-ți spun. Chiar nu pot să-ți spun. S-ar putea să te fac să-ți pierzi vocația și, cum zice bunica, vocația e singura avere pe care o ai.

— Nu e așa de ușor cum ți se pare. Când vocația e adânc înrădăcinată, ca la mine, nimic nu poate să te schimbe. Dar ia stai: ai spus că ai putea să mă faci să-mi pierd…

— Uite că ai priceput! Da, fiindcă maica Leonora era mama mea.

Doamne, cum te-ai albit la față! Dar eu nu ți-am spus nimic! Ai înțeles tu singură, nu-i așa? Singură ai înțeles! Nu vreau să-ți pierzi vocația.

— Sigur, Beatrice, sigur, nu mi-ai spus tu. Am înțeles singură.

— Numai că una e să înțelegi și alta e să știi, nu-i așa? Vai, ce palidă ești!

— Stai puțin, mă duc să mă spăl pe față, o clipă numai.

În baia minusculă, m-am sprijinit de lavoar și puțin a lipsit să nu vomit. Tremuram toată, nu de durere, cum își închipuia Beatrice… Blestemata… Logodnicul înspăimântător, balul debutantelor, îndurerarea în fața lumii corupte… Și Sfânta Fecioară, care o luminase în privința ororii reprezentate de bărbați. Harul divin, vocația! Iar de fapt un bărbat tot avusese și ea!

Ca să-mi domolesc furia, am început să-mi pălmuiesc obrajii cu apă rece și nu m-am oprit până nu s-a arătat în oglindă un chip de călugăriță, calm și lipsit de surâs. Continuând să-i strig în sinea mea: „blestemato, mincinoaso, te urăsc“, m-am întors la Beatrice, care, cu mâinile pline de agrafe, mă aștepta neliniștită.

— Nu ți-am spus eu, Modesta! Tu ai înțeles singură, tu!

— Desigur, Beatrice.

— Ce calmă ești acum! Păcatul maicii Leonora te-a făcut să-ți pierzi vocația?

— Cine e fără de păcat să arunce prima piatră, Beatrice. Și, pe urmă, maica Leonora și-a ispășit păcatul în singurătate și în rugăciuni. Eu n-am păcătuit, dar, în ciuda acestui fapt, mă simt nevrednică în fața ei!

Auzeam înfricoșată glasul maicii Leonora alunecând de pe buzele mele. Oare ura o făcuse să renască înăuntrul meu? Atotputernică e rugăciunea urii, poate să dea viață și să aducă moarte, poate face orice.

— Și acum spune-mi, sufletel, spune-mi. Tatăl tău cine era? Ofițerul acela căruia îi fusese promisă?

— Dacă mă lași să-ți despletesc părul aici, la soare, îți spun.

— Bine, micuțo.

— Ce glas dulce ai acum. Ești o sfântă, Modesta! Mă lași să-ți fac orice

și accepți totul fără să te răzvrătești. Cum poți oare? Mi-ar plăcea să fiu și eu ca tine. Ce păr frumos! Pot să te pieptăn?

— Dar spune-mi cine e tatăl tău. Ori nu știi?

— Într-o zi o să ți-l arăt.

— Ai vreo fotografie?

— Nu-i nevoie de asta.

— Atunci e cineva care locuiește aici.

— Rece, rece… Nu chiar, mai vine pe aici uneori… Nu l-ai observat?

I-am trecut la iuțeală în revistă: preotul, prea bătrân, preceptorul, pianistul rus, nu, prea bătrâni… Omulețul acela pipernicit, care venea să viziteze „lighioana“?

— Medicul, Beatrice? El e?

— Rece, rece…

— Notarul, care a fost aseară aici?

— Rece ca gheața, rece ca gheața…

— Bărbatul ăla care vine din când în când?

— Călduț, călduț… călduț…

— Nu se poate! Atunci e…

— Frige! Ai ghicit! Vino, hai, uite-l că urcă pe scări… Eu o șterg întotdeauna când vine.

În spatele geamului, strânse una într-alta, urmăream pașii lenți ai unui bărbat înalt și solid… Și-a ridicat capul cu cârlionți albi și s-a uitat în direcția noastră, de parcă ne-ar fi simțit privirile. Două pupile albastre ne-au ațintit pentru o clipă. În albastrul acela închis sclipeau pojghițe de aur. Era îmbrăcat în velur, la fel ca Mimmo, doar că, în loc să fie maroniu, velurul acela era bleumarin-închis, aproape negru.

— Dar cine e? Grădinarul?

— Nu, vătaful. Nu vezi că are pușcă?

Adevărat! Bărbatul acela se îmbrăca și se mișca la fel ca Mimmo, dar purta în bandulieră o pușcă. M-a cuprins îndoiala. Beatrice era capricioasă, așa declarase principesa, capricioasă și instabilă. Să fi vrut să râdă de mine, cum făcea de multe ori cu Argentovivo și cu celelalte femei? Nu trebuia să pierd din vedere că ea era stăpâna și că numai un „văl consacrat“ mă despărțea de condiția de slujnică în casa aceea.

— Nu e posibil, Beatrice. Și chiar dacă ar fi adevărat, n-ai avea cum să știi. Lucrurile astea sunt greu de aflat.

Smulgându-se din brațele mele și aruncându-se pe pat, țipă și plânge acum, lovind cu pumnii în cuvertură.

— Mă faci mincinoasă! Ca s-o salvezi pe maică-ta Leonora, mă faci pe mine mincinoasă! O ticăloasă lașă, asta era! Lașă, cum ești și tu! M-a părăsit aici, printre nebunii ăștia! Dacă nu era doica și pe urmă Ignazio, aș fi murit de mult. Aș fi murit de singurătate, ascunsă de ochii tuturor. Mă țineau ascunsă, tu ce crezi? Înainte ți-am spus de toată lumea aia care venea aici și la Catania… dar eu numai de departe îi vedeam sau ascunsă după vreo ușă. Pleacă, du-te și tu, ca ticăloasa care m-a abandonat!

Părea sinceră. Ce era de făcut? Trebuia neapărat s-o fac să tacă. Nu atât de mila ei, fiindcă ceva dinăuntrul meu îmi spunea că lacrimile acelea îi făceau bine, ca o descărcare sănătoasă în urma căreia avea să rămână mai calmă și senină, ci din cauza servitoarei Argentovivo, care putea s-o audă. Și, ca s-o fac să tacă, nu era altă soluție decât s-o îmbrățișez.

— Ai dreptate, Beatrice, am fost o ticăloasă că nu te-am crezut, dar trebuie să înțelegi și tu…

Acum zâmbea printre lacrimile care îi alunecau pe bărbie și pe gât. Lacrimile acelea se cereau șterse — știam asta — și, luând-o în brațe, i-am mângâiat obrajii, bărbia, gâtul.

— Așa îmi făcea și Ignazio când plângeam. Îmi zicea izvorașul lui personal. Într-un rând mi-a spus: „Mi-e sete, mă lași să-ți beau lacrimile?“ Ție nu ți-e sete?

Mi-era foarte sete și i-am supt lacrimile cu buzele; nu știam că sunt așa de sărate.

— Ce sărate sunt!

— Nu știai?

— Nu.

— Păi, cum se face? N-ai plâns niciodată?

— Ba da, însă…

— Ai plâns și nu le-ai gustat niciodată? Ce ciudat, eu am făcut asta imediat… de când mă știu. Pe urmă am descoperit că au gustul apei de mare, mai puțin sărate, dar cu același gust.

— Tu ai văzut marea?

— Sigur că da! Tu nu? Nu-mi vine să cred! Nu se poate!

— Acum tu mă faci mincinoasă. Vezi că mă pun și eu pe plâns ca tine.

— Dă-i drumul! Așa beau și eu. Dar cum de n-ai văzut niciodată marea?

— Eu sunt născută la munte, dar era cineva care îmi vorbea mereu despre mare.

— Fratele tău?

— Aproape.

— Nu vorbești niciodată despre tine.

— Nu e voie.

— Mincinoaso!

— Vezi că mă pun pe plâns.

— Asta și vreau.

— Dar de ce?

— Ți-am spus, fiindcă mi-e sete și mi-e și somn. Mă lași să-mi bag mâna la sân?

N-a așteptat să răspund. Mi-a dezlegat la iuțeală șorțul și, desfăcând fețele, nu s-a mulțumit ca altădată să-mi pună mâna pe sân, ci mi l-a scos afară cu totul. Am închis ochii, ca să pot rezista supliciului, până când, simțind că s-a liniștit, mi-am închipuit că adormise și am privit-o. Nu dormea. Se uita la sânul meu cu ochii căscați.

— Ce mare e și ce tare la pipăit! E mai frumos decât al doicii, sfârcul… e deschis la culoare. Bona îl avea negru. Îmi dai lapte?

Fără să-mi lase timp să spun ceva, începe să sugă cu buzele, ca și cum ar bea.

— Mie nu-mi mai e sete acum. E rândul tău.

Cu un gest sigur, își scoate afară un sân și mă forțează, cu o mână devenită pe neașteptate puternică, să-i sug sfârcul, așa cum făcuse și ea.

— Așa, bea! Trebuie să închizi ochii, îți ia mai bine setea.

28.

Am strâns pleoapele. Uluiala mă făcuse să încremenesc.

— Hai, suge, fii fetiță cuminte, picciridda. Dacă nu mânci, nu crești și vine uscata de Certa să-ți adune oasele. Hai, mâncă și crești… Cuminte, cuminte, picciridda.

Nu izbuteam să mă liniștesc. Stăteam acolo înghețată, stingherită, privind-o cum se joacă cu sânul meu, cu părul, cu urechile mele. Cum era oare posibil?

— Ești înghețată și asudată toată, Modesta. Te șterg imediat. Nu cumva te gândești că e păcat? Dar ce-i rău în asta? Suntem fete amândouă. Nu rămânem însărcinate.

Replica ei m-a făcut să izbucnesc în râs… Tuzzu râdea când… „Fătuca asta a nimerit o vorbă pe potrivă de copil obraznic ce e!“

Credeam că râd, dar, spre uimirea mea, m-am trezit plângând la pieptul ei. Era înaltă acum, iar brațele ei ocroteau.

— Of, plângi? Nu plânge. Nu e păcat, îți garantez eu. Hai, vino încoace, să beau eu toate lacrimile astea sărate.

M-am lăsat în voia ei. Mi-era frig.

Dar, încetul cu încetul, acel îngheț provocat de uimire se topea sub mângâierile ei și un val de căldură cum nu mai încercasem m-a făcut să rostesc:

— Nu, Beatrice, nu e păcat.

Așa se face că, pentru prima oară în viață, am fost iubită și am iubit la rândul meu, cum sună romanța. Lucru atât de rar, încât și astăzi îmi amintesc senzația de ușurătate cu care deschideam ochii dimineața, sigură de noua aventură care avea să se nască din îmbrățișarea noastră. Alergam împreună, cutreierând prin încăperi, prin grădină, pe aleea cu palmieri… Lecțiile și ceaiul de la ora cinci erau singurele pauze din acea singurătate în două. Dar nici nu se simțeau ca niște răgazuri, căci tot timpul sau o privire, sau o mângâiere pe sub masă,

sau o atingere pe umăr în timp ce cântam la pian ne încuraja că peste puțin vom fi din nou împreună.

— Ne jucăm de-a bona și copilul?

— Da.

— De data asta, tu ești bona și eu, fetița.

— Ce preferi, să fii bona sau fetița?

— Oh, pentru mine e la fel, e destul că pot să stau lângă tine și să te țin în brațe.

— Și pentru mine…

Lăsându-mă în voia ei, ieșeam din iadul acela de îndoieli, de fețe și ziduri de lavă. Mânăstirea se îndepărta când o priveam drept în ochi, se scufunda în urma mea și vedeam din nou stelele. Asta era oare paradisul: iubirea? Nu știam ce poate să însemne vorba: „Amor che muove il sole e l'altre stelle“[12].

Sigur, când mă îmbrățișa ea, se mișca totul în jurul meu. Nu la fel cum era cu Tuzzu sau cum era cu maica Leonora. O duioșie necunoscută până atunci mă făcea să mă simt liniștită între copacii aceia care se roteau în jurul soarelui, sigură că nu mă scufund.

Dacă mă dezbrăca, aflam de la ea de ce culoare îmi e pielea, câte alunițe am pe spinare…

— Dar și tu ai talie subțire, numai că nu porți corset. Vezi că e aproape la fel de subțire ca a mea? Nu mă crezi? Iau acum metrul de croitorie. Și, pe urmă, tu ești mai înaltă, ai șolduri mai late și nu ești șchioapă ca mine.

Vorba aceea era întotdeauna urmată de plânset. Ca s-o fac să înceteze, ajungea să-i sărut piciorul doar cu puțin mai subțire și mai scurt decât celălalt.

— Nu ți-e silă?

— Cum să-mi fie silă? Mi-e drag, Beatrice, ce spui acolo?

— Și bona zicea la fel. Mă alăptezi cum făcea ea?

— Întâi te învelesc cu părul meu.

— Of, da, mi-e așa de frig!

Și se făcea că tremură, în plin soare.

— Dar aici, între picioare, ce e?

— O pajiște.

— Pot s-o ating cu buzele și să simt ce moale e iarba?

12 Divina Comedie, Paradisul, cântul XXXIII: „Iubirea care mișcă sori și stele“, traducere de George Coșbuc, Polirom Iași, 2000, p. 728.

29.

Dar iarba de pe pajiște era umedă în dimineața aceea.

— Ai auzit ce furtună a fost azi-noapte? Prima furtună din vara asta. Mai e puțin și vine toamna, Modesta.

Nori groși, adunați la orizont, ne blocau privirile ca un zid înalt din piatră de lavă. Uitasem de zidul acela.

— Mai e puțin și va trebui să pleci… Rămâi aici, cu mine, Modesta! Începuse să spună asta în șoaptă, cum se rostesc rugăciunile care nu vor fi niciodată împlinite sau ca un refren estompat de vreme: „Rămâi, rămâi“. Am luat-o în brațe, ca să nu vadă ce mult mi-o doream și eu. Abia cu obrazul ascuns în umărul ei am putut să îngaim:

— Dumnezeu mă cheamă.

Nu mai voiam să plec, acum că Beatrice îmi săruta trupul gol și puteam și eu s-o sărut oricând, după plac. Ce mai conta că acolo nu era, în fond, decât tot o mânăstire și că nu erau bărbați în preajmă? Ce-mi păsa mie de bărbați, acum că o aveam pe ea? În locul unde trebuia să mă întorc n-aș fi avut parte decât de iubirea aceea solitară, despre care acum știam cum se cheamă: „masturbare“. Ce lucru trist, de călugăriță, mi-am zis, și mi-a venit să râd:

— Ce faci, râzi?

— Râd.

— Și de ce, mă rog?

— Nu știu nici eu.

— Știi că pari cu totul alta când râzi? Ah, dacă ți-ai scoate fețele și ți-ai pune corsetul! Sau măcar să o lași pe Argentovivo să te coafeze cu părul tapat și câțiva cârlionți pe frunte, cum sunt eu. E foarte pricepută.

— Pe ea n-aș lăsa-o niciodată să pună mâna pe mine!

— Dacă asta e problema, mă pricep și eu să coafez și să fac cocuri.

— Nu se poate, Beatrice. Și la ce bun, pentru așa de puțin timp? Mai sunt douăzeci de zile și…

Cum puteam să nu mă duc? Cum puteam să-mi pierd așa, pe nepusă masă, vocația în ochii principesei și chiar ai lui Beatrice? Dar dacă se plictisea Beatrice de mine? Nu, nu era nimic de făcut.

— Eu i-am spus, să știi, bunicii să nu te trimită de aici; acum două zile. Dar ea n-a zis nimic. Pe urmă, ieri, mi-a trimis biletul ăsta, uite: „Las-o în pace pe fata aia. Nu ești decât o pacoste îndărătnică, cum era și maică-ta. Știi și tu!“

— Se referă la mama ta, la maica Leonora? Atunci, ați vorbit despre asta?

— O singură dată, acum mulți ani. Tu înțelegi, nu? Nu era o toană, voiam să aflu. Auzisem niște zvonuri aici și pe la Catania. Și așa de mult am stăruit, până a trimis ea după mine și mi-a spus: „Bine, atunci, dat fiind că ții neapărat să afli, cu atât mai rău pentru tine!“ Asta mi-aduc aminte, dar altceva nu am mai reținut din ce mi-a spus. Ciudat lucru, poate că din cauza emoției îmi amintesc doar începutul și sfârșitul… Sfârșitul a fost așa: „Iar acum, că știi, când suntem numai noi, între patru ochi, spune-mi bunică, deoarece chiar nu ești fiica mea“. Dar să nu-ți închipui că mi-a spus-o cu ură; o știi doar cum e, strigă la toată lumea, dar, pe urmă…

— Și ți-a spus și de Carmine?

— Sigur. Zice mereu că ori minți pe de-a-ntregul, ori spui totul.

Ia te uită! Ce de lucruri aveam de învățat de la bătrâna aia atinsă de mutenie. Avea dreptate.

— Ce m-a durut mai tare n-a fost să aflu adevărul, fiindcă îl cam ghicisem eu…

— Dar ce?

— În fine, că, după ce Leonora rămăsese gravidă, așa a zis bunica, ar fi putut, fără să facă atâta tragedie, sau să mă omoare înainte să mă nasc — și ar fi fost mai bine pentru mine — și pe urmă să se mărite, sau să mă țină și să mă dea drept sora ei. Nu-i mare tragedie, îți dai seama. Și soții Milazzo, care nu sunt nici la fel de bogați, nici nobili, ca noi, au o fată care trece drept ultimul lor copil, dar e al fetei lor

celei mari.

— Și de ce n-a vrut?

— Dar naiba știe! Spunea că e păcat și să mă omoare, și să-mi dea viață, și a ales să se ducă la mânăstire. Ce știu eu? Poate că tu poți să pricepi: a simțit chemarea.

— Dar Carmine? Cum de mai vine el pe aici?

— A rămas văduv și nu s-a mai însurat.

— Dar ce-are a face?

— Mă tot întreb de ce nu s-a însurat din nou. Bunica a insistat mult s-o ia pe Agata, acum trei ani…

— Nu asta ziceam, ziceam cum se face oare…

— Cum se face ce?

— Păi, dacă Carmine a băgat-o în bucluc pe una din neamul Brandiforti, cum se face că bunicul tău, unchii n-au…

— Dar ce-are a face! Noi suntem nobili și el nu-i decât un țăran. Ai fi vrut ca unul dintre ai noștri să-și mânjească mâinile cu un plebeu? Sigur, dacă era de nivelul nostru sau, mai știu eu, un ofițer, un burghez, dar un plebeu, să provoci la duel un plebeu, închipuie-ți!

— Dar nici n-a fost alungat…

— Alungat? Ce spui acolo? Bunicul îl adora și spunea mereu: „Una e să pierzi o fată, care, pe lângă că e femeie, mai e și neroadă, și altceva să pierzi un vătaf de talia lui Carmine. Fără fată ai mai puține bătăi de cap și zestrea o economisești, dar, fără Carmine, cine-mi păzește ogoarele?“ Închipuie-ți numai! I s-a dat totul pe mână și are oameni pe care i-a învățat să tragă cu pușca, să apere moșiile noastre și care îi sunt credincioși ca niște câini. Mie mi-e frică de el!

— Dar e tatăl tău.

— De unde tată! Cum spunea bona, ăla e un țărănoi pedi ’ncritati[13]. Eu nu m-am uitat niciodată la fața lui. Nu-mi place și mi-e frică de el… Acum mi-e frig. Toate mă sperie aici. Uite cum s-a înnorat cerul! Plouă, Modesta, ăsta e semn că o să pleci.

— Hai să intrăm în casă, Beatrice, tremuri toată, n-aș vrea să pățești

ceva.

— Măcar dacă m-aș îmbolnăvi, așa ar trebui să…

— Hai, Beatrice, sus! Eu răspund de sănătatea ta.

Am încercat să o ridic, dar ea nu voia cu niciun chip să se miște. Nici nu credeam că e așa de puternică, nu reușeam s-o clintesc din loc. Și n-aș fi reușit dacă o rafală de vânt n-ar fi făcut-o să se clatine. Am prins-o de mijloc în ultima clipă, înainte ca a doua rafală de vânt să ne lovească, căzându-ne pe spinare. Picături mari cât pietrișul ne loveau în obraz și făceau să tremure fațada albă a vilei. Beatrice susura:

— Dumnezeule mare! Ploile, ăsta e semnul. Vezi? Au închis obloanele. Au închis peste tot… Dumnezeule mare! Modesta, uite, privește acolo!… Vântul a dat de perete fereastra de la catul al doilea! Doamne, Dumnezeule, ce frică mi-e, n-am văzut-o niciodată deschisă!

Nu era vântul; două brațe ieșeau în afară, ca și cum ar fi vrut să treacă de pervaz și să se prăbușească pe pământ.

— Dar e Pietro, Modesta! Pietro, care țipă, ce s-a întâmplat?

— Nu te uita, nu te uita!

Îi apăsam capul pe umărul meu, ca să nu vadă tot sângele acela care astupa fața lui Pietro. Doar mâinile și brațele i se mai puteau recunoaște.

— De ce nu m-ai lăsat să mă uit? Ce s-a întâmplat, Modesta, ce e ? Arăți ca o fantomă.

— Dă-mi pace, Beatrice. Du-te să te usuci și găsește-o pe Argentovivo, să trimită după doctor, fugi repede.

— După doctor? Modesta, nu, unde te duci?

Desprinzându-i mâinile cu care se ținea de fusta mea, m-am repezit pe scară. Trebuia doar să ajung la ușă la mine și de acolo să mai urc un etaj. Știam traseul lui Pietro. Dimineață de dimineață îi urmărisem cu auzul pasul ca de fier. Uite și coridorul… Trebuie să fie una dintre ușile astea. Alergam de-a lungul coridorului care semăna cu al meu, când ușa din fund s-a dat de perete și din cameră a ieșit Pietro, domolit acum, dar cu sânge șiroind peste tot.

— Atenție, domnișoară! Întoarceți-vă jos. L-am potolit. Mergeți jos și

puneți să cheme doctorul. N-aveți ce căuta aici, domnișoară.

Era calm, dar îl încerca pesemne multă suferință, căci s-a prăbușit pe o banchetă. Glasul lui urla amenințător. Poate că avea dreptate, dar eu voiam neapărat să aflu. Și, ținându-mi răsuflarea ca să-mi înving spaima, am intrat în odaie și am văzut „lighioana“ cu mâinile legate. Aruncat pe un fotoliu, se zvârcolea și își mușca gura plină de salivă. „Lighioana“ aceea nu era decât un bărbat îndesat și gras, cu un cap rotund, care mă privea cu ochii Tinei. M-am dat înapoi și, pentru prima oară, mi-a trecut prin minte că morții s-ar putea întoarce. La vederea mea, acea Tina masculină s-a oprit din zbatere și din muget și, cu gura larg deschisă, m-a privit țintă, ca și cum m-ar fi recunoscut.

Atrasă de asemănarea aceea, nu reușeam să-mi opresc picioarele, care, țepene, mă purtau către el. Mă aștepta cu ochii plini de încântare. Abia când am ajuns aproape, mai-mai să-l pot atinge cu mâna, m-am convins că nu era Tina și, ca să înving teama ce mă cuprinsese, am zâmbit, repetându-mi în minte: doar uită-te bine la el, e bărbat. Numai că are probabil aceeași boală ca Tina. Tina nu era un monstru sau o „lighioană“, era doar bolnavă. Medicul de la mânăstire îmi spusese: era mongoloidă. Zâmbesc, ca să mă asigur că nu e Tina, și încep să-i spun încet pe nume: „Ippolito! Ippolito!“ El își strâmbă fața în ceea ce se vrea a fi un zâmbet și, cu mâinile mari și legate, începe să-mi atingă fusta, dar binișor, aproape cu blândețe. Nu e Tina.

— Dar e o minune! O minune!

Pietro se uită la mine în extaz, ștergându-și sângele.

— Nu trebuia să faceți asta, domnișoară, dar e o minune! Principele Ippolito nu s-a purtat așa cu nimeni… doar cu mine, de două ori în zece ani. Sunteți o sfântă, domnișoară! Priviți, s-a liniștit, e un miracol! Fără pilule și injecții. Cum v-a văzut, s-a și liniștit.

Iată deci ce avea să mă elibereze de vocație: miracolul acela. Dar, ca să fie complet, trebuia să rămân acolo, ca să afle și să mă vadă cu toții.

— Ai văzut și dumneata, Pietro, că nu se întâmplă nimic? Du-te să te bandajezi, că rămâi fără pic de sânge. Du-te și, ca să stai liniștit, trimite pe cineva aici, dar să rămână afară. Eu n-o să pățesc nimic. Maica Sfântă mi-a îndrumat pașii. Am să veghez această făptură a Domnului!

Și, fără nicio teamă, întărită de atingerea lui Isus, cum s-a spus după aceea, am întins o mână și i-am pus-o pe cap. Cum să-mi fie teamă

mie, care crescusem cu o „lighioană“ ca asta? Ba chiar avea mai mult păr pe cap decât Tina. Eu am început să-i mângâi părul și el să plece capul și să gângurească, la fel cum făcea Tina cu mama. Nu știa să-mi arate altfel că mă plăcea.

În mai puțin de un sfert de oră vestea se împrăștiase în toată vila. Veneau alergând, îi auzeam dincolo de ușă, pe coridor, rosteau rugăciuni. Era și Beatrice. Nu trebuia să dau înapoi, izbânda trebuia să fie completă. I-am desfăcut legăturile, iar el stătea cuminte și mă privea cu ochi negri și umezi, de câine. După ce l-am dezlegat, m-am așezat în genunchi înaintea lui, ațintindu-l cu privirea. Atunci el și-a coborât ochii pe fusta mea și a pornit s-o mângâie timid. Începeam să pricep. „Lighioana“ nu-i mai văzuse până atunci decât pe Pietro, pe medic și, poate, pe preot. Probabil că statura mea ori glasul duios — continuam să-i spun pe nume și să zic: „cuminte, cuminte“ — sau, poate, culoarea fustei mele îl uimeau și îl dezarmau. L-am lăsat să-mi atingă hainele până ce, sigură de acum, am început să rostesc: „eu — mama, eu — mama“… Cineva trebuie să-l fi alăptat cândva pe sărmanul băiat. Apoi, i-am luat mâna și am pus-o pe pieptul meu, repetând întruna: „mama, mama“… Iar atunci, lucru care m-a uluit până și pe mine, care începeam să asud de la efortul de a repeta și de a-l privi drept în ochi, el a rostit cu greu, printre dinți: „Mama, mama, mama“.

Am auzit un fel de freamăt pe coridor, ca răspuns la vestea dată de cineva: „I-a spus mamă“, iar, după un moment de tăcere, cuvântul „minune“, strigat cu voce tare de toți.

Reușisem. Țineam în mână — asta da minune adevărată! — o carte pe care n-aveam de gând s-o pierd, ci s-o schimb după placul meu: vocația.

— Vasăzică, fetițo, din câte aud, ți s-a arătat maica ta Leonora și vrei să-ți sacrifici vocația dedicându-te familiei noastre?

Glasul care tăcuse atâta amar de vreme vuia acum mai înfricoșător decât tunetele și ploaia de afară, care nu încetaseră deloc. Măcar să fi fost și Beatrice de față! De astă dată eram singură cu principesa. Ochii ei cenușii și râzători nu-mi slăbeau privirea, care tot încerca să se ferească în lături.

— Răspunde odată! Sigur, ești tare drăguță când te emoționezi! Păcat că se întâmplă o dată la o sută de ani. Răspunde! Crezi că-mi pasă mie

de vocația ta? Dacă vrei să știi, uite: noi, aici, credem în Dumnezeu, dar în preoți și călugărițe prea puțin, foarte puțin. Și, pe urmă, dacă asta te liniștește, îmi face plăcere să știu că atunci când voi muri — sunt bătrână de acum și chiar dacă nu-mi place ideea de moarte, din când în când trebuie să mă gândesc și la asta. Ce urât lucru și moartea! Dar ce ziceam? A, da, mi-ar face plăcere dacă nici Cavallina, nici „lighioana“ de sus n-ar ajunge pe mâna slugilor, ci pe a cuiva care, chiar dacă doar prin alianță, e tot din familie, de bine, de rău. Nu spui nimic? Bun, atunci! Răspunde-mi măcar la asta: te-ai gândit bine la decizia pe care ai luat-o? Nu cumva îți trece ca suflarea de scirocco? Te simți bine aici? N-o să regreți mai târziu mânăstirea? Doar ești tânără! Gândește-te bine înainte să răspunzi, fiindcă uite ce e, fetițo, eu nu suport femeile smiorcăite! N-o să te mai poți plânge după aia. Ai priceput? E drept că nu te-ai plâns lunile astea și că nu te smiorcăi, dar cu voi, muierile, nu se știe niciodată! E mai bine să ne înțelegem de la bun început. Socoteală limpede și dușmănie veșnică. Dar răspunde odată!

— Am chibzuit, principessa. Locul meu e aici.

— Bun. Mâine le scriu băbătiilor acelora veștejite care au rămas fără tine și pun să se trimită înapoi și trusoul, și zestrea. Chiar intenționez să le scriu o scrisorică amabilă și delicată și să râd cu gândul la dezamăgirea pe care o să i-o provoace fiecare rând acelei madre Costanza. Le pun să trimită înapoi totul. Asta înseamnă că din trusou o să-ți facem niște rochii de bal, fiindcă, fetițo, să ne înțelegem: dacă e să te sacrifici, nu trebuie să se vadă. Pentru început, de mâine, când vine profesorul de dans pentru Cavallina, o să iei și tu lecții. Vals, contradans, mazurcă, tot tacâmul! Dacă te-ai hotărât, atunci trebuie să înveți să dansezi și să zâmbești, fiindcă pe mine, una, botoasele și împiedicatele mă calcă pe nervi, ai înțeles? Iar acum, fugi de aici, că trebuie să scriu două vorbulițe pentru madre Costanza.

Nici nu așteptam altceva decât să dau fuga la Beatrice; dar, când ieșeam pe ușă:

— A, și să călărești va trebui să înveți… Și mai trebuie neapărat să facem ceva și cu blestematul ăsta de nume, fetițo!

Cu talia strânsă în corset, cu sânul liber, susținut doar de un sutien ușor din dantelă, îi ieșeam în întâmpinare lui Beatrice, care era cavalerul meu la complicatul contradans, numai reverențe, îmbrățișări abia schițate și piruete. Ca prin farmec, datorită corsetului care mă

ajuta să stau dreaptă sau a botinelor lăcuite, mai lucioase decât podeaua de marmură, eram chiar mult mai înaltă decât Beatrice. Iar dacă mă prindea de talie când profesorul schimba ritmul la pian: un-doi-trei, un-doi-trei pentru vals, zburam prin salonul imens, înconjurat de scaune și canapele goale, în așteptare. Iar acum, contratimp! Piruetă! Sprintenă, Beatrice se rotea. Era de necrezut, atunci când dansa nu mai șchiopăta deloc, iar mâinile ei puternice îmi țineau strâns talia care se rotea deodată cu pereții, draperiile, candelabrele.

— Ah, domnișoarelor, ce încântare pentru ochi să vă privesc: doi îngeri, pe Dumnezeul meu! Doi îngeri îmbrățișați care zboară sus de tot, printre nori! Era și timpul ca principessina să aibă un partener! Dar nu, nu, acum e rândul dumneavoastră, domnișoară Modesta, să fiți cavalerul! Nu vă temeți, o să vă îndrume Beatrice cum să o conduceți, nu vă temeți, așa se face întotdeauna. Pe Dumnezeu, ăsta e mereu ritmul: dama se preface că se lasă condusă, dar de fapt ea conduce, conduce, conduce…. Așa, bravo! Bravissima! Și te rotești… te rotești… te rotești… Bravo! Bravo! Bravo! Altceva nu pot să spun…

Maestrul acela de dans mic de statură, mai mic decât Beatrice, nu era bătrân, dar era modelat într-un fel ciudat, subțirel și zâmbitor. Poate fiindcă nu purta nici barbă, nici mustăți? În schimb, era plin de inele, iar unghiile lui roz păreau date cu lac de unghii. Când își făcea apariția, toate femeile șopteau și râdeau între ele. Dacă se apropia să-i corecteze poziția mâinii, Beatrice îi mângâia cârlionții negri, care, cum tot alerga el între pian și noi două, îi cădeau pe tâmple uzi de transpirație și de parfum.

— Ei, și tu, Modesta, n-ai priceput? Nu pentru că e balerin sau pentru că știe să joace și rolul bărbatului, și pe al femeii… Sau poate și din cauza asta, ce perspicace mai ești! Dar, orice-ar fi, vorba-i că e femeie, ca noi. Nu vezi ce talie fină are? Și gândește-te că nici măcar nu poartă corset. Ce ne-am mai distra dacă am putea să-i punem un corset…

Acum râdeam amândouă, iar el, înflăcărat de veselia noastră:

— Nu, nu, domnișoară Modesta, nu așa de greoi! Acuma dumneavoastră sunteți la cavalière. Ușoară, ușoară, lejeritate, feminitate! Așa, iată, nu vă agățați de umărul partenerului de parcă v-ați teme să nu cădeți în hău. O doamnă, pe Dumnezeul meu, nu se teme de cavalerul ei; știe că doar o atingere ușoară… iată, așa… ce mână frumoasă… și își va conduce ea cavalerul. Ce invidios sunt! Acuma, hai, sus, urcați în rai… în trei timpi: un-doi-trei, un-doi-trei, un-doi…

Noi râdeam în trei timpi: un-doi-trei…

— Acum amândouă, fără să pierdem ritmul, aveți, vă rog, amabilitatea să mă țineți de talie… Așa, iată. Iar acum, marele galop final. Sunteți gata? Îi dăm drumul!

13 „Cu noroi pe picioare“ (dialect sicilian).

30.

Eram atât de bune — așa zicea Argentovivo —, că de multe ori câte unul din armata aceea de servitori venea la geam să ne privească. Până și principesa a catadicsit într-o bună zi să asiste la o lecție, ca să-mi vadă progresele. După zece minute s-a ridicat și, strecurându-se afară pe ușă, ne-a strigat:

— Bine, bine. Bravo vouă! Ia te uită ce am ajuns să văd: trei Grații fără cavaler. Eu am plecat, mă așteaptă socotelile. Iar voi, consolați-vă cum știți!

Strigase atât de tare, că ne opriserăm toți trei în loc, fără să mai avem măcar curajul de a ne uita unul la altul. Bufnetul ușii izbite ne-a făcut să tresărim. Trântea mereu ușile principesa. Maestrul de dans, palid ca o cârpă, se îndrepta spre pian, unde domnișoara se oprise din cântat, când ușa s-a deschis din nou.

— M-ați făcut să-mi pierd capul. Venisem cu un scop anume, iar voi, cu toate salturile și piruetele voastre… A, da, Mody, când ați terminat cu distracția, te aștept la mine în birou. Am două-trei lucruri să-ți spun. Și dumneata ce stai acolo ca o momâie? Faceți ora asta până la capăt sau nu? Vezi că te plătesc din greu și nu-mi convine ca fetițele mele să piardă timp. Dați-i drumul cu țopăiala!

Cât ai clipi, maestrul s-a repezit să reia valsul, iar Beatrice mă prinsese deja de mijloc, dar eu abia mă țineam pe picioare și o lăsam să mă tragă după ea… Avea două-trei lucruri să-mi spună. Ce s-o fi întâmplat? Râdeam prea mult? Mă arătasem prea interesată când venea croitoreasa? Sau mă ocupam prea mult de Ippolito? Ori era vorba de socoteli? Greșisem undeva? Târându-mi picioarele care nu voiau să mă asculte, am ciocănit la ușă.

— Intră, intră, Mody. Încet cu ușa, te rog. Nu suport ușile trântite. Ce stai acolo încremenită? Vino, așază-te. Eu și Carmine avem două-trei lucruri de lămurit cu tine… O cunoști, Carmine?

M-am așezat tocmai la țanc, fiindcă nu mă mai țineau picioarele, care erau ca retezate. Bărbatul acela mă fixa cu o privire de un albastru compact, ca de faianță.

— N-am avut încă cinstea s-o cunosc pe domnișoara Modesta.

— Mody, Carmine, Mody!

— Să mă ierte Domnia voastră, principessa, dar eu cu numele străine nu mă împac.

— Ba, te poftesc să te împaci, cel puțin în prezența mea.

— Cu tot respectul, de ce nație poate să fie numele ăsta, Mody?

— Englezesc. Mă gândisem prima dată la Modesty, dar e urât, aproape la fel ca în italiană, așa că l-am prescurtat cum am vrut eu. Nu știu dacă o fi corect. Însă englezii, nație mare, măcar în privința numelor îngăduie orice. Știi, Mody, ce spunea mama consortului meu, răposatul principe? Da, burgheza căreia i-am luat banii. Și nu te înroși, limbuta aia de Beatrice n-avea cum să nu-ți povestească toate cele! Zicea că, pentru ca un cal să fie fericit, ajunge să-l legi cu o frânghie ceva mai lungă. Așa și cu englezii, legați bine, dar cu o frânghie așa de lungă încât nici nu bagă de seamă și se cred slobozi. Ehei, multe lucruri am învățat eu de la burgheza aceea! O femeie și jumătate! Citea în loc să se masacreze născând copii. Dar ce mă faceți să spun! Nu de asta suntem aici. Ascultă la mine, Carmine, ca să-mi isprăvesc vorba, îți zic că fata asta e grozavă și talentată. Sunt două luni de când ține toate socotelile casei și nicio greșeală. Toate merg mai bine decât pe vremea când mă ocupam eu de ele, și mi-a mai făcut și economie.

— Nu mă îndoiesc. Dar una e casa, alta…

— Dar eu? Dacă nu mă înșel, țin de zece ani totul în mână, nu?

— Vă rog să-mi iertați îndrăzneala, dar Domnia voastră, principessa, sunteți o excepție: v-ați născut să fiți bărbat!

— Iar eu îți spun că Mody e ca mine! De luni de zile stau cu ochii pe ea! Și, pe urmă, am nevoie de un ajutor: din zi în zi mă lasă vederea. Și trebuie să pregătesc pe cineva care să știe să aibă grijă de toate când nu voi mai fi. Leonora era o aiurită, cum e și Beatrice, dar gust și inteligență avea, nu încape vorbă. Ai zice că mi-a găsit-o și mi-a crescut-o ca să-mi fie de ajutor în acești ultimi ani. Da, recunosc, am cam ostenit și cineva trebuie să-mi ia și mie locul.

— Dar…

— Prea multe vorbe. Uite-o aici pe Mody. Ne-a trimis-o Leonora și,

începând de mâine, trei noiembrie 1917, în fiecare zi de luni va sta aici, cu noi, ca să învețe să se ocupe de toate. O vezi mută, deoarece îi e frică de mine, dar preceptorul mi-a spus că turuie nevoie mare! Eu am s-o învăț să se comporte cu hoții ăia de avocați și de notari, iar tu o s-o instruiești în privința pământurilor și arendașilor. S-a înțeles?

— Dar, dacă pot să-mi îngădui, domnișoara e tânără.

— Tânără, netânără, așa am hotărât… Nu ești convins?

— Nu-mi permit să răspund.

— Pe tine, când erai caruso[14], cine te-a învățat?

— Principele, Dumnezeu să-l ierte, și Domnia Voastră, principessa.

— Atunci de ce nu-ți permiți să răspunzi când e vorba de fată?

— Fiindcă, dacă-mi permiteți, nu-mi permit să răspund.

— Atunci nu răspunde, că tare căpos mai ești și tu! Dar, de astăzi, aici, în fața mea, trebuie să-i spui „stăpână“. Ai înțeles, Carmine? Stăpână. Ia, zi!

— Să-i spun domnișoarei padrona?

— Padrona.

— Văd că voscenza ține la asta, da' mai văd și că e 'na scazzidda di carusa[15]; pot să-i zic padroncina?

— Mă rog, bine; acum du-te, că sunt obosită. Și tu ce-mi stai acolo proțăpită, doar v-am spus să plecați, nu? Oricum, ai priceput tot. Vezi să-i câștigi respectul, e bărbat de onoare.

14 „Copil.“

15 „Un năpârstoc de fetiță.“

31.

Iar, ca să-i câștig respectul, m-am apucat să studiez pe hărțile domeniilor în proprietate hotarele, suprafețele, zidurile despărțitoare ale acelor imense feude. Peste tot era câte un litigiu în curs. Codul civil, principesa mi-l dăduse zicându-mi: „Păstrează-l, altfel nu-i chip să nu te fure peste măsură avocații, misiții și notarii“.

În fiecare zi de luni îl ascultam pe Carmine vorbind despre semănături și strânsul recoltei… Mâna de lucru lipsea din pricina mobilizării generale… Vătafii și argații cereau tot mai mult pe ziua de muncă… Pe ogoarele din Licata fusese găsit un miel cu picioarele retezate, era un avertisment: trebuia să se încheie o înțelegere cu ei, dacă nu, toate vitele ajungeau în pădurea de la Ficuzza, iar acolo — cine putea să pună piciorul acolo? — le făceau conserve pentru front. La sud de Valle del Bove[16], o scurgere de lavă distrusese pogoane întregi de livezi de măslini. Din Nord nu mai venea nimic. La uzinele FIAT, grevele blocaseră totul, prețurile urcaseră până la cer: pâinea, de la 53 de centime, cât costa în ’15, ajunsese la 56 de centime kilogramul. Macaroanele, de la 71 de centime, la 95. Pe deasupra, ca și cum n-ar fi fost de ajuns, în august, pe continent — mai exact, la Torino —, avusese loc o răscoală, anume pentru pâine.

— Și pe aici, să mă creadă Domnia Voastră, nemulțumirea crește. Pe front, soldații au idei din astea, de răzmeriță. Iar, mai devreme sau mai târziu, o să vină acasă… Oamenii fără Dumnezeu s-ar putea să ridice și pe la noi capul. Să nu uităm ce-a fost în ’93. Iar azi nu avem pe insulă un bărbat pe potriva lui Crispi. Să băgăm de seamă că, tot la Torino, au jefuit biserica Sfântului Bernardino și i-au dat foc…

Acum știam cine sunt ticăloșii fără Dumnezeu. Și despre Crispi știam că a înecat revoluția în sânge. De la Jacopo aflasem. Într-o carte de Voltaire, pe marginea unei pagini era un careu îndoliat, unde scrisese:

„Ar trebui să mă bucur de victoria sângerosului Crispi, dar jubilația generală nu-și găsește ecou în sufletul meu. Știu prea bine că noi suntem o rasă epuizată, dar aș fi preferat să mor de mâna țăranilor, nu cu sângele supt de vătafi. Fiindcă ăsta e sfârșitul ce ne așteaptă“.

Știam că la el în cameră voi găsi informații, dar nu mi-aș fi închipuit

niciodată ce comori conținea mica bibliotecă de acolo. Trebuia să învăț, să mă pregătesc pentru când aveam să-i întâlnesc pe socialiștii aceia. Ei mai spuneau și că femeile sunt egale bărbaților. Pe marginea unei pagini din August Bebel, scrisul caligrafic al lui Jacopo spunea:

„21 octombrie 1913. Cât am încercat să-i inculc măcar unele din aceste idei lui Beatrice! Dar e greu s-o rup de contextul barbar ce o înconjoară. Va fi nevoie de o sută de ani ca femeia să-ți poată auzi glasul, bătrâne August!“

Sorbeam aceste notații fine, uneori șterse de trecerea timpului, ca și cum aș fi fost Beatrice… Îi furam locul. Auzeam glasul lui Jacopo, care, vociferând din paginile acelea, mă îndruma să nu citesc în manieră haotică, așa zicea el, ci după o metodă, după metoda lui. La sfârșitul lui Candide, o însemnare glăsuia: „de recitit Interpretarea naturii a lui Diderot“. Imediat ce am deschis cartea, îndemnul „Tinere, ia de citește!“ m-a făcut să simt un nod în gât; dar m-a mișcat mai cu seamă acel post-scriptum: „Tinere, încă o vorbă și te părăsesc. Să ai totdeauna în vedere că natura nu e Dumnezeu; că omul nu e mașinărie; că o ipoteză nu e fapt; și fii sigur că n-ai înțeles bine acolo unde vei crede că întrevezi ceva care contrazice aceste principii“.

Diderot punea cititorul în gardă împotriva anumitor filosofi: „Marile abstracții — spunea el — nu conțin decât o slabă licărire de lumină. Există un gen de obscuritate pe care am putea-o numi afectarea marilor maeștri. E un văl pe care lor le place să-l întindă între popor și natură“.

Jacopo subliniase această ultimă frază, iar alături se afla numele unui oarecare Marx: asta însemna că trebuia să fie unul care spunea, mai mult sau mai puțin, același lucru. Poate că se găsea pe raftul unde stătea Voltaire. Să fi fost unul dintre ei?… Jacopo, Jacopo, cărțile lui, caligrafia subțire, fruntea lui senină din fotografie, care nu-i contrazicea notațiile; urna cu cenușa lui, ca să fie limpede că nu credea în niciun dumnezeu și că murise fără să se teamă.

— Of, Modesta! Tot timpul întrebi despre Jacopo! Ți-am spus tot! Și, pe urmă, el voiaja mult, nu stătea aici tot timpul. Nu, nu s-a însurat niciodată. Nu voia să aibă copii, asta știu. Of! Nu mai ai deloc timp pentru mine, dar de ce? Mă plictisesc fără tine toată dimineața!

Era adevărat, dar, în ultima vreme, exact cum presimțisem, Beatrice, eliberată de teama că voi pleca, se mai detașase de mine. Iar eu, care fusesem avertizată de principesă, mă dedicasem fără ezitare îngrijirii principelui Ippolito, nu numai dimineața, cum făceam înainte, ci și

după-amiaza. Și, pentru că petreceam cu el aproape toată ziua și mă obișnuisem cu mirosurile plăcute — ce iute se învață omul cu lucrurile bune! —, nu suportam să-l văd murdar. Cu ajutorul lui Pietro, am izbutit să-l țin curat. Pietro era fericit foc de progresele principelui său, îmi era de acum devotat și se gudura în jurul meu sprinten, în ciuda masivității lui.

— Fir-ar să fie, de o femeie era nevoie aici! Eu ce puteam am făcut, dar altceva e o mână de femeie, cum spunea taică-meu. Cine își putea închipui că principele o să învețe așa de repede să mănânce cu furculița? O minune, asta e! O minune pe care doar o femeie poate s-o facă! Și acasă la mine, când a murit maică-mea, s-a întunecat tot de praf și de lacrimi. Abia când mătușă-mea, sfânta de ea, a venit să stea cu noi a fost iar curățenie și veselie la noi în casă…

— Și la prânz te duci la „lighioană“, Modesta! Și eu să mănânc singură! Uf! Dar de ce?

La refrenul ăsta, îi răspundeam tot cu un refren:

— Fii cuminte, Beatrice. Așa trebuie. Amintește-ți că mi-era menit să merg la mânăstire și că, deși am învățat să dansez și să mă îmbrac, iar seara stau cu tine, am de împlinit o datorie și nimic nu poate trece înaintea acestei îndatoriri pe care mi-a dat-o maica Leonora, în locul vocației.

Se îmbufna ea, stătea bosumflată, dar, până una-alta, îi stârneam din nou interesul, ba chiar mai mult decât atât. Nu-și dădea seama, dar eu da. Nu spunea el, Mimmo, tot timpul: „Ce vrei, principessina, fie ciorba cât de bună și de frumos servită, dacă ți se pune mereu aceeași dinainte, tot te saturi de ea…“?

— Nici la ceai nu mai vii!

Adevărat, nu-mi plăcea ceaiul și așa evitam și muțenia principesei; mi-erau de ajuns urletele de luni dimineața. Pe urmă, în afară de Ippolito, de socoteli și de lecții, mai trebuia și să studiez pe cont propriu. Doar îs sărmană, nu-i așa, Mimmo? Sărmană, și trebuie să mă întăresc citind și studiind, căutând în mine și în alții cheia supraviețuirii. Doar au fost atâția care, deși născuți săraci, s-au salvat cu istețimea și cu puterea pe care ți-o dă învățătura… Acolo, în fața mea, aliniați pe rafturile imense, își etalau numele care luceau cu litere aurii pe cotorul brun al acelor volume.

16 Valea Boului.

32.

Prin intermediul medicului, un bătrânel blajin, care de acum mă privea mereu cu gura căscată și plin de respect, am obținut de la principesă permisiunea de a deschide fereastra odăii. Aerul a făcut să dispară mirosul urât, pe care nici spălatul nu izbutise vreodată să-l înlăture.

Cu Pietro acolo, care veghea asupra mea și asupra principelui său, odaia aceea devenise casa mea. Nimeni n-avea voie să intre. Pietro nu știa să citească, deci n-aveam nicio teamă să aduc cu mine cărțile lui Jacopo și să le studiez în liniște. Cu timpul, am descoperit că Ippolito era fericit nu numai când îi cântam sau îi spuneam povești, ci și când citeam cu voce tare (poate și fiindcă silabiseam cuvintele). El asculta încântat, iar eu învățam mai mult, îndrumată de indicațiile lui Jacopo… Așa se face că până și preceptorul, care în urmă cu numai șapte sau opt luni mi se păruse un geniu, mi se înfățișa acum drept un filistin în care nu trebuia să mă încred. Iar dacă madre Leonora nu era decât o religieuse, el îmi părea un biet Candide, mulțumit cu sclavia lui, plin de entuziasm și de candoare. Voltaire spunea că să fii ingenuu la douăzeci de ani e o vină. Eu eram încă ingenuă, dar n-aveam douăzeci de ani. Urmăream lecțiile, asta da, dar pentru ca apoi să le demontez, să le despoi și să extrag din ele doar noțiunile care îmi puteau fi utile. Ippolito asculta fericit, fără să-mi înțeleagă chinul. Fiindcă era un chin! Fustele mi se lărgeau în talie și o sudoare stranie mă invada când îl ajutam pe Pietro să-l spele și să-l îmbrace pe Ippolito dimineața.

— Ești o sfântă, Modesta! O sfântă! Dar trebuie să ai grijă de tine, e de speriat ce-ai putut să slăbești! Da, bine, e datoria ta, dar acum ești aici doar pentru mine, nu-i așa? Nu cumva te gândești și acum tot la „lighioana“ aia pocită de sus? Măcar seara să fie numai pentru mine, da? Vino, hai să ne jucăm…

Și eu așteptam seara cu nerăbdare: nu-mi doream altceva decât s-o mângâi și s-o țin în brațe. Chiar dacă eram obosită, cum îmi atingea părul, somnul îmi trecea.

— …E adevărat că Ippolito știe să mănânce cu furculița? Dar cum ai făcut?

— …E adevărat că face baie? Da, sigur, îi face baie Pietro, dar îl ajuți să-l îmbrace și să-l pieptene. Mi-a spus Argentovivo că și Pietro e acum curățel foc.

— …Dar ce faci atâtea ceasuri acolo cu el? Argentovivo zice că tu citești și „lighioana“ ascultă. Cum e posibil?

— …E adevărat ca ai reușit să-l faci să se roage? Părintele Antonio e fericit că vine să-l împărtășească în toate duminicile.

— … Dar e chiar așa de urât, Modesta? E chiar așa de monstruos pe cât spune bunica?

— Da’ de unde, Beatrice. Și nicio făptură a lui Dumnezeu nu e monstruoasă. E numai gras și îndesat, dar ochii nu-i are chiar ca Ti… Vreau să spun că îi sunt urâți, dar expresivi.

— La ce ți-e gândul acum, Modesta? Nu cumva tot la el? Nu cumva îl iubești mai mult ca pe mine? Câteodată mă înfurie să văd că stai atâtea ceasuri cu el, că îl piepteni. Nu cumva îl și mângâi? Nu-i așa că lui nu-i cânți cântece de leagăn?

— Dar ce vorbă mai e și asta, Beatrice? Ippolito, o fi el bolnav, dar tot bărbat e! Iar eu, chiar dacă nu m-am mai dus la mânăstire, tot mireasa lui Hristos am rămas și am făcut legământ de castitate.

— Tot e bine, așa măcar o să pot să te am mereu numai pentru mine. Pe bărbați îi urăsc.

Mda. O fi fost el bolnav, dar era bărbat, și încă și principe. Avea dreptate Beatrice. Cum de nu mă gândisem la asta? Nu cumva mă întrecusem cu munca și studiul? Sau tihna pe care o încercam în brațele ei mă înmuiase, vorba lui Mimmo: „Ehei, prințeso, dragostea, când e prea multă, înmoaie. Eu am pățit-o. Din voinic, cum eram, m-am topit ca lumânarea. Nu-i ființă vie să-i lași pe mână puterea ta“.

O rupeam la fugă când Mimmo începea să vorbească în felul ăsta. Dar era oare dragoste ce simțeam eu pentru Beatrice? Toate cărțile alea înfricoșătoare care vorbeau despre iubire! Erau frumoase când le citeai, dar pasiunile despre care vorbeau erau fanatice, ar fi zis Voltaire, la fel ca și pasiunea religiei. Și pe urmă, nu știu cum se făcea, dar numai femeile ieșeau în pierdere totdeauna… Jacopo spunea că din cauză că femeile sunt educate numai pentru iubire… Trebuia să se ferească de Beatrice și să-și vadă de viață. Ce făcuse de când era acolo? Sigur, învățase, dobândise, cum nici nu spera, încredere deplină din partea principesei. Și chiar dacă nu-i arunca nici măcar o

privire, Carmine era silit s-o accepte.

„Lighioana“ era și ea bărbat. Îl văzusem de mai multe ori cum se masturba uitându-se la mine. De fiecare dată Pietro mă îndepărtase cu o scuză oarecare. Oare pierdusem timpul degeaba? Dar fusese nevoie de timp ca Ippolito să se obișnuiască cu mine. Într-o zi, când întârziasem, îl găsisem pe el legat, cu spume la gură, și pe Pietro disperat. Iată ce-mi rămânea de făcut: să cad bolnavă și să-i las să fiarbă în zeama lor, cum ar fi zis Mimmo.

A doua zi dimineață m-am trezit cu o durere puternică de cap și cu neputința de a înghiți orice. Și, după ce am azvârlit toate pilulele, picăturile și purgativele aduse de medic, am rezistat lacrimilor vărsate de Beatrice, disperată, solicitărilor principesei, care, de acum, spunea întruna „Fără ea sunt ca fără mâini“, implorărilor lui Pietro, care nu mai izbutea să-și țină în frâu principele. Care făcea ca toți dracii de când nu mă mai vedea în odaie.

Nu izbuteam să-mi închipui ce avea să se întâmple când o să-l revăd. Dar: „O acțiune aduce după sine o altă acțiune, elimină imobilitatea care, deși e confortabilă, cu timpul duce la o situație fără ieșire“. În anul acela avusesem ocazia să constat că idioțenia lui Ippolito nu era așa de totală ca la Tina. Abrutizarea lui era cauzată doar de starea de abandon în care fusese lăsat. Acum era cel puțin în stare să spună câte ceva: „foame“, „somn“, „pipi“, „mama“ și, în chip straniu, să-i zică lui Pietro „zio“[17].

Zece zile mai târziu, când m-am prezentat în sfârșit în odaie, nu s-a petrecut, în aparență, nimic important. După ce a plâns și i-au curs bale de emoție, Ippolito s-a liniștit pentru toată ziua. Seara însă, tocmai când venise vremea să plec, a început să urle și să mă țină de fustă. Se temea, după îndelungata absență, că n-o să mă mai întorc. Cu greu a reușit Pietro să-i desprindă mâinile, însă a urmat o noapte de iad și a fost nevoie să se recurgă iar la cămașa de forță și la pilule, ca mai înainte. Ceva se petrecuse.

În zilele care au urmat, adunați în salonul roz ca pe un câmp de bătălie, se luptau între ei sub privirile mele, fără să mă zărească deloc:

Medicul: Iar eu insist că, dat fiind că nu s-a calmat nici în prima, nici în a doua noapte, trebuie găsită altă soluție. O să-l omorâm până la urmă, tot insistând cu băi, cu bromură și cămașă de forță. Iar eu nu pot să-mi iau răspunderea unui asasinat. E datoria mea de medic!

Tot medicul: E datoria mea să-i avertizez pe cei responsabili, iar

dumneata, domnișoară dragă, ești responsabilă de faptul că de azi-dimineață Ippolito refuză să mănânce. Pietro nu reușește să-l mai facă să înghită nimic, nici dacă i-ar deschide gura cu cleștele. Datoria mea de medic…

Principesa: Din primul moment, dragă domnule medic, cu toată datoria dumneavoastră, eu v-am spus că e o nebunie să lăsăm o fată în vecinătatea acelei „lighioane“. Care, cât o fi el de „lighioană’, tot bărbat e. Eu, una, știu cât mă costă vizitele dumneavoastră.

Medicul: Vizitele sunt un lucru, iar domnișoara Modesta, se vede treaba, e altceva. Insist…

Don Antonio: Iar eu interzic! Și mă văd silit, dacă mai insistați, de a mă adresa curiei papale. Noi, membrii clerului, nu putem îngădui ca una dintre oițele destinate lui Dumnezeu să se vadă compromisă, dormind, fie și în calitate de infirmieră, în camera unui bărbat. Vă reamintesc tuturor că Eminența Sa ține mult la parcursul spiritual al acestui suflet. Cu fiecare ocazie mă întreabă despre el.

Beatrice plângea în tăcere, fixându-i pe toți cu doi ochi așa de mari, că ți se și făcea frică s-o privești.

Principesa: Aduceți-i atunci vreo fată care să-i facă pofta, din moment ce a devenit așa de mofturos.

Medicul: Dar am încercat, principessa! Mai mult chiar, am chemat-o înapoi pe Carmela.

Principesa: Și cine e, mă rog, această Carmela?

Medicul: E cea la care ținea așa de mult pe vremuri… Da, principessa, fiica acelui încurcă-lume ucis în livada de la Licata, care, după ce s-a măritat, n-a vrut să mai vină, vă amintiți? N-ați uitat. Ei bine, ieri a consimțit, în ciuda celor trei copii pe care îi are. Rezultatul? Că, în timp ce la altele nici n-a vrut să se uite, pe Carmela cât pe-aci s-o sugrume, dacă nu era Pietro. Nu-i nimic de făcut. Ippolito al meu s-a îndrăgostit. În fond, chiar dacă nu e el întreg la minte, se vede că, după ce a cunoscut o fată la locul ei, nu mai vrea să știe de toate slujnicele de mai înainte. A priceput și Pietro. Când îi aduce câte una nouă, întoarce capul și repetă tâmp: „mama, mama, mama“.

Principesa: Dar ce-are a face mama?

Medicul: Are. Din prima zi i-a spus „mamă“ domnișoarei Modesta.

Principesa: Ei, poftim!

Sperasem eu să se întâmple ceva, dar acel veritabil cutremur de uși trântite, zbierete, ordine și contraordine m-a silit să cad din nou la pat. Nu era altceva de făcut, fiindcă principesa se uita la mine cu niște ochi de nu mai îndrăzneam să-i întorc privirea. În refugiul meu, veștile le primeam de la Argentovivo și de la doctor. Ultima decizie a principesei era ca eu să nu-l mai văd, iar „lighioanei“ să i se aducă în continuare alte fete. Era sigură că avea să mă uite. Însă medicul, când stătea numai cu mine, râdea pe sub mustață și tot spunea:

— Ce vreți, poate oi fi și eu nebun, dar nu-mi pare deloc rău că Ippolito al meu s-a îndrăgostit.

Zilele treceau și începeam să mă simt rău de-adevăratelea, silită să stau numai în pat, când, într-o seară, ușa s-a deschis larg, într-un fel atât de insolit și de zgomotos, că m-am ghemuit la perete, cu capul în mâini. Cine putea fi? Suor Costanza, cu siguranță. Acum era stareță. Iar, dacă ea făcea oricum asta și înainte, urmărind să descopere „urâtele apucături ale păcătoaselor ălora mici“, închipuie-ți acum că avea în mână frâiele mânăstirii…

— Fato! Scuză-mă că vin aici, în camera ta, dar mi s-a spus că nu te ții pe picioare. Iar eu m-am săturat până peste cap și de boleșnița ta, și de toate bârfele și inepțiile pe care le-a suscitat prezența ta în odaia aceea. Prin urmare, aici se cere luată o hotărâre. Am stat de vorbă cu Carmine, e și el de acord. A admis că altă soluție nu este, pentru că, vrând-nevrând, vina pentru tot balamucul ăsta e a ta și trebuie să-ți iei răspunderea. În fond, dat fiind că peste vreo sută de ani o să ajung să dau banchet pentru viermi, cum spune glumețul ăla de Hamlet, nu e rău ca tu să faci parte din familie și după lege. Vei putea să te îngrijești mai bine de afaceri, măcar câtă vreme o s-o mai ducă Beatrice și „lighioana“. Atenție însă! Eu nepoți nu vreau. Neamul ăsta de schilozi și de smintiți trebuie să se încheie cu soțul meu. N-are rost să protestezi! E vina ta și a zăpăcitei de Leonora, care numai boacăne a făcut totdeauna. Îți dau trei zile să te faci bine. Pentru că Don Antonio vă va căsători în capela privată, noaptea. Nu conta pe prezența mea. Pe „lighioană“ eu n-am văzut-o de când s-a născut și cu siguranță n-am de gând s-o văd acum. Medicul și Pietro vor sluji de martori, pentru că nimeni — ai auzit? — nimeni altcineva nu trebuie să-l vadă. A, încă un lucru: spune-i prietenei tale Cavallina să înceteze, că s-au făcut zece zile de când mă tot chinuie cu lacrimi și suspine. Încearcă s-o potolești tu, dacă nu vrei să ți-o azvârl în Elveția, la vreun

internat. Ne-am înțeles? Fii cuminte.

Ușa s-a trântit și mai tare, dar, în mod ciudat, urletele făcuseră să-mi urce în obraji o căldură și o tihnă pe care nu le mai încercasem niciodată până atunci. Ca după o lucrare săvârșită „cu finețe“, nu-i așa, Mimmo? Cuibărindu-mă în liniștea aceea, îl căutam cu privirea pe zidul tapetat cu mătase, de-a lungul draperiilor de catifea, care te apărau de noapte. O lucrare bine făcută, nu-i așa, Mimmo?

„Ei, da, principessina, iar după aia omul poate să guste istovirea cea mai frumoasă dintre toate.“

Mimmo avea întotdeauna dreptate. Chiar dacă mă căsătoream cu un monstru, tot principessina eram. Iar toropeala ce mă cuprindea încet-încet era chiar somnul binemeritat după munca grea de la câmp.

17 „Unchiul.“

33.

Am dormit atât de adânc, vegheată de Mimmo, că atunci când am deschis ochii m-am temut să nu fi visat doar vizita principesei. Asta și pentru că auzeam pe cineva plângând în încăpere.

— E groaznic, e groaznic, nici nu pot să mă gândesc, Modesta. Nu trebuia să accepți, nu te poți sacrifica în halul ăsta! E vina nebunului ăluia, a medicului și a lui Don Antonio. E oribil, oribil, de ce trebuie să plătești în felul ăsta pentru bunătatea ta?

Beatrice nu pricepea nimic niciodată. Dacă ar fi fost și ea mai inteligentă, cum o voia Jacopo, aș fi făcut-o complicea mea. E greu să lupți de unul singur. Dar nu era nimic de făcut, trebuia să brodez mai departe pânza aceea, ca să mă protejez și să o protejez.

— E soarta mea, Beatrice.

— Dar o să dormi cu el!

— E soarta mea. Calmează-te și spune-ți că acest sacrificiu pios ne va permite să rămânem împreună mereu. La asta nu te-ai gândit?

Eram sigură că nu se gândise și, într-adevăr:

— Așa e! Nu mă gândisem la asta.

— Beatrice dragă, de ce nu încerci și tu să te gândești la latura pozitivă a ceea ce se întâmplă? Nimic nu e pe de-a-ntregul negativ în viață.

— Doamne, Modesta, vorbești ca unchiul Jacopo! Mi-am dat seama de asta de luni de zile. Nu ți-am spus nimic fiindcă mi-era frică să nu te superi.

Aiurită, dar perspicace uneori Beatrice asta. Era primejdioasă asemănarea pe care căpșorul acela o surprinsese: mai bine să schimb vorba.

— O să vii la cununie?

— Modesta, nu! Nu-mi cere asta, n-aș putea. N-am văzut-o niciodată pe „lighioană“ și, pe urmă, bunica a spus că nu trebuie să-l vadă nimeni, chiar dacă se însoară.

Cu atât mai bine. Dacă l-ar fi văzut pe Ippolito, și-ar fi dat seama cu toții că nu era așa de monstruos cum și-l închipuiseră. Să nu refuzăm niciodată să vedem aspectele neplăcute ale vieții; necunoscându-le, fantezia noastră le dă proporții gigantice și le preface în coșmaruri incontrolabile.

— Uite că, la fel ca unchiul Jacopo, te îndepărtezi acum de mine și te pierzi în cine știe ce gânduri ale tale. Te-ai schimbat foarte mult, Modesta.

Noroc că mă avertiza întotdeauna. Neputința ei de a-și ține gura închisă, cum spunea principesa, prindea bine.

— Nu-i vorba că m-am schimbat, Beatrice, e vorba că o să am încă o cruce de dus și mă pregătesc pentru asta. Și, te rog, nu mai plânge întruna. Cum o să pot eu răbda toate astea dacă tu o să fii departe?

— Departe? De ce?

— Principesa a spus că, dacă nu încetezi să plângi, te trimite la internat în Elveția. Știi și tu că, dacă spune un lucru, îl și face.

Mulțumită principesei, plânsul a încetat. Și pentru mine era insuportabil s-o văd în așa hal. Acum își ștergea lacrimile și încerca să zâmbească.

— O, Doamne, Modesta, te rog mult, n-o să mai plâng. Promit! Spune-i că n-o să mai plâng!

Se ruga de mine; eu țineam acum legătura cu principesa și nu trecuse nici măcar un an! Fii atentă, Modesta, trebuie să fim precauți când vine vorba de putere. Mai cu seamă să nu ne pierdem niciodată vechii prieteni, cum zice Shakespeare. Aerul smerit cu care se rugase de mine Beatrice putea să însemne și o îndepărtare.

— Beatrice, scumpa mea, să nu ne gândim la lucruri neplăcute. Hai, să te văd cum zâmbești. Când zâmbești, totul mi se pare frumos — unde citise oare prostiile alea care le plac așa de tare fetelor? Dar uite că erau de folos. Când zâmbești, chiar dacă cerul e plin de nori, pentru mine strălucește soarele. Vino, ia-mă în brațe. În brațele tale voi avea curajul să înfrunt dureroasa misiune ce mă așteaptă.

— Of, Modesta, ești din nou dulce cu mine, ce lucruri frumoase îmi spui! De trei săptămâni încoace ești atât de serioasă, că începea să-mi fie frică de tine.

Gata, o spusese. Trebuia neapărat să-i scot frica asta din cap, ca să-mi rămână aliată, chiar dacă fără să știe. Frica și umilirea sunt semințele urii și ale dușmăniei. La fel și invidia, așa stătea scris. Greu de tot, însă acum, când începeam să am ceva putere, trebuia să găsesc un mod de a nu stârni prea multă invidie, inclusiv din partea slujitorimii, asemeni unui monarh bătrân și înțelept.

După ce am primit consolare în brațele ei, m-am ridicat.

— Acum du-te, Beatrice, trebuie să mă rog și să mă întăresc.

Cu siguranță voi, cei care citiți, vă gândiți că această victorie a mea presupunea neapărat un lucru deosebit de neplăcut: să mă culc alături de o ființă mutilată, dacă nu monstruoasă, măcar foarte urâtă. Realitatea e că voi citiți povestea asta și mi-o luați înainte, în vreme ce eu o trăiesc, o mai trăiesc încă.

O străfulgerare mă face să realizez ce mă așteaptă. Ce făcea monstrul acela cu toate fetele care erau aduse la el în odaie? Și pe cine puteam să întreb? Sigur nu pe Pietro, nici nu încăpea vorbă. Pe medic? Dar cum puteam? Și el era tot un mic bigot. Reputația mea de sfântă nu-mi îngăduia nici măcar să mă apropii de anumite subiecte. O sudoare înghețată a prins să-mi alunece pe spinare și, pentru o clipă, m-am îndoit de ceea ce mi se păruse o victorie. Involuntar, un vechi obicei m-a făcut să cad în genunchi, cu capul în mâini. Nu mă rugam, n-aveți grijă, încercam doar să-mi stăpânesc tremurul de dezgust care îmi încețoșa creierul. Nu trebuia să cedez acelei repulsii. Și, pe urmă, dacă atâtea fete fuseseră acolo, în odaie, și nu muriseră, puteam și eu să scap cu bine. Am încercat să-mi amintesc unul dintre acele nume. A, da, Carmela, cea pe care, după spusele medicului, o preferase Ippolito…

— Scuzați-mă că vă deranjez, domnișoară. Principesa m-a însărcinat să vă spun că pentru ceremonie va trebui să îmbrăcați rochia purtată de maica Leonora când a devenit mireasa lui Dumnezeu. Dacă nu vă supărați, am venit s-o iau ca s-o refrișez.

Niciodată nu mai fusese Argentovivo așa de respectuoasă cu mine. Vorbea mai rar, cu ochii plecați, și nu se mai agita ca un drăcușor prin toată încăperea.

— Pot să iau rochia, domnișoară?

Asta era. Aștepta o poruncă de la mine. Așteptarea aceea mi-a redat încrederea pe care o pierdusem. Făceam parte din familie acum. Și, pentru a-mi întări încrederea în mine însămi, am lăsat-o să aștepte câteva minute. Acea încremenire respectuoasă și acel cap plecat mi-au liniștit complet tremurul. Odată cu calmul, și ideile au început să curgă limpezi. Măcar nu mai trebuia să mă tem de zidurile, draperiile, slugile din casa aceea, cum mi se întâmplase în trecut.

— O clipă, Argentovivo, am o întrebare. O cunoști pe numita Carmela Licari?

— Nu, n-o cunosc. Nu-i decât o țărancă de la maghernițele alea din vale. După cum știți și dumneavoastră, noi, cei din casă, n-avem niciun fel de contact cu genul acela de persoane.

— Poți să iei rochia.

Făcând o reverență — înainte de a se pune în mișcare făcea și reverențe acum —, mai îndrăzni totuși să zică:

— Dar domnișoara nu trebuie să se gândească la femeia aia. Alea toate veneau cu plată și…

— Nu ți-am cerut părerea.

Așa ar fi răspuns principesa, iar efectul a fost fulgerător.

— Vai, mă scuzați! Nu voiam… Vă rog să mă iertați dacă v-am supărat. Cu plecăciune, domnișoară!

Era periculos, dar trebuia neapărat să aflu. Din fericire, nu cheltuisem nicio centimă din banii pe care mi-i dădea principesa în fiecare lună, de când țineam socotelile casei.

Când soarele era deja sus pe cer, ca să pot fi sigură că toți bărbații erau la câmp, iar cei din vilă stăteau închiși, ca să fie la adăpost de arșiță, mi-am pus un șorț vechi, mi-am legat pe cap, cum fac țărăncile, basmaua cea mai ștearsă pe care am găsit-o și am dat fuga la zidul alb din spatele pomilor. Acolo era o spărtură pe care n-o păzea decât câinele Menelik, care mă cunoștea, și într-o clipită am și fost afară. Nu mai ieșisem niciodată și întinderea fără sfârșit a spicelor mișcate de vânt, cât vedeai cu ochii, mi-a biciuit picioarele și fruntea. Vântul era puternic, iar eu nu reușeam să mă clintesc din loc. Nu eram obișnuită să pășesc fără un zid care să marcheze hotarul cu lumea din afară. Și când mă gândesc că în copilărie nu făceam altceva decât să cutreier prin mlaștini… Atâta amar de ani mă slăbiseră, nu mai izbuteam nici

măcar să privesc acea întindere nesfârșită de aur, care dansa. O clipă mi-a trecut prin minte să mă întorc. Nu! Trebuia să-mi învingă teama. Și, cu capul plecat, cu privirea țintuită pe cocioabele albe, care se vedeau în depărtare, am prins să alerg de parcă mă fugărea cineva, oprindu-mă abia când am dat cu mâinile de un zid unde să-mi recapăt echilibrul pierdut. Era o adăpătoare cu mulți măgăruși și copii în jurul ei.

— Da' și zâși aiasta? Io nu prișep ioc, da' tu?

Cum știam încă de când eram la călugărițe, în afara zidurilor oamenii vorbeau altă limbă.

— Da' și zâși? Nu iasti megieșă, da' și vre'?

Mare noroc că nu fugisem atunci de la mânăstire. Acum însă aveam bani și, fără să mai spun nimic, doar repetând numele Carmelei Licari, împărțeam monede în jurul meu.

— Aha, Carmela, pi Carmela o cautî, așeia di vorovește ca cucoanili.

Unul dintre ei mi-a făcut semn cu capul și, fără să rostească o vorbă, m-a dus la o intrare acoperită cu un văl negru. Dar în loc să mă lase să intru, și-a îndesat pălăria pe cap ca un om mare și, proptindu-se pe picioarele larg desfăcute, a întins mâna. I-am mai dat câțiva bănuți, iar el s-a întors către ceilalți strigând ceva care cu siguranță era o insultă. Am bătut la ușă și, când aceasta s-a deschis, am simțit că mă prăbușesc înapoi în timp. O întunecime puțind a mucegai și a sudoare mi-a suflat în obraz, făcându-mă să redevin copil mic. Muștele bâzâiau, lovindu-se de ziduri. Trei pătuțuri fuseseră adăugate lângă patul cel mare, unde mama dormea cu Tina. În fund, soba de gătit era stinsă, ca de obicei.

— Ce doriți?

Glasul nu era ascuțit ca al mamei.

— Vai, Dumnezeule mare, dar e domnișoara Modesta! Ce căutați aici, domnișoară? Ați pățit ceva? Ați fugit din casă? Doamne-Dumnezeule, domnișoară, locul ăsta nu e pentru dumneavoastră! Nu cumva mai aduceți și alt necaz peste casa asta bătută de Dumnezeu?

Cutremurată și eu de spaima ei, am strigat aproape fără să vreau:

— Nu, Carmela, nu, n-am fugit! Voiam doar o informație…

— Da, da, pricep. Și mie tare mi-a mai fost frică prima oară când m-au dus. Ce să mai zici — că doar vorbim ca între femei —, încă eu, una, de sărăcie și de soartă haină, mă aflam iscusită când am pus piciorul acolo. Asta m-a scăpat. Nu pentru bani îți zic eu toate astea, fato. Da' fiindcă n-aș vrea să mai treacă nimeni prin ce am trecut eu, când așteptam să intru acolo, în odaie… Banii îi iau, da' numai jumătate. Și doar fiindcă, vezi doar, avem mare nevoie. Dar te văd tare supărată. Dacă bagă de seamă că ai fugit, e vai și-amar și de tine, și de mine. Ascultă, fato, pentru mine n-a fost greu, dar trebuie să te silești. Acum îți zic. Eu, una, fusei, să știi, prima femeie pe care o vedea amărâtul acela. Acum, ești femeie și tu, nu știu cum să-ți încep povestea… Ca să nu ne lungim și să ni se facă rușine și mie, și ție, eu, una — nu te uita așa la mine, că mă rușinez! —, eu, una, când m-am dus prima oară, credeam că sunt oameni școliți. Era și un doctor acolo, dar asta e altă poveste. Ce știu eu? Mă gândeam că îl școliseră cumva și pe principe, să știe ce are de făcut un bărbat. Și atuncea, cu ochii închiși și fără să-mi scot rochia, că sunt și unii de le place să te despoaie… atuncea eu, cu ochii închiși — și când te gândești că de la zece ani mi-au băgat un bărbat între picioare —, am stat acolo și am așteptat. Au trecut o sută de ani, și el, nimic. Am deschis ochii și sărăcuțul de el, îmbrăcat de tot, cu… cum să-i zic? Ei, cu scula scoasă afară, și-o tot pipăia furios. Ce mai încoace-încolo, am văzut că nu știa ce să facă cu ea și era întărită de tot, precis îl durea tare rău. Așa că, să mă ierte Madonna! Cu răbdare…

— Ce-ai făcut?

— Fiindcă el nu știa nimic și mie-mi venea ușor, l-am învățat să și-o frece, cum fac bărbații. Rău nu avea cum să-i facă, asta știam sigur. Mi-a spus mie un marinar că bărbații, când sunt îmbarcați luni de zile pe vase, așa fac. Lui i-a spus și medicul de bord că rău la sănătate nu poate fi. Ba chiar, zău, mi-a mărturisit mie că aproape îl mulțumea mai bine așa, decât în felul obișnuit. Vai, fato, ce rușine îmi mai e să-ți spun lucrurile astea! Dar tu mi-ai dat bani mulți. Acuma știi. Ce nu știi e cum o fi fost cu fetele alea care au venit după mine. Asta eu n-am cum să-ți spun. Dar acuma, zi-mi și tu, de ce ți-e așa frică ție? Că e urât? E urât, dar e bun, asta pot eu să garantez, e tare blând. Poate te gândești, dacă te pun să te măriți cu el, că n-o să ai copii? Sigur, dacă ai avea copii, ai sta mai bine pe poziție, dar eu, una, copii cu principele n-aș face. Nu-ți spun eu nimic, ești tânără doar! Uită-te-n jur… Știu că biserica ar zice că te îndemn la lucruri rele, dar nu face ca mine… Uită-te-mprejur! Acuma du-te, îi aud că se întorc de la câmp. Pleacă repede, fato, că Michele al meu e nebun de gelozie. Îl apucă nebunia când e vorba de toți de la palat… Nu, pe toți nu, sunt prea mulți bani, nu! Bine atunci, dacă ții atâta, îi iau. Se vede că ai

inimă bună, iau banii, dar numai dacă îmi promiți că o să ții minte că am o datorie la tine. Acuma fugi, fugi acasă și să nu mai pleci de acolo…

Când am ieșit, lumina mi-a luat vederea, la fel cum se întâmpla cu mulți ani în urmă, dar se apropiau niște bărbați și nu puteam să mai stau cu gândul la trecut. Trebuia să alerg, cum îmi spusese Carmela. La urcuș, întinderea nesfârșită de galben a grânelor era mai puțin înspăimântătoare. Și, fără s-o privesc, cu capul plecat, zburam către pata întunecată a pădurii, dincolo de care un zid înalt mă apăra de mizeria din ghearele căreia scăpasem cel puțin deocamdată, dar care mă pândea neclintită, cu gura căscată și cu mâna întinsă a unui copil. Nu voi mai ieși niciodată dintre acele ziduri.

— Are picioare zdravene padroncina mea! Martor mi-e Dumnezeu că nu mi-aș fi închipuit! De departe, să nu fi fost culoarea părului, aș fi zis că e vreo copilă din sat ori vreun iepure de câmp.

Oprindu-mă în loc, mi-am dus mâinile la cap. În graba de a fugi de mizerie, îmi pierdusem basmaua. Mi-am blestemat în gând trecutul și lașitatea. Acum nu mai avea rost să alerg. Am strâns din pumni și l-am înfruntat, privindu-l drept în ochi. De luni de zile nu-l mai privisem. Să fi fost oare pentru că, stând pe cal, părea mai mare sau poate din cauză că, în aer liber, faianța albastră a ochilor lui avea scânteieri roșiatice sau fiindcă râdea, oricum, groaza de mai înainte m-a apucat și mai tare.

— Se vede treaba că ați alergat, nu glumă, padroncina, v-ați înroșit toată la față. Dacă îmi îngăduiți, vă pot duce eu, cu Orlando. La vale toți sfinții te ajută, dar urcușul e urcuș. Hoo, Orlando, pezevenghiule, ți-o prezint pe padroncina mea. El v-a văzut umblând prin holdele de grâu și m-a făcut să mă abat din drum. Atunci, dacă îmi îngăduiți, vă duc eu. Nu, nu vă faceți griji, nu până dincolo de zid. Carmine e om discret. Și, dacă nu-l superi, nu vede nimic, nu aude nimic. Ne despărțim acolo pe unde ați ieșit… Eu vin pe jos.

— Bine, dar eu…

— Vreți să spuneți că fără șa nu știți să călăriți?

— Nu știu să călăresc nicicum.

— Atunci n-avem încotro, chiar dacă nu vă e pe plac, trebuie să stați în fața mea pe cal… Uite, puneți piciorul aici. Acum vă luați avânt.

Bravo! Sprintenă mai sunteți… Cer iertare că trebuie să mă așez la spate.

Glasul lui mă umplea de groază. Când l-am simțit în spatele meu, încovoiat, cu hățurile în mâini, a fost ca și cum un lanț m-ar fi înconjurat din toate părțile. Mă prinsese în capcană, de asta zâmbea.

— Dar cum de tremurați așa, padroncina? Vă e cumva frică de cal? Așa pățesc toți prima dată. Dar dumneavoastră se cuvine să vă învățați, fiindcă de mâine aici principesă o să fiți, și va trebui nu numai pe hârtie, ci și în persoană să vă vedeți proprietățile.

— Da, da, numai că… mi-e cam frică de el. Cum îl cheamă?

— Orlando, padroncina. Sper că doar calul vă sperie, nu și stăpânul lui.

Vocea lui și vântul mă făceau să alunec în dreapta și-n stânga. Văzută de la înălțime, întinderea nesfârșită de aur a început să mă amețească atât de tare, încât, fără să vreau, m-am agățat de brațele lui.

— Nu, nu, padroncina, brațele trebuie să mi le lăsați libere. Orlando e gelos foc. Dacă vă simte prea mult, e în stare să se supere și ne rupem amândoi gâtul. Rezemați-vă cu spinarea de mine. Sigur, cu fustele astea e greu. Uite-așa… Simțiți cum fac eu? Lipiți coapsele și genunchii, fără să strângeți din șolduri. Bravo! Așa. Pun prinsoare că într-o lună de zile o să stați dreaptă, mai bine ca principesa Beatrice. Când doriți vă pot învăța.

Șoldurile calului scoteau aburi. Brațele și pieptul bărbatului emiteau în schimb o căldură uscată, ca atunci când stai în fața căminului. Țineam ochii închiși, de groază să nu mă apuce din nou amețeala. Trebuia să spun ceva, dar îmi simțeam gura încleiată. Măcar să fi continuat el să vorbească… Dar acum tăcea. În tăcerea aceea, de câte ori trăgea ușor de hățuri, mă lua și mai tare amețeala și simțeam rușinată cum sudoarea de pe spatele meu trecea pe cămașa lui. În scurtă vreme, n-am mai deosebit bluza mea de a lui. N-a scos o vorbă până ce am simțit calul oprindu-se și el, care coborâse, m-a apucat de un braț.

— Gata, padroncina, am ajuns. Dacă pot să-mi permit, n-ar trebui să vă fie așa de frică de un cal. Mi-ați făcut o baie de sudoare. Animalul e cuminte dacă știe omul cum să-l ia. Gata, coborâți acum.

Ținându-mă cu mâinile de mijloc, până să apuc eu să deschid ochii, mă coborâse deja într-un zbor care m-a zăpăcit de tot și, rușinată, m-

am auzit spunând:

— Oh, să mă scuzați că v-am udat de sudoare!

— Nu-i cazul să vă scuzați pentru sudoare: e parfum, nu alta! Martor mi-e Dumnezeu că nici mama să-mi fi spus, n-aș fi crezut că sudoarea ar putea mirosi a floare de portocal. Sărutăm mâinile, padroncina.

Râzând, s-a suit înapoi pe cal, fără să se mai uite spre mine. Îmi tremurau atât de tare picioarele, încât cu greu am reușit să mai stau pe loc până s-a îndepărtat și abia apoi să mă așez pe pământ. Tremuram și așezată. Și, pe măsură ce căldura aceea asudată a calului dispărea, un frig îngrozitor a început să-mi cuprindă tot trupul. Totuși, soarele era încă sus… Uite-l acolo, capul acela alb, care fuge… Bătrân afurisit, lua-l-ar naiba. În afara vilei își permitea să râdă. Acolo el era stăpân. Avea dreptate Beatrice să-și urască tatăl.

Frigul nu voia deloc să mă lase și, împreună cu frigul, nici ura față de brațele acelea puternice, de râsul plin de siguranță de sine.

Furioasă până peste cap, mi-am smuls hainele și m-am spălat, ca și cum apa ar fi putut să șteargă amintirea puterii acelui bătrân. Nu trebuia să mă mai gândesc la asta.

Oare ce mă tulburase într-atât? Forța lui? Ușurința cu care mă ridicase în aer, ca și cum aș fi fost o pană? Dacă era așa, atunci nu mă încerca o ură sănătoasă, cum îmi închipuisem. Ura aceea ascundea frica de el. E greu să ne recunoaștem slăbiciunea și lașitatea, dar trebuia să înfrunt adevărul. Incursiunea mea în afara zidurilor fusese o veritabilă bătălie. În spatele acelor ziduri mă simțisem puternică și sigură pe mine, dar fuseseră de ajuns casa aceea, copilul de la adăpătoare ca trecutul să se reîntoarcă. Uite cum revenea trecutul… nu cu aceleași personaje, ca în romane, ci cu altele, noi, care ne readuc amintirea unor spaime de neșters. Iar asta era foarte periculos. Nu trebuia să caut, așa cum mă gândisem fugind din casa Carmelei, să uit de trecut, dimpotrivă, trebuia să mi-l amintesc totdeauna în întregime, astfel încât să-l pot ține sub control și să fac din el o armă puternică împotriva noilor ciocniri care, cu siguranță, mă așteptau la cotitură. Carmela îmi apăruse cu chipul mamei. Spaima aceea de demult mă făcuse să-mi pierd basmaua pe drum. Și de Carmine îmi fusese frică, dar nu la fel ca de madre Leonora. Iar principesa, de ea în ce fel îmi era frică oare? Iată ce drum aveam de urmat: trebuia, așa cum se studiază gramatica și muzica, să studiez și emoțiile pe care ceilalți

oameni le trezesc în noi.

Senzația de căldură și de eliberare care m-a cuprins la aceste gânduri mi-a confirmat că descoperisem un lucru însemnat. Am închis ochii și m-am văzut alergând prin lanul de grâu, tremurând ca o copilă de numai șapte, opt ani. Acea ieșire dincolo de ziduri mă făcuse să cresc, însă doar cu condiția să am mereu în minte că fetița aceea, cu spaimele ei necugetate, putea fi reînviată în mine de o privire, de un zid, o lumină, un chip. Și spaimele ei puteau să-mi ducă de râpă toate planurile, precum și sănătatea robustă a celor optsprezece ani ai mei. Peste câteva luni făceam optsprezece ani. Peste trei zile, ba chiar numai două, aveam să fiu principesă, chiar dacă asta presupunea… Măcar să fi stat lucrurile cum îmi spusese Carmela!

Lucrurile stăteau încă așa cum îmi spusese Carmela. Și n-a fost nimic prea îngrozitor, asta și fiindcă Pietro, în loc să facă patul cel mare, pregătise un altul, micuț, despărțit de o noptieră. La capul patului se afla o sonerie a cărei prezență încuraja. Suna drept deasupra capului lui Pietro, care stătea de veghe în camera alăturată. Primele cincisprezece zile au fost grele, dar numai din cauză că Ippolito, cum dădeam să pornesc înspre ușă, mă apuca blând de fustă. Avea dreptate Carmela, era blajin. Așa se face că a trebuit să stau tot timpul cu el, închisă în odaie. Dar, după aceea, a început să se mai liniștească, iar eu mi-am putut relua viața. Era frumoasă viața când nu ți se clătina pământul sub tine. Puteam să cutreier acum în sus și-n jos prin camere, prin saloane, prin grădină fără teamă — cum se întâmpla în trecut — că cineva mi-ar putea trage covorul de sub tine. Făceam parte din familie: se vedea după cum mă lăsau să trec înainte când mă întâlneam cu ei servitorii, cameristele, maestrul de dans, preceptorul. Până și Don Antonio — lucru pe care nu mi l-aș fi închipuit niciodată — mi se adresa acum nu direct, ca pe vremuri, ci cu precauții, schițând o ușoară plecăciune cu capul. Am devenit un bun vechi monarh, cum îmi propusesem. M-am arătat foarte blândă cu toți, făceam cu prudență daruri și uneori îi lăsam să mă compătimească pentru nenorocul meu.

— O fată așa de frumoasă și de sfântă, sacrificată pentru toată viața unui monstru!

În privința asta, nu i-am lăsat pe niciunul să uite, nici pe părintele Antonio în confesional, nici pe ceilalți. Nu trebuiau să uite de nenorocirea mea. Doar așa le puteam obține aprobarea și calma posibila invidie. Cu Argentovivo a fost un veritabil succes. Când mă

vedea, făceam în așa fel încât o ușoară tristețe să-mi cuprindă privirea. Odată chiar mi s-a aruncat la picioare, plângând:

— Sărmana mea domnișoară, ce viteză e să fie așa de veselă și de senină cu tot sacrificiul!

Auzi la ea, sacrificiu! Dormisem eu ani de zile cu Tina.

În acest caz, faptul că eram de multă vreme obișnuită cu monștrii și că Pietro îl ținea curat pe al său Signor Principe, m-au ajutat să nu mai bag de seamă urâțenia lui Ippolito. Ba mai mult, simțeam chiar un fel de duioșie când tăcea mâlc și se uita la mine ca un câine. Să-i văd fericirea pe chip, când îl lăsam să mă țină de mână cu labele lui diforme, îmi transmitea o senzație de tandrețe ambiguă, care dezgropa în mine fiori uitați. Dar n-am adăugat nicio inovație la ceea ce îmi spusese Carmela. Nu mă dezbrăcam de tot niciodată, iar pentru noapte alesesem cele mai nedecoltate cămăși pe care le putusem găsi. Da, așa e, pe vremea aia toate erau închise până în gât, aproape că am uitat…

34.

În lunea aceea, principesa m-a surprins cu ascuțimea ei, cum ar fi zis Argentovivo. Aveam mereu de învățat câte ceva nou de la ea. Ascultați numai:

— Te obosești prea mult, Mody! Ai ajuns numai piele și os. Vezi că, dacă mi te slutești, o pun pe „lighioană“ să te repudieze. Era o sărbătoare pentru ochi să te vadă omul înainte. Muncești prea mult. Ai toată casa pe umerii tăi, ai de îngrijit „lighioana“ și mai și studiezi pe deasupra! Admit că asta dovedește ce minte ai. Înainte, credeam că arătai interes pentru cărți doar fiindcă trebuia să-ți faci o poziție, acum îmi dau seama că ești cu adevărat studioasă. Dar eu așa nu vreau să te mai văd. Carevasăzică: sau faci ce faci ca să te mai îngrași și să capeți un pic de culoare în obraji, sau nu te mai las să iei lecții. Ai înțeles? Și, pe urmă, poate că mai are dreptate și medicul: ar trebui să stai ceva mai mult la aer. Începând de mâine, iei lecții de echitație. În felul ăsta, când o s-o ajungi din urmă pe Beatrice, care nu călărește rău deloc, o să vă puteți plimba prin preajmă. Trebuie să faci asta și pentru Beatrice, care, cu scuza că tu nu știi să mergi călare, mi se îngrașă și se buhăie văzând cu ochii. Blondele astea! Cum ies din adolescență, le vezi că se tot umflă și se dezumflă, ca niște baloane. Pe ea o vreau mai slabă și pe tine mai grasă. Ai înțeles și tu, Carmine? Trebuie să-i dăm lecții lui Mody. Acum gata, ajunge cu pălăvrăgeala, avem de lucru.

Nici eu nu pricepeam de ce continuam să stau pe carte cu atâta înverșunare. Iar acum, când amenințarea fusese pronunțată, gândul de a nu mai studia m-a făcut să înghit la repezeală, în seara aceea, două farfurii de paste și o grămadă de piure: se spunea ca piureul îngrașă. Iar dimineața lapte, unt și dulceață din belșug. Însă gândul de a-l revedea pe Orlando mă făcea să tremur toată de frică. Oare de Orlando îmi era frică sau de Carmine? De la întâlnirea aceea, nu mă mai gândisem deloc la el și nici nu-l mai privisem, nici măcar atunci când stătea în fața mea, în biroul bătrânei… Uite-l cum vine pe aleea principală, râzând. Ce râs insuportabil, plin de siguranță de sine. Dincolo de zid, el era stăpânul. Se vedea după cum îl asculta celălalt, care mergea cu un pas în urma lui, ducându-i de căpăstru pe Orlando și un alt cal.

— Bună ziua, padroncina. Sunt tare bucuros că v-ați decis să înfruntați calul. Vi-l las pe Rosario, cel mai bun călăreț pe care îl avem, el o să vă învețe cum se cuvine. Vezi, te rog, Rosario, că principesei îi e un pic teamă. Cu tine n-am grijă. Plecăciune, padroncina.

Rosario s-a repezit să mă ajute să urc pe cal. Dar se vedea că o face fără tragere de inimă. M-a cuprins o asemenea furie față de mucosul ăla slugarnic, că mi-am luat prea tare avânt și am alunecat peste spinarea animalului.

— Să mă ierte voscenza. Să mă ierte, nu credeam că știți cum se urcă în șa. Ce noroc că nu v-ați lovit! Nu v-ați lovit, nu-i așa?

— Sunt bine și nu fi așa disperat! Unde s-a dus Don Carmine?

— Păi, cred că s-o fi întors acasă…

— Și unde stă?

— Ehei, pe jos e departe. Călare e drum de zece minute bune.

— Atunci, du-mă călare.

— Dar eu am poruncă…

— Aici eu dau poruncile! Ajută-mă să încalec și vezi să nu mă trântești iar!

Împricinatul continua să se roage de iertare. Simțindu-l în spatele meu, slăbănog și firav, îmi trezea o asemenea repulsie, încât, folosindu-mi coapsele și genunchii, am izbutit să nu mă reazem de el.

— Dar voscenza știe să se țină pe cal! Asta a fost greșeala, să mă credeți, Don Carmine nu mi-a spus. Mi-a spus că vă mai temeți… Asta a fost greșeala.

— N-a fost asta greșeala. Dă-i drumul, mă grăbesc.

— Cum vine asta, padroncina? Ziceți că Rosario v-a trântit? Bravo ție, Rosario! Nici nu știam că te pricepi să trântești fete frumoase! Bravo… Nu mai vrea să învețe de la el? Ai auzit, Rosario? Se vede că n-ai trântit-o cum trebuie. Și cum facem acum, padroncina? Ia să vedem. Eu, unul, n-am timp. Ce zici, Rosario, să încercăm cu Beppe?… Nu, așa spuneți? Trebuie să vă învăț eu? Bine atunci. Tu, du-te la muncă, să nu ne pierdem toată ziua, încerc eu să mă înțeleg cu principesa.

A deschis ușa, ca să-l lase pe Rosario să iasă, și, după ce a închis-o la loc, s-a rezemat cu spatele de cadrul din lemn, privindu-mă nemișcat. Nu mai zâmbea.

— Vasăzică, trebuie neapărat să fiu chiar eu?

Nu reușeam să deschid gura din pricina furiei pe care mi-o provoca întrebarea.

— Hai, răspunde! Și de ce tremuri tu așa? Nu suntem pe cal. Răspunde.

Acel „tu“ azvârlit drept în față m-a făcut să-mi ridic brațele și să-l lovesc în piept cu pumnii strânși. Voiam să-l lovesc în obraz, dar era prea înalt.

— Ești frumoasă, puternică și pe mine mă vrei. Știi că pe mine mă vrei?

Mă pregăteam să-l lovesc din nou, dar m-a fulgerat adevărul acelor cuvinte. Era adevărat. De unde să știu, dacă nu-mi spunea el? Și eu, care credeam că tremurul ce mă apuca în prezența lui e radoar ură. Să fug? Dar de ce? Nu mai simțisem niciodată furia aceea care mi se dezlănțuia în sânge sub forma urii. Era o plăcere dătătoare de spaimă, pe care nu o mai încercasem niciodată, iar, ca s-o gust din nou, am reînceput să-l lovesc. El m-a lăsat. Mă dureau brațele și pumnii izbiți de torsul acela de marmură, așa că m-am prăbușit între brațele sale nemișcate. Acela a fost semnalul. De parcă numai asta aștepta, m-a ridicat, făcându-mă să plutesc ca un obiect ușor. Era ca și cum ai privi într-o prăpastie. Cu cât îmi creștea spaima, cu atât mă năpădea dorința de a mă prăbuși. M-am trezit pe jos, cu el deasupra mea. Nu mă dezbrăcase, nu se dezbrăcase nici el. Îl simțeam înăuntrul meu, nu mă durea, se mișca încet. Când a ieșit, doar după cum și-a lăsat capul pe umărul meu am înțeles că era satisfăcut. Dar nu spunea nimic, iar eu ardeam toată fără să fi simțit vreun frison care să mă liniștească.

— Iartă-mă, picciridda, de graba asta, dar te doream de mult și chiar nu te pricepi deloc. Încet, încet, cu timpul, te învăț și pe tine să termini. Nimic nu vă învață și pe voi mamele voastre, pe urmă bărbatul e nevoit…

Și m-a învățat. Dimineață de dimineață, întâi să înțeleg calul și pe urmă acolo, la el, în odăiță goală, înmiresmată de tutun:

— E la fel ca la călărit. Trebuie să-mi strângi coapsele și să te miști odată cu mine. Ca și cum am fi cal și călăreț. Dă-ți drumul, fata mea, nu sta încremenită de parcă aș vrea să te omor. De acum cunoști calul, iar eu vreau să-ți dau plăcere, cum îmi dai și tu mie. Vezi tu, fata mea, dragostea nu e cum zic unii care nu-s bărbați și unele care nu-s femei și se reped de colo-colo fără să simtă și ei mai nimic. Cu dragostea, când ai dat de ea… mie, unuia, mi s-a întâmplat o singură dată… nu, nu cu mama lui Beatrice, aia era nebună la cap, cum sunt toți de acolo, plină de hachițe, o zi voia și pe urmă plângea… nu, cu o femeie adevărată; am avut-o ani de zile, pe urmă mi-a murit. Dar nu asta vreau să-ți spun. Adevărul e că atunci când ai găsit femeia potrivită sau bărbatul potrivit, atunci e musai să te înțelegi. Trupul e instrument delicat și, mai ceva ca o chitară, cu cât îl înveți mai mult și îl armonizezi cu celălalt, cu atât sună mai bine și plăcerea e mai mare. Dar tu trebuie să te ajuți singură și să mă ajuți și pe mine. Nu are de ce să-ți fie rușine. Uite, acum eu mă mișc încet de tot, iar tu urmează-mi mișcarea. Iar, când simți cum crește căldura, trebuie să-mi spui, că eu te aștept și sfârșim împreună. Dar de ce nu vrei să-mi spui, picciridda, când te înfierbânți? Dacă nu vrei să-mi spui cu vorba, atunci strânge-mă cu brațele, mușcă-mă de ureche, cum vrei. Ești toată caldă și tremurândă, dar știu că simți puțină plăcere. Uite, așa, încet, stai liniștită, nu te rușina.

Dar de unde era eu să știu, dacă el nu-mi spunea? Încet-încet, am învățat să-l urmez în acea unduire profundă, plină de fiori. Iar prima oară când am juisat cu adevărat, plăcerea a fost atât de puternică, încât am crezut că m-a lovit un trăsnet.

— Bravo, acum ești cu adevărat femeie, dacă am țipat și eu odată cu tine. Pun prinsoare că nici nu m-ai auzit, așa de tare ți-a plăcut.

Zile întregi am crezut că nu învățasem bine lecția. Și, dacă alunecam din șa, mă temeam să nu cad… Iar dacă el, fără vreun cuvânt, mă lua de mijloc, apoi mă făcea să zbor până la pat și-mi simțeam picioarele încordându-se, mă temeam totdeauna că frisonul acela nu va veni să-mi aducă satisfacție. Dar Carmine se pricepea și avea răbdare. Mă îndruma cu palma lui, îmi domolea neliniștea anchilozantă și, împreună cu el, mă prăbușeam de fiecare dată în prăpastia orbitoare, fără fund.

— Hai, fata mea, la galop. Ieri te-ai cam speriat, dar, dacă azi nu-i lași timp fricii să-ți șteargă amintirea plăcerii, n-o să-ți mai fie frică. Frica e ca gândurile negre, e o buruiană și trebuie s-o smulgi din trupul tău.

Râdea, depășindu-mă în goană, călare pe Orlando, ca să mă îndemne

să galopez la vale. Iar râsul acela puternic, urmat de priveliștea cârlionților lui de oțel, îmi insufla o spaimă dulce, care mă împingea să-l ajung din urmă, ca să-l pot trage iar și iar de cârlionții aceia. Îl uram, voiam să-l doară, dar, imediat ce mă îndepărtam, mă cuprindea din nou frigul misterios și trebuia să mă întorc.

— Sigur că mă doare, ce, crezi că sunt de fier?

— De fier ești și nu pot să te văd în fața ochilor!

— Bine, fato, n-ai decât să nu mă vezi. Oricum, dragostea se face cu ochii închiși, naiba știe de ce. Ești o femeie adevărată, adevărată și puternică. Și când te gândești, martor mi-e Dumnezeu, că-mi închipuiam că nu-ți plac decât mângâierile de la femei! Ia te uită cum până și un bătrân ca mine poate să se înșele!

De unde știa oare? Surpriza m-a făcut să trag prea tare de frâul calului, iar Morella mai-mai să mă arunce din șa.

— Ce-i, te-ai emoționat pentru așa un fleac? Ce crezi, că ești prima care treci la început prin mâinile femeilor? Nu-i nimic rău în asta, fata mea. Și tu n-avea grijă, că femeie ești, femeie, chiar de-ar fi să-ți crească mustăți într-o zi.

35.

Ce învățam de la Carmine încercam să probez pe Beatrice. Mângâierile mele se făceau mai grijulii și mai penetrante. Sigur, nu eram bărbat, dar o pătrundeam mai adânc cu mâna, iar ea juisa mai intens. Pe urmă, după cum îmi spusese Carmine, o pregăteam pentru când avea să întâlnească bărbatul potrivit. Sigur, era greu acolo, însă războiul avea să se termine, iar la Catania….

— Se vede marea din palatul nostru de la Catania?

— Nu numai marea, Modesta: prăvăliile, piața, uite ce mare e frumoasa noastră Catania…

Pe planul orașului mâna ei mică îmi indica febril străzile, piețele. Îmi arăta fotografii ale palatului, cu atâtea prăvălii pline cu tot felul de minuni.

— Iar asta e vila de la Ognina, în mijlocul livezii de portocali. Așa arată portocalii. Aici nu-i decât pădurea asta, e tristă pădurea! Cu livada de portocali e altceva, fiindcă acolo, deși n-o vezi, știi că marea e aproape. Pădurile astea sunt așa de lugubre pentru că sunt prea departe de mare. Mi se pare că de-un secol n-am mai fost acolo. Blestematul ăsta de război! Dar de ce bărbații fac întruna războaie, Modesta?

— Interese, Beatrice. Numai interese deghizate în idealuri. Și poate și pentru altceva, mai greu de înțeles.

— O, Doamne, uite cum îmi răspunzi ca unchiul Jacopo! Ce păcat că nu l-ai cunoscut.

— L-am cunoscut prin tine.

— Uneori chiar îmi vine să te cred. Uneori chiar cred că, într-un fel, l-ai cunoscut și tu.

— E meritul tău. Datorită ție îl cunosc așa de bine, că uneori îmi apare în vis și-mi spune ce să gândim, cum să facem…

— O, Modesta, da, povestește-mi, îmi place să-mi povestești. Ce ți-a

spus? Ți-a spus cum o să fie peste doi, trei ani?… O să mă mărit? Ți-a spus că o să mă mărit? Dar bunica nu vrea și pe mine bărbații mă sperie. Numai pe tine te vreau.

De fiecare dată când aduceam vorba de bărbați, numai ce se punea îndată pe plâns și se strângea la pieptul meu. Trebuia neapărat să fac ceva. Plângea așa de tare că nici n-am auzit-o pe Argentovivo, care urla ceva la ușă.

— Dar ce e, Modesta, cine țipă așa? Și jos, în curte, îi auzi cum țipă?

Nici nu apucasem bine să deschid ușa, că ne-am și pomenit trase până jos, în curte, unde o mulțime de țărani și de servitori mai-mai să ne răstoarne. Niciodată nu văzusem atât de mulți laolaltă. Câțiva purtau steaguri, unii își aruncau pălăriile în aer, ca pe niște discuri, alții plângeau și se îmbrățișau. Fiecare striga câte ceva. Nu se putea înțelege nimic. Până când urechea a început să perceapă urletul subteran, ce unea toate acele exclamații: „S-a isprăvit războiul! S-a isprăvit războiul!“ Acum cineva mă tot împinge, repetând: „S-a isprăvit războiul!“ N-o mai găsesc pe Beatrice, luată de valul de îmbrățișări și de strângeri de mână, până când, de undeva de sus, o voce ascuțită, familiară urlă cu putere, acoperind toate acele strigăte:

— Nu și pentru noi!

După un ultim murmur, toate glasurile au tăcut, iar fețele ridicate spre balcon s-au plecat la iuțeală, amuțite. Palidă, înaltă, ținând ferm de balustradă, principesa a lansat peste tăcerea aceea încă o dată: „Nu și pentru noi!“ Iar după o pauză:

— Iar voi, Mody, Beatrice, aici, sus, la mine, imediat!

— Dar ce, ne-am pierdut mințile să ne amestecăm cu zdrențăroșii ăștia nerozi? Până și steagurile Italiei le-au adus după ei! Tot ăia câțiva amărâți care mai înainte urlau cerând să intrăm în război! Stați jos! Pentru ca această vulgaritate să nu ne contamineze, mă văd silită să vă clarific poziția noastră. Pentru noi, războiul nu s-a terminat. Dată fiind moartea lui Ignazio, pentru mine războiul nu se va termina niciodată. Și niciodată nu voi permite să se insinueze contrariul. Nu ne vom clinti de aici. Văd din privirile voastre, văd limpede că asta ați sperat. Niciodată nu voi accepta să mă întorc la Catania ori la Palermo, unde l-am văzut umblând puternic și sănătos. Și, când mă voi duce și eu, voi veți rămâne aici, să-mi îngrijiți odaia, ca și cum s-ar putea să revin. La fel cum și-a dorit răposatul meu soț, pentru el și

pentru toți ceilalți. Și, ca să fie limpede, am pus asta în testament. Cel care va trece de pragul acestei case va deveni un străin în ochii familiei, iar banii se vor duce la cei care rămân aici. Iar, dacă nu rămâne nimeni, banii se vor duce la o instituție de binefacere, nici nu spun care. Și acum mergeți de le spuneți smintiților ălora să nu cumva să-i văd numai zâmbete sau alte lucruri din astea. Avertizați-i și pe preceptor, și pe maestrul de dans. Nu vreau să aud o vorbă despre această pace care nu ne aparține. Pentru mine și pentru voi e doliu mai departe.

Nu cutezam s-o privesc pe Beatrice, care, palidă ca o cârpă, s-a lăsat târâtă până în camera ei, unde am întins-o cum am putut în pat, înainte să alerg să-i previn pe toți în legătură cu ordinul de a nu sărbători pe care ni-l dăduse nebuna. Atunci de ce toate lecțiile acelea de dans, toate rochiile, ca și cum ne-am fi pregătit pentru viață, ca pe urmă să decidă că ne vom îngropa acolo, în vila aceea? Înnebunise. În vreme ce le vorbeam servitorilor, descifram pe chipurile lor acea paloare incertă pe care priveliștea nebuniei o suscită în noi toți. Înnebunise și era mai bine să n-o contrazicem, cel puțin deocamdată.

— Dar, voscenza, dar…

— Niciun dar. Așa dorește principesa și așa trebuie să fie. Trimiteți-i de aici pe toți oamenii aceia. Da, sigur, dați-le un pic de vin, dar în liniște, vă rog, și pe urmă gata, fiecare la treburile voastre. Azi e o zi ca oricare alta.

36.

Gaia nu era nebună, nu fusese niciodată. Acum începeam să cunosc fiara din om și știam că nouă ni se pare nebunie orice voință contrară nouă, iar ceea ce e în favoarea noastră și nu ne incomodează, lăsându-ne să gândim după plac, socotim ca rezonabil. Nu era nebunie. Hotărâse să moară, trăgându-ne pe toți după ea. Și cu ce fermitate hotărâse! Tremuram iar în fața voinței altcuiva, dezlănțuită chiar sub ochii mei, dar nu mă mai simțeam, ca altădată, pierdută. Și, dat fiind că aveam și eu o voință, un plan, o decizie, sau cum vreți să-i spuneți, care altora li s-ar fi putut părea nebunie, îmi pusesem în gând să las câmp liber de acțiune acestei nebunii, cu aceeași fermitate ca a marii bătrâne pe care o admiram. O admiram, dar trebuia să moară. Cum anume? Mai era timp. Nici Beatrice, nici eu nu aveam decât optsprezece ani. Trebuia să avem răbdare și să-i facem pe plac, fără să-i trezim bănuieli. Avea să se ivească ocazia. Primul lucru de făcut era s-o calmez pe Beatrice, pe urmă trebuia să mă ocup de testament. Să aflu măcar unde îl ține. Să nu-l scap din ochi.

— Văd, Mody, că am făcut bine să-ți acord încredere. Ești singura care toate lunile astea nu m-a privit de parcă aș fi nebună și nu și-a schimbat atitudinea. Ieri l-am dat afară pe Don Antonio. S-a apucat să facă pe machiavelicul, tocmai el, cu pasul lui de elefant! Și-a găsit să mă întrebe de testament: dacă e la loc sigur, dacă l-am depus la notar, dacă una-alta et cetera. Ca și cum aș avea eu nevoie de altcineva! Testamentul e aici… Ce nevoie aș avea de vreun notar sau, mai știu eu, de medic? De fapt, nătărăul ăla bătrân voia să spună că sunt nebună, nu-i așa, Mody?

— Nu sunteți nebună, principessa.

— Ești convinsă de asta?

— Sunt. Ați decis ceea ce vă convine și așa și trebuie.

— Bravo, Mody! Dar că sunt o egoistă, pe asta o crezi?

— Sigur că da.

— Într-adevăr. N-am spus niciodată că aș fi altruistă. Iar acum, la muncă! Tu, Carmine, să-mi spui ce mai e nou cu pacea asta

primejdioasă, care ne-a căzut pe cap.

— Noutatea e, principessa, că se scumpesc toate. Sigur, ne așteptam la scumpiri, dar s-a ajuns la cer și, dacă nu luăm măsuri…

În timp ce vorbea, Carmine se uita la mine cu admirație. Era prima oară. Reușisem să câștig respectul acelui bărbat onorabil. Două cuceriri într-o singură dimineață! Acum știam cu siguranță că testamentul se afla în casă. În nici trei luni, cu calm, Gaia mi-o spusese cu gura ei. Până atunci căutasem în birou și în dormitorul ei, dar sumar. Fiindcă una e să speri și alta e să știi cu siguranță. Iar acum eram sigură că testamentul nu se afla departe. M-am întors să caut în birou și în dormitor cu mai multă atenție decât înainte. Am descoperit sertarele secrete din birou. Am răsfoit pagină cu pagină cărțile ei, examinând atent coperțile. Am descoperit în felul acesta ce lecturi prefera: nu erau multe, și toate de poezie. Am dedicat aproape o lună acestei operații, până când am fost sigură că în acele două camere n-avea cum să fie. Ca să scotocesc toată casa, aș fi avut nevoie de un an întreg. Nu era altă soluție decât s-o studiez pe ea, sperând să aflu vreun indiciu cât de mic, care să mă ducă la descoperirea ascunzătorii. Cu pretextul că nu înțeleg poezia, i-am cerut voie să iau câteva dintre cărțile ei.

Pe măsură ce-i citeam pe toți poeții aceia francezi și englezi, îmi dădeam seama că nu înțelesesem niciodată poezia cu adevărat. Desigur, îi citisem pe Dante, Petrarca, Leopardi, dar fără să prind secretul versurilor. Ca să spun adevărul, preferasem totdeauna să citesc eseuri filosofice, texte de istorie și de politică, biografii. Descoperirea aceea m-a absorbit în așa măsură, încât aproape că am uitat de testament. Trebuie să fi dovedit așa o îndârjire la lectură, că până și principesa a băgat de seamă:

— Ei, Mody, nu cumva mi te zăpăcești tot citind poezii? Vezi, că nu-ți mai împrumut nimic dacă te mai prind că stai cu privirea în gol și visezi cu ochii deschiși. S-ar zice că ești în căutare…

Curios lucru însă, printre cărțile acelea de înaltă poezie se aflau și două opere în proză: Logodnicii și Povestirile lui Edgar A. Poe. Asta m-a pus foarte tare pe gânduri. Lăsând deoparte Logodnicii, roman pe care îl cunoșteam, m-am pus pe citit povestirile lui Poe. În noaptea aceea, m-am întâlnit cu cele mai frumoase istorisiri pe care le citisem vreodată. N-am reușit să le mai las din mână, nici măcar în zori, când somnul de care uitasem făcea să mă usture puțin ochii. Acele rânduri pline de mister, unde chipuri și mai misterioase de fete tinere apăreau în rame vrăjite și în grădini subterane, îmi absorbiseră într-atât

emoțiile, că n-am reușit să înțeleg fraza din Scrisoarea furată, care era cheia febrilei mele căutări: „Poate tocmai simplitatea erorii e cea care induce în eroare“. Eram pe punctul de a trece la Cărăbușul de aur, când am sărit brusc, ridicându-mă în capul oaselor, și, stingând lumina — se făcuse de acum ziuă —, m-am apucat să răsfoiesc din nou paginile povestirii, până când mi-am dat seama că testamentul, asemeni faimoasei scrisori furate, putea să se afle într-un loc la vedere, unde nu mă gândisem niciodată să-l caut. Am inspectat imediat masa de scris din birou — mărturisesc că sperasem să fie acolo —, mesele din sala de lectură, rafturile bibliotecii, partiturile de pe pian. L-am găsit pe noptiera lui Ignazio, într-o mapă cu desene. Soarta noastră se afla acolo, printre desenele cu semnătura lui Ignazio, care mă privea tulburat din fotografie. Niciun fir de praf pe noptiera care, la fel ca tot restul, era ștearsă în fiecare zi. Cui i-ar fi putut trece prin minte să scotocească prin acele desene trasate de mâna unui mort? Într-adevăr, îmi tremurau degetele când l-am scos dintre ele. Privirea lui Ignazio mă înghețа. Ochii aceia voiau să trăiască și să ne străpungă pe toți de moarte. Dar și eu voiam să trăiesc și, tremurând, am pus documentul la loc. Binișor, Modesta, fii atentă să nu suspecteze nimeni că cineva l-a atins. Veninul fricii te face să comiți greșeli.

În dimineața următoare, îmbărbătată de descoperirea mea și de somn, la orice m-aș fi așteptat, numai ca ura lui Ignazio să se manifeste atât de repede nu. Un fulger lovise peste noapte, făcând țăndări peretele de sticlă din camera lui, și toate păsările mătușii Adelina fuseseră găsite moarte. Îngrozită, m-am dus împreună cu Beatrice să vedem dacă ce spunea Argentovivo era adevărat. În colivia imensă, toate păsările rămase zăceau moarte pe jos, ori erau în agonie. Și, de parcă n-ar fi fost de ajuns, în fața acelei priveliști Beatrice s-a îndoit de mijloc, apăsându-și pe gură pumnii strânși. Am luat-o în brațe. Vomita un lichid închis la culoare, amestecat cu sânge. Argentovivo s-a pornit să urle așa de tare, că, fără s-o las din brațe pe Beatrice, a trebuit s-o pălmuiesc cum am putut, ca s-o fac să-și vină în fire.

— Dă fuga, în loc să urli! Du-te după doctor până o așez eu în pat.

Și în pat continua să vomite. Am luat un lighenaș și, cu un prosop al mătușii Adelaide, udat cu apă, am încercat să-i șterg fruntea care, după ce se oprea din vomat, i se făcea dintr-odată galbenă și rece ca marmura. Apoi se pornea din nou să vomite, iar obrazul începea să-i ardă, acoperindu-se de pete roșii. Alternanța aceea spasmodică părea că durează o veșnicie, dar apoi și-a făcut apariția și doctorul. De frică și din cauza mirosului acid de putreziciune, care invadase încăperea, îmi venea și mie să vărs.

— Asta e! Chiar ieri am primit vestea că la Catania e epidemie. Sunt pline toate spitalele, pe coridoare, pe scări, peste tot… Dacă îți vine să verși, nu te înfrâna. Mai bine să scoți afară otrava.

— Dar ce e?

— Spaniola, Modesta.

— Spaniola?

— Se pare că au adus-o soldații care se întorc de pe front. Iartă-mă dacă ți-o spun pe șleau, dar cu cineva trebuie să vorbesc limpede: e grav. Nu a trecut nici măcar o săptămână de când a pornit epidemia la Catania și deja nu se mai numără morții. Speram ca aici, la aer curat și departe de aglomerații, să nu ajungă. Nu v-am spus ca să nu vă sperii inutil. Nu, nu-ți fie frică. Beatrice nu ne aude, are alte treburi acum. Febra e mare. Ajută-mă s-o ridic, să-i ascultăm plămânii. Iar acum poruncește să nu se apropie nimeni. În izolare, cu toții. N-o aduceți aici pe principesă. Trebuie să facem rost de lisoform. O să-i pun să fiarbă tot, la bucătărie. Lenjeria trebuie pusă toată la fiert. Bravo, Modesta, văd că ți-ai revenit. Mă lași să-ți iau pulsul? Limba? Normal… Ți-a trecut senzația de vomă?

— Da, mi-a trecut. Mă autosugestionasem, n-am nimic. Spuneți-mi ce altceva trebuie să fac.

Într-o săptămână, vila s-a prefăcut în lazaret. Duhoarea de lisoform și de vomă invadase totul. Iar oamenii, doborâți de miasma aceea de moarte, acră și dulceagă, se prăbușeau în paturile ce trebuiau schimbate de trei-patru ori pe zi. În afară de mine, de Pietro și de Carmine, care ținea legătura cu lumea din afară, toți căzuseră pradă acelei febre. Au sosit doi infirmieri de la Catania, dar în câteva zile au căzut la pat și ei. În aripa servitorilor, numai Argentovivo și încă doi mai erau pe picioare. Medicul, bolnav și el, trimitea indicații de acasă. Don Antonio, și el la pat, ne trimitea vorbă să ne rugăm. Micuțul maestru de dans nu se mai arăta, dar nu murise ca atâția alții prin jur.

În fiecare seară, întors din călătoriile lui, Carmine ne aducea vești, iar, dacă n-ar fi fost el, n-am fi avut nici sare, zahăr sau doctorii. Spunea că prăvăliile sunt închise, multe cu doliu la ușă. Spitalele pline până sub porticurile de la intrare de bolnavi și de muribunzi. În provincia Messina, toți deținuții reușiseră să fugă. În localitățile mai mari, acești infractori și alți netrebnici jefuiau casele oamenilor, în vreme ce bolnavii asistau neputincioși. Fuseseră puși la treabă toți medicii,

chiar și studenții care apucaseră să facă numai un an sau doi de facultate. Se pornise lupta cu șobolanii. Și la noi în vilă începuseră să-și facă apariția, înfometați și mari cât pisicile. De săptămâni întregi ne luptam cu somnul, murdăria și frica. Această frică era însoțită de mângâierea unei speranțe slabe: molima, numită „spaniolă“ — ca să nu mai pară așa de înspăimântătoare —, îi ucidea, pe lângă copii, mai ales pe bătrâni. Însă, când principesa a pus să fiu chemată, dinaintea forței, nu numai morale, ci și fizice, a acelei bătrâne impunătoare, care stătea în pat fermă și trufașă, ca pe un tron, am fost aproape fericită să o aud urlând cu glasul ei dintotdeauna.

— Ia spune, cum se simte Cavallina?

— Mai bine. A trecut primejdia.

Beatrice, care se îmbolnăvise prima, abia de câteva zile trecuse în afară pericolului. Dar era așa de slabă și de tremurândă, că mi se punea un nod în gât la gândul că nu pe principesă, ci pe ea riscasem s-o pierd.

— Și Argentovivo?

— Bine, ea e chiar bine.

— Ți-a fost de mare ajutor, nu-i așa?

— Enorm.

— O s-o răsplătesc. Nu de asta te-am chemat, ci ca să-ți spun că nu-mi mai simt picioarele și nici brațul ăsta. Pe scurt, ce mai, nu-mi pot mișca toată partea stângă. Să taci mâlc! Să nu-mi dezminți încrederea! Nicio lacrimă, nicio vorbă nimănui. Nu vreau să se știe! Nimeni nu trebuie să mă vadă așa, afară de medic, firește! Deci, deoarece, cum ți-am spus, nu vreau să mă vadă nimeni, din clipa asta tu o să stai în camera de alături și o să te ocupi de mine. Dar nu trebuie să spui nimănui. Nici după ce voi muri. Nu vreau să fiu compătimită nici vie, nici moartă. Du-te acum, ia-ți lucrurile, cărțile și vino imediat înapoi aici. Aici, deoarece, în caz că am un atac, trebuie să alergi iute la medic, după ce-mi dai pilule astea, chit că trebuie să-mi deschizi gura cu cleștele.

În cele douăzeci de zile pe care le-am petrecut împreună, admirația pentru ea n-a făcut decât să-mi crească. Nu se văita deloc, nici când survenea atacul, nici când reușea doar cu greu să se odihnească ori să vorbească cu mine. Vorbea despre toate, dar în special despre poezie. Mă întreba ce poet prefer, acum că pricepeam și poezia, și îmi cerea

să-i citesc ceva. Cu cât o admiram mai mult, cu atât îi pândeam mai aprig momentul morții. Asta și pentru că, acum, oricât îmi strângeam corsetul, talia mi se îngroșa, iar ea, deși bolnavă, îmi ațintea cu privirile burta, tot mai bănuitoare.

— Cum de te-ai îngrășat așa, Mody? Nu cumva îmi faci vreo boroboață? Ți-am spus doar că de la „lighioana“ aia nu vreau copii! Să-mi dai de știre, dac-ar fi, pentru că, în primele luni, cu un medic bun, nu-i mare lucru să scapi.

— Nu fiți îngrijorată, principessa, nu e nimic. Am mâncat prea mult în ultima vreme.

— Atunci mănâncă și tu mai puțin. Nu te plac așa. Îți pierzi grația și ți se vede originea țărănească în obrajii ăia dolofani.

Trebuia să moară. Era voința mea nebună de a trăi contra voinței ei nebune de a muri.

— A, Mody, scrisoarea asta de pe noptieră e pentru Don Carmine. Dacă mi se întâmplă ceva definitiv, trebuie să i-o dai imediat. Ne-am înțeles?

Trebuia să moară. Așteptasem prea mult. Iar, când s-a produs un nou atac, în loc să-i dau pastila și să fug după medic, cum făcusem de fiecare dată până atunci, m-am așezat în spatele ușii închise și am așteptat să se stingă și ultimul geamăt. Apoi am intrat înapoi în cameră. Oare ochii holbați pe mine mă priveau? Nu, erau ațintiți asupra ușii. Mi-am ferit privirea, nu de asta intrasem înapoi. După ce i-am închis ochii, am luat scrisoarea și am citit-o. Nu era un nou testament. Scrisoarea îi spunea lui Carmine că testamentul se află unde știe el etc. etc.

Cu scrisoarea în mână, am dat fuga să iau testamentul, pe care l-am vârât, împreună cu scrisoarea, într-un vas chinezesc mare, de la picioarele scării. Aveam să le ard mai târziu. Acum trebuia să alerg la medic. Zece, cincisprezece minute puteau să treacă neobservate, mai mult de atât ar fi fost prea mult chiar și pentru credulitatea acelui bătrânel miop, cu părul moale și ondulat ca al unui copil.

37.

Testamentul nu era de găsit. Se omorau cu toții căutându-l, iar eu, firește, mă țineam după ei, dar numai ca să fiu cu ochii pe Carmine.

Cum știam că va face, a intrat urmat de Don Antonio și de doctor în camera lui Ignazio și, după ce a azvârlit o privire la hârtiile de pe noptieră, ni s-a adresat nouă, care venisem după ei în șir indian:

— Dacă nu e nimic nici aici, vă pot garanta, Don Antonio, că nu există vreun testament.

— Cum să nu existe? Mie mi-a zis de mai multe ori…

— Desigur, și mie la fel. Dar știți doar cum era răposata principesă… Ați avut de-a face cu ea, la fel ca mine, vreo douăzeci de ani.

— Și cum era, mă rog? Ia să auzim!

— Păi, nu-i plăcea să glumească câteodată?

— Asta e adevărat, dar…

— Dar vorbesc faptele. Am trecut tot palatul prin ciur și prin dârmon. Dacă nu e nici aici, în camera ei preferată, înseamnă că s-a răzgândit sau că n-a făcut niciodată testamentul acela. Dar dumneavoastră de ce vă amărâți, Don Antonio? Pentru construcția bisericii? Fiți pe pace. O avem aici pe principesa Modesta, care știe ce e de făcut. Ea e ultima care i-a auzit glasul principesei, soacra ei, și cu siguranță că știe ce se cuvine bisericii și fiecăruia. Am zis bine, principesă?

Carmine nu privea în direcția mea, dar îmi arăta drumul. Ce puteam eu să știu despre legatele testamentare, dacă nu-mi spunea el? L-am liniștit, cum am putut, pe Don Antonio, care venea peste tot după mine, chiar și acolo, în camera de lucru a principesei, unde, după ceasuri întregi de discuții, am căzut de acord. Nu mi-aș fi imaginat atâta tenacitate și duritate la acel bătrân, om al Bisericii. Îndată ce sutana lui neagră a dispărut în spatele ușii, Carmine a izbucnit într-un hohot de râs atât de puternic, că puțin a lipsit să cad de pe scaun. De luni de zile nu-l mai auzisem râzând.

— Cum se stă în scaunul ăla, ia zi, fata mea? Nu prea bine, pare-mi-se. Va trebui să faci multe exerciții ca să nu te arunce vântul din șa.

Îl uram când vorbea așa cu mine.

— Ce vrei să zici?

— Nu zic nimic. N-ai văzut că n-am zis nimic? Mă uit și eu.

— Știi că o să am un copil de la tine?

— Nu mi-a spus încă nimeni, dar am văzut. Eu știu să mă uit.

— Și de ce nu mi-ai spus că poate să se întâmple? Doar ești bătrân.

— E sevă tânără în pomul bătrân. Îți pare rău? N-ar trebui să-ți pară prea rău, fiindcă, după mine, unu', taman la ținc ți-a picat plodu' ăsta. Cu ăsta, mai ales dac-o fi băiat, le-ai închis gura la toți, acolo, în Catania. În locul tău, fato, nu mi-ar părea rău deloc și aș mai domoli năbădaia asta de te-a apucat, cu mersul la oraș. Ți se citește în ochi, nu-i lucru sănătos. Și să-ți spun de ce: întâi, fiindcă la Catania e molimă și, pe urmă, fiindcă e mai bine dacă apari acolo cu un băiat frumos din neamul Brandiforti.

Nu reușeam să pricep ce gândea cu adevărat, dar trebuia să mă stăpânesc. Cum m-aș fi descurcat fără el? Chiar și acum, când se ridicase și îmi ținea capul între mâini, fără să scoată un cuvânt, aș fi vrut să-l alung. Dar căldura uscată a palmelor lui mă liniștea.

— Nu-ți pare rău, nu? Nu răspunzi? Bine, atunci. Ai dreptate. Mă urăști și nu vrei să-mi dai satisfacție. Dar eu știu să mă uit. Și văd că nu-ți pare rău. După cum îți porți pântecul se vede că nu-ți pare rău.

Nu numai că nu-mi părea rău, dar acum, că-mi trecuseră grețurile și mirosul de vomă din vilă dispăruse, totul revenea la o nouă viață, de la o zi la alta. Draperiile, saloanele, lumina, gesturile oamenilor. O foame cum nu mai simțisem vreodată făcea ca orice mâncare să mi se pară un minunat dar al sorții. Mi-era poftă de toate: de fructe, de apă, de lapte și mai ales de pâine. Uitasem gustul de pâine caldă, abia scoasă din cuptor, presărată cu ulei și cu sare. N-aș mai fi mâncat altceva. Iar, odată cu foamea, și lumina a devenit mai intensă și mai mângâietoare, iarba, mai verde, piersicile și smochinele, mai moi și mai dulci. Când le culegeam și le țineam în mână, era ca și cum un șuvoi de senzații uitate revenea în fiecare dimineață dintr-un trecut foarte îndepărtat, pe care îl țineam ascuns într-o cută a memoriei. Și somnul se prefăcuse într-o plăcere carnală. De cum mă băgam în pat,

aerul, umbrele și gândurile se plecau deasupra mea să mă legene. Pentru a prelungi senzația aceea de pace, încercam să nu adorm, dar degeaba, visurile alunecau peste mine, șiroind de lumini și culori. În ziua în care, nemaiputând să port corsetul, mi-am văzut în oglindă talia deformată și pântecele umflat, în loc să cad pradă disperării, cum crezusem inițial că o să fac, mi-a venit să râd, ca de o glumă caraghioasă și fără importanță pe care mi-o făcuse viața. Nu reușeam să mă abțin de la râs. Singura greutate era durerea pe care trebuia s-o afișez în fața celorlalți pentru moartea principesei.

Cu Ippolito fusese simplu. De îndată ce murise principesa, am pus să fie scos din acea cameră-închisoare și, după cum anticipasem, de cum s-a văzut afară, sub îndrumarea lui Pietro, atenția i-a fost distrasă de la persoana mea. Se atașase de mine deoarece eram singura femeie pe care o văzuse vreodată. Ca să fiu mai liberă, am pus să ni se trimită de la Torino o infirmieră specializată. Am ales-o pe cea mai frumușică. Iar, când domnișoara Inès a început să se învârtească în jurul lui cu zulufii ei bruni și cu gesturile ei agile și discrete, Ippolito m-a uitat cu desăvârșire. Aproape că m-a supărat „nestatornicia“ lui. Dar eu nu simțeam nevoia de altcineva; îmi mai aminteam ca prin ceață de mângâierile lui Beatrice și de îmbrățișarea lui Carmine…

Carmine nu se mai arăta prin preajmă, toată munca picase pe umerii mei. Nici de cărți nu mai aveam nevoie, nici de pian. Eram cam speriată de această descoperire. Așa urma să fiu pe vecie? Dar am înțeles iute. Cum mă umflam acum, tot așa mai târziu aveam să mă și dezumflu și cu siguranță că aveam să fiu din nou ca mai înainte, dacă nu cumva muream. Da, iată ce era cu repausul acela pe care, sub forma unei sustrageri fericite, mi-l impunea trupul meu, dimpreună cu somnul prelungit. Natura mă pregătea pentru efortul pe care aveam să-l înfrunt; în același timp însă intuiam că repausul, când era repetat de prea multe ori, cum se întâmpla la femeile care nu făceau altceva decât să tot nască, pe termen lung genera o stare de absență tâmpă, care le înstrăina de viață. Desigur, cum putea oare acea pregătire a trupului și a minții pentru cea mai tainică și mai riscantă faptă pe care o putea întreprinde o ființă umană să nu facă să apară inutil și lipsit de interes tot restul existenței, odată cu trecerea anilor?

Când clipa aceea s-a anunțat printr-o lovitură de foc, pornită din stomac și coborând tot mai jos, sfâșiindu-i șalele, rinichii, intestinul, a înțeles că trebuia să se dezmeticească din toropeală și să lupte. Nu era doar efort, cum crezuse. Era o luptă pe viață și pe moarte, care se dezlănțuia înăuntrul ei, ca și cum trupul, întreg până atunci, s-ar fi împărțit în două: o parte se lupta s-o înghită pe cealaltă.

— Țipă! Țipă, că ajută!

— Poziția e bună. Se prezintă bine. Țipă și împinge! Așa reușești!

Cine reușește? Valul dureros care o târa? Trebuia oare să urmeze acel val? Trupul ei se lupta cu alt trup, care, asemenea unui baros de fier, lovea în zidul burții ei ca să iasă. Acolo era inamicul, în bolovanul acela care lovea, încercând să scape din temniță și să trăiască, cu prețul de a-i sfâșia, de a-i sfărâma ei trupul, care, deși pregătit, nu izbutea să-l azvârle afară pe dușmanul acela, ca să nu sucombe.

— Uite-așa, bravo, așa! Nu te mai zbate în toate părțile, împinge în jos; așa îl ajuți și te ajuți și pe tine.

Da, trebuia să-l împingă afară din ea pe străinul acela deja puternic și cu o mare voință de viață autonomă. Îl simțea hotărât să trăiască, cu prețul de a ucide. Și, cu un ultim zvâcnet, care o străbătu dinspre umeri, sfâșiindu-i apoi cu o lovitură seacă pântecul și coapsele, îl simți căzând din ea cu o bufnitură surdă, în gol.

Nu. Îl prinsese cineva. Niște mâini îl ridicau la lumină, îl legănau pe fondul lăptos al ferestrei. Se crăpa probabil de ziuă, se auzeau păsările țipând. Întotdeauna, când auzeai păsările țipând, știai că sosiseră zorii zilei. Și, de acolo, zgâlțâit între mâinile care-l apucaseră, partea aceea mutilată din trupul ei istovit scotea niște țipete.

De ce țipa așa oare? Plângea pentru viața pe care și-o cucerise sau pentru că, în taina acelui act carnal, ființa dinaintea mea știa că aproape ucisese pentru a putea trăi? Numai trupul meu și al ei cunoșteau semnificația tainică a acelei lupte mortale, lipsite de ostilitate: fiecare pe cont propriu, pentru viața lui.

38.

Revenisem din acea lungă călătorie în ultimul moment ca să văd că eram pe punctul de a o pierde pentru a doua oară pe Beatrice. Cum de nu-i băgasem de seamă privirea fixă, lipsită de scânteieri, și părul întins, care o făceau să pară o bătrânică?

— Trebuie să rămânem aici și să îndeplinim voința bunicii. Chiar dacă nu a făcut testament, asta voia. Și nu trebuie să se schimbe nimic. De acum mă ocup eu de camera ei și trebuie să rămână așa, ca și cum ar putea să se întoarcă în orice clipă.

Stătusem prea multă vreme departe, iar Gaia și toți morții aceia profitaseră, strecurându-se în sinea ei. Am înțeles brusc ce înseamnă lucrul pe care noi îl numim „destin“: o pornire inconștientă de a continua ceea ce ani de-a rândul ni s-a insinuat, ni s-a impus, ni s-a repetat că e singurul drum de urmat. Mi s-a pus un nod în gât. Nu voiam s-o pierd; chipul acela supt, trist, deghizat în Gaia, m-a împins să cobor din pat și să acționez. Iar, ca să pot acționa, nu trebuia s-o contrazic. Împreună cu ea, m-am apucat să deretic din nou acele încăperi și n-am silit-o să-l vadă pe „copilul lighioanei“, cum îi spunea ea ghemotocului de carne fragedă, ce mi se agăța de sân exact la fel cum făcuse și ea.

— Îl alăptezi tu? Dar e indecent. O principesă veritabilă și-ar fi luat imediat o doică!

Trântea acum ușile, la fel ca bunica ei. Zgomotul l-a trezit pe Eriprando, care a început să plângă și să țipe. Plângea tot timpul și se zbătea, strâns în acele fețe care îl înveleau de la picioare până la piept. Fețe strânse bine și tari, ca să creștem drepți și puternici. Fețe rigide, pentru a educa, a corecta sau a anchiloza trupul și mintea? Nu suportam să aud urletele. M-am ridicat dintr-un salt, cuprinsă de mânie față de toate constrângerile care, acum că mă întorsesem din acea lungă călătorie înăuntrul trupului meu, la marginea vieții, mi se înfățișau mai limpede ca niciodată. Și, lucru pe care nu-l mai făcusem nicicând, m-am pornit și eu să urlu:

— Ajunge! Ajunge! Ajunge!

Nu voiam s-o urăsc pe Beatrice, dar ea îmi arăta un chip dușmănos, pe care trebuia să-l distrug. Am deschis larg ușa și am pornit în fugă pe coridor, strigându-mi ura din toate puterile. Îmi auzeam vocea răsunând, dar nu înțelegeam ce spun. Până în momentul când mi-a căzut în mâini Argentovivo, tremurând toată de spaimă. Am luat-o la palme. Iar printre urletele mele și plânsetele ei i-am auzit glasul, care spunea:

— Desigur, principessa! N-o să-l mai înfășș! Nu faceți așa! O, Doamne! Da, da, aveți dreptate!… Principesa mică e în camera ei… Da, da, o aduc aici imediat!

Când a ajuns și ea în fața ochilor mei, tremurând toată, îmbătrânită din pricina acelei voințe obscure, pe care nu știa s-o combată, am luat-o de cap și i-am smuls agrafe, fire de păr. Simțind-o cum tremura și mai tare, o furie nebună m-a făcut să ridic mâna asupra ei și, cu lovituri de palmă și de picior, s-o târăsc în camera mea, trântindu-i ușa în nas servitoarei, care plângea. Nu voiam s-o urăsc, dar mâna nu mi se mai putea opri. Abia când am văzut-o cum cade la picioarele mele am lăsat-o acolo, în mijlocul camerei, și închizându-mă în baie, mi-am vârât capul într-un lighean cu apă rece. Nu îmi mai păsa de nimic. Dacă voia război, atunci război să fie, dar război pe față. Nu puteam să mă port cu ea cum mă purtam cu alții. Eram egale noi două, legate una de cealaltă. Apa rece m-a calmat și m-am întors în cameră. Eriprando, încă legat ca un salam, urla. Beatrice, făcută ghem pe covor, nu se mișca deloc. M-am rezemat de ușă și m-am uitat la ea. Pe mica porțiune de frunte ce se întrevedea printre firele de păr se scurgeau firișoare de sânge. Cineva bătea la ușă și trebuia să deschid. Am dat să mă mișc din loc, dar pe neașteptate două brațe mi-au înconjurat genunchii.

— Iartă-mă, Modesta! Am fost rea! Ai dreptate, am fost rea! Dar bunica era așa de bună cu mine.

Uluită, am ridicat-o de jos. Ochii i se luminaseră și străluceau, iar cu buzele umflate, Beatrice surâdea. Părul îi cădea pe umeri moale, ispititor. Și, fără să ne pese de chemările din spatele ușii, ne-am sărutat cum ne sărutam pe timpuri.

39.

Eliberat din strânsoare, Eriprando nu mai plângea, se juca acum cu sfârcul meu și cu părul lui Beatrice, care, desfăcut în lumina soarelui, părea să-l farmece. Când o trăgea prea tare, Beatrice scotea un țipăt și, ca să se răzbune, punea stăpânire pe cealaltă mamelă și sugea. Se luptau pentru trupul meu, iar în prin acea bătălie veselă se apropiau. Eu profitam ca să mă odihnesc, abandonându-mă celor două ființe de care, pentru prima dată în viața mea, mă simțeam legată în întregime.

Trebuia să mă odihnesc. Eram obosită. Să fi fost sfârșeala aceea semn că nu mai eram tânără? Nu mă mai încercase niciodată până atunci oboseala. Sau poate conștientizase că de acum rămăsesem singura care trebuia să-i hrănească și să-i protejeze? Da, asta era. Nu puteam fi încă bătrână. Abia trecusem de prima tinerețe și aveam deja un trecut. Osteneala aceea nu era decât nostalgie după ceva ce a avut omul și crede că nu se va mai întoarce.

Tot nostalgia m-a împins și să-mi țintuiesc tinerețea în aceste pagini, fiindcă nu vreau să mistuie tăcerea pletele lungi ale lui Beatrice, luminate de soarele ce ne lega cu căldura lui ametitoare, irepetabilă. Aș vrea să mă opresc aici. Dar chiar acum, când scriu, soarele apune, cineva bate la ușă, o mașină așteaptă la intrare…

Marea Lancia Trikappa mă aștepta strălucind în soare și, cu toate că acum știam că nu e o trăsură, ideea acelui al doilea voiaj în necunoscut îmi încețoșa privirea. Iată o emoție din trecut care, ecou al unor spaime de demult, se strecura în bucuria momentului, înveninând-o. Era eul meu de copil, care aluneca între mine și ora prezentă. Am închis ochii și m-am văzut cum eram atunci, agățată de brațul lui Mimmo. Trebuia s-o alung pe fetița aceea care nu voia deloc să se liniștească. Mi-am întors privirea la Beatrice, care tăcea alături de mine, concentrată să-i mângâie părul lui Eriprando. Îl ținea tot timpul în brațe. Acum ea era cea care nu accepta să-l lase în seama doicii, nici măcar ca să-l spele ori să-i dea de mâncare, și-mi convenea și mie. După moartea principesei, aveam de două ori mai multă treabă și, cu tot cu ajutorul lui Carmine, nu prea mai găseam timp pentru toate… Mașina se punea în mișcare, Beatrice râdea încetișor. Nu se întorcea nici măcar să privească vila, absorbită complet de nepoțel. Semănau ca două picături de apă. Toți cei de acolo o repetaseră luni

de zile. Era firesc, numai că în acel spațiu inedit asemănarea era cu adevărat impresionantă, chiar și pentru doi copii ai aceluiași tată. M-am întors să privesc în urmă. Nu lăsam nimic în casa aceea. Mimmo nu se afla acolo, iar cărțile plecaseră deja, puse într-un cufăr, cu domnișoara Inès, Ippolito și Pietro, amărât din cauza privirii de devoțiune pe care principele lui o rezerva acum numai pentru noua sa pasiune.

— Tare sunt amărât, principessa. Amărât rău de tot! Speram și eu că în vreo lună de zile focu' ăsta de paie pentru torineza aia s-o stinge, numai că… Așa-s bărbații! Voscenza să nu pună la inimă. Răbdare să aveți numai! Bărbații îs toți așa! Și răposatu' de taică-meu se pierdea cu firea cum vedea o fustă nouă! Dar să mă credeți, principele meu pe domnia voastră vă iubește… Tare nu-mi vine la îndemână să vă spun io lucruri din astea. Uitați ce e, după cum văd, io, unu', cred că la Catania o să fie nevoie, să mă ierte voscenza, să-l mai distrăm cu vreo fătucă, ce mai, cum se făcea pe vremea răposatei principese, fiindcă — aici e buba — torineza aia îi fecioară și… Dar ce faceți, plângeți?

Sărmane Pietro, nici vorbă să plâng! Îmi acoperisem fața cu mâinile fiindcă mă umfla râsul. La Catania o să am o cameră mare, numai a mea, cu toate cărțile lui Jacopo, în Catania cea mult visată. Atât de mult visată și atât de departe pentru mine că a fost aproape să mă cuprindă panica, auzind-o pe Beatrice cum strigă:

— Catania! Catania! Uite ce frumoasă e, Modesta, uite! Și tu, Eriprando, uită-te la orașul tău!

Zăpăcită de acea apropiere, am clipit din ochii orbiți de imensitatea de acoperișuri negre, care luceau în soare, coborând vertiginos înspre un cer albastru, care se întindea la nesfârșit, cât puteai vedea cu ochii: marea! Marea lui Tuzzu, albastră!

— Da, da, e marea! Și cine e Tuzzu?… Da, unde se deschide la culoare e orizontul.

Cu ochii plini de acel spațiu de lumină, căruia nu i se putea rezista, care nici sub pleoapele închise nu voia să dispară, m-am auzit rostind:

— Hai să mergem s-o vedem de aproape, chiar acum!

La ordinele date de Beatrice, mașina care mergea cu viteză a pornit să fugă ca urmărită de toate zidurile acelea negre, înalte și pline de ferestre și balcoane de fier, care se rostogoleau la vale în spatele nostru.

Îndată ce mașina s-a oprit, am țâșnit afară, cu răsuflarea tăiată, urmată de Beatrice. Și, poate pentru că mă așteptam să-l văd de la înălțime, ca mai înainte, a trebuit să-mi ridic ochii ca să dau de cerul acela lichid, răsturnat, care gonea calm către o libertate nesfârșită. Păsări mari, albe alunecau prin vântul amețitor. Eliberați, plămânii mi se deschideau și, pentru prima dată, respiram. Pentru prima dată, lacrimi de recunoștință îmi curgeau pe obraz, umezindu-mi buzele. Sau poate era gustul înflăcărat și puternic al vântului aceluia, care se înclina să-mi sărute gura?

Partea a doua

40.

Însă făgăduielile de libertate pe care le repetau întruna valurile și vântul se fărâmițau de-a lungul zidurilor acelor palate, împodobite cu trandafiri și viță-de-vie din lavă tăioasă. Nu exista libertate pe acele străzi, ulicioare și piețe ambigue, pline ochi numai de bărbați cu pălării de pai și bastoane arogante, pândiți de umbre feminine ascunse printre perdelele de la ferestre sau în umbra locuințelor de la demisol, cu ușile veșnic întredeschise. Palatul de pe Via Etnea lăsa larg deschise un șir de saloane ostile, unde, la două zile după ce am sosit, o procesiune de femei îmbrăcate impecabil, cu mănuși albe sau negre și pălăriuțe cu flori, s-a pornit să defileze prin fața noastră, deschizând și închizând evantaie și oferindu-ne protecție și sfaturi.

— Vai, Isuse, Marie! Nu! Singure la Operă? Nu! Dar avem loja noastră, nepoțică dragă…

— Absolut! Deja s-a vorbit mult despre absența voastră de duminică! Sigur, erați obosite de pe drum, sigur. Dar vă rog eu mult, porumbițelor, duminică la slujba de la douăsprezece. E o tradiție. Absolut.

— Să coborâți la cafenea singure? O, nu, e inadmisibil verișoară, inadmisibil!…

— Desigur, e mare nenorocire să nu ai tu un frate, un soț!

— La cinematograf? Drăcia aia modernă? O, nu! Noi nu ne ducem niciodată, doar în foarte rare ocazii și întotdeauna cu condiția ca unul dintre bărbați să verifice înainte că nu e vorba de o peliculă prea licențioasă…

— Un film istoric, spuneți, verișoară? Da’ de unde! Istoria ca paravan pentru scene necuviincioase, femei decoltate, bacanale, nici să n-auzim de așa ceva! Toată lumea vorbește încă de filmul acela, Cabiria. O adevărată nerușinare! Și în Parlament vorbesc de nu mai pot despre libertate. Dar la ce ne putem aștepta cu toți socialiștii aceia din Guvern? Iar Sfântul Părinte e prizonier! Și imoralitatea se răspândește peste tot! Ieri n-a lipsit mult să fac un atac de apoplexie când l-am auzit pe nepotul meu, la doar patrusprezece ani, ce generație de

zevzeci egoiști se ridică sub ochii noștri!… Dar ce spuneam? A, da, n-a lipsit mult să mă lovească damblaua când l-am auzit pe nepotul meu că-și îndeamnă sora să se tundă, cum fac toate smintitele alea de pe Continent, sufragetele. Soțul meu, care le-a văzut la Milano, zice că arată ca niște bărbați, cu părul ăla scurt și fără corset. Mai lipsește doar să-și pună pantaloni și amin! Totul se pervertește, totul!…

— Dacă îmi pot permite, dragi prietene, voi citiți prea mult. Asta strică ochii. Medicul meu afirmă că cititul provoacă riduri… Gaia vă lăsa să citiți? Mda, mereu a fost originală! Doamnă de mare valoare, nu zic nu, însă prea, prea…

— Duminica trecută, la biserică, tânărul baron Ortesi a arătat mult interes pentru scumpa noastră Beatrice. Desigur, nu sunt de viță veche, dar sunt tare bogați baronii ăștia! Ar trebui să-i dăm prilej s-o întâlnească pe Beatrice… Vai, nu! Nu aici! Voi sunteți femei singure și nu puteți primi bărbați în vizită. S-ar putea profita de bunătatea verei noastre Esmeralda, care, cu multă amabilitate, s-a oferit să ne invite la ceai. Ei, n-ar fi rău să intre un bărbat în casa asta…

Beatrice devenea tot mai palidă, iar eu, tot mai oprimată de cifre și socoteli, nu mai puteam să dorm. Răsucindu-mă în pat, mă izbeam mereu de zidurile unei închisori constând din plăți, taxe funciare, contracte de arendă… Pârgarii și vătafii aveau mare bătaie de cap cu încasarea arendelor, țăranii ridicau capul, pământul nu dădea randament, salariile se triplaseră. Ca să mai citesc câte o carte, îmi sacrificam multe ceasuri de somn. Pianul tăcea. Cufărul lui Jacopo, nedesfăcut, zăcea în camera de alături, uitat într-un colț. În ce capcană căzusem oare? Duceam înainte acel regat imens, o corabie ce lua apă din toate părțile. Dar casa aceea excentrică, ținută ca un palat? „Aș sugera Domniei Voastre să refrișeze la primăvară perdelele“, poruncise smerit majordomul. Ceea ce însemna să fie înlocuite. Vila de la țară, Carmelo, era deschisă tot timpul, funcționând ca hotel, în așteptarea revenirii tuturor acelor defuncți; douăzeci de guri de hrănit, douăzeci de salarii de achitat în fiecare lună. Nu mai dormeam. Și Gaia suferea de insomnie. Îi înțelegeam acum privirea chinuită, obiceiul de a sta mereu închisă la ea în birou, îndârjindu-se să poarte acea bătălie imposibilă. Pentru ce se sacrificase ea? Pentru datoria de a menține un nume la înălțime, în ochii celorlalți și în propriii ei ochi? Într-adevăr, toți avocații, bancherii și notarii aveau, la fel ca ea, privirea aceea surdă, ațintită într-o singură direcție. Carmine, nu. Carmine, venind călare, cu cârlionții lui albi, pe care vântul nu-i clătina din loc, mă întâmpina cu râsul pe buze… De luni de zile nu-l vedeam altfel decât înconjurat de notari și de avocați sugrumați în vestele lor și în redingotele negre, mulate pe talie.

Imediat ce se putea, fugea de acolo. Trebuia să fug și eu dintre zidurile alea și de bărbații aceia pe care îi admirasem așa de tare pe vremea când mă ocupam de administrație la Carmelo, dar pe care acum îi vedeam ca pe niște pușcăriași într-o închisoare pe care și-o construiseră singuri, zi după zi. „Domnia Voastră, principessa, dacă îmi îngăduiți, bărbat trebuia să vă nașteți.“ Fusese o vreme când fraza aceea mi se părea cea mai înaltă recunoaștere pe care o puteam primi de la alții, acum însă spaima de a ajunge ca Gaia mă apăsa pe piept și îmi tăia răsuflarea.

Orașul avea ce să te învețe. Puterea aceea, alcătuită din cupole maiestuoase, palate și turnuri rapace, doar puțin îmblânzite de dantelăriile trufașe ale porților, gâtuia trecerea furnicarului de sărăntoci care se speteau să slujească și să surâdă, amintindu-le tuturor, bogați și săraci, să adune bani pentru a combate frica de moarte, un cuvânt care nu e mai înspăimântător, în realitate, decât cuvintele „boală“, „sclavie“, „tortură“. Nu aveam să mă mai confrunt cu moartea, cu finalul acela care, atunci când nu te mai temi de el, face să fie eternă fiecare oră gustată din plin. Dar trebuia să fim liberi, să profităm de fiecare clipă, să experimentăm fiecare pas al drumeției pe care o numim „viață“. Liberi să observăm, să studiem, să privim de la fereastră, să pândim prin acea pădure de palate orice fir de lumină care se strecoară dinspre mare prin obloane… Cineva stinsese toate felinarele, sirenele din port salutau o navă invizibilă, zgomotele obloanelor trase se înălțau unul după altul. Strigătul vânzătorilor de pește urca dinspre străduțele care tăiau Via Etnea, biruind chemarea omului cu zăpadă, care evoca arșița ca să-și vândă „scuipatul Muntelui“… Dar toate astea nu se petreceau acolo, pe strada aceea elegantă, cu ușile de intrare ale băncilor, grele și somptuoase ca niște sicrie. Ușile de la Banco di Sicilia tocmai fuseseră larg deschise și iată-l acum și pe primul funcționar cum traversează strada. Nu era un mic amploaiat, se vedea după croiala desăvârșită a costumului de culoare închisă și după bastonul agil și lucios. Bărbatul acela avea cu siguranță aceeași privire fixă și dură ca a avocatului Santangelo și se pregătea să-și înceapă ziua de șef, bucuros să dea ordine și să umilească. Nu, nu aveam de gând să devin angajata averii mele. Primul pas era să nu primesc în ziua aceea pe nimeni.

Jacopo, cu zâmbetul său ironic, mă cheamă din adâncul cufărului, trebuie neapărat să deschid cufărul acela. Pe vremuri mi-a vorbit despre bogăție și paupertate, dar eram prea tânără pe atunci. Într-un fel, mi-a spus că atât una, cât și cealaltă pot fi dătătoare de viață și de moarte. „La Carmelo, pe 27 martie o mie nouă sute doisprezece. Mâine plec. Îmi văd de drumul meu. Nu există viață în aceste minți marcate de orgoliu. Mă simt un ticălos că las toate greutățile pe

umerii Gaiei. Dar la ce bun să lupți împotriva istoriei? Ar fi de datoria mea să mă închid împreună cu ea în această pușcărie și s-o urmez în speranța ei absurdă de a face să dăinuie o mentalitate și o bogăție furată din sudoarea celor obidiți, care oricum va fi curând înghițită de burghezia a cărei tărie e aviditatea recentă. Iar dacă nu va fi burghezia, atunci… o stafie cutreieră Europa. Mă declar laș, dar plec pe drumul meu. Singura amărăciune și vinovăție pe care o iau cu mine, ca pe o povară grea, e Beatrice. Ar trebui s-o pregătesc pentru viață, s-o pun să studieze, lumea cea nouă va fi a medicilor, a inginerilor, a chimiștilor. Plec, restul e tăcere.“

Beatrice spunea că Jacopo ar fi fost la fel de frumos ca Ignazio dacă nu ar fi mers adus de spate… Încovoiat sub greutatea poverii sale, Jacopo cutreieră acum pe străzi necunoscute mie, străzi lungi și întunecate, fără arbori sau case. Unde se duce oare?

— Vezi, Beatrice, așa face mereu. Îmi spune ceva, pe urmă pleacă.

— Nu mai vorbi așa, că mi se face frică! Doamne, ce mă mai sperii, Modesta! Dar ce ți-a spus?

— Multe lucruri bune și drepte pe care le dorește pentru fericirea ta și a mea.

— Of, Doamne! Gata acum, ajunge, hai să dormim. Ia-mă în brațe. Mă tem să nu-l văd și eu.

Beatrice se înghesuie în mine. Îmi place să-i simt tremurul: cum se naște, cum încet-încet se liniștește în brațele mele, până când mâna care cade ori apăsarea capului ei pe pieptul meu mă aruncă împreună cu ea într-un somn adânc, fără amintiri. Dacă ar fi să mă iau după ce mi-au spus, am dormit două zile și două nopți.

41.

— Vând totul. Am zis că vând totul. Palatul îl închiriez băncii: avocatul Santangelo e de acord, se va preschimba totul în aur și-n câteva titluri. Pe urmă vom vedea. Nu peste mult timp va fi nevoie de o valiză de bani ca să cumperi o bucată de pâine. Vila de la mare ne va ajunge și va fi și un beneficiu pentru Ippolito. Aici nu poate să coboare pe străzi și asta se resimte în sănătatea lui. La Carmelo se obișnuise să lucreze cu grădinarul, să stea în aer liber și…

— Și a fost o mare greșeală! S-a dus vorba despre ce pocit e prin toate satele. Una e să-ți închipui și alta să vezi cu ochii, fata mea, și ți-ai pierdut din autoritate! Pe urmă, dacă, așa cum spui, la greșeala asta dintâi mai vrei să adaugi una, să te retragi într-o casă micuță, care nu înseamnă nimic, tare greu o să mai fie să nu ți-o pierzi de tot, autoritatea.

— Dar eu nu vreau să am nicio autoritate, Carmine. Poate că n-am vorbit limpede. Vreau să scap de toate pământurile.

— Să dai și pământurile? Ei, nu, asta nu pricepusem! Eu și cu răposata principesă ne-am încrezut în tine, dar văd că tot muiere ești, și leneșă pe deasupra. Gata, ai și ostenit să muncești?

— Treaba mea. N-ai cum să înțelegi tu. Nu-mi place munca asta. Eu vreau să studiez!

— Să studiezi? Auzi vorbă! Și ce înseamnă să studiezi?

— Vezi că nu poți să înțelegi? Atunci sunt leneșă și sunt muiere, zi-mi cum vrei.

— Nu mai zic nimic. Dar când o să se afle că vinzi o să se vorbească între ei și n-o să mai afli niciunul care să-ți dea cât face pământul cu adevărat. O să-ți dea o nimica toată, cum s-a întâmplat luna trecută cu moșia Suormarchesa, cea de la Serradifalco: a trebuit să se vândă la licitație cu strigare și Don Calò a luat-o pe doi bani.

— Atunci nu mai aștepta să le scoatem la licitație și să vină Don Calò, cumpără tu. Du-ți la bun sfârșit planul pe care ți-l tot faci de douăzeci de ani.

— Văd că ești șireată foc. Numai că eu n-am furat, am luat doar ce mi se cuvenea pe ce-am muncit, în vreme ce principele și băieții lui, nu că vreau să-i vorbesc de rău pe morți, dar se țineau doar de joacă, studiau pe cărți și se uitau la stele. Și, pe urmă, pentru copiii mei am făcut ce-am făcut.

— Copiii tăi? Care copii?

— Doi copii am… Nu știai?

— De unde să știu dacă nu mi-ai spus?

— Trebuia să-ți spun eu? Se uită omul în jur, pleacă urechea. Ai ajuns ca boierii. Te tot ții numai de lucruri fără folos… Tare am mai pătimit în ăștia patru ani de război. Dar s-a făcut voia lui Dumnezeu și Mattia s-a întors acasă, tocmai când ai născut tu, iar acum mi se întoarce și Vincenzo, că-l dăduseră dispărut pe front. Ai și tu copil, ce, ai uitat? Dacă vinzi tot, lui ce-i mai lași? Poți să ai de mâncare pe zece ani, pe douăzeci, dar de pământ e nevoie ca să aibă copiii o stare. Iar tu, ai și tu un copil!

— E și copilul tău.

— Nu-mi poartă numele!

— Se vede că ești bătrân, după cum vorbești, „numele“, „starea“! Fiul meu o să-și croiască drum cu mâinile proprii. Noi, tinerii, suntem altfel.

— Oți fi! Da’, cum spui și tu, eu mi-s om de pe vremuri și la mine datoria de tată trece înainte. Și, că tot veni vorba: ai mei nu trebuie să afle de slăbiciunile mele. Tu ești o copilă, doar cu câțiva ani te întrece Mattia.

— Atunci?

— Nu putem să ne vedem ca mai înainte. Băieții mei nu trebuie să afle.

M-am repezit să-l lovesc, dar de data asta nu m-a lăsat să dau în el. Mi-a prins mâna și, ținându-mă la distanță, a rostit cu o voce de gheață, pe care nu i-o cunoșteam:

— Stai binișor, carusa, a trecut vremea zbenguielii! Să stai binișor, ne-am înțeles? Și să faci bine să uiți! Carmine a și uitat. Totdeauna cum porunciți, principessa.

— Pe ăsta trebuie neapărat să-l luăm cu noi, e un tablou unic, la fel și peisajul ăsta, uite! Chiar dacă ție nu-ți prea plac, trebuie să le păstrăm. O să le punem pe toate într-o cameră. Unchiul Jacopo spunea că o să capete o valoare inestimabilă cu vremea. Noroc că a făcut o listă cu cele pe care le semnala ca prețioase. Știa totul despre pictură, despre sculptură și chiar despre arhitectură. Ce eliberare, Modesta! Ai văzut că mi-a revenit culoarea în obraji, cum țineai tu, și că m-am și îngrășat puțin? Hai, îmbrățișează-mă și zâmbește! Chiar nu suport să te văd așa tristă. Să sperăm că o să-ți treacă repede boala asta. Ce ți-a spus medicul… Anemie? Așa ți-a spus? Abia aștept să iau lecții de șofat cu tine. Ce idee bună ai avut să vinzi dricul ăla și să cumperi un automobil micuț. Fără șofer o să fim libere să mergem unde poftim, o să conducem noi, gândește-te numai, ce frumos! Dar cum te simți? Mai bine? Vino, fiindcă e o masă Empire splendidă, pe care mi-aș dori s-o luăm, dar vreau și părerea ta.

Ați auzit glasul lui Beatrice? Carmine a plecat, iar ea a intuit golul în care mă prăbușisem și că aveam nevoie de ea.

Până acum câteva minute, intenționam să mă măsor cum se cuvine cu amintirea uneia dintre etapele obligatorii pe care ni le impune viața — să abandonăm pe cineva ori să fim abandonați la rândul nostru — și să trec sub tăcere abandonul lui Carmine. Dar cuvintele și-au luat singure dreptul la viață, fără să ceară voie de la inteligența mea, cum se întâmplă totdeauna în „chestiunile de inimă“. Nu vă faceți totuși griji. N-o să vă povestesc acum pas cu pas lupta pe care o dă fiecare ca să poată uita. Am suferit exact la fel ca toată lumea. Dar iubirea nu e absolută, nici eternă și nu există doar iubirea dintre un bărbat și o femeie, dacă se poate, consacrată matrimonial. Se poate iubi un bărbat, o femeie, un pom și chiar un măgar, cum ne spune Shakespeare.

Răul stă în cuvintele pe care tradiția le vrea absolute, în semnificațiile denaturate pe care vorbele continuă să le îmbrace. Mințea cuvântul „iubire“, exact la fel cum mințea cuvântul „moarte“. Mințeau multe cuvinte, mințeau aproape toate. Iată ce aveam de făcut: să studiez cuvintele, exact așa cum se studiază plantele și animalele… Iar pe urmă să le curăț de mucegai, să le eliberez de urmele încrustate de secole de tradiție, să inventez unele noi, și mai cu seamă să le cern, pentru a nu le mai folosi pe cele de toată ziua, cele mai putrede, cum ar fi: „sublim“, „datorie“, „tradiție“, „abnegație“, „smerenie“, „suflet“, „pudoare“, „inimă“, „eroism“, „sentiment“, „pietate“, „sacrificiu“, „resemnare“.

Am învățat să citesc altfel cărțile. Pe măsură ce întâlneam un cuvânt, un adjectiv, îl scoteam din contextul lui și-l analizam, ca să văd dacă puteam să-l utilizez în contextul „meu“. În cursul acelei prime tentative de a identifica minciuna ascunsă îndărătul cuvintelor evocatoare chiar și pentru mine, mi-am dat seama câtora dintre ele și deci câtor false concepte le căzusem victimă. Iar ura mea a crescut din zi în zi: ura de a descoperi că ai fost înșelat.

Am descoperit vorbele cu care să-l ucid pe Carmine. Am aflat ceea ce știu toți poeții, că poți ucide cu niște cuvinte, nu numai cu pumnalul sau otrava:

Mă ucizi, însă chipu-mi

îți va rămâne săpat adânc

în privire.

Noaptea

pleoapele tale vor lăcrima

țintuite.

Și, cu gândul la Beatrice de la începutul iubirii noastre, la Beatrice de atunci, înainte s-o uit:

Ce anume îți poartă pasul

prin ascunse, nedezlegate

anotimpuri,

ție, care pălești la cea mai ușoară

adiere

și cazi dezmembrată

la cel mai slab foșnet

de umbre pe iarbă?

Nu vă fie teamă, n-o să mă apuc să vă spun toate poeziile care mi-au năvălit în minte ca o revărsare de ape.

— Dar ce faci, Modesta? N-ar trebui să lucrezi atât. Iartă-mă că am venit să te caut. E așa de plăcut pe malul mării la vremea asta. Am aprins un foc, astă-seară cinăm pe plajă. Pietro a prins o mulțime de pești de dimineață. Să-l vezi numai ce caraghios e, vrea să credem că a pescuit și Ippolito! Vino, suntem așa de fericiți cu toții, nu lipsești decât tu.

Și chiar păreau toți fericiți să alerge la porunca lui Beatrice, care transformase la iuțeală micul golf într-o sufragerie strălucind de tacâmuri de argint și de porțelanuri luminate de lămpile cu acetilenă de pe nave. Cel mai fericit dintre toți era Ippolito, care, ținând-o de mână pe domnișoara Inès, stătea cu privirea pironită asupra mării. Oare și lui îi vorbea despre libertate marea? Probabil că da, căci ochii lui lăcrimoși, lipsiți de gene, se măreau când privea într-acolo. Și un ecou îndepărtat de înțelegere aproape că i se ivea în privire acum, când și-o muta asupra mea. Înfricoșată, am avut senzația limpede că ochii aceia mă priveau cu recunoștință, în timp ce el repeta: „'mos, mama, 'mos“. Din fericire, domnișoara Inès a izbucnit într-unul din acele hohote neașteptate de râs, care îi scuturau cârlionții negri, gâtul și sânii. Din fericire, fiindcă eram pe punctul s-o rup la goană dinaintea acelor vorbe adresate mie.

— Ați auzit, principessa? A spus „frumos“. Cu mine a mai spus și altădată, și multe alte cuvinte. Dar, cum mă așteptam, de dumneavoastră îi e rușine. Ați văzut cum a slăbit? Știți că termină de vopsit gardul grădinii, cu ajutor de la grădinar, și că aproape nu-i mai tremură mâinile?

Cu o spaimă crescândă, observam privirea acelei biete creaturi, care urmărea buzele lui Inès și apoi se uita la mine cu un soi de satisfacție la auzul isprăvilor relatate de zia, cum îi spunea acum. Avea simțul familiei, nimic de zis, lighioana aceea. Am încercat să râd în sinea mea. Dar m-a săgetat bănuiala că doar fiindcă l-au ținut închis nu avusese și el parte de viață și, constatând ce progrese făcuse, chiar și la vârsta lui, numai pentru că se ocupa cineva de el, mi s-a pus un nod în gât și am simțit cum mă podidește plânsul; a trebuit să dau fuga

înapoi, la mine în cameră, unde am plâns cu sughițuri ceasuri întregi. Pentru Ippolito plângeam oare?

42.

Marea aștepta, o scrutam cu privirea de copil, amplă și rătăcitoare, a lui Eriprando. Era vară și trebuia să-i fur acelei mări avare un pic din libertate. Ca să pot face asta, trebuia s-o înțeleg, s-o ating cu tot corpul, cum știa să facă Beatrice. Curios lucru, Beatrice, la fel ca atunci când dansa, când alerga de-a lungul plajei, aproape că nu mai șchiopăta deloc. Să mă decid să intru în apa aceea a fost cel mai greu lucru de care mă izbisem până atunci. Era aspră marea, mă respingea cu avariție. Mă luptam să prind corpul acela lichid, care îmi scăpa mereu, plin de surprize. Îmi tot pierdeam echilibrul, dădeam iute înapoi, în patru labe, și mă pomeneam azvârlită pe plajă, respirând cu greutate.

— Să mă iertați că intervin, domnișoară, dar n-o să învățați niciodată dac-o să vă tot bateți așa cu valurile. Mării trebuie să i te lași în voie. De zece minute vă tot observ și… chiar voiam să vă întreb pe unde se ajunge la vila Suvarita. O caut pe principesa Brandiforti.

Vocea aceea care rostogolea, de la înălțime, vorbe moi, graseiate, peste nisip, fără să tulbure liniștea, m-a făcut să-mi ridic ochii, care mă usturau de la apa sărată; n-am văzut însă decât o cămașă albă în soare.

— Vă rog să-mi scuzați îndrăzneala, domnișoară, dar dumneavoastră aveți nevoie de un profesor de înot, iar eu de o vilă de care nu reușesc să dau. Vila unei oarecare…

— Am înțeles. Eu sunt principesa. Spuneți ce doriți.

— Vai, scuzați-mă! Nu credeam. Dar ce spun? Vă rog încă o dată să mă scuzați. Nu intenționam să vă deranjez. Dacă aveți amabilitatea să-mi spuneți unde e vila, merg și vă aștept în casă.

— Dar pe mine mă căutați sau vila?

— Pe dumneavoastră, dar… o clipă, să-mi pun haina. Era foarte cald în pădure.

— Deci?

— A! Carlo Civardi, medic. Sunt trimis de avocatul Santangelo. Văd că mă priviți neîncrezătoare. Sunt obișnuit și, ca să vă liniștesc, vă spun că nu sunt chiar așa de tânăr cum par. Peste o lună fac douăzeci și opt de ani. Dar, dacă aspectul meu nu vă trezește încredere, nu-i nimic. M-am obișnuit și cu asta. Înțeleg. În fond, venisem fără prea multe speranțe. Îmi place mult Sicilia, din păcate văd că și aici domnește, chiar mai mult ca la noi, ideea preconceptă că in senectute sapientia[18].

— Dar de unde veniți?

— De la Milano, principessa, minunat oraș, dar cam umed. Ca să fiu sincer, am avut ușoare probleme cu articulațiile, care mi-au sugerat să nu mă încred în negurile poetice ale Nordului și m-au, hai să zicem, împins spre Sud, în căutare de soare. Ce frumoasă e insula asta a dumneavoastră! Am străbătut-o în lung și-n lat, până m-am oprit aici, la Catania.

— Și de ce v-ați oprit la Catania?

— Vechea poveste, știe toată lumea, e simplu: unchiul meu e doctorul Lenzi, prieten cu avocatul Santangelo. Lucrez cu el. Văd că ați rămas perplexă. O să vin cu unchiul, el are părul alb, iar asta, firește, inspiră încredere. Văd că zâmbiți, din fericire, chiar dacă râdeți de mine. Încep să cred că ceea ce spune despre dumneavoastră avocatul Santangelo corespunde adevărului.

— Ce spune avocatul Santangelo?

— Păi, că sunteți mână de fier. Că…

— …că n-am încredere în nimeni, că sunt rece, distantă și avară.

— Ei, nici chiar așa.

— Chiar așa. Are dreptate avocatul Santangelo.

— Atunci, cu permisiunea dumneavoastră, nu vă mai deranjez.

— Unde plecați? Nu-i de ajuns că arătați ca un băiețel, vă mai și dați bătut imediat, ca un copil.

— Așa spuneți?

— De ce nu vă machiați să păreți bătrân?

— Poftim?

— Cum fac comedianții: ochelari, păr dat cu alb, barbă falsă. Chiar așa, de ce nu purtați barbă?

— Dar am mustață! Și, pe urmă, la noi aproape că nimeni nu mai poartă barbă. E mai igienic.

— Serios? Necazul e că pe aici se poartă încă. De ce nu vă lăsați barba să crească? V-ar ajuta să păreți măcar de douăzeci și patru, douăzeci și cinci de ani, în loc de optsprezece.

— Optsprezece, Doamne! Am înțeles și vă rog să mă scuzați de deranj.

— Un moment, vă rog. Știți să înotați?

— Cum?

— Dacă știți să înotați și mă învățați și pe mine, pot să închid un ochi în privința vârstei și să-l dau pe mâna dumneavoastră pe principe.

— E un șantaj?

— Luați-o cum vreți. Eu trebuie să învăț să înot.

— Nu e de demnitatea unui medic, dar nu pot decât să accept. Am numai doi pacienți și, pe deasupra, nici nu plătește vreunul… Atunci, pot să-l consult pe principe? E ceva grav?

— Da' de unde! Doar că doctorul bătrân a murit. O să-l puteți consulta mâine, dar să veniți cu un costum de baie. Acum vă rog să plecați. E obositor să vorbesc cu soarele în ochi. La revedere!

Ați înțeles deja că, neștiind cum să mă port cu băiatul acela, împrumutasem manierele abrupte ale răposatei principese. Funcționa totdeauna. L-am auzit, după o clipă de pauză și nesiguranță, cum se repede în direcția pădurii, împiedicându-se la tot pasul.

Ce de lucruri învățasem de la acea remarcabilă bătrână! O simțeam ridicându-se înăuntrul meu, cu capul sus, în solitudinea ei orgolioasă, în timp ce Modesta, intimidată de străinul acela, i se agăța de poale. Oare și Gaia urla atât pentru că îi era câteodată frică de oameni, cum îmi fusese mie frică de medicul acela care vorbea așa de frumos? Dar de ce mi-era frică? Închid ochii ca să răscolesc în trecut și mă întâmpină o procesiune de călugărițe, de bătrâni, de chipuri fără vârstă de slujnice la mânăstire. Medicul acela era primul tânăr pe care-l întâlneam. Făcusem bine că i-am spus să revină, trebuia să întrerup procesiunea care mi se părea acum odihnitoare, în

comparație cu privirea încordată a acelui băiat. Am rămas uluită să descopăr că mi-era frică de tinerețea lui. Dar nu aveam decât douăzeci și unu de ani și n-aveam încotro, cu frică sau fără, trebuia s-o înfrunt, odată cu tinerețea lui, și pe a mea.

— Cine e ăla de acolo, Modesta?

— Noul medic.

— Nu-mi vine să cred. Pare un băiețel. Și, pe urmă, dacă chiar ar fi, tu îl primești în ținuta asta, Modesta? Nu trebuia să-l primești așa!

Sunt în picioare și o pălmuiesc, dar nu așa de tare cât să-i dea sângele, ca prima dată. De acum știu cum să-i alung prejudecățile care, din străfundul a douăzeci de ani de obișnuință, ies iar la iveală, sumbre, în lacul azuriu al privirii ei. Plânsul o liniștește și, fie de frica mea, fie pentru că așa, pălmuită, se poate justifica față de sine însăși, acceptă din nou viața și e din nou fericită.

Râde acum Beatrice împreună cu medicul pe care mai înainte nici nu voia să-l vadă, se amuză de tentativele mele stângace de a rămâne la suprafață. Trebuie să fiu caraghioasă foc când înghit apă cu ghiotura, la numai doi metri de plajă. Ei doi se îndepărtează liberi, despicând cu mișcări sigure marea, și râd de zor, în vreme ce eu pot să plutesc și să înaintez câteva brațe, numai cu condiția să se vadă fundul apei. Cine știe când aveam să izbutesc să ajung și eu acolo, unde nu se mai vedea decât o masă întunecată de apă răscolită de bătaia soarelui? Din barcă observasem ore întregi acele tentacule lente, care-i sondau răbdătoare secretul. Încă o lună, două — din fericire, toamna era încă departe — și, cu ajutorul băiatului aceluia, o să reușesc… Iată-i că râd iar… Au ajuns la stânca Profetului. Stânca aceea devenise visul meu. Studiam, citeam, mă ocupam de Eriprando, dar în străfundurile ființei mele stânca se ivea ca o făgăduință.

Zilele au trecut rotindu-se în jurul acelei făgăduințe, acelui profil de lavă care ieșea la suprafață, când gânditor, când încruntat, dintr-un ochi de apă ce, văzut de pe plajă, părea întotdeauna verde. Până ce, într-o bună zi, am putut constata că nu era o iluzie optică: într-adevăr, în jurul capului celui mare al Profetului, marea era totdeauna de culoare verde. Cu ajutorul lui Carlo, reușisem până la urmă. Tremuram toată de emoția traversării, dar și pentru că, într-o singură noapte, afară se răcise. Aproape că nu mai rămăsese timp, la orizont se arătau deja norii. Era și el emoționat. Stătea deoparte, tăcut și

distant, după ce mă ajutase să mă cațăr pe creștetul Profetului. Nu vorbea niciodată când eram noi singuri, trebuia s-o aștept pe Beatrice ca să-i aud glasul. Modelul Gaia funcționase prea bine… Dar de acum nu mai era cale de întoarcere. Poate că era mai bine așa. Nu reușeam să mă obișnuiesc cu tinerețea și inteligența care atacau cu o fervoare și un limbaj noi pentru mine. Trebuia să-i fur măiestria cu care știa să cânte pe claviatura cuvintelor, la fel cum făceam eu să răsune cu mii de nuanțe ecoul notelor la pian. De luni întregi prindeam din zbor fiecare adjectiv nou și îl repetam în sinea mea, ca să nu-l uit. Cu timpul, aveam să vorbesc și eu ca el, tot așa cum reușisem, cu timpul, să simt sub picioare lava solitară și imposibil de atins a acelei mici insule.

— Dar stai la soare fără umbrelă, Modesta? O să-ți distrugi pielea! Ți-am spus de atâtea ori. Ești deja neagră toată! E urât să ai pielea arsă de soare ca țărăncile.

— Însă, dacă-mi pot permite, principesa e în pas cu vremurile. Poate că o și știe. La Riccione sunt multe femei care au acceptat helioterapia, la sfatul nostru, al medicilor. Proprietățile curative ale soarelui sunt cunoscute de mult timp, numai că acest adevăr medical s-a izbit, ca întotdeauna, de pudoare, mai bine zis de un ideal estetic care maschează pudoarea. Vara trecută s-au văzut costume de baie total scandaloase, pentru soți, se înțelege! Dar vremurile se schimbă, nu poți opri în loc progresul, iar principesa, Beatrice dragă, poate având știință ori poate urmându-și instinctul ori dragostea de soare, cum are obiceiul de a spune, face un gest în favoarea eliberării femeii. Paloarea, fragilitatea nu sunt, în fond, decât hățuri foarte fine, destinate a înhăma și îmblânzi natura feminină, exact cum chinezii, în numele frumuseții, leagă picioruşele fetițelor. Nu, nu, Beatrice, nu te tulbura, văd eu că te plictisesc, meseria mea e de vină: deformație profesională.

— Nu mă plictisești, Carlo, numai că mi-a venit chef să jucăm popice, mergem?

Cei doi aleargă să-și ia jucăriile. Beatrice i-a permis să-i spună pe nume. E normal, nu sunt decât niște copii. Având știință, helioterapie, deformație profesională. Ce frumoase expresii!

— Nu, Beatrice, nu! Ești foarte amabilă, dar n-are rost să-ți dai atâta

osteneală ca s-o faci pe principesă să se intereseze de mine. Nu vezi că, și atunci când vorbesc, nu numai că nu mă ascultă, dar își închide ochii, de parcă…

— Dar ascult și, ca să vă dovedesc, vă spun că nutriți simpatie pentru socialiștii despre care se vorbește atâta.

— Pot să-mi permit să vă întreb cum ați înțeles asta?

— După cum vorbeați, zilele trecute, despre femei.

— Și nu v-ați scandalizat? N-ați pus să fiu gonit?

— Și de ce, mă rog, ar fi trebuit s-o fac?

— Dar… avocatul Santangelo îmi recomandase…

— Avocatul Santangelo nu mă interesează. Mă interesează în schimb să aflu despre aceste simpatii ale dumneavoastră. Nu-mi răspundeți?

— Scuzați-mă, principessa, sunt foarte nedumerit. Dumneavoastră aveți puterea de a mă surprinde mereu. Nu-mi imaginam că ați putea fi interesată de politică.

— Nu, nu ne interesăm defel de politică, Modesta! Cum de ți-a dat prin minte să glumești cu lucrurile astea? Nu vezi că-l bagi în încurcătură? Carlo nu are nicio simpatie pentru oamenii aceia fără Dumnezeu! Nu-mi place deloc când faci așa! Eu mă duc să fac baie.

— Nu, doctore, va sfătuiesc să nu vă duceți după ea, o s-o pierdeți. Lăsați-o să înoate. O să-i explicăm pe urmă lui Beatrice că nu-i nimic rău la socialiștii aceia. Cu Beatrice e nevoie de răbdare, dar și de timp. Văd că sunteți perplex. Credeți-mă, e mai bine așa. Sau sperați că Beatrice n-o să descopere niciodată? Dar de ce mă priviți așa de pierdut?

— Nu e asta. Dar nu v-am auzit până acum vorbind atât de mult și cu atâta blândețe. Vocea dumneavoastră mă încântă. Ar trebui să vorbiți mai mult.

— Nu mi-ați răspuns la întrebare. Cum ați devenit socialist?

— S-a petrecut la universitate. Două sau trei întâlniri prețioase, apoi totul a fost clar pentru mine.

— Sunt mulți socialiști la Milano?

— Mulți, da. Iar la Torino sunt și mai mulți. Și aici în Sicilia sunt mulți.

— Vorbiți serios?

— Da.

— Îi cunoașteți?

— Ca să fiu sincer, mă aflu aici pentru a lua contact cu tovarășii.

— Aha! Acum înțeleg de ce nu v-a preocupat în toate lunile astea să mai aveți și alți clienți în afară de noi. M-a surprins foarte tare lucrul acesta. Dar am pus-o pe seama bogăției și, iertați-mă, vă rog, pe seama lenei.

— Trebuie să recunosc că nimic nu vă scapă. Diagnosticul era aproape corect. Nu, lene, nu! Dar o oarecare soliditate economică mi-a permis să văd limpede ce e de făcut. Vă explic. De multă vreme, vocația mea de medic s-a izbit de o serie întreagă de realități ce i-au răpit aureola de sfințenie cu care mi se înfățișa în tinerețe. Mi-am dat seama că a fi medic în această societate nu înseamnă altceva decât a cârpi stricăciuni pe care condițiile de lucru din mine și din fabrici, prejudecățile, starea de sărăcie și murdăria le refac imediat, cu o viteză mult superioară bunelor noastre intenții de medici individualiști. La ce bun, în decurs de o viață, să salvezi o sută de persoane, din care nouăzeci și nouă sunt bogătași sau oameni înstăriți, când ai înțeles că medicina ar trebui în primul rând să prevină bolile tuturor, fără discriminare? În aceste condiții, profesia de medic echivalează cu cea a misionarului care merge în Africa să trateze leproși și să mântuiască niște suflete… pe al său, înainte de toate! Dacă stăm să ne gândim mai bine, nu sunt proști deloc: dacă n-ar mai fi durere, cum s-ar mai putea distra ei cu jucăriile preferate, pe care le numesc suflet, diavol, mântuire? Glumeam. Și pentru că mă simt pe cale să devin tipicar. Iar, ca să-mi închei acest mic discurs plin de pedanterie: meseria de medic are valabilitate doar dacă e însoțită de o acțiune politică având ca scop să dea tuturor case salubre, în care să se poată trăi, și spitale cu adevărat eficiente. Pentru a putea face asta e nevoie să se acționeze, să se acționeze în profunzime. Nu există altă cale.

— Asta înseamnă socialismul?

— Da, însă văd că ați căzut pe gânduri. Mă tem că v-am plictisit.

— Știți prea bine că nu numai că nu m-ați plictisit, dar… Ia nu mai

umblați după complimente!

— Câtă dreptate aveți!

— Recurgeți la cochetărie deoarece sunt femeie, iar asta vă permite să presupuneți că raționamentele expuse sunt prea profunde pentru…

— Touché! Vă cer scuze. Dar am așa de rar ocazia să discut cu femeile! În rândul socialiștilor sunt și femei extraordinare, cu adevărat extraordinare, dar încă foarte puține, din păcate.

— Să înot m-ați învățat, nu-i așa?

— Da.

— M-ați putea învăța… mi-ați putea face cunoștință cu cineva dintre socialiști?

— Aș dori să vă sărut mâna. Ce mână frumoasă aveți! Vă mulțumesc că n-o retrageți. Eu vă iubesc, principessa.

— Dar nu erați îndrăgostit de Beatrice?

— La Beatrice țin enorm, însă, de când v-am auzit cum vorbiți, am descoperit că țineam la Beatrice ca să ajung la dumneavoastră. Iertați-mă. Nu, nu vă retrageți mâna! I am not fond of love. Am suferit deja prea mult în numele iubirii. Dacă aveți intenția de a-mi lua orice speranță, vă rog să-mi permiteți să nu mai vin pe aici. Sunt destui medici în oraș. Acum trebuie să plec, principessa. Nu, să nu vă supărați pe mine dacă n-o să vin mâine. N-am nicio speranță, văd asta! Mă puteți considera laș, dacă vreți, dar să nu-mi purtați pică fiindcă eu v-am iubit pentru un ceas.

18 „La bătrânețe vine înțelepciunea“ (lat.).

43.

Prima săptămână în absența lui Carlo

— Și chiar n-o să mai vină? Dar de ce, Modesta, de ce?

Era mai bine să nu-i răspund…. „Mă puteți considera laș, dar să nu-mi purtați pică fiindcă eu v-am iubit pentru un ceas!“ Era o figură băiatul ăsta subțirel, cu mersul stângaci.

A doua săptămână în absența lui Carlo

— Atunci e adevărat ce ai descoperit despre el? Nu glumeai?

— Dar ce-am descoperit, Beatrice?

— Ce, ai și uitat? Hai că ți-aduci aminte! Că e socialist! De asta l-ai alungat?

— Chiar tu mi-ai atras atenția că noi avem norocul de a nu cunoaște pe niciunul dintre acei oameni fără Dumnezeu.

— Atunci e adevărat? Pare imposibil. Ce păcat, era așa de vesel!

Era mai bine să nu răspund.

— Dar de ce nu-mi răspunzi când vorbesc despre el? Nu pot să te sufăr când faci așa! Parcă ai fi bunica Gaia. Ești exact ca ea, închisă și egoistă. La mine nu te gândești niciodată.

— De ce nu mă gândesc la tine?

— Păi, sigur! Ție ce-ți pasă dacă nu mai vine Carlo? Tu stai tot timpul închisă în camera aia afurisită, ai de lucru. Of! Dimineața cu avocatul Santangelo, după-amiaza singură, pe urmă numai cu Eriprando și…

— Și cu tine, mi se pare, nu?

— Ce să zic, mie îmi arunci ce rămâne… Și eu mă plictisesc de moarte! Mai ales acum, că s-a și înnorat. Of, ce plictiseală!

— A sosit toamna, Beatrice!

— Măcar înainte puteam să merg la plajă. Și nu că nu-l iubesc pe Eriprando. Dar e mic. Ce vrei să vorbesc cu el? Cu Carlo puteam sta de vorbă!

— Dar e socialist, nu uita, Beatrice.

— Nu uit. Asta e ceva foarte grav, știu. E grav, nu-i așa, Modesta?

A treia săptămână în absența lui Carlo

— Ce de jocuri m-a învățat! Ți-aduci aminte când a venit cu rachetele? Tu nici nu știi ce distractiv era să jucăm badminton, n-ai cum să înțelegi, fiindcă n-ai vrut cu niciun chip să înveți. Îmi promisese că o să-mi aducă multe jocuri noi, când se termină vara… Când se termină vara și suntem siliți să stăm închiși în casă e neapărat nevoie, așa zicea, să ne inventăm distracții, pentru a evita letargia în care cade natura. Zicea că toamna și iarna sunt anotimpuri mai dificile, dar sunt și mai… mai…

— Constructive, Beatrice!

— A, da, constructive! Da, datorită fanteziei! Și că vara, cu toate că e fascinantă, pe termen lung se poate dovedi dispersivă. Ce bine mai știu să se exprime cei de pe continent! Poate din cauză că au parte, cum zicea el, de ierni lungi și sunt siliți să gândească mult?

— Poți să spui și: să se joace cu inteligența lor.

— A, da, așa a zis, drăguț, nu? Ce ciudat, eu credeam că cei de pe continent sunt toți blonzi și serioși, dar el are părul negru, și ochii tot negri, și glumește tot timpul. Ce-i drept, mâinile-i sunt albe, mai știi minte ce mâini albe avea? Dar ce spun eu? Tu nici nu te-ai uitat la el, de unde să știi? Dar de ce sunt toți așa de supărați pe socialiști, Modesta? El n-arată deloc a căpcăun. Poate că e și el excepție, ca unchiul Jacopo, care, deși nu credea în Dumnezeu, era tare bun.

— O fi o excepție, Beatrice.

— Dacă e așa, atunci de ce nu-i scrii să se întoarcă? Poate că, sub influența ta, cu vremea, n-o să mai fie socialist.

— Dacă îi duci așa de tare lipsa, de ce nu-i scrii tu să se întoarcă?

— Eu? Ai înnebunit! Eu sunt o domnișoară și o Brandiforti!

— N-am înnebunit deloc. Tu îi simți lipsa, tu ar trebui….

— Ești geloasă, asta e! Ești geloasă și de asta nu vrei să-i scrii. Te-am citit eu! Ai găsit scuza că e socialist și cu asta mi-ai închis gura. Ești geloasă…

Era mai bine să nu-i răspund și s-o las să plângă, măcar că plânsul acela mă îmboldea s-o iau în brațe și-mi transmitea și mie tremurul dureros, insuportabil, care o făcea să șchioapete și mai tare de câteva zile încoace.

— Ești geloasă pe Carlo, spune drept! Ești geloasă!

Două zile după a treia săptămână în absența lui Carlo.

— M-am hotărât să-i scriu eu lui Carlo, pentru că am înțeles că nu l-ai alungat fiindcă e socialist, ci fiindcă ești geloasă. Și, pe urmă, poate că, vorba unchiului Jacopo, să fii socialist nu-i un lucru atât de îngrozitor cum se spune.

— Ești liberă să faci cum vrei, Beatrice.

— Asta ce înseamnă, mă rog? Și bunica zicea așa și pe urmă… Ce înseamnă? Că n-o să-l primești bine sau că nici măcar n-o să vrei să-l vezi? Măcar spune-mi de pe acum! Să știu ce am de făcut!

Acum că se răzvrătea în sfârșit, puteam să vorbesc; dar și pentru că nu voiam să mă ia drept Gaia. Am luat-o în brațe și am încercat să-i țin o clipă în loc cârlionții agitați de ani întregi de spaime și de nesiguranță. Trebuia să țin pe loc chipul acela mic, ce tresărea la orice umbră sau la cel mai ușor zgomot.

Îi iau obrajii în mâini, zulufii îmi cad peste degete, moi ca odinioară. Și, deși acum nu-mi mai tulbură niciun freamăt privirea, atingerea lor îmi insuflă o liniște fără tresăriri, poate mai profundă decât voluptatea de odinioară.

— Ascultă, Beatrice! Ascultă-mă și tu o dată! Eu nu sunt ca bunica ta, chiar dacă am învățat multe de la ea. Eu te iubesc în alt fel decât ea. Nu vreau altceva decât să-ți fie bine. Nu sunt împotriva lui Carlo, am mare încredere în tine și faptul că ți-e așa de drag mă convinge că s-ar putea ca a fi socialist să nu fie ceva rău. Mai știi?

— Nu e nimic rău în asta, nimic.

— Cine ni i-a vorbit nouă de rău pe socialiști? Ia, adu-ți tu aminte.

— Păi, avocatul Santangelo, mătușile și… toți ceilalți.

— Dar sunt cu toții oameni antipatici, nu-i așa? Enervanți foc.

— O, Modesta, nici nu-mi mai aminti! Atunci Carlo nu ți-e antipatic?

— Beatrice, adună-ți căpșorul o clipă, uită-te în ochii mei. Carlo nu-mi e nici simpatic, nici antipatic. Pentru mine nu e decât un medic care venea să controleze sănătatea lui Ippolito și a lui Eriprando. Dar, dacă pentru tine compania lui e importantă, o să caut și eu să-l cunosc și să-l iubesc așa cum îl iubești tu.

— Dar eu nu-l iubesc, Modesta, ce tot spui acolo? Mă distrez cu el, atâta doar!

— Bine, atunci o să caut să mă distrez și eu cu ce spune!

— O, asta și voiam, Modesta! Ce bine că ai înțeles! Am avut gânduri rele despre tine! Dar când stai și nu spui nimic, mie mi se face frică. Eu nu-s inteligentă ca tine sau ca bunica, voi înțelegeți și când nu se vorbește. Așa era și unchiul Jacopo, dar eu, una, eu… am nevoie să mi se explice, iar acum că mi-ai spus, te cred. Te cred și te iubesc tare, tare de tot. Pe tine te iubesc, nu pe el. Nu trebuie să fii geloasă. Cu el doar mă distrez.

— Și când vine?

Roșeața intensă, care îi urca dinspre gât spre pomeții obrajilor, cum nu mai văzusem la Beatrice, m-a tulburat așa de tare, încât pentru o clipă am avut senzația că mă cuprinde din nou vechea pasiune pentru ea. Am închis ochii ca să pot înțelege. Nu, era doar o amintire (poate un regret?) a vremurilor când cutreieram mână în mână pe coridoare și prin grădini, iar eu tremuram la schimbările ei de dispoziție bruște și imprevizibile.

— De ce ai închis ochii, Modesta? Te simți rău? Ce frumoasă ești tu când închizi ochii! Cu ochii închiși ești mai frumoasă și totdeauna îmi vine să te sărut, dar nu putem.

— Și de ce nu putem?

— Fiindcă am treabă.

— Dar Carlo ți-a răspuns? Când o să vină?

— E jos, în salon, așteaptă. De asta nu te sărut. Mă temeam că n-o să vrei să-l vezi, așa că i-am spus lui Argentovivo să-l roage să aștepte jos. Așteaptă de mult. Vino, hai, acum că totul s-a lămurit, vino!

— De ce nu te duci singură?

— Dar nu șade frumos, Modesta! Eu sunt domnișoară, hai, vino!

— Da, sigur, vin, dar numai azi, să știi. Pe viitor, îți dau voie să-l vezi singură. Eu conduc acum casa, nu? Vremurile s-au schimbat, Beatrice.

— Dar ce-o să zică lumea?

— N-am hotărât noi să nu ne pese de ce zice lumea, cum ne-a sfătuit Jacopo?

— Ai dreptate. O să mai văd pe urmă, dar astăzi nu! Mi-e frică!

Mânuța ei tremurândă mă trăgea ca odinioară (acum câți ani oare?). Însă pe atunci chipul ei palid nu era înflăcărat de roșeața aceea densă, care o face să-mi pară acum străină. Străină, însă dragă. Așa și trebuie.

În salon, dinaintea lui Carlo, roșeața i s-a topit la fel de repede cum apăruse. Atât de iute că, îngrijorată (oare cum putea trupșorul acela să reziste la asemenea emoție?), i-am încins șoldurile cu brațul, de teamă ca talia aceea subțire să nu se rupă cumva. Recunoscătoare, Beatrice s-a sprijinit de mine și împreună am mers în întâmpinarea băiatului care, acum că purta o jachetă de iarnă la două rânduri de nasturi, mi se părea mai înalt și mai țeapăn, de parcă îmbătrânise.

— Vedeți, principessa, că v-am urmat sfatul și mi-am lăsat barbă? Și, exact cum ați prevăzut, am câștigat ani și clienți. Sunteți prețioasă, principessa!

— Mă bucur că v-am putut fi de folos, doctore, și că vă stă bine cu barbă. Nu-i așa că îi stă bine, Beatrice?

— Ei, nu că s-ar putea numi deocamdată o barbă veritabilă, cum se văd pe aici, la Catania… Mai e nevoie de o lună-două ca să se cheme așa, sărmana. Cel puțin așa sper.

— Cu toate astea, se vede că vă stă bine. Adevărat, Beatrice?

Rigidă, Beatrice îmi apăsa atât de tare pieptul cu umerii ei, încât aproape că nu puteam vorbi. Carlo nu putea să se așeze dinaintea unor

doamne care țineau neapărat să stea în picioare, asta era regula. Așa că, încremeniți toți trei în mijlocul încăperii, arătam ca niște soldați gata de atac în așteptarea ordinului de luptă.

— Mă tem că Beatrice nu-mi aprobă barba. Mă privește de parcă nici nu m-ar recunoaște.

Beatrice n-a răspuns nimic. Iar în timp ce eu, care începeam să asud, încercam s-o împing spre un scaun, surâsul lui Carlo s-a prefăcut într-o grimasă de dezamăgire.

— Hotărât lucru, barba mea n-a avut parte aici, printre prieteni, de succesul pe care l-a repurtat în lume, printre dușmani. Ce-ar spune principesa dacă m-aș duce acasă să mă rad și m-aș întoarce peste vreun ceas? Așa putem s-o luăm de la capăt, ca și cum barba asta nici n-ar fi existat vreodată.

Pe neașteptate, întorcându-se către mine și îmbrățișându-mă, Beatrice izbucni într-un hohot de râs așa de puternic, încât Carlo făcu un salt înapoi, iar eu m-am văzut nevoită să mă proptesc pe picioare, ca să nu cad.

— Doamne, ce caraghios poate să fie, Modesta! Ai văzut cum își ciupea alea patru fire când a zis „hotărât lucru“? Dumnezeule, Carlo, tare mai ești caraghios cu barba asta! În viața mea n-am mai râs atâta! Mor, mă sufoc, nu alta!

Pe nesimțite, râsul ne-a molipsit și pe noi și, nu știu cum, din trei soldăței bățoși, cum eram, ne-am trezit tustrei așezați pe canapea și prăpădindu-ne de râs.

— Parcă am fi niște copii, a spus Carlo, adăugând la iuțeală: copii care se prefac că au barbă, firește!

Râsul pe care reușisem să-l domolim ne-a apucat din nou, cu furie, până când, ridicându-se în picioare, Beatrice a strigat:

— Ajunge, ajunge, Carlo! Nu mai pot, mă sufoc, fie-ți milă!

— Fie-ți milă? Ar trebui să-mi fie milă de tine, care n-ai avut pic de milă pentru încercarea mea de a intra cu patru fire de barbă în lumea austeră a eroilor noștri masculini și bărboși?

— Nu! Nu mai spune vorba aia, că mă sufoc!

— Ei bine, n-am să mai pronunț acest cuvânt scandalos, domnișoară

Beatrice! Am însă datoria de a susține cauza bărbii, care a fost dintotdeauna simbol al geniului și al virilității! Cel puțin în țara noastră, unde e păr din belșug. Ai fi în stare să râzi, fetițo, de barba lui Garibaldi, a lui Galileo Galilei sau Turati?

— Cine mai e și Turati ăsta? Tu îl cunoști, Modesta?

— Ah, fetiță ignorantă și iresponsabilă! Ceea ce faci dumneata e un act de lipsă de respect, nu numai față de strămoșii noștri, ci și față de luminoasa măreție a contemporanilor noștri, care cu greu dobânditele lor bărbi au înălțat stâlpii bărboasei noastre culturi.

— Doamne, Modesta, auzi, „bărboasa cultură“! „Bărboasa cultură!“

Și am tot hohotit, până când a intrat Argentovivo aducând ceaiul. Istoviți de atâta râs, ne-am năpustit în tăcere asupra dulciurilor, nici nu știam că veselia te poate obosi așa de tare.

— Dar e adevărat, principessa, n-am mai fost așa frânt de oboseală de când aveam vreo șase-șapte ani. Dar ce oboseală plăcută… o și uitasem! Îmi aduce aminte de vremea de acum mulți, mulți ani, când stăteam cu părinții, la țară…

44.

— Nu, nu suntem din Milano, suntem de la țară. Da, ce să-i faci, principessa, e o mare diferență, cum e și aici, în Sicilia, de altfel. Strămoșii mei proveneau din Nordul Europei: țărani înstăriți, dar nu destul cât să poată trăi ca bogătașii la ei în țară, în căutare de pământuri rodnice la preț ieftin. În clanul nostru, așa i se spunea la noi acasă acelui conclav de șapte familii, cu cei treizeci-patruzeci de membri ai lor — nu i-am numărat niciodată foarte exact —, se vorbea despre acești străbuni-pionieri ca de o stirpe neprecizată de eroi. Dar, cum spunea tata, nu erau decât niște prădători obișnuiți, mereu puși pe furtișaguri, cum s-au tot vânturat prin țara noastră. Ar putea fi numiți, dacă stau să mă gândesc, colonialiști pe cont propriu. „Rasă puternică. Rasă selecționată de ger, de austeritatea moravurilor, fără nicio contaminare cu elemente indigene…“ Și de hoțiile fără număr, adăugam eu în mintea mea la finalul acestei predici, pe care de cel puțin trei ori pe săptămână ne-o băgau pe gât înainte de cină. Râzi, ai, Beatrice? Nu prea e de râs. Aș fi vrut să te văd pe tine! Mi-era tare frică de rasa aceea puternică! Și femeile, ce să mai vorbim! Țin minte și acum ce frică îmi mai era de glasul bunicii. Mă înspăimânta așa de rău, că, după moartea ei, n-am mai izbutit deloc să-mi amintesc cum arăta, doar vocea i-o țin minte. Și totuși, toată copilăria a stat la masă în fața mea, dimineața, la prânz și la cină. Ei, râzi tu, râzi! Dar eu mai am și azi în urechi glasul înspăimântător al bunicii Valentina, care tuna, holbându-se la mine: „Dar e pitic! Nu crește copilul ăsta!“ Și dă-i, îndoapă-mă cu fripturi la orice oră din zi și din noapte. Răspândeam miros de carne prin toți porii. Eu, care am detestat carnea de când mă știu! Ori poate am detestat-o abia după aceea? N-are importanță, nu mă interesează psihologia. Doamne, ce plictiseală toate romanele care fac psihologie subtilă! Să le lăsăm în seama scumpei noastre tovarășe Montessori. Dumnezeule, că pisăloagă mai e!

— Și cine e această Montessori?

— O tovarășă de-ale noastre care se ocupă de psihologia copiilor. Eu n-am citit nimic de ea, dar se zice că e interesant. Cred că a inventat o metodă nouă de a-i educa pe copii. Văd că vă interesează, principessa. Am să vă procur scrierile sale.

— Pe dumneavoastră nu vă interesează deoarece sunt scrise de o

femeie?

— Nu, nu, principessa, am spus că nu mă interesează psihologia.

— Uf, iar vă certați. Las-o baltă, Carlo. Mai spune-mi despre bunica Valentina și despre clan. Ce erau ei, englezi?

— Da' de unde englezi, veniseră de pe undeva din Nordul barbar, cărându-și după ei mobilă și găini, sunând din corn ca să-și croiască drum peste Alpi. Dacă vedeai ce mâini avea bunica când apuca muscheta să fugă după vreun prăpădit de hoț de găini sau când flutura cuțitul în bucătăria cea mare, ca să aleagă chiar ea o halcă de carne pentru pitic…

— Dar de ce, erai mic de statură?

— Da' de unde, Beatrice! A ținut-o așa până am făcut paisprezece ani! Mă înșfăca de ureche și mă trăgea spre ea urlând: „Ai de gând să crești sau nu, piticule?"

— Pitic, tu?

— Da, și culmea e că o credeam! Mai târziu, la Pavia, la Milano, în lumea civilizată, ca să ne înțelegem, am constatat că nu eram eu extrem de înalt, dar nici pitic nu eram. Acolo însă, printre toți unchii și verii aceia blonzi și înalți…

— Dar tu ești brunet.

— Mama e de vină.

— Vai, Doamne, ce caraghios mai ești, Carlo! Ai auzit cum a spus, Modesta?

— Cel puțin așa tot repeta bunica Valentina: sunt de vină mama și mai ales tatăl meu — un foarte priceput, foarte cinstit membru al familiei, însă distrat, fără un minim simț al realității, atent numai la microscopul lui. Așa se face că, distrat cum era, tocmai la Milano, oraș stăpânit de diavol, se știe, s-a găsit el să se îndrăgostească de o copiliță pitică și tuciurie, și napoletană pe deasupra, măcar că era nobilă și bogată. Bambolina[19] îi zicea bunica, cu blândețe prefăcută: „Nu, nu, Bambolina e fragilă, mai bine te duci tu. Bambolina a urcat deja scara de două ori astăzi. E plăpândă și n-aș vrea să se îmbolnăvească iar, ca anul trecut!" Dar mie mi-era drag numele acela pentru că într-adevăr părea o păpușă de porțelan, cu părul negru și ondulat, gura mică și roz, iar genele atât de lungi, încât, atunci când își pleca privirea, lăsau

o umbră pe pomeții obrajilor. Îmi amintesc că la paisprezece ani puteam deja s-o iau în brațe, când era obosită, și s-o duc pe scări, până sus, la ea în cameră. Țin minte că și ultima oară tot eu am ridicat-o din fotoliul unde părea că adormise. Mai-mai să nu bag de seamă. Era doar puțin mai grea decât în alte dăți.

— Murise?

— Da, de ftizie. Ei îi datorez, pe lângă statura pitică, și slăbiciunea bronhiilor. Cel puțin așa spuneau ei. Dar mie toate ororile astea pe care mi le-a lăsat Bambolina moștenire îmi sunt dragi și le consider niște daruri de preț.

— De ce îi spui Bambolina? Nu-i spuneai mamă?

— Bineînțeles! Dar, de când a murit, nici eu nu știu prea bine de ce, nu reușesc să mă gândesc la ea decât numind-o așa. Poate fiindcă și tata îi spunea tot așa. El o iubea mult. A rămas neconsolat după moartea ei. Dacă mai înainte dispărea din cetățuia familiei cu săptămânile, după aceea aproape că nu s-a mai arătat la față. Nu se mai ocupa decât de politică.

— A, și tatăl dumneavoastră se ocupa de politică?

— Ei, da, principessa. Asta era cealaltă mare mâhnire a bunicii Valentina; era motivul pentru care o apucau des accese de bombăneală surdă, pe care le rezolva plimbându-se, mai bine zis mărșăluind în sus și-n jos prin salon cu picioarele ei lungi și noduroase. Eu, unul, când auzeam bufnetul acelor tălpi enorme pe parchet… la noi acasă nu aveam covoare, erau considerate un moft! Doar la Bambolina în odaie se găseau covoare. Îmi plăcea să alerg prin odaia aceea colorată și caldă, în timp ce ea stătea în pat. Îmi dădea voie să-mi scot pantofii și…

— Și bunica Valentina nu se supăra?

— În odaia aceea nu venea niciodată. Ba chiar odată, când mama era la pat cu febră, am auzit-o cum îi spunea doctorului: „Eu în camera aia nu mai pun piciorul. Se sufocă omul acolo! Nu numai că nu deschide niciodată fereastra, dar, parcă n-ar fi de ajuns, se mai și parfumează ca… în fine. Meridionalii ăștia! Ar fi în stare să prefacă într-un… — pot să-i spun pe nume, principessa? — într-un bordel până și o biserică!“

— A spus ea chiar vorba asta?

— Dar cum să nu? Câteodată mai și înjura. Însă, vă rog să mă credeți, întotdeauna pentru a-și exprima indignarea pură în fața mofturilor lumii.

— Povesteai despre cum îi auzeai pașii pe parchet.

— A, da. Când auzeam bufniturile alea, fugeam să mă ascund sub patul din camera mea.

— Și ce făceai sub pat?

— Păi, aștipeam, ca să nu mai aud pașii aceia marțiali, care umblau în sus și-n jos, sau citeam toate cărțile interzise ale tatei.

— Și ce cărți erau, Carlo?

— Cărți de politică.

— De politică? Atunci erai deja mare?

— Mi-e groază să recunosc, Beatrice, dar n-am avut niciodată stofă de erou. Da, aveam paisprezece ani când, sub pat, am început să mă interesez de politică și să cad victimă, la fel ca tata și bunicul, acestui blestem pe care sigur l-a aruncat vreo vrăjitoare peste gândirea limpede și sănătoasă din casă de la noi. Rudele mele treceau în fugă prin biblioteca bunicului, azvârlind priviri de foc asupra cărților și revistelor: instrumente de corupere, pe care le fabrica diavolul noaptea, între două cazane cu smoală. În celelalte case ale clanului nu era admis decât cărțoiul Bibliei.

— Dar nu ziceau nimic? Cum se face?

— Dintr-un motiv străvechi, valabil, Beatrice dragă, cel puțin de când Ecleziastul se delecta să cugete și să scrie despre ce cugeta.

— Ce vorbești, Ecleziastul din Biblie?

— Desigur, Beatrice dragă: „Argintul le dă pe toate. Nu blestema pe împărat, nici chiar în gând, și nu blestema pe cel bogat în odaia în care te culci.“[20]. Noi eram cei mai bogați din tot clanul. Pe urmă venea mătușa Clara, o fată bătrână dichisită, senină și activă, care liniștea inimile tuturor cu optimismul ei absolut în privința capacității de a dăinui a neamului nostru sănătos și rezistent. Repeta mereu: „Gata, gata! Să nu exagerăm, politica asta nu e decât o boală a copilăriei pe care a luat-o și Federico al meu“. Federico era fratele ei și bunicul meu, cum ar veni. Numai că, la el, boala asta a copilăriei a

ținut până la moarte. „O ușoară boală contagioasă“, a continuat să repete mătușa Clara în tot decursul lungii sale vieți. Eu însă n-aș zice că a fost chiar atât de ușoară, dacă ne gândim la colosalele achiziții de cărți deosebit de costisitoare, la frecventele vizite nocturne în casa unora dintre carbonari, la escapadele făcute la Roma, presărate ici-colo cu înecarea câte unei iscoade papale în blondele ape ale Tibrului. Toate mici prostioare, de care mătușa Clara nu s-a lăsat niciodată impresionată. Însă, când Federico l-a urmat în toată legea pe banditul de Garibaldi în Sicilia, atunci scandalul a fost teribil! Și n-ar mai fi fost primit niciodată înapoi în clan dacă Garibaldi nu s-a fi întâlnit la Teano cu Regele gentilom. Mai târziu, în ciuda amărăciunii care îl cuprindea când îmi vorbea despre visul pierdut al unei Italii republicane, în sinea mea eram recunoscător „trădării generalului“, datorită căreia putusem și eu să-l cunosc. Era o namilă de om, bărbos și infantil, cu o privire dezarmată… Cum aș putea să ți-l descriu, Beatrice? Părea ieșit dintr-o carte de povești. Când își povestea experiențele de război — experiențe atroce, dacă e să spunem adevărul —, știa cum să le învăluie într-un nimb de aventură și de mister, care le făcea entuziasmante și senine ca basmele bune.

— De ce spui basmele bune, Carlo? Nu sunt bune toate basmele?

— Ei, nu, Beatrice, nu toate basmele sunt bune. Dimpotrivă chiar, cum spune și tovarășa noastră Montessori, iar în privința asta sunt de acord cu ea, mai toate basmele sunt rele, sunt un instrument menit să terorizeze copiii și să-i educe să se teamă de lege și de autoritate. Am vorbit îndelung despre asta, mai bine zis ea îmi vorbea mie, îndemnându-mă să scriu niște basme de tip nou. Țin minte că, la Roma, cum făcea o aluzie la chestiunea basmelor, cum dădeau cu toții bir cu fugiții. Desigur, e valabilă poziția ei împotriva basmelor lui Andersen, ale fraților Grimm și ale atâtor altora. Dar să pretinzi ca toți tovarășii noștri, medici, ingineri sau fochiști, în loc să doarmă noaptea, să se străduiască să găsească alte povești și aventuri, în folosul revoluției…

— Revoluție cu basme! Dar e o idee frumoasă.

— Desigur, principessa. Numai că mai întâi ar fi de rezolvat probleme un pic mai serioase: șomajul, foametea…

— Mi s-a părut că înțeleg că numita Montessori include basmul printre aceste probleme serioase. Basmul, alături de pâine, reprezintă hrana copilului și e important ca această hrană să fie schimbată.

— Mă uimiți din nou, principessa. Dacă Montessori și-ar fi exprimat

cu atâta claritate ideile…

— Uf! Iar ați început! Carlo are dreptate, Modesta, e plicticoasă foc Montessori asta. De ce îl tot întrerupi? Lasă-l să povestească.

Fără să-și dea seama, Beatrice mă făcea pe mine plicticoasă. Acum totul se schimbă. Eriprando îmi fuge din brațe, nu mai vrea să călărească pe genunchii mei acum că e în stare să-și țină echilibrul pe un căluț aproape adevărat și să se legene singur. Și pe mine mă lasă acum indiferentă sau mă irită ușor frivolitatea elegantă a lui Beatrice, care încântă privirile lui Carlo.

— Iar tu, Carlo, nu-i mai tot aduce mereu cărți peste cărți. Nu mai face altceva decât să citească. O să-i facă rău atâta citit. Cărțile o fac să fie și mai serioasă decât e de când o știu.

— Uite, uite-o pe Beatrice a noastră cum vorbește ca bunica Valentina.

— Ce are a face? Eu nu sunt contra cărților, dar e cam mult, mi se pare. Hai, termină povestea, că în curând mergem la cină. O aud pe Argentovivo că pune masa. Dar mai rămâi cu noi după, nu-i așa? Putem să jucăm Shanghai.

— Care poveste, Beatrice? Am pierdut firul cu gândul la minunățiile pe care trebuie să le fi gătit Argentovivo. Un adevărat Paganini, Argentovivo a voastră, nu se repetă niciodată.

— Povestea cu boala copilăriei! Doamne, ce caraghios să-i zici astfel unui lucru așa de serios ca politica. Că e lucru serios, asta am înțeles și eu, ce credeai, Modesta? Am înțeles, nu e nevoie să te uiți la mine cu fața aia severă.

— A, da, mătușa Clara. Ei, săraca! A fost o lovitură teribilă pentru ea să se vadă silită să constate că acea boală a copilăriei de care suferea bunicul a devenit ereditară. Chiar în seara în care a venit tata la cină cu Turati, ca să sărbătorească înființarea Ligii socialiste, era în depărtatul an 1889, iar Turati în persoană a ridicat paharul pentru tata, numindu-l tovarăș, n-a mai rezistat loviturii și a murit.

— Tatăl tău?

— Nu el, mătușa Clara. A murit de durere, sărăcuța! Cel puțin așa avea bunica obiceiul de a spune la masă, privindu-l pe tata cu reproș. Dar el îi răspundea liniștit: „Ce durere, mămico, ai început să le încurci la bătrânețe, știi bine că a murit de indigestie“.

— Și zi așa, ai moștenit și tu boala?

— Așa trebuie să se fi întâmplat, cu toate că în istoria medicinei nu se menționează că germenele unei idei ar putea pătrunde în pântecul unei mame. Admițând însă, ca ipoteză, că s-ar putea întâmpla așa ceva, simptomele acestei boli ereditare au întârziat să se manifeste, împiedicate de amintirea durerii bunicului meu trădat de Garibaldi și de dezamăgirea pe care Turati i-o provocase tatălui meu când se plimba pe Via Volta în mai 1898.

— Și tatăl tău a fost trădat? Cum a fost trădat, dacă se plimba?

— Se plimba e un fel de a spune. Dacă stăm să ne gândim bine, destinul nostru trebuie să fie un destin de familie. La fiecare generație, o trădare. Dar nu e rău deloc, nu toți au parte. Ce ziceți?

— Dar, doctore, vă referiți la Turati…

— Da, chiar el, același Filippo Turati care se agită de zor la Cameră și în ziua de astăzi.

— Dar trebuie să fie foarte bătrân, nu-i așa?

— Trebuie să afli, copilă neștiutoare și dulce, că palavragiilor din politică, nu și oamenilor politici, Dumnezeu sau cine i-o fi ținând locul le dă o viață lungă, lungă de tot. Cu condiția să nu-i treacă prin cap unui anarhist să…

— O, doamne, Carlo, ce poate să facă anarhistul? Cine sunt anarhiștii ăștia?

— Persoane dulci, morale și aiurite ca tine. Pune-o pe principesa să-ți spună, că de acum știe cât știu și eu, dacă nu mai mult. Are un veritabil talent la politică principesa noastră.

— Aha, am priceput! Turati l-a trădat pe tatăl tău devenind și el monarhist?

— Doamne, Beatrice! Acum tu mă faci pe mine să mor de râs! Ați auzit-o, principessa? E o idee genială și nici nu e prea departe de realitate. Beatrice a sesizat însăși esența socialismului lui Turati. Mă explic: socialiștii au căzut în capcana gândirii liberale. Cred și ei în bunătatea fundamentală a instituțiilor democratice. În vreme ce noi știm, după succesul revoluției ruse, că a retușa ici și colo legile, a le corecta timid e complet inutil dacă nu se schimbă totul din temelii. Trebuie abolită proprietatea privată, trebuie abolite clasele, trebuie ca

toți oamenii să fie implicați în gestionarea puterii.

— O, Doamne, Carlo, stai, că nu mai pricep nimic. De ce spui că „ei cred“, tu nu crezi la fel?

— Eu aparțin facțiunii comuniste, așteptând ca aceasta să devină Partidul Comunist al Italiei. Se va petrece în curând, peste câteva luni. Dar văd, după fețișoara întunecată pe care ne-o arată Beatrice, că sunt pe cale să devin plicticos. Iertați-mă, m-am lăsat dus de val. Așadar, s-a întâmplat ca tata să ia parte la zilele insurecției din ’98. Insurecție spontană, care a luat naștere ca protest împotriva regimului inuman de unsprezece ore, atenție, unsprezece ore de muncă zilnică. Totul a pornit de la fabrica lui Pirelli, de altfel bun prieten cu tata, în afara politicii, se înțelege… Știți cum i se spunea lui Pirelli? Pot să zic, principessa?

— Bineînțeles, doctore, cum să nu?

— Îi spuneau codoșul femeilor.

— Ce nostim! Dar de ce?

— Deoarece el le „completa“ pe doamnele și domnișoarele mai puțin dotate cu sâni, umeri, șolduri, coapse și pulpe, așa cred. Pentru pulpe n-aș pune mâna în foc.

— Da, pe vremea aceea erau la mare preț formele pline. Le-am văzut în La Domenica del Corriere. Ce caraghioase erau!

— Bun. Revolta a izbucnit pe neașteptate și a fost teribilă. Trupele de sub comanda generalului Bava Beccaris au sosit înarmate cu toate instrumentele letale ale epocii moderne. Tatăl meu era pe baricade, își scosese cămașa și o umpluse cu pietre, legată de mijloc. Mulți cădeau sub gloanțe, dar alții rezistau asaltului, în vreme ce Turati al nostru, în momentele de pauză dintre ciocniri, umbla purtat pe umeri de doi tovarăși și răcnea din răsputeri îndemnându-i pe toți să renunțe. Parcă-l aud, nici acum nu face altceva decât să predice calmul și nonviolența… Deci, atunci a spus: „Ca deputat în Colegiul vostru, cer de la voi calm și răbdare! Nu răbdarea asinului, să ne înțelegem, răbdarea rațiunii. Ascultați-mi sfatul, vă vorbesc în cunoștință de cauză, n-a sosit încă ceasul, n-a sosit încă!“ Atunci, un tovarăș muncitor, aflat lângă el, i-a urlat: „E quand l’è ch’el vegnerà donc el dí?“[21]. Ați înțeles? Vă văd că râdeți; tot e bine, nu-mi place deloc să traduc din limbi străine… Ca să închei: socialiștii aceia „cu frica lui Dumnezeu“, cum le spunea tata, s-au lăsat convinși, renunțând, pe pielea muncitorilor, la o revoltă care, de bine de rău, putea chiar… în

fine!

— Așa se face că tatăl tău n-a mai vorbit, săracul? E tristă povestea asta, Carlo. Nu știu de ce, dar mi se pare tristă! Nu e ca celelalte.

— Adevărat, e așa de tristă, că mie, când eram copil, aceste istorioare îmi erau servite drept antidot pentru otrava politicii. Și nici în ruptul capului nu m-aș fi interesat de politică vreodată, dacă nu l-aș fi întâlnit la Torino pe un pitic ca mine, care… Ei, da, dacă stau acum și mă gândesc, l-am ascultat nu numai din pricina inteligenței și bunătății oglindite pe chipul lui, ci și pentru că în sfârșit puteam privi pe cineva în ochi.

— Și cine era piticul acela?

— Cine este, ar trebui să întrebi, Beatrice. E cât se poate de viu, din fericire. Îl cheamă Antonio Gramsci.

19 „Păpușica.“

20 Eclesiastul, 10: 19, 20 (Biblia, trad. de Dumitru Cornilescu, sursă online).

21 „Și când o să vină și aia?” (dialect milanez).

45.

Din jurnalul lui Beatrice, găsit de Modesta după mulți ani

7 ianuarie 1921

De ce oare nu putem fi totdeauna fericiți? De ce se pune totdeauna ceva în calea fericirii noastre?

E un an de când n-am mai vorbit cu tine, dragă jurnalule, și asta pentru că eram așa de fericită și aveam de făcut atâtea lucruri: să mă pregătesc de seară, să caut prin dulapuri și cufere vreo bluză sau vreun șal ca să mai înnoiesc hainele pe care mi le-a făcut Modesta pe vremea când eram bogate. Ce de lucruri frumoase mai avea bunica! Cine și-ar fi închipuit? Câte panglici și cordoane am găsit! Pe urmă să găsesc cu Argentovivo o pieptănătură nouă. Ce important e să-ți schimbi coafura! Ar trebui s-o facă și Modesta, i-am spus de o mie de ori. Ajunge o agrafă nouă, o panglică, o floare; dar nu, ea e ca bunica, n-are grijă de propria persoană. Poate și pentru că, tot ca bunica, e prea inteligentă, dar e mare păcat, fiindcă de câte ori am reușit s-o conving să mă lase s-o pieptăn era superbă, cum a remarcat și Carlo. Și, pe urmă, ce frumos mai era să căutăm în grădină sau la piață mereu alte flori de pus în salon și în sufragerie și să descoperim, cu Argentovivo, gusturile lui Carlo — pe continent, au cu totul alte gusturi —, ca să nu se plictisească de mâncarea noastră. N-a fost deloc ușor, deoarece, cum zice pe bună dreptate Argentovivo, bărbaților nu le place să discute despre bucătărie și trebuie să te pricepi să le descoperi preferințele fără să-i întrebi. Și tot le place să mănânce bine, chiar dacă sunt inteligenți și distrați, cum e Carlo. Cred că n-o să mai scriu azi, jurnalule dragă, fiindcă să-i văd numele scris îmi face rău. E o lună de când a plecat la Livorno ca să organizeze nașterea acestui partid nou. Oare de ce au nevoie de atâta timp? Și, apoi, ar trebui să se fi terminat, dacă e să ne luăm după ce a spus el. Dar dacă partidul ăsta comunist, de care mi-e așa frică, și piticul acela o să mai aibă nevoie de el și n-o să-l mai lase să vină înapoi?

5 martie 1921

Cu cât trece timpul, cu atât urăsc mai tare partidul ăsta și pe toți tovarășii lui. Ce dezastru duminica aia când ne-a luat să-i vedem. Înainte, seara stăteam totdeauna jos în salon, iar duminică după-amiaza ne ducea la cinema sau la teatru. Dar duminica aia Modesta a insistat atât de mult… Trebuie să mă opresc, fiindcă îmi vine să plâng dacă mă gândesc la duminicile în căsoiul acela rece și trist, dar cel puțin mai era el cu noi. E chiar adevărat ce spune Dante:

Nessun maggior dolore

che ricordarsi del tempo felice

ne la miseria[22].

Trebuie să mă opresc, fiindcă văd cum foaia se udă de lacrimi. Nu vreau să te pătez, jurnalule drag.

12 martie 1921, ora cinci după-amiaza

Am plâns mult, jurnalule drag, dar acum mă întorc la tine. Mă mai îmbărbătez vorbind cu tine. A mai trecut o săptămână și nicio veste de la Carlo. Nici Modesta nu știe când se va întoarce. Sau știe că n-o să se mai întoarcă și nu vrea să mă îndurereze? Și totuși ar trebui să știe, fiindcă stă numai cu socialiștii aceia toată după-amiaza și seara. Vine la cină și pe urmă dă iar fuga la ei. Îi urăsc și chiar nu pricep cum poate să-i placă să stea în hardughia aia plină de cărți prăfuite, unde nu e decât o masă și multe scaune incomode, nici măcar o canapea nu e, cu toți bărbații aceia prost îmbrăcați, care urlă și fumează fără niciun pic de respect pentru noi, femeile. Ce jenată m-am simțit duminica aceea! Nu numai că eram sigurele femei de acolo, dar nici nu s-a ridicat nimeni în picioare când am intrat. Nu cred să fie prost-crescuți, doar sunt prieteni cu Carlo. Și când încep să discute nu mai văd nimic în jur, cum a zis și femeia aceea, singura femeie de acolo, în afară de noi.

12 martie 1921, ora 22:30

Mi-e rușine chiar și de tine, dragă jurnalule, dar sunt geloasă pe femeia aia. Mi-a furat-o pe Modesta cu turuiala ei și cu fruntea înaltă și părul tuns scurt, ca un bărbat. Modesta nu spune, dar eu știu că o admiră mult de tot. Nu mai face altceva decât să citească. Parcă nu ajungeau cărțile și revistele de la Carlo! Acum aduce acasă pachete întregi de ziare. Mi-a spus că sunt numere din urmă ale ziarului pe care îl conduce femeia asta. Mă tem că se duce nu numai acasă la ea, ci și la tipografie, pentru că vine cu bluza pătată cu cerneală. Sigur că n-ar trebui să vorbesc și nici n-aș face-o cu un străin, dar tu ești singurul meu prieten credincios. Ne cunoaștem de când aveam unsprezece ani și nu m-ai trădat niciodată. Știu că n-ar trebui s-o judec pe femeia aceea și să fiu geloasă pe ea, și mă căiesc în fața ta și a lui Dumnezeu, dar e mai tare ca mine. O urăsc și, lucru și mai rușinos, o urăsc fiindcă e foarte frumoasă… Uite că am spus-o. Te las, merg să mă rog și să-ncerc să alung din mine acest sentiment urât, care mă persecută zi și noapte.

13 martie

M-am rugat și sper să reușesc să mă gândesc la ea cu imparțialitate, dacă nu cu prietenie. Iar asta fiindcă e foarte prietenă cu Carlo și mai e, cum ne-a spus el, o eroină a „ideii“ lor. A activat, încă din copilărie, în sindicate, a fost de multe ori la închisoare și a fost torturată. Nu e probabil așa de tânără cum pare, deoarece Carlo a spus ca e o tovarășă care a luat parte la grevele de pe continent — nu e nici ea siciliană —, ca să obțină nouă ore de muncă în loc de unsprezece, cum lucrează toți muncitorii de azi. De câte ori am fost pe la ea, acum îmi aduc aminte, insista că mai mult de șase ore pe zi nu poate să muncească omul. Am greșit cu Modesta, iar acum plătesc prețul. Trebuia s-o las în pace când voia să stea de vorbă cu Carlo, nu s-o întrerup mereu, ca să jucăm ceva. Avea dreptate bunica, sunt răsfățată și leneșă, dar n-o să mă mai port așa, jur în fața ta și a lui Dumnezeu. Și, dacă se va întoarce Carlo — o rog în toate serile pe Maica Sfântă să-mi acorde favoarea asta —, dacă se va întoarce, o să-i las să vorbească tot ce vor și o să încerc să studiez și eu cărțile acelea. O voi face pentru Modesta și pentru a-mi corecta această fire a mea egoistă.

15 martie

Am încercat să citesc Manifestul Partidului Comunist, dar mai mult de o pagină, cel puțin pe ziua de azi, n-am reușit. Înțeleg ce spune, dar

mă întristează și mă și sperie un pic. O fi din cauza stafiei care cutreieră Europa? De ce a ales Marx cuvântul acela urât, „stafie“? Nu putea să găsească și el alt cuvânt, ce știu eu, „înger“? Dar asta e și trebuie să-mi înving frica! De mâine o să citesc mai departe în fiecare zi.

20 martie

Nu mai am speranță să vină Carlo înapoi. Și azi a sosit o ilustrată în care spune: „Multe salutări neguroase din negurosul Torino zeițelor soarelui“. Mi se pare că-i și aud glasul în aceste câteva cuvinte. Dar, dacă a trimis ilustrata, înseamnă că deocamdată nu vine. Nu mai am putere să plâng și să mă rog, jurnalule drag, și nu cred că mai am nici putere să vorbesc cu tine. Și, pe urmă, ce să-ți spun? Plouă. Argentovivo zice că dacă n-ar fi Eriprando cu joaca și cu voioșia lui, ar fi o casă tristă ca… dar s-o lăsăm baltă.

25 martie, după-amiază

Deși Carlo nu s-a întors, Maica Sfântă mi-a făcut măcar o favoare în ce o privește pe Modesta, care de ieri nu se mai duce la socialiști. Oare de ce? Dar, oricare ar fi motivul, pentru mine e o ușurare a singurătății în care căzusem. Sigur că sunt curioasă de ce nu se mai duce acolo. Dacă o să am curaj, fiindcă e și ea foarte tristă, astă-seară o întreb.

26 martie, dimineața

Am avut curajul s-o întreb. Mi-a spus, zâmbind, aceste vorbe. Le scriu ca să încerc să le pricep, cum face ea cu poeziile. Mi-a spus așa: „Ei, Beatrice, casa aia e curat biserică, are pereții pictați cu madone și sfinți! Dar, cum spunea Jacopo, din biserici e mai bine să fugi după ce le-ai admirat capodoperele“. Chiar nu înțeleg cum de vorbește de casa aceea ca de o biserică. Mie mi s-a părut de-a dreptul murdară. De unde picturi? Da, erau niște tablouri, dar… Câteodată e chiar misterioasă Modesta. Sau poate glumea?

30 martie 1921

Doar două vorbe, jurnalule drag, căci sunt așa de fericită că îmi tremură mâinile. Carlo e în Catania și în seara asta vine la cină. Te las acum. Am multe de făcut și mi-e foarte frică. Nu înțeleg de ce, dar de azi-dimineață îmi arde fruntea și m-a luat cu frig. Nu mi-am pus termometrul, mă tem să n-am febră. Tocmai acum! Și nu numai de asta mi-e frică. Ultimele zile m-am tot gândit și răsgândit la ce mi-a spus obraznica de Argentovivo în seara aceea. Nu poate fi adevărat! Dar ea a fost îndrăgostită și știe mai multe ca mine despre asta. Și dacă ar fi adevărat? E îngrozitor, însă mă tem, dragă jurnalule, că Argentovivo are dreptate. Dacă aș putea măcar s-o întreb pe Modesta! Ea e inteligentă, știe atâtea lucruri. Cum să fac? Ar putea s-o cuprindă iar gelozia și… nici nu pot să mă gândesc. Nu trebuie să mă gândesc la asta. Fiindcă niciodată, în vecii vecilor, chiar dacă nenorocirea asta s-ar adeveri, n-o s-o părăsesc pe Modesta. Am jurat în inima mea. Ce-ar face fără mine, care o îngrijesc și mă ocup de casă? Ea, care are atâta de lucru cu toți avocații și notarii aceia și care e, la fel ca toți oamenii inteligenți, așa de distrată și nepractică? Chiar și ieri, dacă nu eram eu, nici n-ar fi luat micul dejun, și tare a mai slăbit în ultima vreme! În vecii vecilor n-o s-o părăsesc, asta și pentru că aș leza memoria, sacră pentru mine, a bunicii. Am să ucid în sufletul meu această iubire, așa măcar o să-l pot vedea totdeauna cu Modesta și-o să fim fericiți împreună, pe veci.

22 Infernul, Cântul V: „Durere nu-i mai mare / Decât să-ți amintești vremea ferice /-n mizerie“, ed. cit, p. 87.

46.

— Când v-am văzut alergând amândouă pe scări ca, dacă îmi pot permite, principessa, ca două ștrengărițe, puțin a lipsit să nu o rup la fugă de spaimă, auzind galopul acela surd deasupra capului, ca și cum…

— Ca și cum ar fi mărșăluit bunica Valentina?

— Ei, din păcate, nu, Beatrice. Bunica Valentina ar fi fost, nu încape îndoială, de preferat unei șarje a gărzilor regale. Blestematul Torino, construit anume în așa fel încât doi carabinieri călare sau un tun să poată ține sub control un întreg cartier. Ingratul Torino, ingratul continent, cum îi spuneți voi. De câte ori n-am regretat acest salon capitonat și odihnitor și străduțele sigure din Catania!

— Dar de ce spui asta, Carlo, mă și sperii, erau tunuri pe acolo?

— Tunuri încă nu, cel puțin deocamdată. Fapt e că, după ce am lipsit atâta vreme, am putut să văd orașul Torino în toată cruzimea lui glacială. Oricum, astea sunt avantajele călătoriilor. Trebuie ca periodic să ne îndepărtăm de orice loc unde obișnuința ne-a ucis obiectivitatea. La fel și cu limbile. Când suntem constrânși să vorbim luni de zile altă limbă, cum mi s-a întâmplat mie, când te întorci la a ta bagi de seamă că îndepărtarea ți-a servit s-o redescoperi în esența ei cea mai profundă. Am putea compune și un slogan nostim: „Studiați engleza, franceza, germana, pentru a învăța… italiana“. Uite cu ce idei pedante și inutile mă găsesc și eu să-mi exprim bucuria de a fi împreună cu voi și să vă mai spun… a, da, că datorită îndelungatului meu sejur sub soarele acestei insule m-am mai copt, devenind un meridional oțios și respectabil. Vai! Și am priceput motivul pentru care cei din Nord afișează atâta dispreț pentru Sud: adevărul e că mor de invidie, vă spun eu!

— Ești trist, Carlo, glumești tu, dar ești trist.

— Ei, să zicem că situația generală nu e prea încurajatoare.

— Din cauza acelui Mussolini? Dar toată lumea spune că e doar bufonerie, nu-i așa, Modesta, că asta ai auzit și tu în Catania?

— Ba da, dar am văzut și ceva capete sparte și nu părea deloc bufonerie.

— Ce bucuros sunt că măcar dumneavoastră ați înțeles, principessa, și că nu v-ați lăsat influențată de atât de răspândita tendință de a ne diminua adversarul, lucru care, spune Gramsci: „Este în sine un document al inferiorității celui ce îi cade pradă; aceștia tind să-și diminueze adversarul pentru a putea crede că vor fi cu siguranță victorioși“. Dar gata, devin pisălog. Șederea asta în nord m-a făcut să-mi pierd și bruma de simț al umorului pe care o mai aveam. Ajunge, am vorbit chiar prea mult. Dumneavoastră cum o mai duceți, principessa? La Catania am aflat de la tovarășii că nu vă simțiți bine. Eu, în schimb, vă văd bine sănătoasă și mă bucur. Sunt poate cam curios, dar…

— Nici vorbă, nu mă supăr deloc. Cu „ei“ am invocat boala ca să nu am de dat explicații inutile.

— Dat fiind că mi-ați acordat permisiunea de a fi indiscret, ați vrea să-mi spuneți motivul sau cer prea mult?

— Motivul e tot ceea ce ne-ați relatat mai înainte. Și pe aici, chiar dacă nu s-a rostit „fiți buni, fiți sfinți, fiți lași“, umblă vorbe foarte asemănătoare și… mi-am pierdut curajul.

— Dar știu că ați continuat să trimiteți bani pentru ziar, nu înțeleg.

— Asta e altceva… Dar cred, doctore, că ar trebui s-o scăpăm pe Beatrice de mutenia în care a căzut ca să-mi facă mie plăcere. Hai, Beatrice, deschide ochii, că terminăm cu discuțiile astea serioase.

— O, Doamne, mititica de ea a adormit, principessa!

— Dar frige, doctore, uite cum frige!

— Deci nu era doar sfânt somn, îndreptățit să lupte cu plictiseala discuțiilor noastre, are febră! O febră de cal, aș zice! Trebuie dusă imediat în pat.

— O chem pe Argentovivo.

— Nu, nu, bunico, te rog! Nu vreau să merg la internat, lasă-mă aici cu Modesta.

— Dar ce are, doctore, ce are?

— Nu e nimic, principessa, nu vă speriați așa! Nu e nimic alarmant, nici în torace, nici la inimă. E doar febră.

— Modesta, Modesta, nu mă lăsa! Nu vreau să plec de aici, nu vreau!

— Veniți lângă ea, principessa, luați-o în brațe. Dacă vă simte aproape, s-ar putea calma.

— Ah, ești aici! Nu pleca, te rog! Știu că am fost rea, dar nu mai fac, nu mai fac!

— Mai aruncăm o privire asupra micii noastre paciente și pe urmă mergem cu toții la culcare. Se apropie zorii zilei. Nu e nimic grav, principessa, salicilatul și-a făcut efectul, a scăzut febra. Dumneavoastră însă va trebui să faceți uz de toată autoritatea față de Beatrice, micuța nu e deloc un colos. Aș sugera să fie tratată cu multă grijă. Acum, dacă îmi permiteți, vă poruncesc să mergeți și dumneavoastră la culcare. Haideți, vă însoțesc eu până în cameră. Nu ați dormit o clipă și se vede!

— Dar nici dumneavoastră n-ați dormit.

— Eu sunt obișnuit, ține de meseria mea. Hai, la culcare acum! Mă văd silit să fiu sever. Sunteți foarte palidă. Mergeți la culcare, eu mă duc la Catania. La ora opt am o consultație importantă, dar mă întorc de îndată ce mă eliberez. Scuzați-mă, principessa, dar despre ce bunică vorbea Beatrice când delira? N-ar trebui să întreb, dar mi s-a strâns inima când am auzit-o cum implora, era disperată de tot.

— Îmi închipui că ați cam înțeles despre ce e vorba, doctore, o bunică de speriat, ca bunica Valentina a dumneavoastră. Numai că Beatrice n-a avut și ea o mamă ca Bambolina, la care să poată da fuga.

— Asta e mare nenorocire! Dar dumneavoastră? Ați avut și dumneavoastră o bunică sau ați fost cruțată de asta? Nu vorbiți niciodată despre propriul trecut, iar asta mă face să presupun…

— Nu, nu, doar că trecutul nu mă interesează. Numai prezentul contează.

— Păcat! Fiindcă, dacă ați fi avut și dumneavoastră parte de o bunică de speriat, am fi putut înființa o ligă. Și de la o ligă am fi ajuns la un partid, pe urmă, în Camera Deputaților, la o moțiune pentru abolirea bunicilor infame. Nu reușesc să vă fac să zâmbiți. Nu fiți îngrijorată.

Cum v-am spus, febra asta nu e nimic grav și nici faptul că Beatrice e atât de slăbuță nu e grav. Nu mă credeți? Nu mă stimați ca medic? Sigur, când cineva iubește o ființă așa cum o iubiți dumneavoastră pe Beatrice, nu-i pot aduce mângâiere vorbele spuse de medic sau de prieteni… Ascultați-mă puțin, principessa, eu vă iubesc, vă iubesc. Știu că nu e momentul s-o spun, dar am tot încercat să înăbuș acest sentiment, pentru că țin mult la prietenia dumneavoastră și la prietenia lui Beatrice. Dacă ați cunoaște singurătatea noastră, a bărbaților, condamnați pe veci să nu putem ieși din sfera prieteniilor exclusiv masculine! E atât de greu să găsești niște femei instruite, libere! E o problemă enormă pentru mine. Ceilalți, nu știu cum, se mulțumesc cu… Dar eu o să vă vorbesc! Nu, mai bine să nu vă vorbesc, deoarece văd că n-am reușit să înăbuș această iubire pentru dumneavoastră. Toată noaptea am stat și v-am privit și am înțeles că toate eforturile mele sunt în van. Vă rog să-mi permiteți ca, îndată ce se va vindeca Beatrice, să nu mai vin. La urma urmei, va fi bine și pentru mine să mă întorc la Torino, la lupta…

— Nu, Carlo, rămâi.

— O, Doamne, principessa, cum ați spus?

— Rămâi, Carlo, îmbrățișează-mă.

— Eu, pe tine? Da, da… dar acum mă duc la Catania. Nu, nu pentru consultație, nu era important, dar m-am zăpăcit, Modesta.

— Da, sigur, dar rămâi aici, vino.

— Te iubesc, Modesta, o, ce mult te iubesc! Și simt, știi, că și tu mă iubești, te simt așa de tandră, cum tremuri… Nu-mi răspunzi? Ai dreptate, e așa de frumoasă tăcerea.

M-a ridicat în brațe și m-a culcat pe pat, dar nu m-a dezbrăcat. Știam, mai fusese așa și altădată. La fel ca atunci, m-a pătruns cu căldura lui, fără să mă doară. Când și-a lăsat capul greu pe pieptul meu, am știut că juisase, ca atunci, și că peste puțin timp avea să spună: „Iartă-mă, fato, dacă m-am năpustit așa, numai că…“. În schimb, mi-am auzit glasul rostind:

— Dar nu vă învață chiar nimic mamele voastre?

— Ce spui? Cum de ți-a venit în minte mama? La ce te gândeai?

— Mă gândeam la noi, la noi toți, iar în momentul ăsta la noi doi și la cum nu știm nimic despre dragoste.

— Dar, iartă-mă, ce legătură are?… Pot să aprind lumina sau te rușinezi?

— Să mă rușinez? De ce?

— Dar în general ne rușinăm, eu mă cam rușinez… Îmbracă-te la loc, uite, mă întorc cu spatele.

— De ce nu te uiți la mine?

— Dar ai fusta ridicată și…

— Sunt fără chiloți? Scuză-mă, Carlo, dar tu mi i-ai scos.

— Da, sigur, sigur, însă…

— Însă ce? Jur că nu te înțeleg. Ți-e rușine sau nu-ți plac? Se poate întâmpla, Carlo, nu mă supăr.

— Te iubesc atât de mult, Modesta. Ești ciudată, dar te iubesc atât de mult!… Ce frumoasă ești goală! Sting lumina.

— Dacă sunt frumoasă, de ce ai stins lumina?

— Nu știu, ești ciudată, ciudată. Tu nu mă iubești, Modesta.

— De ce spui că nu te iubesc, fă-mă să înțeleg, Carlo.

— Trebuie să plec. Tu nu mă iubești. De ce nu-mi spui că mă iubești, Modesta? Hai, spune-mi, te rog!

— Te iubesc, Carlo.

În întuneric, o ploaie de sărutări îmi cad pe frunte, sărutări pline de nerăbdare, sărutări ușoare ale unor buze tandre și moi ca buzele lui Eriprando. Încerc să-i prind obrajii și cu limba caut limba lui, dar nu-mi transmit nimic acele buze care îmi apasă gura cu furie:

— Te iubesc, Carlo, dar acum du-te.

În vreme ce se îndepărta fericit, agitându-și o mână devenită mică și fragilă, un fior de neliniște pentru Prando m-a țintuit de pat: „Nu vă învață și pe voi nimic mamele voastre“. Așa e, Carmine, nu ne învață nimic, nici pe noi, nici pe voi. Dar cum ai avut tu răbdare cu mine, o să am și eu răbdare cu Carlo.

Prima săptămână de când e bolnavă Beatrice

— Nu mă iubești, Modesta.

— De ce spui așa, Carlo? Te-am respins eu?

— Nu, nu! Dar nu-mi spui niciodată că mă iubești când ne îmbrățișăm.

— Când facem dragoste, vrei să spui?

— Uite, vezi cât ești de crudă, de brutală? Și simt că, după aceea, rămâi înghețată, distantă.

— Cum fac curvele, asta vrei să zici?

— Ce tot spui acolo, ești nebună? Eu am avut numai femei libere, dar cumsecade. Și, pe urmă, ce știi tu despre curve?

— Cu femeile astea cumsecade te-ai îmbrățișat, cum spui tu?

— Bineînțeles, de ce nu?

— Și după aceea ele cum rămâneau? Nu erau înghețate și distante ca mine? Cum erau?

— Dar, Modesta, ce ți-ai găsit să mă întrebi! De unde să știu, doar nu eram înăuntrul lor!

— Vasăzică ai iubit multe femei și nici măcar nu știi să-mi spui ce simțeau?

— Cu tine n-are rost să mă mai prefac. Am înțeles. Tu știi mereu totul. Singurele femei pe care le-am cunoscut înainte de tine sunt cele pe care Turati al nostru le numește respectuos „salariatele amorului“. Acum ești mulțumită?

— A, așa le spune?

— O singură dată am iubit însă cu adevărat, sau cel puțin așa credeam înainte să te întâlnesc pe tine.

— Atunci ai avut și o femeie care nu era „salariata amorului“?

— Ești nebună? Era o fată foarte la locul ei și…

— Măcar niște săruturi v-ați dat…

— Săruturi? Nici poveste! Eram foarte îndrăgostit și o respectam.

— Și cum s-a terminat?

— Cum se termină aproape întotdeauna: l-a preferat pe cel mai bun prieten al meu.

— Probabil că prietenul ăsta al tău o săruta în timp ce tu o respectai.

— Reduci mereu totul la…

— La ce anume, Carlo? De ce nu spui? La sex? E un cuvânt chiar așa de urât? Îți par așa de urâtă eu, care, acum că văd cum îți tremură buzele de indignare, în loc să mă supăr, aș avea chef să le sărut?

— Ah, ce buze pline și dulci mai ai, Modesta! Aș vrea să ți le mușc.

— Păi, mușcă-le, Carlo, dar încet, nu prea tare, te rog!

I-am pipăit pe sub cearceaf toracele și șoldurile zvelte. Avea pielea delicată, aproape la fel ca Beatrice, dar între coapse părul și penisul îi erau aspre, virile. Ce era atunci cu graba care-l apuca și care nu-l lăsa, simțeam eu, să se bucure pe deplin? După ce făceam dragoste, penisul lui Carmine se făcea mic, dulce. Și eu mă jucam cu el.

— Nu-i vorba că nu te iubesc, dar rămân nesatisfăcută. Ajută-mă, Carlo. Trebuie să fii mai puțin tensionat. Nu goni ca și cum ai vrea să se șteargă tot ce faci. Nu, nu pleca! Nu e un reproș, și eu a trebuit să învăț, cândva.

— Și de la cine, mă rog? Doar n-o să-mi spui că ai învățat de la principe!

— Nu, Carlo, de la…

— Atunci e adevărat ce se vorbește în Catania.

— Sigur ca da! Cum puteam să fac un copil cu acea biată creatură?

— Beatrice mi-a spus că te-ai sacrificat. Iar eu am crezut ce crede ea, care își face iluzii, sărmana!

— Beatrice e fragilă și trebuie protejată. Dar tu, ca bărbat, ar fi trebuit să înțelegi.

— Cum să înțeleg, dacă tu nu vorbești niciodată?

— Nu e nevoie de cuvinte. Omul privește, observă. Ori poate îți plăcea să crezi că am fost sacrificată? Nu-mi răspunzi? Acum pricep: îți imaginaseși o sfântă dantescă numai a ta, pe care s-o iubești. Sau îl preferi mai degrabă, aș zice, pe Petrarca? Atunci ai făcut din mine o Laura pură și sfântă, numai a ta. Bieții băieți! Pentru noi, Doamna Bovary, pentru voi, Laura lui Petrarca. Dar zău, Carlo, suntem în anul una mie nouă sute douăzeci și unu!

— Și cine știe câți învățători din ăștia ai mai avut, nu-i așa? Acum înțeleg de ce te dezbraci atât de ușor și mă atingi ca o…

— Hai, zi, dacă nu cu vorba adevărată, măcar cu eufemismul lui Turati. Hai, zi, ca o salariată a amorului?

O ploaie, nu de sărutări ca mai înainte, ci de palme s-a năpustit peste obrajii mei, făcându-i să se aprindă, ca atunci când îl apuca furia pe Eriprando și mă lovea cu pumnii în umeri, pe gât, pe obraji. Trebuia lăsat să-și verse furia, nu era decât furia tandră a unui copil orgolios, dezamăgit de așteptările sale. Numai că Prando, după ce se descărca, mai și înțelegea câteodată.

A doua săptămână de când e bolnavă Beatrice

— Iartă-mă, Modesta, m-am tot gândit la ce mi-ai spus și poate că ai dreptate. Nu te las să vorbești, te întrerup mereu. Nopțile astea, de când n-am mai venit la tine, n-am putut să închid un ochi. Dacă ațipeam o clipă, mă și trezeam căutându-ți trupul. Of, Modesta, oi fi eu slab, tot ce vrei, dar te iubesc așa de tare! Am fugit ca un laș.

— Nu ești laș, Carlo, eu te înțeleg. Nu e nici vina ta, nici a mea. E de vină trecutul nostru așa de diferit. Și poate și faptul că sunt obosită și îngrijorată pentru Beatrice. Iartă-mă, dar nici nu pot ține ochii deschiși, așa de tare mă doare capul.

Mă așteptam la o replică furioasă, nu era deloc ușor să-l mințești. Intuiam că, pe căi tainice, băiatul acela mă cunoștea ca nimeni altcineva până la el.

— Ce frumoasă ești cu ochii închiși, Modesta!

Surpriza m-a făcut să deschid larg ochii. Mă ridicase de pe fotoliu, la fel cum făcuse cu Beatrice în seara aceea îndepărtată.

— Nu, Modesta, închide ochii. Uite-așa! Te duc eu la culcare, vrei? Te

dezbrac, ca pe un copil, și pe urmă tu dormi, iar eu te privesc. Mă lași să stau lângă tine și să te privesc o vreme?

În brațele lui, pe drumul scurt de la fotoliu până la pat, am sperat. Totul se termină și apoi începe din nou, totul moare pentru ca apoi să renască, asta speram. Mâinile sale mă dezgoleau cu gesturi precise, m-am lăsat în voia lui. Sub așternuturi, trupul lui gol se cuibărea peste al meu cu grijă, gura mi se punea pe sân. Nu avea cum să mă vadă, așa că am deschis ochii, nevenindu-mi să cred ce simțeam. Îmi prinsese sfârcul între buze și mi-l sugea. Plină de speranță, am întins mâna — acum eu eram cea care tremura — și am dat să-l mângâi pe penis. Oare îndrăznisem prea mult? Nu, fiindcă el m-a pătruns cu blândețe și în ritmul potrivit, ca odinioară, m-a purtat departe, în cămăruța goală cu miros de tutun: „Ajută-mă și ajută-te și pe tine, fato, că pe urmă ne prăbușim împreună“. Mi-am mușcat buzele, pentru că un nume țâșnise din străfundurile ființei mele tulburate. Dar nu rostisem numele acela, fiindcă el, acoperit de o sudoare ușoară, ca de copil, se agita frenetic între sânii și coapsele mele, susurându-mi: „Stai nemișcată, așa îmi placi, nemișcată, cu ochii închiși“. Acum își ridica fericit capul. Am încercat să rămân cu ochii închiși și să nu vorbesc, însă lacrimile care, fără voia mea, au început să se prelingă de sub pleoapele strânse, vorbeau în locul meu.

— Dar ce e, Modesta, tu plângi?

— N-am nimic, Carlo, e doar emoție.

— Ce emoție? Te gândești la bărbatul acela. Eu mă îmbrac, am o consultație la ora opt, vorbim mai târziu.

Și-a adunat cu furie hainele și a trântit ușa de la baie. Baia a rămas închisă minute întregi. Totdeauna, după ce făceam dragoste, se ducea să se spele, de ce oare? Am stins lumina, șoptind „Carmine, Carmine“, și mi-am procurat cu mâinile orgasmul pe care îl așteptam de săptămâni întregi.

— De ce ai stins lumina?

— Sunt obosită, Carlo.

— Nu e adevărat, mai înainte te-am crezut, dar nu e adevărat! Și deschide ochii! Trebuie să stăm de vorbă!

— Te rog, Carlo, vorbim mâine. Mai devreme tu nu voiai să vorbești.

— Mai înainte, da. Acum nu! Acum trebuie să aflu! Te gândeai la

bărbatul acela, mărturisește!

— Nu, Carlo, mai bine zis mă gândeam la libertatea lui.

— Ce înseamnă asta?

— Dragostea se face în doi, Carlo. Tu ai învățat multe lucruri, dar…

— Dar ce? Hai, să auzim!

— Când vei întâlni femeia potrivită pentru tine, las-o să participe ori învață-o, dacă nu știe.

— Când vei întâlni femeia potrivită pentru tine, așa ai zis? Asta înseamnă că eu nu sunt bărbatul potrivit pentru tine și că nu mă mai iubești? Sau poate că nu m-ai iubit niciodată?

— Eu te iubesc, Carlo, chiar și acum, când te uiți la mine cu privirea asta de polițai, te iubesc și te apreciez. Numai că noi trupește nu ne-am întâlnit. Ori poate că, cel puțin în ce mă privește, am luat farmecul pe care îl aveai și îl mai ai când stăm de vorbă drept iubire. E greu de explicat, dar săptămânile astea am început să înțeleg multe despre acest cuvânt, pe care îl folosim cu toții, dar despre care știm atât de puțin.

— Scuze, toate astea nu-s decât scuze. Tu încă mai ești îndrăgostită de bărbatul acela!

— Nu, nu de bărbatul acela, Carlo, ci de potrivirea fizică dintre noi când făceam dragoste.

— Devii vulgară, Modesta.

— Pentru tine tot ce e adevărat e vulgar.

— Doamne, Dumnezeule, nu mai suport! Dacă nu plec, te omor! Te omor! Dar mai vorbim noi.

47.

În zilele cât Beatrice a fost în convalescență

— Nu, e inutil să încerci să te fofilezi.

— Dar nu mă fofilez, Carlo!

— Te fofilezi! În schimb, e cazul să vorbim, dat fiind că mai înainte ai tot ținut să purtăm discuții, în loc să mă iubești cum te iubeam eu.

— Și cum trebuia oare să te iubesc, Carlo? În tăcere, lăsându-mă adorată ca o statuie?

— Dar iubirea e mister, tăcere. Eu în tăcere te veneram. Mi-era de ajuns să te privesc și eram fericit zile în șir. Nu era nevoie să vorbesc. Iubirea e un miracol și, ca atare…

— Iubirea nu e un miracol, Carlo, e o artă, o meserie, un exercițiu ca oricare altul al minții și al simțurilor. E la fel ca a cânta la un instrument, a dansa, a construi o masă.

— Tu vrei să spui sexul.

— Dar sexul nu e iubire? Iubirea și sexul se generează reciproc. Ce e oare iubirea fără sex? O venerare de statui, de madone. Sexul fără iubire ce e oare? O ciocnire de organe genitale, atâta tot.

— Dar tu negi atunci substanța imaterială a iubirii? Îi negi spontaneitatea, faptul că e cu atât mai autentică, mai pură și miraculoasă, cu cât se naște mai spontan.

— Dar, Carlo, parcă ai fi unul dintre tovarășii tăi de la Catania: „Ascetismul poporului rus, sacralitatea clasei muncitoare, martirajul proletariatului, Natura ca Dumnezeu, artistul ca Dumnezeu“. Cum se poate așa ceva?

— Ce legătură au toate astea?

— Au, fiindcă, în rândul tovarășilor tăi, n-am găsit altceva decât o prost disimulată aspirație către sanctificare și o vocație de mucenicie.

Sau un dogmatism feroce, pentru a ascunde teama de a cerceta, teama de experiment, de descoperire, de fluiditate a vieții. Dacă vrei să știi, n-am găsit la ei nimic care să semene măcar cu libertatea concepției materialiste. Și am dat bir cu fugiții, fiindcă n-aveam deloc intenția să cad într-o capcană poate chiar mai rea decât capcana Bisericii, din care am scăpat.

— Dar îți dai seama, Modesta? Tu negi sacrificiul și abnegația celor care luptă pentru cauza proletariatului, pentru o societate mai bună, fără diferențe de clasă, fără exploatarea omului de către om, fără…

— Nu neg nicio luptă! Critic atitudinea unui mod de a gândi care se deosebește prea puțin de cel al lumii vechi, pe care vreți s-o combateți. Gândind cum gândiți voi, în ipoteza cea mai bună, se va construi o societate care va fi doar o copie, și încă una de proastă calitate, a vechii societăți creștine și burgheze.

— Dar pentru transformări profunde e nevoie de timp. Mai întâi trebuie învinsă prin revoluție burghezia și schimbate raporturile de producție. Tot restul va veni apoi de la sine, deoarece se vor prăbuși suprastructurile create de ideologia burgheză… Dar eu voiam să vorbim despre noi. Nu înțeleg ce legătură are discursul ăsta teoretic. Și vom vorbi.

Iar în timp ce vorbeam despre noi, auzindu-mă acuzată în fel și chip de cruzime, răceală, exces de raționalitate, de ce iubită am fost fără s-o merit, de ce sacră și miraculoasă e iubirea, mi-am dat brusc seama că nici nu mai ascultam. Mă gândeam, privindu-i mâinile care îmi strângeau genunchii, la toate discuțiile pe care, dacă era să mai trăiesc destul, aveam să le port pe viitor cu Alberto, Giovanni, Michel… Michel, cel cu ochii verzi ca smaraldul. Discuții care aveau să sune la fel și peste zece, douăzeci, treizeci de ani. Proiecția viitorului meu, gândul că poate îmi mai rămâneau încă mulți ani de trăit mi-au pătruns în sânge ca o ploaie ușoară de aprilie, calmând iritarea pe care mi-o comunica de acum vocea lui Carlo.

Dar trebuia să mă arăt răbdătoare dinaintea acelui chip tensionat, dezamăgit, chip de copil care nu vrea să se resemneze văzându-și jucăria iremediabil distrusă de o mișcare imprudentă (a mea ori a lui?) sau de o rafală de vânt. Nu voiam să pierd inteligența aceea arzătoare, care invita la căutări, care dăruia mereu noi descoperiri ale gândirii, noi idei, noi cuvinte. Abia ieșită eu însămi din deziluzia unei frumoase jucării stricate, începeam să înțeleg. Nici el nu mă mai iubea, dar nu voia să accepte resemnat că el e cauza.

— E vina ta, tu ai distrus totul!

— Da, Carlo, e vina mea.

Această recunoaștere a vinovăției a avut darul să-l calmeze. Nu mă mai ataca. Mă privea liniștit, golit parcă de putere. Mi-a abandonat genunchii, și-a trecut mâinile peste obraji. Nu știa încotro să privească. Își rotea obosit capul la dreapta și la stânga.

— Tu nu știi, Modesta, cum sunt bărbații pe care i-am cunoscut încă de mic, bărbații care m-au format, ca să zic așa. N-ai cum să le cunoști singurătatea, ignoranța în privința femeilor, despre care cred că știu totul, încă de la prima prostituată la care au avut curajul de-a merge. Îmi dau seama acum că era mai bine să-ți fi spus de la bun început că până la tine le-am cunoscut doar pe acele biete femei pe care societatea le constrânge să-și facă o meserie din vânzarea trupului. Tu m-ai fi înțeles și am fi spart imediat bariera seculară de solitudine dintre bărbat și femeie.

L-am privit, acum surâdea încheindu-și discursul. Cu surâsul lui blând și timid. Și poate pentru că nori diafani rătăceau nesiguri dincolo de zborul pescărușilor, promițând existența unor spații, lumi, chipuri necunoscute, ce trebuiau descoperite, poate pentru că Beatrice, slăbită dar sănătoasă acum, ne alerga în întâmpinare, când luminată de soare, carnală, cu contururi clare, când efasată de norii timizi ai sfârșitului de iarnă, am văzut din nou chipul lui Carlo așa cum îl văzusem cândva.

— Eu te stimez mult, Modesta, dar, în ciuda acestui fapt, am să-ți spun un lucru și va fi spre binele tău pe viitor. Poate că oi fi eu prea delicat, dar și tu ești prea dramatică, din cale-afară!

— Modesta! Doamne, Modesta, Carlo, veniți repede! Eriprando, Eriprando! Avea dreptate bunica, e blestemul nostru! Veniți fuga, stă pe covor și plânge. Piciorușul, Modesta, nu poate să îndoaie piciorușul, cum am pățit și eu. Veniți fuga! Argentovivo a vrut să-l ridice ca să-i dea de mâncare, dar el a început să urle!

Beatrice îmi plângea pe umăr, îmbrățișându-mă cu frenezie. Nu mă puteam mișca. O furie nemaiîncercată până atunci față de mijlocelul acela subțire, care îmi tremura la piept, imobilizându-mă, m-a făcut să urlu:

— Taci din gură! Încetează să mai cobești!

Probabil că o respinsesem cu violență. În timp ce alergam către casă, l-

am văzut pe Carlo ajutând-o să se ridice de jos. N-a pierdut însă timp s-o consoleze, căci brațele lui m-au cuprins chiar înainte să ajung la micuțul care se zvârcolea pe covor, în timp ce jelania servitoarei îmi bubuia în urechi.

— Curaj, Modesta! E nevoie de un chirurg, fugi la mașină și așteaptă sau, dacă nu te simți în stare să conduci, cheamă-l pe Pietro.

— Nu, nu, mă simt în stare. Ce se întâmplă, Carlo, ce are?

— Fuga, Modesta, fuga! N-avem timp de pierdut! Nu vreau să-ți faci iluzii.

Singur, Eriprando lupta cu durerea, înfășurat într-o pătură în brațele lui Carlo. Iar eu nu trebuia să țip, nici să plâng, nici să pun întrebări. Trebuia doar să conduc mașina, sub impulsul acelor urlete care deveniseră acum prelungi, monotone, ca un prohod distonant.

Când m-am trezit abandonată în spatele ușii albe și mute, sub privirea impasibilă a unei asistente care mă ținea de la distanță sub observație, tăcerea spitalului mi-a izbit creierul mai tare decât țipetele lui Eriprando, împingându-mă în spatele unui zid insurmontabil de așteptare. Ori poate era zidul alunecos al puțului de unde încercam târâș să ies din nou la lumină?… Acolo, Mimmo ar fi vorbit poate cu mine. Am rămas în adâncul acelui puț cu apă stătută până când am auzit glasul de neconfundat al lui Mimmo:

— Liniștiți-vă, principessa, nu e nimic grav, nu e poliomielită. N-a fost nevoie decât de o incizie la tendon, Carlo o să vă explice.

— Modesta, ți-l prezint pe colegul și prietenul meu Arturo Galgani, de la Milano. Din fericire, era aici.

— Încântată, doctore.

— Plăcerea e de partea mea, principessa.

Farurile luminau precaut pavajul negru de lavă, lustruit de ploaie. Precaut conducea și Carlo; atent să nu zguduie, să nu pună brusc frână, ca să nu tulbure somnul micii făpturi pe care o țineam în poală. Nu puteam să-i privesc chipul care, în numai câteva ceasuri, se ascuțise și se decolorase de parcă Certa s-ar fi oprit o clipă din drum asupra lui. Nici nu trebuia să-l privesc. Bărbatul acela blond și înalt zâmbise spunându-mi:

— Tratat la timp, nu e decât un mic accident. Vă sfătuiesc însă să-l duceți acasă. Trebuie să se trezească în mediul său, iar dacă dumneavoastră, cum sunt sigur, nu vă veți arăta îngrijorată sau neliniștită când se va trezi, copilul nici nu-și va mai aminti nimic. E de o importanță absolută să uite și să ia exercițiile și masajele drept un lucru pe care îl face toată lumea.

— Modesta, ți-e rău? Te văd că închizi ochii.

— Nu, Carlo, nu, sunt doar foarte obosită.

Ca să se liniștească, am deschis din nou ochii, iar chipul lui calm și prietenos de altădată mi-a surâs o clipă, apoi s-a întors cu privirea la drum.

— Cum ai spus că se numește această crampă sau contracție a mușchiului, Carlo?

— A, i se spune picior cabalin. La asta stai cu gândul? Poate fi grav, deoarece contracția împiedică creșterea gambei, dar luat din pripă nu e mare lucru, un fleac.

— Ca la Beatrice?

— Da, chiar așa.

— Îți mulțumesc, Carlo. Dacă nu erai tu acolo…

— Dar eram. Totdeauna sunt. Nu mă laud, crede-mă, dar nu pot să nu constat faptul. Ori de câte ori cineva are nevoie de mine, nu știu cum se face că hop și eu, gata să-i sar în ajutor. E comod pentru ceilalți, pentru mine ceva mai puțin. Ce să-i faci? Trebuie să fie afurisita de vocație de medic.

Glumea. Iar dacă lui Carlo îi ardea de glumă însemna că Eriprando avea să se facă bine.

— Vocație sau nu, Carlo, eu îți sunt recunoscătoare și… iartă-mă pentru tot.

— De ce anume să te iert?

— Atunci, Carlo, nu ne purtăm pică, nu?

— Fără pică, fără frică, principessa.

48.

— Pot să intru? Dar ce faci, Modesta, ești tot în halat? Carlo e jos, așteaptă și…

— Beatrice, lunile astea două am stat cu voi în fiecare seară, cum ți-am promis după ce ai fost bolnavă, în speranța că o să reușești să renunți la acest atașament nesănătos, nu găsesc alt cuvânt, față de vechi tradiții sau prejudecăți. Dar, de astăzi, gata.

— Bine, dar…

— Niciun dar! Nu cobor. Știi doar cât timp a trebuit să pierd cu Eriprando ca să-i distrag atenția de la crizele tale de nervi și de la spaimele servitoarei. Acum că e vesel de când stă cu Elena, trebuie să îmi văd și de lucru.

— Ah, Elena aia! Ai preferat o străină mută și rece în loc de mine și de Argentovivo, Modesta! Chiar și azi, nu m-a lăsat să-l văd mai mult de câteva minute și mă supraveghea ca un jandarm.

— Nu mi se pare că înainte petreceai tu mai mult timp cu el. Și, pe urmă, Elena e rece și mută și pentru că voi nu v-ați purtat frumos cu ea.

— Dar e o străină!

— E cineva care își face meseria! Deschide ochii și pleacă urechea, Beatrice! Auzi cum râde Eriprando? Cum se putea obține rezultatul ăsta cu tine, care, cum îl vedeai, cum te puneai pe plâns? Sigur, îți amintea de boala ta, fiindcă n-a fost nimic altceva decât o boală, Beatrice, nicidecum blestem! Hai, când o să-ți treacă de tot și ție, o să poți să-l vezi cât poftești. Dar atâta timp cât îmi faci mutrișoara asta cum vine vorba de Eriprando, nu!

— Da, sigur, și Carlo mi-a spus, dar nu mă pot abține, mi-e tot timpul teamă să nu rămână…

— Bine. Acum du-te, fiindcă am de terminat scrisorile.

— Atunci, chiar nu vii jos?

— Nu pot, Beatrice, cum să te fac să pricepi? Cu boala ta și cu boala lui Eriprando am pierdut o groază de timp. Uite câte hârtii am de semnat, socoteli, socotelile astea afurisite!

— Dar măcar la cină vii, nu-i așa?

— Sigur, trebuie să mănânc și eu, nu?

— Și după?

— După, mai vedem.

— Vai, ce de hârtii, Modesta! Sunt o ingrată, tu lucrezi pentru noi. Mă detest, Modesta! Și toate foile astea scrise mic… Ce caligrafie ciudată, pare scrisul unui medic. Nu se înțelege nimic. Ce sunt foile astea?

— Lucrări de-ale mele, poezii, notițe.

— A, da, mi-ai spus. Cum zicea și bunica, tare mai sunt aiurită!

— Gata cu bunica! Nu mai vreau s-aud de ea! E moartă, Beatrice, gata!

— Dar ea te aprecia așa de mult… Sunt sigură că te mai apreciază încă.

— Chiar nu-mi vine să cred. Ori de ce nu? Se prea poate. Nu greșești tu chiar în toate privințele. Cei ca ea îi stimează pe oamenii care reușesc să le dea șah-mat. Mai ții minte ce încântată era când o bătea la șah bătrânul doctor?

— Dar tu nu i-ai dat șah-mat, doar că ai fost neascultătoare, iar eu cred…

— Neascultătoare? Așa ai zis, Beatrice? Mă faci să râd.

— O, Modesta, te văd în sfârșit zâmbind! În sfârșit te uiți și tu la mine, că de luni de zile nu mă mai privești!

Într-adevăr, trecuseră luni de zile de la urletele lui Eriprando, care încă mă mai bântuiau, trezindu-mă noaptea, și pe care doar priveliștea chipului său cufundat într-un somn adânc reușea să mi le alunge din minte. Avea și ea dreptate, așa că, dominându-mi impulsurile, am prins-o de mijloc și i-am sărutat părul vaporos, cu parfum de fân: mirosea la fel ca Eriprando și Carmine. Doar consistența părului era alta. Al ei mai păstra încă moliciunea părului lui Eriprando de când era mic; după încleștarea cu boala, părul i se întărise, formând

cârlionți aspri, ca cei pe care îi avea Carmine, tatăl lui Eriprando și al lui Beatrice. Privindu-i creștetul de aproape, am zărit câteva fire albe, care își făcuseră deja apariția printre cele blonde. Pe linie paternă moștenise Beatrice încărunțirea precoce și piciorul acela schilod. Din trunchiul țărănesc al acelui om de onoare proveneau două însemne de mare rafinament, de o eleganță fin de race.

— Vai, Modesta, acum surâzi și îmi mângâi părul. Nu mă mai urăști, nu-i așa?

— Dar eu nu te-am urât niciodată, Beatrice, numai că tu…

— Da, da, mi-a spus și Carlo că era doar îngrijorare, oboseală. A mai spus un cuvânt… oare cum era?

— Traumă, Beatrice.

— Da, a spus că și tu, la fel ca mine, ai suferit o traumă. Dar nu pot, nu pot să rabd să te simt distantă. E mai tare ca mine, mă simt vinovată și în același timp insist și fac lucruri pe care știu că n-ar trebui să le fac. Oare de ce mă port așa?

— Cine știe? Poate doar fiindcă nu ești obișnuită să ți se arate afecțiune. Ce poți tu să știi despre afecțiune? N-ai avut parte decât de reproșuri.

— O, să știi că asta trebuie să fie, Modesta, fiindcă eu visez mereu că sunt nedemnă de tine, de Eriprando, de Carlo.

— Bine, bine. Acum ajunge! S-a și uitat, iar bietul Carlo așteaptă. Hai, fii fată cuminte, du-te la Carlo al tău. Și să nu te simți nedemnă, fiindcă ești cea mai frumoasă și cea mai bună dintre copile.

— Așa spui? Dar de ce ai zis „Carlo al tău“, Modesta?

— Păi, fiindcă îl iubim. Am zis „al tău“ cum aș fi putut zice „al meu“. Hai, nu te tulbura. Îi suntem amândouă recunoscătoare, nu? L-a salvat pe Eriprando al nostru. Uite, vezi? Am zis „al nostru“. E același lucru, nu?

— O, da! Carlo al nostru și Eriprando al nostru. Doamne! S-a și făcut șase și jumătate, am fugit. Te așteptăm la cină. Argentovivo a gătit ceva care îți place mult, dar nu pot să-ți spun ce, m-a rugat să nu-ți zic, o să vezi ce surpriză!

Ușa s-a închis la timp în spatele fustei din dantelă de o culoare

luminoasă, de fildeș, cum erau gâtul și brațele ei. Nu, nu era o fustă. Să fi fost oare un șal? De unde tot scotea Beatrice acele dantele și mătăsuri? Ușa abia se închisese și deja saliva amară pe care o simțea de mult timp în gâtlej îi invadase limba, dinții: „Argentovivo ți-a gătit ceva care îți place mult“. A dat fuga la chiuveta de culoarea fildeșului, presărată cu floricele. Și acolo tot un fildeș moale, unduitor. Trebuia să fie o cremă, vreo budincă, surpriza aceea. Peste crema care se clătina sub priviri a vomitat. Era o confirmare a acelei stări de langoare dulce, care de săptămâni o reținea în patul devenit de la o zi la alta primitor și moale, ca două brațe calde de îndrăgostit, sau o țintuia ceasuri întregi în fotoliul din fața ferestrei larg deschise, de unde privea arborii, cerul și marea din depărtare. Fără să se mai uite la fildeșul acela, și-a spălat dinții, gura și s-a privit în oglindă: doi ochi măriți, uluiți și senini o priveau fix. Obrajii erau trași, dar sânul și șoldurile îi întindeau deja fusta, bluza. Abandonându-se pe sine acolo, în oglindă, a dat fuga să se uite la mare. Trebuia să lucreze. În spatele ei, pe birou, o așteptau un maldăr de hârtii. S-a desprins cu un efort de fereastră și s-a așezat la masa de scris, contemplând călimara, tocul, vraful de documente notariale. Cu dezgust, din pricina mirosului amar de cerneală, a închis capacul călimării și și-a rezemat capul pe brațe. Era dulce căldura brațelor ei, dulce și răcoroasă în același timp, fruntea care îi ardea găsea alinare în răcoarea aceea… Era frumos să se poată lăsa pradă reveriei, între arșiță și răcoarea nisipului și a pădurii.

— Se poate intra, principessa?

Oare cât timp trecuse? Probabil ceasuri întregi; acum Beatrice o chema de dincolo de ușă. Nu, Beatrice nu-i spunea principessa și glasul era al unui bărbat. Carlo?

— Intră.

În picioare, cu pălăria în mână, Pietro o privea de la înălțime, cu ochii săi rotunzi lipsiți de orice expresie, iar craniul lustruit ca o bilă de marmură se pleca respectuos. Ce frică le trezise pe vremuri omul acela ei și lui Beatrice! În vreme ce acum, dacă nu ar fi oprit-o acel apelativ cuvenit, ar fi dat fuga să-l îmbrățișeze. Alt semn al condiției în care se regăsea: dorea să fie îmbrățișată, ocrotită, legănată de brațele puternice ale acelui bărbat bun și tandru ca un copil. Ochii lui nu erau lipsiți de expresie, erau doar mult prea blânzi pentru alcătuirea aceea masivă, iar contrastul te înfricoșa. Ce făcea oare bărbatul acela fără o femeie, fără o iubită, dedicat în întregime principelui său? Probabil că se masturba, iar după-amiezile mergea la curve, cum zicea Tuzzu despre tatăl lui: „Ce era să facă după ce a rămas văduv, să ne aducă

acasă o mamă vitregă care să ne scoată pe toți din sărite?“

— Să mă ierte domnia voastră, principessa, dacă deranjez și Dumnezeu mi-e martor că n-aș fi făcut-o de n-ar fi fost o treabă foarte urgentă.

— Nu, Pietro, nu mă deranjezi. Care e treaba asta urgentă?

— Păi… nu prea știu de unde s-o încep. E o treabă cam fără cap și coadă, dar încurcată, principessa, pe toți dracii, încurcată rău.

— Tu începe de unde poftești, cum ți-e placul, știi doar că noi doi ne înțelegem.

— Sunteți prea bună, principessa, dar teamă mi-e că o să vă supărați.

— E vorba de principe?

— Nu. E vorba de domnișoara Inès.

— Domnișoara Inès? Dar ce-i cu domnișoara Inès, Pietro? Nu vă puteți împăca, de te văd așa amărât?

— Nu, asta nu. E cuviincioasă, nu-și dă aere și e devotată principelui, dar…

— Pietro, mie poți să-mi spui, știi doar. Poate te-oi fi îndrăgostit de domnișoara Inès?

— Cine, eu, să mă îndrăgostesc de o domnișoară cu atâta carte și așa de respectabilă? Să mă ierte domnia voastră, dar v-ați înșelat când v-a dus gândul la asta. Pietro are minte și știe unde îi e lui locul. Știe el ce-i de nasul lui și ce nu e.

— Ei, atunci ce e? Că mă uit la tine cum ai asudat tot.

— Poate că lunile astea principesa nu s-a uitat peste socoteala cheltuielilor și n-a băgat de seamă cheltuiala pentru „distracție“ a seniorului meu, principele. Iar eu pot să înțeleg că ați tot stat cu frică pentru principesa Beatrice și pentru nenorocirea aceea…

— „Boala“ aceea, așa trebuie să spui, Pietro, nu „nenorocire“, „boală“.

— Aveți dreptate, pentru boala care îl chinuie pe micul principe.

— „Care l-a chinuit“, Pietro. Ai văzut și tu că acum totul e ca mai înainte.

— Desigur, desigur, mare minune, principessa, minune pe care domnia voastră…

— Bine, bine, Pietro, am înțeles. Ce-i cu socotelile astea? S-a cheltuit prea mult pe „distracția“ principelui?

— Ba nu, principessa, dimpotrivă, de luni de zile nu le mai vrea pe muierile alea. Ehei, ar fi trebuit să pricep imediat! Dar cui i-ar fi trecut prin minte că o domnișoară atât de respectabilă, mintoasă, ca domnișoara Inès…

— Nu-mi spune! Principele s-a îndrăgostit de ea?

— Îmi luați o piatră de pe suflet, principessa, când văd că zâmbiți în loc să vă înfuriați. Sunteți o sfântă, nu alta! Acum simt că am inimă să spun mai departe.

— Hai, Pietro, spune. Nu te mai fâstâci așa.

— Faptul e că am descoperit că domnișoara Inès — cine s-ar fi gândit! — i-a dat, cum să spui așa vorbe dinaintea unei femei?, cum ar veni, i-a dat apă la moară principelui meu. Acum uite c-am spus-o și Domnia voastră are de luat hotărârea s-o trimită înapoi la ea acasă pe domnișoara Inès.

— Dar de ce, Pietro? Principele cum o duce?

— A, e fericit de-a binelea, se bucură ca un copilaș de trei ani.

— Și atunci de ce ar trebui s-o expediem pe domnișoara Inès la ea acasă?

— Răposata principesă așa ar fi făcut.

— Pietro, tu și cu mine îl iubim pe principe, nu?

— Până la Dumnezeu!

— Iar dacă el e fericit, nu e oare mai bine cu domnișoara Inès, decât cu femei dintr-alea? Cum putem fi siguri că mai devreme sau mai târziu nu capătă vreo boală rușinoasă? Ei, nu trebuie să roșești, Pietro.

— La asta nu m-am gândit. Ca un bărbat, tare și milostivă, așa sunteți, Domnia voastră! La fel ca răposata principesă Gaia, Dumnezeu s-o odihnească! Dacă pentru Domnia voastră e bine așa cum stau lucrurile, vă zic că pentru mine, unul, e mare ușurare, mare de tot să-l văd pe seniorul principe așa de mulțumit.

— Bine, Pietro, tu ești mulțumit, Ippolito e mulțumit, eu sunt senină. Ce vrei mai mult? Du-te acum.

— Sigur, sigur. Am răpit prea mult timp de la Domnia voastră. Sărutăm mâinile, principessa, și Dumnezeu să vă binecuvânteze.

— Să te binecuvânteze și pe tine, Pietro… A, ascultă! Povestește-i domnișoarei Inès discuția noastră și spune-i că trebuie să stau de vorbă cu ea, cât mai curând.

Inutil să vă mai spun că la timp l-am trimis de acolo pe Pietro. Mă apucase un râs pe care nu-l mai puteam stăpâni, de m-am văzut nevoită să mă azvârl pe pat și să-l sufoc cu o pernă. Încetul cu încetul, râsul a lăsat loc unei senzații profunde de istovire. „N-am mai râs așa de când aveam vreo șase-șapte ani, principessa… Râsul face bine, te obosește, dar e o oboseală sănătoasă, ca după ce ai înotat“.

Probabil că se făcuse târziu, fiindcă geamurile se întunecau tot mai tare. Dormise oare? Argentovivo o trezea ciocănind încetișor la ușă. De când ajunsese principesă, nu prin puterea neamului, ci prin puterea naturii, cum zicea Mimmo, Argentovivo nu mai dădea năvală în odaia ei, ci bătea la ușă și nu vorbea decât întrebată.

— Intră, come in, entrez…

Simțea că o apucă iar râsul. „Uite, prințesico, așa îmi placi, când râzi! Și la necaz trebuie să-i placă omului să mai tragă un hohot de râs.“ Ei, da, Mimmo, tu m-ai învățat să râd și nimeni n-o să mă facă să uit ce știu de la tine.

Chipul senin și serios al lui Mimmo se desprinde blând de pe genele mele și se îndepărtează, lunecând spre fereastră. E mulțumit să stea de vorbă cu prințesa lui și nu se îndură s-o părăsească, chiar dacă e aproape noapte. Lumina mai zăbovea buimacă la fereastră, tulburată de anotimpul cel leneș, care stătea deja la pândă. În curând, amurgurile aveau să devină mai lungi, secătuind de puteri cu mângâierea lor marea ce stătea în așteptare. Marea era prezentă la întâlnire. Va mai fi oare capabilă să înoate, după o iarnă așa de lungă? „Când a învățat omu’ o meserie, prințeso, n-are cum s-o mai dea uitării. Ascultă aici la Mimmo, că el știe și să facă mese, și să cârpească… Așa e și cu tine. Acum că ai învățat să înoți, nimeni nu te mai poate lipsi de îndemânarea asta, ascultă aici la Carlo.“

— Vai, scuzați-mă, principessa, dormeați? Vă las atunci să vă odihniți.

Vă rog să mă iertați, dar Pietro mi-a transmis că doriți să vorbiți cu mine urgent. Eu, ei, vin eu altădată. Când ați dori să vin, principessa?

Proțăpită în cadrul ferestrei, domnișoara Inès vorbea de plecare, dar nu se clintea din loc. Silueta ei țeapănă se detașa pe fondul cerului în prag de înserare.

— Scuză-mă, Inès, dar sunt foarte obosită.

— Desigur, principessa, plec și, încă o dată, scuze.

Silueta aceea, decupată pe geam, pornise să se umfle în talie, pe șolduri. „Nu cumva îmi faci vreo boroboață, Mody? Trebuie neapărat să mai slăbești, fiindcă așa grasă se vede pe tine că ești de neam prost, fă bine și mănâncă ceva mai puțin, fato, dacă e de la mâncare!“

— Nu, așteaptă, Inès, dacă tot m-ai trezit. N-are omul o clipă de liniște în casa asta!

— Dar Pietro…

— Fato, aprinde lumina. Trebuie să-ți spun două-trei vorbe și, cu cât mai repede, cu atât mai bine, dată fiind situația.

Scăldată în lumină electrică, am putut în fine s-o examinez din priviri, doar că ținea capul plecat și nu i se vedeau ochii.

— Hai, n-are rost să stai acolo smerită ca o icoană. Vino mai aproape și așază-te în fotoliul acela. Ba nu, du-te alături și adu-mi un pic de apă, că mor de sete.

M-am ridicat în capul oaselor, rezemându-mă de tăblia patului, cum făcea Gaia. Mare figură mai era! Stătea paralizată în pat ca pe un tron. Cu ochii ei urmăream acum mișcările acelei fete. Era adevărat, talia și șoldurile îngreunate făcuseră să dispară gesturile elegante, lady like, și originile ei țărănești ieșeau acum la iveală. O simpatie pe care nici n-o bănuiam m-a cuprins și eram gata-gata să izbucnesc în râs… când i-am zărit ochii mari, pierduți, plini de lacrimi reținute. Lacrimile acelea o urâțeau. Nu, nu erau ochii mei de pe vremuri, trebuia să fiu precaută.

— Deci, fato, mi se pare că între tine și principe lucrurile au mers ceva mai departe decât mi-a spus mie Pietro, în naivitatea lui.

Nici nu isprăvisem de vorbit, că fata (chiar nu eram eu!) numai ce mi se aruncă în genunchi, punându-se pe plâns așa de tare — îi țâșneau

lacrimile în toate părțile — și rostind vorbe așa de dezarticulate, încât, de spaimă să nu sară asupra mea, m-am dat iute jos din pat. Fără s-o ating — mă înduioșa, dar nu puteam să-mi pierd autoritatea —, am încercat să ajung la masa mea de scris, rostind:

— Hai, hai, fato, ce atâta disperare? Adună-te! Bea și tu un pahar de apă și pe urmă stai jos să vorbim cu calm, uite-așa, bravo!

Cu masa de scris între noi — era un scut ce mă împiedica s-o iau în brațe și s-o consolez —, am căutat în sinea mea un compromis între Modesta și Gaia, ca să pot opri tremurul buzelor și al mâinilor, urmat, ca și cum n-ar fi fost de ajuns, de tremurul zulufilor ei. Mai eram încă în căutarea unui compromis, când domnișoara Inès, probabil înfricoșată de tăcerea mea, s-a pornit iar să plângă și să se zbuciume ca o actriță diletantă. Nu se înțelegea deloc ce spune. Își tot ștergea ochii cu o batistuță albă, plină de danteluțe, pe care o tortura apoi între palme sau o vâra în decolteul rochiei… Și numai ce o scotea din nou și, dându-și ochii peste cap, o apăsa pe buzele cărnoase, în formă de inimioară. Era un spectacol dezgustător. Exact cum mi se întâmpla să văd la teatru, de stăteam cu gura căscată, tupilată în fotoliu, abia așteptând ca scena de măiestrie să ia sfârșit. Actorul lui Diderot! Era adevărat, și nu doar pe scenă. Era adevărat și acolo, în odaia mea. Actrița aceea proastă se lăsa prea mult antrenată de emoție și își pierdea orice detașare, ajungând ca pasiunea ei să fie neplăcută auzului și privirii. Ca la teatru, am decis să aștept cu răbdare și să încerc, trecând cu vederea jocul actoricesc, să înțeleg măcar textul.

— Eu, eu aș fi venit să vă mărturisesc! Azi, chiar azi aș fi venit! Chiar dacă Pietro nu venea să vă spună… Nu-l acuz. Și-a făcut datoria, însă eu… aș fi venit azi sau mâine! Ce v-am făcut dumneavoastră, casei dumneavoastră e îngrozitor! Aș fi venit… aș fi venit să vă mărturisesc totul și pe urmă, firește, să plec…

Începeam acum să înțeleg. Și textul era tot groaznic.

— Unde să pleci, fato?

— Ce știu eu? Oriunde, ca să-mi ascund rușinea, păcatul…

— Hai sa încercăm să vorbim rațional, domnișoară Inès. Calmați-vă, vă rog, eu vă cred: ați fi venit, vă căiți, dar vă rog să vă calmați, da?

Batista a dispărut iar în decolteul rochiei. Mâinile strânse una într-alta au rămas agitate, dar cel puțin nu mai plângea și mă privea țintă, aproape senină.

— Vă mulțumesc, principessa. Sunteți bună la suflet, știam eu, dar nu voi profita de această mărinimie și noblețe sufletească, nu sunt demnă. Mâine-dimineață voi dispărea!

Făcuse o fixație cu dispariția asta, dar eu trebuia să fiu precaută, fiindcă, dacă ea dispărea, cui îl mai plasam pe principele Ippolito?

— Inès, noi ne cunoaștem de atâta vreme. Eu vă stimez. De ce vă zbuciumați așa? Nu eu trebuie să vă iert. O să vă ierte Dumnezeu! Nu sunt eu în măsură să vă judec.

Efectul acestui limbaj s-a văzut imediat și la ea, și la mine; ea a surâs cu smerenie, aproape radioasă, iar mie mi-a pierit orice urmă de simpatie pentru acea chică behăitoare de cârlionți.

— Oh! Oh, principessa, îmi luați o piatră de pe inimă! Oh!

Toată după-amiaza nu făcusem decât să tot iau pietre de pe conștiința altora, mă săturasem până-n gât!

— Desigur, asta nu-mi atenuează mie culpa și am să cer de la Dumnezeu, cu rugăciuni fără număr, iertarea pe care dumneavoastră mi-ați acordat-o cu atâta bunătate.

— Bine, Inès, bine, roagă-te! Să nu mai faci altceva, să nu te mai agiți, să nu mai plângi, să nu dispari, roagă-te! Numai asta contează!

— Atunci, pot să rămân aici?

— De un ceas tot încerc să-ți spun asta, Inès.

— O, principessa, mulțumesc, mulțumesc!

M-am apucat zdravăn de masa de scris, ca să mă asigur că era acolo să mă apere de extazul de gratitudine pe care mi-l arunca în spate.

— Bine, fata mea! Dar, din păcate, acum trebuie să vorbim de starea ta. Nu e timp de pierdut. În ce lună ești?

— A treia, cred, principessa. Doamne, mi-e așa de rușine!

— Fii cuminte, Inès, n-o lua de la capăt. Nu e nimic îngrozitor, cu un doctor bun e doar un fleac.

— Un doctor bun, principessa? A, nu, sunteți prea bună! E un lux să ai un medic la naștere, ajunge o moașă. La mine acasă, femeile…

— Dar ce-ai înțeles tu, Inès? (Și Modesta, și Gaia își cam pierduseră răbdarea.) Ai vrea să păstrezi plodul acelei…

— Da, principessa, știu! E copilul rătăcirii mele, e greșeala mea, știu!

— Ce tot vorbești de greșeli, Inès, vino-ți în fire! E plodul unui mongoloid, pe toți dracii! Ești infirmieră, știi ce înseamnă asta, nu?

— Desigur, principessa, dar e și un suflet care palpită înăuntrul meu. Iar, dacă Dumnezeu, ca să mă pedepsească pentru păcatele mele, vrea să se nască la fel ca tatăl lui, va fi semn că trebuie să ispășesc nu numai cu rugăciune, ci și avându-l în fața ochilor. Copilul acesta va fi crucea mea, o voi purta cum a făcut Mântuitorul.

„Trebuie să ispășim, Modesta, să ne rugăm.“ De ani de zile nu mai auzisem vocea maicii Leonora. Pe măsură ce vorbele alunecau lente de pe buzele acelea în formă de inimioară, ca mărgelele tocite ale unui rozariu între degete asudate, cu miros de tămâie, o salivă acidă și amară m-a făcut să-mi încleștez gura ca să nu vomit acolo, pe masa de scris. Am lăsat capul în jos. Călimara era închisă, tocurile aliniate, scrisorile și documentele notariale așteptau. Trebuia neapărat să-mi văd de treabă, măcar un ceas trebuia să lucrez. Înghițind hotărâtă saliva și rozariul siropos, am sărit în picioare.

— Ajunge, fato! De la bocet și scuze ai trecut la obrăznicii nemaiauzite! Să terminăm odată! Ai pretenția să te las să faci un copil al soțului meu, principele? Nu vorbeam de un medic la naștere, voiam să spun…

N-am izbutit nici să-mi termin fraza, că ea, țâșnind în picioare cu o agilitate nebănuită, a prins să alerge prin încăpere precum un liliac orbit de lumină. Ca lovitură de scenă nu era rău deloc, reușea să ne reducă la tăcere pe mine, și pe Gaia, nu în ultimul rând pentru că, așa, agitată și zglobie, era destul de grațioasă și plină de viață. Mi-am rezemat coatele pe masă și am privit-o: țineam să văd de câte ori reușea să dea înconjur odăii tot sporovăind cuvinte și exclamații ca: „O, Doamne! Păcat! Să ucizi un suflet! O, mai curând mă omor… Mă arunc în mare!“

Fuga aceea dansată, precedată de batistuța cea albă, îmi încânta privirile ca la circ costumul cu paiete strălucitoare al călăreței. Ea se descărca, iar eu mă gândeam: o opresc? Îi trag două palme și o trimit acasă? Și Ippolito? Ce mă fac cu Ippolito? În fond, e drăguță și se zbate dintr-o poftă nebună de viață, cum făcusem și eu pe timpuri. Nu era lașă, cum crezusem. În felul ei, Gaia dragă, se știe necesară

bunului mers al casei și ne-a închis gura: șah-mat! Și, pe urmă, e nevoie de ceva curaj ca să faci dragoste cu „lighioana“! Cine știe dacă eu aș fi avut atâta curaj la vremea mea?

Încă un țipăt și buf! Am văzut-o prăbușindu-se pe covor. Știam că urma un leșin, mai devreme sau mai târziu trebuia să se ajungă aici, ținea de pragmatism. Nu căzuse cu prea multă grație, dar asta îmi îngăduia să-i observ linia gambelor, perfectă, și două brațe frumoase și plinuțe, care se terminau cu două încheieturi subțiri, cu pielea străvezie, ca a unui copil. La una dintre încheieturi purta un ceas minuscul, foarte, foarte frumos. Am încercat s-o ridic de jos, dar era prea grea. Nu știam ce să fac. Nu mi se mai întâmplase să mă trezesc cu o domnișoară leșinată în brațe. „Dacă e să vi se facă rău, domnișoară, e de ajuns să ridicați brațul scaunului și veți găsi acolo sărurile“. Săruri? N-aveam așa ceva. Poate apă rece. Umerii și brațele ei, care de la distanță păreau de marmură, aveau în brațele mele o moliciune atrăgătoare. Avea gust consortul meu, principele! Mă cam îndoiam — la fel ca și voi, de altfel — că pruncul ar fi fost al „lighioanei“ și îmi propusesem să mă lămuresc. Dar obrăjorul acela palid, căzut pe brațul meu, îmi dădea impresia că, da, avea o voință feroce mica Inès, dar nu și curajul să mintă. Am încercat s-o scutur încet, dar nu era nimic de făcut. Carnea aceea fragedă, parfumată cu talc, mă atrăgea și, dacă n-ar fi trebuit să-mi păstrez autoritatea în fața ei și a celorlalți, aș fi strâns-o la sânul meu și aș fi sărutat-o peste tot. Ai grijă, Modesta! Domnișoarele lipsite de apărare au fost totdeauna un pericol… Mă pregăteam s-o culc la loc pe covor și s-o chem pe Argentovivo, când căpșorul ca de miel făcut din zahăr s-a ridicat brusc și, agățându-se de gâtul meu, m-a fixat cu doi ochi pierduți și lucitori.

— Nu, nu, principessa, nu mă alungați! Aș fi venit să vă mărturisesc! Aș fi venit, jur!

— Sigur, Inès, sigur că ai fi venit, dar acum ridică-te. Ești cam grea, mititico… Hai, sus!

— Dar unde sunt? Ce s-a întâmplat? Doamne, Dumnezeule! Cu picioarele dezgolite de tot în fața dumneavoastră!

Ei, da, și coapsele pline și tari se terminau cu două glezne subțiri, grațioase.

— Nu-i nimic, Inès, te-ai pierdut un pic cu firea. Prea multe emoții.

— Emoții, așa spuneți, principessa? Spaimă, spaimă și rușine.

— Bine, Inès. Spaimă, dacă vrei. Dar acum, gata. Vino-ți în fire, du-te

să te întinzi în pat și…

— Cât sunteți de bună, principessa!

— Și gândește-te bine la ce vrei să faci, pentru că nu vreau mai târziu smiorcăieli și lacrimi, ai înțeles? Dacă vrei să ții sufletul ăsta care palpită în tine…

— O, da, principessa, da!

— Dar gândește-te bine, fiindcă e copilul unui idiot.

— Dar principele nu e chiar idiot, e bun și înțelege multe lucruri.

Acum era ofensată: boticul ridicat, aer distant și sever. Se ofensa cum te atingeai de obiectul amorului ei.

— Și, pe urmă, Eriprando e sănătos și inteligent.

Uite-o cum îmi închide gura. Înăuntrul meu, Gaia ricana, de m-am auzit spunând:

— Bine, Inès. Dar trebuie să stabilim o înțelegere. Cu voi, femeile, nu se știe niciodată: socoteli limpezi și dușmănie eternă!

— Dușmănie ați spus, principessa?

— Prietenie, așa voiam să zic, Inès… Vasăzică: ți-aduci aminte că doctorul Civardi a recomandat, acum că Eriprando începe să ia cunoștință de lumea exterioară, să-l îndepărtăm pe tatăl lui, principele, și să construim o mică minciună cu privire la infirmitatea lui, pentru că, avându-l mereu sub ochi, i-ar putea afecta echilibrul copilului?

— Da, țin minte.

— Bun, atunci înțelegerea dintre noi două va fi următoarea: dacă această făptură se va naște sănătoasă…

— Cu voia lui Dumnezeu!

— Sigur, sigur… Dacă făptura se naște sănătoasă, mi-o cedezi mie, pentru binele său. Un frățior sau o surioară nu pot decât să-i facă bine lui Eriprando. Iar, dacă se naște ca principele, o ducem la un azil de retardați sau…

— Dar ce vorbă e asta, principessa? Eu n-am să refuz niciodată crucea

pe care mi-o dă Dumnezeu s-o port, ca să-mi ispășesc vina.

— O să vedem, Inès, hai să nu punem carul înaintea boilor, cum se zice. O să vedem. Gândește-te mâine toată ziua. Și ține cont că, peste o lună, cu copil ori fără copil, o să vă duceți să locuiți în vilișoara pe care ți-am arătat-o, care s-a eliberat în sfârșit de chiriași.

— Dar e departe!

— Departe de aici, dar mai aproape de Catania, Inès… De ce nu te mai duci și tu câteodată la cinema, pentru numele lui Dumnezeu? Sau să-ți cumperi vreo pănglicuță, vreo carte, mai știu eu…

— O femeie nu pleacă singură de acasă!

— Dar e și Argentovivo, alta care s-a zidit aici de vie, ați putea să mergeți împreună.

— Dar două femei, principessa, e același lucru, dacă nu chiar mai rău.

— Ajunge! Treaba voastră! Pietro o să facă naveta, firește, fiindcă eu aici am poate mai multă nevoie de el decât principele. Principele e liniștit, nu?

— O, e un îngeraș. N-a mai supărat pe nimeni.

— Bine, dacă n-o să te mai apuce toanele și supărarea, cum ai făcut în ora asta de când… Că s-a făcut un ceas și mai bine! Ce spuneam? A, da. Am să văd cu avocatul Santangelo ce sumă ne putem permite. În felul acesta, chiar în cazul în care principele moare…

— Ah, nu, fie să nu se întâmple asta!

— Nici n-o să se întâmple! Isprăvește odată! Eu vorbesc spre binele tău, ei, drăcie! Și aranjează-ți decolteul, că ți-a ieșit sânul de tot pe afară. Vasăzică, orice ar fi să se întâmple, că mâine pot să mor și eu… Nu, taci din gură! Îți las o mică rentă și vilișoara. Ai priceput?

— Vai, principessa, cât sunteți de bună și de generoasă!

— Taci! Gata! Fugi de-aici! Am pierdut destulă vreme cu tine. Sunt așteptată jos și mai trebuie și să mă îmbrac. Nu, stai pe loc, nu-i nevoie să-mi săruți mâna. Cugetă și mâine dă-mi un răspuns.

49.

Ea ieșea pocăită pe ușă, iar eu mai simțeam încă atingerea buzelor mici pe mână. Avea gust consortul meu, dar eu aveam de ținut în picioare o autoritate. Căldura care mi-a cuprins întreg trupul când s-a închis ușa în spatele ei a făcut să-mi treacă greața și senzația de vomă. Și data trecută, când eram însărcinată cu Eriprando, simțeam atracție numai pentru femei. Să fi fost ca un fel de apărare a organismului saturat de umori masculine, având nevoie mai mult de tandrețe decât de o penetrare ce ar fi tulburat poate formarea acelei mici ființe dinăuntru? Sigur era că îmi făcea bine căldura aceea. Ce frumos ar fi fost să rămân acolo și să gust amintirea senzației de căldură, însă trebuia să cobor la cină… Trebuia să fac asta, ca să fie Beatrice mulțumită. Avusesem parte de suficiente smiorcăieli femeiești în după-amiaza aceea.

— Ajutor, Modesta, ajutor!

— Ce e, Beatrice? Pentru numele lui Dumnezeu, ce s-a mai întâmplat? A lovit trăsnetul?

— Vai, nu, măcar să fi fost asta!

— Atunci ce e, Beatrice? Ești palidă ca un cadavru. Mă faci să mor de inimă. Și vorbește, nu mai bâzâi așa, ca o oaie!

— Carlo, Carlo!…

— Ce-i cu el?

— M-a sărutat, Modesta! Oh, ia-mă în brațe, strânge-mă! M-a sărutat pe gură, exact cum faci tu.

Imprevizibilă ca totdeauna, Cavallina nu se mulțumise doar să dea cu ușa de perete și să intre fără să bată, ci mai și aprinsese toate luminile. Din palidă cum era se făcuse acum roșie toată, ca atunci când avusese febră. Și, cu toate că-i țineam ferm brațele — nu voiam să mă îmbrățișeze —, a reușit să mă apuce de cap și să mă potopească cu mici sărutări. O clipă numai și mă strânge în brațe, îmi sărută fruntea, gura, gâtul, în timp ce între ea și mine alunecă lacrimi. De la înălțime, fără să-mi lase capul din mâini — cum de e așa de înaltă, e mai înaltă

ca mine? —, îmi șoptește:

— Eu, pe moment, am fost așa de uimită, că l-am lăsat. Cine s-ar fi așteptat la una ca asta de la un băiat așa de manierat cum e Carlo? Tu te-ai fi așteptat? Dar, imediat după aceea, Modesta, crede-mă, l-am alungat de aici, nu mai vreau să-l văd niciodată! Cine putea să-și închipuie? Mă săruta exact cum faci tu. Avea dreptate bunica, bărbații sunt toți la fel!

În ușa deschisă, Argentovivo ne fixa pe amândouă cu ochii dilatați de curiozitate, fără să cuteze nici să intre, nici să închidă ușă. Era și ea palidă ca un mort. „Sensibile mai sunt fetișcanele astea, se albesc și se înroșesc la față după bunul plac; între timp, mai cu plânsete, mai cu leșinuri, te joacă pe degete cum vor ele.“ Ehei, Mimmo dragă, așa sunt educate, cum spune dragul nostru tovarăș Bebel. Trebuie să avem răbdare.

— Ce-i cu tine, Argentovivo? Ai văzut vreun strigoi? Ce s-a întâmplat, pot să știu și eu?

— Nimic, principessa, nimic, doar că doctorul a plecat ca o furtună.

— O fi avut treabă.

— Da, sigur. Un domn așa de cumsecade, numai că sufleul…

— Ducă-se la dracu’ de sufleu! Mâncați-l voi, la bucătărie. Și șterge-o de aici!

— Dar cina?

— Închide ușa și pleacă! Nu vezi că Beatrice se simte rău?

— Dar…

— Niciun dar! Astă-seară nu cinăm. Nu moare nimeni din asta. Suntem cu toții adulți bine hrăniți, Argentovivo. Vrei să închizi dracului ușa aia și să ne lași în pace?

— Sigur, principessa, sigur, mă scuzați.

Uite-o și pe obraznica asta! Opărită toată că i s-a lăsat sufleul!

— Ți-am spus să pleci de aici, că te dau afară din casa asta!

Uite-o cum surâde umil și se face nevăzută în spatele ușii în sfârșit închise. În vreme ce stomacul meu se plimbă în sus și-n jos cu o

mișcare autonomă, chicotind ca un moș beat. Nu, nu era stomacul. Cavallina, strângându-mă tot mai tare, se zguduia cu fața înfundată în gâtul meu. Imprevizibilă Cavallina, devenise din nou copil în brațele mele. Cum reușea oare să pară înaltă sau minusculă, după bunul ei plac? Râdea așa de tare, că ai fi zis că se sufocă.

— Acum ce-ai găsit de râs, ia spune?

— Râd fiindcă îmi închipuiam ce față face Argentovivo când țipai la ea. Caraghioasă mai e când se sperie, obrazul i se rotunjește ca un ou și gura se face ca o linie care o ia în jos. Doamne, tare mai e caraghioasă! Pare una dintre fețele alea pe care le desenează peste tot Eriprando. Întâi mi s-a făcut și mie frică, pe urmă am înțeles că ești la fel ca bunica Gaia, ham, ham și, până la urmă… Dar faci bine. Știi să te faci respectată, eu nu izbutesc. Dacă n-ai fi tu, obraznica aia mi-ar lua și cheile de la brâu și atunci adio! Ar umbla prin toată casa, în sus și-n jos, să facă ea și mai tare pe stăpâna.

Da, Cavallina ținea cheile de la sertare și de la dulapuri înșirate pe un inel mare, de aur, pe care-l purta la brâu, alături de alte zdrăngăneli de aur, argint și de fildeș. Mai avea și un corn de coral, un cap de maur cu turban, o mânuță de fildeș… Nu, nu era de fildeș mânuța, era de argint. Așa cum în vremuri îndepărtate făcuseră și mătușa ei, strămătușa, bunica. Mijlocelul ei grațios se ridica semeț când purta la brâu inelul acela. Cheile erau medaliile ei, decorații dintr-un război impalpabil, semnul puterii ei asupra noastră, a tuturor.

— Mă strivești, Cavallina!

— Vai, ce frumos, mi-ai spus Cavallina, ce frumos, mai zi o dată! De câtă vreme nu mi-ai mai spus așa!

Cum putea oare să-i placă porecla aceea, care mie îmi suna ca o condamnare?

— Hai, Modesta, mai zi o dată, hai! E așa de dulce când o spui tu!

— Bine, bine, Cavallina, numai că mă apeși pe piept și eu sunt obosită. Nu cumva mititica de Cavallina își pusese în mintea ei, aiurită, dar tenace, să mă țină toată noaptea în picioare, acolo, în mijlocul camerei?

— Mă lași să dorm cu tine, Modesta? O, lasă-mă să dorm cu tine. De luni de zile nu mai vrei. Asta-seară mi-e frică, te rog!

— Ți-e frică de ce, Cavallina?

— Of, mi-e frică să nu-mi aduc aminte ce tare m-a dezamăgit Carlo astă-seară.

— Te-a dezamăgit, de ce?

— Îl credeam om serios! Nu pot să uit nerușinarea cu care m-a sărutat. A fost groaznic și acum mi-e frică! Lasă-mă să dorm cu tine!

— Bine, hai. Dezbrăcarea și la culcare! Chiar nu mai pot de oboseală.

Într-o clipă s-a și dezbrăcat. A apărut într-o cămașă de noapte de-ale mele și s-a vârât precaută în așternut.

— Pot să te iau în brațe?

Capul — lipit de scobitura dintre gât și umăr, părul vaporos îmi atingea bărbia, mâna — așezată pe sânul meu… E si Beatrice non voli durmiri coppa nno' culu sa quantu n'ha aviri. Nu, nu trebuia să-i cânt cântecul acela de leagăn. Mâna i se odihnea liniștită pe sânul meu, dar nu venea niciun tremur dinspre palma aceea răcoroasă. Nu-i era sete, nu mai eram doica ei, ci sora ei. Era drept să fie așa. Iar eu, ca soră, trebuia să-i vorbesc.

— Ascultă, Cavallina, sărutul lui Carlo…

Nu răspundea. Am privit-o în lumina lămpii: dormea senină, ca Eriprando pe vremuri, după suptul de la ora șase.

Am stins lumina, era bine așa.

Un țipăt ascuțit de lumină s-a rotit pe tavan. Răsărise soarele, iar în lumina lui ceramicele și bronzurile din baie străluceau de bucurie. Dar soarele acela mințea și se lua la trântă cu sfârșeala care, pornindu-mi din pântece, se răspândea în sus, în coșul pieptului, în brațe, în obraji. Trebuia să mă grăbesc. În scurtă vreme, sfârșeala avea să-mi ajungă la frunte, cu pofta ei nebună de viață, și ar fi fost inutil să mă împotrivesc. Am făcut o baie caldă și m-am îmbrăcat de plecare. Am revenit în noaptea care, lenește, mai adăsta încă în jurul trupului subțirel al lui Beatrice, ghemuit în pat. Nu se mișcase deloc, ori poate doar atât cât să ia în brațe perna. Oare dormea?

— Nu, Modesta. Of, te-ai și îmbrăcat? Vino aici, lângă mine, repede, sunt așa obosită!

— E dimineață, Beatrice, și ne-am culcat la nouă.

— Mi-e foame!

— Te cred. N-ai decât să suni, un mic dejun zdravăn o să-ți facă bine!

— Of, nu ajung, trage tu de sonerie, Modesta, eu sunt așa obosită!

Nu era momentul să deschid vreo discuție sau să mă fac ascultată. Mă grăbeam, trebuia să-l caut pe medicul acela pe care mi-l recomandase cândva Gaia sau chiar pe altul.

— Bună dimineața, principessa. Vai, ați și deschis draperiile! Mă scuzați. O clipă dacă mai așteptați, veneam eu să le trag, mă scuzați…

— Sigur, Argentovivo, sigur! E totul în regulă, nu-ți face griji. Lasă tava și du-te jos. Am zis să te duci jos. Mă grăbesc. Și lasă hainele în pace. Faci ordine mai târziu. Ți-am spus că sunt grăbită, hai, șterge-o de-aici!

— Cum doriți, principessa.

În bătaia razelor de soare, părul lui Beatrice se aprinde într-o sută de culori. Nu vrea să ridice capul.

— E prea multă lumină, Modesta, mă dor ochii. Vai, te rog, trage la loc draperiile. De ce le-ai deschis așa mult, de ce?

Am tras la loc draperiile. Trebuia să fim prudenți. Cum prevăzusem, vocea i se făcuse monotonă și ciripitoare, semn că apatia și tristețea erau pe punctul de a pune stăpânire pe ea. În curând avea să înceapă iar să zburde în sus și-n jos prin încăperi, cum făcea atunci când dispăruse Carlo. N-aș mai fi putut suporta să-i văd încă o dată mutrișoara care, într-o singură noapte — cum era posibil? —, se ascuțise ca după zile întregi de nemâncat.

— Hai, sus, Beatrice, uite ce mic dejun minunat! Ai și dulceață de portocale cu bucățele de fruct în ea, cum îți place ție… Nu, nu, eu beau numai cafea.

— De ce numai cafea? Mă lași să mănânc singură. Ia măcar puțină pâine cu unt, mă apucă tristețea când mănânc de una singură, uf!

— Hai, bine. Uite ce felie groasă mi-am pus, acum e bine?

Nu mai rezistam, încă zece minute și aveam s-o arunc pe fereastră.

— Modesta, eu m-am gândit, știi?

— La ce te-ai gândit?

— Păi, la Carlo. E inadmisibil, desigur, ce a făcut ieri-seară, un comportament inadmisibil la un om bine-crescut, însă… Eu, eu trebuie să fiu sinceră cu tine, Modesta, îl iubesc.

Nu-mi venea să cred. Era posibil ca totul să se fi rezolvat așa de repede?

— Îl iubesc mult de tot. Și, chiar dacă știu că bunica Gaia nu m-ar ierta în vecii vecilor dacă te-aș părăsi… pe tine, care te-ai sacrificat așa pentru noi, și mai sunt și șchioapă și…

N-o mai auzisem niciodată să vorbească atât despre ceva ce o privea personal. Vorbind, trăsăturile i se înviorau și redevenea drăguță. Sigur, dacă ființa care mi se urca acum din pântec până la piept și la umeri era fată, avea să fie drăguță. O fetiță subțirică și elegantă, cum e Carlo… Mi-am ferit privirea de ochii tot mai mari și mai luminoși, care te atrăgeau ca adâncurile mării, și, scrutând în adâncurile depărtate ale viitorului meu, am citit acolo că toropeala pe care o simțeam avea să fie un băiat născut din Beatrice și Carlo. Nu, nu voiam copilul acela. Îl admiram pe Carlo, dar un copil de la el era cu totul altceva.

— Nu-mi răspunzi nimic, Modesta? Te gândești că și asta ar fi imposibil?

— Scuză-mă, Beatrice, îmi fugise gândul la altceva. Ieri n-am reușit sa fac mai nimic toată ziua și azi o să am de două ori mai mult de lucru. Scuză-mă, ce spuneai?

— Desigur, da, știu că ai atâtea pe cap, tu să mă ierți pe mine. Ziceam că s-ar putea, mai bine zis tu ai putea, să vorbești cu Carlo și să-i explici cum stau lucrurile, ca să rămânem prieteni. Sau ți se pare prea grav ce a făcut?

— Dar nu, nu e nimic grav, Beatrice, vremurile se schimbă și, dacă te-a sărutat…

— Vai, nu spune cuvântul ăsta!

— Bine, atunci. Dacă el a făcut ce a făcut, a fost pentru că, sunt sigură de asta, te iubește și nu fiindcă e un bărbățoi imoral, cum ar fi zis bunica Gaia. Sunt sigură de asta. Carlo e un om de onoare, Beatrice, e

inteligent, e medic, e muncitor și, dacă el te vrea de…

— O, nu, Modesta, nu!

— Și de ce nu, dacă îl iubești?

— Știi de ce nu? De aia! Și, pe urmă, nu e nobil, ce-o să spună lumea la Catania…

— Noi, cum spune unchiul Jacopo, o să-i lăsăm din nou să se scandalizeze. Ba chiar o să ne distrăm să-i vedem scandalizați, ca atunci când ne întâlnim la Operă. Ți-aduci aminte ce fețe caraghioase și încurcate? Nu prea știe niciunul dacă e cazul să ne privească, să ne salute. Mai ții minte cum râdeam de ei la început, cu Carlo?

— O, da, e adevărat. Pe urmă s-au obișnuit. Atunci vorbești tu cu Carlo, nu-i așa? Vorbești cu el… Dar nimic altceva decât prietenie, trebuie să insiști, numai prietenie. Adu-l înapoi, Modesta!

— Sigur, Beatrice. O să vorbesc eu cu Carlo. Deși sunt sigură că, așa cum a spus pe timpuri unchiul Jacopo, mai ții minte?

— Nu, cum a spus?

— A spus așa: și Beatrice a noastră are să găsească un bărbat demn de ea.

— A, da, e adevărat! Când stătea la Carmelo, dar eu eram așa de mică pe atunci! Uitasem, a trecut atâta vreme. Tu, care ai o memorie atât de bună, cum a zis exact? Povestește-mi, Modesta, povestește-mi…

— Ascultă, Inès. Discutăm de două ore și sunt foarte obosită. Timpul ne presează, iar dacă ne-a spus și medicul… Măcar socoteala lunilor ai fi putut s-o ții și tu, nu? Chiar nimic nu vă învață mamele voastre?

— Eu sunt orfană, principessa.

— Bine, bine. După cum spune medicul, dacă te apropii de luna a cincea de sarcină poate fi periculoasă întreruperea. Trebuie să te decizi. E ora zece și la amiază am o întâlnire de afaceri la Catania. Sunt ocupată și la cină, iar mâine nu știu dacă ne putem vedea, fiindcă, dacă cina se prelungeşte, o să rămân să dorm acasă la avocatul Santangelo.

— Vai, principessa, nu știu ce să fac! Mi-e frică, tare mi-e frică! La

mânăstire am auzit lucruri îngrozitoare și despre naștere, și despre avort, nu pot să mă hotărăsc.

— Pălăvrăgeli de muieri, Inès, fii rezonabilă, s-au schimbat vremurile. Cu un medic bun și cu anestezie, avortul e un fleac. Cât despre naștere, toate femeile nasc. Și eu am născut, nu? Și uite-mă bine sănătoasă, nu-i așa?

— O, desigur, principessa.

— Îți repet că vei fi ajutată cum se cuvine, fie că te decizi să faci copilul ăsta, fie că nu. Dar amintește-ți că, dacă nu-l faci, comiți un păcat.

— Dar trăiesc deja în păcat!

Incredibil, ce ți-e și cu sufletele astea iubitoare de Dumnezeu! Jonglează cu păcatul ca artiștii de circ cu mingile lor albe și ușoare. Dacă n-ar fi trebuit să ajung la medicul care mă aștepta, m-aș fi distrat să urmăresc miile de mișcări ale mingilor. Păcat că, din mâinile ei delicate, îi săreau pe cap, pe piept, pe brațe, ca să revină apoi ascultătoare în palmele făcute căuș ale domnișoarei Inès, orfană, născută la Acireale și ajunsă, cine știe cum, la un internat din Torino.

— Și vrei să mai adaugi la un păcat de moarte alt păcat de moarte? Iar după mine, una, între o frică și alta e mai bine să-ți fie frică de naștere. Fii rezonabilă, păstrează frica asta pură, neprihănită și lasă-te în voia lui Dumnezeu. Adu-ți aminte că avortul e ceva monstruos și pentru suflet, și pentru trup.

Dar ia uitați ce lucruri mă făcea să rostesc domnișoara Inès! Pe de altă parte, nici n-aveam încotro. Cum spusese și Carlo, neștiindu-se în ce lună era, fata aia putea să moară sub bisturiu.

— O, principessa, sunteți o creștină adevărată! Eu, eu, îmi spunea întruna maica stareță, nu sunt o ființă bună. Cu toate că mă rog, mă rog mereu, nu reușesc să fiu…

— Atunci, lasă-te în seama mea.

— Sigur, sigur, cum mă lăsam și în seama maicii Antonia, sigur!

— Bine, atunci du-te și Dumnezeu să te aibă în pază, copila mea. Nu, nu-mi săruta mâna și fugi de aici, că am întârziat.

În ciuda mesei de scris, pe care de acum o așezam și în somn între

mine și domnișoara Inès, ea încerca tot timpul să mă atingă. M-am ridicat brusc, ca să nu se apropie de mine, și, stând nemișcată, am privit cum o ia în sfârșit către ușă. Pusese deja mâna pe mânerul alb și delicat ca pielea ei, când s-a întors, nesigură:

— Și… cu testamentul acela, principessa, cum rămâne, mi-e rușine că întreb, dar eu sunt orfană și mi-ați promis…

— Rămâne cum am stabilit, Inès, nu era doar promisiune. Mâine te duci cu Pietro la Catania, la avocatul Santangelo. O să te pună să citești și să semnezi o hârtie prin care capeți vilișoara și o mică pensie, iar un paragraf din testamentul meu va reaminti acest lucru, în caz că s-ar putea naște complicații în viitor.

— Vai, și în testament, fie ca niciodată…

— Niciodată, Inès! N-avea tu grijă.

Chipul ei îndoliat, care a devenit tot mai sobru odată ce de pe el s-a stins zâmbetul, mi-a înghețat sângele în vine. Nu mi se mai întâmplase vreodată, dar, imediat ce a ieșit Inès, m-am trezit că ridic două degete și bat în lemn. Asta și pentru că mă așteptau o mică încăpere elegantă, decorată cu gladiole roz, și escrocul de doctor Modica.

50.

După o îndelungată tăcere, Beatrice a acceptat formal cererea în căsătorie a lui Carlo, dar cu condiția ca totul, în această privință a fost de neclintit, totul să se desfășoare potrivit tradiției.

— Nu pot să-l văd imediat. Transmite-i tu. Să plece liniștit, pentru că ți-am promis ție, care îmi ești tată, mamă și soră mai mare, să fiu mireasa lui. Am să-l văd peste trei zile, așa e regula, în prezența ta și a unui notar care va redacta contractul de logodnă. Apoi, după această ceremonie, eu va trebui să plec imediat.

După această ceremonie, el va putea să vină să mă vadă, dar numai după-amiaza, la lumina zilei, nu pe întuneric, care îndeamnă la rele. Și nu mai mult de două ceasuri, în prezența ta sau a cuiva pe care tu, dacă ai altă treabă, îl vei însărcina să-ți țină locul. Va trebui ca în aceste trei luni să vorbim serios despre viitor și să ne cunoaștem. Desigur, trei luni e puțin. Dar, întrucât nu avem vreun doliu recent în familie și întrucât, cum spui tu pe bună dreptate, vremurile s-au schimbat, iar eu și Carlo ne cunoaștem oarecum, accept trei luni de logodnă.

Dacă s-ar întâmpla ca pe parcursul acestor trei luni eu și Carlo să ne dăm seama că nu avem aceleași idei în privința viitorului nostru — mirele și mireasa trebuie să fie un singur cuget și o singură inimă —, atunci logodna se va desface, fără pată nici pentru el, nici pentru mine, nici pentru familia noastră, nici pentru a lui.

Beatrice și Argentovivo deschideau imensul cufăr în care se afla trusoul și numărau cearceafuri, fețe de pernă, cuverturi cu grija cu care se mânuiesc obiectele de sticlă. Le așezau în valize mari, pregătite pentru ziua desprinderii de propriul pământ și de propriul sânge.

— Vezi cuvertura asta, Modesta? Eu și doica am lucrat-o împreună, cu croșeta. A fost prima, de asta o țin minte: n-aveam decât șapte-opt ani! Vezi ochiurile astea care nu sunt egale, ca celelalte, le vezi? Pe astea le-am făcut eu…

Beatrice, foc de serioasă, vorbea cu Carlo fără să-l mai privească drept în ochi, cum făcea odată. Îi povestea despre ea, enumerându-și

defectele și calitățile. Îl întreba dacă dorește să aibă copii. Buimăcit, Carlo o privea radios și accepta totul, răspundea la toate întrebările. Dacă uneori privirea lui devenea prea intensă, Beatrice se ridica și, autoritară, îi întindea cu demnitate un platou, spunându-i, fără să-l privească:

— Mai doriți un fursec, Carlo?

Când ceasul bătea de ora șapte, indiferent despre ce se vorbea, indiferent ce se cânta la pian, Beatrice se ridica grațioasă, își lua rămas-bun de la Carlo și mă săruta pe frunte, pentru ca apoi să se facă nevăzută.

— Aș vrea să rămână cu tine Argentovivo. O să te simți foarte singură când o să plec.

— Dar, Beatrice, Catania e la douăzeci de minute de mers cu mașina.

— Da, știu, dar sunt îngrijorată pentru tine. Nu pot să mi te închipui singură aici. Păstreaz-o tu pe Argentovivo.

— Nici în ruptul capului! Ține prea mult la tine, tot timpul te plânge. Și pe urmă știi că nu vorbește mai deloc cu mine. Nu te supăra, Beatrice, dar pe mine mă cam enervează Argentovivo. O să-mi găsesc o bucătăreasă.

— Zău? Dacă tu mă asiguri că n-o să-ți lipsească, pentru mine va fi o mare mângâiere s-o am aproape în casa aceea străină.

Carlo nu trebuia să vadă casa pe care i-o pregătea mireasa lui, în ciuda faptului că împărțirea camerelor, așezarea mobilei și chiar a ghivecelor cu flori erau descrise și supuse aprobării sale în cele două ore de conversație din salon.

Zăvorâtă în gesturi calme, Beatrice se îndepărta de mine. Pe parcursul acelui drum solitar întinerea, privirea i se făcea tot mai mirată, se spăla de toate emoțiile trecutului, pentru a veni curată la mirele ei.

Și n-o mai văzusem niciodată atât de radioasă și „pură“, așa a declarat Carlo, ca în dimineața aceea, înconjurată de lumina orbitoare a soarelui și a vălurilor albe de mireasă. Dar la ușa bisericii mă opresc, fiindcă nu-mi amintesc decât plictiseala greu de suportat, aceeași ca la toate nunțile, botezurile și confirmările la care am fost silită să asist. Și mă întorc acasă la timp, căci monotonia acelei lungi ceremonii deșteptase în structura chimică a minții mele o ură latentă, pe care, nici eu nu știu cum, reușisem s-o țin în frâu în lunile de formalități,

tradiție și rituri. Sigur, frumusețea și seninătatea unei Beatrice fericite compensaseră toate suferințele mele, dar încă zece minute de tămâie, îmbrățișări și lacrimi și aș fi urât-o și pe ea tot restul vieții.

De îndată ce am trecut de poartă, parcul mi s-a părut brusc imens și solitar. Când am intrat în salon, o tăcere sepulcrală s-a prelins pe canapele și scaune, pe pian. Capul uriaș al maurului de pe pian nu mai era acum decât un craniu. Trebuia, cum făcuse totdeauna Beatrice, să umplu cu flori ori să arunc vasul acela fără viață. În grădină am căutat trandafiri și iederă, dar se lăsase deja întunericul, care ascundea culorile, și degetele mele n-au mai dat decât peste spini. Nu se auzea niciun zgomot, nici dinspre etajul întâi, nici de la al doilea. Poate pe la bucătărie să mai fi fost cineva, dar era departe. Și m-am trezit că plâng, sugându-mi sângele din buricele degetelor, mici lacrimi fără durere… un capriciu al emoțiilor! Aș fi vrut să alerg sus la Eriprando și să-l fac să mă îmbrățișeze, să-l fac să râdă și să se joace, dar la ora aceea Eriprando dormea. În somn devenea autonom, se îndepărta de mine.

Degetul nu-mi mai sângera. Modesta putea în sfârșit să se elibereze de rochia aceea de gală și să încerce să isprăvească numai în capot povestea cu o algă și un pește, pe care o începuse pentru Eriprando. Dar a renunțat în fața propriei caligrafii minuscule — cum de scria oare așa de mărunt? — și, culcându-și capul pe brațe, a ascultat cum tăcerea copacilor din parc intra în salon, urca scările și acum își sprijinea palmele mute de ușă. Îi era teamă. O teamă nouă, necunoscută. La ea la țară se temuse de furia mamei, de indiferența lui Tuzzu. La mânăstire se temuse să nu rămână prizonieră și după aceea, în mânăstirea cealaltă, de mătase, se temuse de Gaia, de Argentovivo, de Beatrice însăși. Iată care era pricina: nu mai fusese niciodată singură într-o casă, slobodă să plece și să vină după bunul plac. Iată ce era teama aceea pe care fusese cât pe ce s-o ia drept nostalgie după Beatrice și chiar după Argentovivo. Nu, nu-i părea rău după ele, regreta numai un mod de viață întipărit de atâta amar de vreme în emoțiile ei, care nu se putea schimba de la o oră la alta. Trebuia să accepte teama și treptat să se învețe cu singurătatea aceea care, acum era limpede, aducea cu sine cuvântul „libertate“. Pentru a-și dovedi că singurătatea e o bogăție dacă o compari cu viciul obișnuinței, sări din pat și aprinse toate luminile din odaie. Își puse o fustă, o bluză, un șal. Și, lucru pe care nu l-ar fi putut face niciodată fără teama că Beatrice va fi îndurerată, luă cu ea revolverul, ca să poată fugi departe de casă, de parc, cu Menelik fericit să alerge înaintea ei lătrând la spuma valurilor și la palmierii, turnurile, castelele, spinările de bizon plăsmuite de lumina lunii printre dunele de nisip, unde, pe mulți kilometri, se desfășura fantezia neadormită a nopții.

După ce își mai consumase euforia, Menelik gâfâia, fixând cu privirea giulgiul așternut de lună deasupra mării. Sau, poate, la fel ca mine, după ce se risipise bucuria alergării, fusese cuprins și el de nerăbdarea să vadă apărând pe scena orizontului soarele, înarmat cu scut și sabie, alungând chipul acela livid, ale cărui orbite goale instigau la moarte și la nebunie?

Niște pași înfundați, mergând tiptil pe urmele mele, m-au făcut să mă întorc odată cu lătratul furios al lui Menelik. Nu-mi era frică. Menelik era un câine de nădejde și nu de puține ori îl văzusem înfigându-și colții fără milă. Țâșnise deja în direcția acelei umbre, dar, în mod straniu, odată ajuns lângă ea, se potoli brusc. Umbra era un cal și, ridicând privirea, am văzut cârlionții albi, care înaintau spre mine ca atrași de forța magnetică a lunii.

— Bravo ție că m-ai recunoscut, Menelik! Câinii au ținere de minte, nu oamenii. Ai văzut cum se uită la mine padroncina? Ce zici, să-i dau bună seara ori nu?

— Te-am recunoscut, Carmine. Ce-i cu tine prin părțile astea?

— Ehei, de trei nopți mă tot învârt pe aici!

— Și de ce, mă rog?

— Ca să te văd.

— Și nu puteai să bați și tu la ușă?

— Carmine nu bate la uși. Așteaptă un semn de la soartă.

— Și de ce voiai să mă vezi?

— Mi-au scris osânda, fato, uite, aici, în piept: angină. Și, cât mai am de trăit, trei-patru luni, mi-a trecut prin minte să te văd și pe tine, dacă o să mă mai recunoști.

— Te recunosc, Carmine. Dar te-am ucis în sufletul meu.

— Știu. Și de asta am venit aici. Moartea mea a ta să fie. Cândva a trebuit să mă port rău cu tine și cu mine, dar nimic nu se isprăvește vreodată, iar Carmine a ținut la tine. Și acuma că te-am văzut și am stat de vorbă, mulțumit mă întorc la mine acasă, fiindcă mi-ai răspuns și ți-am auzit glasul dulce. Adio, padroncina, și Dumnezeu să te aibă în pază! Hai, Orlando, bătrâne, e vremea să mergem!

Luna căzuse dincolo de munte și abia dacă mai vedeam albeața cârlionților și spinarea vânjoasă, ce se îndepărta către umbra enormă a calului. Era întuneric, dar zorii stăteau deja la pândă undeva, prin tufișurile dintre dune, fiindcă un fior înghețat m-a făcut pe neașteptate să tremur și să clănțăn din dinți. Umerii aceia puternici și pasul acela măsurat reveneau din trecutul meu, luând proporții gigantice. „Osânda“, zisese. Nu se vedea niciun semn al vreunei osânde, nici în surâsul lui, calm în bătaia lunii, nici în pasul acela neabătut, care făcea să ia naștere între noi o distanță imposibil de acoperit.

— Vino înapoi! Vreau să te văd, Carmine!

Umbra s-a întors încet către mine.

— Sunt aici, uită-te la mine.

— E întuneric.

— Eu te văd. Ce, ți-e frică, de tremuri ca varga?

— Mi-e frig, Carmine.

— E răcoarea din zori, fato, întoarce-te acasă.

— E departe casa. Cum mi-ai zis tu odată: de coborât e ușor, dar să urci înapoi…

— Mai ții tu minte?

— Țin minte tot. M-ai dibuit pe câmp, ca pe un iepure.

— Ei, da, ca un iepure fugeai.

— Du-mă acasă pe Orlando, ca atunci.

— La ordinele dumneavoastră, padroncina.

— Noi n-am mers niciodată călare noaptea, Carmine.

— Nu.

— E frumos noaptea. Păcat că n-am mers mai de mult.

— Mai ai timp s-o faci, măcar tu.

Brațele lui mă strângeau, iar pieptul lui îmi frigea spinarea; picături de sudoare îmi lunecau de pe gât pe umeri. Tăcea și mergea la pas. De ce

oare? Eu voiam să-l văd, voiam să-l văd la lumină.

— De ce mergi așa de încet?

— Și pentru tine, și pentru Menelik, bietul de el. Îl auzi cum se chinuie să se țină prin nisip după Orlando?

— Lasă-l în urmă. Știe el drumul, dar mie mi-e somn și mi-e frig.

L-am văzut abia sub porticul luminat de lampa în forma de lună, o lună palidă, mereu aprinsă, din amurg până în zori.

— Ai ajuns acasă. Eu te las.

Nu, lumina aceea nu era de ajuns, eu voiam să-l văd, să-l iscodesc cu privirea.

— Dar ce vrei să vezi, fato? Nu șade bine să primești în casă un bărbat noaptea, la ceasul ăsta.

— În casa asta eu sunt stăpână. Intră.

— Acum că m-ai pus să intru, pot să fumez și eu o pipă?

— Sigur că poți.

— Răposata principesă nu mă lăsa. Zicea că, pe urmă, puteau toate cele.

— Mie îmi place mirosul de tutun.

L-am privit în vreme ce își scotea punga de tutun și-și umplea pipa. Nu se vedea niciun semn de osândă. În zadar căutam vreunul în trăsăturile lui, printre cutele pielii. Nicio pată, niciun rid mai profund sau vreun tremur al mâinii. Bărbatul acela de fier, ocupat să îndese cu degetul mare tutunul, ca și cum timpul ar fi rămas lent și cadențat, ca atunci când nu avea încă întâlnire cu moartea, stătea dinaintea mea la fel ca ieri și la fel ca ieri îmi transmitea o senzație de ocrotire și de teamă. Nu avea să mai vorbească și nici să-și mai ridice privirea spre mine până ce un mic punct de jăratic nu avea să apară printre degetele sale lungi și grijulii.

— Câte un lucru pe rând, fato. Așa, dacă tot alergi în dreapta și-n stânga, se pierde gustul vieții: o ceașcă de cafea, tutunul, gura ta… Încet vreau să ți-o gust, gura, încet.

Să fi mințit oare? Nu, Carmine era un om de onoare. Trebuia să mă

apropii de el, să-l privesc de aproape, însă nori de fum îi ascundeau chipul. Măcar să-l ating, chipul acela.

— Tu mă vrei, fato, de mă pipăi așa, ca oarba? Mă mai vrei? N-aș fi sperat niciodată! Eu tare mult te doresc, dar numai dacă vrei și tu.

Încremenită de surpriză — de unde puteam eu să știu, dacă nu-mi spunea el? —, nu mai pot nici să mă mișc, nici să vorbesc. L-am ucis, dar acum îmi doresc trupul lui cald peste mine. Trebuie să-l gonesc, să lovesc cu pumnii în chipul acela care, șters cândva din memorie, îmi revine surâzător în fața ochilor. Dar am pierdut momentul, iar brațele lui mă ridică deja ca pe un fulg, ura se îndepărtează, lăsându-mi doar o osteneală dulce în brațe și în minte.

— Dar ce faci, fato, plângi? Pe vremuri te înfuriai pe mine și mă zgâriai. Așa de mult ai suferit?

— N-am suferit deloc și te urăsc.

— Așa și trebuie. Dar să nu te rușinezi. Nu-i nicio rușine să suferi când ți-e potrivnică soarta. Până și eu, așa, bătrân, cum eram, am suferit că trebuia să-ți fac așa nedreptate și să te las caldă-caldă, cum crescuseși în mâinile mele. Dar acum, în astea trei nopți de când dau târcoale, eram sigur că e cineva lângă tine și nu speram. De asta am fost prevăzător și n-am venit să bat la ușa ta.

— Laș, laș ai fost, nu prudent, Carmine! Du-te la copiii tăi! Ce înseamnă asta, să te întorci când poftești? Ba ai, ba nu mai ai datorii de părinte, după cum ți-e placul?

— Nu, fata mea. Moartea hotărăște. Moartea m-a slobozit și slobod m-am întors la tine.

O tandrețe nemaiîncercată vreodată pentru trupul acela masiv, care apasă cu blândețe pe trupul meu, îmi împinge mâinile spre gura lui. Să-l fac să tacă, pentru că vocea lui, eliberată acum de moarte, îmi trezește în pântec o căldură uitată, iar sfârcurile întărite mă dor la contactul cu haina lui.

— Tu mă vrei, Modesta, o simt cu mâinile mele.

Gura lui îmi vorbește printre degete. E inutil să negi ploaia, vântul ori soarele. Nu poți decât să accepți arșița verii, gerul iernii. Nu-i răspund, dar cu mâna, așa cum făcuse cândva și el cu mine, îi îndrum gura spre acel cheag de plăcere și durere în care mi se prefăcuseră sânii. Buimăcit, trupul meu așteaptă și coapsele mi se deschid sub el,

dar o lamă înghețată pătrunde printre valurile calde de voluptate și, fără să vreau, îmi silește mâna să oprească pulsarea dătătoare de viață.

— Ce-i, fato, de mă oprești așa? Te-a înghețat așa de tare mânia, că nu mai poți să mă ierți?

O tandrețe nespusă pentru trupul acela care gol, dezamăgit mă apasă pe pântec și pe coapsele strânse, aproape mă împinge să-i dau drumul din mână. Însă mâna nu mă ascultă și rămâne strivită între sexul lui și al meu, ca de gheață.

— Ce e, Modesta, ce ai? Lui Carmine poți să-i spui. Dacă ai suferit așa tare, că nu mai poți să ierți, Carmine poate să înțeleagă.

— Nu, nu. Mi-e frică, Carmine, mi-e frică!

— Frică de ce, picciridda? Nu înțeleg.

— În pomul bătrân e încă sevă tânără, Carmine, simt eu.

— A, numai asta era! Ai dreptate. Iartă-mă, fata mea. Ar fi trebuit să mă gândesc, dar prea tare te doream și numai la plăcerea mea m-am gândit.

Se ridică de pe mine cu blândețe și se lasă să cadă alături.

— Ai dreptate. Nu vreau să-ți mai încurc viața cu altă sarcină, dar nu mă lăsa așa. Mă doare, uite și tu ce tare e. Uite-așa, cu mâinile și cu gura, ușurează-mă tu. Dar când simți că scuip, dă-te la o parte, nu vreau să te dezgust.

Cu mâna grijulie, ca pe vremuri, îmi ghidează mângâierile. Nu-l mai sărutasem așa niciodată și o duioșie inedită îmi alungă înghețul de dinainte. O văpaie îmi cuprinde iar trupul și îmi face simțurile să oscileze împreună cu el. Iar acum, când seva lui urcă în valuri între limba mea și cerul gurii, nu-l mai pot lăsa și juisez odată cu el, sugând sperma aceea care din străfundurile ființei lui vine să-mi ostoiască gura arsă de sete. Gust aspru și dulce, rășină de copac sau lapte închegat al bărbatului, născut și el să alăpteze.

Sexul lui, redevenit mic, se lasă inert peste firele de păr cârlionțate. Cu degetul, îl deplasez în joacă. La fel ca odinioară, nu-mi mai opune rezistență și, la fel ca odinioară, bizare mai sunt și emoțiile, îmi vine să râd.

— Ce-i de râs, fetiță obraznică?

— E caraghios așa, mic și fără putere! Și cum se face, Carmine, nici nu băgasem de seamă până acum, că aici ai păr negru și nu e niciun fir alb?

— Dacă te uiți mai bine, ar trebui să fie vreunul.

— Nu, nici vorbă, Carmine, nu e niciunul! Parcă ar fi părul lui Eriprando.

— A, are părul ca al nostru? Mă bucur.

— Dar cum se poate așa ceva, Carmine, să ai părul alb în cap, și aici să fie tot negru?

— Ce să zic? Oi fi jumătate bătrân și jumătate tânăr, ce să zic și eu?

— Dar la subsuoară? Ia, să văd, ridică brațul!

Călătoresc încet pe trupul lui. Și la subsuori are păr negru, dar pe piept sunt și fire albe.

— Ce piept păros ai, Carmine! Păros și creț, dar pe brațe ai fire moi și drepte.

Cobor încet de-a lungul trupului masiv. Vreau să-i văd din nou părul de jos. Vreau să văd dacă e așa de negru cum mi s-a părut înainte să urc spre umeri.

— Mă cutreieri ca o pisică, fata mea! Mă gâdili cu pletele tale. Ce cauți?

La capătul acelei lungi călătorii de la umeri la glezne, mi-am pus capul între cârlionții cei negri. Sunt ostenită, închid ochii și încep să mă joc cu penisul lui care, mulțumit, îmi încape în palmă.

— Adineauri era mare, acum e mic de tot. Cum se face, Carmine?

— Întreabă-mă să te întreb! Nu mă pricep eu la capriciile firii.

— Nimic. Nu-i niciunul, Carmine, niciun fir alb. Dar câți ani ai, moșnege?

— Cincizeci și patru o să fac, dacă mai apuc ziua morților, la toamnă.

— Ești născut pe doi noiembrie?

— Exact, fata mea. Mama mea spunea că anul acela morții i l-au adus

în dar pe Carmine. Și, nu știu de ce, râdea mereu de bucurie când pomenea de asta bătrâna. Mie, la început nu-mi plăcea gândul și ani de zile am spus la toată lumea că pe trei mă născusem. Pe urmă, cu încetul, n-am mai băgat în seamă și, la fel ca maică-mea, am făcut haz și de morți, și de vii, și de Dumnezeu, și de diavol!

Niciodată nu-l mai auzisem vorbind atât. Ținând în mâini izvorul lui de viață, vocea mă legăna. Nu voiam să tacă.

— Cum era mama ta, Carmine?

— Ți-am mai spus: frumoasă, înaltă și zdravănă ca un bărbat. Nu știa nici să scrie, nici să citească. Și, când unul dintre noi făcea vreo poznă, fără să-l mai aștepte pe tata, cum fac femeile, ne trăgea câte o bătaie soră cu moartea. De multe ori mi-a învinețit și mie ochii. Iar eu, în fața prietenilor, trebuia să născocesc că m-am încăierat cu frații mei. Păi, cum puteam să spun că o femeie m-a făcut să arăt ca un boxer după meci? Asta fiindcă eu boxer doream să mă fac.

— Dar ce știai tu despre box?

— Un unchi care era boxer în America, plin de femei și de bani, mă învățase câte ceva din această nobilă meserie ultima dată când venise pe la noi. Eu numai asta aveam în cap și nu reușeam deloc să-mi dau silința la socotit și la scris. Mereu mă duceam la tata și-l rugam să mă lase să plec în America, la unchiul Antonio, ca să ajung și eu boxer. Trebuie să știi că unchiul Antonio n-avea copii și de multe ori l-a rugat pe tata să mă dea lui.

— Și tatăl tău ce zicea?

— A, el nu-mi răspundea, zicea doar: „Cere-i maică-tii voie“.

— Și ea?

— Ea nu-mi spunea nici ba, nici da, mă lua la bătaie, eu o respectam și vreme de câteva luni nu se mai vorbea despre asta.

— Și pe urmă?

— Mă apuca iar fixația cu mănușile de box. Mi se acrea să tot văd câmpuri înaintea ochilor, mergeam la tata, el mă trimitea la mama, ea mă chelfănea de-mi trecea cheful.

— Dar cât de mic erai?

— Păi, să fi avut vreo paisprezece, cincisprezece ani.

— Și mai luai bătaie?

— Ți-am spus doar: o respectam. Și, pe urmă, ea ne spăla, ne gătea mâncarea, gătea totdeauna râzând și cântând. Și martor mi-e Dumnezeu că niciodată maccu bun cum făcea ea nu mi-a mai fost dat să mănânc după ce a murit!

Acum tace. În tăcere, respirația lui calmă trasează dune de nisip vizibile cu mintea. Încet de tot, îmi așez capul acolo unde îmi arătase el, cu pumnul strâns, sub privirea invidioasă a lunii, punctul în care își făcuse cuib cotoroanța cea cheală. Dar în pulsația lentă a inimii lui nimic nu se dezvăluie, niciun strigăt, niciun vaiet. Vălul de tăcere devine tot mai greu, eu nu vreau să dorm.

— Cum se face, Carmine, că acum ai chef de vorbă? Înainte tăceai mereu ca peștele.

— Te supără asta, picciridda? Dacă te supără, o să tac mâlc.

— Nu, dimpotrivă, îmi place să-ți aud glasul. Dar cum se face?

— Mai știu și eu, picciridda? Ori poate că știu. Vezi tu, fata mea, de când mi-au spus la Catania că mai poate să țină doar trei, patru luni, mi-au venit în minte amintiri despre lucruri frumoase și urâte, chipuri iubite și dispărute de mult, locuri minunate de le văzui cândva. Cum să-ți explic? E ca un dor de lucruri frumoase și de primăveri de care am avut parte din voia sorții și a norocului. Carmine a fost om norocos și chiar și la restriște a știut să trăiască din plin. Și când mi-au spus lucrul ăsta, m-a luat așa, un dor să mai trăiesc iar. Ca să-ți mai dau o pildă, și astă-noapte, care bătrân din lumea asta a mai avut norocul să simtă lângă el o fată ca tine?

— Și nu ți-e frică deloc?

— De ce să-mi fie frică, fato? Tatăl meu a murit liniștit. Și lui i-a dat soarta viață cu amândouă mâinile. Strânsese pentru noi și pentru mama case și pământuri, că bătrâna s-a dus abia acum șase ani după el. Sigur, cum zicea el, dacă te naști șubred la trup și la minte și te lași păcălit de toate născocirile popilor, atunci bineînțeles că Certa te înspăimântă. Bunicul meu, tata și cu mine, ca să ne luăm ce era de luat, a trebuit să ne facem respectați cu pumnii și cu pușca. Iar Certa a trecut de multe ori pe lângă mine. Cum mi-a mai fluierat noaptea pe la ureche glonțul sau cuțitul! Dar sunt aici, cu tine, și nici nu-mi pasă.

— Atunci tu în Dumnezeu nu crezi?

— Ce-are a face Dumnezeu?

Vocea eliberată de moarte, unic semn al osândei, îmi adie prin păr și mă lovește de stâncile emoției. Ca să nu mă înec, mă agăț de gâtul lui și îi astup buzele cu ale mele.

— Ei, nu, pisicuțo, dacă faci așa îmi vine iar cheful, și pe urmă tu — vă știu eu pe voi, femeile — mă oprești iar cu mâna. Iar eu, unul, chiar dacă ai buze de miere, vreau să te pătrund până la inimă.

— Și atunci ce ne facem?

— O să aibă grijă Carmine, mâine o să vadă el de asta, dar acum stai cuminte. Asta e o toană. Toană de fetiță obraznică! Ești moartă de somn, iar eu trebuie să plec.

— Dar te întorci?

— Sigur că mă întorc. Când se face liniște, ca acum, în toată casa, mă întorc.

51.

În fiecare noapte, după ce se lăsa liniștea în casă, Carmine se întorcea. Cum reușea bătrânul acela să străbată parcul, să găsească intrarea și apoi, prin labirintul de coridoare și scări, să-și croiască drum până la mine în odaie?

— Carmine e învățat cu întunericul și e învățat să țină minte porți, ulicioare și hățișuri pe unde se poate pitula primejdia.

— Dar ce primejdie poate fi aici, în casă? De ce te-ai întors?

— Fiindcă mi-am uitat pipa aicea.

— Nu ți-o mai dau, degeaba o cauți, nu ți-o mai dau!

— Și de ce, mă rog? Ia s-auzim, de ce nu vrei să mi-o dai?

— Fiindcă tu știi s-o aprinzi, și eu nu. Am încercat și m-am fript. Ieșea doar ceva amar, nu fum, cum scoți tu.

— Și ce vorbă e asta? Doar ești femeie, ce treabă ai tu cu pipa și cu tutunul?

— Uite că am! Nu ți-o dau, dacă nu mă înveți s-o aprind.

— Auzi la ea! O copilă cu pipa-n gura!

— O singură dată, Carmine, arată-mi cum faci.

— Bine, ce să fac? O singură dată! Te știu eu, ești căpoasă foc, iar eu, unul, fără pipă sunt mort! Dacă e să mă iau după ăia în halate albe, n-ar trebui nici să beau, nici să fumez, nici… dă-o-ncolo! Și pentru ce toate astea? Ca să mai agonisești încă două amărâte de zile de viață. Ducă-se!… Vino-ncoace, să te învăț. Auzi, fato, eu îți fac și toana asta, dar nu cumva ai de gând să te apuci de fumat ca băieții?

— Și de ce nu?

— Și de ce da, ia spune-mi!

— Fiindcă și eu sunt băiat!

— Asta-i bună! Ești și tu băiat?

— Da. Sunt jumătate băiat și jumătate fată.

— Cine ți-a spus?

— Am ghicit singură. M-am văzut în viitor cum fumam, trăgeam cu pușca și alergam cum făcea Carmine când era tânăr. Te-am văzut, să știi, când erai tânăr și pe urmă m-am văzut pe mine bătrână cum ești tu acum, dar și mai bătrână, mult mai bătrână. Tu o să mori, dar eu o să trăiesc de trei ori cât tine, așa mi-a zis mie viitorul.

— Bravo, atunci, dacă domnul viitor al tău ți-a vorbit, nu mai spun nimic. Uite, așa trebuie să umpli pipa. Tutunul e moale, trebuie să-l îndeși încetișor… Așa, uite. Martor mi-e Dumnezeu că mă umflă râsul când te văd cu pipa-n gură! Ia să vedem acum. Treci flacăra pe deasupra și trage… Vezi că fumul trebuie să ajungă numai în gură! Ei, nu cumva să-mi vomiți! Nu trage așa tare! Uită-te la ea! Ce ți-o fi venit să fumezi? Acum, că ai aprins-o, mi-o dai înapoi?

— Ba nu, o țin eu!

— Vezi, copilă, că mă faci să-mi ies din fire. Giuraddio[23], parcă ai fi fiu-meu. Lazzarolu e cocciu di tacca, leit Mattia ești.

— Dar ce înseamnă lazzarolu e cocciu di tacca, Carmine?

— Aha, atâta am tot învățat, pân' ce limba ne-am uitat, așa e?

— Te-am întrebat ce înseamnă lazzarolu!

— „Tânăr, frumos și fără minte", asta înseamnă.

— Dar cocciu di tacca?

— Tot „tânăr, îndrăzneț", cum s-ar spune: „bob de jeratic".

— Aha! Și așa e băiatul tău?

— Cam așa. Când pare frumos, dar fără minte, când pare îndrăzneț și plin de foc. Cine mai știe? Pe toate poți să le cunoști, numai sângele tău nu. Și nu mă mai face să-mi ies din pepeni, dă-mi pipa aia odată sau îți trag ca lu' Mattia o scatoalcă de te înveți să te porți!

— Nu! Ți-o dau numai dacă-mi promiți că diseară îmi aduci una la fel.

— Modesta, o pipă are nevoie de ani de zile ca să ardă cum trebuie!

— Ei bine, tu adu-mi-o și eu o s-o fac să ardă cum trebuie până la urmă. Și cum de-mi spui Modesta?

— Ce? Ți-am spus Modesta? N-am băgat de seamă.

— Păi da, înainte îmi spuneai figghia, acum îmi spui Modesta.

— Adevărat. Și e un motiv, dar nu prea știu dacă pot să-ți spun… Îmi dai odată pipa aia, da ori ba?

— Ți-o dau, dacă promiți.

— Bine, bine, promit. Mâine îți găsesc una bună, oricum cu tine e ca și cum ai vorbi cu vântul. Îndărătnică și frumoasă mai ești! Dă-mi-o!

— Da, dar trebuie să ți-o pun eu în gură. Tu să n-o atingi.

— Îmi convine.

— Nu, nu mișca brațul. Eu ți-o bag în gură, eu ți-o scot.

— Cine mișcă? Nu simți că te țin de mijloc? Ce șolduri moi ai, Modesta! Ești ușoară ca fulgul, dar coapsele și pântecul pline le ai. Uite cum mă pune ea să fumez! Și dacă se stinge? Cât ai clipi se stinge, Modesta, și trebuie să-i îngrijești focul și să-l aperi ca pe focul iubirii.

— Iar mi-ai spus Modesta, cum așa? Hai, spune-mi! De ce nu vrei să-mi spui?

— Nu mă mai întreba și ia-mi pipa asta din gură! Lasă-mă să te mângâi… Ești caldă toată, încep să-mi asude mâinile.

— Hai, spune-mi odată!

— Dar e nimica toată! O greșeală pe care am făcut-o cu tine. Și nu e prima oară.

— Ce greșeală?

— Aveam o femeie, nevastă și mină de aur era. Iar mina asta de aur pe care mi-o pusese în brațe soarta, fără să trebuiască s-o caut, mi se părea că mi se cuvine. Și tot săpam la ea, scoteam aur de pe buzele și din îmbrățișarea ei, dar nu-i făceam parte nici de recunoștință, nici de atenție. Și, după ce-mi dăruise deja doi băieți, am început să doresc să am și o fată. Numai asta voiam, fără să mă gândesc deloc și la ea. Ar fi trebuit să știu că îi ceream prea mult, fiindcă o vedeam istovită și

palidă. Dar eu n-aveam ochi pentru ea. Așa se face că mi-a murit sub bisturiu. Așa mi-au scris. Abia atunci am înțeles ce pierdusem.

— Cum așa, ți-au scris? Dar tu unde erai?

— În America, pentru testamentul unchiului Antonio, că a fost contestat de o femeie, jumătate siciliancă și jumătate americană, care nimic din ce ni se cuvenea nouă nu voia să ne dea. Dar hai să lăsăm astea. Sunt prostii, lasă-mă să te sărut.

— Te-ai tot învârtit pe lângă ce voiai să-mi spui și nu mi-ai spus nimic, Carmine.

— Dar cum de nu pricepi? Când m-am întors, era deja în pământ. Măcar să fi putut s-o văd moartă, mi-aș fi scos-o din minte. Dar numai vie, cu ochii negri și obosiți, am văzut-o ani de zile înaintea ochilor… și dădeam la o parte alte chipuri de femei care voiau să-i ia locul.

— Ei, și?

— Ei, și nimic. Cu tine aceeași greșeală am făcut-o. 'Na scazzittula di carusa[24] îmi păreai, de la înălțimea anilor mei de experiență. Și eu, zăpăcit de băieții care se întorseseră — Carmine nu se rușinează s-o spună —, sigur pe mine te-am părăsit. Dar, după nici o săptămână, noaptea te căutam și ziua mi se părea că te văd pe câmpuri. Și dă-te cu capul de pereți, umblă pe la pletoasele care-ți fac meteahna pe bani. Dar, ca să am parte de plăcere, îți spuneam numele în mintea mea. Acuma știi. Depărtarea te învață multe: ți-am învățat numele. Cu cât îl rosteam mai mult, cu atât te făceai în închipuirea mea mai frumoasă. Am vorbit prea mult. Nu pricepi? Ori nu te lasă tinerețea să pricepi, de-mi dormi pe umăr așa de liniștită?

— Nu dorm, Carmine, îmi place să stau așa și să ascult ce mult m-ai dorit și mă mai dorești și să nu-ți dau imediat ce dorești.

— Ehei, femeie ești, n-am ce zice! De asta nu voiam eu să vorbesc. Cuvintele mele ți-au dat putere și acum vrei să te răzbuni. Dar Carmine poate să-ți facă plăcerea să te lase să-l faci să aștepte.

— Și la pletoasele ale îmi spuneai numele?

— „Modesta“, ziceam, și nu mă uitam la ele.

— Mai spune.

— Modesta!

— Mai spune!

— Modesta!

— Mai spune!

— Modesta, mă scoți din minți!

— Acum spune: Modesta, mina mea de aur!

— Modesta, mina mea, vreau să-ți intru înăuntru până la inimă.

Cuvântul „inimă“, repetat de vocea lui, își pierde înțelesul ambiguu, care m-a făcut să-l urăsc. Îmi văd inima, ochi și centru, orologiu și valvă a spațiului meu carnal. Pe întuneric, ascult cu palmele pulsația ei violentă, care strigă de bucurie de la sân până-n tâmplele asudate și nu vrea să se liniștească deloc.

— Ce e, Modesta, de ce-ți pipăi pieptul și ții ochii deschiși? Înainte te adormea dragostea. Dacă ți-e frică să nu rămâi grea, fii pe pace, am avut eu grijă de asta, cum ți-am promis.

— Nu, nu! Poate că ieri mi-a fost frică, dar acum… acum îmi spui Modesta și mi-ai ajuns până la inimă. Mi-am văzut inima, să știi.

— Și cum era?

— Era ca roata de lemn pe care o aprind de Rusalii copiii și o coboară de pe Munte. Eu am văzut-o numai de la fereastră, acum mulți ani. Pe atunci nu puteam să ies dintre ziduri. Prin părțile astea nu se obișnuiește, Carmine?

— Ei, nu! Pământul de pe aici e sterp, ce vrei să știe ei despre lanuri de grâu și de secară?

— Dar tu ai văzut-o de aproape, roata cea mare?

— Sigur că da și nu doar că am văzut-o, dar vreme de trei ani, la vârsta când îți crește primul păr în barbă, la fel ca tata și ca bunicul meu — noi, din neamul Tudia, am fost de când ne știm înalți la stat! — am avut cinstea, alături de unul din neamul Mussumeci — altă familie de oameni mari la stat, dar negri la păr și la inimă —, să-i dau foc și s-o rostogolesc, ca să ne dea soarele căldura de face să crească și grâul, și secara.

— Aha, de asta se face așa? Ăsta e rostul?

— Sigur că da. Obicei străvechi!

— Dar nu vă ardeați?

— Ehei, acolo stă priceperea! Când îi dai drumul la vale, de gonește ca vita turbată, atunci e musai iuțeală de mână și sprinteneală, ca să te feri de văpaie, și să te mai știi descurca și cu vântul. Măcar că stă văzduhul țeapăn cum e sticla, la vânt e musai să te pricepi. Odată m-am ales cu părul făcut scrum! De asta, noi, ăștia de coboram roata, stăteam tunși chilug câte trei ani în șir.

— Dar cum o împingeați?

— Mă și mir că nu înțelegi, Modesta.

— De departe n-ai cum să înțelegi, fiindcă nu se vedea decât roata.

— Dar fetele și muierile doar se duc și ele să se uite cum se face roata.

— Eu eram la mânăstire, Carmine, nu uita!

— Știi cum e o roată de căruță? An de an meșterului care e mai iscusit i se dă să facă una cât mai mare, cu o prăjină la mijloc, din lemn tare ca fierul. Un băiat într-o parte și altul în ailaltă țin de prăjina asta, împing ori frânează, după cum e pământul, vezi bine.

— Carmine, mi-e frică!

— Nu-i frică, Modesta, ți-e somn.

— Se poate să ți se facă frică, dacă ți-e somn?

— Păi, sigur. Dacă n-ai parte de somn și de pâine, ți se face frig și se poate să mai simți și alte ciudățenii, să-ți fie frică. Trupul istovit nu mai oprește amintirile rele și se lasă pradă nălucirilor minții. Acum dormi și o să vezi că mâine-dimineață nu mai ții minte nimic. Dormi liniștită; după cum i-a fost făgăduiala, Carmine nu ți-a lăsat în pântece urmă când te-a iubit.

Când se crapă de ziuă, Carmine pleacă… Îl văd prin somn cum se îndepărtează ca o umbră. Cum se face oare că apărea, dispărea și era mereu prezent?

— Fiindcă tu mă ai în inimă, Modesta. Și pentru mine e la fel. Plec și te iau cu mine.

— Ai buzunar la inimă, de mă iei cu tine?

— Păi, sigur! Inima e ca un buzunar mare, ca un coș în care încape tot.

— Daaa… tot! Și pe urmă se rupe, ca la tine.

— Când se rupe înseamnă că a tot dus și greutăți, și desfătări, berechet.

— Dar de ce pleci? Cum apar zorii, cum pleci. Chiar dacă dorm, simt cum pleci.

— Acum m-am și întors.

— Te-ai întors fiindcă e noapte, dar, cum ațipesc, cum ai plecat. Tu nu dormi niciodată?

— Sigur că dorm și eu.

— Ieri dormeai aici, lângă mine, și, când m-am trezit, nu mai erai. Cum faci să simți prin somn că se luminează de ziuă?

— Dacă toată viața m-am sculat în zori…

— Pleacă, atunci, dacă trebuie să pleci. Pleacă acum!

— Dar acum e noapte și Orlando e asudat tot. Lasă-mă și pe mine să-mi trag sufletul.

— Te odihnești și pe urmă pleci, de ce?

— Astea sunt fandoseli, fato!

— Nu-mi spune „fato“!

— Când te fandosești și ai toane, fată ești.

— De ce trebuie să tot pleci?

— Ca să nu-ți tulbur casa și nici pe a mea.

— Dar cui îi pasă?

— Tu, la Catania, ai căpătat nume bun. Lumea te stimează pentru cum te-ai descurcat cu toate.

— Da, dar nu-i văd deloc, iar când îi văd, cu ochi de foc se uită la mine.

— Femeile, sigur. Te invidiază, nu le băga în seamă, ele nu contează deloc. Dar bărbații îți poartă stimă pentru cum te-ai îngrijit de afaceri și de familie.

— Nu-i adevărat.

— Dacă nu-i adevărat, atunci cum e, ia zi tu? Cum se face că toți, Brandiforti sau nu, au venit în păr la nuntă, când s-a măritat Cavallina, ai?

— Nu-i mai spune Cavallina! Beatrice a mea e mare acum și e o femeie fericită.

— Mă bucur. Tocmai fiindcă e așa cum spui, de ce trebuie s-o tulburăm cu fandoseli de fetiță, pe ea și pe alții? Și la mine acasă, la Carmelo, de ce să stârnim scandal, când noi avem nopțile noastre? Lasă-mă să te mângâi.

— Aveai dreptate, Carmine. Luna asta am sângerat iar. Cum ai făcut? Mereu vreau să te întreb și mereu uit.

— A trecut deja atâta vreme, Modesta? Lasă-mă să te mângâi, că atâta vreme a trecut, și parcă a fost ieri.

— Dar cum ai făcut?

— Lasă tu asta, sunt chestii bărbătești.

— Hai, spune-mi.

— Mi-am ținut răsuflarea!

— Daaa, răsuflarea! Mă faci să râd.

— Păi, râzi. Leit Linuzza mea ești și tu! Tot timpul vrei să afli, întrebi…

— Nu-i rosti numele, că-ți sparg capul!

— Vai, ca ea ești, leită! Ea era geloasă pe maică-mea, tu pe o moartă.

— Nu vreau să știu.

— E moartă, Modesta.

— Și dacă ar fi vie, acum tot ar fi bătrână.

— Bătrân sunt și eu, dar tu tot mă vrei.

— Vrei să spui că, dacă mai era vie, ai fi dorit-o mai mult ca pe mine?

— Nu vreau să spun nimic. Nu se poate spune ce nu e.

— Ea a murit de tânără ca să te țină legat veșnic de ea.

— S-ar putea, dacă spui tu, că ești căpoasă și femeie, la fel ca ea, și sigur că tu o înțelegi mai bine.

— Eu sunt mina ta de aur și numai la mine trebuie să-ți stea gândul.

— Nu simți că te țin în brațe ca pe aurul vieții mele?

Îmi caută între coapse, iar aurul tinereții mele iese la lumină în mâinile lui. Ziua, singură, în amintirea chipului său prin lanuri bătute de soare, noaptea, în brațele sale cu miros de fân și de tutun.

— A tutun miros, zici, Modesta? Păi, sigur, nu mai fac alta decât să fumez! Numai tutunul mi-a mai rămas!

— Dar eu?

— Tu ești altceva.

— Ce sunt eu?

— Tu ești tinerețea mea, care nu se îndură să mă lase. Mi se agață de piele tinerețea! Măcar că știe omul numărul anilor, aia te tot cheamă și ești silit să te duci după ea. Ajunge o nimica toată și te amăgește că ai găsit-o, iar tu te lași amăgit, n-ai ce-i face…

— Eu sunt tânără, nu-i așa, Carmine?

— Păi, cum altfel?

— Câteodată mă simt bătrână.

— Așa-i la tinerețe! Cu cât ești mai tânăr, tot mai bătrân te simți câteodată. Dar trebuie să ai mare grijă, fiindcă, dacă te tot simți bătrân, bătrân ajungi câteodată. Ca Vincenzo, băiatul meu, care mi s-a întors de la război bine sănătos și peste un an a ajuns să fie bătrân și posac, stând lângă domnișorica aia uscată ca un țâr, numai mofturi și leșinături toată.

— Poftim de-l auziți pe afurisitul ăsta de bătrânel cum dă vina pe

băiatul lui! Tu l-ai însurat cu mititica aia din familia Modica. Așa sunt toți din neamul Modica, uscați și posaci, n-ai știut?

— Dar Modica asta ne-a adus moșii întinse. Iar el trebuie să simtă puterea care i-a venit de la ele, bucuria și mândria că a întărit cu banii nevestei strădania mea, a lui taică-meu și a bunicului. Copiii mei sunt acum noii stăpâni și…

— Alde Tudia le iau locul vechilor stăpâni, ia auziți la el! Iar cu timpul și cu alte sacrificii o să ajungeți și nobili, voi, alde Tudia, nu-i așa?

— Sigur că da! Un Tudia trebuie să fie mândru că poate merge călare din zori până seara fără să iasă din hotarele lui și să nu ajungă posac din pricina fasoanelor muierești. Să umble călare și să-și caute plăcerea în afara casei.

— Carmine, te urăsc!

— Ce mare noutate? Mereu a fost așa între noi.

— Și mereu o să fie așa! De ce râzi, ai, bătrân afurisit? Ce ai de râzi?

— De ura ta râd, fato. Să fi avut eu o fată ca tine…

— Cum adică?

— Mă urăști pentru că, așa cum pricepuse răposata principesă…

— Ce pricepuse?

— Că Mody e leită Carmine. Seamănă amândoi ca două picături de apă.

— Eu nu sunt ca tine, Carmine! Vremurile se schimbă și eu sper că fiii tăi, nepoții și toți ceilalți tineri o să vă arunce în aer capetele și moșiile!

— I-auzi la ea! Și cine ți-a vârât, mă rog, în cap ideile astea, cumnatul tău? Sau le-ai citit prin cărți? Și ce interes, mă rog, ai avea tu, ia zi, principesă Brandiforti?

— Interesul să râd în hohote.

— Astea-s idei străine, Modesta. Și niciodată din afara insulei noastre n-a venit nimic bun. Tu ai face bine să te încuscrești cu cineva de valoare, care mâine să ajungă prieten cu prietenii noștri.

— Carlo nu se va vinde niciodată!

— Pe Dumnezeu, parcă ai fi Mattia! Tot timpul să vă înflăcărați voi pentru câte unul, mucoși ce sunteți! Tu, cu socialistul ăsta de Carlo, el, cu Mussolini ăsta. Sunt străini! Chiar azi-dimineață i-am tras o mamă de bătaie lui Mattia, ca să-i scot cămașa aia neagră de pe spinare și de pe suflet. Bani trebuie să dăm, bun înțeles, fiindcă Mussolini ăsta e singurul care poate ține ordine — adevărat Crispi pare a fi, pe cinstea mea! —, dar nu să ne vindem sufletul… A vorbit cu mare măiestrie către tineri și le-a înfierbântat capetele, să-i pornească împotriva bătrânilor. Tare dibaci a mai fost, că de când e lumea lume tinerii se aprind la iuțeală. Ehei, dați-i unui băietan un Orlando sau un Rinaldo, suciți-i capul cu vorbe și uniforme noi, păcăliți-l că el va fi stăpân și nici nu știe când vi l-ați și făcut rob.

— E adevăr în ce spui tu, Carmine, dar adevăr e și în ce susține Carlo. Iar adevărul lui îmi pică mie mai bine.

— O fi! Dar prea încetișor spun ei adevărul ăsta, prea multe vorbe subțiate le ies din gură. Tineretul, de când e lumea și pământul, are nevoie de basme, de eroi. Asta mă îngrijorează la Mattia. Trebuie să cugete, să-și vadă interesul, nu să se lase înhățat cu zbilțul.

— Mie nu-mi pasă de Mattia al tău, nici de tine și de bătrânii ca tine! Eu știu că are dreptate Carlo și tu n-ai cum să înțelegi.

— Dar eu înțeleg și știu să citesc, Modesta, nu mă scoate din sărite! Prea mărețe le sunt planurile și prea molâi sunt când vine vorba să facă ceva.

— Nu și în Rusia! Acolo au căzut capetele, Carmine.

— Ehei, departe-i Rusia! Și departe trebuie să stea de insula noastră. Eu îți mai pun o dată întrebarea, fata mea: tu ce interes ai?

— Ți-am spus, să pot râde în hohote.

— Și cum ai trăi fără avere? Ce i-ai mai lăsa băiatului tău?

— Eu nu-i las nimic băiatului meu. O să facă studii, o să muncească, așa cum face Carlo.

— Și tu?

— O să muncesc și eu, ți-am mai spus, și te urăsc, să știi!

— Și, de iubit, pe cine iubești, pe Carlo ăsta?

— Dacă va fi nevoie, o să muncesc. Tu nu poți înțelege.

— Ba Carmine poate să înțeleagă. Doar de un lucru se miră și el.

— De ce anume?

— Dacă aveai ideile astea în cap, fato, nu era mai repede să fi rămas la mânăstire și să te călugărești?

— Te urăsc, Carmine.

— Mereu a fost tot așa între noi.

— Nu, acum e ură adevărată, Carmine. Nu mai e teamă de tine ura asta a mea, că am crescut și acum știu că îmi ești dușman.

— Cine ți-a spus, amicul tău de la Milano?

— Mi-a spus-o cineva care nu e un stăpân!

— Dacă înțeleg eu bine, Modesta, pe Carlo îl iubești, dar pe mine mă vrei. Cum se poate una ca asta, Modesta?

— Pe Carlo îl iubesc și pe tine te vrea firea mea. Am învățat să nu-mi mai contrazic firea: o plătesc, îi dau ce se cuvine, dar nu-i dăruiesc sufletul, cum zici tu. O plătesc cu sărutările tale, ca s-o astâmpăr, iar, când se satură, îmi eliberez gândurile de ea și te dau deoparte. De ce crezi că am vrut să vii înapoi? Ai crezut, în trufia ta de stăpân, că te-am făcut să te întorci ca să fiu mina ta pe vecie? Nu! Ca să isprăvim ceea ce tu ai întrerupt după bunul tău plac. Ca să iau de la tine ce-mi datorai și să te las pe urmă să-ți vezi de drum.

— Asta vreau și eu. Pentru asta te las să mă bați și să mă insulți. Vreau să mă satur de tine și să plec sătul. Eu sunt condamnat, fato. Nu uita asta.

— Nu e adevărat! N-am văzut niciun singur semn lunile astea, nici pe trupul tău, nici în gândurile tale. A fost o minciună, ca să vii înapoi.

— Dacă așa vrei tu să crezi, dacă asta te liniștește, n-ai decât să crezi așa. Dar uite c-ai asudat toată, lasă-mă să te sărut.

— Nu mai face pe oaia, Carmine, că știu că ești lup! Ia ce poți, fără să te mai prefaci că mă rogi. Sărută-mă cât te mai vrea firea mea, fiindcă mai târziu, ar putea fi peste un ceas ori peste o lună, eu condamnarea

pe care ți-am dat-o în sinea mea o s-o aplic. Te ucid eu, nu Moartea. Sunt tânără, tu ai spus-o, și n-o să am niciodată stăpâni!

— Asta îmi place la tine. Dar cu un bărbat nu glumi niciodată, că, dacă vreau, te țintuiesc de mine cu un plod. Atunci, măcar un an va trebui să stai cu gândul la mine.

— Ți-ai greșit socotelile, Carmine. Crezi că stăteam eu așa liniștită lunile astea, dacă nu aveam cum să rămân slobodă?

— Sigur, dar la ce te gândești tu aduce suferință și moarte adesea.

— Aici voiam să te aduc! Nu și pentru cine are bani, Carmine, bani și cunoștințe. Ți s-a părut că aș fi bolnavă sau urâțită în noaptea când te-ai întors?

— Mi s-a părut ca erai mai zdravănă și mai frumoasă, lasă-mă să te sărut.

— Iar eu, de numai câteva zile, într-o cămăruță dichisită și fără să sufăr vreun pic, mă eliberasem de o nenorocire. Și o s-o mai fac încă o dată, dacă îți vine cumva ideea să mă țintuiești. Modesta nu are stăpâni.

— Isteață și tare mai e Modesta. Iar Carmine se dă bătut în față ei. Așa vrei să stai, deasupra mea? Rămâi deasupra și ia-mă tu. Carmine e bătrân, a învățat el și să piardă.

— Nu-i mare lucru să faci pe mielul, când firea ți-a făcut hatârul să te naști lup.

Călare peste el, mielul, eu dau ritmul și mă topesc odată cu el. Dar acum știu că ura mea ascunde invidie.

— Mă înveți și pe mine să pierd, Carmine? Prea multă furie adun în mine câteodată, aș vrea să învăț și eu să pierd.

— Ehei, multe lucruri se pot învăța: să mergi pe cal, să faci dragoste, dar experiența ta nu-i chip să i-o dai altuia. Fiecare trebuie să și-o facă pe a lui, mai greșind, mai oprindu-se, dând înapoi și luând-o de la capăt.

— Dar cum e?

— Ei, dacă s-ar putea învăța, toți am fi de-o seamă.

— Știi, Carmine, câteodată mă gândesc ce frumos ar fi să ne naștem

bătrâni și să murim copii.

— Ce-ți mai trece și ție prin cap! Îmi place cum gândești, Modesta. Sigur, ar fi frumos și ne face bine să visăm. Dar firea altfel a făcut împărțeala.

— Atunci, te dai bătut, Carmine?

— Așa e drept. Trebuie să se răzvrătească omu'. Dacă Vincenzo mi se răzvrătea, eu pe nevasta aia a lui n-o băgam în casă. La vremea mea, l-am înfruntat și eu pe tata în privința unei femei. Și cum nu m-am lăsat deloc și îi slujisem întotdeauna cu vrednicie, muncind și împușcând cât patru, a trebuit să plece el capul. Mare om mai era și tata! Îl auzeai totdeauna cum vine. Iar, când ieșea pe ușă, rămânea mai departe prezent printre noi.

— Așa ești și tu.

— Asta simt și o pot spune alții, eu n-am de unde să știu.

— Ți-o spun eu.

— Dacă spui tu, primesc.

— Nu face pe mielul, Carmine, că văd roșu înaintea ochilor și mă înfurii din nou. Acum, că m-ai făcut să gust plăcere, nu vreau să te urăsc.

— Și zici că ai scăpat de un plod, Modesta? Nu te întreb din ce sămânță era.

— Da.

— Fără suferință deloc? Cum se poate?

— Vremurile se schimbă, Carmine, știința descoperă multe lucruri. Și asta în favoarea noastră, a femeilor. Cu ajutorul medicilor și al științei, în curând femeia se va elibera de multe osânde pe care firea și stăpânii i le-au pus în cârcă.

— Astea sunt vorbele acelui Carlo, medicul? Așa vorbește?

— Da.

— Și de asta spui tu vorba aceea greu de rostit?

— Ce vorbă?

— „Iubire.“

— Da.

— Te-a învățat multe lucruri?

— Da, multe. M-a învățat și să înot.

— Nu mă face să râd, Modesta. Nu se poate, nu înveți decât de copil. Eu am încercat o dată, dar mă făcusem prea mare și mi-era de acum frică de apă.

— Fiindcă n-ai avut pe nimeni să te învețe. Eu am învățat.

— Îmi vine să te cred și nu prea, Modesta. Nu cumva spui asta doar ca să te arăți deasupra mea și să mă faci gelos pe omul ăla?

— Iar eu o să te scap de îndoiala asta, hai, vino…

Mi-e frică, dar trebuie neapărat să-l uimesc. Marea, în lipsa soarelui, se făcuse adâncă și dușmănoasă, ca pe vremuri. Poate că, dacă urmez dâra lucitoare lăsată de lună pe suprafața aceea întunecată, o să pot să-mi înving teama. Pe țărm, cu pantalonii suflecați până la coapse, Carmine mă urmărește bănuitor cu privirea. Valuri ușoare ca niște ramuri de palmier îmi mângâie deja umerii. Mă trec fiori, dar să știu că mor, trebuie neapărat să-l uimesc. N-aș putea să mă întorc și să-i înfrunt ochii de lup, râzători. Tremur, dar îmi desprind tălpile de nisip și, privind țintă doar la acea ulicioară a lunii, înaintez spre orizont. În larg, pentru ca victoria să-mi fie completă, mă răsucesc înspre cer și fac pluta. Poate că, dacă mă las în voia apei, o să se potolească tremuratul. Cu ochi care nu mai văd, ochi de mort, fixez luna care, oarbă, zâmbește legănată…. Cineva urlă de pe țărm. El trebuie să fie. Nu pot să răspund. Dar dacă nu m-aș mai întoarce? De trei ori m-a strigat și probabil că a făcut mulți pași în direcția mea, fiindcă acum, când mă ia în brațe, luna se scutură în valuri pe albul cămășii lui.

— Ajunge, Modesta! Mă speriași rău de tot! Vai, fato, nu se fac glume de-astea! Ce nevoie era să te duci așa departe? Pe Dumnezeu că mi-a sărit inima din loc, nu alta! Și dacă ți se făcea rău? Ești rece ca gheața și tremuri toată! Și eu, țintuit locului, să mă uit la tine neputincios!

Revenită la viață, mă las dusă în brațe.

— Hai să mergem de aici. N-are rost să-ți mai pun rochia. Știi ce-o să

fac? Te înfășor în pătura lui Orlando. Of, uite că și Orlando freamătă, pe Dumnezeu că și el s-a speriat!

— Tu și cu el v-ați speriat… Mie mi-e doar frig.

— Sigur că da! De asta te strâng bine de tot în pătură. Lasă-mă pe mine, uite-așa.

— Ai văzut că știu să înot?

— Cum să nu! Mai bine mă lovea damblaua când te-am pus la încercare! Ești periculoasă, carusa! Hai, lasă-mă să te înfășș.

— Te las, dar tu spune: „Modesta știe să înoate“.

— Modesta știe să înoate, dar acum trebuie să tacă din gură. Și să-l lase pe Carmine s-o ducă acasă, ca pe-o fetiță cuminte.

Readusă la viață de căldura din pătură, legănată de brațele lui și de bătaia inimii lui în adâncuri, nu vreau să adorm. Nu vreau să pierd niciun pas din umbletul lui, care răsună amplificat de noapte. În desișul pădurii, lumina lunii se stinge și întunericul ramurilor de palmier mi se așterne pe pleoape, dar nu vreau să adorm. Ridic cu greu fața până la gâtul lui și îi apuc cu degetele cârlionții aspri, neclintiți de suflarea ușoară de vânt care s-a ridicat pe neașteptate. Ca să rezist somnului, n-am decât să-i prind cu dinții urechea ascunsă de favoriții stufoși și s-o sug.

— Cântă ceva, Carmine!

— Nu știu cânta, picciridda.

— Cât drum am bătut, Carmine?

— Mult, Modesta.

— Și cât mai avem?

— Mult.

— Dar tu nu trebuie să mori, nu-i așa, Carmine? Ai spus o minciună ca să ai o scuză să te întorci.

— Tot ce se poate, Modesta. Cine mai știe?

— Mie poți să-mi spui, Carmine, fiindcă eu te-am recunoscut când te-ai întors… Când te-ai întors?

— E un veac de-atunci!

— Hai, spune-mi că nu e adevărat! Poți să-mi spui, fiindcă simți și tu că, în veacul ăsta, am fost fericită cu tine.

— Eu nimic nu pot spune. Dar dacă ție îți face bine să visezi, visează și dormi. Visele și somnul ne hrănesc mai mult decât pâinea.

— Nu vreau să dorm.

— Atunci nu dormi.

— Ai văzut că știu să înot?

— Chiar că am văzut! Dar să nu mai încerci, nici noaptea, nici ziua, măcar dinaintea mea, care sunt de la țară, din miezul insulei.

— Te-ai speriat, nu?

— Ba bine că nu!

— Și, dacă te-ai speriat tare, cum se face că nu ți s-a oprit inima? Nu răspunzi? Știu eu de ce nu răspunzi.

— S-auzim! De ce nu răspund?

— Fiindcă nu e adevărat că trebuie să mori.

— Ba nu răspund fiindcă încerc să-mi înfrânez închipuirile Nu-mi place să mă încurc prin năluciri închipuite.

— Cum adică?

— Adică lui Carmine nu-i plac fundăturile alea întunecoase ale minții, unde bănuiala scoate cuțitul și te poate lovi pe la spate.

— Spui vorbe greu de pătruns, Carmine.

— Fiindcă, de când te-am văzut în mijlocul mării, întunericul mi-a căzut pe ochi. Și acuma dormi! O să te învelesc cu pătura. Nu vin mâine, să nu mă aștepți.

— De ce nu mai vrei să vii?

— Fiindcă trebuie să-mi scot din minte ceața asta care mi te face de nerecunoscut. Acuma dormi, n-avea tu grijă.

— Nu, nu dorm dacă nu-mi spui de ce te-ai îndepărtat așa de mine.

— Carmine, copila mea, nu e învățat să întrebe, să cerceteze. Asta e treabă de zbiri. Dar, dacă nu vede limpede, atunci schimbă drumul… Ei, lasă-mă! Degeaba mă strângi. E ușor să bagi omul la bănuieli și pe urmă să te răzgâi, ca să uite ce-ai spus.

— Nu, încă n-au venit zorii și nu pleci nicăieri! Vezi că aveam dreptate și că nu e adevărat că trebuie să mori, dacă poți să o iei acum pe alt drum, ca și cum te mai așteaptă încă douăzeci de ani de viață.

— N-am auzit până acum că, dacă știi că mori, ajungi laș.

— Bătrân blestemat! Pleacă de aici cu îndoielile tale!

— Nici nu cer altceva, copilă! Ia-ți brațele de pe gâtul meu, nu vreau să-ți fac rău.

— Dar de ce nu pot să te alung?

— Tu știi.

— Dacă e adevărat că știi să privești, faptul că stau agățată de tine ar trebui să-ți spună ceva.

— Și chiar îmi spune, dar tu cu glasul tău trebuie să întărești. Doar așa o să știu că îndoiala mea era o închipuire mincinoasă.

— La tine mă gândeam, Carmine, când mă îmbrățișa Carlo. Și, când pleca, mă mângâiam singură și îți rosteam numele.

— Trebuie să plec, Modesta, pădurea începe să freamăte, doar de o pipă mi-a mai rămas timp.

— Vreau să fumez și eu.

— Ia-ți pipa ta. De ce ți-am adus-o?

— Ba nu, eu o fumez pe a ta și tu pe a mea.

— La ordinele dumneavoastră, padroncina.

— De ce n-ai vrut să-mi zici stăpână, Carmine?

— Fiindcă nu erai decât o fărâmiță de copilă, ți-am mai spus.

— Și acuma ce sunt?

— Muiere zdravănă și primejdioasă… Dar uite ce mai mi-e dat să văd! Cum să fumez eu cu pipa asta mititică? Dă-mi-o înapoi pe a mea!

— Da' de ce mi-ai adus una așa mititică?

— Pe măsura mâinii trebuie să fie pipa, Modesta. Bunică-mea din așa una trăgea în serile de vară, stând în fața casei, sub dud.

— Bunica ta fuma? Tare mă miră.

— Ei, da, și ea, și surorile ei. Nu știu din ce ținuturi veneau ele până să ajungă pe insulă, pline de aur și de giuvaiere, cu tatăl lor și cu frații. Puține lucruri știu, fiindcă despre asta nu era voie să vorbești la noi acasă.

— Și pe urmă?

— Pe urmă bunicul și fratele lui s-au mișcat iute și, pe două dintre fete, doldora de aur ca niște madone, le-au căpătuit pe pământurile astea.

— Și ceilalți, bărbații?

— Eh! Din ce-am reușit să scot de la maică-mea, tot trăgând-o de limbă ani de zile, au pornit-o iar la drum… Hoinari, negustori… hoți, cine poate să știe? Pe Dumnezeul meu, că bine-ți mai stă cu pipa asta! Îmi spui, Modesta, de ce-ai zis vorba aia? Iubirea e vorbă mare, cu mare grijă trebuie s-o zicem.

— Ca să te rănesc, moșule. Și te-am rănit. Măcar vreme de două ceasuri ți-am strecurat îndoiala și te-am făcut să suferi, cum am suferit eu de lipsa ta. Cum de n-ai priceput? Nu-i mare lucru de capul tău, Carmine!

— Iubirea te stoarce de puteri, ajungi uscat ca sticla! De asta mă feream de tine, la Carmelo. Cine a venit atunci după mine, până în pragul casei?

— Eu, Carmine. Și, dacă nu veneam, nu m-ai fi căutat?

— Cine poate să spună ce n-a fost? Aproape sigur că nu, doar mă știu. De atâtea ori mi-am întors privirile de la un balcon plin de flori, unde mai ieri stăteai cu ochi de foc, și am fugit de vorba asta care poate să-ți ducă viața de râpă mai dihai ca vinul și ca jocul.

— Atunci, mă iubești?

— Am spus-o.

— Ba nu! Trebuie să spui „te iubesc, Modesta“.

— Nu-mi place să zic vorba asta, nu mă scoate din fire!

— Degeaba te scoli, nu te las să pleci dacă nu spui „te iubesc“.

— Sigur, dacă te atârni așa de mine și îmi pui pe buze suflu de viață, trebuie să-ți spun, n-am încotro.

— Spune-mi, atunci!

— Te iubesc, Modesta!

— De câte ori ai spus asta în viața ta, Carmine?

— De două ori înainte de tine, fato, și cu asta se fac trei. Și mulțumesc sorții că nu m-a făcut să-l găsesc pe bărbatul ăla lângă tine.

— Mă temeam că nu te mai întorci.

— Și de ce, Modesta?

— Așa m-ai amenințat ieri-noapte.

— Da’ uită-te la ea! Acum mai și plânge, picciridda!

— Dar m-ai amenințat!

— Da, numai că pe urmă am fumat împreună, ții minte?

— Atunci o să mai vii, nu-i așa, Carmine?

— Sigur că da! Unde să mă duc? Tare mi-e că și mort m-aș întoarce să mă uit la tine. Mă întorc din somnul cel veșnic, mă uit la tine, îți aduc un dar și am grijă să nu se apropie nimeni de tine.

— Nu mă mai păcălești tu pe mine, vulpoi bătrân, n-o să mori niciodată!

— Se prea poate, orice se poate. Noi, oamenii, nu știm nimic… De ce nu mă iei în brațe? Nu-mi face așa! M-am învățat. Cu vitele și cu copiii trebuie să te porți mereu la fel, că, de nu, se înrăiesc.

— Dar tu nu ești nici copil, nici vită.

— Ba toți suntem, cu mine cu tot, și copii, și vite. Acum mă iei în brațe?

— N-am chef.

— Și de ce, mă rog?

— Fiindcă nu te-ai întors.

— Păi, sunt aici. Nu mă vezi? Sau ți s-a năzărit să te cerți cu mine?

— Da, fiindcă am visat că treceai pe aici cu Orlando, întorceai privirea de la fereastra mea și plecai mai departe, de capul tău.

— Și ce am eu cu închipuirile tale din vis?

— Nu mi-ai spus tu că se poate fugi de iubire?

— Mie îmi place cum gândești, Modesta. Dar ce mi-ai spus acum nu face de tine. Gândurile astea de muierușcă neroadă sunt, nu de femeie zdravănă ca tine. De orice poate să fugă omul, dacă învață să deosebească ce numai rău poate să-i facă.

— Și, atunci, soarta?

— Asta-i doar vorbă de-i liniștește pe amărâți! Soarta ți-o poți întoarce cum vrei, dacă ești destoinic.

— Și eu gândesc la fel.

— Atunci de ce nu vorbești cum ți-e gândul?

— Ca să te-aud întărindu-mi părerea.

— Fetișcană afurisită ce ești! Mă faci să vorbesc în zadar, în loc să mă iei în brațe.

— Și fiindcă m-a cuprins o îndoială.

— Ia să auzim!

— Carlo…

— Să nu mai spui numele ăsta!

— Ei, pe el aș fi putut să-l iubesc, dacă nu eram cu gândul la tine.

— Ce descoperire! Cu atât mai rău pentru el, că n-a fost în stare să mă ajungă.

— Afurisitule! Asta voiam sa te aud zicând. Atunci, dacă nu mai găsesc pe cineva care să te ajungă?…

— Cu atât mai rău pentru tine dacă n-o să fii în stare!

— Și cu atât mai bine pentru tine, care ai vrea să mă ții mereu la mâna ta?

— Păi, sigur! De când e lumea lume, așa a fost mereu când ai un lucru de preț.

— Dacă ai putea, m-ai lua cu tine în mormânt, nu?

— Asta nu! Îmi placi vie. Un trup fără viață până și morților le face silă. Dacă tot e noapte de vorbe, nu de îmbrățișări, un lucru trebuie să-mi făgăduiești. Dacă mâine, poimâine nu mă vezi că vin odată cu noaptea…

— Ai spus că o să te întorci mereu, nu minți!

— Bine, bine. Dacă peste vreo sută și o sută de nopți nu mă arăt, promite-mi că nu vii să mă cauți.

— Și de ce, mă rog? Ai de gând să te pierzi, ca data trecută?

— Nu, dacă o mai duc, o sută de ani vin la tine. Dar, dacă nu mă mai arăt, înseamnă că, așa cum au spus „ei“, mi s-a oprit inima în loc. Promite-mi că nu mă cauți. Nu vreau să mă vezi mort.

— De ce?

— Viu vreau să mă ții minte! Nu răspunzi? Carmine nu ți-a cerut niciodată nimic, măcar atât ai putea să-i dai. Răspunde-mi, Modesta, dacă taci, simt un ghimpe la inimă și cu ghimpele ăsta nu pot să te sărut. Îi promiți lui Carmine?

— Făgăduiala e făgăduială, cine nu și-o ține iese la iveală.

— Făgăduiește-mi, Modesta, dacă mă iubești.

— Îți făgăduiesc, Carmine, și sper să mă țin de cuvânt.

23 „Ce dracu’!“

24 „O bucățică de fată“ (dialect sicilian).

52.

De parcă n-ar fi așteptat nimic altceva de la mine, nu l-am mai văzut. Asta voise, să-mi lege închipuirea de trupul lui viu. Într-adevăr, din amurg până în zori mă tot zbucium în odaie, pe scări, prin parc, repetându-mi întruna: a murit. Dar, la fiecare umbră, la orice zgomot, cât de mic, mi-l văd în fața ochilor, viu, iar glasul lui îmi răsună în ureche: „Măcar s-o fi putut vedea moartă! Aș fi avut un motiv“.

Zorii albesc deja zidurile, confirmându-i moartea, dar eu vorbesc cu el, care stă așezat și fumează calm, dinaintea mea. „O făgăduială încălcată e o faptă fără scăpare pentru noi, cei de aici, din insulă, așa-i, Carmine?“ „Păi, da, Modesta, ai jurat doar și trebuie să-ți ții făgăduiala“.

Carmine, întins pe patul cel mare, unde dormea Gaia când era la Carmelo, surâde cu pleoapele lăsate. Sperai să te poți ascunde cu rușinea ta, Carmine, dar eu am dat de tine. Morții greșesc totdeauna, numai cei vii au dreptate. Iar eu vie te privesc acum, bătrân frumos, ca de marmură, și nu mă plec în fața niciunor legi, jurăminte ori condamnări…

Îndată ce bătrâna costelivă, care îmi dăduse drumul în încăpere, se face nevăzută, în ciuda picioarelor care abia mă țin, înaintez spre patul impunător, ca să-i văd moartea mai bine. Respingătoare acum, fruntea de ceară, asudată nu mai are culoarea pielii lui. Pentru a-mi ajuta carnea tânără să uite, pentru a-i da un motiv, îmi apăs buzele pe fruntea și pe gura lui. O sudoare înghețată, dezgustătoare mi se scurge pe umeri. Dar aștept ca în conștiința mea carnală să se imprime bine că el e mort și că nu se va mai putea întoarce.

— Mare cinste ați făcut acestei case venind aici, principessa. Să mă iertați că ați stat singură, Nunziata a uitat să-mi spună. E bătrână și ea și a zdruncinat-o moartea stăpânului.

Din penumbră mă fixează doi bărbați înalți. „Noi, cei din neamul Tudia, bărbați voinici și zdraveni suntem, până în ziua de azi“. Glasul acela lent, cultivat, deși afectează dialectul, nu e glasul lui Carmine,

însă, ridicând ochii, întâlnesc o privire albastră, vibrând de ironie, cum numai bătrânul credeam că poate să aibă. Pentru a-mi ascunde uimirea, mă întorc spre celălalt, puțin mai înalt decât primul, dar adus de spate — capul cel brun stă aplecat, nu se uită la mine —, parcă speriat, concentrat asupra trupului nemișcat, întins pe pat.

— Să-l iertați pe fratele meu, principessa, a suferit prea mult cu tragedia asta.

Din nou, ironia albastră a vocii aceleia sfâșie penumbra, silindu-mă să-l privesc drept în ochi. „Nimeni nu-și poate cunoaște copiii, carne din carnea lui, Mody."

Pentru o clipă, în asprimea acelor ochi care nu dau semn că s-ar pleca în fața ochilor mei, descifrez privirea pe care o s-o aibă Eriprando peste zece, cincisprezece ani… Va fi oare un străin pentru mine Eriprando? Sau mă mințea bătrânul?

— Tu ești Mattia?

— Nu speram ca voscenza să mă recunoască.

— Carmine vă purta mereu în inimă, pe tine, Mattia, și pe tine, Vincenzo. Din inima lui v-am cunoscut și eu.

La auzul acestor vorbe, Vincenzo își întoarce o clipă privirea spre mine, dar lacrimile îl silesc să plece capul.

— Și mă bucur să văd că erau doar vorbe necugetate zvonurile că între noi și familia Brandiforti ar fi fost neînțelegeri.

— Vorbe de clacă, Tudia. Carmine era un om de onoare și mari servicii ne-a adus nouă, celor din Casa Brandiforti. Prezența mea aici adevărește ceea ce spun. Și, ca să afle cu toții, să mergem acum unde se ține priveghiul.

La masa ovală, așezată între Mattia și Vincenzo, având dinainte pâine și sare, apă pentru femei și vin roșu pentru bărbați, cu luciul oglinzilor stins de șaluri negre de mătase, ascult vorbindu-se despre faptele, bucuriile și durerile lui Don Carmine, în vreme ce pe ușa complet deschisă se perindă fără încetare femei care aduc flori și fructe, până noaptea târziu.

La căderea nopții, pot să-mi iau rămas-bun de la cei care mai stau să vegheze și să plec.

— Să vă întoarceți singură spuneți, principessa? E prea periculos! Chiar ieri, între Malpasso și Doria, au atacat o trăsură și dintr-o familie întreagă n-au mai rămas decât niște oase carbonizate. Ei, da, trebuie să știți că așa fac tâlharii prin părțile astea: jefuiesc și, pe urmă, ca să fie siguri, dau foc…

— Dar am un revolver.

— Prinde bine, ce-i drept, dacă e să fie unul singur. Dar ei umblă în ceată la distracție. Permiteți-mi să insist. Nu puteți merge singură.

După ceasuri de tăcere ostilă, nu-l mai suport nicio clipă în preajmă pe băiatul acela. Nu e ca Eriprando, sau, dacă e, n-am inimă să-mi scrutez acum viitorul. Forțându-mă, chiar dacă îmi simt picioarele grele ca plumbul, mă îndrept către mașină. Dar nu e nimic de făcut. La iuțeală, dintr-un salt, glasul lui Eriprando, acum ușuratic și țipător, mi se proptește în față: „Ba nu, mama, ba nu! Eu merg azi cu Elena! Așa am hotărât eu!“

Nimic nu reușește să înfrângă voința încăpățânată a acelui Carmine mai tânăr. Arată exact cum l-am visat în noaptea aceea. Ori poate chiar îl văzusem trecând glonț, cu capul sus, cu părul cârlionțat, roșu în lumina amurgului, călare pe Orlando?

— Pe cal, spuneți, principessa? Nu. Eu umblu pe motocicletă. Uite-l aici, animalul meu. Ce Orlando? Asta are suflu cât o sută de cai la un loc.

Ori m-au zăpăcit pe mine oboseala și sărutul acela înghețat, care mi s-a întipărit în carne, ori băiatul acela, care acum râde, mângâind șoldurile lucitoare ale calului său de fier, nu e un netrebnic, cum lăsai tu să se înțeleagă, Carmine.

— Abia vă mai puteți ține pe picioare, principessa, să-mi dați voie să vă sprijin eu până la mașină.

Mâna strânsă pe brațul meu mă trezește din agitația mintală care durează de ceasuri bune, degetele lui au căldura uscată a lui Carmine.

— Știi oare, băiete, că ești leit tatăl tău?

Ce-am zis? Un freamăt profund îi zguduie trupul și, de parcă ceva l-ar supăra, se trage deoparte în întuneric.

— Ce are a face asta? Eu trebuie să vă duc, atâta tot… și, pe urmă…

— Nu-ți place că semeni cu Carmine, de te-ai bosumflat?

— Semăn cu Carmine! Dar cum era Carmine? Dacă e să ne luăm după răposata de maică-mea, era un zeu! Poate cineva să se ridice la înălțimea unui zeu? Știți ce, principessa? Abia mai stați în picioare și eu trebuie să vă duc acum acasă. Văd că motocicleta mea nu vă displace. Îți vine s-o mângâi, nu? E foarte fină pielea, nu-i așa?

— Și de ce ar trebui să-mi displacă?

— Femeilor nu le place.

Acum mă sfidează exact ca Eriprando când vrea să alerge. Trebuie să accept provocarea ca să aflu cum va fi Eriprando… Și mă aud spunând:

— De ce nu mă duci cu motocicleta? Trimit mâine pe cineva să ia mașina.

— O femeie pe motocicletă? Unde s-a mai văzut așa ceva? E periculos, trebuie să știi cum să te ții.

— Mă înveți tu, ce mare lucru?

— Trebuie să ai mușchi buni.

— Știu să călăresc, n-avea grijă.

— Sigur, sigur! Acum vreți, dar dacă pe urmă vă speriați? Știu eu cum sunt femeile… Ëi, drăcie! Deși mă cam atrage, ce-i drept, chestia asta, fie și numai să am ce povesti la nepoți.

— Bravo, vezi? O să ai ce povesti la bătrânețe!

— Aveți și duh! Acolo, în casă, ai fi zis că sunteți moartă. De ce suferiți așa pentru moartea unui străin, principessa?

— Nu schimba tu vorba, Mattia, mărturisește că te cam temi să duci o femeie pe motocicletă.

— Mattia nu se teme de nimic.

— Nu s-ar zice.

— Las’ că o să vezi dumneata. Hai, încalecă în spatele meu și să vedem! Strâns, țineți-mă strâns de tot, vă rog, simțiți cum vibrează motorul? Și asta încă nu e nimic. N-aș vrea să vă pierd din șa la urcuș.

Am privit drumul: șerpuia printr-un întuneric îngrozitor, adânc, abia pătat ici și colo de lună. Picioarele încordate de efort ori din pricina scuturăturii acelui monstru îmi tremurau deja și, aproape pocăită, mă pregăteam să-l strig, când o smucitură furioasă mi-a făcut inima să sară din loc, înnebunită de spaimă. M-am agățat de el cu toate puterile pe care am mai reușit să le adun, ca omul care se îneacă, în timp ce o avalanșă de vânt, preschimbat ca prin minune în lavă tăioasă, îmi lovea capul, făcându-mă să mă clatin.

— Strâns, țineți-vă strâns, pentru numele lui Dumnezeu, principessa!

Glasul lui Mattia ajunge la mine ca un șuierat din depărtări. În largul mării, îmi spun în gând, suntem pradă furtunii, în largul mării… Ce spune acum? Strig și eu, dar vocea mea îndepărtată se frânge, ori e inima, care mi-a sărit afară din piept? În cele din urmă, îmi simt inima reanimându-se, ca și cum degete de foc ar fi scos-o și mi-ar fi masat-o violent. Și, ca s-o simt vie, neîndoliată, îmi ațintesc privirea în hăul adânc al nopții din fața noastră… o prăpastie care înghite vuietul asurzitor de fluiere și alămuri dezlănțuite la unison într-un cântec metalic, antrenant, nemaiauzit până atunci.

— Ce frumos e, Mattia! E foarte frumos!

— Dumneavoastră sunteți neînfricată, principessa. Dacă mi-e îngăduit să spun așa, arătați ca o fetiță acum.

— O, ce frumos a fost! Hai să ne întoarcem sus și să mergem așa toată noaptea. Și pe urmă mă înveți s-o conduc și eu, nu-i așa? Vii mâine și mă înveți.

— Mâine? Ei, cine mai știe pe unde om fi mâine! Dar chiar ați avea curaj s-o conduceți?

— Și de ce nu?

— Atunci e adevărat…

— Ce anume?

— Ce spunea tatăl meu, nu cu vorbe, cu ochii spunea când vorbea de dumneavoastră… Sărutăm dreapta, principessa. Numai un lucru, nu vă fie cu supărare. Așa faceți cu toți bărbații? N-ar trebui, dacă mi-e îngăduit s-o spun, să primiți așa repede să vă conducă un singur bărbat.

— Dar tu de ce n-ai vrut să vină și Vincenzo cu noi? Că doar se oferise. Ce te-a apucat? De ce mă privești așa?

— Încerc să pricep…

— Nu e nevoie să iscodești, Mattia. Nu te mai uita așa la mine, ce vrei să afli? Nu răspunzi? Eu am fost a tatălui tău multă vreme.

— Vulpoi bătrân! Ticălosul! Te avea pe tine și nu s-a mulțumit să-l nenorocească pe Vincenzo, voia să mă pricopsească și pe mine cu altă netoată.

— Numai că tu nu l-ai ascultat, iar el a trebuit să accepte. De ce zbieri acum?

— Zbier fiindcă vă urăsc, și pe el, și pe tine!

Mattia urlă alergând spre motocicletă și, cu o lovitură de picior, pornește motorul care într-o clipă începe să duduie. Ar trebui să intru, să închid poarta și să-l las pe băiatul acela în durerea lui. Îl iubea și el, din moment ce poate să plângă așa… Îl văd la distanță, aplecat peste calul său de oțel, alb în lumina lunii. Carmine nu pricepea nimic, nici despre el însuși, nici despre alții, iar eu trebuie să mă întorc acolo sus, la viața mea. Însă mormanul negru al pădurii care îmi iese în cale răspândește un suflu de moarte și solitudine, atât de puternic, încât îmi trezește din nou în carne înghețul acelui ultim sărut.

— De ce nu intri în casă?

— Și tu de ce nu pleci, în loc să forțezi așa motorul?

— L-am stins, motorul. N-auzi că e liniște? Acum arăți ca o moartă…

— Nu striga, Mattia, nu-mi tulbura casa!

— Măcar să pot eu să ți-o tulbur, cum ai tulburat-o tu pe a mea! Te urăsc, principessa! Dar de ce ai vrut să mi-l dai pe taică-meu pe mână spunând…

— Tu știai totul, Mattia.

— Una e să presupui, alta e să știi. Mi l-ai mai omorât încă o dată.

— Nimeni n-avea putere să-l omoare. Carmine s-a dus când a vrut el.

— Nu-i mai spune pe nume!

— Ai grijă, Mattia, că ce crezi tu că e ură e invidie, invidie pe tatăl tău.

— De unde știi tu?

— Și eu am crezut că-l urăsc, dar era numai invidie. Fiindcă simt și invidie, și furie pentru cum a murit.

— Tu nu ești femeie, ești un diavol de lavă.

— Ba sunt femeie dacă m-a iubit Carmine.

— Nu-i adevărat! Numai pe mama și pe noi ne-a iubit!

— Înainte. Dar, după ce ți-a murit mama, a iubit altă femeie, ani de zile.

— Nu-i adevărat!

— O chema Assunta, dacă nu știai. O fată care îi seamănă leit umblă prin Acireale. Și un alt copil al lui doarme acum în casa asta.

— Taci din gură sau te omor pe loc și te trimit după el, pe care îl dorești așa mult.

— Să nu te apropii, că am un pistol în mână.

— Atunci e adevărat ce zicea el, că nu te sperie nimic. Cine ești?

— Nu te apropia! Îți sfărâm un picior, Mattia, te-am prevenit. Întoarce-te acasă până îți trece ura asta de te-a luat pradă.

Ar trebui, fără să-l scap din ochi, să fac trei pași înapoi și să închid poarta, numai că, fără să vreau, mă trezesc înaintând spre el.

— Cum îți permiți tu, copile, să judeci viața mea și a tatălui tău? Voiai să auzi o minciună? Mă dezamăgești! Eu cu fiul lui Carmine credeam că stau de vorbă. Și uite că mă ciondănesc cu un om de nimic, care nu caută decât vorbe mieroase. Întoarce-te pe călcâie și du-te la femei, să te consoleze!

— Nu! Tu să mă consolezi.

— Cum?

— Nu te mai urăsc. Mi-ai spus adevărul. Tu să mă consolezi.

— Nimeni nu ne poate consola.

— Lasă-mă să te ating cum te atingea el… să știu…

Pe neașteptate, mâna pusă peste a mea, fără să dea pistolul la o parte, aprinde o căldură uitată în carnea mea de gheață, în timp ce el șoptește încet:

— Hai, trage, trage!

— Așa de tare îl iubeai, Mattia?

— Viața mi-a mâncat-o și mie, și mamei, cu poruncile lui. O femeie ca un înger m-a făcut să las, dar eu credeam în el, în vorba lui.

— Ce vorbă?

— Că numai pe noi ne-a iubit toată viața. Acum tu zici că mințea bătrânul.

— Toți mințim.

— Nu! El nu! Ți-a căzut pistolul, principessa.

— Ridică-l tu. Asta e noapte aducătoare de moarte, Mattia. Când cineva moare, îi cheamă la el pe cei care l-au iubit.

— Și acum ce faci, pleci?

— Mă întorc la copilul meu.

— Care e și al lui.

— E bucățică ruptă din el, ar trebui să spui.

— Nu-i adevărat!

— Vino tu mâine, pe ziuă, și ți-l arăt pe Carmine al meu.

— Stai. Te cred… Înainte să intri, spune-mi adevărul. Dacă e cum ai zis, atunci tu trebuie să știi…

— Ce anume?

— Cum a murit mama?

— La naștere. Asta spunea bătrânul.

— Mie mi-au spus ca s-a omorât… că s-a omorât în mod rușinos… cu otravă de șoareci, blestemându-i pe Carmine și pe copiii lui.

— Nu știu nimic despre asta, Mattia, pleacă de aici. E cumplit ce spui.

— Cumplit, ai? Dar tu lucrurile astea ar trebui să le știi, dacă zici că ai fost a lui. Lasă-mă să intru cu tine, trebuie să aflu cu orice preț.

— Intră, nu te alung.

— …Aici venea?

— Noapte de noapte.

— Și acum de ce te întinzi?

— Sunt obosită, Mattia, n-am mai dormit de ieri. L-am așteptat în picioare toată noaptea.

— Trebuia să vină aici și ieri-noapte?

— Da.

— Și tu, când ai văzut că n-a venit, te-ai dus să-l cauți?

— Să-l văd mort.

— Știai? Îți spunea ție, o străină! Revolverul l-am pus pe masă, principessa, după cum văd că te porți, s-ar putea să ai nevoie de el. Nu răspunzi?

— Mi-e tare somn, Mattia, și mi-e frig. Și cu tine nici n-are rost să vorbesc. Ți-e teamă să afli adevărul și arunci cu insulte.

— Dacă n-ar fi murit așa mama…

— Cine ți-a spus? Poate e o minciună.

— Nu! Mi-a spus sora ei… Și mi-a mai spus… Ori ai dreptate tu, ești femeie și știi lucrurile astea… Ești frumoasă când te privesc în ochi. Sau poate doar ai ochi frumoși… Cine ești? Ești ca un sfinx. Câți ani ai? Lasă-mă să te mângâi. Vreau să aflu.

— Să afli?

— Cum de se poate să-mi placi atâta? Ești plină și caldă… Mi-ai plăcut din prima clipă… Ai părul de mătase. El te mângâia? Vorbea cu tine?

— După aceea, da.

— Când, după aceea?

— Când știa că trebuie să moară. Dar mai înainte era mut.

— Și pe tine te-a făcut să suferi?

— E mort, Mattia.

— La el te gândești, de nu te uiți la mine?

— E mort, Mattia, să ne împăcăm cu asta.

— Am dormit, Modesta? Cum se poate?

— Erai istovit.

— Eram mort de-a binelea, dacă am adormit înăuntrul tău.

— Da, numai că noi suntem vii, fiule. Ai simțit ce vii suntem?

— De ce-mi spui așa? Și acum, de ce plângi? Nu pot să văd o femeie plângând. Pentru el plângi?

— Și pentru el. Îmi trece imediat.

— Și de ce îți tot atingi burta și sânul?

— Încerc să aflu dacă o să am alt copil de la tine. Pentru fiecare viață care moare se naște alta.

— Și asta te face să plângi?

— Nu, mi-ar plăcea să dau o viață pe o moarte.

— Nu mai spune vorbe nedeslușite, mângâie-mi părul, cum făceai adineauri. Am simțit eu prin somn. Nimeni nu m-a mângâiat așa niciodată.

— Nu era nimeni să-ți țină loc de mamă? Mătușa asta a ta?

— Poate că ar fi vrut, cu toate că era aspră și rece, la fel ca fratele ei.

— Ah! Era sora lui Carmine?

— Da, sora lui și asculta de el ca o sclavă. El spunea că nu trebuie să ia nimeni locul soției lui, iar duminica, după slujbă, ne ducea în odaia ei, neatinsă… i se mai simțea încă parfumul — așa spunea el — și deschidea dulapurile pline de rochii. Ne punea să stăm în genunchi, pe mine și pe Vincenzo, care tremura tot, ne punea să ne gândim la ea, cum să-ți spun?… ca un fel de rugăciune, măcar cinci minute, dar mi se păreau veacuri. Cam așa mi-am petrecut toată copilăria. Pe urmă m-am răzvrătit și, când îi vedeam, pe el și pe Vincenzo, că se închid acolo, în odaie, mă apuca o dorință nestăvilită să alerg și iar să alerg. Alergam ceasuri întregi prin lanuri, până cădeam lat. De ce, Modesta, de ce?

— Ai părul aspru și creț, la fel ca…

— La fel ca cine?

— Ca băiatul meu, Eriprando.

— Ah! Așa îl cheamă? N-am mai auzit numele ăsta niciodată, trebuie să fie străin.

— Nici eu nu știu cum crește copilul ăsta cu așa nume.

— Îți faci griji pentru el? Dar și Vincenzo, care mi-e frate, câteodată mi se pare un străin.

— Tatăl tău spunea același lucru despre tine.

— Înseamnă că e mort de-a binelea, Modesta, dacă pot să aud asta și să nu-mi plesnească inima.

— E mort, Mattia. Pădurea începe să freamăte. În curând se face ziuă. Trebuie să pleci.

— De ce?

— Aici nu poți să stai.

— Ai alt bărbat?

— Am un copil.

— Și ce-i cu asta?

— Nu e nevoie să tulburăm pe nimeni.

— Așa vorbea și Carmine: să nu tulburăm! Dar lucruri murdare putem

să facem, nu?

— Nu striga!

— Spune adevărul! Ai alt bărbat?

— Nu, Mattia, gândește-te și tu, noi nici nu ne cunoaștem. Mâine, vino mâine. Trebuie să ne gândim bine…

— Se culcă cu tine și nu ne cunoaștem, auzi!

— Ți-am spus să nu strigi! Aroganța ta poate să-mi aducă necazuri.

— Dar de ce nu reușesc să mă desprind de tine? Și asupra lui aveai puterea asta? De ce nu reușesc să plec?

— Și pentru mine e la fel, dar trebuie să mai așteptăm.

— Azi-noapte nu spuneai așa.

— Eram înghețată.

— Cu cât te privesc mai mult, îmi pari tot mai frumoasă. Mă lași să mă întorc?

— După ce se face noapte, poți să te întorci când vrei.

— Și cum trec de gard?

— Găsești cheia printre cheile lui taică-tău.

— Lui i-ai dat și cheile?

— Carmine și cu mine ne-am iubit mult, carusu.

— V-ați iubit? Dar, dacă venea la tine, cum mă bate gândul, doar fiindcă tu le deschizi ușa la toți când se face întuneric?

— Nu-mi place cum vorbești. Nu ne putem înțelege noi doi. Du-te pe drumul tău și lasă-mă pe mine pe-al meu.

— Eu scuip pe drumul ăsta!

Mattia strigă, ridicându-se în picioare. Corpul lui alb în oglinda zorilor îmi uimește pupilele. Nu trebuie să privesc frumusețea acelor membre. În mișcările spatelui său compact, scoarță de copac tânăr, descifrez un viitor străin mie. Și, cu toate că dorința de a-l chema și de a-l strânge

la piept e puternică, închid ochii: nu trebuie să las imaginea lui să se insinueze în adâncul ființei mele. Are dreptate Carmine: poți să întorci privirea și să rămâi stăpân pe tine. „Cu vorba «iubire» trebuie să aibă omul mare grijă, e o capcană pe care natura o pune printre ierburile cele mai înmiresmate, în care pot să cadă și animalele cele mai șirete.“ Câți iepuri nu găsiserăm noi prinși în cursă, nu-i așa, Carmine, când ne sculam la ivirea zorilor și dădeam fuga în pădure. Dar, deși aceeași lumină a zorilor a invadat într-o clipă odaia, Carmine n-o să mai vină sub fereastră să le cheme pe Modesta și pe Beatrice, care trebuie să învețe să țină pușca în mână ca doi bărbați. „Cum doriți, Domnia Voastră, principessa! În privința micii mele stăpâne n-am îndoieli, dar mica principesă tremură toată și nu…“ Între copaci și cer, Carmine se îndepărtează… Ori e fiul lui cel care cu pași lenți traversează grilajul? Din spatele geamurilor îi urmăresc pașii până ce se pierd, absorbiți de verdeață.

Primele raze de soare îmi invadează fruntea, eliberată acum de apăsarea neliniștii ce mă făcea să tresar la orice umbră, la cel mai ușor zgomot. Am chef să ies, să alerg sub soarele acela voios, care îmi spune mereu: „ești liberă“. Senzația plăcută de a nu mai aștepta, de a nu mai depinde de voința altcuiva. Nimeni nu-mi va mai putea răpi această plăcere, Mattia! Pe marginile drumeagului au răsărit flori mărunte, într-o singură noapte? Ori poate că eu, pradă voinței tale, bătrâne Carmine, n-am auzit zbuciumul primăverii, care bătea sub pământ ca să iasă?

— Modesta, Mody! O, principessa, bine că erați trează!

— Ce-i, Pietro?

— Coborâți, Mody, o, Doamne, ce zăpăceală!

— Ce-i, Pietro, s-a născut și de emoție ți-ai pierdut capul?

— S-a născut, da, s-a născut!

— După cum râzi, văd că e băiat.

— Da, Mody, e băiat! Doi medici și cu domnul Carlo l-au consultat. E sănătos și voinic, martor mi-e Dumnezeu! Un uriaș a făcut principele meu. S-a născut cu ochii deschiși, Mody!

— Bine, Pietro. Acum calmează-te, mă îmbrac și mergem imediat.

— O, da, Mody, imediat, imediat…

Mă temeam că, în bucuria lui, Pietro ar fi putut să greșească, dar, odată ajunsă dinaintea pruncului de patru kilograme și jumătate, pe care îl dăduse la iveală signorina Inès, mi-a urcat până la buze râsul de orgoliu că păcălisem natura. Dar nu se putea; mi-am dus batista la gură, încercând să-mi maschez veselia. Doi medici și o infirmieră mă priveau cât se poate de serioși, iar signorina Inès, care zăcea istovită pe pat, striga:

— Nu, nu! Nu-l vreau! O, doamne, principessa, ce bucluc! Și ce durere! Spuneți-le, spuneți-le dumneavoastră, care ați trecut printr-o naștere, că nu pot să-l alăptez. Am trecut printr-o noapte de iad, cu ăștia care strigau la mine: „Împinge, împinge!“

Zăcând în pat, grasă și puhavă, cu ochii holbați, Inès îmi vorbește mie, dar privește fix în tavan.

— A fost o naștere grea, principessa. După aceea am adormit-o. Din păcate, acțiunea somniferului s-a încheiat. Dar vă rog să mă credeți că abia adineauri s-a trezit.

— Păi, mai dați-i niște somnifer.

— Dar ar trebui să alăpteze…

La auzul acestor vorbe, Inès se pornește iar să se zbată și să urle:

— Să fi știut eu ce mă așteaptă, n-aș fi făcut asta niciodată! Niciodată! Nu-mi mai trebuie niciodată!

Trecuse printr-o spaimă așa de cumplită, că n-avea să mai încerce încă o dată: cu atât mai bine.

— Dar lăsați-o în pace! Nu vedeți că nu vrea să-l țină în brațe? Soră, duceți copilul de-aici!

— Cum doriți, principessa. V-am așteptat pe dumneavoastră ca să luăm o decizie…

— Da, da. Adormiți-o la loc și duceți-mi dincolo copilul. Trebuie să-l văd în liniște! Pe toți dracii, aici parcă am fi la abator, nu la clinică.

Dau fuga la timp în salonaș, căci, în ciuda batistei, simt că nu-mi mai pot stăpâni râsul.

— Nemaipomenit! Să urle așa refuzând binecuvântarea dată de

Dumnezeu!

— Nu vi s-a cerut părerea, soră Clara! Arătați-i principesei copilul și scutiți-ne de comentariile dumneavoastră! A, Modesta, în sfârșit ne revedem. Dar ce faci cu batista la gură, te simți rău?

Sora Clara ne privea țintă, cu ochi plini de furie.

— Puneți-l în leagăn și lăsați-ne singuri!

— Of, Carlo. Bine că ai gonit-o de aici, nu mai puteam să mă țin.

— Dar ce faci, râzi?

— Păi, ce era să fac? M-a apucat așa un fou rire, lasă-mă să mă descarc.

— Totdeauna imprevizibilă, Modesta. Când te văd, îmi vine și mie să râd. Ce bucurie să te vadă omul!

— De ce, nu ne-am văzut de mult?

— Ei, așa s-ar spune, principessa! Sunt luni de zile…

— Dar ne-am mai văzut…

— Da, cu multă lume de față… Eu aveam poftă să stau cu tine de vorbă, ca pe vremuri.

Claia neagră de păr îi cade peste ochii care mă privesc atent, cu reproș, mâinile lui delicate le strâng pe ale mele. Din privirea lui senină înțeleg ce mult îmi lipsise în ultimele luni. Mă întorsesem de la mare depărtare, dintr-o călătorie ce nu poate fi povestită. Vocea lui, rostirea lui, contrastul dintre limba mea bălmăjită și plină de patimă și vorbirea lui — clară și elegantă — care-mi plăcea așa de mult, dar pe care nu reușeam deloc s-o amalgamez cu fantezia mea, m-au făcut să întrezăresc lupta pe care o aveam de purtat pe viitor. Voi reuși oare vreodată să împac acea ambivalență care nu mă lăsase să-l iubesc pe Carlo?

— Voi reuși, Carlo?

— Uite-o pe Modesta mea, într-o fracțiune de secundă și-a și schimbat expresia și dispoziția! Ce să reușești?

— Ah, dacă aș putea să-ți vorbesc!

— Despre ce, Modesta?

— Despre lucruri obscure din adâncul meu… Blocaje ale minții, emoții greu de pus în cuvinte.

— Totul se poate spune. Asta de la tine am învățat.

Cu disperare i-am citit în ochi că imaginea mea va fi totdeauna tăiată în două cu o linie albă de cretă.

— Ce se întâmplă, Modesta?

— Carlo, am nevoie de ajutor.

— Cu mine poți vorbi, știi doar.

— Știu. Mulțumesc. Asta e tot ce voiam să aud.

Strângându-ne mâinile, închiși într-un cerc, el lua de la mine siguranță, eu de la el conștiința că nu eram singură.

— Cine plânge, Carlo?

— Cum cine plânge, Modesta? Ești stranie. Nu te-am mai văzut așa niciodată, parcă ai fi întinerit, dar te afli undeva departe.

— E sănătos, nu-i așa, Carlo?

— Sănătos tun! Vino să-l vezi, pe urmă, dacă o să vrei să-l iei tu, va trebui să-i alegi o doică. Sunt trei femei care așteaptă.

— Dar de ce plânge?

— De foame, Modesta, de foame! Doar ai avut și tu un copil, ai și uitat? Vino să-l vezi.

— Îl iau.

— Dar nici nu l-ai văzut.

— Ce contează? L-ai văzut tu, pentru mine ajunge.

— Nu, în privința asta e neapărat să fiu ferm. Trebuie să-l vezi și să te convingi singură că e normal. Pare mai robust ca Eriprando.

— Dar el nu e copilul lui Ippolito.

— Asta știam de la tine. Ia spune, Modesta, te mai temi încă de

mongolismul tatălui?

— Și eu sunt sora unei mongoloide.

— Ah!

— Dar nu știe nimeni, nici măcar Beatrice.

— Asta te frământă?

— Nici vorbă. Ți-am spus fiindcă pentru prima oară în viață sunt sigură că pot vorbi despre orice cu tine. Și sunt fericită că ți-am încredințat un secret, unul dintre multele pe care a trebuit să le zidesc în mine. Lucrurile nespuse putrezesc înăuntrul nostru.

— Modesta, sunt mișcat…

— Ce încet plânge… Eriprando urla ca nebunul.

— Dar dacă vom continua să vorbim fără să-i dăm să mănânce, atunci să te ții urlete, hai, vino să-l vezi. E un exemplar minunat, s-ar zice că natura a vrut să i se ierte crimele din trecut.

În pătuț, în locul ghemotocului inform de carne care fusese Eriprando, un chip bine modelat, cu frunte gânditoare, sta culcat pe pernuță.

— Are dreptate Pietro, ține ochii deschiși! Lui Eriprando i-au trebuit câteva săptămâni…

— Da, dar încep să fie multe cazuri din astea.

— Ne vede?

— Nu cred.

— Are și bărbia un pic proeminentă… Seamănă cu…

— Cu cine, Modesta?

— Seamănă cu Jacopo, unchiul lui Beatrice.

La numele acela abia șoptit, ochii deschiși la culoare, ca un norișor cenușiu, s-au oprit asupra mea. Nu vedea, desigur, dar convingerea că fusesem recunoscută m-a făcut să mă aplec peste pătuț și să întind mâinile.

— Ce faci?

— Îl vreau, imediat!

— Nebunatico! Nici nu voiai să-l vezi, și acum…

— Acum l-am văzut, m-am îndrăgostit de el și îl iau la mine. Îl fur și îi pun numele Jacopo. Jacopo! Nu vezi că răspunde cu privirea? Știe că e numele lui.

— Nebune mai sunt femeile! Am înțeles, înfășoară-l bine și hai să mergem. Te duc acasă și sper că acolo îi dai să mănânce.

— A, în privința doicii, fii fără grijă. Acum două zile, Stella a născut și ea un băiat și sunt sigură că lui Jacopo o să-i placă de ea. Stella e cea mai frumoasă țărancă de pe aici.

53.

Carlo, atent la drum, conducea încet, la fel ca data trecută, ca să poată evita gropile, cotiturile prea bruște, apariția neașteptată a unui câine sau a unei biciclete. Accelera precaut ca să poată depăși o căruță, un măgar cu povară, o turmă de oi care prefăcea aerul într-o mare de praf. De luni de zile nu mai plouase. Dar în curând, la un semnal invizibil, enormii nori albi, suspendați deasupra dunelor, aveau să izbucnească într-un plâns răcoros de sfârșit de vară.

Ca și data trecută, din când în când, ochii lui mă ațintesc în oglinda retrovizoare și mă ajută să duc în brațe o viață. Pentru prima oară de când mă știu, m-am trezit vorbind despre un buștean greu, pe care a trebuit să-l târăsc, despre o cocioabă pierdută într-o mare de noroi, despre un foc care se năpustise din mâinile mele asupra unei uși…

— Tu m-ai învățat, Carlo, să înot, să vorbesc, învață-mă să gândesc ca tine. Viitorul e al oamenilor ca tine.

În oglindă, privirea lui e ca un ușor sărut pe frunte, dar în ochi îi apare și dispare o tristețe nouă, ca un nor, ca o ploaie de sfârșit de vară.

— Ești trist pentru că vezi că nu pot deveni niciodată ca tine, Carlo?

— Nu, Modesta, sunt trist fiindcă mă tem că am comis o greșeală ireparabilă noi, oamenii viitorului, cum zici tu. Te ascult acum și nu mai îndrăznesc, cum aș fi făcut nu mai departe de acum un an, să-ți vorbesc de certitudini. Uite acolo, în capul turmei. Și aici steguleț, ca la Roma, cu deviza aceea: „Mi se rupe“. Într-un singur an, înmulțirea asta anormală a stindardelor cu cap de mort și oase încrucișate… A prins din zbor ocazia onorabilul Benito Mussolini. Partid fără niciun program: „Noi, mai înainte de a fi cuvânt, suntem acțiune!“ Criza cărbunelui, debitele restante ale Angliei, pentru a salva situația e nevoie de încheierea unui acord de împrumut cu Statele Unite. Totul pentru a se ajunge la șantajul: „Revolta fascistă contra intolerabilului regim bolșevic“.

— De asta ești trist?

— Nu, nu mă tem, n-or să reușească… Sunt trist pentru erorile noastre

din trecut și mă sperie un pic încrederea asta pe care o ai în mine. Tu mai bine să nu te schimbi niciodată, să nu-i imiți pe bărbați. Eu simt așa, nedeslușit, că există o forță nouă în tine și în Beatrice.

— Înainte mă făceai imorală, iar eu…

— Înainte nu pricepeam nimic… Acum ce-i, Modesta, de ce începi să râzi?

— Râd fiindcă Jacopo ăsta are o forță incredibilă. E sănătos tun! N-o să avem probleme cu el, cum am avut cu Eriprando.

— Ce probleme, Modesta?

— Ei, nu voia să sugă!

— Și asta te face să râzi?

— Aș vrea să nu se mai termine călătoria asta niciodată, Carlo! Ce frumos e să mă duci tu așa. Beatrice mi-a spus că mergeți des la plimbare la poalele Muntelui.

— Da, mergem des.

— Și asta a făcut-o să devină așa de robustă și de senină. Se sprijină pe brațul tău când vă plimbați?

— Sigur că da.

— O invidiez, Carlo.

— Iar eu invidiez faptul că poți să spui „o invidiez“. Să nu te schimbi, Modesta. Să nu ne imiți!

— Dar ea de ce n-a venit?

— Parcă n-ai cunoaște-o! Ai scăpat de ea și acum mă întrebi pe mine, fără niciun pic de rușine!

— Mă amuză să aud ce știu. E femeia ta și trebuie să ai grijă de ea. Ți-a dat ceva de furcă, nu-i așa?

— Și încă cum! Luni de zile n-a fost chip să accepte nici măcar ideea că va avea un nepot de la plebeea de Inès.

— Parcă o și aud!

— Pe urmă, mai mult de frica ta, dar măcar s-a putut vorbi despre asta. De venit însă, nici n-a vrut să audă. În privința asta n-a fost nimic de făcut. „Eu, să vin la spital, ca o mic-burgheză oarecare? Niciodată!“

— Și acum unde e?

— Acasă la tine, nu ți-a spus Pietro? Sărmanul de el! L-a gonit urât de tot când a venit cu vestea. „Numai ca să n-o ofensez pe Modesta, voi merge acasă la ea s-o salut. Dar niciodată, în vecii vecilor, n-o să-mi aplec privirea asupra unui bastard!“

— Vai, Carlo, ce bine o mai imiți! Mă faci să mor de râs, mai fă o dată, te rog!

— „În vecii vecilor, Modesta! Nu-mi poți cere s-o imit niciodată, în vecii vecilor!“

În fața porții

Pietro umblă în sus și în jos, cu o repeziciune de nebănuit la trupul acela imens, ștergându-și din când în când țeasta asudată sub ochii uluiți ai domnișoarei Elena, care, încremenită și rămasă fără glas, încearcă din greu să-și stăpânească tremurul neobișnuit buzelor și al mâinilor.

— Of, principessa, ce bine că sunteți aici! Eu nu mai rezist! Să mă iertați, dar nu mai suport tensiunea asta! Priviți-l, nici măcar nu bagă de seamă că ați venit. Și-a ieșit rău din fire, mă sperie, nu alta!

— Dar ce e Pietro, ce e? Hai, spune!

— Of, Mody, Beatrice iar m-a gonit! E semn că nu-l vrea, chiar deloc! Nu-l vrea pe copilul seniorului meu!

— Cine e stăpâna în casa asta, Pietro?

— Voscenza sunteți, principessa.

— Păi, atunci, calmează-te. Aici toată lumea face cum spun eu.

— Da, da, dar cu disamore[25], Mody, dacă Beatrice nu-l vrea! N-a mai fost niciodată disamore în casa Brandiforti!

— Dar ce tot zice acolo, principessa? De un ceas mormăie întruna. Țin

să vă atrag atenția că această tensiune îl tulbură pe Eriprando. Abia am apucat să-l trimit să se joace pe plajă cu Nunzio.

— Tot asta zice, dar cu alte vorbe, și Pietro, Elena.

— Dar el a început, a țipat la Argentovivo.

— Dar de ce la Argentovivo?

— Îți spun eu de ce, Mody: fătuca asta de pe continent nu pricepe nimic! Dumneaei, Argentovivo, în loc să mai arunce apă pe foc și s-o astâmpere pe Beatrice, îi ține isonul. Asta nu-i drept! Dumnezeu mi-e martor că nedrepte sunt, și ea, și Beatrice! Beatrice n-are decât! Dar ea, de ce să mai aţâțe și ea focul?

— Las' că stingem noi acum focul ăsta, n-avea tu grijă, Pietro, astâmpără-te!… Ia-l tu, că e tare greu! Nu vezi că-l țin în brațe? Uite, ia-l tu și du-l la Stella, că, dacă nu, o să moară de foame.

— Dar eu, eu nu știu să-l țin! Și dacă-l scap? Domnișoară Elena, luați-l dumneavoastră…

— Du-te, Pietro, nu mai face și tu atâtea nazuri!

— Să mă iertați, principessa, și dumneavoastră, domnișoară, dar tare emoționat am mai fost fiindcă mă hotărâsem să plec de aici, dacă nu se făcea cum e drept. Și să plec eu de lângă Mody a mea și de lângă Beatrice a mea, groaznic pas ar fi fost să facă Pietro.

— După cum vezi, n-ai de făcut pasul ăsta, hai, du-te!

— Vai de mine! Plânge, Mody! Nu cumva i-am făcut eu ceva?

— Nu, Pietro, ți-am spus doar că plânge de foame.

În salon

În întunericul din salon, Beatrice stă așteptând în picioare, cu Argentovivo la doi pași de ea. Draperiile trase reînviau lumina și emoțiile din vremuri de demult.

— Casa asta ajuns o cazarmă, Modesta! Draperii căscate, mobile neîngrijite, nu tu un buchet de flori nicăieri! Nu-mi place domnișoara aceea, Elena, parcă ar fi un jandarm. Mi-am permis să i-o spun și-mi permit să ți-o spun și ție.

— Domnișoara Elena nu are nicio vină, Beatrice. Eu i-am poruncit să deschidă draperiile.

— Cum n-are nicio vină? Am rugat-o insistent! Doar e femeie, nu? Și se știe că tu, ca și Carlo, aveți atâtea lucruri la care să vă gândiți, așa că ne revine nouă, femeilor, datoria să ne îngrijim de sănătatea voastră și de tot ceea ce privește casa.

— Dacă te necăjește așa de tare, Beatrice, o să mai vorbim despre asta.

— Sigur că mă necăjește! Eu a trebuit să-mi urmez soțul și mă simt în culpă când văd toate astea.

Sub ochii înspăimântați ai lui Carlo, m-am repezit la ea s-o susțin. În penumbra dulce de altădată, agățată de gâtul meu, Beatrice plânge. Și, ca pe vremuri, mă trezesc ținând-o de talia subțire.

— Oh, Modesta, strânge-mă în brațe! Nu ești supărată pe mine, da? Sunt așa de rea! Te-am lăsat singură. Și cu Pietro am fost rea. L-am văzut cum mă privea cu ură. Niciodată nu m-a mai privit așa și are dreptate, fiindcă am fost nedreaptă. Și tu, Argentovivo, reao ce ești, pleacă de aici, nu vreau, Argentovivo, să te mai văd în ochi!

— Du-te, Argentovivo, lasă-ne singure.

— Da, da, gonește-o de aici! Și ea e rea! În loc să mă potolească…. Am fost rea și cu Carmine. Ce îngrozitor, Modesta, acum a murit! Nu știam că o să moară.

— Nimeni nu putea ști, Beatrice!

— Trebuia să mă duc să-l văd, măcar pentru ultima oară.

— Am fost eu și pentru tine.

— Tu ești bună. Te-ai dus… mie, mie mi-a fost frică… Și acela, acela care s-a născut acum? Nu l-ai luat tu, nu-i așa? Spune-mi că nu l-ai luat.

— Ba a trebuit să-l iau. Am fost forțată.

— Forțată, tu? Mă faci să râd, cine te poate forța pe tine?

— Unchiul Jacopo.

— Ce?

— Da, s-a întors iar, dar nu în vise, ca până acum. În carne și oase, mic și cu privirea lui. S-a născut din nou.

— Și tu de unde știi?

— L-am văzut. Pun pariu că, dacă-l vezi, o să-l recunoști și tu.

— Of, hai să-l văd și eu, mi se pare de necrezut! Unde e? Unde e? Vreau să-l văd!

În cameră, cu Stella

— Ai dreptate, Modesta, zici că el e, numai culoarea ochilor nu e la fel. Asta tu n-ai cum să știi. Unchiul Jacopo avea ochi albaștri, iar Jacopo ăsta are ochi cenușii ca bunica Gaia. Mi-l dai să-l țin și eu, Stella, acum că a mâncat? Vai, ce lung mai e! Dar o să ai destul lapte pentru amândoi?

— Oh, principessa, e mană cerească 'stu picciriddu! Uite aici, stă să-mi plesnească țâța.

— Și uite ce mânuțe are, Modesta: lungi de tot și cu unghii ovale. Mâinile lui, Modesta. Bine că l-ai recunoscut imediat, ce bine! Și tu, Argentovivo, isprăvește cu plânsul și du-te să-i ceri iertare lui Pietro. Numai tu ești de vină! Da, se știe doar că voi, ăștia de pe continent, nu pricepeți niciodată nimic! Ce fericită ar mai fi bunica Gaia că s-a întors la noi. Tu nici nu știi ce mult îl iubea pe unchiul Jacopo. Se certau mereu, dar se iubeau foarte tare.

Argentovivo și Pietro discutau într-un colț, mai bine zis Pietro își tot lăsa capul în jos, năpădit de avalanșa de vorbe pe care o scotea din gură Argentovivo.

— Ei, ați făcut pace voi doi? Vai, Modesta, ăștia atâta se ceartă, că tare mi-e să nu iasă de aici vreun amor. Ce mai pereche! Singura durere pentru mine rămâne că am pierdut casa de la Carmelo, fiindcă acum l-am fi pus în camera unchiului Jacopo, cum voia bunica, și am fi umplut și altele… Ce-ar fi dacă am cumpăra înapoi vila aia, acum că a murit Carmine, ce zici, Modesta? Gândește-te ce fericită ar mai fi bunica! Eriprando în odaia de sus, Jacopo la el în cameră. Și, dacă vrea Dumnezeu… vino încoace, n-ai observat nimic? Ia pune-mi mâna pe burtă. Nu simți?

— De cât timp, Beatrice?

— Sunt două luni de când mi s-a oprit sângele.

— Și Carlo știe?

— Nu. Cum cere tradiția, tu trebuia să afli prima. Așază-ți palmele aici și binecuvântează-mi pruncul.

— Te binecuvântez, Beatrice.

— Oh, dacă mi-ar da Dumnezeu un băiat! Trebuie să se întoarcă și Ignazio. Era așa de frumos Ignazio, cel mai frumos dintre toți!

— Ignazio o să se întoarcă, Beatrice, dar vila trebuie să rămână a familiei Tudia.

— De ce spui așa, Modesta?

— Fiindcă lui Carmine nu putem să-i aducem ofensă după moarte, știi bine.

— Știu. Acum, că a murit, Carmine trebuie respectat.

25 „Lipsa iubirii.“

54.

— Nu plânge niciodată ’stu picciriddu. Tare mă mai minunez de el, principessa. Deschide ochii, își suge laptele și adoarme senin. Uitați-l! Nici nu-mi vine să cred: zici că e om mare Jacopo… N-ar trebui să zic așa, dar în astea trei luni, parcă el ar fi fost copilul meu, nu ca ’Ntoni ăsta, care nu se mai satură!

— Dar e tare frumos ’Ntoni al tău, Stella.

— Ei… e frumos, principessa, dar tare mai e mofturos și îndărătnic! Leit taică-su. Simt eu c-o să mă chinuie la fel ca el.

— Nu-i neapărat, Stella, dacă o să știi tu să-l crești altfel.

— Spuneți că se poate schimba o soartă, principessa?

— Toate se pot schimba.

— Și nu mai plouă odată! Vara asta nu mai vrea să se isprăvească! Mi-a spus mie tata că acum treizeci de ani a tot ținut-o așa, cu zăpușeală și arșiță, până la ziua morților. „Semn rău e ăsta!“, așa mi-a zis. „Morților le e sete.“ Și mari nenorociri au dat peste oameni anul ăla. Măcar să plouă, să mai spele cugetele… Au înnebunit toți pe aici, pe la noi, dar și pe continent, s-au luat după ’sti carusi de umblă îmbrăcați în negru. Numai la nenorociri să te aștepți de pe continent!

— Ești îngrijorată pentru frații tăi, Stella?

— Măcar de-ar fi numai ei! Dar și pe Melo mi l-au amăgit cu trăncăneala lor fasciștii ăștia, de s-a dus cu ei tocmai la Roma. Nici nu vreau să mă gândesc! Nu chiar la Roma, primprejur, într-un sat de-i zice Tivoli.

— Melo? Dar eu credeam că a plecat în America.

— Păi, așa e! Numai că s-a oprit întâi pe la Roma… acolo plouă, așa a scris… și pe urmă la Napoli se duce ca să se îmbarce pe vapor. Măcar de-ar ploua și pe aici!

— O să plouă, Stella. Și nu-ți mai face tu griji pentru bărbați. Și soțul

lui Beatrice a trebuit să se ducă la Roma. Melo și Carlo se întorc ei, nu-ți mai face tu sânge rău. Ce, vrei să ți se strice laptele?

— Aveți dreptate. Noi, femeile, nu trebuie să ne tot facem griji pentru ei. Cine să priceapă cum tot umblă ei încoace și încolo? Iar Stella e femeie, stă potolită, știe că numai ce-o calcă datoria trebuie ea să facă.

— Noapte bună, Stella.

— Și dumneavoastră, voscenza, și să aveți parte de somn!

Stela surâde, iar lumina slabă de pe chipul ei se întețește. Încă o privire asupra încăperii vaste, aflate în umbră, asupra celor două pătuțuri alipite, unde se odihnesc Jacopo și 'Ntoni, și Modesta se poate întoarce — ca în fiecare seară — la liniștea din camera ei. Pe masă, printre cărți, licărește o pipă de culoare albă, o umple. Stă la fereastră, fumează pe întuneric, cu privirea ațintită spre cer. „Fumatul adună gândurile frumoase de peste zi și le alungă pe cele nesănătoase, ca un marranzanu[26]“. Glasul lui Carmine se rotește odată cu fumul, dar n-o face pe Modesta să tresară. Duioșia din glas era acel semn al osândei pe care în van l-a tot căutat ea în pieptul și în ochii lui. Poate că și împăcarea asta cu mine însămi, se gândește Modesta, pacea care de luni de zile îmi însoțește orice gest, e semn că Certa a hotărât să-mi curme călătoria… În depărtare, un trăsnet urmat de un tunet surd sfărâmă bastioanele arșiței și face să tresară copacii. Tunetele și fulgerele mute dezlănțuite desfășoară pe cerul de prelată al nopții arabescuri și moriști complicate, ca focurile de artificii care îl încântă pe Eriprando în seara de Rusalii. Captivată, ca și el, de artificiile pline de fantezie, aproape că nici nu aud ușa care se deschide încetișor în spatele meu. El e!… Se poate oare ca cineva întâlnit într-un coșmar să-ți apară din nou în față, viu? Sau visez iar? Lent, Mattia îmi stă dinainte în întuneric, nu-l văd, însă îi recunosc tăcerea… o tăcere posomorâtă, de câine ori de fiară ostilă. Ori poate e răsuflarea tinereții? Acum înaintează, iar eu mă văd silită să mă apropii de masa care ne desparte și să apuc cu o mână pistolul, în timp ce cu cealaltă aprind lumina.

— Ce cauți aici, ești nebun? Cum ai intrat? Să nu te apropii de mine, Mattia! Încă un pas și-ți zbor creierii!

— Nu mă apropii. Am venit numai să-ți aduc înapoi cheile. Uite, erau trei. Le-am scos de pe legătura de chei a lui taică-meu. Uite, principessa, sunt așezate la rând, cheia de la poarta din grădină, de la ușa de intrare și de la camera ta.

— Și nu puteai să mi le trimiți sau să vii pe ziuă?

— Așa e Mattia! Îi place să facă cum îi trăsnește lui. Și, pe urmă, o speranță tot îmi mai rămăsese.

— Ce speranță, nebun ce ești?

— Că mințeai. Noi, bărbații Tudia, ținem la amintirile noastre, aproape că suntem mai geloși pe amintirile morților decât pe ale celor vii. Dar amintirea nu trebuie să fie știrbită de îndoială, iar tu m-ai făcut să mă îndoiesc. Așa că am vrut să încerc cu mâinile mele cheile în broască, să merg pe drumul lui, ca să fiu sigur. Adevărat ai grăit tu, iar Carmine i-a mințit dintotdeauna pe fiii lui.

— Lasă-i pe morți în pace și uită. Modesta a uitat tot.

— Bravo, uite la ea! Întâi se înfățișează ca o nebună în casa altora. Iscă mare zarvă și bănuieli, vorbind cu jumătate de gură, și pe urmă a și uitat! De ce ai venit la Carmelo? Să furi ai venit? De ce l-ai sărutat?

— Am luat ce-mi datora mie tatăl tău.

— Așa de mult îl iubeai? Nu răspunzi? Îl mai iubești? Te-am pândit zi de zi, te-am urmărit de departe. N-ai alți bărbați, cum mă făcuseși să-mi închipui. Ești singură și tot la el te gândești.

— Modesta l-a uitat.

— Ai uitat și de mine?

— Și de tine. Pleacă de aici! Ce vrei de la mine?

— Pe tine te vreau.

— Sunt o mulțime de femei, Mattia.

— Am încercat, dar tot ochii tăi îi vedeam într-ai lor. Uite-te în ochii mei și lasă pistolul ăla.

Pe masă, în cercul de lumină al lămpii, trei chei aliniate — poarta, ușa de intrare, camera mea — scânteiază, șoptind minții un mesaj precis, un traseu înfruntat fără ezitare la vreme de noapte. Nunzio stă de pază mereu, Lupo și Selassiè veghează.

— De câini zici? Ehe, Mattia se pricepe el la câini și la paznici! Numai cu tine nu s-a priceput și să mă crezi, Mody, așa îți spunea, nu?

— De unde știi?

— Știu eu… Și să mă crezi că am încercat să-mi șterg din minte noaptea aia de îngheț, cum i-ai spus tu, dar, cu cât o ștergeam mai tare, cu atât mi se făcea mai frig și-ți căutam trupul cald.

Ca hipnotizată, mâna mea rece nu mai poate să asculte glasul acela cald, ce o imploră, și așază pistolul peste chei.

— Ești mai frumoasă decât te țineam minte! Te-am înțeles și am vrut prea mult.

— N-o să reușești, Mattia. Ești prea tânăr, o să începi iar să ceri prea mult și să tulburi liniștea acestei case.

— Pune-mă la încercare.

Mâna lui, așezată peste a mea în cercul de lumină, sparge valul de împăcare ce îmi legăna de luni de zile simțurile. Pot simți pericolul din căldura acelei mâini. Îl privesc drept în ochi.

— Mă pierd în ochii tăi, nu mă alunga… Ai în priviri un fel de vijelie care mă ia cu ea.

Pot simți pericolul din privirea aceea blondă ca grâul. Vijelia din ochii lui mă târăște spre el și, în ciuda faptului că trupul meu încremenit rezistă, mâna mea se întoarce să-i întâlnească palma. În cercul de lumină, viața mâinii mele se pierde într-a lui și închid ochii. Mă ridică în brațe, în gesturile cunoscute, încântarea simțurilor mele revine, trezindu-mi din nou la bucurie nervii și venele. Nu greșisem. Cea-care-vine-sigur mă supraveghează de la distanță, dar numai ca să mă pună la încercare. Trebuie să accept pericolul, dacă doar pericolul acela are puterea de a-mi readuce la viață simțurile, dar cu calm, fără tremurul din copilărie. Iar, atunci când el, orbit de dorința cărnii lui tinere, încearcă să intre în mine, îl opresc cu blândețe.

— Ce e, Modesta?

— Dacă ești bărbat, Mattia, nu copil nebunatic, știi care îți e datoria.

— Ai dreptate, Modesta. Dar te-am dorit așa de mult! Strânge măcar coapsele și fă-mă să ajung unde vreau.

Strâng coapsele cu putere și el ejaculează. Îi adun sămânța cu palmele, mi-o întind pe burtă, pe sâni și juisez și eu. Are mirosul lui Carmine, același miros sărat și aspru de viață care s-a copt la soare. Certa, care

stă și așteaptă, surâde. Nu vrea să-mi răpească decât doliul și partea deja moartă din mine, pe care trebuie să i-o las. Ca să pot face asta, trebuie să-mi accept tinerețea, pe băiatul acela cu obrajii plini, încă nepuși la încercare de vânt și de ploaie. Fără ezitare, îmi prind în palme propria tinerețe în carnea aceea semeață și fragedă.

— Mă lași să mai vin?

— Da, Mattia, îmi placi când ești așa.

— Îmi placi! Ce vorbe… Tu trebuie să mă iubești!

— Stai liniștit, Mattia, nu strica totul.

Cu mișcări lente, înșiră cele trei chei alături de ale sale, privindu-mă și silindu-mă să-l privesc. Aș putea fi fericită privindu-l tot timpul, în zori, în amurg, noaptea, ținând în brațe trupul lui tânăr, ca și al meu.

— Mă lași să mai vin?

— Ai înșirat cheile mele lângă ale tale, de ce mai întrebi?

— Deci nu dormeai?

— Nu, mă uitam la tine.

— Dar aveai ochii închiși.

— Tot te vedeam, ești frumos gol.

— Nu-mi spune așa, că îmi vine poftă de tine.

— Mâine, Mattia, acum trebuie să pleci.

— Mă pui la încercare?

— Tu mi-ai cerut-o.

— Îmi tremură și mâinile de ce mult te mai doresc încă. Dar o să trec eu încercarea asta.

— Să sperăm, Mattia.

— O să vezi!

De acum era limpede că o parte din mine avea să le aparțină întotdeauna lor, acelui limbaj dens de pasiune, care pe Stella când o

făcea să aibă o voce caldă și luminoasă, când i-o posomora, ca marea întunecată în așteptarea furtunii:

— Nu vă pare rău, principessa, că Prando îmi spune mamă? În toate felurile am încercat să-l dezbar de obiceiul ăsta, dar Prando e căpos și îndărătnic, mai dihai chiar ca 'Ntoni, dacă se poate așa ceva.

— Dar de ce ar trebui să-mi pară mie rău, Stella? Lasă-l în pace. Dacă el te-a ales de mamă, ce-i rău în asta? Ia, zi, Prando, câte mămici ai tu?

— Două mame am și mai am și două mătuși.

— I-auzi la el! Și care ți-o fi mătușa a doua, ai?

— Elena frumoasa!

— Da' frățiori mai ai?

— Nu!

— Da' ista d-aici, de se uită la tine? Nu ți-i frate Jacopo?

— Ista-i al tău!

— 'Ntoni i-al meu… Da' Jacopo?

— Nu!

— Dă-i pace, Stella, că e aproape adormit. Lasă-l să-și caute în somn el singur calea. Tu spune-mi, Stella, că te văd îngrijorată, pentru tatăl tău îți faci griji?

— Nu se împacă el cu ideea că mi-e mai bine aici decât acasă. Melo îmi dă acum bătaie de cap. Cum se face că nu s-a întors și nu scrie? Domnul Carlo e mult de când a venit de la Roma.

— Dar Melo de la Roma trebuia să plece în America. S-o fi îmbarcat.

— Fără să trimită o vorbă? La Roma au fost morți și răniți, am auzit eu. Nu știu eu să citesc ziarele, dar am auzit. Domnul Carlo s-a întors de acolo slab și trist.

— Dar Carlo e de cealaltă parte, Stella, și e doar amărât de succesul ideilor ăstora ale lui Mussolini.

— Dar ce mai vrea și ăsta de ne-a despărțit bărbații? Melo e omul meu

și n-ar trebui s-o spun, dar tare năbădăioasă fire mai are și în el n-am cum să mă încred. Dacă domnul Carlo, cum îmi spune voscenza, e de partea cealaltă, trebuie să aibă el dreptate, fiindcă e om drept domnul Carlo. Dacă ar putea să stea de vorbă cu Melo, când s-o întoarce!

— Asta te necăjește, atunci?

— Eh! Dacă domnul Carlo ar putea să-i bage mințile în cap!

— Când se întoarce Melo, îl punem să stea de vorbă cu Carlo, Stella.

— Nebunia asta a bărbaților nu mai pot eu s-o rabd! Ce nevoie avea el să dea fuga la Roma și pe urmă în America aia, care-i și mai departe?

— După moștenire, Stella.

— Și la ce-i trebuie? Nu suntem săraci. Când ești departe de carne din carnea ta, asta e depărtare adevărată!

— O să se întoarcă el, Stella.

— Mă îmbărbătează voscenza, la fel ca lacrimile astea de îngeri pe care a vrut Dumnezeu să ni le trimită din Cer. E o răcoare afară de parcă am fi în rai. Jacopo nu mai asudă acum, bietul de el, piccirriddu!

Stella cu chipul ușor umbrit de teamă, Stella cea cu ochii prelungi: două aschii de fontă șlefuită, două steluțe surâzătoare chiar și în plin vuiet de furtună. Ploaia zgâlțâie acum zidurile casei, când furioasă, când blândă. Coridoarele, scările alunecă tăcute sub pașii mei. Mai meditez câteva clipe la cele petrecute în timpul zilei, la cum a crescut Prando în numai câteva săptămâni, „de când veniriți cu Jacopo, se făcu mare dintr-un foc“, și Mattia deschide ușa zâmbind. Acum e mereu zâmbitor.

— Nici nu te-am auzit, Mattia, cum ai venit?

— Cu Orlando. Mi s-a luat de motocicletă. Avea dreptate taică-meu: îți astupă auzul tot zgomotul ăla și nu te mai lasă să asculți pasul dușmanului. Te face țintă ușoară pentru cine are ură pe tine. Nici trei zile nu-s de când m-a scăpat Orlando dintr-o cursă pe care mi-o întinseseră unii.

— Cine erau?

— Aceiași care îl ocheau mai înainte pe Carmine. Acum eu sunt

stăpânul și trebuie să mă feresc. Alta ți-i viața când îți moare taica. Mattia a ajuns bătrân peste noapte, iar acum trebuie să prindă singur rădăcini în pământ și tu trebuie să mă ajuți, Modesta, trebuie să mă înveți!

— Ce vrei să afli, dacă ești la înălțimea tatălui tău?

— M-ai dibuit.

— Carmine n-avea încredere în tine.

— Tu ai?

— Eu simt în tine forța lui Carmine, dar îndoielile lui în privința ta nu reușesc să mi le șterg din minte.

— Și când te gândești că eu am vrut să-l fac să se îndoiască de mine!

— Dar de ce?

— Știu și eu? Ca să mă ia în seamă, ce știu eu. Să-l fac să se îndoiască măcar de mine, să-i clatin siguranța aia de stăpân pe care o avea față de toți. Iar acum, că e mort — cine s-ar fi gândit? —, simt cum îndoielile lui cad pe mine. Acum numai de la tine mai pot să aflu, poate că nici măcar de la tine. N-am pe nimeni.

— Dar Vincenzo?

— Vincenzo! De-ar mai fi Carmine în viață să vadă cine-i era odorul! Din blând ca un miel, s-a făcut turbat rău.

— Dar cum se poate?

— Se vede treaba că doar de frică îl respecta mai înainte. De când a murit, nu face decât să-l înjure. S-a pus pe băut din ziua înmormântării. Iar acum a plecat de acasă. Mi-e frig, Modesta.

— Ia-mă în brațe, că te încălzesc eu. Dar ce-i cu tine, Mattia?

— Nu te uita la mine. Nu pot să-mi țin lacrimile, nu-s bărbat, Modesta, nu te uita!

Pentru prima dată, mi se face milă de tinerețea lui și de a mea, o clipă doar, fiindcă percep capcanele pe care le ascunde înduioșarea. „Tinerețea e mai vicleană ca bătrânețea și de orice mijloc știe să se folosească.“ O clipă doar și el deja profită.

— Spune-mi că mă iubești, Modesta.

— Fii cuminte, Mattia.

— Spune-mi!

— Îmi ceri o vorbă pe care trebuie s-o spunem cu mare grijă, Mattia.

— Dar eu te iubesc.

— Ai nevoie de mine.

— Și asta nu e iubire?

— Cu timpul se va vedea, Mattia.

— Mă scoți din minți, Modesta! Nu sunt vrednic de tine, hai, spune!

— Am doi copii și un soț, Mattia, nu uita de asta.

— Un soț? Dihania aia? Doar o vorbă să zici și te scap eu de crucea asta.

— Ce vrei să spui?

— Ți-l omor și te iau eu de nevastă.

— Încearcă numai, că îți și zbor creierii!

— Dacă te măriți cu mine, îți iei pământurile înapoi și, cu tine alături, aș putea să le țin piept la toți. Mărită-te cu mine, doar ți-am dat atâtea dovezi în lunile astea.

Era adevărat, dar tinerețea lui nu era viitorul meu și nu-mi doream pământuri. Numai de nevoie te căsătorești… Dovezile alea nu erau decât obișnuitele funii de mătase cu care avea să te lege mai târziu și mai tare. Simțeam asta din despotismul brațelor sale care, involuntar, aproape că-mi frângeau încheieturile mâinilor. Nu-ți pierde echilibrul, Modesta, nu da ascultare căldurii acelor mâini, privește țintă în ochii lui, unde, în mierea de flori galbene de grozamă, se întrevede deja o închisoare întunecată. Și, ca să pot scăpa din mierea aceea care-mi hrănea simțurile, dau fuga la Carlo:

— … Și când te gândești, Carlo, că atunci când te-am cunoscut îmi închipuiam că toți tinerii sunt ca tine. Ce amăgire! Mă vedeam în viitor cu o mulțime de Carlo în jurul meu, cu care să stau de vorbă, să cresc, să fac dragoste.

— Mda, câte unul mai există: Jose, de pildă. El și tovarășa lui sunt altfel. La Milano erau un exemplu pentru noi, îi admiram cu toții, erau, cum să le zic, mândria noastră. Chiar azi mi-a scris o scrisorică, pe jumătate glumeață, pe jumătate serioasă, în care mă face trădător din pricina visului meu „puccinian“ de căsătorie: „Un bel dí vedremo[27]…“. Mai spune și că între cele două rele tipic italiote îl preferă totdeauna pe D’Annunzio.

— Jose, Jose! Repeți întruna! Dar ceilalți? De ce nu-mi vorbești și despre ceilalți tovarăși? Sunt toți la fel ca Pasquale ăla care se tot ține după tine și nu vrei să-mi spui?

— Pasquale e un tovarăș bun, Modesta. Să nu pierdem din vedere realitatea: suntem în Sicilia!

— Dar l-ai văzut cum e acasă la el, cu soția? Ai văzut cum o tratează? Ce spun eu? N-o tratează în niciun fel. În cele câteva clipe când apare, zici că e străvezie biata Eliza!

— Da, într-adevăr, tu mi-ai atras atenția…

— Te-ai întunecat la față, Carlo, de ce?

— Fiindcă trebuie să recunosc că, înainte de a te cunoaște, nu observam lucrurile astea… Dacă încerc să-mi aduc aminte, îți dau dreptate, trebuie să admit că și la Milano era la fel, numai că nu băgam eu de seamă. Aveam atâtea alte chestiuni urgente la care să mă gândesc.

— Ți se pare că problema asta pe care o am eu e prea personală? Spune drept.

— Nu. Dar și acum sunt lucruri mai importante de abordat.

— Ai dreptate.

— Ceea ce cauți tu, Modesta, va veni abia mai târziu. Când în locul cărții Cuore va fi cartea lui Bebel, când, cum zice Maria, în locul numelor de sfinți vor fi în calendar numele unor Marie Curie, Pasteur…

— Și dacă nu va fi așa, Carlo?

— Vom continua să ne cultivăm grădina, vorba lui Voltaire, și vom aștepta ca sămânța să dea roade. Privește ce apus de soare, Modesta! Hai la plimbare, mai înainte ca divina Beatrice, urmată de roaba ei —

știi că s-a făcut frumușică foc Argentovivo? —, să iasă din bucătării și să ne potopească cu delicii. Învață acum să gătească. Zice că vrea să gătească ea singură pentru copilul care se va naște. Mi-aduc aminte că și mama…

— Uite că s-a pornit vântul, Carlo, hai să alergăm! Îmi place vântul; acolo, la călugărițe nu era niciodată vânt, totul stătea neclintit, de parcă era cufundat într-o apă cenușie și densă. Poate că nici nu eram decât niște pești morți într-un acvariu.

— Uite cum scoate capul poetul care doarme sub coaja groasă a copilei de la țară! Și te schimbi și la chip, cum naiba faci?

— Carmine zicea că parcă aș fi un cantastorie[28] și Tuzzu la fel, mi se pare… Cum ne pierdem amintirile, Carlo, e îngrozitor!

— Dar acei cantastorie nu sunt și poeți?

— Îndată ce-mi iau licența, n-o să mai fac altceva decât să scriu poezii și să alerg pe-afară ca să înghit tot vântul ăsta care mișcă lucrurile din loc, înviorează, trezește — ce frumoase cuvinte, Carlo! —, da, uite cum trebuie să spunem: face să rodească și face să renască mereu insula asta, mai puțin pe avocați, pe notari și pe profesori.

— Cum merge cu universitatea?

— Dacă e să-ți spun adevărul, e o chestie oribilă, Carlo: mă privesc toți ca pe un fenomen de circ.

— Și profesorii?

— Ba bine că nu! Sunt atât de uimiți să vadă un animăluț feminin în locul acela sacru, că aproape nici nu-mi pun întrebări la examen. Acceptă tot ce spun. N-o să fie greu să-mi iau licența.

— Mi-ai spus totul despre tine… Dar de ce ții morțiș să iei cu orice preț diploma asta?

— Când stăteam la mânăstire, era unul din visurile mele și trebuie să prețuim visurile din copilărie. Apoi, dacă va mai fi un „apoi“, o să mă duc să-i învăț pe alții, cum fac în Turcia. Atatürk i-a trimis pe toți să predea la sate.

— Pe mine m-a plictisit întotdeauna să predau.

— E altceva cu copiii! Dacă ai ști ce mă amuz cu Eriprando! Abia

aștept să vin acasă și să-i scriu pentru mâine o poveste frumoasă pe care o am în minte.

— Despre ce va fi, de data asta?

— Despre aventurile unei șopârle care străbate deșertul unui zid.

26 Instrument muzical tradițional.

27 „Într-o bună zi, vom vedea…“, arie cunoscută, din opera Madama Butterfly, de Giacomo Puccini.

28 Recitator ambulant de povești derivate din poemele cavalerești medievale.

55.

— Tot mai citești și la ora asta, Modesta?

— Nici nu te-am auzit, Mattia.

— Faci socoteli?

— Nu, scriam.

— Și nu mă săruți?

— Copil obraznic ce ești, dacă mă ții așa, de la spate, cum aș putea să te sărut?

— Ești rece.

— Nu, stăteam doar pe gânduri…

— Poate că te-ai supărat că n-am mai venit de-o săptămână?

— De ce? Doar așa a fost mereu între noi lunile astea.

— Te doresc tare mult.

— Sunt indispusă.

— Și ce dacă? Sângele e ceva firesc. Și, pe urmă, dacă vrei și tu, dacă nu te doare — știu eu că uneori vă doare —, pot să intru înăuntru fără mănușă, simt mai multă plăcere… Dar cum de ți-a venit ideea să-i spui așa?

Nu trebuia să-l pomenesc pe bătrânul Carmine, el îi zicea așa, era prăpăd dacă rosteam numele acela.

— Cine mai știe… Ai avut multe femei, Mattia?

— Una am avut de-adevăratelea, când eram soldat, una care m-a făcut să pricep multe lucruri! Până atunci nu eram decât un puști mofturos… Pe urmă s-a mutat frontul și a trebuit s-o părăsesc, războiul umblă încet, dar mătură tot în cale, pustiește tot: case, câmpuri, suflete.

— Cum e războiul, Mattia?

— Scârbos tare! Cât sânge mi-a mai fost dat să văd! E scârbos, dar câteodată te și însuflețește. E ca o buimăceală aţâţătoare, o mare provocare față de tine însuți și de toată firea, vreau să spun când ieși din tranșee și pornești la atac laolaltă cu toți. Pe urmă vine iar liniștea din tranșee, cu noroi, cu praf, ca o moțăială în care dospește spaima de acțiune. Câtă vreme aștepți, crezi că te odihnești, că ești mulțumit că e liniște, dar, când se pornesc să tragă, pricepi într-o clipită că numai asta așteptai, că erai însetat de strigăte și de explozii de grenade. Ei! E și frumos câteodată la război! În răstimpuri mi se pare că toată viața asta e cum ai aștepta într-o tranșee cu noroi. Nu și lângă tine, Modesta. Câți ani ai tu? Ești o copilă, picciridda, ori ești o vrăjitoare? Vrăjitoare ce ești, diavoliță împielițată, de ce nu mă vrei?

— Cum nu te vreau? Ești în mine, Mattia, te strâng în brațe.

— Cu trupul mă vrei, dar cu mintea? Pe unde îți umblă mintea? Ce tot cauți?

— Știi ce caut.

— Daaa! Iartă-mă! Libertate, nelibertate! Nu mă iubești, asta e.

— Ba te iubesc, copil obraznic!

— Noaptea! Numai că eu te vreau mereu.

— Dar poți să vii oricând, ți-am spus doar.

— Daaa! Să iau ceaiul, ca un străin.

— De ce străin? Prieten.

— Nu există prietenie între bărbat și femeie. Și asta iar mă scoate din minți!

— Nu începe din nou cu Carlo, Mattia!

— Măcar de-ar fi numai Carlo! Dar Pasquale ăla ce tot caută aici, ai? Și aia care nu e nici femeie, nici copil, care umblă de una singură și merge cu tine la universitate? Ce tot vrea? Nu cumva vine și pe aici? Oh, Modesta, ia-mă în brațe, câteodată mi se pare că-mi pierd mințile!

— Nu mă strânge așa tare, lasă-mă, mă doare!

— Vezi că mă urăști? Dar de ce ești așa de rece cu mine?

— Ți-am spus de atâtea ori, Mattia. Când faci așa, îmi piere toată dorința.

— Eu ori plec de aici, ori te omor! Asta dorință! Te omor, pe Dumnezeul meu că te omor! Pe tine și pe toți prietenii ăia ai tăi. Am plecat. Nu spui nimic, afurisita dracului? Înainte măcar te înfuriai…

Dorința pierea la auzul acelei voci tăioase. Pe măsură ce treceau lunile, speram tot mai tare să nu-l mai văd făcându-și apariția, dar nu aveam puterea să nu-i îmbrățișez trupul acela cu pielea netedă și fermă, abia ieșit din adolescență.

— Tot mereu să te bălăcești, numai în apă ai sta, așa-i, Modesta? Îmi place trupul ăsta negru al tău, n-aș fi crezut niciodată. Înainte îmi plăcea pielea albă, acum corpurile alea mi se par serbede față de tine. Vino cu mine, hai să plecăm de aici, mergem în Nord, unde soarele e blând și apa, dulce. Îmi place marea de la Capri, de la Ischia. Ai fost vreodată pe acolo? Mergem în luna de miere cu anticipație și pe urmă ne căsătorim… Unde ai fost ieri-noapte? Două ceasuri te-am așteptat.

— Ți-am lăsat un bilet.

— Nu l-am văzut.

— Fiindcă nu te-ai uitat bine. Era pe masa de scris.

— Urăsc masa aia și cărțile de acolo. Când nu ești prin preajmă, toate sunt aici dușmănoase. Unde ai fost? La Prando? Iar făcea mofturi, ca data trecută?

— Eram la Catania, la Beatrice, care a născut. Am pătimit mult, Beatrice are șolduri înguste, s-a chinuit îndelung și nu puteam s-o părăsesc.

— Aha! Dar până la urmă a mers totul bine, dacă zâmbești.

— Da, bine, dar trebuie să stea la pat, liniștită.

— Și ce-a născut, băiat ori fată?

— O fetiță delicată și foarte frumoasă, m-a și cucerit, zici că e o femeie în miniatură.

— Păcat! Îmi închipui, cumnatul tău…

— De ce păcat? Am zis că e delicată, dar e sănătoasă.

— Nu de asta. Se spune că, dacă ți se naște mai întâi o fată, mai cheamă încă vreo două-trei după ea. Și ai de tras până ajungi să ai un băiat. Dar ce e, Modesta? Acum ce ai de tremuri?

Tremuram dinaintea acelei fraze azvârlite la iuțeală adineauri, cu buze disprețuitoare. Încerc să înțeleg rațiunea acelei desconsiderări pe care, mai înainte, în lupta mea pentru supraviețuire, o subapreciasem, mai bine zis, o acceptasem ca pe ceva natural, cum sunt Muntele, marea, anotimpurile. Acum însă nu mai reușesc să-mi înăbuș o pornire de furie oarbă față de bărbatul acela care mă privește nedumerit, tot repetând:

— Dar ce e, Modesta? Ce-am zis? Ce-am făcut?

— Pleacă, te rog, nu mi-e bine. Dacă vii mâine pe ziuă, când totul e mai clar, poate că o să-ți explic.

— Beatrice e în pericol?

— Nu, nu e asta, Mattia, sunt năucă. Te rog, du-te, am nevoie să stau singură.

— Bine, atunci. Vorba e că te obosești prea tare cu învățatul, Modesta… Bine, bine, plec, numai nu te mai uita așa la mine. Îmi cunosc eu de acuma prințesa. A, Modesta, mâine mă duc la Modica, o să fiu plecat toată săptămâna, am de rezolvat o afacere, dar, cum vin înapoi, mă și vezi… Nu te bucuri că-ți spun ce fac? Ar trebui să-ți facă plăcere…

Nu vreau să-l urăsc. Și cum aș putea să-i urăsc pe el, pe Carmine, pe Tuzzu și pe Mimmo însuși, când abia cu o zi în urmă am văzut cu ochii mei cum e primită chiar de mamă venirea pe lume a unei fetițe? Mattia mă sărută ușor și se îndepărtează fără zgomot, cu trupul lui ferm și solid, de mascul sigur pe el. Nici nu-l mai văd, atenția mi s-a fixat acum pe chipul disperat al lui Beatrice, care plânge:

— Dar, Beatrice, ce importanță are? Nu te înțeleg deloc, e frumoasă, e un copil și, pe urmă… e la fel ca noi două, Beatrice! Te rog, nu face așa!

— Daaa! Ți-e ușor să vorbești, ție, care ai avut imediat un băiat.

— Dar e același lucru, Beatrice! Eu atunci…

— Mincinoaso! Spui așa ca să mă consolezi! Mincinoaso!

Nu vreau s-o urăsc, dar cuvântul pe care l-a spus și care mă urmărește de zile întregi mă silește să mă întorc în trecut, să dezgrop cu un efort dureros toate vorbele rostite de maica Leonora, de Gaia, de mama mea, vorbe pe care le-aș fi preferat îngropate odată cu trupurile lor moarte. Dar nu poți să îngropi pe nimeni cât timp n-ai înțeles până la capăt ceea ce spunea. Și oare ce spuneau ele? Femeia e dușmanul femeii, în același fel și în aceeași măsură ca bărbatul.

— Voscenza nu poate să doarmă, de vine pe la noi? Uite-o pe mama, Prando. Până acum o strigai, acum, că e aici, te ascunzi. Ce ai de nu-mi răspunzi? Nu-i chip să-l faci să scoată o vorbă când hotărăște el să stea mut. Dormea așa frumos, pe urmă s-a trezit. Voscenza nu vrea o cafea?

— Spune-mi Modesta, Stella.

— Am tot încercat, mă tot strădui, da' nu-mi vine deloc… Da' ia uite-i! Așa-i mereu cu mama și copilu'. Îi leagă rădăcini ascunse, la fel și pe gemeni, se spune. Cine te-a trezit pe tine, Prando?

— Io nu știu!

— Dar pe voscenza? Pe mine m-a trezit o presimțire, ori o fi nebuna asta de lună, care îi cheamă pe rătăciții cu mintea, pe văduve, sufletele îndurerare. Când strălucește așa, nu-mi place deloc. Ce an mai e și ăsta, numai schimbări! Întâi seceta, pe urmă șuvoaie de apă care spală tot câmpul. Și acum și luna asta de gheață, care amestecă noaptea cu ziua! Acuma ce-i, Prando, de mă tragi așa? Vrei în brațe la mine?

— Nu, vreau la Modesta în brațe!

— Și-mi spui mie? Du-te la ea, ce mai aștepți?

— Acum nu mai mă duc. Acum mă duc la mine în pat, dar pe urmă mai vin.

— Cum se simte Beatrice? S-a făcut bine?

— E foarte bine, Stella.

— Și mititica?

— Bine și ea, cel puțin așa sperăm.

— Cum i-au pus numele? Îmi spuseră, dar am uitat. Vreau să-i spun lui Prando de verișoara asta… Ida ziceți? Ce frumos nume! Atunci, așa o chema pe mama domnului Carlo?

— Da, Stella, numai că el îi spune deja Bambolina, cum îi spui și tu Prando copilului meu.

— Numai fiindcă Eriprando sună prea lung și prea aspru. Oare nu trebuia?

— Ba nu, ai făcut bine. Nu vezi ce repede și-a spus așa și el?

— Prando mă cheamă pe mine. Și Eriprando. Am două nume eu, două.

— Acum ai și o verișoară, Prando.

— E fată, ca tine?

— Da.

— Și ca mama?

— Da.

— De ce îl ții mereu pe Jacopo în brațe, aruncă-l!

— Fiindcă e mic. Nu poate să stea singur în picioare, ca tine.

— Aha! Atunci eu sunt mai tare?

— Sigur că da, și mai grozav.

— Ce-i aia grozav?

— Mare ca un bărbat, puternic și cuminte.

— Și el nu e grozav?

— Ei, nu, e mic și n-are încă putere.

— Mă lași să pun mâna pe el?

Încurajat de Stella, Eriprando acceptă să-l mângâie pe Jacopo.

— De unde știi tu, Stela, cum să vorbești așa cu copiii?

— Șapte frați am avut și nu mă încântă să-i văd cum fac pe grozavii și zic vorbe de ustură ca focul.

— De ce zici că ai avut, Stella? Din câte știu eu, cu toții sunt încă vii.

— Sunt vii, dar despărțiți de dușmănie. Cât a trăit mama, ea îi potolea și mai vorbeam cu toții. Pe urmă, s-a adeverit ce-mi spuse ea cu trei zile înainte să moară. Îmi spuse așa: „Tu să-i iubești, Stella, măcar că o să-i despartă trufia și setea de bani. Să te strădui. Femeia nu trebuie să ia seama la strigăte și la certuri. Cu vremea, uită de supărare și vin înapoi. Iar noi trebuie să-i primim și să vindecăm rănile“. Înțeleaptă femeie mai era! Câte ceva am învățat și eu, dar tot nu sunt ca ea. Numai cu picciriddi mai pot să-i aud glasul care îmi spune cum să fac, dar cu Pietro, Rinaldo, Melo și taică-meu mă ia supărarea. N-ar trebui să zic așa, dar acuma, din scrisorile astea de mi le citește voscenza, un străin mi se pare și mă iau remușcările că n-am și eu răbdare să-l aștept, cum avea mama.

— Alte vremuri erau atunci, Stella! S-au schimbat toate!

— Mereu știe să-mi spună mie voscenza vorbe drepte. Toate se schimbă cu fiecare zi, la fiecare ceas. Când eram eu mică, lung drum mai era să vii din sat până la Catania, iar acum în câteva ceasuri ai și ajuns.

— Dar sunt și lucruri bune în schimbările astea, Stella.

— Lucruri bune? Pentru ei, da, pentru nebuniile lor de bărbați. Dar pentru noi?… Uite că a adormit Prando! Numai aici, la noi, vrea să stea! Nu cumva se supără domnișoara Elena? Mi-ar părea tare rău. Nu vreau s-o supăr. Ce de lucruri mai știe! Și a promis să mi-l învețe și pe ’Ntoni al meu ca pe Prando, care, așa mic cum e, vorbește ca un om mare. Chiar nu se supără Elena?

56.

Câinii latră la poartă, nu se poate să fie Mattia. Selassié și Lupo îl cunosc după miros. Oare luna plină, ce dănțuiește smintită printre vârfurile copacilor, să fi trezit câinii? Dincolo de gard, în întuneric, doi oameni țin de un sac.

Nunzio: Ce se întâmplă? Rămâneți în spatele meu, principessa! Cine sunteți?

Pasquale: Ține câinii, Nunzio, sunt Pasquale!

Târăsc un sac, un costum gol sau un manechin? Nu cutez nici să întreb, nici să mă uit. Mă țin doar pe urma pe care o trasează picioarele, niște semne misterioase de-a lungul peluzei. Nu vreau să recunosc pantofii aceia negri și alerg mai departe.

Pasquale: Repede, Nunzio, fugi după doctor! Să-l ducem sus, în odaia lui Beatrice.

Stella și-a pus un șal negru peste cămașa de noapte, Elena e în halatul ei de flanelă, deschis la culoare; ne privesc mute trecând pe lângă ele. La prima treaptă, Pasquale spune:

— Încetișor, Jose, apucă-l tu de subsuori, că îl duc eu sus… Așa, bravo. Ține-i capul, nu trebuie să se zdruncine. Uite-așa, încet-încet.

Nu vreau să văd, dar pe scări nu sunt arbori care să întunece luna și n-am cum să nu dau cu ochii de chipul tumefiat, plin de sânge al lui Carlo, care mă fixează cu ochi lucitori și îmi dă impresia că surâde. Surâde, într-adevăr, așezat acum pe perna roz a lui Beatrice: cearceafuri, perne azurii sau vernil de mătase, la fel ca în odaia ei de fată de la Carmelo. Și aici a vrut să lase camera intactă. Sub ochii mei se desfășoară întreaga tradiție a dantelurilor spumoase și tenace. Nu trebuia să accept condițiile puse de Cavallina. Ca să nu mai văd acel grețos rose bonbon, închid ochii.

Medicul bate în lung și-n lat încăperea. Asudă și la intervale regulate își scoate ochelarii, îi șterge cu o batistă albă, probabil de olandă. Cum

îl cheamă oare? A, da! Licata: tovarășul Antonio Licata de la Messina, din pricina asta mi se adresa cu „tu“… Ce așteptăm? Carlo vorbește. Cu un pas, un singur pas — are nevoie de spațiu, ca să poată respira —, avansăm toți către pat. Trebuie să mă uit. Acolo e Elena. Cum de s-o fi îmbrăcat așa de repede? Ea singură s-a priceput să-i dea cu grijă la o parte chica neagră de pe frunte. Fața, spălată acum de sânge și de noroi, e aproape intactă. Punându-și ochelarii la loc, medicul — cum îl cheamă oare? — îmi șoptește: „Îți înțeleg îngrijorarea, dar vezi că am avut dreptate? Nu e comoție cerebrală. Îl auzi? Vorbește și are privirea limpede“.

Nu reușesc să mă încred în spusele lui, trebuie să-l ascult pe Carlo.

Carlo: Mulțumesc, Elena, trebuie să mă decid zilele următoare să mă tund. Mă gândesc în fiecare dimineață la asta, dar trebuie să mărturisesc: am o veritabilă aversiune pentru frizeri… Oh, dar sunteți aici cu toții! Am dormit? E lumină afară.

Licata: Trebuie să stai nemișcat, nu te agita, Carlo.

Carlo: Am înțeles. Însă, din moment ce vă recunosc, trebuie să trag concluzia că domnii aceia au avut amabilitatea să-mi cruțe țeasta.

Licata: Taci, Carlo, nu trebuie să te obosești.

Carlo: Ce-i drept, să vorbesc mi-a plăcut totdeauna, mai mult decât să ronțăi fursecuri.

Licata: Știu, dar acum să plece toată lumea de aici!

Carlo: Și Elena?

Licata: Nu, ea rămâne, tocmai pentru că știu că n-o să te lase nici să te miști, nici să deschizi gura. Hai, băieți, plecăm!

Carlo: Oh! Pe ei n-ai decât să ți-i iei de aici, dar lasă-mi-o și pe Modesta.

Pasquale: Tot ingrat ai rămas. Nouă, băieților, ne preferi compania feminină, așa e?

Licata: Taci din gură, Pasquale, nu-i da apă la moară. Ieșiți din camera asta sau mă înfurii, pe toți dracii!

Carlo: Nu-mi spui nimic, Modesta? Te-ai speriat? Iartă-mă.

Modesta: Nu, nu, Carlo. Doar că… sunt fericită să te aud vorbind și…

Licata: Hai, Modesta, ajunge! Plecăm de aici, am spus, plecăm!

Tovarășul Licata avea dreptate. Ce tot îndrugam acolo? De ce mă bâlbâiam? Nu găseam o vorbă potrivită să-i spun. Cum se putea? Pentru prima oară în viața mea, în spatele unei uși închise, în mijlocul a trei bărbați străini, plângeam cu sughițuri, descompusă și nu mă rușinam să mă las dusă pe brațe până la un fotoliu.

Licata: Nu, Modesta, nu! Te poate auzi și asta nu l-ar ajuta deloc.

Modesta: Dar e făcut zob, doctore, l-au masacrat!

Licata: E tânăr, Modesta, și noi suntem aici ca să-l ajutăm. Pentru numele lui Dumnezeu, Modesta, calmează-te, nu te recunosc!

Pasquale: Poate că nu trebuia să-l fi adus aici, dar ne-a cerut-o el, înainte să-și piardă cunoștința. Ce puteam să facem, Antonio?

Licata: Ai făcut foarte bine. Unde voiai să-l fi dus? La camera de gardă, unde e plin de cămăși negre? Blestemată țară! De la o zi la alta au devenit cu toții fasciști.

Pasquale: La asta ne-am și gândit Jose și cu mine. Iartă-ne, Modesta, dar ce puteam face? Ori la tine, ori la nevastă.

Licata: Doamne ferește! Beatrice nu e bine și, din păcate, va trebui anunțată… Modesta, cer să nu-l vadă! Știm cu toții ce s-ar întâmpla. Cu leșinuri și cu bocete, ar fi aici iadul pe pământ.

Dar ce făceam? Ultimele cuvinte ale tovarășului Antonio m-au adus la realitate și i-am putut vedea, în sfârșit, ca lumea: Pasquale cu brațul atârnat de gât, cu mâna zdrobită, Jose cu ochii umflați, ca un boxer. M-am aprins la față de rușine.

Licata: Dar ce o tot ții cu rușinea, Modesta? Să nu exagerăm! Ai fost cât se poate de bravă, l-ai pansat și l-ai doftoricit toată noaptea. Pe cuvânt că mi s-a părut că sunt la spital! Acum, că te văd zâmbind, mă duc să mă culc măcar două ceasuri, că simt că mă pun și eu pe bocit. Doamne, Dumnezeule, una e să tratezi un străin și alta… În fine! Pe mâine… Azi am o zi plină la spital. Ți-l trimit pe Guido, e de încredere. Și acum că ne-ai dat un deget, Modesta, dă-ne toată mâna: ține-i pe băieții ăștia aici până se mai liniștesc apele la Catania. Maria e în siguranță la închisoare, dar redacția ziarului a fost incendiată. Acum mă duc. Forza, carusi, pe mâine-seară! Odihniți-vă.

Îi vedeam în sfârșit: erau tineri și nu le păsa de somn și de răni. Peste

noapte, buzele tumefiate ale lui Jose începuseră să-și reia conturul delicat și ironic din fotografii. Așa avea să se întâmple și cu Carlo: „E tânăr, o să scape“. Tovarășul Licata, medicul, spusese asta.

Modesta: Tu ești Jose, băiatul Mariei?

Jose: Da, cum de m-ai recunoscut?

Modesta: Nu se vorbește decât despre tine. Carlo îți ține fotografia alături de cea a Bambolinei.

Pasquale: Te minunezi, Jose? Tot mai speri să treci neobservat cu înfățișarea asta costelivă și cu…

Jose: Nasul mare? Hai, zi, Pasquale! E invidios, Modesta, pe nasul meu, care mă face irezistibil în fața zbirilor și a fetelor. Urlă gelozia în el, fiindcă mama natură, zgârcită și totuși înțeleaptă, m-a făcut pe mine urât, dar inteligent, iar pe el frumos foc și…

Pasquale: Cretin, hai, zi-o și pe asta!

Jose: Nu, nu chiar cretin, dar de o inteligență abia aproape de nivelul normal.

Modesta: Mucalit, ca și Carlo, nu-i așa, Pasquale?

Pasquale: Chiar așa! Când sunt împreună, mai bine să fugi de-acolo. Nu cruță pe nimeni.

Modesta: Și când ai venit, Jose?

Jose: Taman la vreme pentru petrecere. Mare noroc că a întârziat trenul! Doar ți-am povestit, Modesta.

Modesta: A, da? Nu-mi amintesc nimic de azi-noapte.

Pasquale: Eu îl așteptam la tren… Două ore întârziere. Și când mă gândesc că aveam mustrări de cuget că lipsesc de la ședință. Când colo, tocmai întârzierea asta ne-a făcut să ajungem chiar la țanc. Nici nu pot să mă gândesc, dacă am fi fost cu toții acolo, la ședință, îl lichidau de-a binelea.

Modesta: Dar cei de sus n-au auzit?

Pasquale: Cum să fi putut auzi? L-au atacat la trei străzi de acolo. Ca întotdeauna, toate ușile și ferestrele aveau obloanele trase, la nouă seara, blestemații! Afurisită să fie Catania!

Jose: Nu te supăra pe Catania, Pasquale! Și în Nord e la fel, cu complicația că mulți sar și ei contra noastră. Iar dacă se dă alarma, apar și zbirii să protejeze cămășile negre.

Modesta: Dar de ce Carlo, de ce tocmai el?

Jose: Din câte văd, și aici cuvântul de ordine e același: săriți pe comuniști. Își cunoaște bine frățiorii socialiști ex-tovarășul Mussolini. Îi lasă să-și bată gura, îi sperie cu câte o bătaie la fund sau îi curăță blând cu ulei de ricin, ca pe copiii zvăpăiați. Trec în rândurile lui cu toptanul. Iar celor care rezistă la invitațiile lui repetate li se promit posturi de conducere. Deja mulți dintre cei mai buni au cedat. În felul ăsta, cu răbdare, ne poate elimina unul câte unul pe noi, comuniștii care rămânem izolați.

Pasquale: N-o să reușească, Jose, niciodată!

Jose: Îl auzi, Modesta? N-o să reușească, zice. Ce înseamnă că n-o să reușească? Fiindcă nu poți opri progresul? Istoria, maestră de viață? Nu te învață decât cum să repeți greșelile, s-ar părea. Ați bifat toate greșelile, pe niciuna n-ați ratat-o voi, socialiștii! Dar cum de nu pricepi? Chiar dacă ești tânăr, Pasquale, ceva istorie ar trebui să cunoști… Aceleași greșeli ca în mai ’98. Același Turati cu al său „Nu cedați“, numai vorbe. Dar bine, uitasem că tu citești doar ziarul Avanti: „Uniți împotriva crimelor din Uniunea Sovietică“.

Pasquale: Dar violența atrage violență!

Jose: Perfect, Pasquale! Umblă tu mai departe cu evanghelia asta socialistă în buzunar în loc de pistol și fie ca Dumnezeul tău, în care zici că nu crezi, să te ajute. Explică-mi, te rog, cum l-am fi scăpat pe Carlo de ăia cinci energumeni dacă nu trăgeam eu?

Modesta: Ah, porți revolver la tine?

Jose: Sigur că da, Modesta, cu toate că, din păcate, mi-au inculcat și mie nonviolența. Doi am rănit, dar la picioare, nu te îngrijora.

Modesta: Nu mă îngrijorez deloc. Eu i-am dăruit lui Carlo un revolver și el îmi promisese că o să-l poarte.

Jose: Se vede că nu-l avea la el.

Modesta: Dar de ce, Jose, de ce?

Jose: Tu îl cunoști pe Carlo, știi doar ce părere are.

Modesta: Iartă-mă, Jose, continui să întreb ceea ce știu. Dar nu-mi vine să cred, iartă-mă. Spune-mi, ai văzut cine erau?

Jose: Era întuneric și, pe urmă, e multă vreme de când sunt plecat din Catania. Poate Pasquale…

Pasquale: Pe trei i-am recunoscut, Modesta.

Modesta: Spune-mi numele lor, Pasquale.

Pasquale: Nu sunt treburi de femeie, las-o baltă.

Modesta: Ori îmi spui numele alea, ori nu-ți mai vorbesc în veci! Și o să stau cu ochii pe tine ca pe un trădător de acum încolo!

Pasquale: Dar eu fac asta ca să te protejez, Modesta. Dacă știi, vei fi în pericol… Acum… Pe doi nu-i cunoșteam și nici n-am avut timp să mă uit bine la ei, dar unul era Ciccio Musumeci, cu fratele lui, Turi, iar altul era Tudia ăla care umblă cu motocicleta. L-am văzut bine: când l-a rănit Jose la picior a căzut peste mine și a trebuit să-l împing ca să mă ridic de jos și să fug de acolo.

Modesta: Ai zis că Jose l-a rănit la un picior?

Pasquale: Și încă cum! E rănit serios, cred eu, fiindcă s-a prăbușit cu totul peste mine. E ditamai animalul, doar îl știi, o rană ușoară nu l-ar fi făcut nici măcar să se clatine.

Modesta: Părul i l-ai văzut?

Pasquale: Nu, avea casca de motociclist.

Mattia! „O să fii a mea, chiar dacă va trebui să fac gol în jurul tău! Acum ori plec, ori te omor și pe tine, și pe toți prietenii tăi!“

De două ceasuri așteptam la fereastră, scrutând întunericul printre razele de gheață ale lunii, care îmi răneau pleoapele arse de îndoială și de lacrimi. Pădurea se așternea liniștită, delectându-se cu o tăcere indiferentă: „Am o afacere la Modica, o săptămână nu ne vedem…“. Avea să vină oare? De ce îmi dăduse informația aceea? Niciodată nu-mi mai vorbise despre deplasările lui. „Noi, cei din neamul Tudia, așa suntem făcuți, când ni se împotrivește vreun lucru, îl surpăm binișor, cu răbdare, mai cu binele, mai cu răul, după cum vine cazul…“ Cine e fiul tău, Carmine? Cine e băiatul acela care, ca o pisică, ca un iepure,

știe să se strecoare așa printre copaci și printre razele de lumină, prefăcându-și trupul masiv într-o umbră iute și fără consistență?

— Ce-i cu tine, Modesta, de stai în picioare, îmbrăcată, mă așteptai?

— Te așteptam, Mattia.

— Și ce-i cu revolverul ăsta în mâna ta? Am simțit eu, de cum am descălecat am simțit că e ceva schimbat în casa asta. Ce-i cu lumina aia de la primul cat?

— Mai bine zi tu, când te-ai întors?

— Ești geloasă, Modesta? Lasă jos revolverul ăla, vreau să te iau în brațe… Ești geloasă, spune drept, și vrei să mă sperii.

— Ce face fratele tău, Vincenzo?

— Asta voiam să-ți spun. Am întârziat pentru că, la întoarcerea de la Modica, l-am găsit la pat.

— Cu piciorul zdrobit.

— De unde știi?

— L-a văzut cumnatul meu.

— Cumnatul tău într-o tavernă din Civita? Ce căuta acolo?

— N-a fost la Civita, Mattia! Te-a mințit fratele tău și, din câte am auzit, merge cu motocicleta ta.

— Da, o mai ia câteodată.

— Te-a mințit, Mattia, pe Via dei Tipografi s-a întâmplat.

— Ce s-a întâmplat? Nu mă mai ține pe jar, nu mă mai fierbe, vorbește, ce s-a întâmplat?

— Cinci erau, l-au atacat pe Carlo, iar acum se zbate între viață și moarte sus, în camera unde ai văzut lumină.

— Și fratele meu ar fi fost printre cei cinci? Nu cred asta, cine spune?

— Fratele tău era printre cei cinci. Carlo, cumnatul meu, l-a văzut cu ochii lui. A recunoscut un Tudia între cei cinci!

— Un Tudia? Atunci înseamnă că tu și cumnatul tău m-ați bănuit și pe mine? Nu-mi răspunzi? Lasă jos revolverul ăla!

— Nu-l las până nu pui cheile mele pe masă.

— Atunci tot mă mai suspectezi, cum se poate?

— Prea ai amenințat, Mattia! Amenințările rod pe nevăzute, ca niște carii.

— Lasă pistolul ăla, ai dreptate, e nebun Mattia, nu știe să se înfrâneze. Chiar asta îmi spuneam venind încoace. Blestemată fire mai am și eu! Mereu îi fac pe toți să se îndoiască de mine. Și, cu cât iubesc mai tare pe cineva, cu atât… Adio, Modesta! Mi s-a luat o perdea de întuneric de pe ochi. Nimic nu mi-a spus vreodată mai limpede că nu mă iubești decât fața asta încremenită și îndoiala care te roade pe dinăuntru. Adio, mă duc la nemernicul ăla, îl fac să vorbească și, dacă e așa, pe toți dracii că îl omor și mă omor și eu după aia!

— Modesta, în sfârșit! Dar de ce mă tratează toți de parcă aș fi copil? Nu-mi dau voie să fac nimic! Eu trebuie să stau de vorbă cu tine.

— De ce, de ce? De atâtea ori ne-ai tratat tu ca pe niște copii, acum ți-a venit și ție rândul, nu-i așa, Antonio? Ce, credeai că, dacă ești doctor, vei fi scutit să stai și tu la pat și să aștepți ordine? Acum ne răzbunăm și noi, nu, Elena? Pentru toate dățile…

— Simpatică mai ești, Modesta! Ai dreptate. Dar, te rog, trebuie să rămân măcar o clipă singur cu tine. Te rog, trimite-o de aici.

Chipul lui, intact cu câteva ceasuri mai înainte, începea să se acopere de striații și de pete când roșii, când albăstrii. Ce însemnau oare acele zvâcnete ale venelor? Ce spuneau șerpii subțiri și livizi ce-i goneau între frunte și gât ca niște fiare turbate? Iar dacă Antonio ieșea pe ușă, făcându-i semn Elenei să-l urmeze, însemna oare că de acum era inutil să-i mai cerem să tacă?

— Ia să auzim ce are de spus copilul ăsta. Ce era așa de urgent, Carlo? Dar vorbește încet, te doare tot pieptul.

— Mai mult decât durerea îmi apasă pe piept o obsesie, Modesta, o obsesie care nu mă lasă să răsuflu.

— Ce obsesie, Carlo?

— Mă simt vinovat, Modesta, față de tine, de Beatrice și față de micuța care s-a născut.

— Cum se poate așa ceva?

— N-am vrut să fac uz de revolverul de la tine. Aveai dreptate, Modesta, dar n-am putut! Mă uitam în fiecare dimineață la el, îți auzeam vocea, dar aversiunea mea era mai puternică și închideam sertarul la loc.

— Nu contează, acum trebuie să te gândești doar să te faci bine.

— Nu suport violența, Modesta. Trebuie să existe o altă cale. Sunt sigur că, peste cincizeci, peste o sută de ani, omenirea va găsi o altă cale.

— Desigur, Carlo.

— Iar, dacă ar fi să mor… Nu, Modesta! Să nu pălești! N-am nicio intenție să mă întâlnesc cu Certa, cum îi ziceți voi. Nu mi-e defel simpatică respectiva doamnă, dar, dacă ar fi…

— Dacă ar fi, Carlo?

— Apără-mă tu de sutanele alea negre, de cruci și de cântări lugubre, chiar mai lugubre, dacă se poate așa ceva, decât ideea de moarte.

— Sigur, Carlo. Cum ai văzut, n-a pătruns aici niciun preot. Au tot încercat ei, știi? Dar Jose i-a pus pe fugă.

— A, da, i-a gonit? Dar de unde știau?

— „Au mirosul antrenat și nu-i chip să te ascunzi de ei“… cum mi-ai spus tu de atâtea ori.

— Of, Modesta, mă mai îmbărbătează cuvintele tale. Apără-mă după aceea și de Beatrice. Beatrice e tenace, Modesta, de ea mă tem.

— Dar tu știi, Carlo, că eu sunt și mai tenace decât ea.

— De asta i-am pus să mă aducă aici, promite-mi.

— Îți promit, Carlo!

— Mulțumesc. Acum sunt împăcat.

— Acum trebuie să taci și să dormi.

— Da, sigur. Dar mâine îmi citești două rânduri?

— Sigur că da. Ce carte ar dori acest medic retrogradat la rolul de bolnav?

— Modesta, faptul că glumești îmi încălzește inima… Mi-a fost așa de frig.

— Tu m-ai învățat să glumesc, mai ții minte ce serioasă și mută eram?

— Cum să nu! Mi-era o frică de tine!

— Nu mai vorbi acum.

— Dar mâine îmi citești?

— Da. Ce carte vrei?

— Niels Lyhne, o mai ai?

— Sigur că da, o țin mereu la capul patului.

— Și eu la fel, în locul Bibliei de la bunica Valentina.

— Nu mai vorbi, mâine vin și-ți citesc.

— Ah, pasajul unde o vede pe mătușă stând pe canapea și se îndrăgostește. Ți-aduci aminte?

— Da, acum dormi. Jose se uită la noi ca un jandarm… Am profitat prea mult de blândețea ta, nu-i așa, Jose?

— Sigur că da! Gata acum, toată lumea la culcare! N-avea tu grijă, Carlo, peste patru ore vine iar domnișoara Elena, n-avea nicio grijă. Știu că pe ea o preferi, dar câteva ceasuri mai trebuie să te mulțumești cu mine.

Tăcerea și tusea, ațipelile bruște, întrerupte de convulsii și hemoragie, m-au împiedicat să-i citesc. Elena ținea ligheanul în mâini. Pe locul lui Jose se afla Antonio Licata.

— E condamnat, Antonio? Mie poți să-mi spui.

Antonio tace, ocupat să-și șteargă ochelarii. Tăcerea și tusea îmi răspund în locul lui. Îmi iau ochii de la ligheanul cu sânge. Așez cartea

pe noptieră: Carlo ar putea să deschidă ochii din nou, ca ieri, măcar s-o vadă.

La mine în birou, Pietro, încremenit cu pălăria în mână, se uită afară pe fereastră.

— Acum înțeleg eu, Mody, de ce a scos voscenza perdelele de aici: e frumos să te uiți afară… Voscenza m-a chemat pentru signor Carlo?

— Ai priceput, Pietro.

— Are voscenza vreo urmă care să-i arate lui Pietro drumul?

— N-am indicii, am certitudini.

— Știam eu, Mody. Spune-mi numele.

— Turi și Ciccio Musumeci și Vincenzo Tudia.

— Și ăialalți? Că cinci au fost.

— Pe ceilalți i-am scăpat din ochi.

— O să-i facem să iasă la lumină.

— Cu timpul, Pietro. Acum o să ne ocupăm de astea trei nume. Ți le mai spun o dată?

— Pietro n-are nevoie să i se repete.

— Ai aflat de Beatrice, Pietro?

— Am aflat. Nu-mi venea să cred că atâta durere a dat peste noi. M-am dus s-o văd.

— Și-a pierdut mințile, Pietro. De asta râde întruna. Și poate că e mai bine pentru ea.

— Poate… Dar mi se frânge inima cum vorbește de Carlo, cum așază florile și pune masa de cină. Când am plecat, se îmbrăca să meargă la teatru.

— Și Argentovivo?

— E cuminte. Face cum i-a spus doctorul Licata, îi cântă în strună, fără să mai plângă ori să vorbească prea mult, ca mai înainte. Am lăsat-o pieptănând-o pe Beatrice.

— Să le lăsăm în plata lor, Pietro. Acu' de numele alea trebuie să ne ocupăm noi.

— Trebuie să zicem că e vendetta de familie, Mody?

— Nu, Pietro, fără mutilări. Doar trei gloanțe între ochi: unul pentru Turi, unul pentru Ciccio, unul pentru Vincenzo. Trebuie să se știe că a fost o crimă politică. Cât poate să coste?

— Dacă e vorba de crimă politică, e nevoie de un trăgător iscusit. Costă cam mult, Mody.

— N-are preț o viață care se stinge.

— Atunci, am pornit. Și la apus de soare îmi găsesc eu la Civita omul. Dacă n-auzi de mine două sau trei zile, să nu te sperii. Trebuie să avem mare grijă, nimeni, nici din familia, nici din prietenii lui Carlo, nu trebuie să aibă vreo bănuială. Iar pe băieții ăștia doi nu-i lăsa să iasă afară din casă până nu mă întorc. Ca să știi de mine, ziua o să dorm la Donna Carmela. Dumnezeu să vă binecuvânteze, principessa!

— Mergi cu Dumnezeu și Dumnezeu să te ocrotească, Pietro!

— Ah, încă ceva, Mody.

— Ce mai e?

— N-am eu mare încredere în Nunzio. E om de la țară, se pricepe numai la semințe și la flori. Voscenza să nu se supere: aici e nevoie de om care să știe să umble cu arma. Dacă pot să-mi îngădui, eu l-aș pune în coasta lui Nunzio pe nepotul meu Celso, care s-a întors din armată. Bani puțini o să coste și liniște multă o să-i aducă lui Pietro.

Nici n-a ieșit bine Pietro, că intră domnișoara Elena.

— Ce-i, Elena? Ce s-a întâmplat? Carlo se simte rău?

— Nu, dimpotrivă, a adormit iar, i s-a luminat fața, e vorba de Stella…

— Ce-i cu Stella, Elena? Ai fost atât de bună și de curajoasă, te rog, nu te lăsa acum speriată.

— E fiindcă nu știu dacă să vă spun sau nu. Stella m-a pus să jur că nu spun, dar eu mă tem pentru ea și nu pot, nu pot.

— Ce nu poți?

— Mi-e frică, după ce a pățit Beatrice. Părea așa de puternică și pe urmă…

— Calmează-te, Elena! Ce te îngrijorează la Stella?

— Nu pot s-o înțeleg, s-a închis așa, nu tu o vorbă despre…

— Despre ce?

— M-a pus să jur că nu vă spun până nu se face bine domnul Carlo. Dumnezeule, nu pot să înțeleg toată tăcerea și toate jurămintele astea!

— Spune-mi, pe răspunderea mea. Ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că ieri a venit aici tatăl ei…

— Și?

— …a venit cu vestea că pe Melo l-au scos din apă în port la Napoli, înecat. N-am prea înțeles… legat de niște pietroaie.

— Opera Mafiei.

— Nu, Stella a zis doar cinniri, nu știu ce…

— Cocaină, Elena, droguri. Se vede treaba că lucra cu ei.

— Vai, dar e îngrozitor! Și dumneavoastră, tot așa de impasibilă!

— Sunt treburi de bărbați, Elena, și noi nu trebuie să ne pierdem cumpătul. Tu de unde ai aflat?

— Mi-a spus ea.

— Ți-a spus ea ție? Atunci înseamnă că te iubește.

— Înseamnă că mă iubește?

— Înseamnă că are încredere în tine; aici, la noi, e totuna.

— Doamne, ce-am făcut? Acum n-o să mai aibă încredere în mine.

— Nu te teme, ai făcut bine. Merg eu la ea. Dar tu să nu scoți nicio vorbă, da? Nu-ți face griji, tu nu mi-ai spus nimic.

Iscodindu-i cu privirea chipul frumos, am aflat că Elena n-avea motive de îngrijorare. Dar am mai aflat și că stătusem prea multă vreme departe de încăperea aceea.

— Mă bucură mult vizita pe care mi-o faceți, principessa. Mă învățasem să vă văd aici în toate serile… Ei, chiar că trebuie să creadă omul în semne, că tocmai mă gândeam să fac o cafea cum vă place.

— Îmi place cum o faci tu, Stella, nu zeama aia caldă, pe care mi-o prepară Elena. Dacă vrei să știi, vizitele mele sunt din interes.

— Am încercat eu s-o învăț și pe Elena, dar ea râde și zice că n-are răbdare. Cafeaua la foc mic trebuie făcută! Ei, chiar că nu mint semnele sorții, degeaba e să se lupte omul împotriva ei. Eu, una, când am intrat în casa asta, am știut pe dată că mulți ani o să rămân între zidurile ei.

— Te cred, Stella, dar cum de ești acum așa de sigură?

— Ei, după cum zâmbește la mine Jacopo și după toanele lui Prando… Că niciodată nu poți să știi ce-i mai vine în minte! Știți că ieri a pus aici, pe jos, o mulțime de frunze uscate de toate culorile? Și, când am intrat, mi-a spus: „Vezi ce surpriză am pentru tine? Ți-am făcut un covor de Sfânta Rosalia“.

— Îți cam dă bătaie de cap Prando, așa-i?

— Da’ de unde! Singura supărare e că ei cresc, iar când au crescut, prietenii și legile astea ale onoarei ți-i iau de lângă tine. Să fi avut și eu o fetiță, principessa!

— Ți-a spus Elena că o să avem în curând o fetiță aici, cu noi?

— Nu, dar mă gândeam eu, acum că pe nepoată a luat-o sufletul morților, mă gândeam eu c-o s-o aduceți la noi pe Bambolina.

— Mâine-dimineață o s-o aducă.

— Biata copilă, pierdută din ochii mamei! Dar cum o să facem cu laptele?

— Nu-ți face griji, Stella. Carlo a comandat lapte praf din Elveția.

— Cum se poate una ca asta?

— Se poate, Stella. Se pare că laptele ăsta e mai ușor. Nu doar că nu ți-l mai vomită, cum făcea până acum și cu laptele de măgăriță, dar în

opt zile a și luat în greutate.

— Pe mine mă sperie toate noutățile astea…

— Ei, ce-ai de gând, îmi faci sau nu cafeaua aia?

— O, Maică Precistă! Acum o fac!

— Ia spune-mi, ce-i cu tine? Iar a început taică-tu să te chinuie? Vrea să te ia la el?

— Nu, principessa. A fost pe aici, da, dar numai să-mi spună că se pornește la drum cu frații mei ca să răzbune o moarte. Așa că iar începe toată povestea, cum se întâmpla pe când eram eu mică. Dar n-aș vrea să vorbesc despre asta. Nu vreau să plâng cum plângea mama și să aștept numai să le ispășesc moartea.

— Te temi pentru Melo, Stella?

— Nu mă mai tem. I-am plâns și i-am ispășit moartea ani de zile, uitându-mă cum trăiește ca un nebun. Acum doar să am parte de tihnă mai vreau, dacă și dumneavoastră mă mai vreți, aici, cu copiii ăștia.

Cartea a rămas închisă pe noptieră. Carlo se uita spre ea în rarele momente de răgaz, cu surâsul pe buze.

— Mâine citim câteva rânduri, da, Modesta?

— Sigur, Carlo, mâine.

Mâine… mâine… cincisprezece zile a durat agonia alcătuită din tăceri, tuse și momente de ațipire, întrerupte brusc de convulsii și de sânge roșu, șiroind printre dinții albi. Cincisprezece zile de bătălii, fără să dispere vreodată sau să cedeze în fața întunericului care îi invada de la un ceas la altul pupilele. Carlo murea de greaua moarte de ateu, asemeni eroului pe care îl iubise atâta.

Deja auzeam șoptindu-se în jurul meu: „Moarte de erou“, dar cine moare n-are dreptate, a greșit. Îmi întorc privirile de la greșeala aceea pentru a urmări drumul lui Pietro, care anunță de la distanță:

— Ciccio Musumeci lichidat la ieșirea de la cinema Mirone.

— Turi Musumeci găsit cu un glonț între ochi în pădurica de lângă vila Pacini.

— Vincenzo Tudia e încă la pat din cauza piciorului, dar la prima ieșire din casă va fi așteptat, Mody dragă.

Aștept răbdătoare, privind țintă la chipul senin al lui Carlo. Cineva șoptește:

— Parcă a întinerit!

Întinerea murind, ciuful negru îi dilata lacul cearcănelor, dând chipului supt o expresie de nedumerire copilărească.

— Zici că e un copil! exclama Elena uimită.

Îmi iau ochii de la copilul acela ca să-l ascult pe Pietro anunțând în sfârșit:

— Vincenzo Tudia, în spatele casei lui, cu piciorul în ghips și sprijinit în baston, se prăbușește lat la pământ la prima plimbare pe afară.

La fiecare nume rostit, Jose surâde și se uită la mine.

— Mulțumesc, Modesta, plec mâine, după înmormântare. Doar pentru Carlo venisem, ca să-l conving să treacă la acțiune sau să fugă în străinătate. Mă întorc în Nord. Mi-a părut bine să te cunosc. Mă duc înapoi și omor câți pot. Iar dacă pierdem, trec munții și mă pun la adăpost în Elveția.

Aș vrea să-mi pot lua ochii de la sicriu, dar trebuie să privesc într-acolo, fiindcă prin roșul steagurilor, garoafelor și cămășilor tovarășilor lui Carlo, care poartă cu rândul pe umeri sicriul, în locul lui Jose apare o siluetă neagră. Mi s-a încețoșat mie privirea de prea mult soare? Sau bărbatul acela masiv e Mattia din neamul Tudia, în mare doliu după fratele său, Vincenzo? Nu soarele, roșul garoafelor îmi întunecă vederea. Atunci când în noaptea de pe Via dei Crociferi — e tot timpul noapte pe ulicioarele astea —, sicriul face un scurt popas, Jose se desprinde de lângă mine și îi ia din nou locul lui Mattia. Au aceeași statură. Fără vreo tresărire, sicriul își reia drumul, iar Mattia alunecă lângă mine.

— Nu trebuie să vă arătați surprinsă, principessa. Am venit să aduc omagiul meu unui om de onoare, la fel cum dumneavoastră ați avut bunătatea s-o faceți pentru tatăl meu, Carmine din neamul Tudia.

Celso vine alături de Mattia:

— Vossia mi scusasse, Don Mattia, dar eu am ordin să stau la doi pași

de principesă. Urâte vremi mai curg acum pe drumurile noastre.

— Bine faci, Celso, și eu îți răspund îndată că Don Mattia n-a venit aici să tulbure ceremonia, ci să facă cinste acestui cortegiu.

— Dacă dumnealui așa spune, așa e, Celso! Îi mulțumim și îl întrebăm pe Don Mattia dacă n-ar dori ca după aceea să închine un pahar de vin cu noi, acasă.

— Bucuros și îndurerat primesc, principessa.

57.

— Trei luni am așteptat, Modesta. De trei ori am privit luna crescând și am văzut-o apoi cum scade încet, ca o condamnare pe viață. De ce vrei tu să mă condamni la așa singurătate, de ce?

— Eu nu condamn pe nimeni. Nu mă mai îndur să ascult pe nimeni, un deșert mi s-a făcut inima, numele familiei Tudia mi s-a întipărit de acum înlăuntru, ca un semn de moarte.

— Ticălosul de Vincenzo, care s-a pus între mine și tine! Mă simt ca un lup băgat în cușcă, de ce a făcut el asta?

— Era fascist.

— Da' de unde fascist! A luat-o razna! În dimineața aia, înainte să meargă la întâlnirea cu moartea — că moartea îți dezleagă limba, vai! —, mi-a spus niște lucruri… niște lucruri de nerostit despre tatăl nostru, că nu suport nici să-mi mai aduc aminte.

— Vezi că amintirea e prea proaspătă pentru noi? Să mai așteptăm. Poate peste un an, poate…. măcar de-ar ieși Beatrice din nebunia ei, iar fetița sa, nevinovata de Bambolina, ar reuși să înghită măcar un strop de lapte fără să vomite. Se stinge Bambolina, gândul ăsta nu-mi dă pace. Pleacă de aici!

— Trei luni am trăit cu chipul tău înaintea ochilor. Vino în lume cu mine! Să plecăm de pe insula asta, toată numai prejudecăți, mai există și alte țări, eu le-am văzut… Eu nu sunt ca ei, care se uită acum urât la mine că nu răzbun moartea lui Vincenzo, eu n-am vrut nici măcar să știu cine a fost și cine n-a fost. Nici nu mai vreau să știu de asta, mie mi se rupe!

— Nu vorbi așa!

— Ba o spun! Și tot te mai vreau, chiar dacă l-o fi omorât vreun prieten de-al tău pe Vincenzo, chiar dacă o fi fost Jose ăla…

— Jose nu s-a clintit din casa mea nicio secundă.

— Îl aperi, ai? Zi atunci că pentru el te-ai schimbat, hai, zi! De când a

pus el piciorul pe insulă, te-ai schimbat.

— Moartea lui Carlo m-a schimbat, Mattia, încearcă și tu să gândești.

— Nu! Nu poate să te schimbe într-atât moartea unui cumnat!

— Era un prieten.

— Nu! Nu cred asta. E vorba de Jose ăla și, dacă vrei să știi, ca să-l văd, numai ca să-l văd am venit la înmormântare.

— Și?

— L-am văzut! Nu se înșală Mattia, ăla e în stare să-ți placă. E un bărbat cu care mi-ar plăcea să mă măsor, pe Dumnezeul meu! E bățos și tare ca piatra și de toate își râde. Dacă n-ai fi tu, mi-ar plăcea să-i spun eu vreo două!

— A și plecat, Mattia, nu mai bate câmpii. N-o să-l mai văd niciodată, am citit pe chipul lui că n-o să-l mai văd.

— Nu mă amăgești.

— … așa cum am citit în ochii tăi în ziua aceea, la căpătâiul tatălui tău, că de la tine poate să mi se tragă moartea. N-o să-l mai văd.

— Uite-o cum spune iar, și mai că nu plânge când o spune! Vezi că ai fost a lui, măcar în închipuire?

— Ajunge, Mattia, pleacă de aici!

— Nu! Așa nu, diavoliță de lavă! Așa, cu condamnarea asta asupra mea, nu! Atunci eu sunt semn de moarte pentru tine, ai? Viața e el, nu? După cât te-am iubit! Te urăsc! Te urăsc!

Nu trebuie să mă întorc spre el… Nici nu-mi isprăvesc bine gândul, că mă pomenesc cu revolverul în mână. După reculul care îmi zgâlțâie brațul până la umăr, simt că am tras și eu, în timp ce un fulger alb îmi biciuie obrazul și mă silește să mă aplec… Oare eu mă arunc la pământ sau iarba vine spre mine, plutind prin aer? Cu fața la pământ, trag mai departe, fără să pot ținti, fiindcă un lichid cald îmi coboară acum pe ochi. Strigăte și împușcături bubuie în spatele meu, iar eu, cu mâinile proptite în pământ, încerc să scot capul din valul acela negru, care mă bagă la fund. Noaptea, marea e neagră dacă nu e lună. Dar acum e lună… se uită la mine de acolo, de sus, cu privirea ei de var, dar nu țipă. Elena țipă, iar picioarele subțiri, picioare de iepure de

câmp, sunt ale lui Celso. Pare imposibil, dar Celso aleargă la fel ca Tuzzu… are picioare de vânător. O să-l omoare. Mă trezesc sperând că Mattia o să izbutească să scape de vânător… nu-mi rămâne decât să sper că Mimmo m-a văzut… are brațe lungi Mimmo. Și, cu toate că acum capul mi se lovește repede, tot mai repede de pereții puțului, nu-mi rămâne decât să sper…

„Speră și împinge, Modesta, împinge, că te ajuți și-l ajuți și pe el!“

„Poziția e bună… nu pune stavilă durerii, nu te împotrivi valului, urmează-l cu tot trupul și cu simțirea, doar așa poți să ajungi la liman!“

Cu tot trupul și cu simțirea împing, dar ghemotocul de carne care, la intervale regulate, cum își urmează noaptea și ziua una alteia, se trezește și lovește în pereții pântecului meu nu vrea să iasă. Oare Prando, încă inform, lupta înăuntrul meu sau eram oare eu, tot informă, cea care mă zbăteam, scobind printre suturile metalice de pe frunte, ca să pot ieși? Mă zvârcoleam fără răgaz, încercând să renasc… Iar în zorii cu ceață abia colorată de roșul arșiței, m-am născut din nou, adusă pe lume de mine însămi, ca și cum, trecându-mi pe deasupra capului și prăbușindu-se departe în spatele meu, valul uriaș de durere trupească ar fi luat cu el toate frământările, amărăciunea, planurile de bucurie naufragiate acum, după ce se izbiseră de stânca morții lui Carlo. Era dureroasă părerea de rău după proiectele acelea eșuate în numai câteva ceasuri. Durea tare și când Carlo agoniza în patul lui, iar Beatrice, cu ochii aprinși de voioșia demenței, repeta întruna:

— Vezi și tu până unde poate merge invidia oamenilor, Modesta! Continuă să spună că a murit Carlo, când el a fost aici acum două minute. Știi cum face, nu? Coboară din când în când de la el din birou, ca să stea de vorbă cu mine. Ba chiar, până nu uit, mi-a spus că în seara asta mergem la operă. Vrei să vii și tu? E numai invidie, să răspândească zvonul că a murit, cât timp… nu-i auzi pașii? Ascultă, acum s-a ridicat de la masa de scris… Când se ridică, scaunul face zgomot, tras pe marmură. Ar trebui să punem un covor, dar Carlo zice că nu se cade pentru…

Toate dureau tare atunci… când oare? Acum un an, acum doi ani? Când copila Modesta, plină de speranțele neștirbite ale tinereții, sigură de viitorul ei, mergea înainte fără bănuieli, cu ochii legați… Când, încrezătoare, se plimba cu Carlo mână în mână, sorbindu-i glasul, ideile, prezența ca pe ceva etern, care avea să-i stea mereu alături, precum Muntele, cerul și marea. De câte ori nu discutase, nu susținuse

cuvântări, cu Carlo cel viu sau cu Jacopo cel mort, despre contradicția care e motorul naturii. Dar atunci când această contradicție ți se revelă sub forma morții implacabile, dezamăgirea, asemeni unei avalanșe care mătură în calea ei încrederea și bucuria, te poate face să întrezărești în propriul tău sfârșit o cale mai sigură. Să fie oare spiritul de aventură al copiilor, aplecarea lor spre jocuri ucigătoare, morțile lor precoce, atât de frecvente, numai rezultatul vreunei prime dezamăgiri-contradicție? Ea își căutase propria moarte înfruntându-l în noaptea aceea pe Mattia, acum știa asta, și poate că doar cine s-a aflat atât de aproape de moarte poate uita și poate renaște cum renaște Modesta zi după zi, privindu-și în oglinda zorilor cicatricea roșie, șerpuită, care îi desparte fruntea în două.

„O să mai fie nevoie de trei sau patru ani, Modesta, ca să se mai deschidă la culoare."

Ce contează anii, când ai început să înțelegi? Cicatricea aceea care îi desparte fruntea e semnul că ființa ei, disociată mai înainte, s-a sudat acum. Modesta renaște, născută de chiar trupul ei, desprinsă de cea de mai înainte, care voia să aibă totul, iar îndoiala de sine și de ceilați nu știa s-o accepte. Renaște în revelația că e singură. Și zi după zi, ceas după ceas, acceptă durerea întoarcerii lui Beatrice din lunga ei călătorie pe tărâmul nebuniei.

A revenit senină, dar cu părul complet alb. În felul ei, Beatrice e fericită, închisă în amintiri, îmbrăcată de doliu, purtând medalionul iubitului ei soț pe o panglică de catifea în jurul gâtului. Desigur, Bambolina suferă un pic în casa aceea, între mama ei și Argentovivo, care nu fac decât să vorbească despre trecut. Dar, în fond, acolo se duce numai să doarmă, pentru că dimineața, în virtutea unei înțelegeri fără cuvinte cu Mody, Pietro o duce la vila Suvarita, iar fețișoara ei întristată se înviorează la iuțeală între Prando, Jacopo, 'Ntoni și vreun tovarăș de-ai lor, adunat de pe maidane.

— Ce de copii! strigă ea fericită și pe urmă adaugă invariabil:

— Trebuie să-i spun și mamei, să vină să-i vadă…

Vorbește deja… Și totuși, parcă abia ieri a fost noaptea aceea cu lună, pe care memoria a calcinat-o… Rana zvâcnește la amintirea lui Mattia. Și el voia să moară, dar pe urmă a ales să plece în America, cel puțin așa i-a povestit Pietro. Dar Jose? După ce a luptat în Nord, Jose a fost arestat împreună cu Pertini.

— O avalanșă de arestări, Mody dragă! Dar ceea ce îți rupe sufletul,

ceea ce te aruncă în întunericul cel mai sumbru e această absență a știrilor din presă, tăcerea asta care s-a așternut peste tot. Umblăm după știri cu toții, fir-ar să fie!, ca un câine după oase ori un flămând după un codru de pâine uscată.

— Da, Antonio, arestări și indiferență.

Orice glas de rebeliune solitară cade fără zgomot în balta de indiferență, care, lentă, dar tenace, invadează toate străzile, toate ungherele: asasinarea lui Matteotti, legile speciale, Tratatul de la Lateran…

„Istoria e a bărbaților, principessa, o fac și o desfac după cum le e placul.“ Desigur, Stella.

O privesc atent, dar nu mă mai încântă blândețea și resemnarea pe care înainte le luam drept înțelepciune… Înainte… când Bambolina nu era printre noi. Dar acum că Bambolina începe să alerge pe urmele lui Prando, de ce o opresc și îi despart? Trebuie să-mi las cărțile și să cobor la ei. Ea plânge disperată pe peluză, în timp ce Prando dispare fericit în direcția pădurii.

— Dar ce se întâmplă? Stella, Elena, de ce îi despărțiți?

— Dar alerga ca un băiețoi, principessa! Își murdărește rochița.

Uite cum începe prăpastia. După ele, Bambolina, la doar cinci ani, ar trebui deja să se miște altfel, să stea cuviincios, cu ochii plecați, ca s-o cultive în sine pe domnișoara de mâine. La fel ca la mânăstire, legi, închisori, istorie construită de bărbați. Dar femeia e cea care a acceptat să țină cheile, gardiană inflexibilă a cuvântului spus de bărbați. La mânăstire, Modesta își ura temnicerele cu o ură de sclavă, o ură umilitoare, dar necesară. Astăzi o apără cu detașare și siguranță de sine pe Bambolina de băieți și de fete, se apără pe sine însăși, trecutul ei, pe o fiică ce i s-ar putea cândva naște… Ții minte, Carlo, mai ții minte când ți-am spus că numai femeia o poate ajuta pe femeie, iar tu, în orgoliul tău de bărbat, nu pricepeai? Acum înțelegi? Acum, că ai și tu o fetiță, înțelegi?

Din oglindă, de multă vreme nu mă mai uitasem acolo, chipul lui Carlo mă privește țintă. Ori poate obișnuința de a vorbi cu el îi readuce trăsăturile la viață, prefăcându-mi surâsul și privirea în ale lui? Puterea dorinței de a-i ține în viață pe cei pe care îi iubești. În mine e viu, în oglindă renaște surâzător… Îți înțeleg surâsul, Carlo, morții nu vor să murim cu ei, ci să îi ținem în viață în gânduri, în glas, în gesturi. Cu mâinile lui, îmi trag o șuviță de păr peste frunte… să fiu

ca el!

Din dimineața când m-am deșteptat tunsă chilug din cauza rănii, am părul scurt. Să-l las din nou să crească? În câțiva ani aș putea avea iar cozile la care țineam atât de mult când eram mică. Nostalgia acelor cozi, amenințate mereu de foarfece la mânăstire, mă împinge să le revăd. Cavallina le pusese la păstrare într-un sertar… Uite-le, lungi, groase, de o culoare atât de vie că aproape îți tresare inima de teamă când le atingi. Dar, de cum le iau în mână, dezgustul pentru acea parte moartă din mine mă face să le azvârl la coșul de gunoi. Nu ne uităm înapoi. Și, pe urmă, atunci aproape că nici nu știam să înot! Amintirea cozilor incomode în apă și pe pernă, agrafele, clamele, pieptenii, chinul. Nu, prefer chipul acesta nou, cu gâtul liber, un chip de băiat, ca al lui Carlo. Voiam să înot mai departe eliberată de cască, la fel ca el. Și, cel mult, ajungând la stânca Profetului, la fel ca el să-mi trec iute degetele prin chică înainte să mă întind la soare.

Partea a treia

58.

Oricine a trăit aventura trecerii peste pragul celor treizeci de ani știe cât a fost de obositor, de acerb și de incitant să escaladezi muntele care urcă de la pantele copilăriei până la culmea tinereții și cât de iute o cascadă, un zbor geometric de aripi în lumină, câteva clipe doar și… ieri aveam obrajii de la douăzeci de ani, azi — peste noapte? — cele trei degete ale timpului mi i-au atins din zbor, un avertisment al scurtului răstimp ce mai rămâne și a finalului ce ne așteaptă inexorabil… Prima, înșelătoarea spaimă de la treizeci de ani.

Ce făcusem? Îmi irosisem orele? Nu profitasem îndeajuns de soare și de mare? Abia după aceea, în epoca de aur a celor cincizeci de ani, epocă mult calomniată și de poeți, și de registrul stării civile, abia după aceea ajungi să știi câtă bogăție conțin oazele de seninătate ale singurătății cu tine însăți. Dar asta vine abia după aceea.

La vremea în cauză, angoasa de a-mi fi pierdut și ziua de ieri, și pe cea de mâine m-a cuprins cu putere: ce făceam oare acolo, în camera aceea de lucru? Ce înțeles aveau căutarea de cuvinte și toate paginile acelea scrise, poezii, nuvele, notițe? Eram oare pe punctul să cad sub condamnarea mistică de a ajunge poet, artist? O luasem și eu, fără să știu, pe același drum ca Beatrice, care, pentru a dobândi consistență în propriii ei ochi și în ochii celorlalți, se prefăcuse într-o statuie sacră de văduvă inconsolabilă, preafrumoasă și respectabilă? Eram oare și eu, cu aceeași neîndurare și voință, pe cale de a-mi ridica inconștientă un templu în sinea mea și tot la fel ca ea aveam să mor ținându-mă de veninul subtil al tradiției?

Închisă în temnița doliului, după cum dictează tradiția, încetișor, cu o blândețe înfiorătoare, Beatrice s-a îmbolnăvit, la fel ca soțul ei, „de piept“ și, în numai câteva luni, păpușa aceea de porțelan, pusă în mișcare de un resort nevăzut, care de ani de zile zburda printre flori și printre cărți, s-a oprit în loc, resortul nu a mai funcționat. Eu ce făceam acolo, printre tocurile și creioanele aliniate pe masa de scris? Sau era un altar? Începusem în joacă… Dar, ațintindu-mi privirea în mine însămi, mi-am văzut viitorul: prinsă ca într-o cursă, cu picioarele sfărâmate de capcana de „a fi cineva“. Scăpasem de mânăstire, însă religiozitatea azvârlită pe fereastră scotea din nou capul, intra în odaia mea prin vreo gaură, călare pe șobolanul esteticii. Am văzut acel

șobolan mistic. Ochii lui ruginiți de nesaț mă scrutau din unghere întunecoase, cu voracitate. Îmi iscodeau carnea tânără, pieptul, ca să găsească o fisură, să ajungă înăuntrul meu şi să-mi roadă osatura pe care o ținea laolaltă bucuria. Blocându-l, mi-am dat seama că mă temusem pe bună dreptate și că alte câteva clipe de inconștiență m-ar fi făcut să mă prăbușesc în afara realității, pradă dorinței de a fi „artist“, drog mai puternic și decât morfina, și decât religia. Șobolanul a priceput și el, luându-și îndată privirea de la mine, ca să fugă de acolo.

Cicatricea zvâcnea de la efortul de a-mi citi propriul viitor și am văzut-o în oglindă șerpuind roșie câteva clipe. Un glas venind din adâncul meu secular mă prevenea să mă păzesc de mine însămi și să dau fuga la soare. Nu voi mai relua căutarea poeziei până când nu-mi voi dovedi mie însămi că nu e decât o joacă și nimic mai mult, cum e să culeg flori ori să călăresc pe Morella…

Stând alături de bătrâna Morella, Bambolina aștepta răbdătoare. Bretonul subțire ca o umbră îi cădea peste privirea albastră, doar puțin mai întunecată decât pupilele lui Beatrice. O caut pe pajiște, poate doar s-a ascuns după vreun tufiș și-și întârzie apariția ca să facă și mai prețios râsul ei ce izbucnește pe neașteptate.

— Azi n-ai chef de călărit, zia, de te uiți așa înspre mare? Dacă n-ai chef, n-are importanță, poate ești obosită.

Același glas atent, grijuliu, amabil ca al lui Carlo… Cicatricea zvâcnește pe frunte când îmi țin lacrimile în frâu și nu pot să n-o iau în brațe și s-o ridic în aer. Vreau s-o fac să râdă, vreau să aud râsul Cavallinei.

— Oh, ce frumos, zia, mă faci să zbor! De mult nu ne-am mai jucat așa! Dar cum faci tu să fii atât de puternică?… Ah! Gata, ajunge, mă gâdili, ajunge, Modesta!

Când sunt serioasă, îmi spune zia, iar când mă joc cu ea, Modesta.

— Vai, ce frumos e, Modesta! Și ce puternică ești tu!

— Ești tu doar ’na scazzittula di picciridda!… nu cântărești nici o sută de grame!

— Dar Prando nu poate să mă ridice.

— Peste câțiva ani, o să vezi tu! Și, dacă nu ești atentă, o să te azvârle sus de tot, să faci înconjurul lunii.

— O, ce frumos ar mai fi, Modesta! Dar când mă fac mare mă înveți tu să zbor? Mie îmi plac așa de tare aeroplanele. O să mă înveți, nu-i așa? Cum m-ai învățat să călăresc și să înot?

Uite-o acum, a abandonat atenția grijulie a lui Carlo, sporovăiește entuziastă ca Beatrice. Ce spune oare? Vorbește de niște fotografii pe care le-a găsit…

— Și cine e bărbatul acela așa de frumos? Eu și Jacopo am deschis un cufăr din pod. El și-a luat multe cărți și un… cum se cheamă ăla în care te uiți și vezi totul mai mare?

— Microscop.

— Iar eu am luat fotografiile. Cine e bărbatul frumos, care stătea lângă aeroplan? Prando zice că e papà, dar glumește, fiindcă el nu era aviator, nu-i așa? Atunci cine e?

— E Ignazio, unchiul mamei tale.

— Și toate aeroplanele erau ale lui?

— A, nu! El le pilota, era aviator.

— Ce frumos! Și eu o să fiu aviator când mă fac mare!

— Sigur, Bambolina, și acum hai să galopăm, până nu începe să ardă soarele. Hai, curaj, la galop!

Pietro mă aștepta la mine în birou cu pălăria în mână, neschimbat (oare câți ani să aibă?). Poate vârsta roții de foc pe care o cobora Carmine pe povârnișul Muntelui.

— Binecuvântați, voscenza, și să-l iertați pe Pietro că vine să vă tulbure, principessa. Dar e pricină urgentă.

— Nu te mai scuza, Pietro. Știu că ai bună pricină dacă vii să vorbim.

— Acum vă zic lucrul, ba vă zic două lucruri. Unul e de mare bucurie pentru Pietro și pentru soția lui. Altul e de durere, care-mi întunecă bucuria din inimă.

— Spune, Pietro! Vorbește liber, și de durere, și de bucurie… Ce faci acum, ai amuțit și roșești?

— A priceput voscenza: Argentovivo, soția pe care voscenza a avut bunătatea să mi-o dea, după doi ani de zile, cine mai spera, Mody… acum e… e…

— Așteaptă un prunc, Pietro? Parcă ai fi un copil!

— Sigur, Mody, că un prunc îți alungă și moartea, și bătrânețea. Cu un fiu de crescut, cum zicea tata, e mai ușor să-ți astupi urechile și să nu le mai auzi pe babele alea, duhuri de lavă, care te vrăjesc să te dai bătut, să te lași luat în pace de Certa.

— Mă bucur mult, Pietro. Și Argentovivo cum se simte?

— Bine de tot. Cântă și sporovăie de dimineața până seara vrăbiuța mea! Și pregătește trusoul cu domnișoara Inès, care e așa de drăguță și vine s-o ajute la brodat… Bine!

— Și acum de ce te-ai întunecat așa, Pietro? E vreo piedică, vreo îndoială care nu te lasă să te bucuri de vestea asta frumoasă, pe care mi-o aduci?

— Al doilea lucru, cum vă spuneam la început, principessa. Mă grăbesc să vă spun și mi-e și frică, fiindcă nu știu dacă n-am fost nesocotit, chiar dacă din respect pentru voscenza și pentru liniștea dumneavoastră.

— Să vedem, Pietro, tu spune-mi și pe urmă vedem.

— Voscenza îl mai ține minte pe un prieten al domnului Carlo, odihnească-se în pace, un republican, unul Bartolomeo Inzerillo, bolnav de inimă, pe care îl trata cu mare atenție și grijă domnul Carlo?

— Ce-i cu el?

— Doi ani după ce s-a dus domnul Carlo, el a pus să mă cheme, că trăgea să moară. Remușcarea poate să omoare omul, Mody, dacă nu ești chiar un diavol împietrit.

— Știu ce vrei să-mi spui: că înainte să moară s-a căit, a declarat că se desprinsese de fasciști, că Mussolini îi înșelase…

— Și nu numai atât! Mi-a mărturisit mie că el a fost printre cei cinci care l-au atacat pe domnul Carlo și mi l-a spus pe nume și pe al cincilea, unul Serge Greco, un ziarist.

— O fi Grecò, Pietro, e francez.

— Niciun francez, era trădătorul de Sergio Greco, expatriat. Taică-său era Giovanni Greco, din Piana dei Greci, Piana degli Albanesi, cum îi zice acum. Acum spune și tu, Mody, ce puteam eu să fac, să vin aici și s-o tulbur pe voscenza, care era îndurerată văzând-o pe Beatrice a noastră cum se topește? M-am gândit să-l urmăresc de departe și, când am avut prilejul, l-am țintuit aici, pe insulă, la trei metri sub pământ: prea umbla încoace și-n colo!

La trei metri sub pământul meu, bâjbâi prin întuneric ca să ies de sub mantaua de lavă a amintirii, pe care Pietro a aruncat-o peste mine. Mă uit țintă la el și văd șobolanul vendetei țâșnind din privirea lui de bărbat rob al legilor bărbatului, de ființă prinsă în straturile milenare ale insulei. Nu vreau să-l urăsc, dar repulsia față de privirea aceea mă împinge afară din mantaua de lavă, afară din insulă.

— Ești supărată, Mody, de nici nu te uiți la mine?

— Nu erau de ajuns trei morți pentru unul, Pietro?

— O viață care piere nu are preț, principessa, așa a spus voscenza și a spus-o cu convingere.

— E pe cale să ți se nască un prunc, Pietro. Dacă îmi ești devotat, uită și fii fericit de bucuria pe care ți-a hărăzit-o soarta.

— Sunt fericit, dar mai întâi de asta vine ofensa de răzbunat.

— Altceva ce mai e, Pietro?

— Am aflat eu de la oameni ai mei de încredere că Pasquale ăla, de zicea că-i prieten cu domnul Carlo al nostru și de l-au făcut acum fasciștii prefect, avea știre de ce se pusese la cale în noaptea aia blestemată. Trebuie să moară și el, Mody, trebuie să moară!

— Ajunge, Pietro! Toți prietenii lui Carlo au trecut de partea fasciștilor, mai puțin cei pe care i-au omorât ori i-au băgat la închisoare. Cât despre Pasquale, îți spun și eu ce ți-ar fi spus Carlo: sau ne ridicăm cu toții — fiindcă de politică e vorba aici, nu de o vendetă de familie —, și s-ar putea ca în cinci, în zece ani să ne ridicăm împreună și să-i lichidăm pe toți, sau nu; dar fără vendete! Atunci eu am consimțit să moară, cum era drept, pentru că se mai spera încă. Dar să-l ucidem azi pe Pasquale ar fi o răzbunare personală fără niciun rost. Și nu numai atât: i-ar compromite și pe atâția și atâția prieteni care, în mintea lor, mai rezistă încă. Și, pe urmă, Pasquale, în

virtutea vechilor remușcări, îi protejează pe acești prieteni. Noi, ca niște adevărați bărbați, nu ca niște fetișcane isterice, ne prefacem că avem încredere în fidelitatea lui parțială față de ideile noastre, îl exploatăm, ne servim de el. Cine ar fi putut s-o scape pe Maria de la Ucciardone[29]? Din voioasa Villa Mori, cum i se zice la Palermo, unde oamenii sunt torturați și uciși fără să se mai ajungă la vreun proces? Nu e vremea de acțiune, Pietro, e vremea de iernat, de stat în letargie. Iar când o să vină anotimpul cel bun, n-avea tu grijă, o să aibă parte de mare dezamăgire Pasquale, care crede că ne cumpără pe veci cu alea câteva favoruri pe care ni le face. O să ne vadă el recunoștința când o să încaseze un glonț între ochi, cum a fost și cu Tudia, și ceilalți, n-avea tu nicio grijă!

— Mult ai mai vorbit tu, Mody, și poate că am priceput și eu. Dar tare mai ești supărată tu pe Pietro, dacă la mine nici nu te-ai uitat în vremea asta.

Din adâncul întunecat al insulei, inima lui percepea și cea mai ușoară umbră, și cea mai ușoară zvâcnire a nervilor și a venelor.

— Dacă ți-am greșit cu ceva, Mody, vorbește! Pietro nu merită condamnare pe mutește.

— Tu ai încredere în mine, Pietro? Atunci, ascultă-mă. Vremurile se schimbă și trebuie să avem mare grijă: să-i pândim și să vedem cum se cuvine să facem.

— Aha! Atunci de asta ai trecut tu de atâtea ori marea? Câte ceva pricepusem eu, asta fiindcă și principele Jacopo făcea tot ca voscenza. Și multă știință dobândea el din călătoriile alea.

— Da, Pietro, e tot mai evident și încep și eu să mă conving că insula noastră, pământul nostru, trebuie să iasă din izolare.

— Să iasă, zici tu, Mody, din felul în care gândim? Să primim obiceiurile și datinile de pe continent?

— Acum, cu trenul, cu avioanele și radioul, lumea s-a făcut mai mică și poate oricând să ne cadă în cap și să ne ia cu ea la vale, dacă ne află nepregătiți.

— Așa zicea și principele, dar răposata principesă nu era de acord.

— Grozavă mai era bătrâna Gaia, dar era depășită, Pietro, fără supărare, era depășită! Fascismul mai poate dura o sută de ani, dar poate și să se isprăvească într-o clipă și să vină înapoi lumea lui Carlo.

Iar atunci copiii noștri trebuie să fie pregătiți să-și croiască singuri drum, să se descurce singuri, atât sub aspect material, cât și moral.

— De asta îi trimiți tu la școlile publice? Acum pricep.

— Iar pe timpul verii în străinătate, Pietro. Trebuie să știe.

— Bătrânii spuneau că ți se pierd rădăcinile, dacă tot cutreieri prin lume. Principele Jacopo se întorcea tot mai adus de spate din călătoriile lui.

— Se pierd rădăcinile putrede, iar el se încovoia din cauza lipsei de înțelegere de care avea parte aici.

— Acum că ai vorbit cu mine, văd că nu Pietro te-a supărat, ci inima străveche pe care o are el. Eu recunosc că am greșit. Sunt bătrân și tremur mereu din pricina luptei ăsteia pe care o duci. Pricep ce vrei, dar nu văd nicio cale, că sunt și ignorant, și înaintat în vârstă. Dar mă încred în tine. Întâi și întâi fiindcă ai multă carte. Pe urmă, fiindcă tu ești stăpâna și poruncile tale trebuie să le ascult eu fără crâcneală.

— Atunci, ne-am înțeles, Pietro? Pe Pasquale îl lăsăm unde e. Nu-i vremea să acționăm, ne-am înțeles?

Tulburat, dar tăcut, Pietro se apleacă să-mi sărute mâna. Trebuie să-l privesc în ochi, nu se poate scăpa din strânsoarea privirii lui, nici dacă treci marea, cum zice, și nici privind pe fereastra trenului întinderile nesfârșite de păduri și ogoarele aliniate iscusit, fără nimic la voia întâmplării: sate și orașe cioplite în piatră și dichisite, fețe palide, cu ochi decolorați și fără zâmbet. Guri fără dinți cu care să muște din pâine. Speram… speram că, după ce trec marea, o să aflu ceea ce îmi spunea Tuzzu: „Sunt acolo orașe pline de toate bunătățile, porturi mari, unde vin și pleacă vapoare încărcate cu bogății“. Dar, în spatele fațadelor bine zugrăvite ale unor palate somptuoase, aceleași străduțe care se contorsionează de foame, aceeași litanie mizeră de sărăcie și de oprimare, doar ceva mai ascunsă și mai resemnată.

Mergând pe urmele unchiului Jacopo celui adus de spate, parcurgeam etapele călătoriilor sale ca să mă întorc cu câte un program de teatru, cu câte o carte în plus, cu niște panglici și stofe pentru Stella, care, după ani de zile de doliu, întâi după soț și apoi după tată, mângâie acum catifeaua și mătăsurile, însetată de culori. Strânse în veșmintele de doliu, membrele ei pline se subțiaseră parcă, dând gesturilor ei lente o nesiguranță adolescentină. Renăștea Stella, după travaliul desprinderii de morții ei. Ori poate obișnuința de a vorbi cu cei mici, de a-i privi în ochi și de a le anticipa nevoile era cea care îi umplea

ochii și vocea de entuziasmul și de mirarea aceea de copil? Modesta nu mai asistase niciodată în viața ei la o metamorfoză atât de completă. Uluită, se uită la Stella cea nouă, care râde, întinzând pe covor lungul șuvoi de mătase turcoaz, presărată cu nenumărați sori de aur.

— Ce frumusețe! Vai, ce fericită o să fie Bambolina când o să se întoarcă!

— Dar eu, să spun drept, pentru tine am adus-o, Stella.

— Vai, Mody, crezi că pot? Aș putea eu…

— Sigur că poți!

— Dar fratele meu cel mare e bolnav! Poate că nici nu merită să las doliul și, pe urmă, peste…

— Prostii! Ai purtat destul doliu! Și, pe urmă, trebuie să te gândești la copii.

— Adevărat! Chiar ieri mi-a spus Prando: „Ori îți scoți astea negre, ori plec“. Și eu: „Și unde te duci?“ Și el: „Cu Mody, în străinătate, unde femeile se îmbracă în mii de culori!“

— Vezi, Stella?

— Da, da, sigur… dar cine m-a uimit, ştii, a fost Jacopo. Nu pare să bage niciodată de seamă lucrurile astea, numai cu nasul în cărți stă ’stu picciriddu.

— Dar ce-a făcut Jacopo?

— Îmi zice, serios de tot: „Ei, da, Stella! Era și timpul să-ți spună Prando. Plec și eu“.

— Ce mai, rebeliune în toată regula!

— Dar ce înseamnă, Mody?

— O răzmeriță.

— A, da, și ’Ntoni al meu vine și el și zice: „Eu nu vreau o mamă îmbrăcată numai în negru. Uite fotografia asta, așa te vreau!“ Dar închipuie-ți, Mody, era fotografia unei actrițe, blondă și decoltată toată. Doamne Isuse, ’sti carusi, numai la cinema le e gândul! Dar n-o fi rău, Mody? Nu știu ce să zic. Că frumoasă mai e mătasea asta, zici

că e o bucată de cer, nu alta!

— Bine, atunci cu bucata asta de cer o să-ți faci o rochie de sărbătoare, o să vezi tu ce succes o să ai la copii!

— Da, Mody. Mă silesc să uit privirile cumnatelor mele… Ah, mi se pare că le și văd, dar eu le uit. Stella se silește ea cât poate și primește mătasea asta. Vai, Mody, îmi tremură mâinile când o strâng, nu cumva fac rău?

— Ce rău, Stella? Ce rău poate să fie în niște culori?

— Ce rău poate să fie în bucuria copiilor mei? Cum zicea și mama: „Când le faci copiilor o bucurie, ei ți-o dau înapoi însutit“. Elena era fericită aici, cu ei.

— Ei, acum și-a găsit altă fericire, cred.

— Fericire zici, Mody? Vai de mine! Ieri a venit pe aici, plângea, n-are niciun an de căsătorie și plânge, tristă, trasă la față, speriată de toți și de toate. Mi s-a părut că mă văd pe mine, cum eram pe vremuri. Ce de spaime am mai tras! Și ăia, frații mei, care ar vrea să mă mai mărite o dată! Nu trece luna și apar cu altă partidă, nu se lasă, zic că m-am schimbat, că vorbesc ca străinii, că… Ce-or tot fi vrând de la mine?

— Cred că e spre binele tău, doar ești tânără…

— În ruptul capului! Cine a văzut o dată cum e să fii slugă la bărbat… Și, pe urmă, să-i aduc eu un tată vitreg lui ’Ntoni al meu, eu?

— Bine, bine, Stella, calmează-te, o să vedem, cu timpul. Și, mă rog, de ce mi te înroșești acum ca o fetiță?

— Fiindcă văd eu că acum o să te înfurii, știe ea Stella. Abia ai venit de un ceas și acum o să te înfurii.

— Și de ce ar trebui să mă înfurii?

— E aici copila aia… Mela, aia de i-au omorât fasciștii și pe tată, și pe mamă.

— Da, știu, cea pe care ne-a trimis-o Pasquale. Ce-i cu ea?

— O, bine a făcut Pasquale s-o scoată de acolo, de la mânăstirea unde o duseseră la început, mi-a povestit niște treburi! Și când te gândești că doar sunt călugărițe, vai, nici nu-ți vine să crezi!

— Știu totul, Stella. Hai, te rog, ce vrei să-mi spui? De ce mă iei așa, pe ocolite?

— Auzi pianul?

— Dar ce are a face aici pianul, Stella? Acum chiar că mă înfurii de-a binelea! Sigur că-l aud, doar nu-s surdă! E vreun prieten de-ai lui Prando de cântă așa de bine, sigur nu sunt nici Bambù, nici 'Ntoni, care n-au pic de ureche muzicală.

— E Mela.

— Fata aia? Tot aici e? Dar Pasquale a spus…

— Ei, da, dar e greu de găsit un internat cum se cade fără bani, Mody!

— Tocmai asta e! Nu mai avem bani, Stella. Totul se duce de râpă, și de asta m-am întors… și cine știe când o să mai pot pleca. Nu-mi face fața asta! Ce crezi, crezi ca Prando, că sunt zgârcită?

— Nu, Mody, ești chibzuită…

— Cine ar fi zis, nu-i așa, Stella, că și să dai cuiva o bucată de pâine o să ajungă un lux? Și pianul ăsta care nu mai tace!

— Ziceai că știe bine să cânte.

— Și încă cum!

— Atunci ce spui, mergem s-o vedem? S-a împrietenit la toartă cu Bambù, era nevoie aici de o fată pentru Bambù! Numai între băieți stătea. Vrei s-o cunoști?

— Nu, nu vreau s-o văd! Trebuie să plece și gata!

— Și acuma ce faci, pleci?

— Sigur că plec!

— Pleci departe?

— Da' de unde, mă duc la mine în cameră. Mi-a pierit dispoziția cu atâtea palavre muierești și cu gândul la bani. Trebuie să fac rost de bani!

— Eu ți-am mai spus, Mody, am casa, am ferma, aș putea…

— Nu vorbi prostii! De banii tăi și de ce are Bambolina nu mă ating! Pe curând, Stella.

— Mody!

— Ce mai e?

— Așteaptă. Eu, eu nu ți-am spus tot. Doar trebuie să-ți spun tot ce se întâmplă când nu ești aici…

— Și ce se mai întâmplă? Să auzim.

— De fapt, mai e încă o femeie, o doamnă care…

— Altă femeie?

— Păi, da, a venit acum patru zile. Am pus-o în camera domnișoarei Elena.

— A, nu, destul! Îi telefonez chiar acum lui Pasquale, trebuie să înceteze să mai trimită lumea la noi. Da' știu că întinde coarda, lua-l-ar toți dracii!

— Tocmai asta e! Nu domnul Pasquale a trimis-o, ci domnul Jose.

— Jose?

— Cel puțin așa a spus doamna aceea. A zis: „Am o scrisoare de la domnul Jose Giudice pentru principesă".

Jose! Chiar dacă în seara aceea de demult citisem în surâsul cu care își lua bun-rămas că nu ne vom mai vedea, l-am căutat mereu în călătoriile mele, făcând adesea ocoluri de kilometri și kilometri la fiecare veste despre el pe care reușeam s-o aflu. La Basel, în încăperea aceea prăfuită, plină de ziare, mirosind a plumb și a petrol, dominată de zgomotul rotativei:

„Directorul e plecat, doamnă. Veniți tocmai din Italia? Regret, dar avem ordinul de a comunica străinilor… Îmi pare rău, doamnă!"

La Paris, în frizeria tovarășului Reggiani din Padova:

„A, tu ești faimoasa principesă? Vasăzică e adevărat! Și când te gândești că nu voiam să credem! Scuză-mă, tovarășă, dar cine mai crede azi în principese siciliene? Ai mare ghinion, a plecat acum o săptămână. Unde? Asta-i bună, cu Jose nu se știe niciodată pe unde umblă!"

— Nici scrisoarea nu vrei s-o citești, Modesta?

— A, ba da, Stella, da.

În plicul pe care îl deschid, doar câteva rânduri: „Prietenă dragă, ți-o recomand pe cvasi-sora mea Joyce. A suferit mult la pierderea părinților ei, o să-ți spună ea totul. Ai grijă de ea, prietenă dragă. Sigur de înțelegerea ta, te rog să accepți afecțiunea și recunoștința fraternului tău prieten. Jose“.

— Iartă-mă, Mody, văd că ai căzut pe gânduri. Poate n-ar trebui să întreb, dar e chiar scrisul domnului Jose?

— Da, Stella, da.

— Sigur, acum, eu n-ar trebui…

— Ce n-ar trebui, Stella?

— Doamna aceea e cam ciudată, e curioasă rău!

— În ce sens?

— Știu și eu? E ciudată, numai dacă te uiți la ea te și zăpăcești. Nu prea știu cum să spun… O, Doamne, uite-o! Privește acolo! Zilele astea face mereu așa, e ca ceasul. Toată ziua stă închisă în odaie și, pe urmă, la ora asta, iese să se plimbe la umbră.

— Strig-o!

— O, nu, Mody, uită-te bine la ea!

— Ei? Ce anume e ciudat, Stella? Știi doar că nu suport prejudecățile. De câte ori să-ți spun? E doar mult mai înaltă decât femeile de pe aici. Poate de asta de minunezi tu?

29 Închisoare din Palermo.

59.

Oare compleul acela gris perle, cu minuscule dungi albe, înviorat de o elegantă cravată albă de mătase, o intimidase așa pe Stella? Sau pălăria stil Robin Hood, care, de la distanță, îi ascundea ochii și expresia feței?

— Pălăria mai treacă-meargă, Modesta, dar poartă pantaloni!

La umbra borului moale de fetru maro, ochii ei — doi ochi mari, migdalați — alunecau către întunericul tâmplelor. Nu zâmbeau deloc ochii aceia, nici în timp ce înainta spre mine, nici când femeia i-a luat locul Stellei, care, nebăgată în seamă, a șters-o de acolo la iuțeală. Într-o fracțiune de secundă, parcă mi s-ar fi materializat dinainte un obiect prețios din saloanele acelea pariziene, unde, între o băutură și alta, refugiații noștri etalau o amărăciune reținută și politicoasă sub privirile încântate ale unor doamne bucuroase de a fi descoperit în sfârșit ceva care să le abată atenția de la plictiseala lor perenă… Încerc să înțeleg sunetul pe care, nu încape îndoială, îl produc buzele acelea, dar nu reușesc să percep altceva decât mișcarea lor lentă, elegant reținută. Ori vorbește ea foarte încet, ori o furtună din depărtări deranjează firul imaginar, ce poartă până la mine glasul tremurător al Bambolinei, cu răsuflarea întretăiată din pricina noutății de a avea telefon… „Ești la Roma! Vai, zia, nu-mi vine să cred că te aud de la așa depărtare! E un miracol! Aproape că mă sperie. Lângă mine sunt Jacopo și 'Ntoni, care mă tot trag, vor să vorbească și ei cu tine. Întoarce-te, întoarce-te repede, ne plictisim fără tine!“ În curând, peste zece, douăzeci de ani… cu siguranță, și chipul celui aflat la mii de kilometri distanță se va vedea pe un mic ecran de pe noptieră, așezat între o scrumieră și o veioză… Pământul se tot micșora, ca strâns în pumn, în timp ce mireasma acrișoară și dulce a tutunului turcesc estompa masa mare de lemn negeluit și strălucirea de aramă a cratițelor frecate de Stella, care acum fugea. Aș fi putut fugi și eu pe urmele ei și uita de salonul acela plin ochi de femeiuști dezgolite, care, cu mișcări lenețe ale brațelor dolofane, potriveau abajururi în culori închise și sclipitoare sau, încrucișându-și gambele lungi și zvelte ca ale adolescenților, ascultau răpite și adânc mișcate nefericirile patriei noastre martire, în relatarea glasului melancolic al vreunui palid Jacopo Ortis…

„Dar cine naiba te-a dus acolo? Cine pune piciorul în locuri din astea? Doar câte un păduche de fals antifascist, lacheu al burgheziei. Ai dreptate, se joacă, fac pe eroii fără să înfrunte vreun pericol. Dar nu te lăsa înșelată, Modesta, rezistența antifascistă există! E aici, în fabrici, în frizeriile și brutăriile noastre! Să-ți spună tovarășul Reggiani.“

Puteam să dau fuga la tovarășul Reggiani, dar ar fi fost în zadar, nu aveam să-l mai văd pe Jose. În schimb, Jose îmi spunea să-i răspund acelei femei, în ciuda faptului că țigările ei scoteau un miros năucitor. În scrumiera improvizată de Stella dintr-o farfurioară, zăceau trei mucuri albe, cu dungă de aur. Și degetele ei lungi pipăiau deja altă țigară, încet, aproape cu recunoștință. Dar cum o chema oare? Scrisoarea de la Jacopo, lăsată pe masă, conținea numele său, dar n-ar fi fost politicos s-o deschid în fața ei.

— Sunteți exact cum v-a descris Jose, principesă. Și văd acum că făcut-o spre binele meu. Prevăzător totdeauna, Jose!

— Spre binele dumneavoastră?

— Un avertisment concis, dar extraordinar de folositor pentru mine: „Să nu faci caz de bruștele absențe ale Modestei, Joyce, că riști să aluneci în lacul acela de indiferență, pe care, când nici nu te aștepți, micuța noastră principesă reușește să-l aducă între ea și cel care îi vorbește“. Scuzați-mă dacă insist, principesă, dar nu mi-ați răspuns și asta mă azvârle într-o angoasă insuportabilă. Oare credeți că ar fi imposibil de găsit un transport spre America de Sud, cum s-a făcut acum doi ani pentru tovarășul Alessandro Giudice? Vă gândiți poate că de acum…

— Dacă a fost posibil o dată, va fi și a doua oară, nu vă temeți! Cu condiția să dispunem de mult aur. Atunci eu am fost în măsură să-i vin în ajutor lui Alessandro, acum însă mi-e imposibil, totul se duce de râpă aici și sunt silită să fiu precaută.

— A, dacă de asta e vorba, cu mine lucrurile stau altfel. Alessandro e sărac și a venit în Italia în misiune. În ceea ce mă privește, sunt un caz mai puțin exemplar: sunt bogată, iar venirea mea în Italia a fost doar o alegere emoțională și, ca atare, greșită.

— Dacă avem aur, e ca și făcută treaba! Mai rămâne doar să așteptăm un vapor care să ne convină.

— O să dureze mult? Stau ca pe ghimpi și, cu toate că vă apreciez discreția, principesă, sentimentul de vinovăție, care e enorm, vă rog să mă credeți, mă silește să-mi clarific poziția: mi-am făcut iluzii, în

ciuda avertismentelor lui Jose, că voi putea să trec neobservată. Faptul că nu am antecedente politice în Italia… Să vă explic: locuiesc la Paris și abia de doi ani am intrat în Partid. Mi-am făcut iluzia că pot să vin la căpătâiul surorii mele aflate pe moarte. Și, desigur, aș fi plecat imediat înapoi, cum îmi recomandase Jose, însă moartea lui Joland… Scuzați-mă, nu-mi stă în obicei să vorbesc despre mine, dar trebuie s-o fac, să mă justific în fața dumneavoastră, din moment ce, vreți, nu vreți, vă pun în pericol prin prezența mea aici.

— Calmați-vă, Joyce! După cum știe și Jose, că nu întâmplător v-a îndreptat încoace, aici, în Sicilia, totul e mai puțin grav.

— Asta nu înseamnă că n-ar fi trebuit să dispar imediat după ce a murit Joland. Dar faptul că a trebuit să asist la moartea ei sfâșietoare, revelația că, în acel ultim an, fusese nevoită să rabde boala și singurătatea… Ori poate… nu știu… totul m-a prins ca într-o menghină și vreme de trei luni am fost ca nebună de durere și de remușcare, nu mai raționam! Abia vestea că eram căutată m-a dezmeticit și teama de propria-mi slăbiciune. Am realizat că, dacă mă prindeau, n-aș fi rezistat la metodele lor. Și, din păcate, am cunoștință de multe nume și acțiuni. Am reușit să fac să-mi piardă urma OVRA, dar numai de frică, vă spun sincer. Numai acestui sentiment îi datorez ieșirea dintr-o stare de prostrație, care era cât pe-aci să mă ducă la pierzanie, implicând multe persoane de valoare.

— Dar frica, spaima, pe care păreți s-o disprețuiți, Joyce, conține și germenii curajului.

— Ideea asta a dumneavoastră, deși nu mă convinge, are puterea de a mă liniști, principesă. Vă sunt recunoscătoare.

— N-am spus-o ca să vă liniștesc, n-am vocația consolării. Numai că nu cred în eroi.

— Exact cum mi-a spus și Jose.

Umbra și borul pălăriei sunt pe punctul de a se contopi, când, deodată, buzele i se deschid într-un zâmbet neașteptat, care însuflețește întunericul borului, al ochilor, al umbrelor din jur. Avea dreptate Stella: femeia aceea te zăpăcea. Trebuia să fi fugit după Stella și să evit vocea profundă, plină de pauze calde, subliniate de lungi priviri distante, care mă făceau să-mi văd stângăcia gesturilor și a modului de exprimare. Când a rostit din nou: „Dumneavoastră credeți, principesă…“, stridența pe care o dobândea acel titlu în fața eleganței sale m-a zguduit așa de rău că, proptindu-mă de scaun, m-am auzit

rostind cu glasul meu ascuțit:

— Pentru numele lui Dumnezeu, Joyce, nu-mi mai spune așa! Cu greu suport să mi se adreseze cu titlul ăsta și avocații ori banca.

— Vă înțeleg… Și mie, când vorbea Jose despre dumneavoastră, mi se părea că sună fals. Dar, cum spune Jose: „La ea, titlul ăsta își pierde nuanța odioasă pe care au dat-o acestui cuvânt uzanțele și tradiția și dezgroapă tot fabulosul copilăriei“.

Oare mă lua peste picior? Sau, influențată de perspectiva lui Jose — brusc, am simțit că o urăsc pentru puterea pe care se vedea că o are asupra ei —, nu băga de seamă hainele mele șleampete, claia mea neîngrijită de păr, vocea detestabilă? Am ațintit-o dinadins cu o privire încărcată de ură. Nu, nu mă lua peste picior, dar mă studia ca pe o jucărie neobișnuită.

Toată numai ură față de ea și de Jose, nu i-am răspuns nimic. M-am ridicat și am salutat-o din cap, fără să surâd cu zâmbetul acela tâmp, pe care îl simțeam de câteva ceasuri plimbându-mi-se pe buze. „Te-aș sfătui să zâmbești mai puțin, Mody. Ai un zâmbet foarte frumos, dar, când exagerezi și azvârli în jur zâmbete cu ghiotura, îți iese la iveală originea plebee. Fii atentă!“

— Adevărat, Modesta, și eu am simțit la fel. Din prima zi am avut impresia că ne cunoaștem dintotdeauna.

Îmi spunea pentru prima oară „Modesta“ și, rostit de ea, numele acela urât mi s-a părut aproape frumos. Ehei, Carmine dragă, ți-am urmat sfatul de a fugi de un chip întorcând capul sau evitând să mai trec pe vreo străduță unde o fereastră întredeschisă evocă umbre ispititoare. La Palermo izbutisem să fug de trandafirii aceia persistenți de la hotel, care în fiecare dimineață își înălțau din nou cântecul rubiniu spre soare. La Paris, cu Michel, cel cu ochii de smarald, n-a fost greu deloc să-mi devansez cu câteva zile plecarea. Iar acum ar fi fost de-ajuns să-i dau biletul adus de Pietro, care zăcea la mine pe birou, cu un nume de vapor și o dată înscrise pe el: ar fi amuțit vocea aceea care, în toate după-amiezile, umplea casa de povești, descrieri de peisaje, istorisiri și mai înflăcărate decât aventurile Sfintei Agata și ale Sfintei Rosalia. Dar cum să întrerupi descrierea acelei vile albe din lemn traforat ca o broderie, care se oglindea în amurg, la întoarcerea din lungile plimbări cu barca, imensă și orbitoare, pe apa plumburie a Bosforului?

— Nazim, ca să ne sperie, ne șoptea că era fantoma casei noastre, care

ieșea la ceasul acela din mare ca să salute soarele ce murea.

Nu, n-o să-i dea lui Pietro confirmarea. Poate mai târziu, la următorul vas.

— Te văd pe gânduri, Modesta, te plictisesc oare cu poveștile mele din copilărie?

Oricum, nici ea nu mai cere să plece. Nici pe Stella n-a mai rugat-o. Și, fără să mai aștepte răspuns, adaugă:

— E curios, Modesta, dar de când stau aici — nu știu dacă datorită casei ăsteia, seninătății dumitale ori a bunăvoinței pe care mi-o arată Stella —, mi-a dispărut orice urmă de angoasă. Mi-e cam rușine, dar aici mă simt la fel de bine ca pe vremuri, cu Nazim, acolo unde era casa copilăriei noastre.

Vedeți? Nici ea nu mai vrea să plece și rup în minte biletul de la Pietro cu numele vasului, al comandantului și tot restul.

— Ei, da, fericită ca atunci! Poate că, vorbind cu dumneata, încep să înțeleg și de ce. Nu am mai fost niciodată în Sicilia și nu-mi puteam imagina.

— Ce anume, Joyce?

— Cât de mult seamănă țara voastră cu a mea. Lumina, fețele aspre ale țăranilor, fantomele!

— Fantomele?

— Da, fiecare ulicioară, fiecare palat, probabil că se datorează barocului vostru auster și candid, chiar dacă poate să pară un nonsens, poate fântânilor voastre, melodiilor vechi, nu știu, totul recheamă fantome și glasuri cunoscute. De multe ori, în timp ce mă plimb, am senzația limpede că aud chemarea muezinului și mă pomenesc ridicând ochii în căutarea acelui strigăt de piatră ațintit împotriva cerului, care, pentru credincioșii din Turcia, e minaretul. Pentru mine nu sunt decât țipete pietrificate de spaimă dinaintea cerului nemilos, care strivește de pământ sufletul cuprins de teamă… Ce mult mi-ar plăcea, Modesta, să luăm vaporul și să-ți fac cunoștință cu Anatolia!

Vedeți? A pronunțat și cuvântul „vapor“, dar fără să facă nici cea mai mică aluzie la Sfântul Ioan Botezătorul, care sâmbătă în zori, după cum îi spusesem în treacăt, pornește către America de Sud.

— Să poți vedea şi dumneata Istanbulul, să ți-l arăt! Dă-mi voie să visez, Modesta, n-am mai visat de multă vreme și de vină sunt numai arborii voștri, cerul vostru, lumina voastră. Douăzeci de zile la Istanbul, cu un salt până la Edirne, unde sunt cele mai frumoase moschei din Turcia. Și, pe urmă, la drum luni de zile prin inima aspră și prozaică a podișului anatolian. Anatolia! Ținut fără sentimentalisme. Istanbulul? Nu, ca toate capitalele, și el trădează adevărata esență a țării pe care o reprezintă. Capitalele — abia acum înțeleg ce-mi spunea Nazim — sunt condamnate la o viață diferită, care le înstrăinează — se poate spune așa? — de câmpiile, de munții și de râurile țării lor. Poate că de asta Atatürk, după revoluția din ’23, a declarat capitală Ankara… poate. N-am vorbit niciodată despre asta cu Nazim, iar acum e prea târziu. Tot intră și iese din groaznicele închisori turcești, la fel ca toți tovarășii, de altfel. N-o să putem lua vaporul spre Istanbul, Modesta. Cel puțin eu, exilată nu numai din Italia, ci și din a doua mea patrie!

Glasul i se stinge odată cu lumina amurgului într-o tristețe care mă face să plâng cum plânge seara Bambù, ascultând poveștile triste și duioase spuse de Stella. Dar, la fel ca Bambù, decid să dorm un pic și, în somn, să schimb soarta dureroasă eroului meu Giufà-Joyce… La fel ca Bambù mă voi duce chiar eu în pădure să redobândesc pielea de vulpe pe care niște oameni răi i-au furat-o lui Giufà, când s-a întins să tragă și el un pui de somn. Fără pielea de vulpe sub care se face nevăzut în pădure, Giufà nu mai poate să facă rost de mâncare, să vâneze mușteleț, țânțarii și viermișorii cu care se hrănește.

— Bambù are două vieți, mamă, una ziua și una noaptea. De asta fac totdeauna ce vrea ea… Să știi tu câte mai face ea noaptea! Rezolvă toate problemele. Așa și trebuie, să comande ea. Eu noaptea dorm! Dacă n-ar fi ea, m-aș uita toată vremea la poze sau aș citi. Nu-mi dă prin minte nimic altceva, niciun joc. Dar ea, te și miri câte îi mai pot trece prin cap!

Are dreptate Jacopo. Bambolina e leită mama ei. Cine poate ști ce crede Cavallina despre această Mela, care cântă la pian toate piesele pe care i le cântam eu la Carmelo? E grozavă fata asta! A fost de ajuns să zic față de Stella că a cântat bine și tușeul ei s-a făcut, de la o zi la alta, mai sigur și mai puternic. Ce-ar trebui să fac, Beatrice, s-o trimit înapoi la vreun internat? De acum e timpul să facem economie, are dreptate avocatul Santangelo.

— Și tu, Modesta, dai dreptate bunului-simț al unui burghez bătrân? Mă mir de tine!

Prefăcându-se indignată, Cavallina mă îmbrățișează pe la spate și îmi susură la ureche:

— Avem podurile și coridoarele pline de tablouri ale unchiului Jacopo. Știi că valorează o avere, Mody? De asta le-am pus eu deoparte atunci.

— Știu, Cavallina, știu, numai că trebuie duse în străinătate și e nevoie de cineva priceput, rafinat și oarecare totodată. Un expert. Unde l-am putea găsi? Găsiți-mi pe cineva, avvocato!

— Dar asta e contrabandă, Modesta! Nu înțeleg de ce riști să dai de necazuri cu legea, când există toate proprietățile lăsate de Carlo pentru Ida.

— Nu, de banii pentru Bambolina nu ne atingem! O femeie fără bani e o femeie pierdută!

— Dar de ce mama dracului? Doar și ea, mi se pare, a contribuit şi mai contribuie la a-ți mânca ție banii, nu-i așa? Și pe urmă, de ce stai cu grijă? Ida e un boboc de fată, o să facă un mariaj bun!

— Ei, nu! N-o să se mărite ea în felul ăsta, dragul meu liberal îmbătrânit!

— O să muncească, atunci! Parcă tu susțineai de zor că femeia trebuie să muncească, nu?

— Înainte, dragul meu, înainte, când se credea că revoluția bate la ușă, dar, la cum stau azi lucrurile, nu! Bambolina o să muncească numai dacă o să vrea ea.

— A, bun. Asta e o noutate. E ideea vreunui anarhist pe care îl oploșești acasă la tine? Vrei să ajungă o femeie leneșă, să trândăvească?

— Ia-o cum vrei, Bambolina o să fie leneșă și o să trândăvească!

— În orice caz, nu te pot ajuta, găsește-ți singură omul!

Un expert! Trebuie să fie priceput! Sau să mă duc chiar eu? O aventură ca oricare alta. Dar mai întâi va trebui să mă informez despre tehnica acestei contrabande… Tehnica… Artele… Tehnica pianului, a contrabandei, a adormitului… Dacă nu revin la tehnica numărării — nu a oilor, se înțelege —, a numărării viziunilor frumoase de peste zi: nori la apus, valuri înspumate, care se sparg de

stânci… Expresii pe chipul lor… Stella, Bambolina… Ce de gesturi bizare mai face și Bambolina! Iar Stella, care își ridică părul în vârful capului de căldură, imitându-și, fără s-o știe, surorile de pe monedele siracuzane. Și monedele alea… Ba chiar numai monedele alea valorează o avere.

60.

Nu m-am mirat atunci când, de cum am deschis ochii, Stella m-a anunțat că dormisem aproape două zile la rând, la fel cum nu se mai miră nici ea.

— Dar e un noroc, Modesta, un noroc! La ce te superi așa? Doar zicea și Carlo că somnu' ăsta îți face bine. Ce spaimă am tras prima oară! Mi-era să nu mori de nemâncare! Da' el zâmbea… Știi ce-mi zicea el mie când mă speriam de lucruri noi? Zicea așa: „Ehei, ignoranța, Stella, ignoranța!" Ce mare dreptate avea! Ah, uitam de doamna Joyce… chiar acum m-a întrebat dacă poate să vină la tine.

— Doamna Joyce?

— Da, acum m-am lămurit eu. E măritată și văduvă, ea mi-a spus. Și mi-a mai spus că nu poartă mereu verigheta fiindcă își amintește, când se uită la ea, de durerea… Of, sărăcuța, ce frumos mai vorbește! Ca din carte, nu alta! Și nu e așa cum ni s-a părut, nu e antipatică, Mody! Zilele astea a venit să-și bea cafeaua în bucătărie, cum faci tu… și știi ce mi-a spus? „Te superi dacă îi fur un pic locul Modestei, Stella?" Numai dacă și-ar scoate și ea pălăria aia! De ce o fi ținând-o mereu pe cap? Vai, știi ce-a zis Bambù? Că poate o fi cheală!… O, Doamne! Și Bambù, care mă așteaptă… Mă duc… Atunci, o las să vină ori nu?

Și eu, care mă chinuisem săptămâni în șir să găsesc un pretext ca s-o fac să urce la mine. O lăsam acum pe Stella să plece fără să profit de acea ocazie unică? Agățându-mă de cuvertură, aproape că am strigat în direcția ușii care se închidea.

— Nu, Stella, spune-i să urce, să nu se supere.

Mă auzise oare Stella sau nu? Mai aveam timp să mă duc în baie, măcar să mă spăl pe dinți și să mă pieptăn. Deodată, am realizat în ce situație mă găseam. Stella reușise să mă bage în pat, să-mi scoată fusta și tot ce mă mai strângea, cum recomandase Carlo. Dar de două zile stăteam cu puloverul acela sub plapumă… Trecându-mi mâinile prin păr, am constatat că e asudat și lipicios. Arătam deja oribil și când eram proaspăt spălată, într-un pulover curat, închipuiți-vă numai ce priveliște trebuie să fi oferit după două zile de stat la pat. Aproape că

m-am rugat zeilor ca Stella să nu mă fi auzit. Dar Stella avea auzul foarte fin și deja vedeam cum se deschide ușa. Atât mi-a fost! Mi-am tras până la gât cuvertura, ca să mă vadă cât mai puțin, și am închis ochii. În întuneric, „glasul“, de acum așa numeam în sinea mea singura voce demnă de acel nume, a răsunat cald peste jalnicul meu trup.

— O, Doamne, Stella! A adormit la loc! Dumneata ești sigură, Stella, că nu e nimic rău în acest somn prelungit? I se întâmplă des? Mă îngrijorează.

— Nu, nu doarme, așa-i place ei să facă. Din două una, ori se învârte ca un titirez și își face toată ziulica de lucru Mody a mea, ori stă așa, făcută covrig… Fiți bună și așteptați, luați loc. A, las aici tava.

„Glasul“ era îngrijorat pentru mine. Descoperirea a făcut să-mi piară de tot foamea. Și eu, care nu eram demnă de ea, șleampătă și murdară, cu puloverul acela urât și cu unghiile prost tăiate! De îndată ce Stella a ieșit din încăpere, am deschis ochii s-o văd. O privesc de parcă n-aș mai fi văzut-o de ani de zile. Numai că, exact așa cum se întâmplă după o absență prea îndelungată, dorința de a vedea un chip iubit devine atât de puternică, încât te orbește; iar eu, orbită acum, o privesc țintă, dar n-o văd.

Fumează oare? Mâinile albe se ridică lent din ceața unui giulgiu. Nu, nu se ridică, par mai degrabă așezate pe o pernă de catifea. Mâini plăpânde și mari, cu unghii perfecte, ca cele de la statuia unei sfinte. Cum naiba o chema pe sfânta aia? Agata? Nu! Ei îi tăiaseră sânii, nu mâinile. Cu toate astea, maica Leonora îmi povestise de atâtea ori aventura acelor mâini transparente și tari, atât de tari că rezistaseră la toate torturile fără să le fie afectate articulațiile, fără ca unghiile să se rupă. Ale mele, care strângeau cuvertura, erau cu siguranță murdare…

— Am făcut rău să insist pe lângă Stella. Văd că te deranjez, Modesta, scuză-mă, te rog, eram puțin tristă. Ne vedem mai târziu.

Pernuța de catifea se punea în mișcare sub privirile mele… Doi harapi negri, mai negri ca iadul, o ridicau s-o ducă Marelui Han, mai negru decât toți slujitorii lui, care, cu labele lui mari, de culoarea catranului, avea să masacreze acele degete caste.

Uitând de unghiile mele murdare, m-am repezit să apuc pernuța.

— Vai, Modesta! Dumneata te simți rău și nu vrei să spui. Te temi să n-o sperii pe Stella? Dar dacă îți face bine să te agăți de fusta mea, nu plec, stai liniștită! Însă, scuză-mă că insist, eu aș chema un medic.

Dar ce tot spunea ea acolo? Așa o prostie nu mai auzisem. Când s-a mai auzit ca medicii să-i fie de ajutor unui îndrăgostit? Și Mimmo zicea că nu e leac pentru bolești vătămătoare, căreia, ca să nu se înspăimânte lumea, i se spune iubire. O auzeam pe Mela, care exersa bașii în sus și în jos pe claviatura pianului. Puritatea disciplinată a acelor note și un hohot de râs adânc și frivol al „glasului“ au destrămat ceața din fața ochilor mei. Și am văzut-o. Ce proastă mai era și Stella! Nu numai că nu era cheală, cu toate că i-ar fi stat nespus de bine, dar mai și râdea dându-și la o parte de pe frunte o masă moale de păr negru. Uite, deci, care era motivul: „glasul“ avea părul mai frumos și mai negru decât Stella, iar Stella era geloasă.

— Dar sigur, sigur, rămân aici, Modesta!

Acum că am auzit-o glumind, mi-a mai venit inima la loc. Câtă dreptate are! Niciun medic, nicio știință nu dispun de mijloace pentru a trata acea maladie îngrozitoare, căreia proștii, vorba ei, îi spun iubire.

Nu numai pe părul ei e geloasă Stella, ci și pentru că, fără pantaloni, se văd două gambe suple și șlefuite, care se termină cu două glezne atât de subțiri, că par din sticlă. Am dat drumul fustei și mă pregăteam s-o apuc de una dintre ele, ca să văd dacă e ori nu de sticlă, când invidioasa de Stella a intrat, aducându-mă înapoi la realitate. Era invidioasă, dar ținea la mine. Și vorbele alea rostite de ea: „Doamnele doresc să aduc aici cafeaua?“, m-au scutit să mai fac altă prostie.

Dovada că așa era a fost că, după ce mi-am venit în fire datorită ceșcuței calde, pe care o țineam între palme, pe marginea buzelor lui Joyce, redevenită serioasă, am zărit un surâs tandru și plin de compasiune, pe care nu-l mai văzusem vreodată. De parcă n-ar fi fost de ajuns acel surâs nou, a adăugat:

— Te rog să mă ierți, Modesta, dar, de când te-am cunoscut pe dumneata mă tot roade o curiozitate indiscretă, care mă împinge să te întreb ceva. E numai vina lui Jose, cu incapacitatea lui de a sesiza latura reală a unei persoane, a unei țări, a unui obiect. Totul devine abstracție povestit de Jose. Ca să-ți dau un singur exemplu: îl întrebi despre o anumită persoană care l-a impresionat cum are părul, ce culoare îi sunt ochii. Iar el, de colo: „De unde vrei să știu? Nu mă interesează amănuntele astea inutile. Ți-am spus doar că e frumoasă și inteligentă, nu-ți ajunge? Numai după bârfe umbli!“ Așa mi-a vorbit și despre dumneata, numai de putere, de inteligență. Și mă așteptam să văd o femeie, dacă nu bătrână, măcar foarte adultă, nu o fetișcană. Scuză-mă, Modesta, dar câți ani ai dumneata?

Mă simțeam rușinată peste măsură. Era limpede acum: nu făcusem decât gafe. Mi-am auzit glasul — ori poate era glasul lui Carlo? — nesigur, pierdut:

— Sunt născută pe întâi ianuarie o mie nouă sute. E ușor de făcut socoteala, cum îmi spuneau mereu la mânăstire.

Nu i-a trebuit mai mult lui Joyce ca să exclame, cu ochii holbați și uluiți, de parcă s-ar fi aflat dinaintea unui pitic ori a „femeii cu barbă“:

— Ei, nu, Modesta! Glumești! Mă bucur, fiindcă, dacă ai chef de glumă, înseamnă că nu te simți rău. Dar nu e posibil să ai dumneata treizeci și trei de ani!

Rușinea îmi pierise — nu eram Carlo, care nu se supăra și îi lăsa pe toți să-l persifleze pentru absurditatea de a avea douăzeci și nouă de ani arătând cel mult de nouăsprezece. Nu, nu eram Carlo și, iritată, am insistat:

— Nu glumesc deloc, am treizeci și trei de ani și nu glumesc!

— Dar e imposibil, nu arăți a mai mult de douăzeci! Și, când te încrunți ca acum, cel mult douăzeci și cinci.

Din fericire, a trecut direct de la mirare la relatarea celor spuse de Jose despre mine și la precizarea, ca totdeauna atunci când vorbea, unui lucru pentru ea de extremă importanță, care forma în jurul capului meu o aureolă. Din fericire! Deoarece nu izbuteam s-o fac să tacă pe Modesta cea de opt ani, pe care „glasul“ o resuscita înăuntrul meu și care acum — dar ce făcea oare copila aceea? —, acum începea să plângă, umilită că nu e destul de mare pentru Tuzzu, care, de când se apucase de fumat, se făcuse mai înalt și mai plin de ifose. Încerc s-o calmez pe Modesta, dar ea continuă să plângă, cum face Bambù — fac toți la fel, ’sti picciriddi — când Prando al ei o părăsește ca să se ducă să pedaleze cu prietenii lui.

„Nu plâng că pleacă, Stella, plâng fiindcă, de când i-a luat mama bicicletă de curse, și când stă aici nu mai dă doi bani pe mine.“

„Dar te iubește, Bambolina, mereu spune așa Prando.“

„Poate, dar nu la fel cât îl iubesc eu pe el.“

„Și ce dacă? Ce, parcă suntem la băcănie, să cântărim zahărul și cafeaua? Știi ce i-a răspuns Jacopo neroadei ăleia de bucătărese care îl

zădăra că tu, tocmai tu, îl iubești mai mult pe Prando decât pe el?“

„Nu, nu știu. Ce i-a zis?“

„A zis așa: «Important e cât de tare o iubesc eu pe Bambolina. Să mă lași tu în pace!». ’Sti picciriddi din ziua de azi, Modesta, te sperie, nu alta, să-i auzi cum vorbesc! Parc-ar fi oameni mari!“

„Și Bambolina ce-a făcut, Stella?“

„S-a potolit pe loc și s-a dus după Jacopo.“

Jacopo avea dreptate, acum nici Modesta nu mai plânge. A decis să se bucure de iubirea ei pentru femeia aceea, chiar dacă știe că ea n-o s-o poată iubi niciodată, fascinată cum e de amicul ei Nazim, de un anume Silone, scriitor și mare antifascist, de Jose… Numai despre el vorbește. Să fie oare îndrăgostită de bărbatul înalt ca o prăjină și cu nasul strâmb?

Mela și-a reluat exercițiul. Fata aia are puterea de a preface clapele mecanice ale pianului în corzi vibrânde de harpă. Joyce râde acum a doua oară, îndepărtându-și o clipă țigareta de la buze.

— Însurat, Jose? Îndrăgostit? El? Detestă cuvintele astea, chiar mai mult decât dumneata și cu mine. Spuneai deunăzi că iubirea e o boală, ei bine, el spune că e un drog mai puternic chiar decât religia. O, Doamne! Mi-aduc aminte ce față iritată a făcut Angelica când el…

— Cine e Angelica?

Dacă gândul la toți bărbații cu care era prietenă mă înnebunea, la numele acela de femeie aproape că am sărit jos din pat. Din fericire, mă ridicasem doar de pe pernă și, ca să-mi justific tresărirea, am aprins iute lumina. Continua să surâdă, dar a întors capul de la conul de lumină care făcea să strălucească orbitor albul cearceafului pentru a privi apusul soarelui. Se ascundea? Ce ascundea oare zicând:

— Dumneata n-o cunoști pe Angelica Balabanoff? Credeam că vă cunoașteți, e o bună prietenă a Mariei Giudice.

— Nu, n-am cunoscut-o. E la fel de frumoasă ca Maria?

— O, nu, mai degrabă urâtă, aș zice, însă foarte interesantă și de o inteligență care te sperie la o femeie, cum spune Jose.

Reconfortată de acel „mai degrabă urâtă“, m-am sprijinit iar de perne.

— Ei, da, mai ales când se înfurie, iar Jose are talentul s-o înfurie totdeauna.

— Cum face?

— Zgândărindu-i bine-cunoscuta ei prudență. Dumneata o cunoști pe Maria și poți înțelege. Sunt femei extraordinare, dar aparțin altei generații, iar Jose, în ziua aceea, după cum povesteam — Doamne, câtă vreme a trecut! —, la o întrebare discretă a Angelicăi, de genul „Ia spune tu, băiete, n-ai nicio noutate pentru mine, care sufăr să te știu mereu singur? Te văd tot mai dezordonat. Cum se poate că n-ai găsit încă o tovarășă care să-ți coasă nasturii?“, el tam-nesam îi răspunde sus și tare: „Lasă, Angelica, nu de nasturii mei ești tu îngrijorată, te îngrijorează aparatul meu viril, care ar putea rugini, ca orice mașină, dacă nu e utilizată“. Iar ea, s-o fi văzut numai, Modesta, fâstâcită și roșie la față ca o puștoaică: „Eu vorbeam de iubire, Jose!“ „Las-o tu baltă cu iubirea, Angelica! Noroc că există prețioasele hetaire, singurele femei adevărate, singurele rebele, singurele care știu să dea și să ceară unui bărbat fără sentimentalisme și mofturi.“ Săracul Jose! Se pune și el cum poate la adăpost, cu simțul umorului, de amorul liber practicat de Angelica sau de amorul legiuit al burgheziei, dar până la urmă tot cade și el în capcană: l-am văzut eu, și încă ce l-am văzut.

Uite-o că spune chiar ea. Chiar dacă ea nu-i împărtășea sentimentele, el era îndrăgostit de ea! Dar cine ar fi putut s-o cunoască pe Joyce fără să se îndrăgostească pe loc de ea?

Pentru prima oară în viață am adormit cu viermele geloziei în cap, care mă ținea trează și în somn, făcându-mă să mă consum până dimineața, când, de bine de rău, puteam să număr orele ce mă mai despărțeau de ea.

61.

Lumina zorilor, pe care o căutasem atâta, bâjbâind prin întuneric, a venit să şlefuiască profilul mobilelor, cărțile unchiului Jacopo care, eliberate de după gratii de sticlă, îşi repetau senine poveştile. De când revenise printre noi, ca să nu-l mai confund pe acel copilaş cu privirea gânditoare, de adult, cu chipul frământat, care mă privea fix din fotografie, începusem și eu să-i spun unchi. Dar carii îmi rodeau mai departe bolțile osoase ale spațiului minții, făcându-mă să tot cobor din pat, să deschid și să închid sertare și geamuri. Te sufocai în încăperea aceea, însă, când am deschis fereastra, am dat de cerul înghețat, compact, fără fisuri și fără nori, cerul compact și strălucind a vară în miezul iernii. Cât mai tânjisem după luciul acela în lungile ierni ale voiajurilor mele în Nord! Nu, nu aveam să plec iarăși. Ea era cea care trebuia să plece, luând cu sine și carii aceia; cu toate că n-am curajul s-o mărturisesc cu voce tare, știu că aceștia au un nume: „gelozie“. L-am rostit, iar cuvântul, căruia până atunci nu-i știam înțelesul, se desprinde o clipă de emoțiile mele și mi se arată, îl văd, îl pot atinge ca pe o vază, un pahar, un obiect pe care poți să-l învârți și să-l examinezi pe toate părțile. Iată de ce e util să rostești lucrurile: carii aceia materializați de vocea mea sunt mai perfizi, mai informi și mai molatici decât toate emoțiile încercate până atunci. Și, lucru pe care nu mi l-aș fi închipuit, erau o emoție carnală, o durere surdă și continuă, ca o împunsătură, ca o durere de dinți… Turcul acela, Nazim, erou al proletariatului, în ciuda nobleței, mereu la închisoare și în mizerie, în ciuda copilăriei de odraslă a unei familii bogate și puternice în vila de pe Bosfor, cu mica lui prietenă Joyce, fiica unui ambasador italian și a unei nobile turcoaice… dat fiind că ține așa mult să fie de neatins, n-are decât să plece! Ea nu știe că, deși am rupt biletul, vasul n-a plecat încă. Să-l chem pe Pietro și să-l pun s-o ducă nici nu e mare lucru.

— Intră, Joyce, e deschis.

— Oh, Modesta! Numai o clipă, am mare nevoie să vorbesc cu dumneata. Trebuie să plec, să mă ierți că insist, dar trebuie să plec! Trebuie să ajung cumva la Paris, la Jose. Tot acest comfort fizic și moral, veselia copiilor dumitale, ce copii minunați!, și chiar ’Ntoni al Stelei, atât de elegant și de inteligent, toate sunt dovada vie a ceea ce noi, marxiștii, știm prea bine: că mediul îl face pe om. Cu încântarea

pe care mi-o trezesc Stella, pinii și marea de aici, eram gata să uit de datoria mea față de Jose și de tovarășii. Până la coșmarul de azi-noapte! Nu-mi iese din minte chipul sfâșiat de durere al lui Jose, care se uită fix la mâna… Nu mi-aș ierta-o niciodată să nu fiu alături de el în acest moment al luptei din interiorul partidului nostru. Silone, Tresso, Leonetti excluși! Intransigența, sectarismul față de socialiști au separat forțele antifasciste și au semănat confuzie, aducând mari servicii capitalismului pe care noi, încă de la Congresul V, din pricina crizei, îl declarasem pe ducă. Câte speranțe pentru cauza noastră, câte cuceriri palpabile nu înfloriseră pentru noi în Europa asta a noastră! Apoi, în numai câțiva ani, totul s-a dus de râpă. Cotitura lui Atatürk, mișcarea spartachistă pulverizată, asasinarea Rosei Luxemburg! Iar acum mic-burghezul ăla de Hitler, de care râdea toată lumea până la puciul de la berărie, ajunge la putere „în mod democratic“, câștigând alegerile. O noapte de iad, Modesta! Ca și cum s-ar fi distrat cineva să-mi proiecteze în vis tot trecutul meu, toți acești aproape patruzeci de ani! Am revăzut în vis bucuria mamei, care îmi tot repeta, îmbrățișându-mă: „Măcar tu vei fi liberă, copila mea! Pentru femeile turce se deschide o eră nouă. Vei vota și vei fi stăpână pe soarta ta“. Iar apoi, într-o clipă, chipul ei de la bătrânețe, slăbit, în exil la Paris și, lângă ea, chipul de martir al… Vai, Modesta, eu trebuie să plec! Pacea și seninătatea din casa asta nu sunt pentru noi, supraviețuitori bătrâni, dezrădăcinați și poate înfrânți. Pentru noi, care, vorba lui Jose, nu ne găsim rațiunea de a fi decât în luptă.

— Joyce, eu aș putea să îți găsesc un vapor, dar numai dacă aș cunoaște adevăratul motiv al acestei dorințe anxioase de plecare. Ai vorbit îndelung despre multe lucruri, dar nu m-ai făcut să înțeleg cine ești dumneata, ca persoană, vreau să zic. Iar acel „noi, bătrânii, care ne găsim rațiunea de a fi doar în luptă“ mă împinge să nu te las să pleci. Te declari bătrână, Joyce, dar ești doar obosită și, iartă-mi impertinența, ți-ai ieșit din minți. Cum aș putea eu să-mi iau răspunderea de a te îmbarca în starea aceasta? Nu mai suntem în ’22 sau în ’24, suntem în ’33. Te-aș lăsa să pleci numai dacă mi-ai spune că te așteaptă cineva care poate să aibă grijă de dumneata.

Pentru întâia oară, Joyce mă privește îndelung drept în ochi. Odată pierdut adăpostul cortinei de vorbe, își lasă capul în jos și își ascunde chipul între brațe. Revărsarea întunecată a părului ei negru zace pe masă, între noi două: e o noapte sclipitoare de vară…

„Din ce e făcută noaptea, Tuzzu?“

„Da’ de unde să știu eu?“

„Dacă mă ridici pe umerii tăi, o ating eu și-ți spun.“

„Hai, s-auzim! Acum că ai atins-o, din ce e făcută?“

— Dacă nu te așteaptă nimeni, Joyce, eu nu te las să pleci.

Oare părul ei îmi primește mângâierea sau e de vină brațul meu, care o împiedică să se miște? Îmi retrag mâna, iar ea își și mișcă umerii eliberați. Mâna mea dezamăgită a rămas la jumătatea mesei.

— Ce mâini frumoase ai dumneata, Modesta, nici nu băgasem de seamă. Nu, las-o așa, mângâierile dumitale mi-au îmbărbătat sufletul ca atunci când eram copil și mă mângâia mama.

Nu mi-am dat seama de lungul parcurs pe care îl făcusem în jurul mesei până când nu m-am trezit că eram așezată lângă ea și nu mi-am văzut și cealaltă mână, înghețată, cum dispare între mâinile ei.

— Și ce mici sunt, văzute de aproape! Ești stranie dumneata, Modesta, uneori pari înaltă, puternică, alteori mică și fragilă, ca acum. Adineauri, când mi-ai spus „Nu te las să pleci“, m-am simțit eliberată, ca în copilărie, când știam că pot să mă bazez pe decizia cuiva mai mare și mai puternic decât mine. A trecut multă vreme de când nu m-am mai putut încrede în cineva. Desigur, tovarășii, Jose, care mi-a fost mereu alături. Dar o prietenă femeie e altceva, iar eu te simt prietenă. N-am avut niciodată o prietenă, Modesta.

Mâinile mele, întoarse la viață într-ale ei, își regăseau puterea și decizia. Am lăsat căldura palmelor ei și, înconjurându-i talia, m-am auzit rostind cu puterea pe care mi-o cerea ea în momentul acela (sau exageram și avea să se tragă deoparte?):

— Prietenă, Joyce, desigur. Trebuie să te încrezi în mine și să te lași în seama mea, să te odihnești.

Ascultându-mi porunca, și-a abandonat capul pe umărul meu.

— Dar Jose, care mă așteaptă? Ce-o să creadă despre mine? Ar trebui să-l anunț, dar cum să fac?

— O să-i scriu eu lui Jose.

— Dar e periculos! Poșta…

— Nu, nu, o să găsesc alt mod să-i trimit o scrisoare.

— Ce pace e aici, Modesta, după atâtea fețe suspicioase, cuvinte spuse

pe jumătate, spaime de câte ori suna telefonul, acolo, la Milano, în casele puținilor prieteni care nu mi-au trântit ușa în nas. A fost îngrozitor! Numai doi dintre atâția tovarăși și prieteni vechi m-au primit… Iar unul doar pentru câteva clipe! N-am să-l uit niciodată, era sâmbătă și el, în cămașă neagră, tremurând, m-a salutat doar o clipă înainte să plece la miting.

— Să nu-i judecăm. Ducele a cucerit pe toată lumea, secondat de elegantul său Arturo Bocchini. Nu trece o zi fără să asiști la traseismul unui amic, al unei cunoștințe. Ori, pur și simplu intrând undeva, să vezi din privirea neabătută a unui băiat de prăvălie că a trecut de cealaltă parte.

— Și aici, în Sicilia, Modesta?

— Da, și aici, chiar dacă mai în liniște decât în Nord.

— Dar ești atât de calmă, de liniștită!

— Nu avem motiv să ne irosim puterile lăsându-ne pradă unor temeri nechibzuite. Ajunge să ne ferim…

— Să ne ferim? Pe mine m-ai suspectat, nu-i așa?

— Desigur, și încă te mai suspectez, pentru că oricine se prezintă azi aici — fie și cu o scrisoare de la un prieten de nădejde — poate fi un trimis al amicului Bocchini.

Nu mi-a răspuns nimic, dar capul i s-a făcut mai greu pe umărul meu. Nu înțelegeam limbajul mut al acelor gesturi. Nimeni nu-mi mai vorbise așa până atunci. Ori femeia aceea, trimisă poate să spioneze, era mai vicleană decât îmi închipuisem, ori abandonul ei era sincer. Ca să pot ieși din tăcerea aceea cu iz de iasomie, am strâns-o lângă mine, silind-o să spună ceva sau să se îndepărteze.

— Dumneata nu mi-ai vorbit niciodată de Carlo, Modesta.

— Dumneata nu mi-ai cerut-o niciodată, Joyce.

— Jose mi-a spus să am grijă să nu-ți redeschid răni dureroase. Mi-a spus ce mult ai suferit la moartea lui Carlo. S-a mai aflat ceva despre asasini?

— Jose avea dreptate, e prea amar pentru mine ca să pot vorbi de asta.

— Tot mă mai bănuiești, Modesta?

— Dar n-au trecut decât câteva secunde, Joyce, de ce n-ar mai trebui să am bănuieli?

— Iartă-mă dacă insist, dar mi-ai arătat încă din primul moment atâta simpatie pe care nu reușesc s-o pricep, încât abia acum îmi dau seama că nu ai lăsat să-ți scape un singur nume în conversațiile noastre.

— Și nici n-o să-mi scape vreun nume, fii pe pace. În felul acesta, dacă ești spioană, dumneata vei pleca de aici cu singura „descoperire“ că aș putea fi antifascistă, întrucât ți-am oferit azil și nu ai văzut aici, în casă, nici portretul Ducelui, nici pe cel al Regelui, iar copiii mei nu merg la mitingurile de sâmbătă și nu poartă uniforma fascistă. Dar aceste lucruri sunt cunoscute tuturor în Catania, după cum e cunoscut că sunt extravagantă și poate și ușor țicnită. E o prerogativă a celor din familia Brandiforti.

— Și, în ciuda acestei bănuieli, mă ții de mijloc și îmi mângâi părul ca o soră.

Râsul ei prelung și profund a măturat mirosul de iasomie ca un vânt iscat din senin. Nu, nu era vântul. Se ridicase, iar amprenta caldă a mijlocului ei îmi rămăsese în brațe și mă buimăcea. M-am ridicat și eu, dar fără să mă apropii. Cum râdea și se îndrepta spre fereastră, Joyce devenea din nou înaltă, austeră, intangibilă.

— Stând lângă dumneata, Modesta, îmi regăsesc voioșia pe care o credeam pierdută pe veci. Și spioanele pot avea o soră! Ce titlu frumos de roman! Jose mi-a spus că scrii.

— Da, dar nu legat de politică. Îmi pare rău să-ți răpesc orice speranță, dar nici acolo nu vei găsi nimic, niciun singur nume. Mai bine zis, vei găsi multe lucruri obscure, care nu vor face decât să-mi confirme bizareria.

— Cum ar fi stilul dumitale de viață, nu? Într-adevăr, ce-ar fi oare de spus? Nu se pune masa nici la prânz, nici la cină, toți vin și pleacă după cum au chef. Copii bogați și nobili siliți să se servească singuri, uneori chiar siliți să facă ei de mâncare dacă, din capriciu ori din alte motive, decid să mănânce în afara orarului bucătăresei… Și fata aceea, Mela, cu chip de pasăre, slabă ca un băţ, numai ochii de ea, în preajma unei mici domnişoare aşa de elegante ca Bambù a voastră, studiind pe cheltuiala dumitale cu cei mai buni pianiști de concert. Ah, Modesta, pe lângă voioșie, m-a mai apucat și o foame de zile mari!

— Foame de informații sau de mâncare?

— Foame, foame cum n-am mai simțit de ani de zile! Lasă azi baltă lucrul și hai să mâncăm împreună, Modesta, te rog! Ah, uite ce spectacol extraordinar! Uite cum avansează furtuna!

— E Tropea[30], care își urlă furia, Tropea, cu pletele ei zburlite, din care picură sânge și ploaie!

Trebuia să închidem bine fereastra, dacă nu, furtuna ar fi deschis-o larg și nimeni nu ne-ar mai fi putut salva de ploaia care se apropia, îmbrâncită de soare: foc și apă secerau acum pinii, decapitând păsări și flori. În ultimul moment, împingând din tot trupul, am reușit cu greu să închid obloanele, geamurile, draperiile. Rămăsesem pe întuneric, dar afară o femeie înfuriată bătea cu pumnii și cu unghiile, încercând să intre.

— Ce puternică ești, Modesta! Mă uimești mereu.

— Se vede că sunt făcută să uimesc lumea, vorba asta mă urmărește de când mă știu. Nu te mai minuna, te rog, și aprinde lumina.

— Vai, Modesta, privește candelabrul: se zgâlțâie toată casa!

— Trece repede furia zeiței Tropea, până fumezi o țigară. De ce nu fumezi?

— E îngrozitor… Cum ai spus, ai zice că sunt urlete de nebună.

— Sunt arborii și marea, care răspund la urletele ei, poate să fi fost și un cutremur ușor. Dar stai liniștită, în câteva momente trece.

— Se întâmplă des, de te văd așa calmă?

— Cel puțin o dată pe an femeia aceea își aduce aminte de nedreptăți din vechime și se războiește cu Muntele. Aici, pe insulă, noi păstrăm în memorie femei războinice, femei care masacrează cu spada pe cei care le supără.

— Sunt sfinte?

— Nici vorbă! Sunt paladine viteze și fără frică, îl egalează pe Orlando în mânuirea spadei.

— Teatrul de păpuși? Jose mi-a povestit despre asta. Dar nu-mi spusese nimic despre eroine.

— O să te duc să le vezi pe eroinele astea cu profil delicat, cum e Stella, și cu nervii tari. O să vezi că sunt de temut în furia lor războinică! Biserica tot încearcă de veacuri să le alunge, așa zice Insanguine, păpușarul nostru. La fel cum fascismul încearcă să ne ia morții și, odată cu ei, istoria tradițiilor noastre vitale.

— Să vă ia morții, Modesta? Nu înțeleg.

— Da, au declarat că unica sărbătoare pentru copii va fi Befana[31] fascistă, cum e în Nord. Iar asta i-a supărat foarte tare pe oamenii de aici, care, pentru a avea liniște, au acceptat de ochii lumii. Dar ei continuă să țină minte și să le deschidă ușa, în noaptea de întâi noiembrie, morților noștri, care intră tiptil în case, aducând daruri și mesaje copiilor. Dulciuri și jucării, ca să nu uite că moartea există și că morții, chiar și după ce au plecat din lumea asta, sunt încă vii.

— De aceea nu s-a făcut pom de Crăciun! Când l-am întrebat pe Jacopo dacă nu-i pare rău, mi-a răspuns: „Dar astea sunt povești, nouă darurile ni le aduc morții, cu mâna lor“. Îți mărturisesc, Modesta, că mi-a fost așa de frică de acele cuvinte rostite de un copil, că n-am mai îndrăznit să întreb nimic. Mi-am spus că glumea. E așa de ironic Jacopo, că uneori te lasă perplex. Acum, că stau să-mi aduc aminte, și Bambú, când am întrebat-o cine i-a adus colierul acela superb de chihlimbar, pe care îl poartă adesea la gât, mi-a răspuns: „Mi l-au adus tata și mama anul ăsta“.

— Desigur, așa Bambolina își amintește de tatăl ei, de cine a fost ucis, dar fără să-i fie frică.

— Într-adevăr, părea senină.

— Toți copiii din insulă se joacă pe 2 noiembrie vorbind despre morții lor, care nu stau nici în iad, nici în rai, ci cu ei. Până și Biserica a trebuit întotdeauna să închidă ochii în privința acestui obicei păgân. Și e prima oară când un rege sau un duce străin a încercat să abolească tradiția aceasta. Dar dacă în noiembrie nici eu, nici dumneata nu vom fi la închisoare, o să te duc la Catania și o să vezi marele bâlci din Mlaștina Morților, care continuă să se țină an de an, renăscând mereu cu lampioane și torțe, cu munți de biscuiți și de jucării, râzându-și de străini și de moarte.

— Doamne, Modesta, dar ce e Mlaștina asta a morților?

— E marea piață centrală din Catania, unde se duc toți părinții, frații și unchii, bogați sau săraci, și umblă toată noaptea printre tarabe pline de culori, prăvălii luminate, cafenele și restaurante aglomerate,

căutând, între două pahare de vin, cadouri pentru cei mai mici din partea morților lor dragi.

— Aș fi fericită să merg să văd marionetele și această stranie sărbătoare a morților. În caz că nu ne arestează până atunci! Cu toate că, îți mărturisesc, mă sperie orice gând legat de moarte. Dar și dumneata mă sperii, Modesta. Sunt sinceră, de când a izbucnit furtuna, ți-ai schimbat dispoziția față de mine. Am apreciat povestirile, dar am simțit în ele și un fel de ostilitate la adresa mea. Sau tot de Tropea ți-e teamă.

— Nu, Joyce. Noi, cei de aici, suntem obișnuiți cu marea agitată și cutremurele. O frază pe care ai spus-o m-a jignit, cum ar fi jignit-o și pe Stella, și pe toate femeile din lume. Dar poate că exagerez, nu-mi da atenție. Noi, ăștia de pe insulă, suntem suspicioși.

— Nu înțeleg, am spus oare ceva jignitor pentru dumneata și pentru Stella?

— Lumina asta artificială e lugubră, Joyce. Dacă vrei, acum poți deschide iar fereastra.

— Și furtuna?

— Deschide, îți spun.

— Vai, Doamne, Modesta, de unde ai știut? Acum cerul e albastru și totul e calm. Liniștea asta înspăimântă mai tare decât tunetele și fulgerele. N-o să-mi aflu niciodată pacea, Modesta, nici aici, nici în altă parte!

N-o mai văzusem tremurând niciodată. Poate îi e doar frig. Și albul bluzei pe care o poartă tremură.

— Ți-e frig, Joyce, vino lângă foc.

Se ghemuiește tremurând pe canapea, ca și cum ar vrea să se ascundă. Și eu, care de ceasuri întregi o torturez cu povești sinistre și cu insinuări! Disperarea ei ajunge la mine sub forma multor fiori de plăcere. Trebuie s-o îmbrățișez măcar.

— Sunt nedemnă de iubirea dumitale de soră, Modesta!

Ce vrea să spună? Focul din șemineu îmi arde buzele. Nu, nu e focul, sunt buzele ei, care apasă pe ale mele, limba ei, care se strecoară înăuntru. Vreau să o prind cu dinții, dar aud:

— Oh, Modesta, sunt nedemnă, nedemnă!

Ce spune? Încerc s-o urmez, dar nu găsesc decât ușa închisă în spatele ei. Am tot capul, fruntea în flăcări, în timp ce un chicot de bucurie îmi urcă din piept pe obraji. Acolo era tot misterul, mărturisirile incomplete, tremuratul. Și eu o credeam spioană!

30 Alt nume al zeiței Hera.

31 Personaj din folclorul italian care aduce copiilor daruri de Bobotează; „Befana fascistă“ se referă la o vastă operație de propagandă, prin care, începând din 1928, regimul fascist a organizat distribuirea de daruri către copiii categoriilor sociale nevoiașe.

62.

Nu știu de cât timp stăteam acolo, cu capul sprijinit de ușă, râzând cu emoție de propria-mi ingenuitate, când sunetul unor pași osteniți pe scări m-a deșteptat din închipuirile mele. Era ea, care venea înapoi? Și eu aș fi făcut la fel. Dar mâna mi-a alunecat de pe clanță, auzind-o pe Stella, care cerea voie să intre. Cu siguranță Jacopo și Bambú se răniseră alergând unul după altul. Nu, nu Bambú, Jacopo! El era cel plăpând. Nu face altceva decât să stea închis în casă, citind și învățând.

— Mody, Mody, sunt Stella, deschide, pentru numele lui Dumnezeu!

— Dar ce-i, Stella? Nu-mi spune că iar s-a rănit Jacopo, de data asta îl omor eu în bătaie! Să vedem dacă așa se convinge că trebuie să facă un pic de sport și să n-o mai fugărească pe Bambú!

— Nu, Mody, nu! Doamnei străine îi e rău și eu… eu… ce mă căiesc că am gândit urât despre ea!

— Ce s-a întâmplat?

— Nu știu! M-a chemat și părea liniștită. Fiindcă am văzut valizele în mijlocul camerei, mi-am zis: „Vrea s-o ajut… a venit momentul să plece“. Nu trebuia să plece, Mody? În loc de asta, mi-a spus că dorește să doarmă și nu vrea să fie deranjată până mâine-dimineață. Dar am văzut-o că plânge băgându-se în pat. Când am ajuns la bucătărie, nu-mi pierea deloc din ochi plânsul acela. Așa că m-am dus înapoi să bat la ușă și s-o întreb dacă nu vrea ceva cald.

— Stella, ce s-a întâmplat?

— Nu mi-a răspuns. Și dă-i eu și bate de o sută de ori, nimic! Mi-e frică, Mody! Poate că doamnei îi e rău!

— O, Doamne, principessa, apa e toată roșie, e sânge!

Nunzio urlă ca un nebun. Nu l-am văzut niciodată în starea asta. A dărâmat două uși la rând: de la cameră și de la baie. În timp ce eu țin capul lui Joyce, Nunzio, care a scos-o din apă, o așază pe pat, murmurând:

— Uite ce mi-a fost dat să văd! O muiere așa de frumoasă, care nu mai vrea să trăiască! Cu voia principesei, eu rup cearceaful ista și o leg! Trebuie legat strâns de tot, uite așa! După ce culoare are apa, n-a pierdut prea mult sânge… Oho, a tăiat adânc cu lama! Ca pe front, unul de la Milano, care și-a făcut la fel, numai că fără baie, se înțelege. Dormea pe patul de campanie deasupra mea și m-a trezit sângele pe obraz. Nu-i doresc nimănui!

Atunci nu eram eu singura care o vedea frumoasă, din cauza filtrului de iubire care îmi astupase din prima zi ochii, din moment ce și Nunzio repeta: „Frumoasă, frumoasă…“, ajutând-o pe Stella s-o dezbrace de cămașa de noapte îmbibată de apă însângerată.

— Uite, așa, învelește-o! Părul mai trebuie să i-l usuci acum…

Stella îi usca părul, care, ud, părea mai lung. Îl avea ușor ondulat, firește că atunci când era uscat era ceva mai scurt.

A deschis ochii imediat ce doctorul Licata a ieșit pe ușă.

După privirea ei senină, care mângâia acum pereții, draperiile, valizele închise din mijlocul camerei, pentru a se opri apoi pe Stella cea zâmbitoare, am înțeles că nu avea să mai vorbească de plecare și, din păcate, nici de sărutări, între noi fie vorba.

— Ah, Modesta, sunteți și dumneavoastră aici? Dar ce s-a întâmplat?

— Nimic, doamnă, vi s-a făcut rău în baie.

Nu mi-aș fi imaginat niciodată atâta delicatețe la Stella și am privit-o cu recunoștință. Și ea spera ca Joyce să fi uitat. Dar, după cum prevăzuse medicul, nu era deloc așa, iar Stella stătea deja cu ochii la seringa pregătită pe noptieră: „Dacă la trezire dă semne de disperare, fă-i sedativul ăsta și chemați-mă“.

— O, Doamne, principesă, Stella, mâinile mele…

— Lăsați-le, doamnă, lăsați-le sub plapumă, nu-i nimic!

Dar ea își scosese deja brațele de sub cearceaf și, lăsându-le să cadă, fixa acum cu privirea bandajele albe, care i le retezau. Stella și cu mine așteptam criza pe care o prezisese Licata. Când Joyce a vorbit din nou, Stella a pus înapoi seringa pe care o și apucase.

— Bandajele astea sunt opera unui medic. A trebuit să chemați un medic! Ce rușine!

— Nu vă frământați dumneavoastră, doamnă! Medicul e ca un frate pentru Mody și e prietenul casei.

— Nu merit încrederea voastră și nici pe a lui Jose. Dumnezeule! Cum de-am putut în disperarea mea să uit că, murind aici, vă puneam pe voi în primejdie?

— Primejdie, spuneți? Rușine? O, Maică Precistă, de ce să suferiți așa fără să spuneți? Doar suntem femei, prietene…

Era momentul s-o trimit de acolo pe Stella. Căutam de zor o modalitate s-o fac să iasă din cameră, când numai ce o aud spunând:

— Vorbiți cu Mody a mea, doamnă, ea toate știe să le înțeleagă… Eu mă duc acum, că trebuie să văd de copii până nu adorm, mai ales Jacopo îmi stă bosumflat de dimineață, dacă nu mă duc seara să-l pup pe frunte. Noapte bună, doamnă, și ție, Mody.

După ce a ieșit Stella, acea Modesta copilă care somnola de ani de zile în mine, cu toate că încercasem s-o ignor, a fost cuprinsă de spaimă la gândul că rămâne singură cu femeia cu ochi îndurerați, care mai fixau încă bandajele.

— E mai bine să plec și eu, Joyce, medicul a spus că trebuie să te odihnești și o să mă certe mâine dacă află că te-am ținut trează.

— Te ceartă cineva pe dumneata, Modesta?

Încurcată, am dat să repar gafa acelei copile.

— E un vechi tovarăș, îi acord dreptul să mă mai certe din când în când.

— Îmi vorbești în sfârșit despre cineva care frecventează această casă. Nu mă mai suspectezi, Modesta?

— Nu, Joyce.

— Din pricina acestei prostii pe care am făcut-o? Vino, de ce stai așa departe?

— Medicul a dat ordine precise.

— Doar câteva momente, cât să văd că nu ești supărată pe mine, chiar dacă ai avea tot dreptul să fii.

— Nu sunt supărată, Joyce. Doar simți că nu sunt.

— Da, simt. Mulțumesc.

În lumina slabă, așteptam să continue să vorbească, să-mi spună ce durere — și trebuia să fie una mare — o împinsese să încerce să-și ia viața, însă ea tăcea. M-am ridicat din fotoliu și am privit-o: dormea. Răsuflarea ei regulată și profundă mă liniștea… Trebuia oare să încerc să sting lumina voalată de pe noptieră sau nu? Licata spusese că nu trebuia s-o lăsăm singură, măcar în noaptea aceea: „De multe ori, când disperarea e așa de mare încât învinge frica, omul își dă seama cât de ușoară și de la îndemână e moartea și îi vine poftă să încerce din nou. Cu excepția cazului când, în momentul trezirii, subiectul are o reacție de spaimă vitală față de ceea ce a făcut“. Dar Joyce nu arătase nicio spaimă față de gestul făcut. Doar rușine și căință față de noi.

Când deschid ochii, nu mă mir deloc că am dormit așa de bine în fotoliu și nici de pătura cu care m-a acoperit cineva, nici de bucuria nebună ce mă cuprinde întâlnind privirea surâzătoare a lui Joyce. Surâsul acela e pentru mine, îmi spun. Înnebunită de fericire, simt dorința de a sări din culcușul meu și a o acoperi cu sărutări. Conștiința trupului meu adult mă oprește o clipă, însă ea continuă să surâdă. Iar eu, uitând de picioarele și brațele care îmi crescuseră prea repede, alerg pe poteca deschisă înaintea mea de surâsul acela și îi potopesc cu sărutări — așa mi-a spus ea mai târziu — ochii, fruntea, obrajii. Mă lasă, surâzând mai departe din ochi, dar mie nu-mi ajunge. Vreau să fie fericită și mă opresc doar atunci când buzele i se întredeschid, la fel de senine ca și privirea, fruntea și gâtul care palpită de un râs mut. Acum fericirea mea nu mai cunoaște limite și mă pot întoarce în fotoliu.

— Nu, Modesta, nu! Rămâneți aici! Apropierea dumitale îmi transmite o bucurie pe care n-am mai încercat-o.

Din moment ce a spus-o ea — nu doar din glas, ci făcându-mi loc —, pot să mă întind în pat: eu peste plapumă, ea dedesubt.

— Dumneata trebuie să fi avut o copilărie fericită, dacă poți da atâta seninătate și copiilor dumitale, și mie… Nu mi-ai răspuns, Modesta. Erai fericită în copilărie, nu-i așa? Când ești ca acum mi se pare că te văd copilă într-o casă fericită ca asta, cu o mamă senină ca Stella.

— Nu, Joyce, nu. Mama mea a murit devreme, iar eu eram extrem de săracă înainte să intru în familia Brandiforti.

— Dar cum se poate?

Deja privirea ei își pierdea surâsul, dar nu voiam s-o tulbur cu povești triste, așa că am adăugat la iuțeală:

— Nu contează. Eu am fost totdeauna fericită, cum pe bună dreptate ai intuit, cel puțin până astăzi. Cu timpul, dacă dorești, o să îți povestesc aventurile mele.

— Ai dreptate, faptele nu contează. Eu am fost totdeauna bogată. Mama mi-a murit abia acum doi ani, când eram deja adultă și în măsură să accept pierderea ei. Vezi dumneata, Modesta, am datoria să te asigur că momentul de slăbiciune de ieri nu se va mai repeta, cel puțin nu în această casă. Dar am și datoria să te pun în gardă față de mine. Din nenorocire, de când a murit sora mea…

— Joland?

— Da, sora mea, dar nu de sânge. Vezi, tatăl și mama mea…. Dar să lăsăm asta, mă interesezi dumneata. Spune-mi, poate și în sărăcie aveai frați, surori care…

— Nu, eram singură.

— Incredibil! Dumneata singură, săracă! Dumneata, atât de sociabilă și de sigură de sine în mijlocul acestei mulțimi de copii excepționali, în această eleganță austeră! O să-mi povestești într-o zi, nu-i așa? Ai putea fi o mare surpriză pentru un vechi prieten și mentor al meu, căruia îi datorez — cel puțin până la această faptă rușinoasă — sănătatea mintală care m-a susținut în toți anii ăștia. Trebuie să-ți spun, Modesta, că în prima tinerețe, când stăteam cu tata și cu mama, am fost ademenită de moarte. Tentativa de suicid m-a împins să-mi aflu drumul în studii, voiam să descopăr motivul suferințelor, nu doar de ordin fizic, ci și ale sufletului. Am studiat medicina, apoi psihiatria la Milano. La Facultatea de Medicină, l-am cunoscut pe Carlo.

— Aha! Cum de nu mi-a vorbit niciodată Carlo de dumneata?

— Nu ne despărțiserăm în termeni prea buni… Dispute ideologice. N-a vorbit niciodată de Jò?

— A, da, Jò! Dar credeam că e un băiat! Făcea aluzie la cineva care s-a dus apoi la perfecționare în Germania. Atunci, dumneata erai?

— Da.

— Dar de ce numele ăsta?

— Pentru că, după cum ți-am spus, totdeauna am avut numai prieteni băieți. În privința asta, Carlo și Jose sunt identici, abstrași sau distrași, cum vrei să le spui. Cu vremea, probabil că în sinea lor au început să mă perceapă ca bărbat.

— Dar de ce nu mi-ai spus asta de la bun început? Acum îmi amintesc de Jò… Îți stă bine numele ăsta scurt.

— Oh, uite că vine Stella cu micul dejun! Te rog, Modesta, întoarce-te pe fotoliu.

— Dar de ce te-ai făcut așa palidă? Suntem două femei, ce e rău în asta?

— Păi, să spun drept, eu… Bună dimineața, Stella.

— Ziua bună și dumneavoastră, doamnă. A, Mody, aici erai? Tot e bine, nici nu puteam să mă gândesc la tine înțepenită acolo, în fotoliu. Ce frumos, Mody a mea și cu doamna șed la taifas ca două surioare! Mi se ia o piatră de pe inimă, doamnă, să văd că aveți culoare în obraji, pun pariu că vă e și foame.

— Rău de tot, Stella.

— Uite altă veste bună! Acum vă las. Vai, ce mi-am mai dorit și eu o soră! Dar răposata maică-mea nu turna decât băieți, Dumnezeu s-o odihnească!

Roșeața aceea pe care n-o descifrez îi urâțește chipul. Iar eu o vreau frumoasă, vreau să văd fildeșul neted al frunții ei, care, senină sau tristă, nu fusese până acum tulburată de riduri de incertitudine sau pete de rușine. Înțelegeam acum de ce un chip perfect poate să pară urât, iar un chip cu trăsături neregulate, frumos. Coerența era cea care conta. La Mela, triunghiul inform, unde doar ochii puteau fi numiți frumoși, devenea mai atrăgător când se acoperea de roșeață. Roșeața era într-un fel continuarea logică a incertitudinii și a nesiguranței de sine pe care o avea fata.

— De ce te depărtezi, Modesta?

— Nu mă îndepărtez deloc. Vreau doar să privesc marea. E calmă și senină, de parcă furia de ieri nici n-a existat vreodată. Natura e nepăsătoare, nu cunoaște remușcări. Împrăștie teroare și moarte, apoi…

— Capacitatea dumitale de a fugi departe când ești la doar doi pași de

mine, ca ieri, pe furtună, e cutremurătoare. Am spus oare iar ceva care te-a ofensat?

— Nu, Joyce.

— Sau ești dezamăgită de opțiunea mea, cum au fost Carlo și Jose?

— Ce opțiune, nu înțeleg?…

— Ei nu m-au aprobat niciodată când, uitând de politică, m-am dedicat trup și suflet studiului psihanalizei. În special Jose era furios. Spunea că numai revoluția poate să vindece sufletele și că acele fantezii fascinante, mai degrabă poetice decât științifice, nu erau decât obișnuitele genialități pe care ni le toarnă burghezia ca să distragă inteligențele de la problema principală. Acum, pe unde s-o fi aflând, probabil că zburdă de bucurie aflând că anul trecut și Reich a publicat o lucrare în care afirmă că ceea ce noi psihanaliștii numim instinctul de moarte e un produs al societății capitaliste. Încă un elev care își trădează maestrul. Cât am mai discutat pe tema asta! Mie mi-a fost întotdeauna clară imposibilitatea de a concilia marxismul cu psihanaliza. Și totuși, cu această tentativă, atât în studiile mele, cât și în viața privată, mi-am irosit ani de zile. Iar acum, la vârsta de aproape patruzeci de ani, nu sunt în stare nici să fac politică, nici să vindec. Trebuia să mă țin doar de studii. Of, Modesta, învață-mă să fiu fericită! Pentru că dumneata ai ales să fii fericită. Când am spus că „faptele contează prea puțin“, am simțit că seninătatea dumitale nu e decât un act de voință. Și cum s-ar putea altfel? Ai suferit poate pierderi mai grele decât mine… Prando mi-a spus că soțul dumitale, principele, s-a îmbolnăvit de o boală gravă la doar câțiva ani de la căsătorie și că ai rămas singură. Ce a avut? Nu l-am întrebat pe Prando, e așa de tânăr, dar mi-am imaginat că a avut sifilis. Era mare crai, se spune… Paralizie progresivă, îmi închipui. Dar de ce te uiți așa la mine? Poate nu trebuia….

Pentru prima oară în viață, dorința de a mă abandona cuiva care să nu fiu eu însămi m-a cuprins cu furie. Joyce aștepta, privindu-mă în ochi și o clipă m-am întrebat: să rămân distantă și față de ea, cum am făcut cu ceilalți? Poate că ea însăși mă dorea așa… Ori să-i spun cum sunt în realitate și s-o pierd? Am închis ochii.

— De ce închizi ochii, Modesta? Dar ce spun eu? Trebuie să fii obosită, după o noapte în fotoliu…

În întunericul de sub pleoapele mele strânse, am măsurat atent fiecare notă, fiecare ușoară pauză sau reluare a vocii ei și am decis că

profunzimea aceea sonoră, plină de tainițe, nu putea să admită lucruri spuse doar pe jumătate, jocuri copilărești sau ascunzișuri.

Fără să mai ezit, deschizând ochii, am revărsat în privirea ei, ca într-un vas care primea emoții, lacrimi, durități și blândețuri fără să se crape, toate etapele fericite și crâncene ale propriei mele vieți, care în clipa aceea mi se părea că fusese lungă.

63.

Când glasul meu a tăcut, o mare sfârșeală m-a silit să mă opresc în mijlocul camerei, căutând din priviri un punct de sprijin. Povestind, rătăcisem probabil de la fereastră până la patul gol acum, unde rămăsese amprenta trupului lui Joyce. Se ridicase și ea și mă privea țintă de la o depărtare atât de insondabilă, că pentru o clipă m-a făcut să-mi spun: am pierdut-o. Dar imediat după acest moment de rătăcire, căldura obrazului ei mă și smulge din amețeala depărtării.

— Nu pot să te îmbrățișez, Modesta.

Nu mă poate îmbrățișa pentru că o mai dor încheieturile mâinilor? Dar eu pot să-mi așez palmele pe umerii moi, pe spinarea arcuită și s-o strâng cu putere la piept, ca să am siguranța că n-o voi mai pierde niciodată.

— Din păcate, ne pierdem, copilă! Viața le desparte chiar și pe fărâturile care seamănă mult între ele. Și de noi înșine suntem despărțiți câteodată, déchirés… Dumneata mă vei îndepărta, Modesta.

— De ce spui așa, Joyce, de ce?

— Când o să afli…

— Dar de acum am încredere în dumneata, ți-am demonstrat-o.

— Ai primit vești de la tovarășii noștri?

Această aluzie la tovarăși mă irită. Eu i-am povestit totul despre mine. De ce nu face și ea la fel? Face tot posibilul să aflu totdeauna de la alții, din afară. De ce? Fiindcă nu-i spun ce mi-a ordonat tovarășul Cianca? Care de data asta n-a venit la mine numai să ia banii, ca de obicei: „Vezi tu, Modesta, în acest curriculum al doamnei Joyce nu e nicio referire la slăbiciuni sau leșinuri de felul ăsta. E descrisă ca o femeie de un curaj și de o putere extraordinare. E impresionant ce mult a lucrat pentru cauză. Am făcut noi socoteala că, mai pe aici, mai pe acolo, a făcut ceva închisoare. Dacă a încercat să se sinucidă înseamnă că s-a uzat, că a cedat… Zece ani de luptă și persecuții nu e puțin. Pe câți nu i-am văzut așa! Ți-amintești de Franco, nu? Cine s-ar fi așteptat ca, după ieșirea din închisoare, la primul avertisment să nu

doarmă acasă că e pericol, nu numai că doarme acasă, dar, în zori, la o alarmă falsă, se aruncă pe geam și se face zob… Oh! Să ne înțelegem: dacă ea este, bineînțeles… Din descriere, așa s-ar părea. Aici scrie că ar trebui să aibă pe sâni cicatrici, deoarece a fost torturată: figura aia cu stinsul țigărilor pe piele la interogatoriu“.

— Da, Joyce, și am primit de la ei biletul acesta cu numele vasului care luni ridică ancora spre Buenos Aires. Vor ca dumneata să pleci, Joyce.

— O, tot răul spre bine, Modesta! Ăsta e un noroc. De un an nu mai sunt eu însămi. Dumitale n-o să-ți vină să crezi, dar să știi că nu eram așa! E ca și cum s-ar fi rupt ceva în mine. Nu mai sunt stăpână pe nervii mei. Dar toate vorbele astea nu-și au rostul. Fapt e că de acum eu reprezint un pericol pentru toată lumea și trebuie să plec.

— Iar eu îți spun că vorbele dumitale n-au fost fără rost. Aici stă scris că ar trebui să pleci luni, după ei… Și văd că și după cerința absurdă pe care chiar dumneata ți-o impui.

— Ce cerință absurdă?

— De a fi erou cu orice preț sau de a muri.

— Ei!

— Niciun ei. Eu, după cum ți-am spus, nu cred în eroi, nici vii, nici morți, și nu te las să pleci. Nu doar fiindcă te iubesc de acum, Joyce, ci și fiindcă pe niciun tovarăș nu l-aș lăsa să plece în situația dumitale. Dacă mă ajuți, aici ești în siguranță. O să-ți recapeți puterile, vei vedea, iar, cu timpul, dacă într-adevăr datoria te împinge să reiei lupta, o să vin și eu cu dumneata. Dar numai dacă și dumneata o să-mi dovedești că ți-ai regăsit forța și calmul de mai înainte.

— Mi-e frică, Modesta, mi-e frică de mine!

— Hai, ajută-mă, Joyce, hai să sfidăm condamnarea pe care ți-au dat-o tovarășii veritabili sau nu. Hai să-i sfidăm împreună, eu te voi ajuta! Să le arătăm că nu sunt atât de infailibili, să-i dezamăgim dacă așteaptă lacomi un alt martir pe care să-l adauge pe lista deja plină ochi, nu pleca urechea la măguliri: un Carlo sau o Joyce nu vor avea parte decât de un nume cu litere mici pe o placă memorială. În vreme ce, dacă rămâi în viață, după aceea vei putea relua vie lupta, demascându-i pe cei care, parcă îi și aud, se vor folosi de numele lui Carlo, al lui Gramsci și al atâtor altora. Morții n-au niciodată dreptate dacă după moartea lor nu rămâne nimeni să-i apere.

— Ești nemiloasă, poate că ai dreptate, dar eu nu mai sunt sigură de mine. Acum simt că pot avea ajutorul dumitale, ajutându-te la rândul meu, cum spui… Dar când voi fi singură, noaptea, sau ca ieri-seară? Nu sunt în stare, Modesta! Dacă eu, aici, într-un moment de slăbiciune… dumneata, Stella, copiii… s-a zis cu voi toți.

— Ei, iau asupra mea și acest risc. Uită-te în ochii mei. Dacă mă vei trăda, nu ca tovarășă de luptă, ci ca ființă omenească, omorându-te singură, eu o să te îngrop ca pe orice trădător în grădină, la trei metri sub pământ, fără să-i mai deranjez nici pe gropari, nici pe tovarăși.

— Ai face asta, Modesta, singură?

— Nu sunt singură. Pietro mă veghează atent și tăcut.

— Și bagajele mele, prezența mea aici?

— Bagajele ard la iuțeală, iar dumneata: un musafir care a plecat și despre care nu se mai știe nimic.

— Dar Stella? Ei ce i-ai spune?

— Stella nu întreabă nimic niciodată. Cel mult o să spună cum a spus în legătură cu Jose: „Și părea un tânăr așa de bine-crescut! Cine ar fi zis că n-o să ne mai dea niciun semn de viață, nici măcar o ilustrată?“

— De când sunt în țara asta nu mai pricep nimic. Dacă mi-ar fi vorbit cineva, în trecut, cum îmi vorbești acum dumneata, nu i-aș fi dat crezare și m-aș fi înspăimântat, însă decizia dumitale mă liniștește, fără să pot înțelege de ce.

— Fiindcă îți las deschisă calea de a trăi sau de a muri. Dacă ni se ia libertatea de a muri, constrângerea la viață devine o închisoare atroce. Dumneata ești liberă aici, Joyce, deoarece, atât viața, cât și moartea dumitale nu vor fi o povară pentru nimeni în casa asta. Să rupem în bucăți nava asta, căpitanul ăsta care te obligă să trăiești. Ba chiar, hai să-i dăm pradă flăcărilor! Vino lângă foc, privește cum ard hârtia, lemnul, constrângerea! Câte vapoare, cu căpitan și echipaj cu tot, n-am ars eu în felul ăsta!

— Adevărat, Modesta?

— Cel puțin patru! Pe ultimul împreună cu Pietro. Urăsc vapoarele! Îmi place marea, am învățat să înot, dar am rămas o fată de pe uscat, din miezul insulei. Și nu mă convinge nimeni că o dihanie de fier cât un palat poate să plutească… O să mă ajuți și dumneata, Joyce?

— Atunci, dumneata n-ai dorit niciodată să plec?

— Niciodată!

— Dacă mă ajuți, Modesta, simt că o să reușesc.

— Acum, că mi-ai spus „Modesta“, chiar că vom reuși, Jò! Pot să-ți spun „Jò“?

— Desigur.

— Trebuie să-mi arăți sânii, Jò.

— Nu înțeleg.

— Ar trebui să ai niște semne.

— Dar mi-e rușine.

— Și de unde știu eu că ți-e rușine ori că, pur și simplu, nu ești Jò?

— Dumnezeule mare! Modesta, nu, nu pot! Nimeni nu m-a văzut goală!

— Dar zbirii de la chestură trebuie să te fi văzut, dacă ești Jò.

— Vai, da! Mă ustura rușinea mai tare ca țigările lor!

— Și de ce plângi? Ce e rușinos la un corp nud, când e frumos, ca al tău? Ce mai e și cu rușinea asta?

— Nici eu nu știu. Dar așa am fost totdeauna. Chiar și cu mama, totdeauna.

— Lasă-mă să-ți văd sânii. Nu vreau să-ți forțez brațele, ar putea să te doară încheietura… Așa, scoate halatul, cămașa, nu e nimic de spaimă. De ce îți acoperi fața ca un copil? Vreau doar să văd, cu iubire, semnele care să-mi dea dovada că tu ești Jò a mea. Uite cicatricile! De cicatricile astea ți-e ție rușine?

— Nu, nu! Dar așa am fost eu întotdeauna, și până acum!

— Te temeai cumva că ești urâtă?

— O, da, cu pielea asta așa de albă. Și cu rănile astea…

— Sunt frumoase, Jò! Nu sunt decât vine de marmură și atrag spre ele

buzele… Un sărut de fiecare rană… Un sărut pe fiecare tăietură, durerea care se vindecă adâncește plăcerea.

— Oh, Modesta, mă înnebunesc buzele tale.

— Am și eu o rană. De când mi-au făcut-o, a devenit cel mai sensibil punct al trupului.

— Da, da. Unde? Ai și tu… Dar unde?

— Nu, Jò, nu pe sâni… Sub breton o găsești, dar nu e nimic eroic.

— Ah, uite-o! O rană lungă și subțire, pare de cuțit.

— E doar un glonț tras din revolverul unui amant, cum se zice.

— Dar eu tot o sărut, cum ai făcut și tu cu mine. O sută, o mie de sărutări de-a lungul acestui șarpe de durere.

Uit de mine, sărutându-i rănile. Să uiți de tine o clipă și apoi să descoperi mai limpezi trăsăturile persoanei iubite. Să simți mai acut mirosul pielii ei. Să te regăsești în îmbrățișarea ei după o absență îndelungată. Ca să fie sigură, ea îmi atinge fruntea cu palma. Îi iau degetele între ale mele… Să n-o pierd niciodată! Abia afundându-mi chipul între sânii ei mă simt sigură.

— Ce drăguță trebuie să fi fost tu ca fetiță, Modesta!

— Nu prea cred.

— Eu cred. N-ai o fotografie?

— Nu, detest fotografiile!

— De ce? Mi-ar fi plăcut să te văd fetiță.

— N-ai decât să-ți închipui, e același lucru. Eu nici n-am nevoie: închid ochii și te văd cum erai.

— Cum eram?

— Strânge-mă în brațe și-ți arăt… Nu, nu, de ce te îndepărtezi, nu vrei?

— Ba da, numai că…

— Ți-e frig?

— Nu.

— Ți-e rușine? Iar ? Bine, atunci. Nu vreau să te văd cum roșești. Nu mă uit, n-avea grijă, te ajut să te îmbraci, dar nu mă uit la tine.

— Nu mi-ai vorbit despre amantul ăsta, Modesta.

— Uitasem de el, ca și de mulți alții. Ți-am povestit doar ce contează, restul e superfluu: episoade utile, poate, dar nu necesare.

— Episoade! Ești extraordinară, numești episod o împușcătură care te putea ucide?

— Nu mă putea ucide. Știam eu că nu putea. La fel cum știam, iar asta ți-am povestit, că moartea lui Carlo și nebunia lui Beatrice, după moartea lui, puteau să mă distrugă.

— Dar recunoaște că poate trezi curiozitatea un bărbat capabil să-ți lase rana aceea, și încă ce rană!

— Dacă-i așa, nici eu nu m-am lăsat mai prejos.

— L-ai ucis?

— Nu! Nici măcar eu nu puteam să-l ucid! I-am lăsat doar o mică amintire. Mi s-a spus că are o rană la încheietura mâinii, de jur împrejur, și că a rămas fără un deget.

— Și tu râzi?

— Dar ce, ar trebui cumva să plâng?

— Și cum îl cheamă, cine e?

— N-am chef să-mi aduc aminte. Ți-am spus tot, Jò, totul. Și, pe urmă, ce-ți pasă? Oricum n-o să-l mai vedem niciodată. N-am chef să vorbesc despre el. Am chef doar să-ți ascult vocea. Când povestești tu, mi se pare că ascult un basm. Ce viață aventuroasă ai mai avut! Nu spui nimic? Ești geloasă pe băiatul ăla?

— Aha, era tânăr. Știam eu.

— Vai, ce mult mi-ar plăcea să fii geloasă cum am fost eu pentru tine.

— Geloasă, tu?

— Sigur, pe toate persoanele alea importante pe care le-ai cunoscut.

Pe toate țările pe unde ai fost. Cine știe câți bărbați și câte femei te-au iubit? Și Jose? Îl urăsc! L-ai iubit, nu? Spune drept!

— Nici vorbă! Să-mi iubesc propria conștiință de revoluționară eșuată ar fi chiar culmea. Sunt eu masochistă, dar nici chiar așa.

— Atunci el te-a iubit și încă te mai iubește, știu eu. Nu pot să suport nici gândul că te-ar dori cineva.

— Jose îndrăgostit de mine? Jose îndrăgostit de fiica unui ambasador și a unei nobile din Turcia? Jose caută ceva mult mai eroic. Dacă ai ști ce mă mai lua peste picior! Cu afecțiune, desigur, dar nu era ședință să nu mă întâmpine zicând: „Iat-o și pe Jò a noastră, care, cine știe cum, între o baie parfumată și o vizită la un atelier de modă de pe Faubourg Saint–Honoré, și-a găsit timp să se ocupe și de noi“. Glumea mereu pe seama mea, dar era singurul capabil să recunoască croiala unei rochii sau pălării.

— Vezi că e îndrăgostit? Astea sunt vorbe tipice de îndrăgostit care afișează disprețul, pentru a-și ascunde adevăratele sentimente.

— De ce te depărtezi, micuțo? Îmi ținea de cald capul tău. Vino înapoi aici, pe pântecul meu. Uneori ochii tăi sclipesc în umbră ca ochii lui Mehmet.

— Cine e Mehmet?

— Motanul meu siamez. Dacă asta te poate liniști, e singurul individ pe care l-am iubit cu adevărat. Vino încoace, micuțule Mehmet, și lasă-mă să te mângâi. Dar are și el punctele lui slabe.

— Cine, Mehmet?

— Nu, Jose.

— Ah, povestește!

— Jose tună și fulgeră contra amorului, a sentimentalismului, contra idealizării femeii și a cărții Cuore… Doamne, cât mai ura cartea asta! Jose a susținut că singurele femei care merită să fie considerate rebele sunt cele ca La Belle Otero: actrițe, balerine, femei fatale, care îi exploatează și îi împing la sinucidere pe bărbați. Teză fascinantă și care are un temei de adevăr, deși un adevăr mai degrabă anarhist decât comunist. După Jose, aceste femei sunt singurele care, subminând ordinea stabilită, fac revoluție.

— Bine, și Gramsci, oarecum…

— Da, da. Dacă e așa, chiar și în eroinele lui Stendhal s-ar putea citi ceva de genul acesta. Gândește-te la Sanseverina, la starețа mânăstirii Castro, chiar la doamna de Rênal care, îndrăgostindu-se de Julien, devine conștientă de constrângeri. Dar cert e că, nemulțumindu-se ca noi toți, intelectualii, să teoretizeze astfel de idei și tot încercând să le aplice în viață, bietul Jose s-a izbit și el de o realitate diferită de cea pe care și-o închipuia. Am fi poate tentați să surâdem, dacă n-ar fi suferit atât de mult, încă din tinerețea petrecută în frumoasa lui vilă din Parma. A început prin a le exclude pe fetișcanele din lumea lui, așa de girlish, cum obișnuia să spună, și prin a căuta femei care să-i poată oferi ajutor și inspirație în bordeluri sau pe străzi. Fatalmente, s-a îndrăgostit de o oarecare Moira — un pseudonim, cred — pe care o întâlnise într-o casă de toleranță din Ferrara. Se pare că a slăbit zece kilograme studiind, făcând politică și mai ales dând mereu fuga la această Moira care cunoscuse atâtea umiliri și nedreptăți — trebuie să fi avut cam cu zece ani mai mult decât el — din prima ei copilărie și până la momentul întâlnirii cu Jose: „A depășit totul, mereu fără prejudecăți, continuându-și munca, fără să se rușineze, întreținându-și cât se poate de bine cei doi copii etc., etc…“. „Am găsit femeia vieții mele“, urla el pe toate drumurile. Și imediat ce a avut niște bani s-a dus la ea s-o ia de acolo, să și-o facă tovarășă de viață, așa povestea el, dar Carlo și cu mine credeam că voia să-i asigure mântuirea. Vorbind acum cu tine, Modesta, despre asta, îmi dau seama că toată generația lui are această vocație sentimentală pentru prostituate. Trebuie să depindă de marea răspândire a literaturii ruse și de entuziasmul pe care îl stârnea după război.

— Dar chiar și acum…

— Sigur că da, însă cu ceva mai multă prudență. Atunci, tradițiile lumii slave treceau din mână în mână la adolescenți, ca bomboanele! Ei, da, romantismul rus, și nu doar autorii minori ca Arțâbașev sau Kuprin, ci Dostoievski, cu prostituatele sale pure și sfinte. Dar Tolstoi?… Ce bine îmi face să stau de vorbă cu tine, Modesta! Ții minte Învierea? Aproape că o uitasem. Îmi doresc mult s-o recitesc. N-ai ce-i face, cum zicea mama mea, la fiecare zece ani trebuie să recitim cărțile care ne-au format, dacă vrem să ajungem la o concluzie.

— Îmi povesteai despre Jose. Ce s-a întâmplat cu el și Moira?

— Mda, Moira…

— S-a lăsat mântuită?

— Ba bine că nu! Doar că pretindea mântuire absolută, fără nimic revoluționar, în toate aspectele mic-burgheză, cu nuntă la biserică și tot tacâmul.

— Nu-mi spune! Și Jose?

— „Am lăsat-o să vorbească, apoi am zis scurt: «m-am înșelat în privința ta, Moira», i-am întors spatele și am ieșit din salon“, așa le povestea tuturor.

— Și pe urmă?

— Pe urmă n-a mai fost nimic, cred, până la întâlnirea cu Olga din Padova, acum cinci ani, pe o stradă din Paris. E foarte frumoasă Olga, plinuță și delicată, cum sunt uneori fetele astea jumătate italience, jumătate franțuzoaice. Gât lung, fețișoară perfect modelată, doi ochi înfocați și un surâs cizelat în Italia. Știi, acele vendeuses care își mai rotunjesc salariul cu câte un rendez-vous la ceas de seară și pe care le poți vedea în metrou absorbite în lectură de poezie, chiar dacă numai poezie franceză, dar niciodată romane roz pentru domnișoare.

— Aha! Atunci, de data asta a fost o întâlnire norocoasă?

— A, da! Vreme de un an, un an și jumătate, această Olga s-a dovedit perfectă pentru visul de curvă-proletară pe care îl urmărea Jose încă din adolescență. Fata aceea avea, atât în privința trecutului, cât și a prezentului, documentele în regulă: tată la căile ferate, deci noblețe muncitorească, nu era una dintre ființele incomode, indescifrabile ale subproletariatului, care aglomerează metropolele înșfăcând resturile unei bunăstări nepăsătoare. Îl urmărea pe Jose cu priviri extaziate, asculta răbdătoare conversațiile noastre, golind scrumierele și afirmând, cu ocheade complice și rare surâsuri de aprobare, că a descoperit în sfârșit calea emancipării și a luptei. Roșea de mândrie când Jose o prezenta numind-o „tovarășa mea“… și trebuie să spun că am rămas cu toții încremeniți la vestea logodnei ei cu François Gidot, viitor dentist la modă, fiul deja foarte bogatului aranjor de dinți Albert Gidot.

— Dar cum l-a cunoscut?

— Acasă la Jose… Nu-l știi pe François? Nu pierzi nimic, în ciuda faptului că Jose l-a considerat ani și ani unul dintre cei mai buni prieteni ai săi în limbul trufașilor democrați parizieni, care, chiar dacă nu ne sunt tovarăși, au absorbit cel puțin Revoluția și acea clarté la

care nu pot renunța și care le permite să disece minuțios, plini de siguranță, orice problemă etică, estetică și mai cu seamă enologică.

— Dar e incredibil! Și Jose?

— A, nimic, a luat cunoștință de realitate cu tot atâta claritate revoluționară: clarté versus clarté. Și chiar dacă nu s-a dus la nuntă, a trimis un buchet mare de flori tinerei doamne Gidot. Acum, între o ședință și alta, între două articole, o fi început iar să viseze about cine știe ce alt chip de copilă pusă la grea încercare de nedreptatea societății. Nu-i nimic de făcut cu noi, bătrânii nevrotici. La fel cum eu nu reușesc să mă las de viciul de a suge laptele otrăvit al acestei țigarete, sân ipotetic al unei iubiri materne și mai ipotetice, de care n-am avut parte, tot așa el va continua să-și pună în practică visul de copil, care probabil nu-i îngăduie să se ciocnească decât de amoruri facile, marginale, cum să le zic? Cu care se merge la sigur și, prin urmare, sunt controlabile. Nu e nimic de făcut cu aceste nevroze caracteriale, e recomandabil să nu clintești nimic din loc. Riscul tentativelor de a le trata e prea mare, mai bine stai cu aceste mici defecțiuni, cât timp motorul, de bine, de rău, funcționează. Ce-i cu tine, micuțule Mehmet, de te-ai zburlit tot și mă privești cu ochii aceia mari și sclipitori? Ești scandalizată, cum era și Jose, de aceste teoretizări ale mele sau te tulbură gândul că un erou ca el poate avea slăbiciuni?

— Ți-am spus și ți-am repetat că nu cred în eroi. Iar ce-mi spui despre Jose, departe de a mă scandaliza, îmi sună ca un lucru pe care l-am avut mereu într-un colțișor al minții. Ca și cum mi-ai fi deschis o fereastră spre un peisaj pe care l-am cunoscut cândva și apoi l-am uitat. Numai că tu folosești cuvinte, expresii pe care nu le știu… Sunt așa de ignorantă, Jò!

— Tu, ignorantă, Mehmet? Nu spune așa ceva! Eu am abuzat de specializarea mea și am devenit plicticoasă. Și, pe urmă, eu îți vorbesc de teorii noi. Freud a descoperit că sufletul nu e o stea fixă, eternă și imuabilă în interiorul nostru, ci o lumină care se rotește urmând pulsațiile venelor și ale nervilor, care se întunecă, se aprinde și, la fel ca inima, vederea sau ficatul, e pasibil de maladii vindecabile ori letale. Descoperirea lui a fost ca o înspăimântătoare lovitură de bici asupra siguranței omului din trecut. Din acest motiv intelectual, oameni politici și chiar medici îl combat prin toate mijloacele de care dispun, prin calomnie, prin negare și — te sperie gândul! — ar putea ajunge și la tortură, cum au făcut cu Galilei. Deocamdată se mulțumesc să-i ardă cărțile. Iar acest rug de vorbe și concepte vii nu poate decât să fie prologul viitoarelor torturi propriu-zise. Freud a

spus că Europa nu mai e de acum decât o imensă închisoare și că speră numai ca celula Austriei să rămână în afară. Dar nu despre asta vorbeam. Doamne, sunt insuportabilă! Când abordez o temă, nu mai știu să mă opresc.

— Dar eu sunt fericită! O, Joyce, spune-mi cine e Freud ăsta. Învață-mă să-l cunosc, învață-mă teoriile lui, vorbește-mi despre el.

— O să-i căutăm cărțile. Tu citești în franceză și văd că îi aveți aici, în bibliotecă, pe Marx și pe Lenin. În Nord sunt arestați cei care posedă asemenea cărți.

— Aici încă nu ne arestează, cel puțin nu pe noi, bogații.

— Văd. Spui asta fără rușine, Modesta.

— Dar tu te-ai înroșit toată. De ce?

— Atunci nu-ți rămâne decât să cauți cărțile la Catania ori să le comanzi de la Paris.

— A, le găsesc eu! Îmi faci o listă, da? Și dacă le citesc și nu înțeleg ceva, o să-mi explici tu, nu-i așa?

— Sigur, sigur, fetițo…

64.

Dacă „glasul“ rostește cuvântul „fetiță“, Modesta se face mică și e silită să dea fuga la Joyce în brațe. Ori, dacă, citind una lângă alta acele cărți rare, pe care îndelungatele și dificilele căutări și pericolul reprezentat de simpla lor posesie le fac și mai prețioase, Modesta nu înțelege sensul unui termen, Joyce înlătură cu vocea ei melodioasă toate obstacolele, revelând o lume nebănuită de cuvinte înnoite, de mituri reluate, de emoții, fapte și patimi extrase din vechea cultură și puse sub lama de sticlă a analizei științifice freudiene… Cheie a noii viziuni, memoria devine acum mijlocul de bază care permite călătoria înapoi, prin pădurile subterane ale amintirilor ce par uitate, dar care, readuse la lumină, repuse în ordine, eliberate de mucegaiuri și cruste, dezvăluie strălucitoare mozaicuri de pietre prețioase și fac posibilă înțelegerea propriei vieți și a vieții celorlalți. Modesta, dezamăgită de vechea abordare idealistă și de ceva mai tânărul, dar deja decrepitul pozitivism, nu poate să nu sesizeze noutatea și adevărul aduse de Joyce în insulă și să nu caute să și le însușească, pentru a supraviețui într-o lume unde vechiului Dumnezeu i se substituie acum fără încetare pe străzi, în piețe, în parcuri falși idoli barbari. A ieși în oraș, a călători nu mai înseamnă decât să sorbi veninul unor vorbe goale, veninul falsei ordini și al eroismului bombastic, în vreme ce aici, lângă noua sclipire a inteligenței care emană de pe chipul lui Joyce, stând nemișcată în fața ei, orele, lunile, anii curg pe șinele netezi ale unei călătorii mai entuziasmante decât o deplasare de ordin fizic.

În această călătorie, Modesta a fost mereu atentă să pândească cea mai ușoară umbră de surâs ori de tristețe pe chipul iubit. Și toată voința ei, toate gesturile și gândurile i-au fost absorbite în acest efort de a scruta, de a preveni dorințele, de a alunga durerea latentă ce pândea mereu și venea fără greș să tulbure chipul acela iubit. Nu, Carmine, nu e de ajuns să te bucuri de propria plăcere și pe urmă să călărești liber pe moșiile de pe pământ și din minte. Cuvântul „iubire“ avea scadențele lui, imposibil de amânat, la fel de sigure cum sunt nașterea și moartea, și trebuia să le acceptăm, conștienți fiind că nu știm de ce, cum și când se petrece și către ce țărmuri aride ori pajiști verzi avea să ne ducă.

Unde ducea oare surâsul fin al lui Joyce, atât de promițător că umplea zilele și lunile cu o exaltare nemaiîncercată nicicând? Spre ce anume

împingea tonul atât de convingător și de sigur al acelui „fetițo“, câteodată așa de autoritar că insufla o groază profundă, o buimăceală fără ieșire? Ce urmărea când se desprindea din îmbrățișare fără o vorbă? Sau ce era cu bruștele reveniri ale rușinii ce o făceau să plângă uitând că Modesta era de față? Ori atunci când, revenind alături, arcada lunară a frunții ei o incita să-și aducă aminte, să asocieze imagini, cuvinte, fapte și chipuri pentru a da un sens exploziilor fanteziste ale unui vis ce părea ieșit din bizareria unei minți excitate?

În nisipul cald încă la apus se săpa o groapă, până când degetele ne atingeau apa mării.

— Aur, aur!… Bambú a dat prima de aur!

— Da, dar Mela a săpat mai mult, Joyce! Vino și tu să-i vezi mina. Înmoaie-ți mâna în apa limpede și o să fii și tu bogată pentru totdeauna!

Pe Joyce cuvântul acesta n-o mai face să roșească, dar nu vrea să atingă aurul mării.

— Nu vrei să fii bogată pe veci? Hai, curaj! Mâinile trebuie să intre în apă cu totul… Uite, eu și cu Mela vrem să ai și tu o parte din comoară, nu-i așa, zia? Acum hai să ne pregătim pentru grandiosul spectacol de diseară. Marea pianistă Mela Bruno, urât mai sună „Bruno“, Mela! Nu te supăra. Trebuie neapărat să-ți găsim un nume de scenă. Se poate s-o cheme Bruno pe o pianistă de talia ta? Bruno, Bianchi, Smith! Trebuie să găsim un nume pentru Mela… Voi n-auziți? Bine atunci, o să-i găsesc eu unul. Tot Bambú să se gândească la toate! Și vă rog să fiți amabili, toată lumea trebuie să se prezinte în ținută de seară! Vreau să fie ca la Conservator. Ce succes a fost, nu-i așa, zia? Jacopo o să aibă grijă de lumini. Trebuie să reproducem totul exact, pentru Joyce, care n-a fost acolo.

Europa e o imensă închisoare, iar Jò poate umbla doar prin împrejurimile vilei, dar cu mare prudență. Să meargă la Palermo, la Conservator, ar fi fost o adevărată nebunie. Nu cumva de asta i se face tot mai palid și mai trist chipul? Sau din cauză că nici vara nu iese niciodată în grădină cu capul descoperit? Borurile ample de fetru ale pălăriilor de iarnă sunt înlocuite de lucitoare pânze de păianjen din pai de culoare bej. Chipul său umbrit se îndepărtează de noi: o umbră indescifrabilă printre obrajii și umerii reliefați de lumina de august. După ce a alergat pe plajă urmărită de Jacopo și de ’Ntoni, dorul de

umbra aceea o face pe Modesta să se întoarcă în spate ca să poată scruta acea privire, mereu pe punctul de a fugi departe.

— Unde fugi tu mereu, Jò?

— Dar nici nu m-am clintit din loc, fetițo.

— Nu m-au prins, ai văzut? Uite-l pe 'Ntoni cum suflă! Ce să mai spunem de Jacopo! După nici zece metri, s-a lăsat păgubaș. Și gândește-te că am treizeci și șase de ani, Jò! Îmi place să-i provoc. Sunt mândră de suflul și de picioarele mele.

— Și ai dreptate să fii. Te priveam cum alergi, pari o fetișcană.

— A, mă priveai? Carevasăzică, nu fugeai? Mai spune-mi că mă priveai.

— Chiar cu admirație, dacă vrei să știi.

— Treizeci și șase de ani! Parcă ieri m-am întors de la Catania cu toate cărțile alea ale lui Freud, mai ții minte? Ce frică îmi era că n-o să te mai găsesc aici.

— Dar m-ai găsit.

— Da, da, dar tot îmi e frică.

— Asta ține de copilăria ta, nu de mine.

— Poate, dar nu sunt chiar așa de sigură, Jò, nu mai sunt așa de sigură de teoriile voastre, ale psihanaliștilor. Nu te supăra, dar multe lucruri nu se potrivesc, și nu doar în cazul meu. Ai auzit-o pe Bambú adineauri. Vorbea ca bunica Gaia. Vocea e impresionantă, capătă pe zi ce trece timbrul acelei bătrâne grozave. Și n-a cunoscut-o.

— I-ai vorbit despre ea, probabil.

— Niciodată! De când m-am hotărât să încalc tradițiile, adică de când am plecat de la Carmelo, niciodată! Cu Beatrice s-ar putea să ai dreptate: a fost victima propriei copilării sau, cum ziceți voi, a propriului destin impus de alții… Ce titlu ar fi ăsta pentru un roman!

— Foarte frumos, dar tu nu lucrezi, Modesta! Atâtea idei splendide, dar nu lucrezi.

— Nu lucrez eu? Dar te iubesc, alerg cu Jacopo, astea-s muncă, nu glumă! Muncă grea, dar plină de bucurie. Râzi? În sfârșit! Nu mă mai

certa, Jò, sunt așa de fericită! Și acum hai să ne îmbrăcăm, nu vreau să mai suport și dojenile lui Bambú, care e întotdeauna elegantă foc, cine știe ce nume o fi găsit pentru Mela… Fata e un geniu.

Bambolina așteaptă la ușă. Talia ei subțire, ușor înțepenită de indignare, se întinde ca un arc, gata să sară în sus, dar Prando își pleacă țeasta acoperită de cârlionți denși, ca o statuie de bronz, șoptind:

— N-o să-mi iert niciodată întârzierea, Ida, niciodată!

— Hai, Prando, să nu mai agravăm lucrurile.

— Am avut o pană la motocicletă.

— Ești unsuros tot și plin de noroi, ca…

— Bambú, te rog…

— Dar ești cel mai frumos dintre toți și te iert.

— Mulțumesc, verișoară dragă, dar eu n-o să mi-o iert niciodată!

— Hai, fuga, la locul tău! Nu vezi că s-au așezat toți? Și bietul Jacopo stă cocoțat acolo, ar avea tot dreptul să ne dea cu reflectorul în cap.

Însă Jacopo, conștient de importanța misiunii sale de tehnician de lumini, acum nu mai e simplu figurant, sentinelă mută, cum a fost la reprezentația lui Hamlet, care a avut mare succes lunile trecute, nu-și dezlipește privirea de pe mâinile lui ’Ntoni, care stă gata să ridice cortina. El singur știe să surprindă în tăcerea spectatorilor momentul de nerăbdare, care impune deschiderea cortinelor laterale. ’Ntoni știe acum totul despre teatru:

— Nu, am pierdut secunda potrivită, Bambolina.

— Dar nu-i auzi cum râd ca nebunii?

— Prea mult! Are dreptate maestrul Musco, au râs prea mult, i-am obosit și n-au mai aplaudat ca data trecută.

— Oof, ’Ntoni! De când stai pe lângă bufonul ăla, ai devenit chițibușar și șocant.

— Angelo Musco nu e un bufon, întreabă-le pe Modesta și pe Joyce,

care nu sunt ignorante și provinciale ca tine. Angelo Musco e un mare artist! Iar dacă mai îndrăznești să spui așa ceva, să știi că plec și vreau să văd cum vă descurcați voi atunci cu spectacolul! Amatorilor!

Probabil că se împăcaseră mai repede decât de obicei. În general, după o ceartă, Bambú și 'Ntoni nu mai vorbeau două-trei zile unul cu altul. Sau poate intrarea iminentă în scenă îi făcuse să cadă la pace în numai câteva ceasuri? 'Ntoni, travestit în Giufà, îi ceruse Bambolinei părerea, iar ea îl sărutase pe frunte mai înainte să intre primul spectator în sală. Primul sosit, proaspăt ras și purtând costumul lui de sărbătoare cel strâmt, fusese Pietro. Și poate de teamă că e prea masiv, de cum intrase, luase loc în ultimul rând, alături de fetița lui.

Dar cum urma să vadă oare fetița scena, având dinainte zidul alcătuit din capetele tuturor băieților și fetelor din împrejurimi? Cu fiecare an, aceste prietenii se întăreau și nu mai rămăsese niciun loc liber, în ciuda absenței multor prieteni… Lipseau Paolo, Andrea, Franco… chemați sub arme să lupte pentru Imperiu. Numai diferența de câțiva ani făcuse ca Prando să nu-i urmeze și el, dar nimic nu-l putea consola pentru moartea lui Franco, nici măcar medalia comemorativă de aur pe care i-o arătase mama lui, zicând:

— Un erou! Ai fost prieten cu un erou, Eriprando, trebuie să fii mândru de asta.

— După ce că sunteți femeie, mai sunteți și neghioabă, Donna Emanuela di Valdura, să nu fiți ofensată dacă un Brandiforti nu vă mai salută. Și, dacă vă simțiți ofensată, n-aveți decât să-l trimiteți la mine pe celălalt neghiob de fiu al dumneavoastră, să spele ofensa.

Parohul venise la Modesta să-i spună și să protesteze, dar cearta nu se domolise pentru moment decât în zăngănit de cuțite. În fața ei, în rândul întâi, obrazul lui Prando, pe care abia se zărea tăietura mergând de sub ochi până la bărbie, făcea și mai izbitor profilul de marmură. Modesta simțea cum îi zvâcnește rana ascunsă sub breton contemplând violența bine stăpânită a acelui profil. Prețios pentru viața ei, dar străin de ea, Prando creștea mereu. Bambú creștea și ea, până și Jacopo cel dulce ajunsese acum prea înalt ca să-l mai țină în brațe…

Lumina fusese stinsă. Cum avea să poată vedea oare fetița cea mică a lui Pietro?

— De ce te tot întorci, Modesta?

— Mă uit după fetița lui Pietro, Joyce, acolo, în spate. Uite, uite, a

luat-o el pe umeri. Sigur, așa vede mai bine decât în rândul întâi… Ce tată bun e Pietro!

— Pe mine mă sperie.

— Eu nu știu ce-aș da să-mi fie tată.

— Pentru că n-ai avut niciodată un tată.

— Ba am avut și vreau să mai am unul. Ba chiar, știi ce? Începând de azi, Pietro e tatăl meu și ființa aceea mică… arată ca o păpușă pe umerii lui… e sora mea!

— Gata, taci, fetițo, privește ce splendoare e Mela în tunica aceea. Cine ar fi zis?

— Și stai numai s-o auzi!

Așa cum citise cândva Modesta în ochii ei, Mela își prefăcea sub lumina reflectorului triunghiul neregulat al chipului într-o entitate abstractă și intensă. Un înger-muzicant? Imaginea levitantă a unei idei? Joyce ar fi spus: „Un înger oniric, care evocă spații, emoții izvorâte din adâncuri“. Nu se miră deloc Modesta atunci când aplauzele înfloresc în tăcerea absolută a mâinilor imobile pe claviatura pianului, sigure pe ele ca o floare sculptată în lavă. Nu s-a mirat atunci și nici la Conservatorul din Palermo. Pentru că, pe vremea când s-au întâlnit prima oară, nervii și arterele trupului său știau să citească viitorul, în timp ce acum, rătăcită, Modesta privește rana lui Prando, surâsul lui Jacopo, obrajii lui Bambú, îmbujorați de mândrie pentru succesul protejatei sale, fără ca vreo intuiție să-și mai croiască drum prin simțurile ei amorțite de melancolia de a nu-i mai putea ține pe toți în brațe. Pornesc în lume; a-i ține pe loc ar însemna să-i silească la ură. De multă vreme ’Ntoni o urăște pe Stella și fuge de ea.

— Iartă-mă, Modesta, cu tine se poate vorbi… Nu că nu vreau s-o văd în ochi, dar mă omoară că o tot ține cu „picciriddu miu… picciriddu miu!“ Uite, nu mai departe de ieri, îi fac cunoștință cu un băiat de vârsta mea, nu un bărbat în toată firea, un băiat ca mine. Iar ea, fir-ar să fie, mă dă în grija lui: „Și aveți grijă să nu răcească ’Ntoni al meu, că e sensibil la gât!“ Nu mai suport! Cu prima ocazie, mă duc de aici, nu știu unde, dar de aici o șterg.

Ocazia apăruse: compania lui Angelo Mosco. În septembrie, ’Ntoni pleca, angajat cu contract, într-un turneu. Mai bine să fii într-o trupă de teatru decât într-un regiment. Ciro, nefericitul curtezan al lui

Bambú, se înrolase voluntar să plece la războiul din Spania, numai ca să scape de maică-sa, altă neghioabă. Prando le numea așa pe aproape toate femeile adulte, inclusiv pe Stella: „Tu ești bună și scumpă, Stella, dar ești neghioabă, cum sunt toate femeile de vârsta ta! Mama zice că e o chestiune de educație, dar eu am îndoielile mele“.

— Ce-i cu tine, fetițo, de nu aplauzi?

— Te rog, Joyce, nu-mi mai spune așa, măcar în public.

— Dar nu ne aude nimeni. De ce nu aplauzi? Nu-mi spune că la Palermo a cântat mai bine.

— Nu, nu, doar că…

— Dar de ce te tot întorci să te uiți după Pietro? Altceva n-ai făcut tot concertul. Nu e politicos față de Mela.

— Acum începe farsa, Jò. Să vezi ce nostim e ’Ntoni! În sfârșit o să auzim povestea lui Giufà, să vezi numai ce-o să mai râdă fetița lui Pietro… Uite-o, uită-te la ea cum se holbează la cortină, trebuie să-i fi spus Pietro că acum vine Giufà.

Pietro mi-a observat numaidecât privirea care căuta prin mulțime. După câteva clipe de nehotărâre, care par să țină o veșnicie și care îl fac să transpire zdravăn, se decide să-și ridice trupul enorm, atent să nu calce poalele rochițelor delicate, care îi foșnesc la picioare.

— Uite, Jò! Sărmanul Pietro, zici că e un elefant printre straturile de flori din grădină.

— Și tu îi râzi în nas! Ciudați mai sunteți, o să se supere, chiar nu vă pot înțelege.

— Să se supere? Pietro? Ce tot spui acolo?

— E de speriat cum vă înțelegeți voi doi.

— Voscenza, Mody, aveți cumva nevoie de mine?

— Văd că n-ai reușit să dărâmi pe nimeni, Pietro.

— Ei, numai Dumnezeu știe! Când stau pe afară, namila asta de trup mi-e de folos să-i țină la respect pe trădători și pe șerpi, dar aici, printre jucăriile astea, mai mare necazul! Cu ce pot fi de folos?

— Trebuie să te duci înapoi și să-mi aduci un lucru de preț.

— Voscenza dorește evantaiul? Vă e sete?

— Nu! Care e lucrul cel mai de preț pentru tine?

— Crispina e lucrul cel mai de preț pentru Pietro! Aha, vreți s-o țineți în brațe? Oh, Mody, sigur, o să fie fericită. Mă duc și mă întorc.

Cam abătut, Pietro pornește să străbată din nou chinuitorul parcurs. De data asta se împiedică, mai-mai să cadă!

— Uite-o aici, Mody, pe cea mai mică din această frumoasă adunare.

— Cine e cea mai frumoasă de aici, Crispina, ia zi, cine?

— Frumoasă eu, tu frumoasă, mama frumoasă.

— Și tata cum e?

— E voinic.

— E voinic fiindcă te duce în spate?

— Ba nu! Eu sunt mică, tata al meu… Tata… nu știu… Nu mai vine Giufà?

— Îndată vine. Dar Giufà e voinic și el ca tata?

— Nu, el e prost!

— De ce e prost?

— E prost și la păsări nu le e frică de el. El învață de la miel, de la vulpe și de la vrabie.

— Atunci, Mody, e adevărat că o ai la inimă pe Crispina și o să te ții de ce-ai promis?

— Tu te îndoiai, Pietro?

— Nu că mă îndoiam, da' cu firea nu-i de glumit. Dacă nu-ți plăcea de mititica asta, n-aveai tu nicio vină. Dar eu intrasem la griji. Peste un an trebuie să meargă la școală. Crede-mă, Mody, dacă era băiat, nu cădeam pe capul tău: îl luam cu mine la câmp. Dar o fătucă îi mai bine să se deștepte, să învețe să citească și să scrie, cum știi tu. A, uite că începe! Ți-o iau din poală, că tare cald îi aici.

— Nu, nu, lasă-mi-o, Pietro, ți-o dau înapoi la sfârșit, n-avea grijă! De

mâine, Crispina să vină aici în toate dimineţile, Jacopo se va ocupa el de domnişoara asta, am vorbit deja… Crispina, uite, uite cum se uită Jacopo la tine!

— El e Giufà?

— Nu, Giufà e în spatele cortinei. Taci, ia taci, îl aud cum se vaită. Auzi şi tu cum plânge şi suspină?

— Mereu plânge Giufà!

— Nu, plânge acum, pe urmă o să vezi… Uite, uite-l cum îşi smulge părul din cap şi se loveşte de pomi şi de ziduri.

— Aici nu sunt pomi!

— Sigur, dar noi zicem că sunt. Vezi cuierele alea? Sunt pomi, iar cearceafurile de acolo sunt ziduri. Săracul Giufà! Taci acum, că o să înceapă să vorbească.

65.

GIUFÀ — ’NTONI: Nenorocire, vai, nenorocire! Nu-mi ajungea prima, acum vine și a doua nenorocire. Și parcă văd, unde-s două, vin și trei.

POMUL — BAMBÙ: Dar despre ce nenorocire vorbești, Giufà? Văd că ești sănătos și sprinten, elegant foc cu haina aia de culoare balegă de vacă și cu pălăria spicată cu galben ca scuipatul de vrabie.

GIUFÀ: Pălăria era verde-verde, fără nicio pată. Da’ vezi că mi s-a bălegat vaca pe ea. Nu tu vrabie, nu tu canar… vaca!

POMUL: De când e lumea și pământul, vaca stă culcată la pământ. Cum de ți s-a bălegat vaca tocmai în cap, Giufà?

GIUFÀ: Fiindcă sufăr! Sufăr de nu mai pot! Și mai înainte sufeream și mai tare și, tot suferind, am adormit lângă grajd, iar vaca m-a văzut cu pălăria asta verde pe cap și a crezut că e o pășune.

POMUL: Asta e nenorocirea care te chinuie, Giufà?

GIUFÀ: De-ar fi numai asta! Multe alte lucruri dureroase îi chinuie sufletul lui Giufà. Și l-au chinuit așa de tare că, acum îmi dau seama cu mare groază, a orbit.

POMUL: Dar n-ai orbit, Giufà. S-a făcut noapte.

GIUFÀ: Râzi de mine, străine! Sunt orb! Dovada e că tu vorbești cu mine și eu nu te văd. Ehei, Giufà e tare la logică! Iar logica spune că, dacă tu mă vezi, înseamnă că e soare.

POMUL: E noapte, Giufà, crede-mă.

GIUFÀ: Așa zici tu? Aha, e noapte? Dar cum se poate ca Giufà să fi dormit zece ore în durerea lui?

POMUL: Băiat fără credință și fără minte! Mă vezi și nu mă recunoști. Eu sunt pom și pot să te mângâi, ca toate făpturile pietroase și frunzoase. Eu sunt din neamul celor care stau și privesc, nu din neamul omului, care se mișcă, trage pârțuri și n-are pace.

GIUFÀ: O, pomule, mă iartă! Dar nu mai adăuga și tu nenorocire la nenorocire. N-ai decât să-mi spui băiat fără minte, dar nu mă face om fără credință, că Giufà e tot numai credință în tine, pom, și în stâncă, și în izvor. Lasă-mă-n disperarea mea. Vreau să sufăr singur, chiar dacă nu sunt orb. Te cred că e noapte și nu zi, dar eu vreau să mă bălăcesc în durerea asta fără speranță.

POMUL: Uite cum cazi iar în greșeala oamenilor. Buruiana de leac te-a adormit ca să te mângâie în durerea ta.

GIUFÀ: A, ce minune nemaivăzută! Mulțumesc pentru tot, dar pe Giufà nu-l poate consola nimeni.

POMUL: Din pricina afurisitului de taică-tău n-a avut iarba putere să te liniștească?

GIUFÀ: Mai rău, mai rău de atât!

POMUL: Văd că e grea boala care te macină. De îndată se cuvine să mergem la cine are putere mai mare decât noi.

GIUFÀ: Și cine ar putea fi?

POMUL: Uite-o că vine, croindu-și drum cu coasa prin zidul nopții.

GIUFÀ: O, pomule! Nu cumva o chemi pe Certa, care face să treacă durerea? Nici chiar așa, Giufà suferă el, dar Certa nu prea poate să-l sufere.

POMUL: Dar ce spui tu acolo? Pomul fără de moarte n-are nimic de-a face cu harpia de Certa. Pomul cheamă doar luna, stelele ori soarele. Uite că vine luna! E abia născută ea, dar are înțelepciune de milenii. Vorbește-i!

LUNA-MELA: Giufà, Giufà, nu poți să-mi tot tulburi tu călătoria de noapte. Trebuie să mă rotesc de jur împrejur și să controlez tot. Îți acord un minut, pe urmă merg să mă întâlnesc cu cometa și cu delfinul.

GIUFÀ: O, Lună! Ce voce subțirică ai!

LUNA: Sunt nouă și am multă treabă.

GIUFÀ: Mă iartă, doamnă Lună, dar Giufà a îndurat ofensă mare.

LUNA: Ca atunci cu smochinele și Madonna?

GIUFÀ: Și mai rău!

LUNA: Nopțile astea va trebui să stau de vorbă cu mama ta.

GIUFÀ: O, da, stați de vorbă cu ea și luați-mi partea. Fiindcă ea poruncește mereu, îi spune lui Giufà cuvânt cu cuvânt ce să facă și, chiar și când Giufà nu-i iese din vorbă și face tot ce i-a spus, ea nu e mulțumită și se face foc și pară.

LUNA: E prea ordonată. Trebuie să-i mai răvășesc un pic gândurile. Dar ce s-a întâmplat? Povestește!

GIUFÀ: Azi-dimineață în zori se gătește ea și-mi spune mie, cuvânt cu cuvânt: „Fă curățenie în toată casa, udă grădina de legume, pe urmă îmbracă-te curățel — să nu cumva să mă faci de râs — și vino la biserică, fiindcă azi e Sfânta Rosalia și vine la slujbă tot neamul. Dar ține minte, Giufà, înainte să pleci, trage ușa după tine, că se învârt pe aici numai pungași și tâlhari. Să nu cumva să uiți, trage ușa după tine!“

LUNA: Ei, și?

GIUFÀ: Trei ceasuri încheiate am trudit să scot ușa din țâțâni și pe urmă am luat-o în spinare, așa grea cum era, și i-am dus-o. Iar ea, când mă vede, se înfurie rău de tot, urlă la mine și urlă spre cer, ca ieșită din minți. Sigur, acum, dacă întârziasem trei ceasuri, slujba se terminase. Dar ușa aia era al naibii de grea, martor mi-e Dumnezeu! Ce era nevoie să urle în halul ăsta, dacă am întârziat și eu? Cine să le mai înțeleagă și pe femei! Lună, sunt disperat!

LUNA: Ei, Giufà! Bietul de tine!

GIUFÀ: Să-și omoare cineva copilul doar că a venit târziu? Că mă amenința că-mi sparge capul!

LUNA: Și tu ce-ai făcut?

GIUFÀ: De mâhnire, ușa aia de atâta a vrut-o i-am azvârlit-o drept în mijlocul pieței. Nu doar că eram supărat, mai mi-era și frică de pumnii și de ghearele ei. Ți se pare lucru drept?

LUNA: Când voi fi lună plină și în putere, o să mă duc în somn pe la ea și o să-i mai bramburesc un pic mintea. Hai, vreau să te consolez, sari în cârca mea și uită de toate grijile. Noaptea asta te iau cu mine, să dăm o raită printre stele.

GIUFÀ: O, ce bine e să stau aici, călare pe colțul tău, Lună! Simt că m-am consolat acum de tot!

LUNA: Acum ne desprindem de pământ. Salută-l pe amicul tău, pomul.

GIUFÀ: O, Lună, ce sus ne-am urcat. Să tot fie un metru, doi! O, Lună, nu cumva cad?

LUNA: Cade omul când e cu picioarele pe pământ, când vorbește prea mult, nu când e cu mine, căci am ochii plini de nori și de comete.

GIUFÀ: O, uite cometa! Adio, amice pom, pădure dragă! Dar luminițele care licăresc acolo, pe fundul mării, ce sunt oare?

LUNA: Sunt delfinii care fac salturi pe urmele mele, captivați de voioșia luminii mele de argint…

Captivată de trupușorul Crispinei, care se întinde urmărind zborul lui Giufà, Modesta nu percepe tăcerea ce s-a așternut pe locul de lângă ea, până ce fetița nu-i cade înapoi în poală, suspinând.

— A dispărut Giufà! S-a dus acolo, în spate, de ce?

Cum de nu o auzise pe Joyce când s-a ridicat? Copila e grea și căldura trupului ei micuț o face să transpire.

— Da, da, Pietro, ia-o.

— Eu nu mă duc cu Giufà, tată, eu stau cu tine!

— Cu mine stai, sigur. Ce frumos spectacolul ăsta! Eu teatre n-am mai văzut până acum, dar…

— Dă-mi voie să trec, Pietro.

— Oh, voscenza să mă ierte! Pentru doamna vă grăbiți așa? E mult de când a plecat. Poate de căldură, Mody. Și, pe urmă, Giufà e pentru picciriddi.

Modesta nu ia parte la aplauzele care ba se sting, ba se întețesc, asemeni unui val cald. Despicând marea aceea agitată, care îi stă în cale, ajunge în câteva secunde în fața camerei lui Joyce. Cu palmele pe ușă, ezită. Dar dacă nu era nici acolo?

— Joyce, pot să intru?

Acolo e, fumează. Poate că dispariția aceea nu are nicio semnificație, poate că Joyce voia doar să fumeze, întrucât copiii, pentru ca totul să fie „exact ca la un teatru adevărat“, au atârnat pe pereți afișe mari cu „Fumatul este strict interzis“.

— Intră, micuțo, e deschisă ușa.

Așezată în fotoliul întors către fereastră, ține capul înclinat spre umărul stâng, cum face totdeauna atunci când fumează. Pe măsuța joasă, patru sau cinci țigarete abia începute și stinse. Părul negru se profilează imobil pe geamul învăpăiat de apusul de soare. Fumează și privește afară, în timp ce Modesta mai tremură încă din pricina locului gol de lângă ea.

— Ce e, micuțo? Ia loc! Așa îmi acoperi priveliștea, e un amurg magnific.

— De ce ai dispărut așa? Ți-am spus doar că nu suport disparițiile astea ale tale. Ești supărată pe mine? Dar de ce nu urli, nu te înfurii în loc să dispari așa? Faci dinadins, știi că mă torturezi și o faci dinadins. Doar ți-am explicat că, din ziua aceea, când te-am găsit…

— Ei, și tu, Modesta, au trecut mulți ani de atunci. Și nu numai că nu s-a mai întâmplat nimic, dar…

— Dar eu nu te suport când faci așa!

— Nu-i nimic de făcut, te rog să mă crezi. E în firea mea, e o pornire pe care n-o pot controla.

— Chiar dacă știi că pe mine mă terorizează, mă…

— Chiar așa, tu n-ai cum să știi, dar cu tine mă înfrânez și caut, te asigur, caut să nu-mi urmez acest impuls. Crede-mă, retragerile pe care tu le numești dispariții nu ascund nimic grav. Cel mult niște mărunte idiosincrazii pricinuite de caracterul meu sau poate de odioasa mea educație.

— Dar nu poți face asta pentru mine? Eu am schimbat atâtea lucruri din viața mea pentru tine.

— Nu s-ar zice.

— Vezi că e vorba de ceva grav și nu doar mărunte idiosincrazii, cum

spui tu? Ce am făcut? Te-am jignit? Dar de ce nu vorbești? Aș prefera să te aud urlând, să mă iei la palme, decât aceste războaie tăcute, aceste fraze ipocrite! Eu ți-am spus totul despre mine, totul, mă cunoști ca nimeni altcineva.

— E prima oară când mă faci ipocrită, Modesta. E un cuvânt dur.

— Oh! Iartă-mă, Jò! Dar nu voiam să sune așa. Jur că nu. Sunt atât de tulburată! Ia-mă în brațe, Jò, simți ce tremur?

— Știu că nu gândeai așa, micuțo, dar tot m-a rănit cuvântul acela.

— Ah, iartă-mă, o să mă pedepsesc singură pentru cuvântul acela, o să te sărut până ți se șterge rana. Oh, Jò, strânge-mă tare, strânge-mă să mă doară, numai să nu dispari!

— Pe mine mă doare, micuțo, m-ai mușcat.

— Da, te mușc… gâtul… buzele… te doare, da? Așa, pe gât, așa, va trebui să te acoperi toată, ca să nu se vadă. Te doare? Zi! Doare?

— Oh, Modesta, doare, dar îmi și place… Mușcă-mă, mușcă-mă!

— Te mănânc, Jò, te înghit toată, și sânul ți-l înghit acum! N-o să mai poți să dispari niciodată, rămâi închisă în mine!

Prinse în îmbrățișarea lor, Jò și Modesta nu sesizează aripa neagră a nopții care se lasă peste orizont.

— S-a făcut noapte, Modesta.

— Iar dincolo de noapte Giufà zboară, zboară călare pe cornul lunii.

— Am ajuns pe covor. Ce repede se face aici trecerea de la zi la noapte!

— Doar când sunt în brațele tale nu-mi mai e frică să te pierd, Jò, de ce oare?

— Nu reușesc să mă obișnuiesc cu întunericul care se lasă brusc. Mă uit atent cum se înserează, dar noaptea mă ia mereu prin surprindere, ca și cum întunericul ar sta la pândă, așteptând să-ți sară în spate. În Turcia nu e așa, cel puțin nu în Istanbul.

— Aici suntem mult mai jos, Jò… Mai aproape de miezul fierbinte al

pământului african. La Scicli, printre ramurile de dud, se simte noaptea mirosul Africii, sec, tăios ca o lamă, ca o spadă care retează dafinul.

— Ai închis ușa, Modesta?

— Da, și doar știi că nimeni n-ar îndrăzni să intre. Aici eu sunt stăpână.

— Dar ar putea să ne spioneze.

— Nimeni nu-l spionează pe stăpân aici, pe insulă.

— Sunteți incredibili! Dar copiii? Poate că ne caută.

— Nici vorbă! Cu atâta veselie, sigur au și uitat de noi.

— Cum poți să spui asta?

— Fiindcă asta e realitatea.

— Sunt nerecunoscători.

— Și pentru ce ar trebui să fie recunoscători?

— Doar îi hrănești, le dai adăpost.

— Aici e buba, cum ar zice Pietro. Faptul că pot să-i hrănesc mă pune în rolul de stăpână. Stă-pâ-nă, Jò! Și de ce ar trebui să fie ei recunoscători unui stăpân? Mă acuzi de paternalism cu Pietro, dar ai vrea să practic paternalismul cu copiii. A te considera indispensabil unor ființe tinere, lipsite de apărare, numai pentru că le hrănești, e paternalismul cel mai feroce.

— Și totuși aud că urcă cineva, vin să ne caute. Trebuie să fie Bambú sau Prando, care ți-au observat lipsa.

— Nu, ei mi-ar observa lipsa numai dacă i-aș lăsa fără pâine și jocuri.

— Dar e atroce ce-ai spus!

— E în firea lucrurilor. Copilul e constrâns să te iubească fiindcă îi dai de mâncare. Carlo voia să înființeze un sindicat al nepoților, care să lupte cu bunicile infame. Eu aș crea un sindicat al copiilor, care să se opună acestui îngrozitor duet pe care îl formează tatăl și mama: în schimbul unei bucăți de pâine și al unei jucării, ei cer un preț de iubire prea mare pentru orice individ normal.

— Exagerezi, Modesta. Bate cineva la ușă. O să vezi că e Bambú.

— Nu, erau pașii lui Pietro.

— Sluga ta.

— Voscenza să mă ierte…

— Tu du-te în baie, Jò. Mă tem că ai rochia ruptă.

— Mi-ai rupt-o tu, Modesta.

— Du-te să te schimbi.

— Un moment, Pietro, îmi pun un halat și-ți deschid.

— Dar ce-i, nu vă e bine, principessa?

— Nu, Pietro, m-a durut rău capul, dar am dormit puțin și mi-a trecut.

— Ce bine înțeleg, fac o gălăgie 'sti carusi! Îi frumos să-i vezi cum se veselesc, da' te năucesc de cap… Stella m-a trimis să vă spun că Bambolina noastră a hotărât să luăm cina pe malul mării. Of, e leită maică-sa, nici nu știi ce poate să-i mai treacă prin minte! Așa că s-au dus cu toții la Golful Profetului. Și a mai hotărât ea să stea acolo până se face ziuă, ca să vadă dacă i se umple de sânge părul Profetului când iese soarele. Așa li se năzare oamenilor acum! Stella vrea să știe dacă voscenza sunteți de acord.

— Sigur că da. Sunt în vacanță și asta e petrecerea lor. Stella știe că sunt liberi să facă ce doresc.

— Atunci, mă duc să-i spun, că-și făcea griji.

— Du-te.

— Ne vedem la mare, da, Mody? Nu cumva mai ți-e rău?

— Mă simt foarte bine, Pietro. Pe curând.

66.

În locul rochiei subțiri de voal, o tunică lungă de mătase albă îi acoperea acum umerii și brațele. Sub albeața aceea, semnele lăsate de mușcăturile mele pulsau. Ridicându-se pe vârfuri, Modesta o sărută pe Joyce… O frig buzele cu conturul proeminent, care se sfârșesc la colțuri în două virgule plângătoare.

— Ai două virgule în colțurile gurii, Jò. Ori sunt două paranteze?

— Sunt două riduri, Modesta.

— Nu e adevărat! Sunt două paranteze care dau înțeles frazei înscrise pe chipul tău.

— Ce înțeles, ia s-auzim?

— Nu știu. Încerc să pricep, dar nu reușesc.

— E doar un avertisment din partea timpului, că voi fi bătrână în curând.

— Nu e adevărat, tu n-o să fii niciodată bătrână.

— Timpul nu-l poate nimeni opri.

— De ce nu ai copii, Jò? Ori ai și ascunzi asta, cum ascunzi de mine aproape tot ce te privește?

— Ce legătură au copiii?

— Au, fiindcă, vorba lui Shakespeare, dacă timpul nu-l poți opri, poți merge pe urmele lui cu copiii care, bună sau rea, nu contează, vor da lumii mărturie despre tine.

— Nu-mi pasă de lume!

— Ori poate, ca doamna brună din sonete ori ca tinerelul la care visa, ești și tu zgârcită? Ești zgârcită, Jò? Încep să cred asta.

— Poate că față de cum ești tu, aș putea să par zgârcită.

— Și eu cum sunt?

— Tatăl meu, mare senior al austerei cetăți Todi, ar fi spus risipitoare.

— Dar toți mă acuză de avariție! Bietul Prando, ce-a mai pătimit până i-am luat motocicletă… Ce frumos s-a făcut Prando! Nici nu-mi vine să cred. Dar nu-l plac, pare o statuie! Ție ți se pare inteligent? E așa de închis în sine, că uneori mă gândesc că e prost.

— Nu e prost, un băiat așa de pasionat și de coerent n-are cum să fie prost.

— Ai dreptate. Latura maternă mă împiedică să-i recunosc inteligența, numai pentru că e altfel decât a mea. Dar, fir-ar să fie, mamă sau nu, cum poate cineva să înțeleagă o inteligență sau o pasiune, cum zici tu, și aici ai dreptate, pasiunea e inteligență, pentru viteză și pentru motoare?

— Dar studiază, desenează mașini, mașini improbabile, e drept, dar…

— Dar nu citește decât benzi desenate. Benzi desenate, cinema și viteză! Greșesc, nu-i așa? Ce bine îmi face să te am aproape, Jò!

— Eu, în schimb, mă tem că îți face rău.

— Dar ce spui acolo? În toți anii ăștia, cu ajutorul tău, mi s-a deschis capul, cum ar fi spus Mimmo. Sau cum zice ’Ntoni: „Mi s-au dat la o parte cortinele creierului“. De ce mi-a spus asta? A, da, când s-a dus la Palermo să-l vadă pe Zacconi în Strigoii. Din ziua aia nu-l mai citește decât pe Ibsen.

— Ce bizar mai e și ’Ntoni! Și ce genialitate! Ai văzut câtă emoție era în felul în care l-a interpretat pe Giufà? Păcat că Stella nu-l înțelege. Plânge întruna de când s-a hotărât să se facă actor. Și-i închipuie pe comedianți ca un fel de hoți depravați. Și tu minimalizezi inteligența lui Prando pentru că el și-o revarsă asupra motoarelor, nu asupra cărților.

— Ai dreptate, Jò, frumoasa mea Jò! Dar de ce stăm noi aici și vorbim despre ’Ntoni? Mi s-a făcut dor să-l văd, cine știe pe cine imită în clipa asta, hai să mergem!

— Vai, uită-te, uite ce caraghios e!

— Dar îl imită pe Mussolini!

— Da, da, nu l-ai mai văzut până acum? Discursul despre Imperiu. Discursul ăsta i-a făcut rost de contractul cu Angelo Musco.

— Dar Angelo Musco nu e fascist?

— Nu, acceptă doar ca înainte de reprezentație orchestra să intoneze marșul regal și imnul fascist: „Soare, care răsari din căcat“, cum spune el. Și, tot vorba lui, cât îl ascultă, „se ține“… În vremurile astea doar așa mai poți să-ți scapi pielea.

— Odioasă atitudine.

— O fi ea odioasă, dar e și atitudinea lui Petrolini, a lui Pirandello, a lui Croce… Jò, tu ai dreptate, dar hai, lasă-mă să-l ascult pe 'Ntoni! Și, pe urmă, odios, neodios, eu, una, prefer să-i ascult în continuare pe Musco, pe Pirandello, pierdută în mulțimea din stal, decât să-i știu muți, sub o frumoasă lespede tombală de alabastru. Dar ce faci? Iar vrei să fugi?

— Nu fug, Modesta, numai că…

— Ce-i?

— Nu rezist! Atmosfera asta pașnică, bucuria asta, glumele pe seama lui Mussolini în vreme ce fascismul triumfă pretutindeni…

— Dar ce-ai vrea? Casa în doliu și copiii în lacrimi, puși să plângă împreună cu noi? Pentru că noi, spun noi: tu, eu, Carlo, Jose, n-am fost în stare să facem revoluție?

— E îngrozitor, până și Rusia îi face cu ochiul lui Mussolini. De Chamberlain nu mă mir, dar Stalin…

— Și ce, în seara asta ai descoperit?

— Nu, sigur că nu. Dar să faci glume, să dai petreceri…

— Nu sunt doar glume, Jò, e ridiculizare! E o modalitate de a submina un mit pentru ei, care sunt așa de tineri, un exorcism ca să nu-l ia de-a gata și să fie pregătiți să-l calce într-o zi în picioare. Într-o zi pe care mă tem că noi n-o să mai apucăm s-o vedem. Și, pe urmă, să știi că-i jignești, Jò! Știi doar că ei toți, chiar și Bambú, nu se mulțumesc să-l ia în râs, ci… Joyce, stai, așteaptă! Ce e, ce te-a apucat?

— Lasă-mă în pace, Modesta! Lasă-mă să plec, nu mi-e bine.

— A, nu. Nu se poate!

— Mă doare mâna!

— O să ți-o rup, dacă nu isprăvești cu fuga și cu tăcerile astea.

— Lasă-mă, ar putea să ne vadă.

— Și ce dacă ne văd? Te-ai înfășurat ca o mumie din cauza câtorva săruturi.

— Modesta!

— Ah, gata, ajunge! Am chef să-ți desfac funda aia de pisică rușinoasă și să te silesc să arăți toate urmele sărutărilor mele.

— Vezi că aveam dreptate?

— Ce dreptate? Vorbește! De unde să știu eu ce gândești?

— Gândesc că în această dorință a ta de a mă arăta tuturor se ascunde dorința de a legaliza o relație care nu poate fi niciodată legalizată.

— Dar poate fi trăită împreună cu ceilalți, fără rușinea asta care te urâțește. Ți-e rușine sau ți-e frică? Scoate-ți eșarfa aia! Să știe toți, mai bine zis să fie siliți să recunoască cu voce tare ceea ce deja știu!

— Dar copiii tăi?

— Copiii mei! Sunt mari copiii mei și poate fi un prilej de a-i pune în fața realității, ca să-i vedem dacă rezistă la ea, sau de a-i pierde.

— Ești nebună!

— Nu, nu sunt nebună, Jò, și nici n-aș face asta dacă tu nu te-ai rușina mereu, chiar și când suntem singure. Până acum nu înțelegeam motivul acelor crize de plâns după săruturi și mângâieri. Plânsul acela, ca și cum n-ai fi vrut să mă vezi, ca și cum ai fi vrut să scapi de mine, m-a ținut, cu suișuri și coborâșuri, ani de zile în angoasă. Dar acum știu: tu simți relația noastră ca pe o vină și fugi de mine, imediat după ce ești satisfăcută, ca și cum chipul meu ar fi simbolul vinii tale. Tu ești cea care dorește, și nu în mod inconștient, ceea ce e și mai grav, să legalizezi raporturile noastre. Ți-a scăpat asta într-o noapte, ți-a scăpat vorba „dacă aș fi eu bărbat“!

— Ajunge, ajunge!

— „Dacă aș fi bărbat!“ Pleacă, du-te! Du-te să plângi la tine în cameră! Mă faci să râd la gândul că ai fi bărbat, ori că Beatrice ar fi fost bărbat! Eu te iubesc pentru că ești femeie și te iubesc ca o femeie. Acum ce stai acolo încremenită? Nu te mai trag de mână, nu? Du-te, vreau să-l ascult pe ’Ntoni sau măcar să cinez, să mă ia naiba!

— Dar pentru mine, Modesta, e prima oară, prima…

— Ce e prima oară? N-am înțeles.

— E prima oară când… când am raporturi intime cu o femeie.

Aplauze furioase izbucnesc de pe țărm. Ducele și-a încheiat discursul despre victorie, iar acum se învârte pe loc, pe axa de oțel a spinării sale proprii, cu brațul ridicat în semn de salut. Ca în jurnalele de propagandă de la cinema, ultima frază a discursului său e înghițită de grindina care se revarsă isteric din mii și mii de guri… Ironizează și masele copiii ăștia. Sau poate se pregătesc, altă victorie a „mănunchiului de nuiele“, să dea și ei fuga în piețe ca să-și răcorească setea de a fi la fel ca alții, de a se bucura și de a plânge împreună cu alții, renunțând la truda solitară de a fi diferiți?

„Greu de tot! Nu reușesc să-l urăsc pe Cesare, chiar dacă a luat trenul cu ceilalți avangardiști să meargă la Roma, să-l aplaude pe Mussolini. La urma urmei, el e sărac și călătoria e gratis.“

Puzderii de copii cu numele de Italo, Benito, Edda, Romana umplu orașele și satele. Noii sfinți le iau locul celor de dinainte, precum Rosalia, Agata, Giuseppe. Rămas răzleț, ici și colo câte un „Libero“ cere ca, odată cu intrarea în partid, să i se spună Ardito…

Joyce își leagă eșarfa la loc. Ce a spus oare? Grindina de aplauze i-a înghițit ultima frază.

— Cum ai definit iubirea noastră, Jò? Mi s-a părut că aud „raporturi intime“ sau mă înșel?

— E prima oară pentru mine, Modesta.

— Ce înseamnă? Când cineva iubește, e totdeauna prima oară.

— Dă-mi drumul, mi-e rău!

— Uite, nu te mai țin, ești liberă.

— Dar mă interoghezi!

— Mă interoghez singură, Joyce, nu-mi da atenție.

— Ești palidă ca un mort.

— Pentru mine e prima oară când sunt nefericită în raporturile noastre, cum spui tu.

— Cum așa? Doar tu singură ai spus acum o clipă că te-am ținut pe un balansoar de angoasă.

— Coarda iubirii oscilează mereu, e legată între arborele angoasei și arborele spaimei. La fel ca viața, păstrează vie amintirea morții ce trebuie înfrânte și nu această senzație de vid care m-a cuprins acum. Ajută-mă, Joyce!

— Dar cum pot oare, fetițo, cum pot?

— Nu-mi mai spune așa. Cândva mă înduioșam, dar acum că am înțeles, roșeața ta mă umilește.

— Ce pot să fac dacă mi-e rușine? Și că sunt pe lume, că sunt vie, mă face să-mi fie rușine. De ce m-au adus pe lume, de ce?

— Nu ți-ar ajunge să crezi că ți s-a întâmplat să vii pe lume ca să mă faci pe mine mai bogată, ca să-mi dăruiești bucuria de a te ține în brațe? Nu răspunzi? Mie gândul ăsta mi-a fost de ajuns în toți acești ani de închisoare.

— Și tu îi simți ca pe o închisoare anii ăștia.

— Cum altfel? Fără să uit totuși că adevăratele închisori sunt altele: cele care îngurgitează în măruntaiele lor întunecate sute de oameni ca noi.

— Vino sus cu mine, Modesta.

— Nu. Încep să te cunosc. Tu mă vrei cu tine ca să plângi, ca să refuzi bucuria acestor copii. Tu aspiri la o celulă adevărată, dar mie mi-e foame! Iar după liniștea care s-a așternut, e limpede că Bambolina a poruncit cu voce tunătoare: „Acum toată lumea la masă!“ O și văd! La fel ca mama ei, cu degetul ridicat, cu mijlocelul care se clatină… Nu e șchioapă ca mama ei, dar are aceeași grație în mișcări. Vezi? La fel ca ea, a făcut lumină cu lămpile cu acetilenă. Și cu siguranță că, puse peste lăzi, fețele de masă brodate care îi plac așa mult pun în valoare argintul tacâmurilor, cristalul paharelor. Mie splendoarea aceea îmi este indiferentă, nu însă și bucuria luminilor răpite întunericului,

obscurantismului acestor ani ai noștri. Și, pe urmă, mi-e foame! Scuză-mă, Joyce, dar pe Beatrice o irită să se întârzie la cină și are dreptate. Festinul lâncezește dacă e un loc gol la masă.

Bambú: Ce plăcere, zia, să te văd mâncând cu atâta poftă. Dar Joyce n-a venit? Are iar o migrenă? Prando, de ce nu mergi să vezi dacă are nevoie de ceva?

Prando: Hai să fim serioși, scumpă și frumoasă verișoară. Așa de frumoasă că promit solemn, numai să nu cumva să ajungi ca Teresa, care a fost și ea, la vârsta ta, o silfidă, iar acum s-a făcut lată și otova ca un cufăr, promit că, dacă nu te vrea nimeni, te iau eu de soție. Sau e interzis între veri? Jacopo, tu, care le știi pe toate, e interzis sau nu?

Jacopo: Cred că e nevoie de o dispensă din partea Bisericii.

Bambú: Uf, ce conversație antipatică! Oricum, eu nu mă mărit niciodată! Te-am rugat frumos să te duci să vezi dacă Joyce…

Prando: Aha! Văd că te-a nimerit mama cu cartea aia, verișoară dragă.

Jacopo: Ce carte?

Prando: O cărticică de opt sute de pagini despre femei și socialism.

Bambú: Te rugasem doar să te duci să vezi dacă Joyce…

Prando: Dar, Bambú, n-are niciun rost! Știi doar că, dacă o doare capul… și când n-o doare? Ce spui, Jacopo, zicem o duminică da și o duminică nu? Bineînțeles, doar dacă nu e prea lumină sau prea întuneric, prea cald sau prea frig.

Bambú: Nu vorbi așa despre Joyce, Prando! Când faci așa, ești vulgar.

Prando: Dar ia te uită cum se avântă în apărarea doamnei Bambú a noastră! Ce se întâmplă? Se pare că ești și tu îndrăgostită, ca toate femeile din casa asta, de frumoasa străină, așa să fie? O, Jacopo, știi că toată lumea îi spune Greta Garbo? Femeia fatală care ne fură nouă mamele și verișoarele.

Jacopo: Și verișorii, dacă tot veni vorba.

Prando: Ah, până și tu, Jacopone, ai capitulat la picioarele ei? Nu-mi spune.

Jacopo: Eu, unul, o ador, Prando.

Prando: Chiar dacă e tot timpul așa palidă și suferindă?

Jacopo: Poate tocmai de asta.

Prando: Ce romantic!

Jacopo: Și cred că are dreptate Bambú. Ce zici, mamă? Să mă duc eu să văd dacă o pot convinge să vină?

Modesta: Nu, Jacopo, nu te ridica. Nu vine, Joyce nu vrea să fie deranjată. Deși, cum a spus Bambolina, când face așa, Prando e vulgar și plicticos.

Prando: Foarte mulțumesc, mamă.

Modesta: N-ai pentru ce. Și nu te uita așa la mine!

Prando: Nu prea mă placi, nu-i așa, mamă? Când fac așa…

Modesta: Nu.

Prando: Și când te gândești că o fac dinadins.

Modesta: Dar de ce, mă rog?

Prando: Fiindcă îmi placi când te înfurii. Nu-i adevărat, Bambú, că e frumoasă foc când e furioasă? Mai ții minte când ne certam și ea a coborât la noi ca o furie și ne-a altoit de ne-a rupt? Ce de scatoalce au mai încasat atunci și Cesare, și Ciccio!

Bambú: Cum să nu țin minte? Mai simt și acum, când povestești, ce m-au usturat degetele ei pe obraz.

Jacopo: Eu nu mai țin minte.

’Ntoni: Nici eu.

Prando: Păi, cum să țineți voi minte, că erați încă sugari!

Jacopo: Eu n-am văzut-o niciodată pe mama să bată pe cineva; dar tu, ’Ntoni?

’Ntoni: Nu-i da apă la moară, Jacopo, las-o baltă!

Prando: Sigur că nu umblă să ia la bătaie niște oi ca voi, ci numai lupi,

ca mine și Bambú.

Bambú: Eu nu sunt lup!

Prando: Ești mai lup decât mine, frumoasă verișoară! Numai că, fiind fată, te îmbraci cu stofe moi ca să-ți ascunzi părul țepăn din suflet.

Bambú: Vai, Prando, ajunge! De ce faci mereu așa? Mereu ne strici la toți cheful.

Mela: Las-o în pace pe Bambú, Prando! Nu vezi că plânge?

Prando: Uite-o și pe muzicanta mută, cum îi sare în ajutor suratei! Prea multe femei la masa asta, Jacopo dragă! Iar acum că 'Ntoni pleacă și o să plec și eu, ce-o să se aleagă de tine?

Bambú: Vrei să isprăvești odată, da sau nu? Dar ce te-a apucat?

Prando: Ia priviți ce ochi de foc la verișoara! Nu erau lacrimi de oaie, atunci, nu?

Bambú: De furie, Prando, de furie! Când te porți așa, te urăsc! Și de ce te uiți la mama?

Prando: Fiindcă n-am văzut-o de un secol.

Rana lui Prando se face violacee. Dinspre mare se înalță un huruit, trasând o seceră luminoasă pe întunericul cerului.

Bambú: Un aeroplan! A trecut un aeroplan! Ca un fulger, zia, ai văzut?

Prando: N-are de ce să-ți fie frică, Bambú. De acum se deschid drumuri prin cer. Parcă ai fi Stella, care se mai teme și acum de tren.

Bambú: Dar de la o vreme trec tot mai multe.

Prando: Hai, gata! Ține-mă de mână și n-o să-ți mai fie frică. Iartă-mi vulgaritatea, verișoară, dar toate îmi merg prost de când cu…

Bambú: De când cu ce, Prando, scumpule?

Prando: Păi, cum? Toți în cămașă neagră! Chiar azi-dimineață, nici nu voiam să vă spun, ca să nu vă stric petrecerea, dar și Carlo…

Bambú: Carlo, băiatul lui Lo Preti? Dar era socialist!

Prando: Da, Bambú, până și el! Zice că fără carnet de partid nu poate

să ia parte la Mille Miglia[32], zice că în sinea lui râde de ei, dar…

Bambú: Păi, atunci?

Prando: Păi, atunci, nu prea mai cred în râsul ăsta. Ei râd, dar până una-alta nicio dominație străină din trecut nu și-a înfipt atât de adânc rădăcinile în pământul nostru ca acest blestemat Dux! Dar ajunge cât am stat la masă. Am o surpriză pentru tine, Bambú, și pentru tine, Mela.

Bambú: Ce surpriză?

Prando: Păi, cum se poate încheia la noi pe insulă un festin de la miezul nopții fără…

Bambú: Mandoline! Așa e, să nu-mi spui…

Prando: Concert improvizat al bărbierului don Ciccio cu băieții lui: mazurcă versus mazurcă, vals versus vals, concurs de melodii. Și cine inventează mai multe câștigă un sărut cast din partea celei mai frumoase!

Jacopo: Cine o să fie cea mai frumoasă, Prando? Cine?

Prando: Ei, cine poate să știe? Mandolinistul care câștigă va alege el cea mai frumoasă gardenie care a îmbobocit în căldura acestei nopți. Uite-i că vin, hai să-i întâmpinăm pe muzicanți.

32 Raliu de anduranță, inaugurat în 1927 și ajuns acum la a 38-a ediție.

67.

— … iar acesta este don Donato di Santa Ninfa cu copiii lui. Numai el lipsea. E cel mai în vârstă și e devotat chitarei. Vezi, Alberto, avem trei frizerii în formație completă…

Prando explică unui chip atent, delicat, cu siguranță vreun amic nou de la universitate:

— Frizerul și ajutoarele lui, așezați în cerc, cum stau ei în după-amiezile însorite în fața prăvăliei goale — asta e frumusețea meseriei! Dimineața au de retușat favoriți și mustăți, o muncă de îndemânare, nu trudă grea, iar, mai târziu, până spre seară — mereu în așteptarea vreunui alt client — pe trotuarul umbrit de salcâmi și de stejari își exersează degetele pe coarde de mandolină, delicate și subțiri ca briciul. Un zidar, un hamal, un docher nu și-ar putea plia pe coarde încheieturile deformate ale mâinii. La Catania, la Palermo, la Messina s-a pierdut această tradiție care înflorește numai la umbră de stejari centenari. Ca să îngrămădească palate peste palate, au tăiat toți copacii, însă aici, la noi…

Grupate separat, cele trei prăvălii se înfruntă fără vorbe. La un semn invizibil, întrecerea de melodii și de ritmuri improvizate despică liniștea nopții, în vreme ce un stol de păsări speriate își ia zborul, pe urmele notelor, dezvăluind privirii argintul stelelor.

Mela: Ce de stele, Bambú, nici nu băgasem de seamă!

Bambú: Legenda spune că mandolina are puterea de a le înmulți.

Mela: Și cum cântă, mai ceva ca la conservator! Cred că mai bine aș fi studiat cu ei.

Bambú: Dar ce tot spui acolo, Mela?!

Mela: Șșt, Bambú, taci. Vreau să mă umplu de această lejeritate cu care cântă. Ah, dacă aș reuși s-o fur și s-o redau la pian! Pianul e surd, lua-l-ar dracu'!

Bambú: Ce tot spui?

Mela: Taci, Bambú! Dar de unde iau toate motivele astea?

Bambú: Din memorie, așa a spus Prando, din memorie. Și le transmit din tată în fiu.

Dimineața, la plajă, Mela și Bambú nu se mai tem să-și piardă fascinanta paloare a pielii și nici nu se tem să fie „necuviincioase“, cum se zicea pe vremuri; acolo, pe acea mică plajă privată, în acea minusculă republică, unde doar băieții din vecinătate și câte o soră a acestor bărbați evoluați, studenți bogați și săraci, îndrăznesc să sfideze opinia publică și să vină. Și asta numai în virtutea banilor… „Banul face omul. Într-adevăr, niciun sărac nu e socotit om de valoare și nici nu e onorat ca atare.“ Carlo râdea, pe urmă Alceo îl chema în cauză pe Platon: „Republica! E lesne s-o concepi bazându-te pe truda și pe sângele iloților! Știi ce spun eu, Modesta? Platon ăla e mai reacționar decât…“.

Jacopo: Ești tristă, mamă?

Modesta: Nu, Jacopo, ascult muzica.

Jacopo: Atunci nu mai vorbesc. Nu voiam decât să-ți pun o întrebare. Despre ce carte vorbea mai devreme Prando cu Bambú?

Modesta: A, nimic… mai bine zis, o carte fundamentală pentru femei.

Jacopo: A, da? E scrisă de un italian?

Modesta: Nu, e de August Bebel, un socialist neamț, din cercul Rosei Luxemburg.

Jacopo: Aha. Și vorbește despre femei?

Modesta: O spune chiar titlul: Femeia și socialismul.

Jacopo: Și ție cine ți-a dat-o? Mama ta?

Modesta: A, nu. Mama mea nu știa nici să citească, nici să scrie, uiți mereu. Am găsit-o printre cărțile unchiului Jacopo. Ți-am povestit de comoara unchiului Jacopo, nu mai ții minte?

Jacopo: A, da, sigur. Dar credeam… în fine… mie nu mi-ai dat-o pentru că sunt băiat?

Corzile ultimei mandoline au un ecou dureros în ochii lui Jacopo, revelându-i Modestei o nedreptate. Ce nedreaptă fusese! În grija de a proteja viitoarea femeie din Bambú, i-a neglijat pe Jacopo, pe Prando

și pe ’Ntoni.

Jacopo: Nu-mi răspunzi nimic, mamă, de ce? E o carte numai pentru femei?

Modesta: Nu, Jacopo, am rămas mută. Cuvintele tale mi-au dezvăluit greșeala pe care am făcut-o. Desigur, e o carte adresată femeilor, dar e scrisă de un bărbat și trebuia să v-o fi recomandat și vouă, ție și lui Prando.

Jacopo: Asta voiam să înțeleg, mamă. Tu ai spus totdeauna că bărbatul și femeia ar trebui să citească aceleași cărți, aceleași ziare… Mi-aduc aminte, știi, ce te-ai înfuriat pe Stella care n-o lăsa pe Mela să citească L’Avventuroso și…

Modesta: Sigur, Jacopo, am făcut o greșeală. Dar putem s-o reparăm. O s-o găsești printre cărțile de la unchiul Jacopo, cărțile acelea vechi de la mine din birou, dar să n-o duci la școală ori s-o iei la tine, deoarece e interzisă.

Jacopo: A, și cartea asta?

Modesta: Ei, da! Și au dreptate, după gândirea lor… Spune vreo două-trei lucruri despre condiția feminină care îi deranjează pe fasciști și pe naziști.

Jacopo: E una dintre multele cărți pe care le-au ars? Dar câte au mai fost arse! O s-o citesc și fiindcă sper să mă facă să le înțeleg cât de cât pe Bambolina și pe Stella. De! Eu pe femei nu le înțeleg chiar deloc, nu chiar ca Prando, totuși, el zice că femeile sunt un mister indescifrabil. Dar câteodată mă cam sperie… Nu știu, cum ar fi Stella când îl acuză pe ’Ntoni… Nu fiindcă țipă sau altceva, dar mi se face frică.

Modesta: Și de mine ți se face frică, Jacopo?

Jacopo: Cu tine e altceva… Mi-e frică cel mult ca de Pietro sau de Prando. Știi că ’Ntoni spune mereu că simte că e copilul tău, nu al Stellei, cu certitudine matematică?

Modesta: Poate pentru că Stella e ignorantă. Nu uita, Jacopo, cultura este acum un privilegiu, iar el e deja prea instruit pentru Stella și pentru vârsta pe care o are.

Jacopo: Poate că ai dreptate. Dar mai e și altceva, cred! Eu pe Stella o ador și aș vrea să fiu cum e ’Ntoni.

Modesta: Dar de ce cum e ’Ntoni?

Jacopo: Știi, mamă, de multe ori am visat că nu erai mama mea adevărată… În fine, cum se zice, mama care m-a făcut, cum l-a făcut Stella pe ’Ntoni.

Modesta: Și? Spune mai departe, de ce tremuri?

Jacopo: Mi-e rușine… Dar visez că m-ai cules, înfășat într-o pătură, când eram mic, uneori dintr-un colț de stradă de la Civita, alteori de pe plajă.

Modesta: Și te îndurerează să visezi așa?

Jacopo: O, nu! Dimpotrivă, tocmai asta îmi place. Mi se pare că tu, dacă m-ai ales fără să mă naști… Nu știu cum să spun, da, mi se pare o alegere, nu un destin. Și de asta mi se pare că mă iubești mai mult decât pe ceilalți. E foarte urât ce am spus?

Modesta: De ce să fie urât, Jacopo? Visele sunt frumoase. Și, pe urmă, în vise există totdeauna ceva adevărat, fiindcă, dacă nu te-aș fi născut eu, te-aș fi ales dintr-o mie.

Jacopo: Oh, mamă, de mult voiam să-ți spun, dar mi-era frică. Pot să-mi pun capul pe umărul tău? Începe să mă cam doară de la mandolina asta, pe tine nu?

Modesta: Pune aici capul și închide ochii, o să se îndepărteze sunetul.

Câteva note încă, intensificate de bucuria de a fi ultima mandolină care ajunge la stele, și capul lui Jacopo se face greu. După răsuflare, Modesta știe că s-a cufundat în somn, la fel ca și Crispina, care, învelită într-un șal, doarme la pieptul lui Pietro, așezat acolo unde se isprăvește nisipul și se arată stânca. Stâncă peste stâncă, Pietro fixează hipnotizat focurile de artificii ale acelor note… Aceea e muzica lui. El știe cum să se lase pradă magnetismului acelui marranzano, la fel ca Modesta, acum că Jacopo tace.

Ultima notă se desprinde de pe sticla neagră a cerului și se prăbușește ca o stea căzătoare, dezvăluind liniștea.

Jacopo: Ce mă enervează, mamă! Am adormit! Cine e cea mai frumoasă? A ales primul mandolinist?

Modesta: Nu, dar peste puțin timp vom afla. Îl vezi cum se uită în jur?

Jacopo: Dar de ce îi ia atât? E așa de ușor!

Modesta: Face parte din ritual, Jacopo, și poate că e chiar nehotărât. Nici eu n-aș ști cum să judec. Bambú, cum spui tu, e în momentul ei de zână, dar și Emanuela… cine ar fi zis? Într-un an s-a făcut mai frumoasă decât maică-sa.

Jacopo: Și femeile mari pot fi alese, mamă?

Modesta: Sigur. Tu erai prea mic ca să poți să ții minte: pe Stella au ales-o trei ani la rând.

Jacopo: Și acum e poate cea mai frumoasă, dar eu aș ști…

Modesta: Taci, Jacopo, nu trebuie să facem zgomot. Se uită Pietro strâmb la noi. Numai în tăcere se naște hotărârea cea dreaptă, vorba lui. Hai să ne apropiem, n-o să aleagă dacă nu e complet cercul din jurul muzicanților.

Mandolinistul câștigător parcurge cercul o dată, de două ori. La al treilea tur se oprește în loc, fixându-le pe Bambú și pe Mela, care se țin de mână. Pe urmă face un pas înapoi, dar numai pentru a-și da pe față decizia, și, scoțându-și de la butonieră gardenia, întinde lent brațul. Toți urmăresc traiectul silențios al acelei steluțe albe, care se oprește sub bărbia fetei. Bambú o lasă de mână și se retrage împreună cu ceilalți.

Primul mandolinist: Cu siguranță și cumpănire vă spun că fata asta, Mela, e cea mai frumoasă dintre toate!

Toți, în afară de Mela, îi aplaudă alegerea. Jacopo țopăie de bucurie, urlând:

— Știam eu! Știam! Mela e cea mai frumoasă!

Mela șoptește:

— Dar de ce tocmai eu, de ce? Unde îmi pun acum gardenia, unde trebuie pusă?

Primul mandolinist: La piept, învelește-o în sufletul tău de muzicant și cântă pentru noi și fiii noștri pe vecie!

Crispina râde. Ochii ei îngreunați de somn nu mai văd, însă aplauzele de bucurie o fac să chicotească. Bucuria aceea, chiar dacă va fi uitată

apoi, e destinată să-i susțină întotdeauna ființa.

În salon, cercul se reface în jurul pianului și Mela concurează singură cu nu mai puțin de trei formații. Nu cade pe ea nicio lumină, dar e cea mai frumoasă. Brațele, bustul fragil, bine hrănite acum, și-au pierdut aspectul posomorât, nu mai sunt sfrijite ca mai înainte. Îmbrăcată de Joyce, pieptănată de Bambolina, hrănită de Modesta, arătarea aceea prizărită, ca un șorț cenușiu pus pe umeraș, cum fusese ea la sosire, se topise odată cu trecutul.

— Vai, zia, îți mai aduci aminte ce oribil era șorțul pe care îl purta? Eu nici nu le băgam în seamă pe fetele de la orfelinat, dar e adevărat ce ai spus tu: că arătau ca niște deținute! De când a venit Mela la noi, am înțeles și eu și mă uit la ele când le întâlnesc mergând încolonate pe stradă, vai, ce milă mi-e! Și cum mai mânca la început! Știi că de multe ori mă trezea noaptea și cerea voie să meargă la bucătărie? Odată a mâncat un borcan întreg de dulceață, cu lingura de supă, cum e posibil?

Pietro: Mare cinste pentru Mela noastră, nu-i așa, Mody? Te văzui tristă, ori îi doar oboseala?

Modesta: Nu, Pietro. Sunt îngrijorată în privința banilor, am dat de fundul sacului. Am blocat vânzarea pământurilor. Trebuie să vindem ceva, sigur, dar să nu rămânem descoperiți. Aici are avocatul Santangelo dreptate… E neapărat să dăm de omul potrivit, Pietro…

Pietro: Nu-i decât unul. Dar principesa nu vrea să audă de el. Ori poate întristarea în care ai picat o fi făcut să-ți mai vină mintea la cap?

Modesta: Nu știu nici eu, Pietro…

Pietro: Dacă nu știi însemnă că bine a făcut Pietro să te grăbească să te hotărăști… Îi duc la culcare pe Jacopo și pe Crispina. Au adormit ca doi mielușei. Pe urmă vin înapoi și vedem cum facem.

„Cum ne-ai scăpat tu din foc, Tuzzu?“

„V-am luat pe una la o subsuoară, pe ailaltă la alta, ca pe două oițe adormite.“

Pietro străbate valul de sunete, ducându-i la adăpost pe Jacopo și pe Crispina. Modesta îl urmează. Dar, ajunsă la intrare, se vede silită să

se oprească în loc. Mimmo urcă acum pe scările de la Carmelo… cu trupul lui masiv înfășurat în velur întunecat la culoare…

Bambú: Cine e, zia?

Modesta: E Mimmo, grădinarul, nu-l vezi ce ciolănos e și că poartă haină de catifea verde, ca la ei, la țară?

Bambú: Îți arde de glumă, zia! Cum să fie grădinar? Stella ar zice că e înțolit ca un domn.

Mattia: Sărutăm mâna, principessa. Sper să nu vă fie cu supărare, să nu tulbur veselia asta de aici.

Modesta: Fii binevenit! De veselie, ca și de pâine, toată lumea e bine să aibă parte. Ți-o prezint pe nepoata mea, Ida, Mattia.

Mattia: Sunt onorat, domnișoară. Veselia, ca pâinea și lacrimile, cu toți trebuie s-o împartă omul. Așa mi-a zis Pietro acum câteva clipe. Și numai de asta mi-am îngăduit să vin și eu.

Modesta: Bine ai făcut, Mattia. Dar ce-i cu tine prin părțile astea?

Mattia: Să spun drept, am tot dat înconjur vilei de când m-am întors din America, numai că nu știam dacă timpul o fi pus o vorbă bună pentru ce-a fost odinioară între neamurile Brandiforti și Tudia.

Modesta: Timpul ne spune mereu vorbe bune nouă, celor din neamul Brandiforti.

Mattia: Iar eu mă bucur de asta. Și mă mai bucur și să văd că vremea și firea au răsplătit-o cu sănătate și frumusețe pe fiica răposatei principese Beatrice.

Bambú: Eu plec. S-au oprit din cântat și poate li se face foame, o să li se facă sigur foame până la ziuă. Mă duc s-o ajut pe Stella. Încântată de cunoștință, domnule…

Mattia: Plăcerea e de partea mea, domnișoară… Văd că te-ai ținut de obiceiurile noastre când i-ai crescut pe ’sti picciriddi.

Modesta: De obiceiurile bune omul trebuie să se țină, iar pe cele rele să le reteze.

Mattia: Drept e. Uite-l pe Pietro… Ce bine că e și el aici, nu, Modesta?

Modesta: Vei binevoi să stai cu noi și să aștepți în liniște zorii?

Mattia: Cu plăcere, principessa.

Modesta: Să sperăm că o să se arate Profetul, ca să încheiem frumos petrecerea. Tu ce zici, Pietro, o să fie cum speră copiii?

Pietro: Cerul e străveziu ca sticla și asta promite bine, dar lumea a căzut de acum în mania grabei. Nici nu trebuie mult, ajunge o dihanie de fier zburătoare ca să se înspăimânte și cerul, și vrăbiile, și cugetele… Uite-o că vine iar, blestemata!

Moarte care vine din nebunia grabei. Prando, motocicleta. Calul de fier al lui Mattia. Cicatricea zvâcnește. Oare în privirea lui de foc, în scânteierile acelea, și-a făcut cuib Certa? Dacă asta clocește el în albastrul încrustat cu aramă al pupilelor sale, atunci Modesta trebuie să-și ridice ochii și să-i țină piept…

Mattia: Te uiți în sfârșit la mine, Modesta, și acum îmi dau seama ce mult te-am iubit. Mi-am amintit mereu ochii tăi, în toți acești ani…. La tinerețe e omul buimac. Atunci patima o luam drept închisoare și mă luptam cu tine, în loc să mă las cuprins de dulceața iubirii.

Nu mai e moarte în privirea aceea domolită, care îi invadează cearcănele, obrajii, surâsul. Cu timpul, surâsul lui Prando o să se prefacă în liniștea aceea pe care o purta în suflet Carmine, în floarea vârstei. În curând, va avea și Prando fire albe printre cârlionți, semn că focul s-a domolit. Recunoscătoare pentru această revelație, Modesta întinde mâinile spre Mattia. În palmele lui calde le simte pe ale ei micșorându-se… Mânuțele Crispinei?

Mattia: Mulțumesc, Modesta. Dar acum trebuie să vorbim de tablourile acelea. Pietro mi-a spus…

Modesta: Dar nu-ți lipsește un deget, cum se vorbea?

Mattia: Un deget? Am auzit și eu zvonul. Dacă dispari pentru un timp, se nasc legende. Adevărul e că era să-mi pierd nu un deget, ci toată mâna, dacă-i pe-așa. Dar mi-a rămas amintire de la tine numai o brățară. Uite, vezi, aici, la încheietură?

Modesta: Iar eu era să-mi pierd capul! Uite, aici, sub breton.

Mattia: Un șerpișor, ai zice…

Modesta: Șarpele din mine, cum spuneai tu. L-ai scos la lumină.

Mattia: Și s-a potolit?

Modesta: Ba, dimpotrivă, se tot zvârcolește și mă face să greșesc la tot pasul. N-o să mă potolesc niciodată, Mattia, n-am ce-i face. Dar acum, hai să mergem pe plajă. Mai devreme nu aveam chef să aștept zorile, acum am, hai să mergem.

Mattia: Și cu tablourile cum rămâne?

Modesta: Vorbim mâine despre ele: detaliile pe lumină de zi. Acum vreau să ți-i arăt pe Prando, pe Jacopo… A, iartă-mă, tu n-ai copii?

Mattia: Nu.

Modesta: Și nu-ți pare rău?

Mattia: Detaliile, vorba ta, mâine pe ziuă, Modesta, hai să mergem, acum!

Jacopo: Ce ciudă mi-e, mamă, am aținit! Pe urmă m-a trezit lumina, ce ciudă mi-e! S-a văzut?

Modesta: Uite-l pe Jacopo, Mattia. Jacopo, ți-l prezint pe Mattia.

Jacopo: Încântat, domnule, încântat de cunoștință… S-a văzut? Ei, ’Ntoni, s-a văzut?

’Ntoni: Nu.

Jacopo: Ce păcat!

’Ntoni: Dacă tot dormeai…

Jacopo: Ce dacă? Puteai să-mi povestești, tu știi să imiți orice.

’Ntoni: Să imit un miraj nu mi-a trecut niciodată prin cap. Nu-i rea ideea.

Prando: Daa, cum să nu! Și cu acompaniament de pian! Unde s-a mai auzit?

’Ntoni: Și de ce nu, mă rog? Ești mereu defetist.

Prando: Vezi că „defetist“ e ca și „mi se rupe“. Termeni fasciști și vulgari, cum zice mama, e mai bine să nu-i folosim. Cum spui, tu, mamă? A, da: utilizând expresiile fasciștilor ajungi să le absorbi, te rod încet-încet pe dinăuntru și într-o bună zi te trezești gata să fii ca

ei, cu cămașă neagră și pantaloni bufanți. Mie mi s-a părut o exagerare, însă… Cum se face că nu răspunzi, mamă? Oare nu ți-am redat corect ideile?

Surâsul lui Mattia a șters din inima ei orice iritare la adresa acelui profil de piatră, perfect chiar și după o noapte nedormită. 'Ntoni are trăsăturile adâncite, ca după febră. Mela, cu ochii micșorați, pare îmbrăcată din nou cu șorțul acela dizgrațios. Bambolina, palidă, pe jumătate adormită, se sprijină de barcă și poate că tremură. Profilul impasibil și vocea aspră ale lui Prando sunt numai forță. Iritarea pe care i-o trezea altădată nu era poate altceva decât teamă.

Prando: Din câte se pare, dragul meu 'Ntoni, dacă până acum frumoasa mea mămică, deși nici nu catadicsea să ne privească, măcar vorbea, în prezent a decis să ne ignore cu desăvârșire.

Modesta: Mi-ai redat perfect ideile. Cuvintele ne hrănesc și, ca orice hrană, trebuie să fie alese cu grijă înainte să le mestecăm.

Prando: Dar ce dulce e mama în dimineața asta! O fi din cauză că n-a dormit azi-noapte?

Prando trebuie să fi simțit și el teama pe care Modesta o deghiza în iritare, trebuie s-o fi perceput încă de mic copil, dacă își permitea atâta îndrăzneală. Nu e în firea lucrurilor să se poată drege într-un ceas ceea ce s-a făcut greșit ani de zile, iar Modesta se vede silită să mai aștepte ca timpul să pună o vorbă bună pentru ea.

Modesta: Ești insuportabil, Prando, și-ți interzic să le mai strici tuturor cheful, cum zice Bambú!

Bambú: Lasă-l în banii lui, zia! Așa face mereu și cu mine, îi place să facă pe răul.

'Ntoni: Vrei să spui să facă pe durul, Bambolina. Filmele sunt de vină. S-a îndrăgostit de Jean Gabin.

Bambú: Da, așa e! Dacă n-ar avea trăsăturile alea perfecte, ar semăna leit cu Jean Gabin.

'Ntoni: Păi, sigur! L-am văzut eu, ieșind de la cinema, cum îi imita mersul.

Prando: Tontule! Nu imit pe nimeni eu!

Bambú: Dar ești prea frumușel, verișorule, ca să ajungi un dur.

Prando: Eh, Ida, ajunge! Ce tot îi dai cu frumușel în sus și în jos? E ofensiv pentru un bărbat.

Bambú: Și de când, mă rog, e ofensiv?

Prando: Să vă ia dracul pe toți, și pe mine, care mă cobor să stau de vorbă cu puștimea. Mă duc să dau o tură cu motocicleta.

Bambú: Vin și eu cu tine, Prando.

Prando: Nu vezi că ești moartă de somn?

Bambú: Mi-a trecut, ia-mă cu tine.

Prando: Dar uite cum tremuri toată!

Bambú: Mi-e frig, nu pleca! Mi-e frig! Mă ții în brațe?

Prando: Vai, mamă, tare mi-e că petrecerea asta se termină la spital. Parcă văd că mâine sunt toți la pat, cu febră.

'Ntoni: Pescarii! Vin pescarii!

Jacopo: Haideți, să facem focul. Să vezi ce de pește! Și mi-e o foame! Să vezi ce bună e ciorba de pește când o fac ei.

Prando: Auziți-l și pe mititelul de Jacopo, mă informează ce bună e ciorba pescărească, de parcă n-aș ști! Mare răbdare trebuie să aibă omul cu picii ăștia, nu-i așa, Pietro? Și tu, frumoasă verișorică? Porumbiță albă, te-ai încălzit? Ești în stare să umbli?

Bambú: Sunt! Mela, Stella, pescarii!

Modesta: Uite-i cum se duc, Mattia, privește… se tot duc!

Mattia: Roiesc înspre orizont, ca vrăbiile după ce au învățat să zboare. Dar tu i-ai crescut și asta trebuie să te consoleze. Spune-mi drept, drăcoaică de lavă ce ești, Prando e fiul lui Carmine?

— Da.

— Cu mine nu seamănă, dar e leit taică-meu când era tânăr.

— Seamănă și cu tine.

— Așa zici?

— Am riscat ca la jocuri de noroc să ți-i prezint. I-am scrutat pe toți cu privirea să văd dacă bagă de seamă, și pe Stella. Dar nimeni n-a sesizat asemănarea.

— Îți place să joci la noroc, ai?

— Da, îmi place… N-a observat nimeni, de necrezut!

— Dacă nu se știe, nimeni nu e ghicitor, nici nu există ghicitori… Deci, cum ți-am spus, nu trebuie decât să scoți pânzele din rame și să le faci sul, îți trimit eu un expert; trebuie să intre fiecare într-un baston cum e ăsta. Cum știi, am la activ multe voiajuri în țara aceea și, lucrul care contează cel mai mult, au fost voiajuri curate.

— Dar ai spus că nu mai vrei să te întorci în America.

— Nu mai voiam, fiindcă în mintea mea legam întoarcerea de doliul ăsta pe care îl port, dar în adâncul inimii mele abia așteptam un prilej. New York e cel mai frumos oraș din lume, dacă are omul bani.

— Aha, Antonia a murit în timp ce tu erai acolo?

— Da, prea mult am stat atunci, iar soția, întristată peste măsură, poate e doar închipuirea mea, a vrut să mă pedepsească murind împreună cu pruncul. Ori poate o fi soarta, cum a fost și cu tata. Călătoriile îi abătuseră gândul, iar doliul l-a luat prin surprindere. Ori poate noi, bărbații din neamul Tudia — l-ai auzit pe Prando al tău? —, purtăm în noi un egoism absolut, de îi ucide pe cei care nu sunt destul de puternici cât să respingă furia asta ce ne stăpânește mereu.

— Carmine abia în pragul morții a reușit să scape de furie, cum îi zici tu, și s-a înseninat.

— Ce vrei să-mi spui cu vorbele astea, Modesta, că mi-e aproape și mie Certa, dacă am ajuns să mă îndoiesc de furia asta?

— Nu, tatăl tău n-a rostit niciodată vorba „îndoială“, iar moartea o simțea ca pe o eliberare de datorii. Tu nu ești nici bătrân, nici bolnav, cum era el.

— Nu, și totuși am îndoieli, cum ai înțeles și tu.

— E drept să fie așa, Mattia.

— Pe mine m-au învățat că în sufletul unui bărbat nu e loc de

îndoială.

— Vă învață așa ca să vă închidă, de mici, într-o platoșă de datorii și de false certitudini. La fel ca și pe noi, femeile, Mattia: alte datorii, alte platoșe, de mătase, dar de fapt e același lucru.

— Probabil ai dreptate, că m-a cuprins un soi de tristețe care nu mă mai lasă de când am dat de vorba asta, „îndoială“.

— De teama acestei melancolii se împodobesc bărbații cu certitudini și dictează care trebuie să-ți fie crezul în viață. Dar bărbatul e încă prea copil ca să știe, abia dacă a învățat să scrie și să citească. Iar aceia pe care el îi crede zei sunt idoli care nu doresc decât jertfe umane.

— Iarna asta m-am nimerit la Berlin. Nu mai fusesem de ani de zile, Modesta, și am văzut bărbați și femei care mergeau pe mijlocul străzii, cu toate că trotuarul era liber. Nu le-am dat atenție pe moment, pe urmă însă i-am privit mai bine, toți purtau pe braț un semn. Erau însemnați cum însemnăm la noi vitele. Ferindu-se de mașini, pe lângă marginea trotuarului, mergeau grăbiți… eu am făcut războiul, pe mine nu mă păcălesc ei. Ce urmăresc, unde mână ei cireada aia însemnată? N-am întrebat nimic, am tot văzut semnul pe prăvălii și pe porți, m-am dus și am luat primul tren și nici că m-am mai întors în țara aia, pe care o țineam minte curată și veselă.

— Și asta te-a făcut să intri la îndoială?

— Și asta… Ori poate, cum spuneai tu, fiindcă am învățat să citesc și să scriu, câtă vreme Carmine mai mult decât să facă socoteli și să se iscălească nu știa… Tu ce zici, mi-am pierdut și soție, și mină, și copil din pricină că, vorba bătrânilor, dacă nu le îngrijești și nu le ocrotești veghind asupra lor, înseamnă că le-ai lăsat în seama vântului, grindinei și a morții?

— Poate că da, Mattia, poate că da…

68.

Poate că, singură în camera ei, abandonată durerii sale, Joyce n-a rezistat amăgirilor viclenei Certa. Modesta nu-și amintea să i se mai fi întâmplat să uite cu totul de prezența prietenei sale. Descoperirea o face să simtă o anxietate plină de remușcare și o împinge să alerge pe scări. Ușa întredeschisă îi confirmă că Joyce a așteptat-o. Într-adevăr, mica semilună de opal roz, aprinsă pe noptieră, luminează un chip imobil, alb, ca de piatră. Tremurând din pricina acelei palori nefirești, Modesta se apleacă deasupra patului până când simte o respirație atât de ușoară și de parfumată, că o duce cu mintea departe, în trecut, pe când Prando nu era decât un ghemotoc pufos de carne. La amintirea aceea, fără să înțeleagă de ce, simte lacrimi sub pleoape… Jò respiră încetișor, urmărind în sinea ei vreun vis luminos. Atunci de ce oare, imediat ce se luminează, o mască secretă de tristețe i se așterne pe chip?

„Sfinxul, Mody, Sfinxul! Dacă te uiți bine, ai să vezi că buzele îi ascund dinți de aur și un canin lung, încrustat cu diamant.“

O groază smintită mă face să fug de acolo. Și abia când ajung departe de încăperea aceea, în vreme ce străbat în lung și-n lat plaja pustie, abia atinsă de razele soarelui, reușesc să zâmbesc în fața spaimei copilărești de monștri și sfincși, a mirajelor magice care se adună în zori, din ce-mi spunea Tuzzu, prin viile de pe țărm, pe stâncile de lavă, pe spinările solzoase ale albastrelor morți ale mării… Chiar și acum, printre miile de pescăruși înfometați și fără somn, mica insulă a Profetului îmi apare ca un cap chinuit de convulsii, pe jumătate afundat în mare… E pe cale să se înece sau, cum ne povestea Stella, stă să fie înghițit de insula din care s-a desprins. Rezemată de o colibă de lemn, Modesta se poate goli în întregime de gânduri, de trecut și de viitor, ca să urmărească vaietele pescărușilor, bombăneala ursuză al resacului, țârâitul aurit-argintiu al primelor raze de soare. Și aproape că nu dă atenție unui susur șoptit din spatele scândurilor. Trebuie să fie niște pescărași, se gândește, dar, pe urmă, apropiind urechea de perete… Nu e glasul limpede al Bambolinei?

— N-ai auzit pași, Mela?

— Nu, trebuie să fie pescărușii care se delectează cu resturile

banchetului nostru.

— Și totuși..

— Doar au și ei dreptul să petreacă, nu?

— Ce frumoasă ești tu, Mela, când zâmbești!

— Tu ești totdeauna frumoasă! Și e o frumusețe adevărată, chiar și când nu zâmbești.

— Ba nu, tu ești mereu mai frumoasă.

— Bine, atunci. Vino peste mine, ne unim și formăm o sigură frumusețe, Bambú.

— Crezi că, dacă ne strângem tare în brațe, putem deveni un singur om? Am făcut-o de atâtea ori, Mela, și nu s-a întâmplat!

— Cine spune că nu? Eu așa am simțit.

— Strânge-mă, strânge-mă, vreau să simt și eu.

— Trebuie să închizi ochii și să te gândești la mine, numai la mine.

— O, da, te simt acum, Mela, te simt!

Modesta simte cum o ia cu frig, dar Beatrice o acoperă cu pletele ei de mătase.

„Da, Mody, mătasea ține mai cald și decât lâna. Dar tu lucrurile astea n-ai cum să le știi. Pun pariu că era interzis să vorbești despre ele la mânăstire.“

— Era.

„Dar voi nu vă îmbrățișați? Nu vă sărutați așa cum facem noi? Nu răspunzi? Și asta era interzis?“

„Absolut interzis.“

„Săracele de voi! O, Mody, nu pleca… Hai să jucăm scena cu pajul Fernando: tu ești pajul Fernando și mă privești drept în ochi, uite așa, privește-mă țintă și o să vezi că ne simțim una pe alta și fără să ne sărutăm. Ce frumos e, nu-i așa? Acum să stăm așa și să vorbim, am atâtea să-ți spun.“

— Ce frumos, Mela! Chiar te-am simțit înăuntrul meu, știi? Nu, nu te îmbrăca, e devreme. Nu te îmbrăca, așa eu te pot mângâia, iar tu îmi povestești.

De ce nu putem fi mereu fericiți? Jurnalul regăsit al lui Beatrice repetă:

„De ce nu putem fi mereu fericiți? Ăsta e destinul neamului Brandiforti, Modesta?“

„Nu, nu e destinul. E pentru că toți se străduiesc cu încrâncenare să fie nefericiți în casa asta și mă paște bănuiala că, și atunci când sunt fericiți, nu vor s-o recunoască.“

„Dar noi suntem fericite, nu-i așa, Modesta? Chiar dacă bunica urlă și nu putem să ne ducem la Catania, eu sunt fericită, sunt fericită lângă tine!“

Da, Beatrice, fericită pentru totdeauna, ca glasurile calme ce susură acum dincolo de perete.

Poate că efortul de a-și ține răsuflarea o face pe Modesta să plângă acum, cu urechea lipită de lemn: un plâns mut îi urcă spre buze, în curând se va preface într-un țipăt. Ca să nu tulbure zborul silențios al pescărușilor, Modesta se îndepărtează. Abia după ce a trecut pragul camerei ei, adăpostită de întunericul pereților, se poate abandona.

— Unde ai fost? E aproape ora șapte… Și de ce bocești așa de tare?

— O, Jò, scuză-mă.

— Arăți ca o nebună! De ce plângi în halul ăsta?

— E nostalgie, Jò, nu-ți face griji, e doar nostalgie.

— Nostalgie? Nu pricep, pari ieșită de sub tortură.

— Nu, ajută-mă, Joyce! Tu ești fericită cu mine? Am fost fericite, adevărat? De ce nu răspunzi?

— Am stat toată noaptea trează să te aștept.

— Nu e adevărat! Când am venit sus te-am găsit dormind și erai liniștită. De ce te prefaci acum?

— Dar ce spui acolo? Hai, bagă-te în pat, ești obosită.

— Ajută-mă, Jò.

— Să te ajut cu nebuniile tale? Am încercat. Te risipești, Modesta. Risipești timp, bani. Știi doar cât am căutat să te fac să raționezi. N-ai reușit nici măcar să aduni poeziile, am fi avut acum un volum gata de publicare.

— Ce legătură au poeziile? Ți-am spus doar de sute de ori, Jò, mie cuvintele scrise îmi servesc doar să mă joc.

— Și atunci de ce ai împins-o așa de tare pe Mela să studieze?

— Fiindcă e săracă! Și va trebui, biata fată, să se bazeze doar pe talentul ei, dacă nu vrea să ajungă măritată cu vreun mic funcționar ori…

— Tu, în schimb, fiind bogată, îți poți risipi talentul.

— Vai, Jò! La douăzeci de ani m-am debarasat de pământuri, fiindcă nu voiam să devin funcționara averii mele. La treizeci m-am debarasat de cuvântul „artist“, pentru că nu voiam să devin funcționara talentului meu. Ți-am spus-o și ți-o mai repet, iar în dimineața asta am descoperit de ce Mela e atât de senină și la fel și Bambú de când ne-a picat pe cap Mela.

— Ce ai descoperit?

— Dacă mă iei în brațe și-mi zâmbești, îți spun.

— E incredibil, după atâta plâns n-ai nici măcar ochii roșii, iar obrazul ți-e proaspăt de parcă ai fi dormit toată noaptea.

— Asta pentru că mă ții tu în brațe și îmi zâmbești.

— Hai, să auzim, ce-ai descoperit?

— Întâi sărută-mă, sărută-mă. Mi-e așa dor să te simt goală. Dacă ne strângem goale, vom fi o singură persoană. Azi-dimineață am văzut mirajul, arborii mi-au spus că… Uite, culcă-te peste mine și strânge-mă, strânge-mă.

— Ce ți-au spus arborii, micuța mea?

69.

— …Făceau dragoste în colibă? Și tu ce-ai făcut?

— Nimic. De ce ai pălit așa, Jò? Nu-ți face griji, m-am străduit să nu mă observe și pe urmă m-am întors acasă.

— Dar le-ai pândit o vreme, din moment ce ai putut să-mi spui ce ziceau.

— Le-am pândit? Cum adică? Am rămas ca trăsnită de fericirea lor, erau foarte frumoase cum stăteau îmbrățișate, nude.

— Le-ai și văzut?

— O clipă doar, înainte să plec de acolo.

— Ce scârbos!

— Ce e scârbos, Jò? Eu, care, după tine, le spionam? Sau îmbrățișarea lor?

Masca enigmatică se destramă sub valul de roșeață năvălind dinspre gât către frunte, târând-o după el și pe Modesta, care acum privește țintă cum se prăbușesc acele trăsături de marmură. Cândva ar fi respectat poate tăcerea care îi reașază totdeauna în ordine chipul.

— Ce e scârbos, Joyce? Noi două, acum câteva momente, îmbrățișându-ne nude?

— A, noi! Noi suntem pierdute, Modesta, dar Bambolina, așa de tânără… Ah, fata aia, Mela! Nu mi-a plăcut niciodată! Trebuie să scapi de ea!

Odată smulsă plapuma tăcerii, i se sfărâmă și glasul.

— Pierdute? Noi? Dar ce spui? Pierdute pentru ce?

— Pentru normalitate, pentru legile naturii…

— Dar ce spui tu acolo, Jò? Cine cunoaște oare natura? Cine a stabilit aceste legi? Dumnezeul creștinilor? Sau Rousseau? Răspunde:

Rousseau, cel care l-a mutat pe Dumnezeu din cer ca să-l suie în copac?

— Dar ce legătură au aici Rousseau ori Dumnezeu, eu mă tem pentru Bambú! Ah, Modesta, tu n-ai cum să știi. La Paris, în localurile alea de homosexuali… înghesuială de trupuri emaciate, fețe gălbejite, congestionate, marcate de rușine, în fum și aburi denși de alcool… o veritabilă anticameră a Infernului, dacă ar exista un Infern! Tu n-ai de unde să știi.

— Ba știu, pentru că am fost și eu…

— Tu?! Eu niciodată… O singură dată am fost și n-am știut cum să fug mai repede.

— Rău ai făcut, fiindcă doar stând printre ei și vorbind cu ei am înțeles ce caută în acea anticameră a Infernului, cum i-ai spus tu.

— Ce pot să caute oare? Se amestecă și se droghează, ca să uite.

— Nu, Jò! Caută infernul adevărat, ca să-și ispășească păcatul…

— Dar ce altceva pot face, dacă societatea îi refuză, îi arată cu degetul?

— Ei, nimic. Dar asta numai pentru că sunt ignoranți și plini de prejudecăți, exact ca societatea care îi arată cu degetul. Și își expun rănile doar pentru a cere clemență din partea unei societăți pe care și ei, mai ales ei, o percep ca sănătoasă și justă, în loc să o combată. Vino-ți în fire, Jò! Despre ce am vorbit noi în toți acești ani? Văd că n-am făcut decât să conversăm în mod agreabil despre progres, despre știință, cum se obișnuiește în saloanele mai evoluate, dar la prima ușoară ciocnire cu realitatea, vrei să mă antrenezi și pe mine în panica ce te cuprinde, la fel cum reacționează toți intelectualii numai la ideea de a pune în practică teoriile mult enunțate.

— Nu pricep.

— Ba pricepi! După tine ar trebui să scap de Mela, nu?

— N-am…

— Așa ai zis. Dar nu pricepi oare că prin asta le-aș face pe copilele alea să simtă că au păcătuit? Le-aș marca pe viață, eu, care reprezint, care sunt societatea pentru ele, nu spune așa Freud al tău? Și, mai târziu, ce-ar mai putea să facă, dacă nu să ajungă în acele localuri? Și

mă paște o îndoială, Jò… Pe tine cine te-a stigmatizat? Doar tu n-ai fost la mânăstire.

— N-am fost la mânăstire, doar știi prea bine.

— Da, dintre puținele lucruri pe care le știu despre tine. Atunci, a fost mama ta?

— Nu.

— Tatăl tău, atunci?

— Tatăl meu! Tata se definea liber cugetător și nu-i păsa de noi.

— Atunci cine a fost?

— Of, lasă-mă, Modesta, nu mai rezist!

— Nu! S-a terminat cu tăcerea și cu omisiunile. În mine s-a sfârșit timpul lor și trebuie să vorbești. Ai făcut o analiză care te-a salvat, așa mi-ai spus.

— Oh, lasă tu analiza și pe Freud, vorbim aici de un viitor pentru Bambolina.

— Și pentru Bambolina și Mela viitorul nu e oare legat de ideile noastre și de cele câteva cuceriri care s-au făcut? Sau vrei să le învățăm și pe ele cu viciul, vechi și comod, de a spune una și a face alta?

— Dar, micuța mea, Bambú o să fie o ființă inutilă, cum sunt eu!

— Și cum sunt și eu, spune-o, dacă așa gândești.

— O, cu tine e altceva. Nu te înțeleg și mă și sperii câteodată. Tu ai avut un copil, ai avut bărbați…

— Dar și tu ai fost căsătorită.

— Nu, gata! Ajunge cu interogatoriul sau mă omor, mă omor!

— Iar eu îți spun: ajunge cu șantajul ăsta cu sinuciderea.

— Mai bine muream atunci!

— N-ai murit și eu te iubesc, Joyce! Vorbește, ce e cu verigheta pe care o porți în deget?

— O minciună, Modesta, ca diversele pașapoarte false cu care am traversat frontiere.

— Pricep, dar ai avut…

— Taci, taci! Nu spune vorba aia, eu pe bărbați îi urăsc, îi urăsc!

— Dar ai încercat, probabil.

— Nu! Îi urăsc! Mi-a fost totdeauna frică de ei, încă din copilărie. Nu mă tortura, Modesta. I-am urât de când eram mică.

— Cum urăști și femeile. Așa mi-ai spus odată.

— Le uram până te-am cunoscut pe tine, dar tu ești o excepție.

— Dar ai avut prieteni: pe Carlo, Jose…

— Uite, tu ești la fel ca ei.

— Atunci, pentru tine, eu sunt ca un bărbat, asta vrei să spui, mă definești ca excepție?

— Ah, nu știu, nu știu!

— Atunci, dacă eu sunt ca un bărbat, o excepție deci, și tu ești tot o excepție, parcă așa s-ar înțelege, nu? Una, mai treacă-meargă, dar două deja nu mai confirmă regula. Două în casa asta, alte două în altă casă. Carlo mi-a zis mie, pe vremuri: „Să nu ne imiți niciodată, Modesta“. Asta nu-ți spune nimic?

— Nu.

— Mie, da. Tu vrei să fii ca un bărbat, vrei să-i imiți, cum zicea el, și asta te face să te simți ca un bărbat mutilat. Mă doare, Jò! Jò! N-am să mai rostesc niciodată numele ăsta mutilat. Joyce, ești întreagă și ești femeie.

— Nu sunt femeie. Sunt o ființă deviată. Ani de zile am încercat să corectez deviația asta prin psihanaliză, dar am eșuat, și eu, și el…

— Care el? Medicul tău? Medicul tău încerca să corecteze o deviație?

— Da, o deviație de la regulile sănătoase ale naturii, așa zice și Freud.

— Dar, Joyce! Pe lângă că e doar remarcă făcută în treacăt, Freud ăsta al tău era mereu în căutare, se contrazicea, cerea să fie corectat cu

timpul. Nu face decât să repete: „Eu doar deschid un drum, imperfect încă, pentru cei care vor veni după mine“. Joyce, tu îl iei drept zeu, pe el, care detesta și filosofia. Freud al tău e un medic vajnic, bătrân și obosit, de ani de zile bolnav de un cancer al gurii. Putem, măcar o dată, să-l dăm jos de pe piedestal și să-i studiem acest cancer, ba chiar să aplicăm aici teoriile lui, cum a făcut chiar el cu Michelangelo? Cine poate ști dacă acest cancer nu e un mod de a-și pedepsi gura pentru că a vorbit prea mult, a încălcat tabuuri, coduri de legi, religii… Te holbezi la mine și dai înapoi de parcă ai fi maica Leonora când îmi citea pe mutește gândurile și afla că îl negam pe Dumnezeu al ei. Voi chiar nu puteți trăi fără o religie… Unde te duci? Să te sinucizi? Nu face asta! Eu te iubesc, Joyce, dar ține minte că de azi încolo o să te pândesc, o să-ți pândesc fiecare mișcare, zbuciumul ăsta al tău nu trebuie să ajungă la Mela și la Bambolina, că e o boală contagioasă.

— Nu mă mai iubești dacă poți vorbi așa, Modesta.

— Poți să iubești pe cineva și dacă îl spionezi, nu umblu în căutare de absoluturi.

— Nu mă mai iubești!

Joyce așteaptă cu mâna pe clanța ușii. Odată ieșită din cercul de lumină al noptierei, Modesta nu mai zărește decât o umbră, doar puțin mai înnegurată decât întunericul acelei nopți artificiale. Dincolo de draperiile închise, soarele spală acum fără îndoială sângele de pe pletele Profetului, ca apoi să-i modeleze din nou profilul gânditor. Peste un ceas-două, înotând zdravăn, o să ajungem pe insula minusculă, nu-i așa, Tuzzu? Insula e și ea fiica celei mari și pe toate le-a alăptat mamela imensă, care hrănește cu foc, laptele de mamă al soarelui.

„Și câte fete are insula mare, Tuzzu?“

„Multe de tot, e toată un pântec din care naște insule. Iar acolo, unde se vede Castrogiovanni, sus, printre nori și munți golași, e buricul ei care se duce tot în jos, până unde încep și viața, și moartea.“

„Dar tu ai văzut buricul ăsta, Tuzzu?“

„Nu, nimeni nu poate să-l vadă. Și pe cei mai viteji îi ia amețeala. Acolo sunt poftele ei și nimeni nu i le poate scruta.“

„Dar de ce?“

„Fiindcă insula e și ea femeie, cum e luna. Ca mama ta și ca mama

mea, care știu ele cum să ne fure sămânța și s-o facă să încolțească în carnea lor. Pe bună dreptate ne-au învățat tata și bunicul să ne temem de ele.“

„Eu nu mă tem de mama.“

„Ce mai descoperire! Asta-i descoperirea lui Giufà! Nu ți-e teamă de ea fiindcă ești tot femeie și tu, măcar că ești picciridda, și îți cunoști puterea.“

Într-adevăr, când suntem la masă, chipul senin al lui Joyce e numai amabilitate prefăcută, dar își știe puterea și lui Jacopo îi e frică de ea. ’Ntoni e terorizat de lacrimile pe care le varsă Stella. Și poate că Prando ascunde, exersându-și mânia, teama pe care i-o inspir.

De ce nu vrei să-ți recunoști puterea, Joyce?

— Modesta, te-ai trezit în sfârșit! Mă sperie felul ăsta ciudat al tău de a dormi.

— Dar abia adineauri am ațipit.

— Ai dormit toată ziua de ieri și acum e aproape amiază.

— Parcă a fost ieri, Joyce, nu? Când m-a luat somnul și tu ai venit sus la mine. Și când te gândești că de săptămâni bune căutam o stratagemă ca să te fac să vii la mine în cameră. A fost ca un vis. Adormi cu speranță și la trezire primești un cadou… Un vis. Și acum mă trezesc și uite că ai venit.

— Nu e sănătos somnul ăsta.

— Cum să nu fie, dacă îmi aduce daruri și poftă de mâncare? Mi-e o foame de lup.

— Ziceam că nu e sănătos psihic.

— E prima oară când îmi spui că e ceva nesănătos la mine. Și cu așa o seriozitate, că, dacă nu mi-ar fi foame, m-aș și speria.

— Stella mi-a dat să-ți aduc tava.

— A, ce bine! Așa nu mai trebuie să aștept.

— Atunci îți las aici micul dejun.

— Dar nu, rămâi aici, poți să bei un pic de ceai. Și pe urmă, nu mi se pare amabil din partea ta să mă părăsești, după ce mi-ai spus că sunt bolnavă. Nu mi-ai mai spus așa ceva niciodată.

— Și felul ăsta de a te agăța de mine, parcă ești un copil, nu e sănătos deloc.

— Cum să nu fie sănătos, dacă te iubesc?

— Iubire! Poate că nu există nici între un bărbat și o femeie, ce să mai zicem între două persoane de același sex?

— Dar ce spui, Joyce?

— Iubirea e o iluzie!

— Ei bine, atunci zic și eu: La vida es sueño. Dar asta nu exclude că trăim viața și eu te iubesc.

— Tu crezi că mă iubești, dar nu e decât transfer. Mă identifici cu mama ta. Și nu numai asta: întrucât ai pierdut-o așa de devreme și din cauza ta, te simți vinovată și te temi mereu să nu mă pierzi.

— Și chiar dacă ar fi așa, care e problema? Ce e maladiv în căutarea unei bucurii pe care ai cunoscut-o sau doar ți-ai imaginat-o? Eu am căutat în tine seninătatea dintre mine și Beatrice și am regăsit-o. Oh, Joyce, de ce dintr-odată tonul ăsta profesional între noi?

— Pentru binele tău, Modesta. Eu am fost slabă, mărturisesc, și ți-am răpit ani și ani de tinerețe, antrenându-te într-o relație fără viitor pentru tine și, ca atare, nesănătoasă.

— Dar viitorul nu există sau, cel puțin, nu există la mine preocuparea pentru viitor. Știu că doar zi cu zi, ceas cu ceas va deveni prezent. Iar, în prezentul acesta, de care am avut noi parte — și mai avem încă —, tu mi-ai dat fericire, concepții noi, m-ai făcut să cresc intelectual și pe urmă… de ce zici „relație nesănătoasă“? Joyce, nu cumva vrei să vorbești iar despre Mela și Bambolina? Nu răspunzi? Uite, mi-a și trecut foamea, ăsta chiar că nu e lucru sănătos! Ia stai să mă gândesc, ai mai zis și: „o relație fără viitor“, așa e?

— Da.

— Atunci, să caut să te înțeleg… Fiindcă eu, una, consider evident că toate relațiile sunt fără viitor, dat fiind că oamenii se schimbă și relațiile îmbătrânesc și ele, avem nevoie de senzații noi… Ba chiar,

dacă stau și mă gândesc, oamenii îmbătrânesc precoce poate tocmai pentru că sunt constrânși la puține relații și la puține peisaje, mereu aceleași. Dar, încercând să te înțeleg, de ce e fără viitor relația noastră?

— Orice relație homosexuală e fără viitor.

— Iată-ne din nou aici! Trebuia să mă aștept. Ai reluat, de la coadă, discuția de ieri.

— De alaltăieri.

— Bine, de alaltăieri. Și, în timp ce eu dormeam, ai schimbat termenii, mai bine zis i-ai colorat cu nuanțe psihanalitice, ca să nu-ți pierzi convingerea de fond, care mi-e acum mai limpede decât înainte: relația homosexuală nu are viitor deoarece nu poate fi proclamată înaintea tuturor, adică prin căsătoria la biserică. Și nu dă roade, care ar fi copiii, nu?

— În parte.

— Dar, Joyce, ăsta e curat conformism!

— Tu ai atâta siguranță fiindcă ai avut bărbați și copii.

— Un copil.

— Un copil, iar acum…

— Iar acum te iubesc pe tine, o femeie. Și nu-mi pasă nici de trecutul meu, nici de viitor.

— Tu ești o excepție.

— Dar Beatrice? Ani de zile ne-am iubit și pe urmă ea l-a iubit pe Carlo. Și cine mai știe câte alte femei și bărbați trăiesc așa. Despre mulți știu, pe unul l-ai cunoscut și tu la petrecere.

— Cine?

— Primul mandolinist: îl iubea pe un văr, acum are un copil și…

— Nu, gata! Cu tine nu se poate vorbi. E oribil!

— Dar tu n-ai încercat niciodată să îmbrățișezi un bărbat?

— Cu toate că nu suport felul ăsta al tău de a mă interoga, îți răspund:

nu, niciodată! Numai gândul îmi face greață.

— Tu m-ai interogat ani de zile, Joyce, și asta m-a ajutat să-mi înțeleg trecutul, să trag din el concluzii logice și să-l exprim. Atunci, de ce te-ai îndepărtat așa de când ți-am pus și eu niște întrebări?

— Fiindcă ești bolnavă, cel puțin la fel de bolnavă ca mine, și am datoria să ți-o spun, fiindcă într-o bună zi boala asta o să explodeze ca…

— Ca ce? Tentativă de suicid? Cum ai făcut tu?

— Când vei băga de seamă că ți-ai pierdut timpul, că nu ai dat frâu liber talentului tău, că n-ai construit nimic.

— Poate că ai dreptate când spui că sunt bolnavă, Joyce, dar nu de boala ta. Acum tu te identifici cu mine, boala ta are alte origini.

— Și care ar fi acestea?

— Puterea, Joyce, puterea dobândită imitându-i pe bărbați. Disprețul tău față de femei, pe care până acum îl credeam cel obișnuit, absorbit odată cu educația, disprețul față de bătrâna Gaia, de Beatrice, de Stella, născut din imitarea bărbaților, din aderarea la corul masculilor docți, a prins rădăcini în ură.

— Nu văd unde vrei să ajungi.

— E simplu: unindu-te cu această elită, care îți repetă întruna: „Tu ești o excepție, ești demnă să intri în Olimpul nostru…“.

— Tot nu văd ce…

— Ai trecut de partea lor, iar vechea prejudecată dictată de normă a mamelor și surorilor noastre s-a prefăcut la tine în ură față de latura ta feminină, pentru că, de bine, de rău, ai sâni și menstruație: o ură capabilă să-ți sterilizeze și sânul, și pântecul.

— Nu suport acest limbaj anatomic!

— Ba e chiar timpul să revenim la acest limbaj, singurul precis deocamdată. M-am gândit la asta, ce crezi? Te-ai sterilizat, te-ai mutilat. Dar orice mutilare caută o compensație. Iar ție nu ți-a rămas, exact ca în cazul bărbaților, decât compensația de a exercita puterea, de a modela, de a da ordine. Căci nu doar femeia invidiază penisul, se simte mutilată. Și bărbatul e mutilat.

— Cum adică?

— Nu poate crea din carnea lui o viață. Așa că încearcă să dea viață unor idei. Gândește-te la Pygmalion, la Zeus, care își suplinește mutilarea purtând un prunc sub bolta craniană, și nu o ființă goală, informă, ci o splendidă femeie-războinic, înarmată cu scut și coif. Asta deoarece bărbatul e și el mamă, exact ca femeia, numai că n-am mai întâlnit o mamă-bărbat cum ești tu. Carmine devine o mămică suavă în comparație cu tine.

— Și tu râzi?

— Transfer matern! Măcar de-ai fi mamă, Jò, măcar de-ai fi!

— Ajunge cu râsul! Mă calci pe nervi, la fel ca teoriile tale de diletant.

— Și ce faci acum, mama Jò, pleci?

— Ignorantă scârboasă!

— În sfârșit! E prima dată când îți pierzi controlul; ce faci, devii vulgară?

Joyce se repede la Modesta și o lovește repetat cu pumnii. Niciodată nu m-a mai bătut o femeie. Sub palmele trase de mine, Beatrice tremura și plângea, dar mie acea ușoară durere în obraji nu face decât să-mi întețească râsul.

70.

Când, epuizându-și furia, Joyce se lasă să cadă pe covor, Modesta se duce la ea și o îmbrățișează. Poate că s-a lovit și o doare, cum pățea ea când îl lovea cu pumnii în obraji și în umeri pe Carmine.

— Te doare, Joyce?

— O, da!

— Ai mâini prea delicate ca să lovești așa.

— Iar tu ai capul tare ca piatra!

— Oase de țăran. Capete, inimi și gânduri de piatră. Tuzzu spunea: „Cine știe cu cine te-o fi zămislit maică-ta“. Ai mâinile înghețate, să ți le masez.

— Au, mă doare!

— Te masez încet… Dar tu? Pe tine cu cine te-a zămislit mama ta?

— Cu un manechin glacial și elegant. Și când te gândești că în străinătate nu se vorbește decât despre căldura și omenia italienilor. În comparație cu tatăl meu, toți englezii pe care i-am întâlnit vreodată mi s-au părut niște napolitani.

— Nu putem ști niciodată sigur ai cui copii suntem, Joyce. Numai mama știe, dar, de cele mai multe ori, tace.

— O, în privința mea și a lui Renan, sunt sigură.

— Și cine e Renan?

— Sora mea.

— Dar n-o chema… i-ai spus parcă altfel, ori erați trei surori?

— Nu, nu, Modesta! Nu mă interoga, nu mă interoga!

— Nu te interoghez, Joyce, doar că te iubesc. Când iubești pe cineva, vrei să știi cum era acum zece, acum douăzeci de ani, e doar asta,

crede-mă. Of, Joyce, am mai trăit o dată momentul ăsta.

— Ce moment?

— Noi două, așezate pe covor, stând de vorbă, lumina care despică întunericul și… Ți se întâmplă doar și ție să mai fi trăit deja unele momente, nu? Dacă am izbuti să ținem minte, am putea evita toate greșelile pe care suntem siliți să le facem, căci eu sunt sigură că aceste momente trăite deja sunt niște avertismente.

— Povești, Modesta!

— Se poate… Atunci, revenind la sora ta, Renan ziceai? De ea ești sigură?

— Sigură de ce?

— Hai, ca să ne jucăm… Sigură că era fiica tatălui tău?

— Da.

— Și cealaltă, cea care a murit la Milano? Cum îi spuneai? Aha, Joland…

— Da… și ea.

— Dar ce familie respectabilă! Ce mamă cumsecade! Trei copii cu același bărbat. Bine, erau alte vremuri! Aveau o răbdare femeile…

— Certitudini am în legătură cu Timur. Nu e copilul tatei.

— Timur? Ai și un frate?

— A venit ieri.

— Și unde e?

— L-am trimis de aici.

— Dar de ce? Și de ce nu mi-ai spus?

— Dar tu mi-ai spus mie că Mattia acela s-a întors? Bravo, Modesta, chiar te pricepi să faci portretul oamenilor, ai putea fi un bun scriitor, numai să vrei, este exact cum mi l-ai descris.

— Gata, ajunge, Joyce, mă pricep la fel de bine cum te pricepi tu la omisiuni. Cum puteam să-ți spun de Mattia, dacă de când m-am sculat

nu faci decât să mă ataci, să-mi spui răutăți? Sau poate te deranjează întoarcerea lui?

— Dat fiind că ai stat cu el o noapte întreagă, mi se pare că…

— Vai, Joyce, proastă mai sunt! Asta te-a întors pe dos, venirea lui Mattia? Sigur, trebuia să-ți spun, dar crede-mă că mi-a ieșit din minte. Ești geloasă? Asta ar explica duritatea. Ah, dacă e așa, toate vorbele răutăcioase nu înseamnă nimic, m-am liniștit. Dacă e gelozie, e drept. Și eu aș fi geloasă… Spune-mi că așa e și jur că, dacă te supără prezența lui, îl alung de aici. Ia-mă în brațe, Joyce, ia-mă în brațe!

— Nu mai fi așa melodramatică. Nu suport scenele. Nimeni nu-ți cere să faci sacrificii și, pe urmă… Lasă-mă să mă ridic, mă doare tot corpul de când stau întinsă pe covor. E vremea să aprindem lumina. Cu tine se pierde orice simț al realității.

— Și care e realitatea, mă rog?

— Ridică-te de jos! De la un timp treci încontinuu de la atitudini copilărești la sentimentalisme.

— Răspunde, care ar fi realitatea?

— Știi foarte bine. A murit și Gramsci. Pierdem totul. Europa stă în cumpănă între război și o pace mai groaznică decât toate războaiele, iar noi două huzurim în colivia asta aurită.

— Sunt doar scuze, Joyce! Nu te mai ascunde, ești geloasă!

— Geloasă? Sunt prea bătrână pentru asemenea prostii.

— Și de când te simți oare așa de bătrână? La față arăți cu zece ani mai tânără decât atunci când ne-am cunoscut. Haide, Joyce, puteai să mă scutești de șantajul cu bătrânețea, asta chiar că e melodramă. După cum vezi, cine iubește nu scapă nici de sentimentalism, nici de ridicol. Ori poate te pregătești acum să-mi faci cadoul de a spune că, în toți anii ăștia, numai eu singură am căzut în banalități amoroase?

— Ajunge, vai! Nu mai rezist să stau aici neputincioasă, în timp ce tovarășii mei putrezesc în închisori sau se luptă pe viață și pe moarte. Citesc în sfârșitul lui Gramsci un simbol al destinului nostru. Să putrezim! Să putrezim neputincioși!… Putred era în fotografia aceea, nu arăta ca un soldat căzut în luptă, era putred.

— Asta înțeleg. Cum ți-am și spus cândva: dacă într-o zi îți regăsești

puterea, vei putea pleca. Acum ești așa de tare, încât n-aș mai tremura văzându-te că pleci. Dar de ce să renegi toți acești ani care ți-au permis să-ți recapeți sănătatea și forța?

— Nu pricep.

— Îți explic: de ce n-ai spus imediat că a venit momentul să pleci, în loc să mă acuzi pe mine, anii ăștia, pe tine însăți? Asta se numește nerecunoștință!

— Cum?

— Da, viața merge mai departe… Am bănuiala — încep să te văd cu alți ochi, Joyce — că tu, ca să-ți poți găsi puterea, încerci să te convingi singură că au fost ani pierduți în mod rușinos. Parcă ai fi Franco.

— Cine mai e și ăsta?

— Prietenul lui Prando care a plecat voluntar în Spania. Ca să nu își spună singur că vrea să evadeze din mediul lui, să fugă de propria mamă, își inventează peste noapte convingeri fasciste. Și pe o grămadă i-am văzut plecând în felul ăsta. De multe ori se înrolează ca să scape de mizerie — dar ar fi prea înjositor pentru un bărbat să recunoască asta! — și atunci se conving singuri că au un ideal. Chiar așa, soldat Jò! Dar, spune-mi, cine ți-a stârnit simțul datoriei, fratele acela al tău? Cum ai zis că îl cheamă?

— Îl cheamă Timur.

— Atunci Timur te-a făcut să te schimbi așa?

— Nu, Jose.

— Jose?

— Da. Timur mi-a adus o scrisoare veche de la Jose.

— Și? Te cheamă înapoi?

— Nu asta. Mă avertizează că a plecat în Spania cu Brigăzile Internaționale și să nu mă mișc din loc… Ca și cum, fără protecția lui, eu n-aș fi capabilă de acțiune!

— Și pleci cu Timur?

— Nici vorbă! N-am eu nevoie de protecție masculină!

— Nu ca Modesta cea mică și fragilă, care îl cheamă pe Mattia să-i facă rost de bani, nu?

— Exact! Și pentru că nici nu era deloc nevoie. Știai că poți conta pe banii care mi-au rămas în Elveția.

— Dar de ce ar trebui să cheltuiesc banii tăi, de care s-ar putea să ai nevoie? De ce n-ar trebui să încerc să-mi vând tablourile?

— Dar să te cobori la nivelul ăsta, să ceri ajutorul unui individ apolitic, unui mafiot…

— Mattia nu e mafiot! Eu accept ajutor de la orice mână care mi se pare loială și puternică, fie ea masculină ori feminină. Dacă aș fi dorit să mă pun „muierește“ sub protecție, ca să folosesc cuvintele tale, era de ajuns să mă mărit cu el, cu ani în urmă.

— Dar ești măritată!

— Ți-am spus doar! L-ar fi lichidat pe drăguțul meu de Ippolito, aibă de mulți ani parte! Orgoliul tău e fals, se naște dintr-un sentiment de inferioritate… Cum de nu-ți dai seama de asta?

— Scutește-mă de diagnosticele tale de doi bani!

— De la tine am învățat să pun diagnostice. Dar văd acum că n-o să ne putem înțelege pe tema asta. Văd cum apariția fantomei fratelui tău a ridicat între noi un zid.

— Nu e fantomă. E viu și foarte periculos. L-am gonit, dar o să se întoarcă, îl cunosc eu. Suntem o familie oribilă, Modesta. Aș vrea să nu mă fi născut, să nu fi venit niciodată aici ca să vă tulbur viața!

Un plânset surd îi alunecă peste chipul reținut. Cum făcea oare Beatrice să treacă de la plâns la râs, în timp ce străbătea scurta distanță dintre fotoliu și canapea? Plângea ghemuită și, brusc, ca la un semn nevăzut, zbura pe covor spre Modesta, numai zâmbet. Iar Joyce, cum reușea oare, fără să se clintească din loc, să topească sub formă de lacrimi indiferența chipului ei de piatră? Emoția iubirii revenea, mereu aceeași, dar mereu imprevizibilă. Dacă ajungea la bucuria de altădată, era viața însăși, iar dacă aducea cu sine senzația aceea de gol, însemna că bătuse ceasul. Oare nu spusese chiar Joyce: „Ar trebui să aprindem lumina“? Nu rămânea decât să se dea un pas înapoi și să o studieze, să-l studieze pe celălalt, care, conștient sau nu, decisese să plece, să plece singur. Am ieșit în întâmpinarea morții pe care o hotărâse ea pentru noi și i-am luat mâinile. N-aveam să-i mai spun

nimic. Un bun avocat știe când o cauză e pierdută.

— Dacă ar fi să revină Timur, Modesta, tu nu trebuie să te vezi cu el, e periculos. Se află la Taormina, a venit cu o misiune arheologică, în suita lui Himmler.

— Cu Himmler?

— Nu e fiul tatălui meu, ți-am spus. E al unui bărbat care a apărut după moartea tatei, un văr, zicea mama. Venea la masă în fiecare zi și pe urmă rămânea să stea de vorbă cu ea în salon. El ne întreținea. Era foarte bogat, unul dintre marii bancheri din Viena. Stătea la Istanbul pentru că suferea de o boală de plămâni. Când a murit, i-a lăsat totul lui Timur, care avea atunci șase ani. Un an mai târziu, mama l-a trimis pe Timur să învețe la un colegiu austriac. Mai târziu, mult mai târziu, am aflat că acest „văr“ voia s-o ia în căsătorie, dar mama s-a opus, pentru a rămâne credincioasă amintirii tatei. Perfect credincioasă! În fața mea a încercat în fel și chip să-l facă pe Timur să treacă drept fiul tatălui meu. Dar într-o bună zi am reușit să descopăr adevărul, singură… E oribilă familia asta! Între timp, Timur, la internat în Austria, cu educația de acolo, a… Nu pot să spun, e prea oribil!

— A devenit nazist?

— Cum a putut?

— Cum putea altfel? Eu tremur pentru Prando în ciuda faptului că el are exemplul nostru, ajutorul nostru. Poate oare un copil, un băiat, să reziste presiunii de a fi mereu altfel decât ceilalți? Și cât timp poate să reziste? Zilele trecute mi-a cerut să-l las să meargă la Palermo la Jocurile lictoriale, ca să vadă ce sunt. Când s-au ținut la Napoli era încă prea copil ca să-l intereseze.

— Și tu?

— N-are decât să se ducă! N-am de gând să-l împiedic, dar îmi tremură inima… Spune-mi, Timur e și el unul dintre ei?

— A fost chemat de Himmler pentru niște săpături arheologice, poate fără sens. Himmler insistă că pe vremea siculilor… Dar ce-mi pasă mie de Himmler și de bazaconiile lui! Pentru Timur mă tem. Dacă vine iar, nu trebuie să te vezi cu el!

71.

Timur îmi iese înainte, în costumul său impecabil, privindu-mă calm în ochi. Poate doar puțin mai înalt decât Joyce, se mișcă în hainele acelea civile de parcă ar purta uniformă.

— Nu am cuvinte, principessa, să-mi exprim gratitudinea pentru că ați acceptat invitația mea.

— Dar vorbiți limba italiană…

— Tatăl meu era italian, principessa, și eu iubesc mult țara noastră.

E rândul lui să vorbească, iar eu n-am nicio intenție de a pierde acest avantaj. În tăcerea îndelungată pe care o impun, nicio umbră de nesiguranță sau de așteptare nu-i tulbură eleganța reținută a mâinilor și a chipului. Aceeași curbură coerentă de la bărbia puternică până la fruntea înaltă face ca albeața nefirească a chipului său să se piardă în negrul părului tuns periuță.

Nu mă înșelasem. Chiar și fără urmă de păr, Timur ar fi fost extrem de frumos. Obrajii îi sunt brăzdați de cicatrici care par mai degrabă incizii operate de mâna unui chirurg-sculptor decât răni întâmplătoare. Chiar dacă am auzit de Mensur, ritul confruntărilor studențești cu sabia, e prima oară când văd de aproape semnele acelea și mă pornesc să le număr: unu, două, trei… În timp ce număr, întâlnesc privirea lui Joyce, aceeași intensitate întunecată.

— Directorul hotelului s-a dovedit îndrăzneț și genial când a decupat aceste ferestre ample, dărâmând sacrele ziduri ale mânăstirii. Iar îndrăzneala i-a fost răsplătită. Panorama asta inegalabilă! Am observat că și cei mai gălăgioși clienți, când intră în salonul acesta, amuțesc. Trecutul sacru al zidurilor seculare îi captivează și, în tăcerea de aici, sunt imediat absorbiți, hipnotizați aș zice, de decorul aspru și dulce, care coboară vertiginos spre infinit… priviți acolo, departe… și apoi urcă din nou pe povârnișurile Etnei. Dacă n-am avea senzația unor ziduri sigure în spate, priveliștea asta ar fi îngrozitoare. Am spus corect? Doriți să luați loc? Ați prefera să bem ceva?

— Nu, mulțumesc, deocamdată nu.

— Cum vă spuneam, sunt născut la Berlin, dar tatăl nostru era italian și visul meu e să-mi închei zilele în vila noastră de la Taormina. La internat în Austria mi s-a consolidat într-un fel iubirea pentru Italia, iar astăzi consider italiana limba mea maternă. Desigur, toți germanii adoră Italia, dar pentru mine e altceva. Imediat ce trec frontiera și dau cu ochii de pământul nostru, certitudinea existenței acestor comori de artă și de civilizație încă ascunse ori protejate… se poate spune protejate?, sub măslinii și sub colinele line din Umbria, din Toscana, mă cuprinde cu o forță care nu mai e doar cunoscutul vers al lui Goethe. Asta m-a împins să studiez arheologia. Cu siguranță, sora mea n-a avut până acum ocazia de a vă vorbi despre studiile și opțiunile mele. Nu-i stă în fire. Pe când eram încă aproape copil trebuia s-o supun la un veritabil interogatoriu ca să aflu cine erau prietenii ei de la universitate. Știam doar că sunt mulți, inteligenți și nimic altceva, iar asta mă chinuia. Din păcate, am fost foarte gelos în tinerețe, nu mi-e rușine s-o recunosc în fața dumneavoastră, care ați găzduit-o și ați ocrotit-o pe Joyce a noastră… Trebuie să mărturisesc că într-un rând chiar am urmărit-o.

— Nu e cazul să vă fie rușine, toți băieții sunt geloși.

— Aveți copii?

— Da.

— Să-mi permiteți să vă mulțumesc pentru ceea ce ați făcut pentru sora mea. Poate că, pregătit sufletește de această gratitudine, imediat ce v-ați făcut apariția aici am avut impresia că vă cunosc dintotdeauna.

— Și eu am avut impresia asta.

— Atunci, ca niște vechi cunoștințe ce suntem, vă pot ruga să luăm masa împreună, ori vă grăbiți?

— N-am nicio grabă.

— Mă bucur foarte mult! Preferați în salon ori pe terasă?

— Prefer terasa. După cum ați remarcat cu atâta agerime, tăcerea acestor ziduri și orbitele imense ale ferestrelor au un efect hipnotic…

Trecând în aer liber, intensitatea întunecată a ochilor lui Timur s-a prefăcut brusc într-un albastru-închis, aproape violet, albastrul trufaș

și intens al lacurilor din Nord.

— Oare cum de am ajuns să vorbim despre lacul Garda? A, da! Marea, nostalgia… Poporul german ascunde sub aparenta duritate o profundă nostalgie. La internat am învățat să-i cunosc și să recunosc și nostalgia profundă care îi impregnează minunata poezie. Uneori mie, mediteraneean de origine, mi s-a părut că zăresc izvorul acestei nostalgii în absența mării: a mării ca libertate, tinerețe, posibilitate de aventură. Pentru noi, cei obișnuiți s-o atingem, s-o privim, chiar dacă suntem siliți să petrecem timp îndelungat în mijlocul pădurilor nordice, această nostalgie nu e niciodată atât de intensă, de feroce, cum să spun oare?, da, atât de disperată, asta era! Mai am doar câteva zile de beatitudine și va trebui să mă întorc la Berlin. Tânjesc să fiu la Berlin, chiar dacă știu că mă așteaptă o mică porție din această nostalgie. Am s-o savurez cu încetul, așteptând să revin.

— Vă veți întoarce aici?

— A, nu! Am fost chemat numai să demarez săpăturile, se va ocupa un coleg mai tânăr. Fără falsă modestie, s-a considerat că m-aș irosi într-o treabă ca asta.

— Un coleg mai tânăr? Dar dumneavoastră sunteți foarte tânăr!

— Forța celui de-al treilea Reich sunt tinerii.

— Desigur.

— Văd că știați de săpături. Deduc că de la sora mea.

— Da.

— Atunci sper că v-a dat și scrisoarea… Din fâstâceala dumneavoastră văd că nu v-a dat-o. Iertați-mă, principessa, e intolerabil de nepoliticos să profiți de amabilitatea unei persoane pentru a o implica în probleme intime de familie. Speram ca Joyce să fi avut eleganța de a ne scuti de acest impasse neplăcut. Și nu v-a spus dacă are intenția să scrie?

— Nu mi-a spus nimic.

Albastrul pur al ochilor săi se închide ca suprafața lacului în așteptarea furtunii. Nu-mi plac lacurile, iar furia lor întemnițată într-un spațiu prea mic îmi produce angoase. Vreau să mă întorc la mare. Tuzzu nu vorbea niciodată de lacuri, puțuri adânci, zguduite de șerpi negri, care se luptă întruna…

— V-ați schimbat la față, principessa, iar tristețea dumneavoastră sună ca un reproș, vă rog să mă iertați. Dar e doar proastă-creștere din partea lui Joyce, credeți-mă, iar dacă n-ar fi fost vorba de mama, n-aș fi venit niciodată să mai adaug impolitețea mea la cea a surorii mele… Dat fiind că ea a hotărât așa, mă văd silit să vă explic eu măcar. De mai multe ori, mama, după ce a descoperit unde i se refugiase fiica, și n-a fost ușor pentru biata bătrână!, m-a împins să vin personal s-o caut pe Joyce și s-o întreb de ce nu-i răspunde la scrisori. E penibil pentru mine, dar trebuie să răspund privirilor dumneavoastră, e penibil sentimentalismul unor situații, dar și mai penibil să fii constrâns să le relatezi. Iată cum stau lucrurile: când domnișoara Joland s-a sinucis și Joyce a dispărut, mama a avut un atac care a lăsat-o paralizată de la brâu în jos. Dacă n-ar fi fost acest accident, ar fi venit ea. Nu e femeia care să se folosească de cineva, nici măcar de un fiu. Dovada e că în toți acești ani numai de două ori mi-a cerut să vin s-o caut pe Joyce, asta fiind a treia oară. O, nu, nu pentru a o forța să vină acasă. Dumneavoastră n-o cunoașteți pe mama, iar eu am datoria de a v-o arăta în adevărata lumină. Nu era o nevoie egoistă de propria fiică, nu ne-a cerut niciodată nici măcar un ceas din libertatea noastră. Asta mă indignează. De ce nu-i răspunde la scrisori? De ce? Cu timpul, din cauza imobilității la care e constrânsă, Joyce a devenit pentru ea o obsesie. În ultima vreme, a ajuns să suspecteze că Joyce e moartă și că noi mințeam de mila ei. E insuportabil, groaznic de insuportabil să asiști la degradarea dureroasă a unei femei puternice și frumoase. Așa stând lucrurile și fiind eu trimis în Sicilia, n-am putut să refuz încă o dată să-i fac pe plac, deși asta comportă pentru mine un sacrificiu fără speranță. Știam că Joyce n-o să vrea să stea de vorbă cu mine. Mi-a spus într-o discuție decisivă că pentru ea sunt ca mort. La vremea respectivă, sentința aceasta a fost pentru mine aproape o eliberare de refuzul repetat pe care îl opunea afecțiunii mele. Multă vreme m-am chinuit să înțeleg motivul acestui refuz. Oare pentru că, născându-mă, îi luasem locul lui Renan, care murise? Oare era o antipatie instinctivă, ce poate apărea chiar între doi frați? Dar m-am resemnat curând cu gândul că nu mai am nicio soră. Iar pentru un băiat care stă la internat e sursă de melancolie pierderea imaginii unei surori care, deși nu scrie, nu vine în vizită, există oricum… Ei, ajunge acum cu lacrimile de familie! Mi-am golit sacul. Poate că suntem mai înclinați spre melancolie după o masă delicioasă ca asta, având dinainte — pot să-mi permit oare, principessa? — ochii cei mai frumoși și mai luminoși pe care mi-a fost dat să-i întâlnesc vreodată. Privirea dumneavoastră conține toată întinderea imensă a acestui cer al nostru.

La școala lui Joyce, emoțiile mele învățaseră, se vede, să rămână imobile, din moment ce nici nu tresar la surâsul acela pe care nu-l

anunțau nici frazele precedente, nici cicatricile geometrice: brutalitate ordonată, care defilează impasibilă în bătaia soarelui, la jurnalul de actualități de la cinema.

— Soarele a ajuns la masa noastră, principessa. Doriți să ne mutăm pentru cafea? Beți o cafea, sper? Mărturisesc că, de când mă aflu în Italia, prânzul și cina nu sunt pentru mine decât un preludiu la incomparabila noastră cafea. Sau preferați să rămânem aici și îi punem să deschidă umbrela?

Surâsul lui Joyce, care se aprinde iute și se stinge la fel de iute, mai zăbovește printre cicatrici, urmărindu-l pe chelnerul în veston alb, care, din câteva gesturi precise, desenează împrejurul nostru o linie de umbră verzuie.

— Vă mărturisesc, principessa, că nu mai isprăvesc să mă mir de eleganța poporului nostru. Mă descopăr uneori contemplând, uitând că am o întâlnire, gesturile esențiale și aeriene pe care un locuitor oarecare al metropolei le face dirijând traficul. Poate că sună exagerat, dar gesturile acelea mi-au amintit totdeauna mai mult de dirijorul unei orchestre decât de un soldat. La fel și dumneavoastră, nu indiscreția, vă rog să mă credeți, ci admirația mă forțează să vă privesc așa, dumneavoastră aveți o grație antică, solemnă, atât de rară în epoca asta, care se străduiește să le facă pe femei robuste și atletice, pentru a putea ține pasul cu bărbații la defilare. Dar orice progres cere, din păcate, un sacrificiu! Pe bună dreptate, Führerul nostru, înțelegând valoarea femeii, multă vreme irosită în umbra confesionalului, a chemat-o să-și facă datoria față de poporul nostru și a trezit-o din convingerea greșită, individualistă, că ar trebui ca aripile sale de înger protector să ocrotească doar spațiul restrâns, chiar dacă sacru, al propriei familii. Cu mare agerime, Hitler a identificat caracterul limitat al acestei misiuni impuse până mai ieri femeii, catalogând-o drept o atitudine dușmană progresului și înaintării popoarelor noastre. Iar femeile au alergat la chemarea sa. Jocurile Olimpice de la Berlin au fost o revelație entuziasmantă. Odată sacrificate cozile care le împiedicau mișcarea, capetele lor libere au ajuns demne de anticele noastre Diane! Nu vă întristați, vă înțeleg perfect. Și pe mine, care am fost educat de o cultură istovită și coruptă, m-a costat să mă eliberez de estetisme și de slăbiciuni și nu mă tem să vă destăinui că, uneori, pe parcursul îndelungatei munci de reeducare pe care mi-am impus-o, în lumina adevărului absolut al noilor idei, vitale, nu contemplative, mă cuprinde nostalgia după o lume destinată pieirii. Dar știu cum să înăbuș aceste ușoare migrene și să revin pe calea sigură a acțiunii, care a fost, în sfârșit, trasată! La ce eram noi de folos, mici sau mari intelectuali, complăcându-ne în

abstracte elucubrații poetice în vreme ce poporul nostru putrezea mai departe cufundat în neputință și în boală? Eu, unul, fără modestie, ca și alți tineri, întrevăd în discursurile Führerului ținta spre care ne împinge: Europa va fi un singur mare popor, ghidat de tehnocrați, de intelectuali crescuți, în sfârșit, pentru a-și servi propriul Stat, iar nu narcisismul propriu. Cine sunt eu? Ce sunt cincizeci, o sută de ani în fața istoriei? Oamenii ca noi vor fi măturați de trecerea timpului și în locul nostru vor crește oameni puternici, bărbați și femei cu o singură vrere neclintită. Dacă Joyce ar fi acceptat, cu ani în urmă, un dialog între noi! Oameni precum Carl Gustav Jung și-au pus știința în slujba Germaniei. Rusia e dispusă să conviețuiască cu noi… Să aveți bunătatea de a-mi ierta, principessa, acest lung discurs, inspirat numai de tunsoarea dumneavoastră, atât de contrastantă cu felul dumneavoastră de a vă mișca, cu frumusețea dumneavoastră antică. Întreaga dumneavoastră persoană m-a indus în eroare… E nevoie de timp pentru a data corect un vas, o mână, un tors mutilat. Observând absența părului lung pe care profilul dumneavoastră îl evocă, m-am gândit, cum să zic?, la o mutilare. Dar, treptat, pe parcursul acestei ore pe care ați avut amabilitatea să mi-o acordați, am întrezărit cutezanța unei Artemis toxótis în bărbia și gâtul dumneavoastră, cu siguranță decurgând din voința marelui sculptor care e natura… Nu vă arătați stânjenită, nu sunt complimente, ci doar judecata detașată a unui cunoscător. Iar, dacă din punct de vedere estetic am înțeles intenția sculptorului, din punct de vedere psihologic, părul dumneavoastră sacrificat pentru libertatea gesturilor mă împinge să-mi fac iluzia că nu sunteți pierdută pentru cauza noastră. Noi avem nevoie de femei ca dumneavoastră, ca Joyce… Joyce, soră ingrată! Din nefericire, chiar și ceasurile ca cel de față se încheie, iar tabăra mă așteaptă. Întâlnindu-vă pe dumneavoastră, convingerea lui Himmler că, din săgeți și unelte datând din vremea siculilor sau chiar de mai înainte, s-ar putea deduce o prezență germanică în insulă nu mi se ai pare atât de lipsită de temei. Eu nutream unele îndoieli, deoarece geniul german, când se îndrăgostește pierdut de o țară, de un chip, nu se poate resemna să admită că nu e din același trunchi cu el. În cazul de față, Himmler este atât de captivat de insula aceasta, încât încearcă să-și transforme în realitate un vis de iubire. Cine știe! Acum, hai, Timur, datoria te așteaptă… Băiete, nota! Din nefericire, Joyce mă împiedică să vă conduc, principessa, și… să vă pot revedea, dar vă rog, în numele mamei mele, convingeți-o dumneavoastră să scrie două rânduri ca s-o asigure pe femeia aceea că fiica ei trăiește și să-i facă zilele de boală mai puțin atroce. Îmi promiteți că veți face asta?

— Desigur, voi face tot ce-mi stă în putere, fiți liniștit.

— Mulțumesc. Nu mă îndoiam de înțelegerea dumneavoastră.

Principessa, poate că nu ne vom mai vedea niciodată. Dar voi păstra în minte profilul dumneavoastră, ca pe cea mai frumoasă dintre multele monedele siceliote pe care le-am studiat. Adieu!

În desișul verde al grădinii, vocea lui Timur, purtând sigiliul surâsului, stăruie printre scăpărările de centiroane negre, strânse ca un corset, printre mesele albe. Doi câte doi, câțiva ofițeri stau răbdători în așteptare. Văzute de la distanță, cizmele lor masive par să reducă portocalii plini de grație la dimensiunea unor miniaturi fragile.

72.

Când m-am întors acasă, la intrarea în parc era cât pe ce să dau peste Joyce, ascunsă după gard, dar nu m-am oprit. Abia la ușa salonului, încurajată de liniștea care domnea peste cărți, măsuțe și fotolii, mi-a trecut teama. Ca să nu deranjez, m-am lăsat să cad încet pe bancheta de lângă ușa franțuzească. Mela stătea cu spatele la mine, pusese surdina și își plimba silențios mâinile pe claviatura pianului. Jacopo, tot mai înalt și mai costeliv, aplecat deasupra mesei, îi îndruma Crispinei mânuța pe o foaie mare, plină de semne. Întins pe divan, Prando părea că doarme. Cu pleoapele lăsate, urmărea inele de fum prin aer; între degete avea o țigară. Era prima dată când îl vedeam fumând. Întins pe covor, 'Ntoni răsfoia un volum gros. Bambolina se învârtea în jurul mesei ovale, controlându-și capodopera: cești, prăjiturele, șervețele, dar mai ales un aranjament floral din centrul mesei. După ce se apropie să mai îndrepte o floare, se dă cu un pas înapoi, ca să poată vedea mai bine…

Bambú: A, zia! Îți place?

Modesta: Foarte mult.

Bambú: Iei ceaiul cu noi?

Modesta: Sigur.

Jacopo: Dragă mamă, te anunț că Crispina are o capacitate stupefiantă de învățare, cum ar zice profesorul Montaldo.

Bambú: Vai, zia, ne-a făcut să murim de râs cu profesorul Montaldo. Hai, Jacopo, imită-l iar!

Jacopo: Îmi pare rău, Bambú dragă, dar Paganini nu dă bisuri. Așa e, 'Ntoni?

'Ntoni: Niciodată! Bisurile îi strică pe spectatori și sunt chestii care țin de alte vremuri în teatru. În ziua de azi, tendința e de a nu distruge atmosfera creată cu aplauze și bisuri. Gândiți-vă că pe vremuri Giovanni Grasso obișnuia să acorde bis la scena de vârf dintr-o piesă ca Moartea civilă.

Mela: Păi, de ce nu? Ca la Operă.

'Ntoni: Dar ăsta e vechiul teatru, Mela, scuză-mă că insist!

Bambú: Vechi sau nu teatrul ăsta, Jacopo trebuie să mai facă o dată, pentru mama, imitația profesorului… Cum îți spunea, Jacopo?

Jacopo: …Stupefiant, tinere Brandiforti! Stupefiantă capacitatea dumitale de a învăța, legată cu siguranță de dimensiunea anomală a staturii dumitale. Dacă, din motive evidente, n-aș fi la curent cu vârsta dumitale fragedă, aș putea fi indus să cred că ești un bătrân savant travestit în copil.

Bambú: Asta spunea în iunie. În octombrie, dacă o ții tot așa, o să fie nevoit și el să ridice ochii ca să te privească în față, cum pățesc eu.

Jacopo: În față? Stupefiantă, micuță copilă nobilă, improprietatea limbajului dumitale! „Față" e vulgar, e ca și cum ai spune „bot"! „În obraz" trebuia să spui, bim-bam! Și nici nu-i adevărat, Bambú, nu poți să mă sperii așa, drăcoaico! Să azvârli așa, între un fursec și un zâmbet, o asemenea insinuare! Ori chiar am crescut? O, Doamne, covorul se vede ca din aeroplan. Ia, scoală-te, Prando! Hai, uită-te la Prando, Bambú! E și mai înalt decât mine.

Bambú: Încă vreo trei săptămâni, poate. După aia, adio primatul lui Prando! O să fie silit să te lase pe locul întâi. Dar uitați-vă la el! De ce te încovoi așa? Mie îmi plac oamenii înalți.

Jacopo: Mai dă-mi o ceașcă de ceai, că mi-ai stricat toată după-masa! Eu n-am nebunia asta, să vreau să tot cresc. Mi-e așa de bine aici, cu voi. Câteodată visez că cineva mă măsoară în anticamera directorului, la școală, și ce să vezi? După aia îmi ordonă să vă părăsesc și plec din casa asta.

Prando: Dar ce mai visezi și tu, Jacopo!

Jacopo: Și, de parcă nu mi-ar ajunge, mai și plâng în vis.

Prando: Atunci are dreptate Joyce! Sau ea te-a influențat cu poveștile ei? Eu nu cred în chestia asta cu visele.

Jacopo: Ba eu da. Când mi-a spus, am înțeles că faptul că stau cocoșat e semn că nu vreau să cresc.

Prando: Aiurea! E semn că ești leneș.

Jacopo: Dar eu îmi fac curaj și caut să stau drept. Că oricum nu scapi, te faci mare, pe urmă ajungi bătrân, pe urmă… Dacă stau să mă gândesc, cel puțin în ce mă privește pe mine… asta e: mi-e frică să cresc pentru că mi-e frică să mor.

Prando: Și mie, la vârsta ta, acum abia îmi aduc aminte, mi-era frică să cresc, dar nu în vis. Ziua mi se făcea frică, auzind cum se tot vorbea despre războaie inutile. Mi-era frică să nu mă trezesc aruncat departe, cine știe pe unde, în uniformă de soldat și pus să trag în niște băieți ca mine.

'Ntoni: Și tu, Prando? Nu pot să cred! Eu, în schimb, am avut mereu fixația să cresc și acum abia aștept să fac douăzeci de ani.

Prando: Tu, 'Ntoni, nu te supăra, dar ești un inconștient, ca toți artiștii. Uită-te la Mela, cum se vorbește de lucruri reale, o și vezi că îi pleacă mintea după vreun motiv muzical.

Mela: Nu-i adevărat, mă uitam…

Prando: Dar ce frumușică s-a făcut Mela noastră, nu-i așa, Bambú?

'Ntoni: Hei, Prando, ajunge! Nu poți să mă faci inconștient tam-nisam! Numai nerecunoștință pe lumea asta! Și când te gândești că pentru mine erai icoana bărbatului care nu știe ce-i frica!

Prando: Vezi că te-ai înșelat, 'Ntoni dragă? Fiindcă și în ziua de azi, la nivel inconștient, cum zice Joyce, frica aia a rămas în mine. Andrea m-a făcut să observ lucrul ăsta.

Bambú: Ce te-a făcut să observi morocănosul ăla?

Prando: Uite-o și pe Bambolina noastră, cum iese ea la atac! Tocmai fiindcă îți presimțeam antipatia nu l-am adus aici până acum. Și, când a venit și el o dată, a rămas foarte dezamăgit.

Bambú: Dezamăgit de ce? Ia s-auzim! De mine?

Prando: Nu de tine, n-avea grijă. Cine poate să scape de vraja ta? M-a avertizat doar, ca de la bărbat la bărbat, că atunci când sunt aici, cu voi, mă tâmpesc, vorbesc și mă port ca un copil răsfățat, dacă vrei să știi!

Bambú: Vezi că am dreptate? Vezi că e un antipatic și bagă zâzanie pe unde ajunge, Andrea ăsta al tău? O acritură bătrână, asta e! Dar de ce umbli tu cu toți amicii ăștia mai bătrâni ca tine?

Prando: Constat din reacția ta că are dreptate Andrea când spune că latura sănătoasă a firii mele m-a făcut să caut altceva în afara casei, ca să fug de îndobitocirea care mă paște aici. În casa asta nu se maturizează nimeni, zău așa!

Bambú: Ba n-are dreptate Andrea! Ne insulți pentru că te lași dominat de el într-un fel care mă dezamăgește la tine, Prando. Andrea ăsta al tău nu-i decât un invidios antipatic și nimic altceva!

Prando: Nu e antipatic! E vorba că ție, ferice de tine dacă rămâi așa, ți-e antipatic tot ce e serios. Nu-ți fac un reproș. Mie îmi placi așa, ne mai înveselești în vremurile astea posomorâte. Dar trebuie să fii atentă să nu judeci superficial, asta și pentru că, etichetându-l astfel pe Andrea, mă implici și pe mine în sentința ta. Nu-i ușor să aibă omul douăzeci de ani în ziua de azi, Bambolina!

Bambú: Dar tu n-ai douăzeci de ani.

Prando: Am șaptesprezece, e același lucru! Mă faci să-mi pierd răbdarea, Bambú, la naiba! Dacă eu și cu tine, Jacopo, și cu tine, 'Ntoni, ne-am bucurat de avantajul să avem numai antifasciști în jur, Andrea, Fausto, Ardito n-au avut la dispoziție decât posibilitatea de a fi la cinci ani balilla[33], la zece fasciști și la șaptesprezece fasciști get-beget. În ciuda acestui fapt, prin propriul lor merit, plătind pe pielea lor în familie și la școală, au început să se îndoiască, iar de la îndoială au trecut, chiar lunile trecute, cu prilejul Jocurilor lictoriale de la Napoli, în opoziție. Știi care e lozinca lor pentru Jocurile de anul viitor de aici, de la Palermo? „Antirasism cu funcție antigermană." Și îți dai seama ce înseamnă să gândești și să acționezi în felul ăsta pentru niște studenți săraci sau aproape săraci, fără nicio protecție? S-au întors entuziasmați de la Napoli doar fiindcă au mai întâlnit câțiva ca ei. De asta m-am decis eu să-i cer voie mamei să particip la Jocurile de la Palermo, chiar dacă știu că ea e împotrivă.

Bambú: Dar va trebui să îmbraci uniforma, să-ți iei carnetul de partid!

Prando: Ei, ajunge cu șantajul, Bambú! Și tu, mamă, gata cu asta!

Modesta: Gata cu ce anume, Prando?

Prando: Cu îndoiala cu care voi, bătrânii, ne pândiți orice mișcare. Îndoiala pe care ar fi cazul s-o aplicați doar la trecutul vostru falimentar o revărsați acum asupra noastră! N-ați fost în stare să vă opuneți fascismului și acum vă temeți pentru noi, asta numai fiindcă ne judecați prin prisma neputinței voastre de atunci. Și, dat fiind că n-aveam intenția, vă jur că nu, să țin aici un miting, dar așa s-a

întâmplat, îți spun direct că eu, unul, chiar cu prețul de a mă înscrie în partid și de a îmbrăca uniforma, tot mă duc la Palermo. Vreau să-i întâlnesc pe Trombadori, pe Melograni, de care tot vorbește Andrea. Și are deplină dreptate, nu mai e vremea să luptăm din afară, să fim prinși ca șobolanii și azvârliți în închisori… Căci sunt arestați cu sutele, cu sutele! În interior, în structurile Partidului Fascist, acolo trebuie să se dea lupta!

Lovitura dată cu pumnul în masă o face să tresară pe Crispina, nehotărâtă dacă să plângă ori să râdă. Se uită cu ochii holbați de la Prando la Jacopo.

Jacopo: Nu te speria, Crispina, stau doar de vorbă, vino tu în brațe la unchiul și să vedem cum se termină discuția.

Bambú: Dar, Prando, cum să dai așa cu pumnul în masă, vezi că ai îngrozit-o…

Mela: Nu mi se pare deloc îngrozită. Eu mă speriam și mai rău, la început.

Bambú: Dar tu erai mare, Crispina e mititică, nu se face!

Jacopo: Ba se face, nu-i adevărat, Crispina? Se face, îți spune unchiul Jacopo că e bine așa. Ba chiar, cu cât o să-i auzi mai devreme cum discută, cu atât o să știi apoi mai bine și tu să discuți și să răspunzi.

Mela: Ce adevărat e, Jacopo! De când am ieșit de la orfelinat, eu am făcut multe progrese, dar mi se întâmplă și acum să știu ce aș vrea să spun, dar să nu-mi iasă… Nu izbutesc să spun la iuțeală ce gândesc. Mai încolo, de obicei când sunt în pat, îmi vine și răspunsul, numai că e prea târziu.

Jacopo: Ei, scumpa de ea, muziciana! Mă tem că asta ți se trage nu numai din insuficienta exersare în trecut, ci și — ba chiar foarte mult, aș zice — din neaccentuata ta vocație pentru gramatică.

Mela: Uite, Bambú, vezi? Și acum, tu ai ști să-i dai replica, dar eu mă emoționez, mă ofensez și… nu mai găsesc cuvinte să-i arunc mingea înapoi, cum zice el.

Jacopo: Dar dumneavoastră aveți muzica, domnișoară, muzica! Arta sublimă a sunetelor, limbajul universal. Dumneavoastră vă faceți înțeleasă tuturor!

Mela: Da, dar, până una-alta, tu mă iei peste picior, iar eu rămân ca o

bleagă.

Jacopo: Nu le poți avea pe toate, draga mea! Hai, Crispina, că se face întuneric și tata te-o fi așteptând afară îngrijorat. Ah, mamă, e incredibil ce poate să mai tremure Pietro pentru odrasla lui. Ce putere are și paternitatea! Crispina scumpo, îmi place mult de tine, dar unchiul n-o să cadă în veci pradă acestor spaime paterne, care sunt în stare să cuprindă cu totul până și un uriaș invincibil cum e tatăl tău. Vă aprind lumina, copii?

Bambú: O, nu, e așa de frumos să urmărim umbra asta care se stinge încetinel, nu-i așa, Prando?

Prando: E foarte frumos, Bambuccia, mai ales dacă știm, cum se întâmplă acum, că, doar cu un simplu gest, capriciul cuiva ne poate răpi tihna, amurgul și liniștea.

Să încremenesc oare în liniștea pe care vocea lui Prando o transmite amurgului? Să fiu mulțumită că mă face bătrână, semn clar că am dat viață cuiva și, odată cu viața, răzvrătire? El nici nu-și închipuie ce bucurie mi-a făcut cu decizia lui. Dar lui Prando nu-i poate fi de ajuns să audă glasul care murmură în sinea mea: „e unul de-ai noștri“. Tânăra lui viață are nevoie să lovească sălbatic, spre a crește. Și azi încă, atunci când îmi amintesc de toate astea, simt că nu am dreptul să părăsesc încăperea și să închid ochii în fața acelei zile obositoare. Chiar dacă mi-e foarte somn, trebuie să mai rămân acolo…

Prando: Și voi știți cine a dat putere acestui braț care, cu un singur ordin, poate să mătură ani întregi de cuceriri?

Bambú: Capitalismul, verișorule drag, Anglia, Franța, doar știm prea bine.

Prando: O știi prea bine, da, Bambolina? Așa e, desigur, dar și sectarismul comuniștilor tăi! De un an încoace mi s-au deschis ochii: sectarism fără minte, care i-a împins pe socialiști împreună cu toate forțele democratice în brațele fascismului.

Bambú: Dacă ți s-au deschis ochii ascultându-l pe Andrea, mi se pare că ai fi putut să-l asculți și pe Daniel.

Prando: Intelectualul acela ridicol, jumătate francez, jumătate italian?

Bambú: Și Lenin era intelectual, și Andrea al tău e, vezi că te contrazici, Prando.

Prando: Dar Andrea e copil de muncitor, iar Daniel al tău doar își umple gura cu Rosselli, nu mai termină cu bocete și lacrimi pentru erorile Comitetului Internațional. Erau convinși că, odată cu criza economică, a venit și sfârșitul capitalismului. Credeau chiar că revoluția bate la ușă etc., etc. În timpul ăsta se risipesc, se împrăștie forțele antifasciste. Acum plângem mortul după ce a murit, Bambú!

Bambú: Eu nu plâng niciun mort, nici tatăl meu nu-l plângea și tu știi bine. Mă scoți acum din sărite. Dacă au fost comise erori, ele se pot repara, asta spunea Daniel. Și, dacă nu mă înșel, aducea și niște directive, nu? Acum tu ești cel care se încrânceneează și se smiorcăie după trecut.

Prando: Nu mă smiorcăi deloc, dar nu vreau să uit de greșeli, ca să nu cad iar în ele. Și, pe urmă, dacă vrei să știi, în ziua de azi nu e așa de ușor cum își închipuie Daniel al tău, care vine aici de la Paris pentru o săptămână, elegant și pus la patru ace, să recomanzi stânga împrejur. Ca și cum ar fi doar un număr de magie al lui Bustelli! Vorbește tu cu comuniștii de aici, din Italia, și o să vezi ce simplu e să-i clintești din sectarismul în care stau, bătuți în cuie, de atâția ani. La Lentini, la Carlentini[34], numai dacă aduci vorba de socialiști și îi și vezi cum unul scuipă într-o parte și altul își suflă nasul. O să-mi spui: bine, ăia sunt țărani, să zicem că așa e. Dar uite, s-o luăm pe Joyce, pe Joyce a voastră, și când te gândești că o adoram! Ce-mi face dumneaei? Îi aduc niște băieți pregătiți, dornici să știe, iar ea strâmbă din nas: liberal! Republican! Ca și cum am avea la dispoziție o pajiște imensă, plină de flori, din care să alegem! Aici e nevoie de toți, de toți și nu doar pentru mult-visata himeră a revoluției, ci ca să putem supraviețui. Tu și Joyce a ta, mamă dragă, vorbiți atât despre fascism, dar și voi sunteți tot fasciste! Același fanatism, același discurs tare și răspicat!

Jacopo: Aha, ați luat-o de la capăt? Bun. Dar ce întuneric s-a făcut! Aprind lumina, Bambú?

Prando: Da, aprinde-o, Jacopo, e mai bine.

Jacopo: Nu te supăra, dar pe mine, unul, apusurile mă cufundă într-o groaznică melancolie. A, Mela a și ațipit! Și tu, 'Ntoni? Ce-i cu fața asta lugubră?

'Ntoni: Păi… Mi-e teamă că are dreptate Prando. Numai că mă supără din cale-afară să-l aud că-și face mama fascistă; pentru numele lui Dumnezeu, Prando, că te-aș lua la pumni, dacă n-ar fi stilul fasciștilor.

Prando: Nu te înfierbânta, 'Ntoni; după cum se vede, mama nu și-a pierdut cumpătul la auzul a ceea ce cu siguranță consideră a fi mofturi de bebeluși.

Modesta: Vreți să isprăvim cu ambiguitățile?

Prando: Cum să nu!

Modesta: Unu! Știi că v-am lăsat mereu să discutați fără să intervin.

Prando: Ei, și?

Modesta: Doi! În după-masa asta s-au spus multe lucruri trecute până acum sub tăcere, pe care mi se părea just să le pricep înainte de a răspunde.

Prando: Și acum de ce nu-ți spui părerea?

Modesta: Fiindcă simt că ești hotărât să nu mă crezi, Prando. Hai să vedem: mă crezi dacă spun că sunt de acord cu tine?

Prando: Da, din vorbe! Când ți-am cerut voie să particip la Jocuri, aveai o față…

Modesta: Fiindcă nu-ți cunoșteam motivele.

Prando: Vezi că mă suspectai?

Modesta: Nu te suspectam, mi-era frică, e altceva.

Prando: Frică, ție? Ce să spun!

Modesta: Frică: Jocurile lictoriale sunt crescătoria de copoi a fasciștilor, nu? De unde era să știu eu de ce vrei să mergi acolo, dacă tu nu mi-ai spus?

Prando: Trebuia să ai încredere în mine!

Modesta: Îmi ceri o credință pe care n-o am în nimeni, nici măcar în mine.

Prando: Dar, după cât se pare, o ai în prietena ta Joyce. Nu vrei o țigară, mamă? Ești foarte încordată…

Modesta: Nu-mi plac țigările, știi doar.

Prando: Nu știu. Ea fumează mult și mă gândeam…

Modesta: Ba știi! Nu mai ești copil și mă văd silită să-ți amintesc că aici, în casă, nu se spionează intimitatea nimănui. Am intrat eu vreodată la tine în cameră fără să bat la ușă?

Prando: Nu.

Modesta: Am deschis eu vreodată o scrisoare pentru tine ori pentru Bambolina?

Prando: Niciodată.

Modesta: Ei bine, atunci îți interzic să-mi încalci spațiul de libertate la care am dreptul, cum au dreptul și 'Ntoni, Bambolina, Mela și Jacopo. Ei, nu! Nu poți să te înroșești acum, Prando, doar ești bărbat, ori preferi cumva să-ți mai spun „copilașul meu"? Nu prea cred. Iar atunci află, și aflați și voi, că exact așa cum, la vârsta ta, n-am acceptat să fiu șantajată de bătrâni, nici acum, când față de tine sunt bătrână, n-am de gând să suport șantajul unora mai tineri!

Prando: Dar eu nu te șantajez, mamă.

Modesta: Ba da, fiindcă, în numele tinereții tale și a faptului că îți sunt mamă, îmi spui că ar trebui să mă dedic ție și numai ție! Îmi ceri acum, prin insinuarea cu fumatul, să aleg între tine și Joyce, iar eu resping șantajul și îți răspund că nu sunt nici proprietatea ta, nici a ei, după cum tu însuți nu ești proprietatea mea absolută. Dacă ne putem iubi fără patimă, hai să ne iubim; dacă însă această tensiune de proprietari de moșii va continua să se acutizeze, sfatul meu e să te îndepărtezi o vreme și să te mai gândești. E adevărat ce spuneai, că ai nevoie de tovărășia unora ceva mai adulți ca tine, iar Jocurile astea ar putea fi ocazia potrivită. De luna viitoare poți să-ți închiriezi un apartament la Palermo, dacă vrei. Nu, lasă-mă să isprăvesc. Tu ai vorbit toată după-amiaza, acum e rândul meu și să nu crezi că mă amuză s-o fac. Orice conviețuire, pe termen lung, dă naștere unor tensiuni și nu există rudenii de sânge ori alte prostii care să le poată rezolva. Din fericire, nu suntem săraci și ne putem permite leacul potrivit fiecăruia. Mâine îi telefonez avocatului Santangelo să-ți deschidă un cont la Palermo. La Palermo visezi, nu? Du-te atunci să iei o gură de aer proaspăt, Prando, și să ne aduci vești bune la întoarcere.

Ieșind din salon, întrevăd chipul lui Joyce. Sau e a lui Timur privirea aceea din fundul puțului, care fixează o clipă, peste umărul meu, tăcerea copiilor? Îmi simt brațele și picioarele grele, dar chiar și pe întuneric știu drumul care duce spre somn. Poate că să mori nu e

decât un somn ceva mai lung, o odihnă în sfârșit fără capăt… Nu apuc să mă azvârl în pat, că glasul lui Prando răcnește dincolo de ușă:

— Dacă nu-mi deschizi, să știi că mă omor, mamă, mă omor!

Cum vine spre mine, îl văd înalt, mai înalt decât era în salon. Sau camera mică îl face să pară chiar mai lung decât Carmine?

— Ai vrea să dormi, după ce m-ai alungat așa? Sau te omor, sau mă arunc pe geam, ca să nu te fac bucăți!

Ajuns la fereastră, îi apuc brațele, nu are intenții serioase… E de-ajuns să-l reține fără a-l forța și iată-l că se oprește, proptindu-și capul de geam. Acum plânge, doar umerii robuști i se zguduie ușor, e plânsul mut al unui bărbat adult. Bărbații nu știu ei să plângă ori au fost împiedicați s-o facă? Oare această interdicție nutrește în el aroganța surdă de stăpân, cu care, imediat ce-mi simte gestul tandru, mă privește ostil? Lacrimile cu greu înghițite nu sunt ale unui fiu maltratat, sunt lacrimile unui bărbat respins, aceeași privire ca a lui Mattia: „Tu nu mă iubești, Modesta!“ Nu-mi dezlipesc palmele de pe umerii lui, prelungesc mângâierea până la gât, unde are aceeași piele, de piatră șlefuită, ca și Mattia.

— Nu eu te-am alungat, Prando, știi doar. Tu te-ai săturat să tot stai între mucoși și bătrâni, așa ai spus.

— Tu nu ești bătrână! Din cauza acestei infamii pe care am spus-o, aș vrea să mor. Tu ești cea mai frumoasă, mamă, cea mai frumoasă! Așa a zis și Andrea… Nu știu, nu știu ce m-a apucat. Când mi se pare că te urăsc, când nu mai pot să rabd să nu te văd. Neam blestemat, noi, Brandiforti, neam blestemat! Detest pe toată lumea, o să ajung smintit ca taică-meu!

— Tatăl tău nu e smintit. Boala l-a adus în starea asta. Tu nu ești bolnav, nu? Sau s-a întâmplat ceva, de ți-e teamă?

— Nu, nimic, să mă ia dracu’! Sunt atent, ce crezi, că n-am minte? Dar atunci ce-oi avea, ce am?

— Știu eu ce.

— Ce să fie oare, mamă?

— Noi doi ne iubim prea tare și semănăm prea mult.

— Așa spui? Acum că mă ții în brațe, mi se pare adevărat.

— E adevărat, Prando. Nu spune toată lumea că îmi semeni leit când zâmbești?

— Ah, mamă, ține-mă în brațe!

— Vezi ce mult semănăm, Prando? Adineauri urlam unul la altul, ne insultam, iar acum eu nici nu mai mi-aduc aminte. Tu?

— Adevărat, nici eu nu-mi mai aduc aminte… Și când eram mic pățeam tot așa.

— Mai știi ce-mi spuneai mereu în copilărie, de când descoperiseși că tata era prea bolnav ca să stea cu noi? Spuneai mereu: „Nu fi tristă, mamă, când o să mă fac mare o să mă însor eu cu tine“.

— Adevărat, acum mi-aduc aminte. Mi se părea că am visat asta…

— Și eu m-aș mărita cu tine, Prando, dacă n-ai fi copilul meu.

— Cu mine? Du-te-ncolo! Nu dai doi bani pe mine.

— O luăm de la capăt?

— Dar chiar valorez eu ceva în ochii tăi? Uită-te drept la mine și mai spune o dată.

— Eu te prețuiesc, Prando, dar trebuie să te duci la Palermo și să stai o vreme singur, să te uiți în jurul tău. Știi ce fete frumoase sunt la Palermo?

— Așa zice și Andrea, dar cum de observi tu așa ceva?

— Fiindcă un pic bărbat sunt și eu, Prando; ai, ce zici?

— Sigur, când faci ca adineauri, ești ceva de speriat. Dacă vedeai!

— Ce?

— Îmi vine să râd.

— De ce?

— ’Ntoni, când ai ieșit, s-a făcut că aplaudă.

— Nu mai spune!

— Pe urmă a zis că ai fi fost mare actriță. Și eu i-am tras un pumn,

săracul ’Ntoni! Dar mi-am cerut iertare imediat, i-am pus o fleică pe ochiul învinețit și am stat de vorbă cu el… Mi s-a făcut somn, mamă, ce-o fi cu mine? Pot să dorm puțin aici, cu tine?

După cum i-a căzut capul greu pe sânul meu, am înțeles că, cel puțin mintal, mă posedase. Ardeam toată. Cine știe de când o doream fără să știu.

33 Membru în organizația fascistă paramilitară a copiilor, absorbită ulterior de organizația de tineret a Partidului Național Fascist.

34 Mici localități siciliene din provincia Siracusa.

73.

Ce înseamnă puterea imaginației: pe cât de urâtă mă simțisem când mă făcuse bătrână, pe atât mă simțeam de frumoasă și mulțumită, ca o tânără soție din romanele de dragoste, aflată în luna de miere, acum, cufundată în apa rece din cadă, cu Prando care dormea în camera de alături… După nuntă, Beatrice devenea de la o zi la alta tot mai frumoasă și mai mândră de sine… N-am avut parte prea mult de extazul acesta senin. Abia apucasem să ies din cadă, când am auzit glasul tulburat al lui Prando.

— Mamă, unde ești?

— Sunt aici.

— Ce s-a întâmplat?

— Ai adormit.

— Nu! Cum se poate așa ceva, spune-mi?

— Se poate fiindcă ești ca mine. Întâi te înfurii, țipi, pe urmă adormi. Ți-l închipui pe Jacopo adormind după ce s-a certat cu Bambú?

— Vezi să nu! Ce-o mai lungește! Săptămâna trecută, după discuția aia cu Bambolina, trei zile m-a tot tocat fără încetare. Când îi intră lui ceva în cap, adio!

— Nouă ni se par fixații, Prando, dar așa e el, altfel.

— Păi, da. Dar cât am dormit?

— Puțin.

— Și tu ce-ai făcut în timpul ăsta?

— Baie.

— Tu ai pus pledul ăsta peste mine?

— Sigur. Întâi te-am învelit și pe urmă…

— Ai făcut baie… Ce rochie frumoasă! De mult n-ai mai pus-o, îmi place cel mai mult.

— Știu.

— Dar de ce te-ai gătit aşa? Pentru Tudia ăla, care vine la cină?

— O luăm iar de la capăt?

— De ce îl tot chemi aici?

— Pentru afaceri, ca pe avocatul Santangelo și pe alții.

— Da, numai că ăla nu e bătrân și se uită la tine de mă apucă toți dracii. Uite ce-am transpirat! Pot să fac un duș la tine în baie? Am tras un pui de somn care m-a umplut de lene… Aș mai sta în pat, dar mi-e foame. Ce să fac, mamă, să fac un duș ori o baie în cadă?

— Cum preferi.

— Dacă fac baie, vii să mă speli pe spate?

Oare cât timp trecuse? Parcă ieri Prando se putea îneca în cadă, ca într-un lac, iar Modesta trebuia să fie foarte, foarte atentă… Acum tălpile lui mari, ca de statuie, se joacă cu lănțișorul dopului de la cadă.

— Ce foame mi-e! Cine gătește în seara asta?

— Jacopo și 'Ntoni. Cred că e rândul lor.

— Vai de mine! Cine știe ce porcării o să mai facă!

— Ultima oară n-a fost prea rău.

— Dar de ce nu ascultă ei de Stella? Nici eu n-am habar, dar mă iau după sfaturile ei. A, mamă, știi că săptămâna trecută Andrea a avut mare succes cu friptura? Eram zece, dar Andrea voia el să învețe s-o facă. Tocmai el, comunistul. Că până atunci nu știa să-și facă nici două ochiuri.

— De vină sunt mamele care fac din bucătărie un mister și-și răsfață odraslele cu delicatesele lor. Și eu am învățat destul de târziu. Pe Argentovivo și pe mătușa ta Beatrice nu le puteai dezlipi de bucătărie.

— Ce frumoasă ești, mamă! Pun pariu că n-ai nici tu chef să mănânci din tentativele semnate de 'Ntoni și Jacopo.

— ’Ntoni nu se descurcă prost la bucătărie.

— Se poate, dar spune drept, nu prea ai chef nici tu, nu-i așa?

— Chiar deloc.

— Atunci, știi ceva? Dacă-mi dai niște bani, că iar sunt pe jantă, aia nici nu-i motocicletă, e o gaură fără fund, în care dispar banii! Dacă îmi dai niște bani, te scot la cină la un restaurant nou de la Plaia. Îmi place cum întoarce lumea capul când intrăm noi doi. Dacă-mi dai bani, eu mă dau mare și tu mănânci bine.

— Ce să zic, mai-mai că aș accepta, mi-e o foame…

— Ce bine! Hai să mergem… Vai, ce ușoară ești, mamă, câte kilograme ai?

— De unde să știu?

— Ești ca un fulg!

— Ești tu forțos nevoie mare! Hai, lasă-mă jos. Am amețit.

— Am un fulg de mamă, martor mi-e Dumnezeu!

— O fi din cauză că mi-e foame. Hai, Prando, lasă-mă jos! Ți-e foame și ție, nu? Du-te și anunț-o pe Stella și hai să fugim la Plaia, cum vrea uriașul ăsta!

— Dar dacă fugim și nu spunem la nimeni?

— Ar fi frumos, dar nu se poate, știi doar.

— Bine, atunci, eu mă duc la Stella să-i spun, dar tu așteaptă-mă în mașină, fără să te vadă nimeni, așa măcar ne prefacem că fugim în lume…

Ce înseamnă puterea imaginației! Mi se părea într-adevăr că evadez în noapte alături de băiatul acela mut, atent la drum, la fel cum Carmine asculta doar mușchii lui Orlando, atent să schimbe vitezele cu blândețe, ca să nu afecteze cursa vehiculului său. „Motorul e un organism viu, puternic și delicat, Jacopo, caută-ți pe altcineva care să te învețe să conduci. N-ai mână pentru lucrurile vii, mi se rupe sufletul când te văd cum schimbi vitezele, să mă ia naiba!“

Tăcerea aceea mi-era cunoscută, îmi comunica o forță protectoare, fără prea multe gânduri. Crescut lângă mare, băiatul acela păstrase

tăcerea gravă a celor din interiorul insulei. Nu va mai rosti nicio vorbă până ce nu ajunge la capătul drumului.

— Iată-ne ajunși, mamă, gândește-te numai: am făcut exact douăzeci de minute! Ce doamnă frumoasă ești în rochia asta, aș vrea s-o porți mereu.

— Ce e mereu plictisește, Prando.

— Mie îmi plac mai mult lucrurile cunoscute decât noutățile.

— Dar ăsta e un local nou.

— Ei, fiindcă știu prea bine cât de mult îi plac doamnei noutățile, am făcut un efort. Îți place aici?

— E magnific! Și ce pod lung, pare o navă!

— Au încercat să împingă rotonda cât mai în larg. Luăm cina în rotondă, nu? N-o să-ți fie frig? Dacă ți-e frig, spune-mi, îți dau haina mea.

Nu mi-e frig, dar dorința de a-i simți brațele pe umeri mă face să spun:

— Da, e cam vânt aici.

— Știam eu. Așa fac mereu femeile, umblă dezbrăcate, ca să fie frumoase, și pe urmă… Dar mie îmi face plăcere. Ce-i cu tine, mamă? Te-ai întristat.

Chiar alături de noi, o cascadă de păr negru, ondulat mângâie un chip de băiețandru. Prando nu se uită deocamdată într-acolo, dar nu peste multă vreme haina lui o să acopere acei umeri fragili, pe care abia îi atinge o mătase întunecată și blândă, cum e și noaptea asta. Sunt geloasă, ridic privirea și mă uit în ochii lui: e o gelozie nouă, gelozie de mamă, care mă face să-i urăsc tinerețea.

— Ce e, mamă, de ce nu mănânci?

— Ba mănânc, Prando, numai că sunt geloasă.

— Geloasă, tu? De unde până unde și pe cine?

— Pe toate fetele cărora o să le pui haina ta pe umăr. Și vreau să-ți mai spun ce am descoperit în seara asta, ca să te pun în gardă contra mea, ca de la bărbat la bărbat sau ca de la femeie la bărbat, cum vrei s-o iei.

— Ce-ai descoperit?

— Că există ceea ce se numește gelozie de mamă și e mai bine s-o recunoaștem.

— Ce vrei să spui?

— Nimic… Te avertizez doar că o să fiu întotdeauna geloasă pe orice fată de care ai putea să te îndrăgostești.

— Dar la ce-ți umblă gândul, eu n-am nicio intenție…

— Ba nu, Prando, nu te eschiva, noi am hotărât de acum multă vreme că o să fim altfel decât familiile alea, unde toți se prefac că se iubesc, dar tot ce fac e să se oprime unul pe altul.

— Da, sigur. Iar eu, știi doar, am încercat să te înțeleg și am fost de acord s-o respect pe Bambolina… Dar ce ți-a venit acum? Nu cumva am făcut eu ceva nepotrivit și vrei să-mi tragi două palme, ca atunci?

— Nu! Atunci ți-am dat două palme pentru că pretindeai ca Bambolina să-ți fie slugă și nu voiai să stea de vorbă cu prietenii tăi. De ce te purtai așa, Prando, acum ești mare, poți să-mi spui de ce?

— Asta-i bună! Întâi, pentru că toți prietenii mei făceau așa și mi se părea just. Pe urmă, fiindcă eram gelos.

— Uite, acum îmi trag singură două palme, fiindcă am descoperit că, și la mine, tendința de a face la fel ca toate mamele pe care le cunoaștem noi e atât de puternică, încât… trebuie să-i pun stavilă, iar tu trebuie să mă ajuți.

— Dar mie, să-ți spun drept, îmi face plăcere să fii geloasă.

— Mie nu! Și tu trebuie să mă ajuți.

— Bine, frumoaso! Dar cum?

— Râzi, ai?

— Păi da, nu mă așteptam la așa ceva de la tine.

— Nici eu nu mă așteptam.

— Și ce-i de făcut, mamă?

— Nimic. Când te văd cum râzi, mi se face iar foame… Vai, s-au răcit

spaghetele!

— Și ale mele. Ce facem? Cerem altele?

— Bineînțeles. Doar ce, glumim?

— Ce simpatică ești!

— Da, numai că sunt plină de defecte, Prando. Ca toate mamele. Vreau să-mi cunoști defectele și să te păzești de mine pe viitor.

— Diavolițo! Știi și tu că, dacă te aud vorbind așa, crești în ochii mei de ajung să mi se pară neroade celelalte femei, inclusiv Bambú.

— N-am ce-ți face. Ăsta e prețul. Și mie, după ce am cunoscut un bărbat precum Carlo, mi-ar fi greu să-l mai înlocuiesc. Treaba ta! Eu te-am avertizat: un om avertizat e pe jumătate salvat. A, uite și spaghetele, în sfârșit!

— Nu-mi mai e frig, era de la foame, probabil. Ia-ți haina înapoi, Prando.

— Și cu Jacopo ești geloasă?

— Nu! Dar, când erai tu mic, nu puteam răbda să stai în brațe la Stella, la mătușa Beatrice. O mai ții minte pe Beatrice?

— Da, și mai sunt și fotografiile. Dar era mai frumoasă decât în fotografii, nu-i așa? Îmi amintesc părul blond, vaporos…

— De care o tot trăgeai… Nu cred că pentru Jacopo o să fiu vreodată geloasă, nici după ce va mai crește.

— Și cum îți explici?

— Cine poate pricepe cum se petrec lucrurile astea! Uite că a venit fluxul, auzi cum lovește marea în piloni?

— Gândește-te, mamă, ce frumos ar fi dacă, printr-o vrajă, rotonda s-ar desprinde de nisip și marea ne-ar duce în larg.

— Uite ce de plaje amenajate, Prando! Când erai tu copil, nu erau mai mult de cinci sau șase.

— Chiar așa? Dar ce se întâmplă?

Se face rumoare de glasuri în întunericul care a căzut brusc peste albul

feței de masă.

— S-a oprit lumina, doamnă. Nu e de la noi! Uitați-vă, nu e lumină pe tot litoralul. Imediat. Aducem lumânări.

Cât ai bate din palme, o sută de lumânări plăpânde, așezate pe mese, prefac bucuria de mai înainte într-o așteptare agonizantă.

— Nu s-a mai întâmplat niciodată, domnule căpitan, ne pare rău. Sigur, vă aduc imediat nota.

— Danke schön.

— Uite un ofițer german, mamă, nu-l observasem.

— Nici eu.

— Tu îți mai amintești de Războiul cel Mare, mamă?

— Foarte puțin, Prando. Eram îngropată la mânăstire pe vremea aia.

— Dar cum e războiul? Cum începe? Eu mă trezesc uneori dorind să înceapă războiul.

— Fiindcă ești tânăr și tinerețea are nevoie de aventură.

— Da, poate.

— Îți mai aduci aminte cum, în copilărie, voiai să te faci corsar și pe urmă explorator? Învață să te îndoiești de emoțiile tale. Războiul nu e aventură, aventura e ce alege un individ, nu ceva la care ești obligat să iei parte.

— Se spune că, dacă izbucnește războiul, totul va fi distrus. Se vorbește că nemții au arme noi, extrem de puternice.

— Daniel, ți-amintești? Ne-a povestit despre sate întregi distruse de aviație în Spania.

— Da, dar ăla e un fricos! Eu am auzit cu totul alte povești, despre războiul din Abisinia, de exemplu.

— De la fasciști ai auzit, Prando, să n-ai încredere. Sunt sigură că, într-o bună zi, pe care poate nici eu, nici tu n-o s-o apucăm, războiul va fi arătat cu degetul drept o infamie.

— Dar și voi vorbiți de război.

— De revoluție, e altceva! Revoluție înseamnă legitimă apărare împotriva celui care te agresează cu arma foamei și a ignoranței. Dar ce mult am mai vorbit despre asta! Cere, te rog, nota și hai să mergem acasă, Prando! Văd că nu vine lumina și am impresia că întunericul ăsta o să țină pe vecie, hai să mergem acasă.

— Sigur, mamă. Nota, vă rog! Ce-i, mamă, de tremuri, ți-e frig?

— Nu, o să fiu sinceră cu tine, Prando. Dorința ta de aventură mă cutremură. Cumpără-ți mașina pe care o doreai și ia-te la întrecere cu băieți ca tine ori du-te în America, pune-te pe furat, fă ce vrei! Dar să vină de la tine, nu să fie din ordinul Regelui, Ducelui sau Führerului! A dori războiul înseamnă să îndrepți viitorul, și nu numai pe al tău, spre nenorocire. Vrei să înțelegi asta ori nu? E ultima oară când încerc să mă fac înțeleasă de masculi îngâmfați ca tine. Tu nu aparții nici Statului, nici mie și nu-ți închipui că eu o să dau vreun ordin. Ce mama dracului! Cum poate omul să vă facă să înțelegeți că multe dorințe vă sunt insuflate de sus, ca să se poată folosi de voi? Înțeleg că e greu pentru un sărac, care trebuie să-și astâmpere foamea și să învețe să citească până să afle cine e și ce vrea. Dar tu, tu ai avut și pâine, și cărți, nu-ți pot găsi nicio scuză. Ești răspunzător pentru tine și pentru cei pe care mâine i-ai putea trage după tine. Și acum ce faci, cu motorul pornit? Mergem acasă, da ori ba? Mi-e somn.

74.

Vila Suvarita ne iese în întâmpinare dintre valurile de pini, cu ferestrele luminate, ca o navă în sărbătoare. Poarta e larg deschisă, câinii se învârt tăcuți în jurul unei ambulanțe. Prando frânează, oprind pe marginea aleii, unde ne izbesc lumini și zgomot de portiere trântite în grabă, urmat imediat de urletul de oțel al sirenei.

Ușa e și ea larg deschisă, ca pentru o petrecere cu musafiri. Prin salonul pustiit mai rătăcesc câteva siluete neclare. Mela și Bambú se strâng în brațe pe catifeaua roșie a canapelei. Pe fotolii zac măști, peruci, un domino de mătase neagră, ca de carnaval.

Stella: Oh, Mody, în sfârșit! Pietro v-a căutat peste tot!

Modesta: Da, da, dar ce s-a întâmplat aici?

Jacopo: Ne jucam de-a teatrul, mamă, după cină…

Modesta: Și?

Stella: Eu îi dusesem sus doamnei ceai și biscuiți, că de multe ori nu ia cina, nu mă gândeam…

Modesta: Dar ce s-a întâmplat? Taci, Stella, lasă-l pe Jacopo să spună! El mi se pare singurul care nu și-a pierdut capul.

Jacopo: Bambolina s-a dus, pe la unsprezece, la Joyce, avea nevoie de dominoul ei pentru o scenetă și a găsit ușa întredeschisă și lumina aprinsă pe noptieră. A ciocănit în ușa de la baie, dar n-a răspuns nimeni. Pe urmă a văzut că pe sub ușă venea apă și… Uite-o cum mai tremură încă, biata Bambú! Noroc că Mattia era aici! A trebuit să aruncăm în aer broasca de la ușă, adică el, cu un foc de revolver și… În-grozitor! Era plin de sânge, mamă! ’Ntoni a leșinat.

Modesta: Și unde e acum Mattia?

Jacopo: A plecat cu ambulanța. S-a oferit să dea sânge pentru transfuzie. Of, mamă, să sperăm că o salvează! Ce m-a speriat cel mai tare a fost că Bambú urla coborând pe scară, dar ținea strâns în brațe dominoul lui Joyce. Cum e posibil?

Bambú: Doar ți-am spus, Jacopo, dominoul era pe scaun și l-am luat de acolo. Îl aveam în mână când am băgat de seamă…

Jacopo: Dar de ce îl țineai așa de strâns?

Bambú: Ce frică mi se face, zia, când mă gândesc că puteam nici să nu bănuiesc nimic! Din fericire, am simțit covorul plin de apă sub picioare și am bătut la ușă. Vai, Mela, ce lucru îngrozitor! Nu vreau să moară Joyce, Mela, nu vreau!

Prando: Stai jos, mamă, ești palidă ca moartea, așază-te! Vrei să mă duc eu la spital?

Modesta: Nu.

Bambú: Și Antonio a spus să stăm aici, pentru că, dacă moare, trebuie s-o aducă aici, din cauza fasciștilor. I-a spus încet lui Mattia, dar eu tot l-am auzit. Of, Prando, ia-mă în brațe! Dar unde ați fost? De două ceasuri vă caută Pietro prin restaurante, unde v-ați dus?

Prando: Ei, frumoasă idee mi-a mai venit și mie! Un restaurant nou.

Jacopo: Ce liniște s-a făcut, mamă! Nu mai suport.

Stella: Tăcerea de sfârșit de vară, Jacopo. Se întâmplă o dată la o sută de ani.

Bambú: Ce se întâmplă la o sută de ani, Stella?

Stella: Tăcerea asta. Ziua noi ne mișcăm și n-o auzim, dar ea așteaptă aici. Și noaptea pune stăpânire pe toate. Acum mulți ani, ne-a apucat decembrie tot așteptând.

Bambú: Așteptând ce, Stella?

Stella: Apă din ceruri, Bambuccia! După luni și luni de arșiță, gura pâraielor și a râurilor amuțește, așteptând apa. Dar ieri-noapte, pe la trei, am văzut de la fereastră primele fulgere seci la orizont, e semn bun.

Jacopo: Tu stăteai la fereastră la ora aia, Stella?

Stella: Mie îmi place noaptea. Noaptea îți arată multe lucruri.

Jacopo: Eu nu mai pot, mamă, spune ceva!

O dată la o sută de ani… Au trecut o sută de ani de când șarpele

tăcerii a lunecat împrejurul casei, în timp ce Carlo se lupta pentru viață. A lunecat puternic și moale împrejurul pereților care tac ca hipnotizați, uitându-se țintă la solzii șarpelui încolăcit…

Jacopo: S-a auzit o mașină, mamă, a venit o mașină!

Bambú: Nu e posibil, n-au lătrat câinii.

Stella: Dar e Nunzio la poartă, i-o fi ținut el, hai să vedem!

Avea dreptate Stella. Nici nu ieșim bine pe ușă, că picături furioase ca niște lacrimi reținute mult timp ne izbesc pe frunte, pe obraji, aproape fără să ne ude măcar. Din portiera mașinii, mare cât o ușă de casă, Mattia pune un mic balot în brațele lui Pietro.

Jacopo: E vie, mamă, Mattia zâmbește!

Mâinile ciuntite de bandaje se odihnesc pe cearceaful alb: nu mai conțin și nici nu mai provoacă emoții, ca niște relicve respingătoare pe tava de argint din chivotul binecuvântat. Ce sculptor și-a silit oare talentul să divulge durerea aceea fără de viață și fără de speranță?

— Iartă-mă, Modesta, nu voiam decât să mor.

— Știu.

— De ce nu m-ați lăsat să mor?

— A fost o întâmplare, Joyce. Eu nu eram aici. Bambolina a venit sus întâmplător și Mattia a forțat ușa.

— Mattia? Și eu eram goală în baie? Ce rușine! Ești scârbită, Modesta?

— Nu, simt doar neputință și multă tandrețe.

— Când m-au adus înapoi?

— Azi-noapte, pe la trei, pe la patru, nu mai știu. Țin minte doar că începuse să plouă, din fericire. Uite cum toarnă afară, Stella zice că e adevărat belșug.

— Oh, Stella! Și cu ea m-am purtat urât.

— Stella înțelege. Era supărată doar că nu vrei să bei supa.

— A, da?

— Da. Și, dacă reușim să ducem jos ceașca asta, goală, o să vezi că nici n-o să-și mai aducă aminte că ai repezit-o.

— Am repezit-o! Ce ciudat vorbiți voi aici.

— Ce zici? Bem acum ceașca asta toată, ca să uite de repezeală?

— Oh, da, mi-e așa de sete!

Linguriță cu linguriță, printre buzele crăpate, dimineață de dimineață, până în după-amiaza când Joyce, așezată la fereastră, reușește să ridice cu propriile mâini ceașca de ceai la buzele vindecate.

— Prando a venit să-și ia rămas-bun, de parcă pleca în America. E foarte schimbat, nu mai e un băiețandru, dar mi s-a părut senin.

— Va avea o casă a lui, cu cheie proprie, unde va putea să vină și să plece când vrea, să facă ce poftește.

— Dar 'Ntoni? Nu l-am mai văzut de zile întregi.

— Ei, s-au întâmplat multe! Moartea lui Angelo Musco i-a aruncat în aer planul de fugă de aici, iar acum studiază de zor, ca nebunul, fiindcă a descoperit că la Roma există o școală de actorie. Ai auzit de ea?

— Nu m-am interesat niciodată de teatru.

— Ei, nu contează. Important e că, dacă trece de un examen, va putea fi admis la cursuri, chiar dacă e așa de tânăr. Iar, dacă e bun, o să aibă și bursă de studii.

— Și când se țin examenele?

— Luna viitoare.

— La Roma… Dar noi două, Modesta?

— Noi, ce, Joyce?

— Vorbesc, pun întrebări, dar fără interes. E îngrozitor, e ca și cum aș fi moartă și îngropată la tine în grădină, cum spuneai în glumă. Să fi murit în dimineața când era să dai peste mine cu mașina, în parc! Credeam că vii de la prânzul obișnuit cu avocatul Santangelo, dar…

— Dar ce?

— Dar am înțeles că te văzuseși cu Timur. Așa e?

— Da. Voiam să-ți spun.

— Ah, pleacă de aici, pleacă! E ca și cum m-ai fi omorât! Vă urăsc pe toți, pleacă!

— Și eu, care speram, acum că te simți mai bine, să-ți vorbesc despre o mare bucurie pe care am avut-o.

— Ce bucurie?

— Prando nu e fascist! Mi-a vorbit despre asta, în sfârșit, iar, dacă un băiat cum e el, cu tot ce avem noi în jur, a reușit să scape, asta îmi dă speranțe. Și îți sunt datoare și ție dacă am reușit să-l fac să nu ajungă…

— Ca Timur, hai, spune, ca Timur? Ți-a zis tot.

— Da, tot.

— Nu e adevărat! Nu eu am împins-o pe Renan la sinucidere. Eu o iubeam, mai mult decât pe mine însămi. Nu eu am certat-o în ziua aceea. Și, pe urmă, era geamăna mea, semănam ca două picături de apă. În toate țările pe unde am fost în copilărie ne aștepta un cor de admiratori. Două geme solitare ni se spunea. Uite? Vezi solitarul ăsta? Papà a cumpărat unul pentru mine și unul pentru Renan în anul acela, la Sofia… Și, pe urmă, ce știe el despre asta? Nici nu se născuse. Cum își permite să repete bârfe, zvonuri? Ce știe el? Când s-a născut, tata murise deja. Și, odată cu el, și toate călătoriile alea care nu ne dădeau pace. Trei ani colo, doi dincolo. Mereu alte limbi străine de înfruntat, prieteni provizorii. N-apucai să legi o prietenie, să deprinzi o limbă, că trebuia să pleci, nici nu se isprăvea bine de aranjat o casă, că iar luam trenul… Și orașul ăla, Sofia! Cel mai oribil dintre orașe, anonim, provincial, mereu cu toți ochii ațintiți pe gemenele ambasadorului. Și ce vină aveam eu dacă Renan, exceptând înfățișarea, era cu totul diferită de mine? Ce puteam eu să fac dacă în fiecare ambasadă se giugiulea cu omul de serviciu, se plictisea, nu reușea să învețe limba, nu citea? Iar ei doi, așa de închiși în bula lor de iubire! Nu l-am văzut niciodată pe tata să se uite admirativ la vreo femeie, la niciuna! Numai pe ea și pe ogarii ei îi privea cu drag… Pe noi, numai în fugă, la plecări și la sosiri, de parcă ar fi controlat să nu-i lipsească vreun bagaj. Și cine s-ar fi gândit că în acea primă duminică în orașul acela nou, în casa aceea imensă, înghețată, nelocuită cine știe de când, cu

sobele alea pe care nu reușeau să le pună în funcțiune… Eu citeam în patul meu și Renan fuma într-al ei. Când papă era plecat de acasă, ea îi lua țigările și fuma. Tata îmi poruncise să-i interzic, dar eu nu i-am spus nimic niciodată, jur! În ziua aceea, citeam Groapa cu fete a lui Kuprin. Era o carte interzisă, dar eu o luasem de la mama din valiză. Și doar știi ce fascinantă e, voiam s-o termin înainte ca ei să se întoarcă la cină. Nici n-am observat… După aceea, abia după aceea, mi-am adus aminte că, la un moment dat, Renan a început să umble în sus și-n jos prin cameră. Dar de ce în toate casele alea așa de mari ne puneau să dormim împreună?… A început să se plimbe prin încăpere, apoi a încercat să se întindă lângă mine. Patul era mic, da, era mic, iar ea mă tot sâcâia trăgându-mă de păr. Pe urmă a spus: „Mergem la plimbare?“ Ce puteam să știu eu? Era prima duminică acolo, nu știam drumul. N-am fost mojică, crede-mă, i-am spus doar: „Papă ne-a interzis, e periculos“. Pe urmă s-a lăsat întunericul și am aprins lumina, să citesc ultimele rânduri. Renan nu era nicăieri și se făcuse deja târziu. N-am mai citit niciodată acele ultime rânduri, fiindcă știam că tata și mama puteau să se întoarcă dintr-o clipă în alta și speram să se întoarcă și Renan de la plimbare. Spusese: „Atunci mă duc singură“. Am așteptat la fereastră s-o văd apărând. Piața aceea mizeră, cu bănci murdare și pomișori triști, aliniați fără grație… O am mereu înaintea ochilor, piața aceea! Până când majordomul a ciocănit la ușă să vin la cină și… tremuram la gândul că vom lua cina noi trei, fără Renan, tremuram la gândul că tata va tăcea tot timpul și m-am gândit să mă spăl pe mâini, măcar să am mâinile curate, ca să nu se mai înfurie și pentru asta. În baie am găsit-o pe Renan, care se legăna spânzurată de una dintre țevile mari de încălzire. Știi, țevile pentru încălzirea băilor ălora imense, ca niște saloane… Of, Renan! Modesta, ia-mă în brațe, strânge-mă, mi-e frică!…

Nu pot să n-o îmbrățișez, deși numele lui Renan, șoptit în întunericul care se lasă, îmi îngheață și oasele, și gândurile. Acum s-a făcut mică în poală mea și tremură toată, agățându-mi-se de gât.

— Calmează-te, Joyce. Ai dreptate, a fost un accident nefericit.

— Nu! N-a fost un accident nefericit! O certam tot timpul și, ce e și mai îngrozitor, o certam fără vorbe… Ce ți-a spus Timur, ce?

— Totul, Joyce, dar nu l-am crezut.

— Nu-i adevărat!

— Joyce, îți repet că nu l-am crezut, mi-a fost doar teamă. Aveai dreptate, Timur e periculos.

— Vezi, vezi? Și pe urmă, dacă chiar gândeau așa de rău despre Renan, de ce ne puneau să dormim în aceeași cameră? De ce ne alegeau totdeauna paturi la fel, rochii la fel?

— Și Joland? Nu era sora ta?

— Tot, ți-a spus tot, blestematul!

— De ce mi-ai spus că Joland era sora ta?

— Minciună, e bine? O minciună cum este totul, cum… Pleacă de aici, pleacă!

— Cum vrei tu, plec. Numai că Timur m-a rugat să-ți cer să-i scrii mamei tale. Mama ta n-a murit, Joyce… Nu te uita așa la mine, încearcă și tu să mă înțelegi, sunt înspăimântată, mi-ai spus doar că mama ta e moartă. Eu, eu… N-are importanță, o să vorbim mâine. O să-i scrii două rânduri mamei tale?

— Niciodată! Ce vrea de la mine? Nu-i ajunge cât m-a chinuit? Cât a chinuit-o pe Joland?… Oh, Joland, de ce ai făcut asta, de ce?

— Ce a făcut? Vorbește, descarcă-te! Dacă stăm de vorbă, se poate găsi o ieșire.

— Ieșire din ce? Despre ce să stăm de vorbă? Să stăm de vorbă, prostii!

— Dar de ce să-mi spui că mama ta e moartă?

— E moartă, să vă intre bine în cap! Moartă! Am jurat pe cadavrul lui Joland că pentru mine e moartă. O ura pe Joland, n-a vrut niciodată s-o accepte. În fel și chip am încercat s-o fac să înțeleagă cât de dragă îmi e, dar ea nimic, închistată în dezaprobare. Și totuși, știa în ce singurătate mă zbăteam, știa totul despre mine… Și, pe urmă, doar ea mă adusese pe lume așa cum sunt, anormală… Ea mi-a pus în mână cartea aia, aveam doisprezece, treisprezece ani, cartea aia care vorbea despre cazuri ca al meu… Măcar dacă ar fi acceptat-o pe Joland, n-am mai fi fost așa de singure. Dar ea, frumoasă, perfectă, cu viața ei reușită, cum putea ea să accepte o legătură așa de aberantă? Așa mi-a zis. Dacă ea ne-ar fi acceptat măcar, eu n-aș fi abandonat-o niciodată pe Joland… Iar ea, singură, mitica, lipsită de apărare, sărmana. Of, de ce n-am murit?

— E ușor, Joyce, prea ușor. Cum e și să ajungi să fii torturat și băgat la închisoare pentru o cauză.

— Ce vrei să spui?

— Atâta timp cât indivizi ca tine o să se ducă la pieire ca să-și domolească sentimentele de vinovăție, cauza e pierdută din start. Nu mai am nicio încredere în tine și nici în vreun viitor erou de felul tău. Nu plânge, Joyce, era de prevăzut. Nu suntem decât două asasine, ca toți ceilalți. Doar că eu am ucis de nevoie, iar, dacă e necesară, crima rămâne nedescoperită; tu însă, la fel ca maica Leonora sau Gaia, ai ucis pentru alții, cu brațul înarmat de sentimente eterne și de datorii.

— De ce n-am murit?

— Ai murit, Joyce, pentru că ai întâlnit în sfârșit un om învățat să ucidă și mai abil decât tine. Și nu o Joland sau o Beatrice, cu educație sentimentală, cum se spunea… Dar ce zic eu, cum se mai spune încă.

— Destul, destul!

— Nu plânge, chiar dacă ți-a scăpat victima din mână, nu dispera. Eu te iubesc, nu pe vecie, dar încă te mai iubesc. Și acum de la egal la egal, de la asasină la asasină.

— Unde te duci?

— Păi, să mă spăl pe mâini. E ora opt și mi-e foame. O să-ți trimit o infirmieră care să te supravegheze. N-aș vrea să sufăr înfrângerea de a trebui să le dau dreptate tovarășilor și să te îngrop la mine în grădină.

Partea a patra

75.

Închis în tăcerea lui virilă, Prando grăbește desprinderea, eliberându-și cu fermitate gâtul de brațele cu care îl strânge disperată, Bambolina. Ce ascund oare disperarea aceea și felul în care Mela își mușcă buzele, fixându-mă mută cu privirea? O acuzație? Din vina mea rămân fără preferatul lor? Aș vrea să pot pătrunde în mintea lor și să le urmăresc, dar nu e posibil. Există o limită până la care îi poți ajuta pe ceilalți. Dincolo de acea limită, invizibilă pentru mulți, nu mai e decât voința de a-ți impune propriul fel de a fi… Minciuna pe care o conțin cuvintele e un puț fără fund, iar Modesta decide să tacă și să rămână la mila acelui loc gol, seara, la masa ovală a copilăriei lor, care, privit din capul scărilor, pare să se cațe ca un hău. Nu reușesc să cobor scările. Măcar de m-aș putea rezema de brațul lui Prando, dar Stella plânge și mă strigă de jos. Nu, nu plânge, e doar agitată.

— Modesta, pentru numele lui Dumnezeu, coboară! De când a plecat Prando, în casa asta nu mai e pic de liniște.

— Ce-i, Stella?

— Ce să fie! În fiecare zi, o nouă trăsnaie! Erau așa de liniștiți până acum. De când a plecat Prando…

— Ajunge cu plecarea asta, Stella! Nu mă scoate din sărite! Am întrebat ce se întâmplă!

— Păi, ce să fie? Jacopo, de când… de câteva zile nu mai e el, n-a mâncat de azi-dimineață, nu iese din camera lui, n-a vrut să coboare nici ca să facă lecții cu Crispina, și mititica de ea s-a pornit să plângă. A trebuit să-i promit marea cu sarea ca s-o fac să tacă. Uite, și acum, că e vremea de masă, tot nu vrea să coboare… Te duci tu? Ah, tot e bine.

Cunosc îndeaproape camera pe care și-a ales-o Jacopo, dar nu observasem niciodată că imensele ferestre circulare mai că ating palmierul cel mare, care dă să intre. Pe pereți, în semiîntuneric, table cu numere, desene, coloane de cuvinte grecești. Lampa de birou revarsă o lumină gălbuie pe masă, pe rafturi, pe scheletul care fusese proprietatea unchiului Jacopo, dezgropat din pod și șters bine de praf.

„Dar e oribil! Nu mai vin la tine în cameră dacă nu arunci chestia aia înspăimântătoare de acolo!“

„Ce prostie, Bambú! E foarte folositor! Mai ceva decât cărțile! Doar așa înveți. E fascinant să afli cum suntem construiți pe dinăuntru.“

„Uitați-vă la el, cu toate minunățiile care sunt în pod, el își alege un schelet!“

„Dar pe mine mă interesează acest domn. Am să-i spun Yorick, ca Hamlet. Poate că fiecare ar trebui să aibă un Yorick… Și, pe urmă, ești pisăloagă, Bambú! Ce, eu îți spun ceva când aduci din pod toate dantelurile și mătăsurile alea care ție îți plac, și pe mine mă umplu de tristețe?“

Când ating cu mâna umerii lui Jacopo, vii sub cămașa subțire, îmi vine inima la loc, cu toate că nu se mișcă și se încăpățânează să stea cu fața la perete. Totdeauna a făcut așa, și când era copil…

— Nu-mi spune „copil“!

— Ai dreptate, acum ești mare.

— Nu de asta, știi tu!

— Ce știu eu, Jacopo?

— Că nu sunt copilul tău.

„Am visat că nu eram copilul tău și că tu mă găseai într-un coș pus de cineva sub măslin!“

— Hai să auzim, de data asta unde te-am găsit? Ultima oară era într-o barcă de la țărmul mării și nu erai deloc trist când povesteai.

— Nu mai pot, vreau să mor!

— Oare visul ăsta te-a îndurerat mereu și ai ascuns asta, cum faci cu durerea de dinți, ca să nu fii compătimit? Așa e, Jacopo? Știu că nu-ți place să faci ca ’Ntoni, care profită și de o zgaibă ca să fie alintat.

— Nu, n-are de-a face cu visul, scuză-mă, dar trebuie să stau singur. Mi-am dat cuvântul de onoare. Te rog, du-te la masă, eu trebuie să stau singur!

Cuvânt de onoare, cuvânt de bărbat, tăcere virilă. „Un bărbat adevărat, când a jurat, știe să-și țină gura.“

— Nu hotărâserăm noi doi, Jacopo, să nu ne pese de gura lumii și să vorbim amândoi despre toate, cum am făcut mereu?

— Mi-am dat cuvântul de onoare, nu mai insista! Și, pe urmă, acum mi-e ceva mai bine, dacă ții morțiș, uite că vin la cină și cu asta basta, să isprăvim odată!

Cine putea oare să-i ceară lui Jacopo să-și dea cuvântul de onoare, iar el să accepte? „Un bărbat adevărat nu-și dă cuvântul în dreapta și-n stânga.“ O singură persoană avea puterea asta, cineva care a trecut tiptil prin viața noastră, cineva blând la chip, care n-a adăstat decât o clipă, ca să dispară apoi fără zgomot. Apariția acelui chip zâmbitor din culisele trecutului, un chip blajin, care, pentru binele copilului său, promitea să-și poarte crucea dată de Dumnezeu, m-a întors la o ură de multă vreme uitată. Ticăloasa de Inès! Femeie dușmană femeilor și bărbatului, femeie ticăloasă, incapabilă să nască… După moartea lui Carlo, a avortat de patru ori, mereu cu și mai multă ușurință: în acea exersare de calvar a crezut că și-a răscumpărat vina… Iar din culise o văd surâzătoare și suficient de purificată ca să-și ia înapoi rodul sfânt al pântecului ei.

— De ce m-ai lăsat să mă nasc, de ce?

— Dar cum puteam să nu te las să te naști? Inès era sănătoasă, frumoasă, cum puteam s-o silesc să avorteze?

Paloarea lui Jacopo se colorează cu pete violacee, corpul lui de lungan tresare, acum se ridică și dă să fugă. Nu pot să mă duc după el. E singur în suferința lui și singur va trebui să găsească o cale de ieșire din ea… Se învârte ca un nebun prin încăpere, apoi se prăbușește din nou pe pat, cu capul între mâinile subțiri, cu încheieturile degetelor înroșite de disperare.

— Atunci, e adevărat?

— Ai prefera să-ți spun că Inès te-a mințit?

Nu pot să mai adaug la fărădelegea comisă de Inès și pe aceea de a-i ucide în mintea lui Jacopo imaginea, denunțând ticăloșia acelei femei. Cu siguranță că Jacopo mi-ar da crezare, dar nu pot îngădui mâinilor mele să masacreze acea latură a lui Inès care trăiește în el, latura dulce și zâmbitoare, pe care am văzut-o înflorind, an după an, altoită pe trunchiul dur și arid al neamului din care fac parte Gaia și unchiul Jacopo.

— E mama ta și o fi simțit nevoia ca tu să știi.

— Asta mă scoate din minți! De ce nu m-a ținut cu ea, atunci? De ce să aștepte cincisprezece ani ca să… Uite ce e, până acum țineam la ea, îi spuneam zia, dar acum, că ar vrea să-i spun „mamă“ când suntem între patru ochi, nu mai pot s-o sufăr, o urăsc. E groaznic să urăști, eu n-am urât niciodată pe nimeni.

Jacopo se ridică, vrea să-și descarce prin mișcare ura care îl face să umble în sus și-n jos prin cameră, cu spatele drept, cum n-a mai stat niciodată.

— Dar ce sunt eu, o marionetă pe care poți s-o treci dintr-o mână în alta? N-are și ea ochi să vadă și urechi să audă, cum zice Pietro? Că eu nu știam? Ba chiar, abia acum fac eu legătura între multe lucruri pe care Pietro, pe bună dreptate, nu le putea spune. Cu o rentă s-a ales, ca să mă cedeze ție, și nu cu una neînsemnată. Și tu știi ce a mai avut nerușinarea să-mi spună? Că o să mi-o lase mie… mie, ai înțeles? De parcă aș avea eu nevoie de banii ei ori de ai tăi! Eu voi munci și nu vreau nimic de la nimeni. Și pe urmă… și asta mă face să înnebunesc de ură, ură față de viață! Nici n-o să am atâta nevoie de bani, fiindcă de acum…

— Fiindcă ce, Jacopo?

— Știu că nu trebuie să am copii, niciodată! Boala aia este ereditară și din cauza asta nu mi-ai spus de Inès, știu eu. Eu m-am născut când era bolnav de sifilis, nu ca Prando, care s-a născut mai înainte. O, mamă, de ce, de ce?… Și de ce plângi? Nu mai plânge! N-o să am niciodată copii, dar nici n-o să-i spun vreodată „mamă“ acelei femei, niciodată! Tu ești mămica mea, nu-i așa? Așa spuneai tu, iar eu nu înțelegeam, că Bambolina este mai a ta decât Prando și că ’Ntoni îți e nepot, chiar dacă Stella nu ți-e soră… Tu ești mama mea, nu-i așa? Ia-mă în brațe, mamă… Și o să fii totdeauna, spune-mi așa, mamă!

Plânge, în sfârșit, în brațele mele și, ca să liniștesc tremurul care l-a cuprins, rostesc cuvântul acela fără sens, care are puterea, dacă e folosit în doze potrivite, cum se face cu unele otrăvuri, să ușureze durerea.

— Pentru totdeauna, Jacopo, sunt mama ta și rămân pentru totdeauna lângă tine.

M-am trezit că hohotesc și eu de plâns la pieptul său, iar brațele lui mă sprijină. Cum putea oare Jacopo să pară atât de fragil cu o clipă în urmă, și acum atât de puternic? Mai plânsesem așa o dată, dar nu-mi mai aminteam… Se întâmplase noaptea, pe o plajă, iar flacăra

felinarelor luminase doi ochi umezi, de câine recunoscător. Ori se întâmplase când au adus acasă hainele lui Carlo golite de trup? Manechinul acela căruia îi puseseră în joacă haina, pantalonii și pantofii lui Carlo. De atunci nu mai plânsesem așa.

— Ticăloasa! Și eu să-i zic „mamă“ unei femei care te face să plângi așa de tare?

— Mi-e frică și mie, Jacopo! Dar de ce încearcă mereu toți să ne facă nefericiți?

— Nu-ți fie frică, mamă, eu sunt lângă tine.

— Toate zile astea tu ai suferit singur, iar mie mi-e frică. Te rog eu, dacă simți iar durere, nu te mai ascunde, vorbește cu mine, cum a fost cu durerea de dinți, mai ții minte? Sufereai, dar măcar eram împreună.

— Tu mă țineai de mână.

— Da, vezi? Singurătatea face durerea cumplită. Oamenii profită de singurătate ca să te lovească. Promite-mi, promite-mi, trebuie să luptăm uniți.

— Îți promit și, ca să-mi adeveresc imediat promisiunea, mai am o durere de mărturisit.

— Ce mai e?

— Mă doare burta, probabil de foame, mi-e cam rușine, dar mi s-a făcut foame.

— Și mie.

— Dar cum se poate asta, mamă? Și când suferă îi e omului foame?

Mâncând din friptura gătită de Stella, durerea pare să-i fi dispărut.

— Ce bună e, mamă! Mie n-o să-mi reușească niciodată așa de bine.

— Nici mie.

Dar, odată astâmpărată foamea, durerea se întoarce să-i hăituiască privirea, care fuge, lovindu-se de pereții bucătăriei. În tăcerea așternută, durerea aceea emite un foșnet ușor de alămuri, sau poate e

bătaia înăbușită a inimii care dă să-i sară din piept? Trebuie să se nască pe el însuși ori să moară din cauza acelui corp străin, care s-a furișat înăuntrul lui. Prins în această luptă, strânge masa, căutând ajutor în obiectele și gesturile familiare.

— Pentru mine e o bucurie să reușesc să gătesc ceva bun. Alaltăieri, tu nu erai aici, Stella avea treabă, Bambú și cu Mela făceau lecții și ce fericit am fost eu că am știut cum să fac un ou bătut cu lapte pentru Crispina, că îi era foame.

Cu privirea nedezlipită de masa cea mare și goală, Jacopo nu poate face altceva decât să dea cu pumnii în tăblia de lemn a mesei înainte să cadă iar pe scaun, cu capul în mâini, ațintindu-mi cu ostilitate chipul. Pe chipul meu s-a lăsat pentru o secundă masca lui Inès, iar el nu mai ajunge la mine. Poate că masca aceea va avea puterea să acopere orice chip de femeie din viitorul lui, închizându-l pe viață în celula neîncrederii. A rostit numele Crispinei, poate că obrăjorul acela reușește să se strecoare printre gratiile pe care i le-a plantat Inès de jur împrejur.

— Crispina a plâns astăzi.

— Știu, știu, îmi pare rău de asta, dar nu puteam să mă duc la ea!

— Cineva ne face pe nedrept să suferim, iar noi, în loc să oprim nedreptatea asta, o ducem mai departe, împotriva cui e mai mic și mai lipsit de apărare?

— Ai dreptate, știu. Și cu gândul la ea m-am străduit, dar femeia aia, mamă… rea mai e femeia aia! Iar acum că știu că mi-e mamă, e ca și cum… ca și cum aș fi descoperit că toți oamenii sunt răi, toți!

— De ce e rea, Jacopo?

— Uite-așa! Nu numai că mi-a spus ce nu mai avea dreptul să-mi spună, dar n-a făcut decât să te critice pe tine, pe Bambú, pe noi toți. A spus că tu ești o nebună. Că ai risipit toți banii, numai ca să trăiești cum îți place ție și…

— Nu e singura care ne critică, Jacopo.

— Știu… Dar de ce mă doare așa tare, mamă?

— Fiindcă te temi să nu fii și tu rău, știind că ești fiul ei. Nu e rea, e ignorantă. Bunătatea, lipsa răutății, e un lux. Săracii, eu am fost săracă și o știu prea bine, săracii n-au timp să fie buni.

— Dar Stella e bună.

— E o excepție, Jacopo! Și nici măcar. Stella e fată de țărani înstăriți. A ales ea să rămână aici și o să stea cu noi cât va dori, dar nu e silită la asta, e cu totul altceva! Inès, în schimb, a crescut la orfelinat, nu știe cine îi sunt părinții.

— Nu știam.

— Asta voiam să-ți spun, Jacopo, fiecare suntem rodul unui trecut anume și al unei educații, iar Inès a avut parte de cea mai proastă educație cu putință.

— Atunci, tu spui că nu e rea?

— E doar ignorantă… Și poate are o fire, știu eu, mai slabă decât Stella, decât mine. Dacă ți-aș spune, ca să-ți dau un exemplu, că Bambolina, cu altfel de educație, ar fi putut avea o latură egoistă, îndărătnică, te-ai mira?

— A, nu! Nu mă gândisem niciodată, dar așa e. Mela e o fire mai tare, chiar dacă nu s-ar zice.

— Vezi? Dar Prando? Hai să privim adevărul în față, Jacopo. Ce-ai spune tu de cineva ca Prando lăsat liber să comande, să dea ordine?

— Vai de mine și de mine!

— Nici eu nu sunt bună sau rea. Sunt bună atunci când pot să fiu și rea când trebuie să mă apăr sau trebuie să te apăr pe tine, sau când trebuie s-o apăr de tine pe Crispina… Tu însuți ai fost rău, ca să folosesc vorba asta urâtă, fără apel, față de Crispina.

— E adevărat.

— Ei, și? Se întâmplă, dar se poate repara.

— O să-i cer scuze.

— Să ceri scuze ori să te căiești merge cu cei mari, dar cu o ființă mititică trebuie să acționezi, să faci ceva care s-o determine să uite că ai nedreptățit-o.

— Știi ce fac mâine cu banii pe care mi i-ai plătit tu pe lecții? Îi cumpăr ei un cadou. Ce i-ar putea plăcea unei fetițe, mamă?

— Nu te gândi că e la fetiță, gândește-te la ce ți-ar plăcea ție.

— Mâine îl întreb pe ’Ntoni, el e bun la lucrurile astea. Ce mâine? Azi! Uite, mamă, au venit zorii! Cum se poate? Și nu mi-e somn deloc, cum se poate să nu-mi fie somn?

— Fiindcă suferi, Jacopo. Și mie, când sufăr, îmi piere somnul.

— Am mai suferit eu și altă dată, mamă? Nu mai țin minte.

— Ei, da. Ți-aduci aminte când Bambú a avut difterie? Erai mic, dar ai observat totul și plângeai întruna.

— A, da, da. Dar Prando unde era pe atunci?

— Aici.

— Atunci, suferea și el?

— Nu, Prando e altfel. Suntem cu toții diferiți, asta complică lucrurile. Prando a crezut minciunile lui Antonio, minciuni de doctor, spuse ca să nu vă speriați. Dar tu ai înțeles și n-a mai fost chip să te liniștim.

— Uite cum se luminează! Mergem afară să vedem?

— Sigur, dar fuga, fiindcă soarele răsare iute din apă.

— Hai să vedem dacă ne-o ia înainte și răsare sau ajungem noi primii pe țărm!

76.

Alergând pe nisipul albit de înghețul zorilor, în fața noastră se ridică un perete compact și palid de sticlă.

— Aleargă, mamă, aleargă, că ajungem la timp!

— Aleargă, Jacopo, aleargă, că îți face bine!

„Cum poți să scapi de soartă, Mimmo?“

„Alergând cu gândul împotriva vrerilor ei, fără să întorci deloc capul înapoi! Iute trebuie să te arăți, până când i-o iei tu înainte, mama ei de soartă!“

— Am ajuns la timp, mamă! E alb totul. Nu se vede nimic, a dispărut până și capul Profetului în ceață. Ori nu mai văd eu bine? Nu cumva ar trebui să port ochelari, cum zice Antonio?

— Nu, Jacopo, nu se vede nimic. Ce frig e, ori am îmbătrânit eu? Urăsc bătrânețea, aproape la fel cum urăști tu ochelarii!

— Ce bătrânețe? N-am dormit, asta e, dar Jacopo a fost prevăzător, uite-aici!

— Ba nu! Vrei să-mi distragi atenția, ca să vezi tu primul soarele.

— E prevăzător Jacopo… Tu uită-te la orizont cât poftești, dar ridică mâinile să-ți pun puloverul.

— Oh, da, mor de frig!

— Gata… Dar uitați-vă la ea, nici măcar nu întoarce capul să-mi mulțumească.

— Ei, nu! Nu mă păcălești, dacă întorc capul o să-l vezi tu primul…

— Uite-l!

— Afurisitule! M-ai făcut să-l ratez!

— Și acum ce faci, mamă, de ce mă bați?

— Păi, da! Ai trișat și te bat de te omor!

— Iar eu te opresc, mamă dragă, a trecut vremea când puteai să mă chelfănești după cum poftești. Uite aici, te-am pus cu umerii la pământ, mai mișcă-te acum, dacă poți. Te dai bătută? Vezi că, dacă nu te dai bătută, te bat în cuie aici, pe plajă, și o să trebuiască să strigi după ajutor.

Nu era chip să mă pot mișca. De unde avea atâta forță? Până mai ieri gâfâia în urma mea când ne luam la întrecere. De unde i-a crescut râsul acela triumfător, care îi face să sclipească argintiu cenușiul ochilor? Unchiul Jacopo abia surâde în spatele ochelarilor în fotografia din odaia sa. Râsul acela tare, descătușat, cârlionții negri, sclipirea de argint din pupile, care se transmitea și glasului, proveneau din sângele lui Inès.

— De trei ori trebuie să zici!

În luptă i se domolește durerea, dar imediat se întoarce și îi preschimbă râsul acela într-un susur glacial:

— Mamă, eu pe femeia aia o urăsc și știu că e un lucru rău… Mi s-a făcut tare frig.

— Și mie.

— Hai să mergem acasă, îți fac eu un lapte cald.

Pe măsură ce domolea senzația de frig, laptele cald îmi scotea la iveală, o simțeam în picioare și-n cap, toată oboseala unei nopți nedormite.

— Nu mai rezist, Jacopo, mor de somn! Du-mă tu sus, martor mi-e Dumnezeu că scările alea mi se par Mont Blanc-ul!

— Hai, ține-te de mine, că-l escaladăm. Vai, mamă, ori ai slăbit tu, ori cresc eu necontenit… Până când crește omul, mamă?

— Până moare. O, Doamne, Jacopo, închide obloanele! Nu mai suport atâta lumină!

— Imediat, mamă! E mai bine acum?

— Ce invenție minunată e patul, Jacopo!

— Pot să mă întind și eu?

— Da, dacă îmi scoți pantofii, îți dau voie.

— Ce nasturi mici! Sunt greu de desfăcut.

— Nu ne ajung preoții și filosofii, până și cizmarii se amuză să complice lucrurile, ca să nu fie mai prejos.

— Ai spus că omul continuă să crească până ajunge să moară?

— Poate că și după.

— Cum adică, după? Joyce și Andrea, ăsta-i singurul punct în care sunt și ei de acord, zic că după nu mai e nimic.

— A, în privința asta și Antonio al nostru, mare doctor și profesor…

— Ateu…

— Ai zis cuvântul magic!

— Cum adică?

— E o etichetă de lux, cum au și pantofii mei cu năsturei, de fapt sunt un cadou de la Joyce…

— Dar tu, scuză-mă, nu ești atee?

— Of, Jacopo, și tu vrei să-mi agăți o etichetă?

— Păi, ca să ne înțelegem, ca să umblăm cu cuvinte…

— Cuvintele mint; cum ai rostit un cuvânt, cum și cade peste tine, ca un capac de sicriu. Dacă ții morțiș să-ți spun un cuvânt, pot să ți-l spun: „agnostică“. Acum că ești mare, știi ce înseamnă, nu? Ăștia de pe continent, să nu se supere nimeni, se simt așa de siguri pe ei fiindcă n-au în jurul lor marea și nu știu că tot o insulă sunt și ei, înconjurați fiind de spațiu. Dacă vrei să mă crezi, impresia mea e că nu l-au priceput nici pe Galileo Galilei, deși văd aeroplane zburând deasupra capetelor.

— Și ce are asta de-a face cu ateismul?

— Are! Scuză-mă, Jacopo, dar o negație absolută nu e egală cu o afirmație absolută? Eu nu mă pricep la matematică, iar tu, fir-ar să fie, mă scoți din sărite!

— Adevărat! De asta mi-era așa de frică de moarte. De ce nu mi-ai spus până acum?

— Ehei, Jacopo, ca să-mi pot câștiga moartea, și eu trebuie să mai cresc zdravăn.

— Mamă, mi-e așa de somn, mă lași să dorm aici puțin? Nu mă mai simt în stare să cobor de pe Mont Blanc, îmi dai voie?

În somn, durerea se calmează. Zvâcnetul venelor se domolește, lăsând din nou la iveală conturul delicat, ce coboară dinspre frunte de-a lungul obrajilor, unde cresc smocuri rare de păr fin. Are părul lui Inès și barba blondă a unchiului Jacopo.

Odată astâmpărată foamea de somn, șarpele realității revine, imuabil, să-i stranguleze pieptul. O tresărire și ochii i se deschid larg, fixați asupra unui punct, în gol. Până mai ieri, pleoapele îi zăboveau gânditoare, ca și cum ar fi gustat buzele moi ale luminii. „E o plăcere să-l scoli pe Jacopo, Modesta! Stă acolo, cu ochii închiși, și pe urmă începe să zâmbească.“

— E rea femeia aia, mamă.

— Ce vrei tu să-mi spui, Jacopo?

— E așa de oribilă!

— A mai făcut ceva?

— A spus că ești o curvă.

— Bine. Bravo ție, Inès! Mă tem că, oricât mi-ar fi mie de simpatică, ai și tu dreptate să spui că e cam răutăcioasă.

— Nu te superi?

— De ce să mă supăr? Am pozat eu vreodată în sfântă în fața voastră?

— Nu!

— Păi, atunci? Se vede treaba că pentru ea o femeie normală e curvă. Ce să zic? Poate suferi fiindcă i-ai auzit spunând așa și pe alții?

— Ce spui? Alții te critică, desigur, unii zic că ești excentrică. Amicii lui Prando spun că ești o femeie fatală.

— Da, Greta Garbo…

— Dar cum se poate să nu te simți ofensată, mamă?

— Tot o prejudecată e și ofensa, vai! Toți care se simt ofensați! Încerc să înțeleg de ce ți-a spus asta.

— Fiindcă așa crede ea.

— Că așa crede ea ori cred alții nu-mi pasă nici cât negru sub unghie. Toată lumea are dreptul să creadă ce vrea. Da' proastă mai sunt! Suntem doi proști, Jacopo!

— De ce?

— Păi, da, ți-a spus-o fiindcă te vrea pentru sine și crede că va reuși să te ia dacă îți dezvăluie că eu sunt o curvă. În felul ăsta, tu nu poți să ai decât dispreț pentru mine, mi se pare clar, nu-i așa? Poate chiar sunt…

— Doamne, mamă, ce caraghioasă mai ești!

— Sigur, de ceva amoruri și amorașe am avut și eu parte la viața mea…

— Dar nu puteai să ceri anularea căsătoriei și să te măriți din nou, mamă? Nu cumva pentru noi n-ai vrut să te recăsătorești?

— De la cine provine ideea asta sublimă? De la Stella? De la 'Ntoni? Să nu-mi spui! Ei, nu, dacă stau să mă gândesc, cum putea să fie altfel bietul 'Ntoni, cu Stella care o ține una și bună că nu s-a mai măritat ca să nu aibă copilul tată vitreg… Ah, Jacopo dragă, nu se mai isprăvește!

— Ce să se isprăvească?

— Fascismul ăsta din sinea noastră. Până și în Rusia „amorul liber" a făcut stânga-mprejur și au revenit la căsătorie. Dar nu despre asta era vorba… A, da. Nu pentru voi am făcut-o, pentru mine. Să-ți bagi în casă un stăpân, ce să zic!

— Dar poate ai întâlnit și altfel de bărbați.

— Niciunul, deocamdată nimeni. Poate voi, noile generații… Căsătoria, Jacopo, e un contract absurd, care îi umilește pe bărbat și pe femeie deopotrivă. După mine, dacă întâlnești un bărbat care îți place, îl iubești cât timp, ei, ține cât ține… Pe urmă te desparți, dacă se poate, rămâi în relații bune cu el. Oh, Jacopo, conversația cu tine e

un izvor de revelații pentru curva asta de maică-ta! Știi că mi-a venit o idee în privința amorului?

— Ce idee, mamă, îmi spui și mie?

— Dacă ai fi constrâns să stai mereu de unul singur, tu cum te-ai simți?

— Păi, pot să-mi închipui foarte bine! Aș înnebuni, m-aș plictisi.

— Vezi? Eu cred că, în afară de atracția simțurilor, care e un lucru mult mai obscur decât cele spuse de…. Schopenhauer, pe urmă de…

— A, da. Și ce zice?

— O să vezi tu, n-am chef acum… În afară de… Ba nu! Nu în afară de, pentru că simțurile urmează inteligența și viceversa, mi se pare că oamenii se îndrăgostesc fiindcă se plictisesc cu timpul de ei înșiși și vor să intre în pielea altcuiva. Dar nu în virtutea acelei idei foarte frumoase, dar fatale, a mărului lui Platon, știi, nu?

— Da, da.

— Dorim să pătrundem înăuntrul altcuiva pentru a-l cunoaște, a-l face al nostru, ca pe o carte, ca pe un peisaj. Într-adevăr, pe urmă, când l-ai absorbit, te-ai hrănit din el până ce a devenit o parte din tine însuți, începi din nou să te plictisești. Tu ai citi mereu aceeași carte?

— Doamne ferește!

— Vezi? Te-ai plictisi. Și, fără s-o știi, începe să ți se facă foame de altceva, de alte lumi, de alte închipuiri. Sigur, ajuns undeva, după ce debarcă, un marinar cu capul plin de priveliști poate să umble un an, doi pe aceleași străduțe, dar apoi îl cuprinde iar dorința de a fi pe o navă și îl găsești în port, uitându-se cu nostalgie la mare. Ce spui de asta, e o nerozie?

— Eu n-am fost niciodată îndrăgostit, tu de câte ori ai fost, mamă?

— De câte ori a fost nevoie.

— Și pe urmă, eu… Știu că o să te înfurii, dar mie ideea iubirii eterne dintre un bărbat și o femeie îmi place mult.

— Dar de ce ar trebui să mă înfurii?

— Bambú s-a enervat când i-am spus. E păcat că nu e așa!

— Da, pentru voi, bătrânii educați în vederea acestor lucruri absolute.

— Noi, bătrânii, mamă? Îmi vine să râd… Eu, eu am cincisprezece ani.

— Dar ești bătrân, Jacopo, ești mai bătrân ca mine. Și știi de ce?

— Nu.

— Pentru că ești mai inteligent, în așa măsură încât îmi vine poftă să te rog să mă adopți ca fiică.

— Ce frumos, mamă, să te adopt eu pe tine?

— Ai adopta o fetiță ca mine? Dacă ar fi s-o găsești, ca în visele tale, înfășurată într-un șal, la ușa ta.

— O, da, imediat!

Orgoliul strivește șarpele durerii. Cu spatele eliberat de povară, Jacopo se apropie de mine în soarele din dreptul ferestrei și, cu mâini severe și blajine, de tată, îmi întoarce fața spre el.

— Dar de ce lași capul în jos, mamă, ești tristă? Ai dreptate, toate sunt numai prejudecăți. Am decis!

— Ce anume, Jacopo?

— Eram nehotărât între filosofie și medicină, știi doar. O să mă fac medic. Ai dreptate tu, mai sunt încă destule rele tangibile ca să ne pierdem în abstracții. Mi-am amintit, știi, în timp ce vorbeai — sau nu cumva am visat? —, mi-am amintit-o pe Bambú în pat, cum se zvârcolea ținându-se de gât… Când a fost asta?

— În ’32, cred, știi că nu am memoria datelor. A fost o epidemie de febră difterică. Țin minte că, după ce s-a întors la școală, Bambú nu făcea decât să plângă, fiindcă din clasa ei de treizeci și șapte de copii mai rămăseseră doar cinci sau șase. Țîi minte casele de jos, din Civita, toate cu panglici negre de doliu?

— Da.

— Numai copii.

— Ah, mamă, ce mică ești tu fără tocuri!

— Te-ai lungit tu, ca o prăjină! De altfel, unchiul Jacopo avea un metru nouăzeci, de-a dreptul absurd pentru insula noastră de pitici!

Poate că și de asta era trist mereu.

— Parcă ai fi o fetiță… Era și el ateu, nu-i așa?

— Eretic, așa le spuneau pe atunci, ca să-i stigmatizeze.

— Și Carlo, tatăl lui Bambú, era și el tot eretic, nu-i așa?

— Da, știi foarte bine, de ce mai întrebi?

— Fac socoteala… Atunci, cu mine, suntem deja trei generații. Inițiem o nouă nobilime, aș zice, dacă n-aș ști că te dezgustă cuvântul. Cehov spune: „A-i interzice omului domeniul materialist înseamnă a-i interzice căutarea adevărului. În afara materiei nu există experiment probator, nu există știință și, prin urmare, nici adevăr“.

— Așa e, dar ce legătură are?

— Și el era medic, din noua nobilime! Glumesc, mamă. Dar ce mică mai ești!

— De asta te-am rugat să mă adopți.

— Iar eu te sărut pe frunte, ca un tată. Oh, mamă, văd că nu te mai tunzi. Are dreptate Prando, îți stă bine cu părul lung, ca pe vremea când eram copii. Nu te mai țineam minte.

— Și când te gândești că nu făceai decât să mă tragi de el când erai mic.

— Păi, da, și acum îmi vine să te trag, ai părul așa de moale! Mamă, să nu te mai tunzi, uite, vino la oglindă, vezi ce bine-ți stă?

M-am văzut în privirea lui renăscând odată cu el.

77.

A durat mult gestația lui Jacopo, dar acum, din inteligența lui renăștea un trup nou. Între timp eu uitasem de mine; Prando pleca, se întorcea cu cadouri pentru Stella, pentru Bambú și pentru Mela și pleca înapoi imediat, închis în tăcerea lui. Nu mă înșelasem, felul în care își grăbea de fiecare dată plecarea, întorcând spatele enervat că Stella vărsa lacrimi, nu ascundea regrete, ofensă, ci doar dorință de libertate. Și Joyce?

Tot mai frumoasă în moartea ei aparentă, cutreieră prin casă, iscodește geloasă chipurile tuturor, are capricii. Dar noi, cei din insulă, știm să conviețuim cu morții, să-i liniștim dacă e nevoie, să nu-i credem niciodată când spun: „Dar eram așa de fericite, Modesta, ce s-a întâmplat?“

S-a întâmplat că nu te mulțumea nimic, urmărindu-ți propriul vis de perfecțiune, iar acum zaci la trei metri sub pământ în grădină și ai vrea să te întorci la ziua de ieri. Dar, pentru cei care trăiesc, ziua de ieri a servit doar ca îngrășământ pentru cea de azi, acest nou azi, tangibil, plin de soare. Am în mine tot acel soare și, în părul care îmi cade pe gât, mângâierile lui Jacopo.

„Și de ce stai mereu cu Jacopo acum?“

Acum o cuprinde furia geloziei, o gelozie de stăpân, care îi aprinde obrajii, iar eu îmi feresc ochii, ca pe timpuri, de la dezordinea violacee, care o urâțește. Dar e nevoie de răbdare, în fond are dreptate, până ieri am fost o nevestică credincioasă, iar ea, sigură de puterea ei, se mândrea față de ea însăși că nu e geloasă ca toți muritorii. Ei, Joyce, la ce ți-a servit atâta inteligență, atâta știință, dacă n-ai reușit să te lepezi niciun pic de viciul vinovăției? Cu câtă trufie declarai: „Mama mea? O masochistă care și-a căutat torționarul în persoana acelui baronet de Todi“. Parcă te și văd cu Renan, apoi cu domnișoara Joland, umblând în procesiune pe drumurile vieții și flagelându-vă reciproc. Și aproape că alunecasem și eu spre acea via crucis laică, destinată să ne purifice. Mânia ta, acum văd limpede, nu e gelozie, e doar invidie și furie față de cineva care te privește cu bucurie și nu acceptă să sufere cu tine. Mă întorc și ies din cameră. E întuneric aici, afară e soare…

— Unde te duci acum? Ce faceți tu și Jacopo? Te culci cu el? Băiatul ăla și-a luat aere de stăpân, ești capabilă de orice! Tu nu m-ai iubit niciodată, ți-am servit doar de distracție într-o vreme când te plictiseai. Pe tine te atrag bărbații…

Cum aș putea s-o fac să înțeleagă că pe ea am iubit-o câtă vreme mi s-a părut femeie, câtă vreme mâinile mele îi găseau pielea delicată, sânii plini, pântecul dulce. Acum însă, când o văd închisă în duritatea aceea surdă, de bărbat impotent, îmi trece orice fantezie și dau fuga la Mattia, care, după luni de zile, s-a întors în sfârșit cu aur din America.

— Cum a fost, Mattia?

— Ce să fie?… Că te-a lovit pe neașteptate somnul, în timp ce vorbeai? Ce știu eu? Cine poate să priceapă ce-ți umblă ție prin căpșorul ăsta? Te sunasem doar pentru afacerea noastră și tu ai venit fuga, nu m-ai întrebat nici cum, nici când, după tot ce-am îndurat eu ca să-ți fac serviciul ăsta, și ai căzut lată.

— Cine m-a adus aici în pat?

— Eu. Of, o noapte și o zi ai tot dormit! Am telefonat la voi, mă speriasem, dar Stella mi-a spus că nu e nimic… Sigur că m-am speriat, aiurai prin somn. Într-un rând ai spus că vor să ne despartă. Cine poate să mai priceapă ceva cu voi, femeile? Nu cumva ești somnambulă? Măcar mai știi că am vorbit la telefon?

— Mi se făcuse și dor să te văd, Mattia, ai fost plecat atâta vreme.

— Ei, astea nu-s lucruri care se fac într-o zi, două, Mody.

— Și cum de-mi spui așa?

— Când zicea tata „Mody“, mă apuca o gelozie și o ură pe tine de nici acum nu pot să înțeleg. Acum mi se pare ciudat. Cum se mai schimbă lucrurile când Certa își face drum printre noi, să lămurească trecutul!

— Și de ce m-ai adus în odaia asta? Ce-i cu atâta liniște aici, la Carmelo?

— Au murit toți și eu am închis casa. Ce nevoie aveam de toate odăile și saloanele alea? Mai țin deschisă numai partea asta: trei încăperi și o chicinetă electrică, cum e în America.

— Și cine are grijă de tine?

— Vine o femeie, face curățenie și are grijă să nu se arate. M-am săturat de mese simandicoase. Ce, nu-ți place odaia asta?

— În odaia asta am crescut, Mattia, dar arăta altfel. După ferestrele mari am cunoscut-o.

— Ei, i-am pus să scoată toate porcăriile alea de oglinzi, de vaze și catifele! Și de ce plângi?

Surâde acum, scoțându-și pipa din buzunarul de la piept al hainei albastre de velur, și știu că nu va mai vorbi până ce micul ghemotoc de tăciune nu va începe să ardă mocnit. Încet, mireasma de tutun începe să plutească prin aer, micșorând încăperea până când aceasta se preface în depărtata odăiță goală, de lemn, mirosind a rășină și a cârlionții albi ai lui Carmine. Încă un an, doi și părul lui deja încărunțit va avea aceeași albeață de zăpadă.

— Ce-i, Mody, de te uiți așa la mine?

— Îmi dai să trag și eu o gură?

— Păi, da, că fumează și pipă, drăcoaică împielițată! Uitasem! Ia-o pe asta, eu îmi fac alta, numai umblă cu grijă, că e pipa mea preferată. Da' ia uite cum fumează, de unde ai învățat?

— Acuma că, vorba ta, a trecut Certa printre noi și a lămurit lucrurile, pot să-ți spun: tatăl tău m-a învățat.

— Când te întrebam, știam și răspunsul, Mody. Dar ai spus greșit „tatăl tău", trebuia să zici „Carmine, stăpânul".

— Tot n-ai făcut pace cu el?

— Nu! Cu stăpânii nici măcar Certa n-are puterea să te împace. Iar azi îl urăsc și mai tare ca înainte pentru că — m-am tot gândit eu, ce credeai?, singur, în casa asta a morților, m-am tot gândit —, ca să urmez învățătura lui de lăcomie, mi-am pierdut și femeia, și copiii. Iar de o bună bucată de vreme l-am și îngropat în afara mea, într-un cimitir departe de pieptul meu. Și glasul i l-am ucis și nu vreau să am parte de nimic din ce mi-a lăsat. Și de asta m-am întors la tine. Tu, ca un sfinx, îmi citiseși greșeala și mă preveniseși. Nu, nu vreau să-mi răspunzi cu cuvinte, nu sunt lucruri care se învață din vorbe. M-am uitat la tine, la copiii tăi, mă uit și acum la tine…

— Și ce vezi?

— Mare libertate de gândire și de mișcare! Cum ai făcut de ți-ai cucerit atâta libertate? Acolo, la Vila Suvarita, nici măcar nu s-au mirat că ai plecat.

— I-am obișnuit.

— Cum?

— Acordându-le și lor aceeași libertate. Când erau mici, mai ca să nu-i mai aud, mai ca să-i obișnuiesc, mă duceam la Catania, la hotel. E nevoie să iei o distanță față de cei pe care îi iubești, distanța lămurește lucrurile aproape mai dihai decât Certa.

— A, de asta l-ai îndepărtat, atunci, pe Prando?

— Începea să crească în el buruiana poftei de stăpânire, iar dacă așa e cu neamul Tudia, dacă buruiana asta crește mereu pe pământul vostru, mergeți de vă căutați sclavi în altă parte, că e plin pământul.

— Numai că nouă, bărbaților Tudia, nu ne plac sclavii, cum le zici tu. Dorința să-l supunem pe cel care e liber ne arde pe noi.

— Știu. Am și eu dorința asta în mine, dar n-o cultiv. Nu duce la nimic, Mattia! Când ai supus pe cineva, rămâi tu sclav, ca să-i veghezi pe cei pe care i-ai făcut neputincioși să se hrănească singuri, și apoi nu mai scapi de ei, ca de lipitori.

— Tu așa vorbești cu copiii tăi? Nu te temi pentru ei, pentru viitorul lor?

— Dacă ai îngrășat pământul, planta crește, Mattia. Tu mi-ai adus aur, să-mi servească de îngrășământ.

— Credeam că vrei să-l strângi.

— Uite cum vorbești ca tatăl tău. Aurul e de folos ca să fii liber pe moment, nu e pentru viitorul nesigur.

— Într-o noapte, în Las Vegas, eram pe punctul să pierd tot ce adunase Carmine. Mă apucase nebunia să risipesc și am pierdut, am tot pierdut, dar pe urmă ceva m-a oprit… un fel de apăsare, o furie iscată de toate zidurile alea din beton și sticlă lucitoare, care ajung până la cer. Mi se păruseră niște magnifice catedrale ale puterii atâția ani de zile și, pe urmă… nu știu, Mody… În noaptea aia eram beat mort și,

stând la fereastra unde mă dusesem să iau o gură de aer, că te înăbușeai înăuntru, m-a apucat fără veste dorul de vâlcelele noastre cu migdali și de livezile de portocali, care coboară spre mare, și pentru o clipă mi s-a părut că plutesc în miros de flori de portocali. Mi s-a spus că am căzut fără simțire; și, când m-am trezit, am înțeles, desigur, că trebuia să îngraș peticul acela de pământ care mai rămăsese și m-am întors. Măcar că nu mă mai aștepta aici decât casa asta a morților, pomii mai erau încă vii și am știut că trebuie să dau hrană miresmei lor.

— Așa de mult ai pierdut?

— Aproape tot. Dar, cum zici tu, m-am simțit eliberat și mi s-a întors somnul. Cum se poate? Asta voiam să te întreb.

— Întrebi lucruri pe care le știi. Ți-erau de prisos toate bogățiile alea.

— Anii aceia, când eram plin de bani și nu făceam decât să-i învârt, au trecut fără să-mi lase nicio amintire. Acum sunt ca înviat din morți, descopăr iar totul, iar seara aceea de la jumătatea lui august, la tine acasă, a fost ca un botez. Cu toate că eram doar un spectator pus la pândă, am sorbit și eu cântecul mandolinelor, vinul, veselia voastră și le-am simțit în sfârșit gustul. Cum se poate una ca asta, sfinxule?

— Ceri vorbe despre lucruri pe care le știi deja, Mattia.

— Ca o confirmare. Omul trebuie să atingă piatra adevărului Muntelui și apa fluviului Simeto al cuvintelor ca să știe că una e apa, alta, piatra, alta, cuvântul. Mi s-a întors somnul. Și chiar și foșnetul durerii, care se târa ca un șarpe dinspre brațe și mă mușca drept aici, la inimă, a ațipit când mi-a venit iar somnul. Ce e, Mody, de nu-mi răspunzi?

— Ți-a trecut când ți s-a întors somnul?

— Da.

— Atunci, dormi, copile, că șarpele durerii, în somn, se târâie departe.

— Mi-ai spus copil?

— Da, carusu picciriddu.

— Ieri-seară m-ai și îmbrățișat. Era doar recunoștință pentru aur?

— Nu, era ca să verific adevărul pietrei și al apei, cum spuneai tu adineauri.

— Dar ce-i cu tine, Mody, de te-ai albit așa? Ce ai de tremuri? Vino aci, așază-te la loc.

— Oh, Mattia, mi s-a părut că văd o figură albă coborând printre pomi.

— Unde?

— Acolo, în spate, printre ramurile salciei bunicii Gaia. Ei îi plăcea copacul acela trist, iar pe arșiță stătea ceasuri întregi să citească la umbra lui… Nu dormea la amiază.

— Nu văd nimic, Modesta, poate că te-ai gândit la ea și ți s-a arătat. Morții își găsesc calea în lupta dintre soare și umbră: acum e miezul zilei, e ora când soarele se face negru.

— Când eram foarte tânără, mi-era întotdeauna frică în camera asta, mi se părea imensă, dar e mică. Și grădina mi se părea nemărginită… Poate să fi fost o rază de soare pe una dintre statuile albe. Uitasem de statui. Hai să ieșim afară, vreau să le văd.

— Hai să mergem, îmi scot haina, dacă îmi dai voie. Mi-o pusesem pentru că, venind de afară, e rece între zidurile astea.

— Ca pe vremuri, Mattia. Și eu, când intram în hol, trebuia să caut de îndată un șal.

Dincolo de ziduri, soarele te orbește. Totdeauna când ies, soarele mă orbește, iar statuile albe se agită într-o horă nebună, pe tăcute: „un, doi, trei… un, doi, trei, pornim în galop către soare“.

— Unde alergi? O să asuzi și o să dea răceala peste tine, Mody! Ce cauți? Nu e nimeni acolo. Unde te-ai dus, zvăpăiato?

Din depărtare, glasul lui Mattia atinge note tot mai înalte. Sau o fi Beatrice, speriată de fantome, care mă strigă? Nu e bunica Gaia cea care clatină frunzele salciei. Joyce mă fixează încremenită: ochii ei măriți nu spun nimic.

— Ce faci aici, Joyce?

— Eu ar trebui să-ți pun întrebarea.

— Am adormit.

— Prinde bine să adormi.

— Cum ai venit?

— Ca și tine, cu mașina.

— Pe când eram o fetiță închisă la mânăstire, credeam că e nevoie de zile întregi ca să ajungi la Catania, pe urmă am văzut prima dată Catania după un drum de un ceas și ceva, marea era chiar după colț, nu-mi venea să-mi cred ochilor.

— Nu mă interesează poveștile tale, Modesta. Adio!

— Așteaptă, vino sus, îți arăt unde am crescut.

— Nu mă atinge! Du-te la el, n-auzi că te strigă?

— N-ai motive de bănuială, Joyce, așteaptă! Eu și Mattia am stat numai de vorbă și…

Joyce se întoarce pe călcâie, cu brațele nemișcate de-a lungul trupului, se învârte în jurul unui ax de marmură și se face nevăzută printre ramurile de salcie amintind de ape.

— A dispărut.

— Cine, Mody? Oh, mă sperii, am văzut și eu ceva.

— E Joyce.

— De ce fuge?

— E geloasă, mai bine zis face pe geloasa. Până acum, puteam să fiu plecată trei zile și nici nu băga de seamă.

— Ce e între tine și ea, Mody?

— Iar întrebi lucruri pe care le știi, Mattia. În mine e o mare dragoste, care m-a făcut să cred că și ea mă iubește. Se întâmplă. Pe urmă am înțeles, iar acum e moartă în mine… Aveai tu dreptate, rău am făcut că am alergat, sunt toată asudată și mi se învârte capul.

— Dacă alergi pe firul amiezii, sângele poate să o ia razna! Nu te mișca. Întinde-te aici, la umbră, și nu mai vorbi.

În tăcere, umbra verde a ramurilor se luptă cu soarele negru.

— Aici a stat, uite, e iarba strivită.

— Nu mai vorbi, calmează-te, ai o culoare care nu-mi place.

— Stătea aici.

— Cine, Mody?

— Fantoma… Stătea aici nemișcată, la pândă.

— A pierit fantoma și, dacă te odihnești, nici n-o să se mai întoarcă.

În tăcere, umbra verde a salciei bătrâne se pleacă peste fruntea mea.

— Ai mâinile răcoroase, Mattia, cum se poate?

— Eu n-am alergat și nici n-am avut vedenii. Taci acum, Modesta. Dacă e moartă în tine, uit-o, altfel o să tot vină să te chinuie.

— E o femeie rea, la fel ca Inès. Nu cunosc arta uitării și se răzbună pe toată lumea, pe ele însele, pe bărbați și pe copii. Știi de ce a venit aici? La fel ca Sfânta Rosalia, vrea să-și păstreze mantia de aur și diamante și să fie și bărbat, purtător de spadă.

— Ți s-a liniștit furia sângelui.

— Iar mâna ta s-a făcut caldă.

— Acum tu stai cuminte, că Mattia te ia în brațe și te duce în casă. Luăm arșița în piept amândoi și, pe urmă, acasă, punem frumușel o cârpă udă pe fruntea asta agitată.

— E mai bine acum, cu prosopul ud, nu? Ți s-a întors zâmbetul.

— Da, și nu mai vreau să ies afară pe caniculă, Mattia.

— Păi, sigur, nu e de ieșit la ora asta. Numai câinii vagabonzi umblă pe-afară… Merg pe la umbra zidurilor sau stau pe loc, cum fac caprele. Caprele ai văzut cum stau la ora asta printre pietre? Dacă nu te uiți bine, nici nu le vezi, par sculptate. Nici ochii nu și-i mișcă, așteaptă să treacă ora arșiței de foc și să se poată iar respira.

Așteptând să treacă ora căldurii de foc și a vedeniilor, mă strâng la pieptul lui. În amurg, lava scoate căldura pe care a sorbit-o peste zi și, dacă te întinzi pe piatră, ea te încălzește, în vreme ce vântul devine de gheață.

— Acum ce e de tremuri așa, Mody? Iar ți s-a făcut frig?

— Un pic.

— Îți mai caut o pătură.

— Dar tremuri și tu.

— Da, dar nu de frig. Te-am dorit, Modesta, îmbrățișarea ta mi-a trezit dorința de tine.

— Și de ce te-ai ascuns?

— Nu se profită de o îmbrățișare de recunoștință, de somn sau de durere. De aceea, cât timp ai dormit, m-am dus să-mi astâmpăr focul la o pletoasă.

— Tot așa le mai spui?

— Dar cum să le spun? Cu numele alea de dispreț de la străini?

— „Pletoasă…“ De când n-am mai auzit eu vorba asta! Ne piere limba, Mattia, și mare părere de rău o să lase în urma ei aici, pe insula noastră. Tuzzu zicea: „Culorile vin din inimă, gândurile din amintire, vorbele din patimă“.

— Cine era Tuzzu?

— Un carusu care știa toate vorbele și mă învăța și pe mine. Ție îți plac vorbele, Mattia?

— Nu, mie îmi place tăcerea.

— Și o sorbi…

— La noapte o să plouă, prea ardea soarele… Ți-a trecut frigul?

— Da, ție ți-a trecut dorința?

— S-a mai domolit doar, cu atâtea vorbe, Modesta.

— Și de ce stai departe?

— Știu că acum aș putea să te am, mi-ai spus-o. Dar eu nu vreau să amestec lucrurile. Mai sunt încă plin de mângâierile de la pletoasă. Tu dormi, mâine o să vedem dacă te-a luat răceala sau era numai tremurul întoarcerii aici.

— Și unde te duci?

— La mine în pat.

— Mi-e frică, se face tot mai liniște în casa asta. În timp ce mă făceai să zbor prin arșiță, am văzut toate balcoanele și toate ferestrele din casa asta pustii.

— Nu e nimeni aici. Șiruri de camere unde stă închis golul din mine și din cine mai e singur. Dacă ți-e frică, mă întind aici, pe canapea. Nu te speria, nu te las singură, dormi acuma.

De parcă somnul ar fi așteptat porunca lui ca să se aplece asupra mea și să-mi aducă uitare, adorm legănată de răsuflarea lui plină de siguranță și nu mi se mai face frică în zorii cenușii, când el se apleacă și-mi spune încet:

— Ce ți-am spus eu, Modesta, a plouat toată noaptea. Acum vreo patru-cinci ceasuri o să fie răcoare. Mă mai vrei? Sau profităm de răcoare și te duc acasă?

— Nu, aici vreau să stau.

Pe piatra caldă a toracelui său îmi pun mai întâi palmele, apoi obrajii, iar el mă strânge în brațe. De unde era să știu eu, dacă nu-mi spunea el, că și prin iarba prieteniei calme poate să crească o plăcere mai puternică decât pasiunea? Plăcere carnală și calmă, fără sfâșieri, fără nesiguranță. Nici lui nu-i vine să creadă, mă privește surprins. Îi simt mâinile explorându-mi trupul, ca să-l cunoască, mâini de orb care vede pentru prima dată. Am făcut bine să alerg departe de plânsul nămolos al smârcului, am făcut bine să alerg la el. După ce mă privește, se lasă din nou peste mine, axă ușoară și grea, ce asigură echilibrul trupului meu.

78.

— Credeam că ai plecat, Joyce.

— Nu, voiam mai întâi să văd dacă mai ai curajul să-mi adresezi cuvântul. Ei bine? Insiști să pretinzi că în toată vremea asta doar ați stat de vorbă?

— Întâi, da, dar după ce ți-ai făcut tu apariția am început să facem dragoste.

— Scârbă ce ești! Știam eu că abia aștepți ocazia să revii la normalitate.

— Sunt femeie, Joyce, și pentru mine normalitate înseamnă să iubesc bărbatul și femeia. Dacă vreau să nasc, trebuie să-l iubesc pe cel care îmi poate face pântecul să înflorească. Poate că pentru un bărbat e altfel, poate că el, după ce a azvârlit sămânța, e în stare să nu se mai gândească la asta.

— Ce vrei să spui?

— Că aștept un copil, sau o copilă, cine știe…

— Ticălosul! Îndată ce pot, profită ca să te facă sclavă.

— Te înșeli. Știe cum să facă dragoste fără să te pună în sclavie: se pricepe să folosească mănușa, cum îi spunea Carmine.

— Ce dezgustător!

— Dar sărutările și mângâierile noastre nu erau exact la fel de dezgustătoare, Joyce? Eu i-am cerut-o. Înainte să-mi treacă vremea fertilității, vreau să am toți copiii pe care trupul și fantezia mea mi-i cer.

Nu e cazul să dați ascultare acestui dialog. Mințeam, ca s-o descopăr complet și ca să-i dau puterea să plece. Acum însă că a plecat deja, indignată și țeapănă — unii oameni rafinați și culți își găsesc forța de a acționa numai în indignarea morală —, vă pot spune adevărul: nu eu aștept un copil, ci Stella e cea care, balonată și cu mintea aiurea, îmi

umblă încoace și încolo prin casă, așteptând un copil fără s-o știe. De cinci luni încoace Stella se crede bolnavă, dar e senină. Cum de nu putusem oare să înțeleg ce e cu langoarea aceea umedă a cearcănelor ei, cu gesturile distante, cu felul în care cade tot mai des într-o concentrare calmă, plecând chipul și ascultându-se pe sine însăși?

Vreme de o lună întreagă am tot rătăcit pe coridoare albe, printre uși de sticlă ce se închideau delicat când se rostea cuvântul „tumoare“… Lungi călătorii pe banchete de catifea, în huruit de șine, cuvântul acela repetat întruna de glasul roților de tren, până când m-a întâmpinat surâsul amuzat al unui medic tânăr din Nordul îndepărtat, în orașul nemărginit, care o intimida pe Stella.

— Nu-i nimic grav. Numai că așteaptă un bebeluș. Nu e primul caz. Și pe aici — la țară, se înțelege — femeile cred că au ajuns la menopauză și… Dar nu vreau să vă bat la cap cu amănunte inutile. E cât se poate de sănătoasă, dar sarcina e de acum foarte avansată și mă tem că va trebui s-o ducă până la capăt.

— Vă temeți, doctore? Dacă dumneavoastră îmi spuneți că nu e pericol pentru Stella, mie mi se pare minunat.

— Niciun pericol. Am constatat că are țesuturile unei fete tinere, în ciuda celor patruzeci și patru de ani. Dacă mă tem de ceva pentru doamna e tocmai asta: să nu cumva să se teamă. Dar cred că, avându-vă pe dumneavoastră, doamna Stella e pe mâini bune.

— Ce rușine! Cum se poate așa ceva? Și doctorul Antonio, și moașa mi-au spus că e menopauza. Ce rușine!

— Gata cu poezia asta! Eu, una, sunt fericită că nu ești bolnavă. Cum m-aș descurca fără tine, cu toată casa asta pe cap?

— Și nu mă întrebi al cui e?

— N-ai deloc obligația să-mi spui dacă nu vrei, Stella.

— Dar eu… eu, chiar dacă mor de rușine, trebuie să-ți spun. Dacă am greșit, trebuie să-mi iau răspunderea pentru greșeală. Dar tu să nu le spui la carusi. O să afli doar tu și, dacă după aia nu vrei să mă mai vezi în ochi, eu mă duc la mine acasă. Fiindcă mare greșeală a mai făcut Stella că a rămas grea cu Prando. Și nici el nu trebuie să știe, dar tu da, și, dacă o să-ți vină, cum e drept, să te înfurii pe mine, ai tot temeiul să o faci și să ridici și mâna asupra mea! Stella nici n-o să

sufle, nici la ocară, nici la bătaie. Greșeală mare a fost.

Vorbind, se ridicase greoaie și acum, fără rușine, dar tristă, mă privea drept în ochi. Privirea sa mă silește să las deoparte șocul și emoția puternică de până acum și să stau dreaptă în fața ei… Ce stupoare prostească te-a mai cuprins, Modesta. Pe fața ei citesc că nu se putea altfel: uitasem, luată de obișnuința traiului în comun, de frumusețea ei. Orbită de chipul acela perfect, mă las pradă închipuirii cu ea și Prando… Ar trebui să fiu geloasă, îmi spun, acolo, în rotonda de la restaurantul din Plaia, fusesem geloasă pe Prando, dar chiar dacă vreau, tot nu-mi pot aminti gelozia aceea. Ca să-mi pot distinge bine emoțiile, mă apropii de ea și îi pipăi perfecțiunea obrajilor, a gâtului…

— Acum mă mângâi, Mody? Atunci, nu ești supărată?

Îi astup gura cu mâna. Cuvintele ies distonante printre buzele ei perfecte și pline de căldură. Ea așteaptă de la mine o sentință, numai că eu nu pot vorbi, deoarece, în loc de gelozie, mă cuprinde invidia pentru băiatul acela care a știut să cucerească o asemenea frumusețe.

— Stella, tu l-ai alăptat pe Jacopo al meu, i-ai crescut pe Bambolina și pe Prando, iar dăruirea ta nu are preț, știi și tu asta. Și mai știi că orice greșeală, cum îi spui tu, a fost greșeală din dragoste și nici eu, nici altcineva nu putem să te condamnăm.

— Păi, puteam eu să nu-i dau mângâiere, bietul carusu? Poate că trebuia, dar eu nu-s prea tare și aș fi făcut orice să nu-l mai văd cum plânge după seara aia.

— Ce seară, Stella?

— Seara aia, când v-ați sfădit și el simțea că-i alungat din casă.

Logica precisă a vieții mi-a apărut cu atâta claritate în fața ochilor, că m-am pomenit spunând:

— Infinite sunt căile dorinței.

— Căile Domnului, ai vrut să zici, Mody? Vrei să zici că pruncul ăsta îi binecuvântat?

Nu era cazul s-o corectez, are un Domn bun, făcut din carne și oase, femeia aceea cu ochi înstelați.

— Da, Stella, pentru mine e binecuvântat.

— Ora zece a sosit, omul negru a venit… Ora zece…

— Dumnezeule! Uite-o pe Crispina! Copiii… Ce rușine! Cum o să facem cu picciriddi, Mody? Vai, ce rușine!

— Calmează-te, Stella, de copii am eu grijă. Tu fă valizele. Valize serioase, ține cont că o să fim plecate șase luni.

— Șase luni, Mody? Dar de ce?

— Fiindcă în doctorii de aici n-am încredere. Ții minte ce simpatic era medicul ăla tânăr de la Milano?

— A, da, de el nu-mi era rușine.

— Uite, facem cum ne-a spus el: pruncul tău o să se nască în Elveția.

— Dar eu acolo, singură, nu mă descurc!

— O să stau eu cu tine. Jacopo și Bambolina o să preia conducerea casei, sunt mari acum și a venit vremea să se lupte cu notarii și cu hârtiile de la FISC. Am și eu nevoie de odihnă.

— Dacă-i pe așa, mie îmi convine. Numai că tare mai e scump pe continent!

— Mattia s-a ocupat de afaceri pentru mine în America. A venit cu o grămadă de bani. Și de asta va trebui să se ocupe Bambolina… Intră, intră, Crispina, Jacopo, intră! Ați terminat cu lecțiile?

— Gata toate, mamă, e o bucurie s-o învăț pe Crispina. Mai-mai că-mi vine chef să mă dedic învățământului… Ce frumoasă ești, Stella, în dimineața asta! Când văd cum te-au vindecat acolo, pe continent, sunt fericit că am ales să fiu medic.

Ochii ei mă privesc îngroziți, în timp ce Crispina i se cațără în brațe, cântând:

— Ora două a venit, omul negru a sosit! Ora două a venit, omul negru a sosit!

Se teme de copii Stella și are dreptate. Și eu îmi dau seama cu stupoare că mă tem de judecata lor. Dar o am în sinea mea pe Gaia, care îmi șoptește: „Nu deschide discuția cu ei! Fă ce-ți spune conștiința că trebuie făcut“. Nu mi-aș fi închipuit niciodată că bătrânețea aduce și teama de cei tineri. Teama pe care o simțeam înăuntrul meu era oare un semn de bătrânețe? Când începe

bătrânețea? Prea multe probleme mi se aglomerează în minte, în strigătele și râsetele lui Jacopo, care, din profesor, redevine copil și o fugărește pe Crispina prin încăpere… Se joacă de-a indienii.

M-am tot gândit, plimbându-mă cu Stella pe aleea somptuoasă și glacială, fără miresme, a clinicii sau pierzând vremea pe străduțele curate ale acelei mici așezări inodore și sclipitoare, plină de mici prăvălii de jucărie… Și i-aș fi dat de cap, fără îndoială că i-aș fi dat de cap, dacă Stella n-ar fi murit aducând pe lume un ghemotoc de carne fragedă, pe care îl țin acum în brațe, prea mare însă pentru inima ei slăbită: „Și totuși s-a intervenit imediat! Prea mare, principessa, aproape patru kilograme… Inimă fragilă!“, repetă întruna medicul.

Inimă de copilă, inimă de pe vremuri, înjunghiată de rușine, adaug în mintea mea. Desigur, copiii ei, anunțați de mine în scris — patru scrisori duioase, dar categorice —, răspunseseră imediat cu vorbe bune. ’Ntoni, fericit că luase examenul de admitere la Academia regală de artă dramatică și primise o bursă de studii: „Gândește-te, Modesta! Opt sute de lire pe lună! Sunt independent!“, glumise chiar, spunând că necazul era că îi crește gelozia pe Prando, care — copil afurisit! — are parte de cele mai frumoase femei… Dar ea, Stella, ce simțea oare în inima ei ascultând răspunsurile copiilor? Ea, care nu știa nici să citească, nici să scrie?

Groaznica bănuială că numai rușinea o omorâse m-a cuprins cu atâta putere, că luni întregi n-am mai reușit să mă gândesc la mine însămi și nici la nou-născutul pe care Bambolina dorise să-l numim Carlo, ca pe tatăl ei, și pe care nu lăsa să-l atingă nimeni… Ce spun ei oare așezați la vechea masă ovală a copilăriei lor, toată strălucind acum de lumini, de cristale și flori? A, da, după șase luni de doliu pentru moartea Stellei, Bambolina a decis să sărbătorească venirea lui Carlo printre noi… A venit și ’Ntoni să-i aducă un omagiu frățiorului și, ca de obicei, prim-actorul din el monopolizează discuția: „Asta nu mai e sărbătoare autarhică, Bambuccia! Aici știu că se mănâncă! La Roma se moare de foame. Vă spun adevărul: mai mult decât pentru Carluzzo, am venit să mă ghiftuiesc, cum se zice la Roma… Academia noastră e un veritabil centru de rezistență contra fascismului… Sunt acolo niște oameni incredibili, de la director, Silvio D’Amico, până la Vito Pandolfi, la cei doi Da Venezia… L-am cunoscut, în fine, pe Jose al tău, Modesta, și eu, care credeam că ne înșiri povești! E un adevărat erou, a venit să mă caute și îți trimite multe salutări. A venit incognito de la Paris ca să ia legătura cu muncitorii de la Torino“.

Dar de ce vorbesc așa de tare? Nu aveam să-l mai revăd pe Jose. Ori pe 'Ntoni nu aveam să-l mai revăd? Stella îmi lipsește așa de tare și sunt atât de obosită…. Stella, scumpo, pe vremea noastră se vorbea încet la masă, lumânările nu făceau zgomot, era ca și cum lumina lor blândă respecta masa… Becurile electrice emit un zbârnâit care îți ajunge la creier, radioul cântă, uitat, în cealaltă parte a salonului, telefonul sună: poate că sunt alți invitați… Un avion huruie la joasă înălțime, de câteva nopți încoace avionul acela fantomă dă roată casei, iar ei nici nu-l aud. Ori poate îmbătrânesc eu? Cum începe bătrânețea? Cu ghearele ascuțite ale sunetelor ce te zgârie pe creier? Într-adevăr, pe bătrâni îi vezi din când în când cum își mijesc ochii, poate ca să se apere de sunetele și luminile de acum prea tari pentru simțurile lor ostenite. Cum se anunță cuvântul „bătrânețe"? Are un sunet dulce cuvântul acela atât de temut, un sunet care te încurajează. Să te lași luat de val și să te ascunzi în cutele acelui sunet fără emoție?

Fugă în bătrânețe, sus pe scări, încet; lentă fugă în tăcerea acelui cuvânt, să te închizi în cameră și să nu mai asculți. Ușa alunecă pe balamale bine unse, dezvăluind un puț întunecat, fără fund. Trebuie să sar! Pentru a ieși la lumină, ar trebui să urc din nou pe ghizdul ros al fântânii și să mă las să cad, dar mi se face din nou frică, la fel ca atunci. În camera aceea ordonată nu sunt arbori după care să se poată ascunde Mimmo, ca să vegheze. Să mă arunc sau să renunț și să uit? Iată înțelesul ascuns al cuvântului bătrânețe: o „dezertare" din viață, care te mângâie, o părăsire a câmpului de luptă măturat, mitraliat de focul vocilor tinere, al emoțiilor tinere. Tânărul îți amintește că trebuie să îmbătrânești, poate că îți dorește bătrânețea și poate chiar moartea, iar tu te trezești că zici: „mă obosesc", vorbă neroadă, ce ascunde invidie și frică. Iar frica te face să îmbătrânești, să-i silești la obediență, amenințându-i cu focul înțelepciunii. Iar cu obediența să-i împingi înapoi: la foc se răspunde cu foc, cum e în război. Iată un conflict străvechi, pe care niciun fel de socialism nu va reuși să-l aplaneze. Nici n-apuc să mă bag în pat, că Ida îmi bate la ușă:

— Zia, zia, dormi? Pot să intru?

S-o las oare să intre? Sau să cedez ca Gaia în fața temerilor și, cu vorbe aspre, s-o alung departe? Nu, prozaic drum ai ales tu, Gaia. N-am să te mai urmez pe el.

— Nu dorm, Ida, intră.

— „Frică" ai spus, zia? Ție, frică? Și de ce anume?

— De tot Ida, și tu știi bine.

— Și mie mi-e tot timpul frică, dar, așa cum m-ai învățat tu, și frica poate fi de folos.

— Da, chiar la asta mă gândeam înainte să vii.

— Atunci, te las.

— Nu, de ce? Pot să continui mai târziu, am tot timpul.

— Ce frumoasă ești, cum stai așa, întinsă! Lumina de pe noptieră face ca pielea să-ți arate delicată de tot, iar părul strălucitor, viu… Mama a ales culorile astea de tapițerie, nu-i așa?

— Da, Beatrice avea un gust extraordinar la culori, ca și tine, de altfel. Mă tem însă că în curând va trebui să mai facem schimbări. Când m-am întors din Elveția am avut impresia că totul e uzat, îmbătrânit.

— În parte e adevărat. Iar dacă tu crezi că se poate face efortul financiar, atunci n-avea grijă, mă ocup eu. O să vezi cu ce materiale noi, mai moderne, o să știu să reiau culorile astea atât de frumoase ale mamei și totul va fi nou, și, în același timp, la fel ca înainte.

— Ăsta ți-e visul, nu?

— O, da!

— Dar poate că nu despre tapițerie voiai să vorbim.

— Acum, că sunt în fața ta, mi-e frică.

— Și de ce?

— Uite, dacă mă iei în brațe, poate că o să am curaj să-ți spun.

Trebuia să fie ceva foarte serios din moment ce o făcea pe Bambú să ia o înfățișare atât de austeră și de reținută. Ba nu! Uitam că, atunci când vorbește cu Modesta, Ida devine mai adultă, mai calmă și mai sigură pe sine.

— Uitam…

— Ce uitai, zia? Ești stranie.

— A, nimic! Dar ce e? Hai, s-auzim! Și tu tremuri.

— Of, strânge-mă, strânge-mă și nu te înfuria pe Prando.

— Ce legătură are Prando?

— Îți spun, dacă îmi promiți că nu te înfurii pe el. Nu o face din răutate, așa e el, nu se poate stăpâni!

— Ce-a mai făcut de data asta?

— Păi, ieri, după ce ne-am plimbat, m-a luat la palme.

— La palme? Dar de ce?

— Uite, lui nu-i place Mattia. Nu se știe de ce. Câteodată am impresia că ei seamănă, nu știu, au ceva comun în privire, în felul cum umblă. Poate că de asta… M-am gândit eu, știi?, de asta m-am îndrăgostit de Mattia.

Se gândise ea, Bambolina, se vedea după umbra ce îi dilata ochii și ajungea să se reverse în cearcăne, scoțând la suprafață o asemănare izbitoare cu tatăl ei.

Repetând cu glas scăzut „M-am gândit serios la asta, zia…“, asemănarea cu Carlo pe patul de suferință îi invadează acum și glasul, gesturile, până la brusca ridicare a gâtului, cu care se desprinde din îmbrățișare ca să o poată privi drept în ochi pe Modesta, fără să mai aibă temeri. Modesta fusese cea care nu se gândise la asta. Îmbătrânesc, devin surdă la ceilalți dacă nu mi-a trecut prin cap un lucru atât de banal.

— Nu e infatuare, cum zice Prando, zia. Sunt îndrăgostită și a fost ca o lovitură de trăsnet și pentru mine. Mi-au trebuit luni de zile ca să înțeleg de ce sunt atât de fericită în apropierea lui. Cum puteam să bănuiesc? Mi s-a părut un bătrân când l-am văzut prima oară, la petrecere. Un bătrân cu părul alb de tot… De ce te uiți pe fereastră și nu-mi răspunzi, ce e?

— Nu-i nimic, Ida, mă doare rău capul.

— Te doare capul? Așa de tare că nu-mi spui nimic? Te cunosc eu, tragi de timp pentru că ești împotrivă! Ești și tu împotriva lui Mattia, ca și Prando, ca Mela.

— Și Mela?

— Da. Of, de ce nu putem fi totdeauna fericiți, zia, de ce?

La sunetul acestei întrebări, Beatrice, evocată de propriile ei cuvinte,

mătură ca o pală de vânt glasul lui Carlo și pune stăpânire pe gesturile fiicei ei, silind-o să se arunce pe pat lovind cu pumnii și plângând disperată.

— Toți sunt împotriva lui Mattia, toți! Prando, pot să înțeleg, dar aia n-are deloc dreptul.

— Care aia?

— Mela! Eu n-am zis nimic când s-a lipit de Ippolita aia rece ca o statuie. N-o mai vede decât pe ea, tot timpul studiază cu ea. Dar ce vrea? Acum că a obținut contractul, o să plece, o să cutreiere lumea! De ce continuă să-mi critice mie iubirea pentru Mattia? De ce atâta răutate? De ce să distrugă toate amintirile prieteniei noastre, de ce? Eu nu vreau să urăsc pe nimeni, pe nimeni! Of, zia, ajută-mă, nu vreau să vă urăsc pe tine și pe Prando. Ajută-mă!

„Ajută-mă, Modesta, ajută-mă!“ Beatrice s-a întors încă o dată și-mi plânge în brațe: disperarea ei fierbinte și agilă, ca atunci când aleargă pe nisip ori se învârte singură de jur împrejurul pereților de mătase din salon, ca să-mi arate pasul corect de vals. Și totuși, mânuțele acelea tremurânde mă irită, părul vaporos îmi taie răsuflarea.

— Dar ce faci, zia, mă alungi? Ce faci?

— Nu te alung! Sunt obosită, ți-am spus doar. Du-te la culcare!

— Așa, fără să-mi dai consimțământul?

— Ești mare acum, Ida. Și n-ai nevoie de consimțământul nimănui.

— Lasă ce ești, știi bine că am nevoie! Tu mă abandonezi în felul ăsta, îmi dai de înțeles că o să vă pierd. Ori voi, ori Mattia, nu-i așa?

Ida avea dreptate, iar faptul că avea dreptate o făcea să păsească solemn, cu chipul încordat, fără să se teamă de decizia ei. Ori poate luna o face așa de înaltă și de frumoasă? Trebuie să câștig timp în fața acelei frumuseți neașteptate, care mă face să sufăr.

— Ai dreptate. Dar sunt tulburată fiindcă va trebui să plec în curând.

Ce spun oare? Unde trebuie să plec?

— Să pleci? Unde? Mă sperii, zia!

— Uite ce e, și eu sunt speriată, Ida, ai răbdare măcar până mâine.

— Zia, nu cumva ești bolnavă și nu ne-ai spus?

— Nu, nu, sunt perfect sănătoasă.

— A, tot e bine! Cu toate câte s-au întâmplat!

— Uite, du-te acum la culcare. Să așteptăm ziua de mâine. Te rog, Ida, mâine stăm de vorbă despre toate.

Luna trebuia să se fi ascuns, fiindcă s-a lăsat întunericul acolo unde stătea adineauri acel trup suplu, modelat fără cusur de tunica albă. Întunericul absolut anunță fantasma diafană a zorilor pe cale să apară. Nu mă mai prinde somnul, în parte pentru că, acum că toată casa doarme, zgomotul pe care în noaptea dinainte crezusem că l-am visat revine, atingându-mi fereastra. Un zgomot surd de labe gigantice, care râcâie în depărtare nisipul: una, două, trei râcâieli prelungite, apoi tăcere urmată de un vuiet adânc (de val sau de motor?). De la fereastră, vuietul se mută acum la ușă, izbind-o cu putere, ori e tot pasul acela de uriaș, care calcă acum nevăzut prin vreun intrând îndepărtat de pe plajă? Nu, nu visez, ușa se dă de perete și doi giganți intră tăcuți, urmați de o fetișcană subțire și înaltă, pe trupul căreia se mulează perfect un halat luxos de mătase albă.

79.

Nu mai sunt așa de înalți acum, când stau lângă mine. Uniforma e cea care le face picioarele mai lungi și, din cauza epoleților, umerii le par nemăsurați. Sprijinindu-mă de brațul unuia, ca să intru în mașina mare, neagră, simt mușchi de bărbat, da, dar cum au și Mattia, și 'Ntoni, nu de gigant. Stofa anume croită le face mușchii de pe torace, de pe spinare să pară enormi. Ca să nu o aud pe Mela cum plânge în brațele lui Jacopo, ca să nu văd hăul de teroare care a luat locul privirii Idei, mă întorc spre ferestruica din partea opusă. Sunt mulți ani de când n-am mai ieșit în zori, poate că e prilejul să văd cine tot scurmă de două-trei nopți în nisip… Iată, imediat după colț, pe drum staționează camioane germane, încărcate cu nisip, cu motoarele în funcțiune, iar printre dune se văd imense excavatoare care coboară pe țărm ca să ne ia făina de soare, așa îi zicea Tuzzu nisipului. Ne fură nisipul nemții… Oare pentru fortificații?

— Aș putea căpăta o țigară?

— Desigur, principessa.

Am nevoie să fumez, dar numai ca să nu mai simt mirosul de lavandă al acelor obraji rași perfect. Cine știe de ce am așteptat atâta până să gust căldura înmiresmată, care îndepărtează chipurile străine într-o ceață senină și concentrează gândurile? Gestul lent, cu care duci la gură micul înveliș alb, calmează tensiunea și te poți amuza urmărind focul minuscul care înaintează încet-încet către buze. Joyce avea dreptate când își scotea cu grijă, aproape cu venerație, din portțigaret comoara. Dar ale ei nu erau albe și blonde ca astea, erau dintr-un tutun negru, răsucite în hârtie galbenă.

— Încă o țigară, principessa? Desigur, desigur, vă las tot pachetul.

Mașina cea mare și neagră s-a oprit acum la intrarea prefecturii. Călătoria a luat sfârșit. Trebuie să fie duminică, din moment ce atâtea fuste plisate, negre, așezate în șir de câte două, aglomerează trotuarul. „Ducele ne-a eliberat de corsete și de haine ce stânjenesc mișcarea, ne vrea sprintene, pe tocuri joase, în pas vioi, ca să slujim patria."

Și trebuie să așteptăm să defileze toate pentru a intra pe poartă.

— E o necuviință, principessa, o necuviință!

Dacă trădătorul de Pasquale nu-mi spune pe nume înseamnă că are el un motiv și e cazul să-l ascult. Cu titlul acela îmi sugerează să am o atitudine regală. Uitasem că eram principesă, iar fotoliul prefecturii e foarte comod. Îmi simt capul greu, dar îmi alung somnul și îmi îndrept umerii. Probabil că nu am zâmbit deloc până acum, fiindcă atunci când îmi întredeschid buzele cu un aer de superioritate, cei doi funcționari în civil mă privesc perplecși.

— Așa mi se pare și mie, domnule prefect. Și n-o să mă cobor să vă întreb care e motivul pentru care m-ați deranjat. Am fost deranjată și jignită.

La cuvintele mele, cei doi se apleacă și șușotesc între ei. Apoi, cel mai înalt îmi susură dezolat:

— Ordine de sus, principessa, dar vă putem asigura că ne pare foarte rău.

— Desigur, desigur. O confuzie! Eu am făcut tot ce-mi stă în putință ca să nu vă deranjez. O principesă în cârdășie cu amărâții ăia de comuniști morți de foame, închipuiți-vă numai!

— Exact, Pasquale! Pot să-ți spun „tu“, cum ne spunem în particular, nu-i așa? Mă liniștește…

— Dar desigur, principessa, prietenia dumneavoastră mă onorează. Și țin să declar că eu nu am niciun amestec în treaba asta. Au venit ordine de la Berlin la Roma: o confuzie, cu siguranță!

— De la Berlin?

Părea atât de blajin Timur, dar Joyce avea dreptate să tot repete: „E periculos, Modesta, periculos cum sunt toți tinerii de stânga care au trecut la fascism… Ei sunt cei mai periculoși, ca și cum ar vrea să se curețe de un trecut rușinos“.

— Ne-am ars, Modesta, ne-am ars!

— Dar au plecat, Pasquale!

— Să telefoneze, doar să telefoneze… Ne-am ars cu toții, futu-i mama mă-sii! Pot să știu cum ți-a trecut prin cap să dezvălui că suntem prieteni? Dacă fac săpături, o să afle cine eram.

— Exact! Asta și voiam.

— Frumoasă recunoștință! Dar ce sens are? Îți dai seama ce prostie, ce prostie ai făcut? Dacă sunt suspectat, cum o să te mai pot ajuta?

— Nu e adevărat! Tu te încadrezi în normă! Toți erați de-ai noștri înainte. Iar asta, știi foarte bine, n-are cum să-ți facă rău. În schimb, declarându-ți prietenia, va trebui să mă ajuți, vrei, nu vrei.

— Șmecheră mai ești! Eu te salvam oricum.

— Nu te-am crezut niciodată, Pasquale, mai bine zis te-am crezut că stai cu fundul în două luntri cât timp se părea că în cinci sau în zece ani se termină cu fascismul. Dar de acum n-aveți decât să ne aruncați în mare pe toți.

— Să te ia dracu' de șmecheră!

— Mi-am luat și eu precauțiile mele.

— Atunci fii atentă, chestia asta nu mai ține de mine. De la Berlin a venit o semnalare să se facă cercetări în cazul tău. Iar unul dintre ăia doi a venit special de la Roma.

— A fost Timur?

— Cine mai e și Timur, ce spui acolo?

— Fratele lui Joyce.

— Nu, Joyce n-are nimic de-a face, nici ăsta… cum i-ai zis? Dar cui i se rupe? Aici e o chestie mult mai gravă! L-au arestat pe un tip la Paris, o iscoadă, un oarecare Marabbito, care afirmă că în toți anii ăștia tu n-ai făcut decât să-i finanțezi pe tovarășii din străinătate, să spionezi și dracu' mai știe ce!

— Atâta tot? Și de ce te înfierbânți așa? Eu mă temeam…

— Dar le e de-ajuns ca să te azvârle ani de zile la închisoare!

— Ei, eu credeam că e mai rău de atât.

— Ce dracu' ai mai pus la cale, lua-te-ar toți dracii de nebună! Ce-ai mai făcut?

Pasquale strigă și se învârte prin cameră ca o găină capie. În numai câțiva ani a chelit. Odată pierdută claia de cârlionți blonzi — părea un

îngeraș! —, craniul mic și rotund arată ca un perfect ou de struț. Nu are nici măcar cele câteva fire negre, pe care mama i le trecea Tinei de pe o parte pe alta a capului… Și, pentru o clipă, Modesta are tentația să-i reteze gâtul lung și subțire dintr-o lovitură de cuțit, cuțitul cel mare al mamei, cu care se tăia găina. N-ar fi fost rău să vadă oul acela rostogolindu-se printre mobilele luxoase și mohorâte din încăpere, să guste spectacolul acela distractiv fumându-și țigara și să pună astfel capăt cum se cuvine exhibițiilor sale de prin saloane, când, îmbrăcat în uniformă și ud de transpirație, distrează lumea cu bancuri contra fascismului și făcând cu ochiul câte unui barosan: „Asta e o insulă pe care o bat toate vânturile, iar noi suntem mari marinari!“

— Ești nebună? Ai uitat de tribunalele speciale? Te suspectează de spionaj, ai priceput sau nu?

— Vrei să-mi aduci aminte că s-a reintrodus pedeapsa cu moartea?

— Și tu te-ai găsit să te uiți în oglindă?

— Din fericire, pe grabă fiind, am luat poșeta lui Bambú. Drăguță, nu, Pasquale? Uite ce mărgele frumoase, are și pudră, și ruj, ce noroc! Bambolina are dreptate în privința asta, cum avea și mama ei. E cam mult timp de când mă neglijez și asta nu e bine.

— Dar ce faci? Te fardezi? Vezi că la Palermo eu nu pot să vin. O să fii pe mâna ălora, o să te interogheze, n-o să scapi cu una, cu două, o să vezi tu acolo pudră!

— Greșești, pudră și ruj! N-arăt încă prea rău, ce zici, Pasquale? Tipul ăla înalt îmi arunca niște priviri…

80.

— Principessa, principessa, aveți amabilitatea să dormiți aici noaptea asta. Puteți trage perdeaua asta. Așa n-o s-o vedeți pe aia de acolo… Oricum, doarme întruna! Din păcate, n-am primit disponibilitate… Dacă vă supără, să mă chemați de îndată. Mâine o să vedeți că găsim o cameră numai pentru voscenza.

Glasul ăsta — îl auziți? — nu e duios ca al maicii Leonora, dar trebuie să-l ascult și să fac ce-mi sugerează. Deocamdată îmi spune că e îngrețoșat de aspectul femeii ăleia ciufulite, fără vârstă, care tresare cu mâinile în păr, întoarsă la perete. Iar eu, cum îmi spune ea, schițez o grimasă de dezgust și nu prea: dezgust combătut de mare milă. Mă aflu în mâinile unora care susțin că promovează mila.

— Voscenza e prea bună că se arată mișcată de aia de acolo, nu-i cazul să ne fie milă de o comunistă subversivă!

— Dar cine e?

— Una de pe continent, o nenorocită! Nici măcar nu e învățătoare, ca aia din celula de alături, despre care se șoptește că ar fi o căpetenie a roșilor, o femeie căpetenie de roșii, ce ne-a mai fost dat să vedem! Oh, principessa, văd că vă tulburați… Voscenza e obosită, vă las să vă odihniți.

Se îndepărtează cu o ușoară plecăciune și aproape că schițează un surâs, repetând întruna:

— Noapte bună, principessa.

Se vede treaba că îi place să-mi spună așa. Jacopo, Bambolina, anunțați-i pe toți tinerii să nu-și facă iluzii: chiar și în închisoare, principesele și șefii sunt tratați altfel. Imediat ce suor Giuliana se face nevăzută, aia de acolo sare în picioare și mi se adresează ca o persoană constrânsă să stea mută cu anii, care se aruncă asupra ta ca flămândul la pâine.

— Cine ești? De ce-ți face atâtea fasoane jigodia aia de suor Giuliana? Și, pe urmă, eu nu-s de pe continent: sunt romană!

Vocea îi sună întretăiat, poate din cauza tăcerii îndelungate, dar fața, dincolo de urmele de lovituri și de zgârieturi (ori tăieturi cu lama?), nu pare urâtă, e luminată de doi ochi verzi-gălbui, care te săgetează.

— Cine ești? Vrei să-mi răspunzi sau nu?

Ochită de privirea aceea implacabilă, Modesta e tentată să-i răspundă, numai să poată închide ochii și să aibă parte de puțin întuneric.

„Nu, Modesta, pericolul stă chiar în celule. La fiecare doi deținuți se află unul, poate chiar mai convingător decât alții la înfățișare, care e însă spion."

Joyce are experiența închisorilor și trebuie să ascultăm cu atenție ce vorbește, ne-ar putea fi de folos.

„Nu se știe niciodată, Bambú."

„Dar e plicticoasă când abordează tema aia, zia!"

„Trebuie să ascultăm și să băgăm la cap."

„Și, pe urmă, tu, la închisoare? Închipuie-ți!"

„Nu se poate ști niciodată, Bambú, niciodată!"

Modesta a băgat la cap și-și deschide iar ochii, ca s-o studieze pe ființa aceea implacabilă, care vorbește, vorbește și întreabă… Iar felul în care se întoarce cu fața la perete și dă cu pumnii în tencuiala slinoasă îi zgârie ochii și urechile mai tare decât lumina puternică dintre Modesta și cineva așezat la birou.

— De ce oare, principessa, mă siliți să stau la biroul ăsta? Sufăr mai mult decât dumneavoastră, vă rog să mă credeți! Sub uniforma asta se află un om care suferă să vă vadă așa de obosită, dar e de datoria mea, din păcate. Vă mai rog încă o dată: încercați să vă amintiți ceva precis. Poate cineva a vrut să se răzbune și v-a implicat în treburi de bărbați? Un amorez respins? Cu farmecul dumneavoastră, n-ar fi de mirare! Câteodată, bărbații respinși pot deveni necruțători… Încercați să vă aduceți aminte, ne ajung două-trei nume. Îi dăm pe mâna justiției, iar dumneavoastră vă întoarceți acasă în doi timpi și trei mișcări!

În spatele gratiilor întunecate ale confesionalului, glasul subțire al acelui preot de la Palermo se încolăcea ca un șarpe și o făcea să tremure de repulsie și de groază mai tare ca strigătele maicii Leonora

și ale ofițerului ăstuia, care de trei ceasuri se învârte în jurul meu prin încăpere, urlând ca scos din minți:

— Nu, fără niciun scaun astăzi! Azi se conversează în picioare! Afară e soare… Conversăm… Sunteți așa de frumoasă, principessa, așa de tânără! De ce să prelungiți cu tăcerea dumneavoastră o conversație neplăcută și pentru dumneavoastră, și pentru mine?

Acum ce face? De ce s-a oprit? Abia mă obișnuisem cu galopul picioarelor scurte și curbate. Acum însă, la intervale regulate, se oprește bătând din călcâie, de parcă ar fi la paradă.

Iar, în zilele următoare, de fiecare dată când intram și mă așezam:

— Nu, fără scaune, se conversează mai bine în picioare…

Țigara de foi! De ce se uită acum la trabucul aprins și apoi mă privește îndelung, răsucindu-l între degete și afișând un surâs? După ani de zile, sânii lui Joyce mai erau încă acoperiți cu o broderie ușoară…

— Îmi pare rău, văd că vi se închid ochii, dar noi trebuie să conversăm.

Acum se așază și el, dar nu mai fumează… Nu mi-au schimbat nici măcar hainele, și sunt aici deja de multe zile.

„Ei, dragă Modesta, descoperirea a fost teribilă și chiar mai teribilă decizia mea. E îngrozitor să stai într-o celulă, să le vezi pe bietele femei întorcându-se bătute, violate și să înțelegi cutremurându-te că tu, privilegiată, rămâi în stare bună și cu hainele intacte. Desigur, cu șefii folosesc drept arme cuvintele, dar n-ai cum să te lauzi cu asta: cuvintele nu taie în carne vie ca lamele de ras pe care le folosesc ei adesea.“

„Și tu?“

„După o lună am înțeles că mi-am pierdut orice autoritate în fața acelor tovarășe țărănci și muncitoare. Ca să-mi facă broderiile astea, cum le numești tu atât de poetic, a trebuit să-i insult în toate felurile și în mod personal. Numai așa, după zile întregi, am putut să mă întorc în celulă cu capul sus. E incredibil să lupți ca să fii torturat, dar au încetat în sfârșit privirile bănuitoare și am devenit din nou unite.“

„Aia de acolo“ tace acum. Se apleacă înspre mine, iar, printre farurile galbene ale pupilelor ei, care-mi scrutează fruntea, gâtul, zăresc acum zgârieturi subțiri. Avea dreptate Joyce, folosesc lame de ras.

— Nimic, ai? Nimic, frumoasa mamii! Te duci și vii de acolo fără nicio zgârietură, cu părul pieptănat, nici rujul nu ți s-a întins, ai, principessa? Cine ești, spioano? Nina trebuie să știe! Trebuie să-mi spui sau te aranjez eu ca de sărbătoare, cine ești?

Mi-e somn. Aș fi putut să urmez exemplul lui Joyce, dar eu n-am intenția să fiu eroină și, când femeia aia se repede la mine cu unghiile, îi prind ambele încheieturi cu o singură mână — e înaltă Nina, dar are încheieturi subțiri —, iar cu cealaltă o pălmuiesc o dată, de două, de trei ori. Din pricina loviturilor, tăieturile i se deschid din nou și e silită în sfârșit să se desprindă de mine și să tacă.

— Asta ca să nu se mai repete, așa să știi! Să știi că eu am convingerea că tu ești spioana. Tu, cu vânătăile tale, spioano! Vânătăile sunt ca să pari mai convingătoare, nu? Cine ești? Vorbește sau te iau din nou la palme, cine ești?

— Pula mé!

Nu mai auzisem vorba aceea rostită de buze feminine și, poate pentru că zâmbesc fără să vreau ori din pricina acelui dialect care fărâmițează cuvintele cu pauze blajine, ezitante, rămân descumpănită de surpriză.

— Pula mé, vaco! Mi-o dat sânjele. Da-s mulțămită. Nu ești spioană dacă te-nfurii așe. Acuși dormi! Vorbim mâine noi două.

„V-aș ruga, principessa, ca mâine să încercăm să facem conversația noastră mai profitabilă. Gândiți-vă: dacă rezolvăm un lucru sau două, mâine ar fi mai plăcut, cu soarele ăsta de afară, să pot discuta cu dumneavoastră la o cafea, în grădină….“

— Ce, ai suflu de prisos, de vrei să vorbești acu’, principessa? Ține-l pentru domnii ăia. După cât se pare, noi o să avem tot timpul din lume să facem conversație!

Niciodată nu mai fusese atât de cumsecade și de surâzătoare Joyce, în ciuda tăieturilor închise la culoare, care îi estompează trăsăturile feței în întunericul din încăpere, iar acum îmi face semn să tac, ducându-și degetul lung și frumos modelat la buze, ca să-mi economisesc puterile după ce m-am întors de la discuțiile cu avocații… La orice oră, o găsesc așteptându-mă, în picioare sau culcată, dar întotdeauna atentă la mine, cu ochii aceia imenși larg deschiși. Și n-o apucă nervii dacă fac zgomot căutându-mi patul de campanie.

„Îți mulțumesc, Jò, pentru înțelegere, mulțumesc, iubito.“

— Te-au aranjat ca lumea, ai, principessa? Hai, deșteptarea! Cine mai îi și Jò ăsta, îi bărbatu-tău?

— Am ucis-o…

— Ei, nu, principessa! Tre’ să te trezești! Io până acu’ te lăsai, te lăsai în pace că nu aiurai prea tare, da’ îi periculos vorbitu’ ăsta brambura. Futu-i… Să fi avut aci un bec ca lumea și nu rahatu’ ăsta de lumină albastră, nu mai știu ce să născocească! Hai, scoală și deschide ochii. Așa: uită-te la mine binișor — mă rog, ca să zicem așa —, uită-te, sunt Nina, nu-s bărbatu-tău.

— Ah, da!… Dar ce ți-au făcut la obraz? Arăți ca o răzătoare.

— Nu pune mâna. Vezi că, dacă mă atingi, mă gâdilă și mai rău, futu-i mama mă-sii!

— Dar ce ți-au făcut, Nina?

— Nimic, s-au distrat și ei cu lamele, știi, glume prietenești… Măcar de-ar fi fost numai asta, principessa!

— Doamne, ce altceva ți-au mai făcut?

— Aha, văz că pe tema asta vii cu picioarele pe pământ. Bravo!

— Pentru Dumnezeu, ce altceva, Nina?

— Păi, gândește-te și tu singură, ce-ar putea să-ți mai facă niște bărbați în uniformă ca să ajungi ca o strecurătoare și pe față, și pe dos, ei?

— Și zâmbești?

— Da’ ce? Ar trebui să plâng? Cu plânsu’ n-astupi găurile.

— Câți erau?

— Asta aș vrea și io să știu! Am impresia că erau trei — știi cum îi, eram năucă —, dar aș putea să jur că a trecut peste mine un regiment, cu săbiile scoase și cu fanfara!

— Ce frumos e când vorbești, Nina

— Ehei, să știi tu, fată, ce-mi mai place mie să vorbesc! Ca și lu’ taică-

meu, care era anarhist și ne-a învățat să vorbim verde-n față și să nu-i venerăm pe falșii profeți. Mi-aduc aminte când a intrat Italia în război, aveam șapte ani pe vremea aia, da' țiu bine minte, fiin'că nimeni n-a făcut de mâncare în ziua aia și eram moartă de foame, îl țiu minte pe tata, că stătea la fereastră, scuipa și spunea întruna: „Tu să nu-i crezi, Nina, ăia nu-s socialiști, dacă vor să facă război, sunt niște trădători".

— Aha, atunci ești tânără!

— Sunt născută în '8. Te miri? Cred și io! Și nu te mai uita așe la mine! Crezi că nu știu că par babă? Da' să mă vezi când mi-or trece rănile astea ș-o să-mi vopsesc părul… Îi negru la rădăcină, asta mă îmbătrânește… Mi-ar trebui un pic de henné! Să vezi că-i cer mâine lu' suor Giuliana, așe, ca să ne distrăm!

— Dar ce-i aia?

— Ei, un balsam de păr! Face un roșu frumos, da' nu-ți strică părul, ca alte vopseluri, ba chiar ți-l hrănește, fiin'că e din ierburi, și când s-a mai pomenit să-ți facă rău iarba, fraților? Mda, că tăt suntem la capitolul sănătate, ar trebui să-ți mai spun io o chestie, da'… tare mi-i că ți s-a face rușine.

— Mie? De ce?

— Păi, no, voi, burghezii, nu sunteți obișnuiți. Cum zicea tata, sunteți prea răsfățați. Înainte mergea, că oricum cine vă putea lua vouă privilegiile? Acuma… Cine-ar fi zis că mai nimeriți și voi câteodată pe la închisoare!

— Dar ce tot spui? Nu înțeleg.

— Păi, rușinoasă cum ești — te-am observat eu, ce credeai? —, m-ai molipsit și pe mine și uite că nu știu cum să-ți spun… Ca s-o scurtăm, fraților, nu simți ce burtă umflată și tare ai? Parcă-i o tobă. Trebuie să te caci, fată, că, dacă nu, o să-ți fumege capu' ș-or să-ți ia foc mațele!

Oare din pricina felului aceluia direct de exprimare sau a căldurii mâinii ei, care-mi palpează suprafața întinsă a burții, plâng în halul ăsta și tot repet cu glas pierdut, uitat: „Nu pot, Nina, nu pot"?

Când am mai auzit oare glasul acela de copil răsunând într-o încăpere întunecată? Prando era cel care repeta „Nu pot, mămico, nu pot" sau Bambolina? Jacopo nu plângea niciodată, doar se întuneca la față, ca un bătrânel înțelept și sobru.

— Când gați cu plânsu' — îți prinde bine să plângi! —, trebuie să facem caca, cumătră! Hai, hai, de cine ți-i rușine? Nu suntem decât noi două aci. Da' dacă te-azvârleau undeva cu încă zece — și toate trebuiau să se cace într-un singur hârdău, pus la mijloc —, atunci ce mai făceai?

— Un singur vas pentru zece femei, Nina? Ce oroare!

— Și nu fomei delicate, ca tine, ci tăte holbându-se să te vadă cum te descurci.

— Îngrozitor!

— Nu, chestia îi că ele stau deja acolo de ani de zile când sosești tu și-i mare plictiseală înăuntru. Una nou-venită face senzație, îi o noutate, te mai distrează, cum să zic? Te distrezi ca la cinema. Și măcar dacă s-ar mulțumi doar să se uite la tine! Pe de altă parte, ce să facă și ele? Deținute de drept comun, hoațe, curve. Of, nu c-aș avea io ceva cu hoții și curvele, nu intră în concepțiile anarhiste ura față de ei. Noi îl urâm pe patronul care le face să ajungă curve. Nu degeaba zice cântecul nostru: „Sunt ale noastre fiice prostituatele, sunt…". Da' mai ducă-se dracu'! Io, una, încerc să mă țiu de idealuri, da' ele îs niște hiene, zău așe! Dacă nu venea fomeia aia sfântă, învățătoarea din celula d-alături, alea mă mâncau de vie! Ea i-a pus să mă mute aci, la infirmerie… Hai, să te vedem! Io mă pui în pat — ca să-i spunem așe! — și mă-ntorc cu fața la părete. Tu trage cearceaful ăsta jegos, de-i spune suor Giuliana perdea, și fă caca! E bine așe? Nu? Ia mai gândește-te — cum te cheamă? Futu-i mama mă-sii, nu pot să-ți zic principesă! Modesta? Să fiu a dracu', ce nume-i și ăsta? Și cine ți l-a pus? E mai rău decât principesă. Uite și tu, cum se poate s-o cheme Modesta pe o doamnă așa frumoasă, care mai și plânge pe deasupra că nu vrea să facă caca? Pot să-ți spun Mody, zici? Ei, da, îi mai drăguț… Auzi, Mody, nu ne hotărâm odată? De ce ți-i frică, dacă eu jur că nu mă uit? Că poți să faci zgomot? Că pute? Auzi, pentru putoare faci așe: iei bucata asta de ziar și, când te ușurezi, cu chibritul ăsta — vezi să nu le risipești, mai avem numa' câteva! —, dai foc la ziar, în hârdău, vreu să zic, ș-o să vezi că dispare mirosul, ne-am înțeles? Hai, sus, și nu te gândi la mine, fă-te că nu-s aici, că-s oarbă și surdă: uite ce bine știu să fac pe oarba și pe surda, știam să fac și pe șchioapa la serbări. Voiam să fiu actriță, când eram mică… Da' ce-i de te ții așe de mine? Ce-i, te doare?

— Nu, nu, dar nu știu, de râs ori fiindcă m-ai masat… Of, Nina, ce rușine! Nu pot să mă mișc, fac pe mine!

— Și ce ești așe disperată? Îi baftă! Ține-te de mine! Bine că nu ești prea grea! Uite-aci, scoate chiloții… Nu, nu plec, nu-i nevoie să te agăți așe… Lasă-mă să te țiu io, da' ușurează-te odată, nu te mai ține, se poate muri de blocaj intestinal. Nu te mai ține!

Din vina acelui îndemn sau din pricina căldurii pe care șoldurile ei o transmiteau brațelor mele, mi-am dat drumul, cu fața afundată între coapsele ei… Eu mă ușuram, iar ea, stând în picioare, îmi mângâia părul, șoptind:

— Așa, fetița lu' mama, bravo, scoate tot, ca să scapi!…

Și, lucru pe care nu mi l-aș fi putut închipui vreodată, relaxându-mă, o senzație de voluptate mai dulce ca lichiorul de trandafiri și ca limba lui Tuzzu mă face acum să plâng și să suspin, nu de rușine, ci de plăcere, repetând întruna:

— Nina, Nina, să nu pleci…

81.

— Să nu pleci, auzi la ea. La pușcărie! Jur că, dacă ies io d-aci, o să povestesc la toată lumea. Ah, ce-am mai râs, îi ca un banc!

Nina râde cu capul dat pe spate, cu un zgomot puternic, o amintire care străbate câmpuri nesfârșite de secară și maci.

— Mi-e foame.

— Cred și io, cât ai scos din tine! Îi semn bun pentru sănătate, zic, da' pentru stomac nu prea! Da' n-ai de-ales: ori mori de intoxicare, ori… Ți-era mai puțin foame înainte?

— Foame deloc, numai greață.

— Păi da, pe urmă, după greață, te lua și febra.

— Mi-e foame!

— Am priceput, nu mă omorî cu zile! Cu cât o spui, cu atât îi mai rău. Io, una, simt o lamă în loc de stomac! Dar e vremea de supă… E ora când…

— …„când dorul celor plecați se-ntoarce"…

— Lasă-l pe Dante! Poetul nostru, Belli! „Ce oră e, ce oră? E ora când dă-n clocot. N-auzi, mireasă, un clopot? Știți cât e ora, soră? O, doamnă, nu știți oare? E ceasul când orice femeie-i o putoare"…

— Eu nu-l cunosc.

— Da' unde-ai trăit până acum? O să-ți fac eu cunoștință cu marele nostru poet blasfemiator. „Ei", iezuiții, zic că înainte să moară s-a pocăit, dar nu-i adevărat, despre toți zic așe. Când a murit bunica, io eram de față și nici vorbă de pocăință, îi era doar ciudă că moare prea repede, așa zicea. Și avea optzeci de ani! Pff, nici n-a trecut o lună că toate rubedeniile spuneau — să-i bați, nu altceva! — că se pocăise… Și-n toate școlile astea, crucifixul, lua-l-ar moartea să-l ia!

— Pe cine, crucifixul?

— Nu, voiam să zic pe trădătorul ăla de Mussolini, când te gândești că a scris o carte întreagă contra papei! El a făcut pace cu Vaticanul și a dat Roma noastră iar pe mâna popilor. Dracu' să-l ia! Da' ce-ți spuneam? A, da… La ce poți să te-aștepți de la Ottavia sau Grazia, crescute în școlile astea, cu crucifixul dinaintea ochilor, cu oră de religie și pe urmă și-acasă… Înainte, când eram mică, cine creștea într-o casă de atei era d-ajuns să nu meargă la biserică și n-auzea glas de popă: înainte te apărau zidurile! Acuma îți intră-n casă și te bat la cap, chiar dacă nu vrei.

— Cum intră?

— Ei, și tu, Mody! Cu radioul! A dracului invenție mai îi și radioul. Să zicem că io și fii-mea stăm la bucătărie, facem curat prin casă, nu-i rău s-auzim, ce știu eu?, „Iluzie, dulce himeră ești tu. Mă faci să visez, să iubesc și să sper…", frumos cântec, nu? Bun, te iei și tu după radio, fredonezi, când, deodată, auzi ceva de spaimă, așa de imediat după cântecul ăla, că nici nu bagă omu' de seamă. Și, când ai priceput că-i slujba de la biserică, oricât dai tu fuga să stingi chestia aia drăcească, un pic tot ai înghițit-o. Păi, Ottavia și Grazia, surorile mele mai mici, crescute cu otrava asta, nu s-au apucat și ele la o adică să povestească — până și ele, of! — că bunica se pocăise? Auzi la ele, pocăință! Ți-am mai spus-o? Scuză-mă, tot repet. E din pricina foamei; vorbesc și iar vorbesc, mai fiindcă în ăștia trei ani n-am vorbit cu nimeni, mai ca să-mi umplu golul ăsta din stomac. Tu să mă ierți.

— Nu, Nina, vorbește, îmi face plăcere. Mama nu vorbea niciodată!

— Cum așe?

— Poate că tot cosând acolo, în praful ăla de la zdrențe, i s-o fi astupat gura.

— Da' ce-ți veni să glumești? Mama ta cosea zdrențe? Poate vrei să zici că avea țicneala să brodeze… A, uite-o și pe suor Giuliana a noastră! Supă zici, surioară? Greșit, e zamă chioară! O fi din pricină că am stat la taclale, da' mi se pare nu mai ești așe de urâtă ca ieri, surioară! Iar supa asta nu miroase rău deloc. Ce se întâmplă, ați schimbat bucătarul casei? Ai auzit-o, Mody, cum îi zice la pușcăria asta? „Casă", așa îi spune.

— Taci din gură, tu, mojico, și jos mâna! Oh, principessa, e o indecență. Am comunicat și maicii starețe, e o indecență să fiți ținută aici, cu individa asta, dar e plin peste tot, toate camerele sunt pline!

— De ce n-oi fi zicând atunci „Hotelul este la capacitate maximă" ori

„Toate locurile au fost epuizate“, ia spune, surioară? Știi că te-am și visat? Am visat că eram amândouă în iad, goale și îmbrățișate!

— Dacă veneați numai cu trei zile mai înainte, principessa! Dar parcă a înnebunit lumea! O fi și din cauza războiului ăstuia care ba vine, ba nu vine! Ni s-a povestit că ieri s-a răspândit zvonul că a început războiul și au fugit cu toții din Palermo, toți au dat fuga la țară, dar pe urmă s-au întors… Se pare că se împart acum și măști de gaze… Dar, dacă vă supără cumva individa asta, nu trebuie decât să-mi spuneți o vorbă și, cu toată protecția doamnei de alături, am eu grijă să vă scap de ea! Dumneavoastră sunteți prea bună, spuneți-mi mie adevărul, vă supără?

— Dar ce spuneți, soră Giuliana! Pentru noi, femeile crescute în ascultare și smerenie, nu-i nicio deosebire dacă suntem sau nu singure. Și, pe urmă, trebuie să înțelegem și să iertăm neștiința, suntem doar cu toate oițele Domnului! Chiar și Nina, simt eu, în fundul sufletului, nu e așa de rea cum pare. Eu o voi ajuta, iar șederea mea aici e poate un semn de la Domnul. Poate că am fost chemată s-o aduc pe calea cea dreaptă pe această oiță rătăcită! Aș ruga-o, dimpotrivă, pe maica stareță să-mi lase mângâierea de a mă putea îngriji de acest suflet. Îmi va fi și mie de ajutor pentru a mă curăța de păcate.

— Păcate, dumneavoastră, principessa? Defăimări, sunt eu sigură, chiar adineauri vorbeam de asta cu maica stareță.

— Cu toții suntem păcătoși! Comunicați-i stareței că eu simt datoria de a sta aproape de acest suflet rătăcit, până când își va găsi drumul.

— O sfântă, așa zic, o sfântă sunteți! Plec imediat să-i spun…

— Aproape că m-ai convins și pe mine, Mody! Mai aveam puțin și mă-nfuriam. A, uite-o că vine-napoi! Da’ ce-i, tren?

— Vai, principessa, maica stareță zice că sunteți prea bună, prea bună! Mai spune și să nu vă faceți griji, deoarece învățătoarea s-a oferit să împartă ea celula, scuzați, camera, cu Nina. A mai spus… Dar nu, nu vă întristați așa!

— Cum adică? Vreți să mă lipsiți de consolarea de a-mi spăla păcatele ocupându-mă de…

— Dar care păcate?

— Păcate, da, suor Giuliana! Sau dumneavoastră vă simțiți cumva fără de păcat? Cine e fără de păcat să arunce prima piatră! Iar dacă

Dumnezeu m-a făcut să ajung aici e semn că am greșit cu ceva. Nu se poate altfel, căci Domnul pe toate le vede.

— Oh, Sfântă Fecioară! Cum v-a mai înțeles stareța, cu toate că nu v-a văzut niciodată! Între sufletele alese așa e întotdeauna, vorbește la fel ca dumneavoastră. Cu aceleași vorbe mi-a spus: „Tu du-te și încearcă s-o convingi, dar o să vezi că o să te refuze“. Iar acum, scuzați-mă, mă duc să cer confirmarea ca să isprăvim odată, că am atâta treabă! Trebuie să terminăm de pus hârtie albastră de camuflaj și…. Că avem o aglomerație de zici că e sfârșitul lumii, ăsta e sfârșitul lumii, nu războiul!

Ușa trântită mă face să deschid ochii: când iese de la mine din odaie, Argentovivo trântește ușa. Nu, nu ea trântea ușile, ea era camerista. Gaia urlă și trântește ușa, iar acum, că s-a hotărât s-o trimită la internat pe Beatrice, nu va fi ușor s-o facem să se răzgândească…

— E totul în regulă. Doamne, ce zi! Să mă ierte Dumnezeu, dar nu mai pot, cât e ziulica de mare, tot pe scări, în sus și-n jos! Nina poate să rămână aici… Dar ce faceți, principessa? Nu, nu, vă rog să vă ridicați!

Îngenuncheată pe jos, cu mâinile la ochi, ca să nu mai văd fața Ninei, congestionată de efortul de a-și ține râsul. Mă molipsește râsul ei. Și mai e și golul din stomac, unde mă gâdilă niște degete ca de vânt… Nu poate fi bucurie, n-am auzit vreodată că la închisoare poți avea parte de atât de multă bucurie.

— Principessa, vă rog, ridicați-vă, nu sunt vrednică!

— Dumnezeu ne vede, suor Giuliana, cu toții suntem nevrednici și cu toții suntem vrednici. Mulțumiți-i maicii starețe și lăsați-mă să mă rog Domnului, care mi-a acordat această milostenie.

— Rugați-vă, rugați-vă, eu am fugit. Câtă smerenie! Iar tu, mojico, las-o să se roage, ai înțeles? Las-o să se roage!

Ca să-mi țin râsul, trebuie să-mi înfig unghiile în frunte. E într-adevăr bucurie, fiindcă, atunci când ușa se închide cu zgomot și pot în fine să mă las pradă râsului, nu mai există zidurile mucede, paturile de campanie mizere, hârdăul, ci doar fața roșie a Ninei. Acum că rănile încep să pălească, trăsăturile ei puternice au curburi delicate. Poate că e frumoasă Nina sub masca aceea, iar când — poate că mi-a simțit bucuria — începe să râdă și ea și-mi spune încet: „Să știi că mi-ai plăcut, Mody“, nu pot să nu mă arunc la gâtul ei — e înaltă, trebuie să mă ridic pe vârfuri —, ca s-o sărut pe gura plină de multe perle mărunte, de o albeață ce îți orbește ochii, gândurile. Lipite de dinții

mei, buzele ei au gustul aspru și dulce al murelor umezite de rouă. E puternică Nina, din moment ce, râzând, mă poate ridica de la pământ și antrena într-o rotire de vals: un-doi-trei, un-doi-trei! „Iar acum jos, pentru marele galop din final. Jos, printre zidurile în balans, printre fotolii, cu candelabre care se leagănă deasupra capului meu ca tot atâția sori….“

— Ți se-nvârte capul? Cred și io, pe burta goală! Suntem nebune să irosim energie în felul ăsta! Vino, hai să mâncăm supa cât nu s-a răcit. Nu trebuie să irosim energie. Nu, tu n-ai nicio vină, tu ești nouă, dar eu… Cristoase! Îi din cauză că m-ai emoționat, asta îi, dacă vrei să știi. Ce mi-a mai fost dat să văd! Nina care se înduioșează. Am pornit bine!… Fii cuminte acum, ajunge, hai să mâncăm… Of, Mody, pentru o clipă n-am mai știut unde sunt. Nu mai fi așe amărâtă! Ce, te-ai bosumflat pentru ce-am zis? Nu pe tine îs supărată, bobocule, cum să-ți mai zic? Pe Nina. Nina-i umblată prin pușcării, nu tu. Iar acuma fă cum ți-am spus! E rea la gust, știu, da’ te hrănește…

Poate pentru că nu-mi mai e greață ori poate pentru că, după ce a mai amestecat supa, ea ia o lingură și mi-o duce la gură, mă aud rostind cu convingere:

— Nu e chiar așa de rea și mă încălzește, ai dreptate, Nina.

— Uite, acum ai spus-o. Aici Nina are totdeauna dreptate, măcar în ce privește, cum se poate zice?, lucrurile materiale. Trebuie să ne și plimbăm în sus și-n jos. Începem de mâine. Să ne spălăm cât mai mult cu putință, să nu cădem nici în melancolie, nici în euforie. Mai ales euforia îi dăunătoare, zici că-ți face bine, ca vinul, și pe urmă, nu-mi spune! Te istovește poate chiar mai mult decât s-o faci cu degetul.

— Nu e voie?

— Sigur că-i voie, da’ nu în fiecare zi. Te termină. Trebuie să stabilești o zi anume. Ehe, mai știu și io câte ceva!

— Atunci, n-o să mai putem dansa ca adineauri?

— Ești grozavă, Mody.

— N-o să mai putem?

— Cu grijă… Ehei, nu, toată, trebuie să termini toată supa! Ce spuneam? A, da: ești grozavă când ieși pe ușă… Cum le zici zbirilor când vin să te ia? „Domnii aceia!…“ „Domnii aceia m-au invitat la o conversație amicală.“ Îmi placi, Mody, iar acum că te-am aflat, n-aș

vrea să te mai pierd pentru nimic în lume. Hai să facem un pact. Io, după cum ai văzut, am înțeles că ai dreptate și am schimbat tonul cu sora Giuliana, da' și tu să schimbi tonul cu mine, fiin'că Nina are dreptate… Uite-i că vin să te invite la conversație. Nici dacă i-ai fi chemat, oh! Hai, dă-o repede pe gât, toată!

— Dacă o termin, mă săruți când mă întorc?

— Sigur că da, da' cu prudență, nu trebuie să ne sleim de puteri.

Cu promisiunea care îmi zbârnâie în minte, acum strigătele acelor domni nu-mi mai rănesc auzul și „conversația" devine din zi în zi mai ușoară. Atât de ușoară că uneori amuțesc și ei uluiți, în uniformele lor soioase și prost cusute… Acum, după lumini care te orbesc, urlete și tăceri, mă întorc sigură în întunericul din celulă, întind mâinile și știu, e doar o chestiune de câteva secunde, că voi găsi două brațe calde, deschise și un sân în care să-mi cufund capul, fără să mă mai gândesc la nimic.

— Ai așezat bine pernele sub pături?

— Da, Nina, cum m-ai învățat.

Nina le știe pe toate: patul meu e pe direcția vizetei.

— Putem să ne mângâiem?

— Nu, stai cuminte și dormi, trebuie s-așteptăm ziua când ne dau oul.

— Ni-l dau mâine?

— Nu cred, stai să mă gândesc, ar trebui să fie poimâine. Cuminte acuma și dormi! Mâine aflu io…

— Dar nu se poate face o excepție? Am așa poftă să-ți sărut sânii…

— Ți-am spus că nu! Dormi acolo, nu mă scoate din pepeni!

Când se înfurie, Nina e de speriat și, mulțumită fricii ori căldurii brațelor ei, care mă strâng cu putere, alunec într-un somn dulce, aducător de pace.

82.

Nina pune deoparte zahărul ei și pe-al meu:

— Cafeaua, să-i spunem așa, se poate bea amară ori se poate și arunca în hârdău, că nu-i decât spălătură de vase, în vreme ce praful ăsta alb, prețios, dacă-l amestecăm cu oul, îi crește valoarea nutritivă cu sută la sută.

De la o zi la alta, pachețelul de hârtie crește, vârât între sânul și sutienul Ninei. Doar ea are voința să nu-l deschidă, nici măcar în ceasurile cele mai lungi de foame, de la amiază la șapte.

— Ce de zahăr, Nina! Chiar că ești vitează. Eu, una, nu rezistam.

Nina surâde, iar admirația mea o face mai frumoasă. De la o oră la alta, masca de cicatrici se dizolvă, în parte datorită mângâierilor mele și a suflului meu.

— Oh, da, Mody, nu te opri, îmi face bine, dacă ai ști cum mă mai mănâncă cojile astea! Exact ca atunci când am avut varicelă și mama mi-a legat mâinile de pat, ce tortură! Nu te opri! Dat fiind că te-am întâlnit, nu vreau să am obrazul desfigurat. Înainte, când credeam că ești spioană, mă scărpinam întruna. De-am avea o oglindă! Tu spui că multe coji au căzut fără să lase semn? Oh, Mody, e adevărat sau spui așa doar ca să mă consolezi?

— Eu sunt oglinda ta, poți să ai încredere în mine. Sunt singura oglindă care spune adevărul. Pielea ta se face la loc perfectă; dacă n-ai avea cearcăne — pare lucru imposibil aici, între zidurile astea —, ai avea o culoare de ambră, exact ca după o plimbare pe afară, sub primele raze de soare, după ce a trecut iarna.

— Nu că mă laud, dar Nina a fost mereu admirată pentru carnația ei. Cât despre cearcăne, nici cu tine nu mi-i rușine, bobocule! Noaptea asta ne-am sleit de puteri.

— Tu ai spus că se poate.

— Așa-i, nu era reproș, îi frumos să ne-aducem aminte, știind că-n câteva clipe Nina are leacul… Tu stai potolită un moment. Ehe, nu că

mă laud, da' nimeni nu știe să frece un ou sau o maioneză ca mine. Îți place maioneza, da? Io aș mânca și-n somn. Nu că mă laud, da' nicio femeie de la noi de-acasă ori din cartier n-ar fi în stare să scoată atâta din două ouă. Uite, zici c-au fost zece. Și-acuma hai, suge-l încet, că te hrănește mai bine.

Ochi în ochi, în timp ce lichidul acela dens, furat soarelui, coboară încălzindu-mi limba, cerul gurii.

— Ultima linguriță-i a lui Mody, fiin'că îi cea mai mică. Obraznico! Hai, uum, gata!

— Ce bun a fost! Mă simt încălzită toată, o să mă lași să sărut ascunzătoarea unde țineai zahărul?

— Nu!

— Lasă-mă s-o ating măcar.

— Bine, hai, atinge-o, da' pe urmă jos din pat, la plimbare, mișcă-te, Mody, la ora asta poate să apară neroada aia de suor Giuliana. Hai, trebuie să mergem cel puțin de zece ori de la un perete la altul.

— E plictisitor!

— Am înțeles! Atunci închide ochii și închipuie-ți că Nina te duce la plimbare prin pădure.

— Nu, în pădure nu!

— Auzi la ea, și pe unde-ai vrea să te plimbi, mă rog? Ajunge să ceri, am pentru toate gusturile și toate buzunarele.

— Pe malul mării, Nina, de când n-am mai văzut-o, du-mă la mare de data asta. Să pășim pe limba de nisip care nu se mai termină…

— Stânga-mprejur! Ei, nu, nu te lăsa așe pe mine! Hai, stânga-mprejur și de la capăt… Îți place marea, se vede!

— O, da… Aici nu-i niciun zid… Aici încep stâncile, mai poți să mergi?

— Să încercăm.

— Dacă mai poți, Nina. Poate ajungem…

— Unde s-ajungem, pisoiule?

— Să vedem apusul.

— Sigur, cum poftești. Hai, încă un efort și am ajuns.

— Încă un efort, da. Uite, acolo, departe, vezi insulița Profetului?

— Mie mi se pare că-s nori.

— Fiindcă nu vezi bine.

— Așa-i, nu văd bine la depărtare.

— Atunci lasă-te în seama mea și hai să ne grăbim. Dacă avem noroc, o să vedem soarele care coboară să-l sărute pe frunte pe Profet.

— Nu mai spune!

— Și, pe urmă, cât ai clipi, soarele își bagă capul în întuneric… De ce te-ai oprit, Nina? Mai e până ne-aduce supa, mai e până la apus. Hai să ne mai plimbăm puțin.

— Îi prea cald pentru mine și-i prea multă lumină!

— Hai să ajungem măcar până sus, pe dâmb, acolo sunt copaci și e umbră.

— Io nu văd altceva decât pietre albe, pietre galbene și pe urmă iar albe și galbene. Doamne, ce chin!

— Ce vezi tu galben nu sunt pietre, sunt tufe de grozamă, ești mioapă rău, Nina!

— Mai și insistă! De-o sută de ori ți-am spus că-s mioapă.

— Atunci încrede-te în mine și mergi mai departe, acolo, sus, sunt copaci și umbră.

Nina se lungește pe jos, la umbră, și pleacă ochii. Acum știu că pot să mă întind lângă ea și să-mi pun capul pe sânul ei. Toracele său masiv nici nu-mi simte greutatea și pot călători, ca atunci, de la pântec la gât, fără să-i tulbur respirația profundă, regulată. Cum poate oare Carmine să doarmă, când eu mă plimb în sus și-n jos pe trupul lui?

„Nici nu te simt, fato! Și, pe urmă, cum să simtă o ditamai dihania ca mine greutatea unui pisoi?“

„Tu nu ești o dihanie, ești o coloană frumoasă! Cum am văzut eu

odată, pe partea cealaltă a insulei, stau întinse pe iarbă și dorm la soare.“

Nu e Carmine cel care își mângâie pisicuța cu mâna lui de marmură uscată. Și el zicea „pisicuță“, ori „pisoi“, la fel ca vocea care acum își repetă întrebarea:

— Ce face pisoiul meu obraznic, doarme sau îmi pregătește vreun renghi?

— Și tu ce faci cu ochii închiși?

— Încerc să-mi dau seama ce-i cu oboseala asta care m-a luat. Se vede treaba că, de atâta dorință să zăresc cerul, acum că-l văd nici nu-l mai recunosc, nu-l mai simt, cum să-ți spun? Nu mai pot să mă bucur de el. Ehei, patru ani de pușcărie îs patru ani, nu glumă! Nu mi-s învățată cu aerul și mă dor ochii. Dacă nu te-ntâlneam pe tine, poate că putrezeam în celulă tot așteptând procesul. Ce pula mea, nici nu mai speram să-mi dea vreo condamnare! Zici că-i un banc, auzi tu, să dorești procesul ca răsplată! Ai venit tu și s-au rezolvat toate: domiciliu forțat, cărți pentru tine, cerneală, hârtie…

— Și pentru tine lână și croșetă.

— …Procesul în doi timpi și trei mișcări. A fost atât de rapid totul, ca la cinematograf, că nici nu m-am dezmeticit încă. Oh, Mody, stai cu ochii pe ceas! La apus trebuie să ne-ntoarcem. N-am de gând să pierd tot cerul ăsta pentru o plimbare.

— E permis, Nina, stai calmă. Erai așa de puternică la închisoare!

— Da, trebuie să mă obișnuiesc aici.

— Și să-ți găsești ocupație.

— Și asta e adevărat. Tu scrii, predai, dar ce scrii?

— Prostii, Nina, ca să-mi mai treacă timpul.

— Mai și câștigi ceva, pe deasupra. Azi nu aveai lecții?

— Nu, măcar o zi pe săptămână vreau să fiu liberă.

— Obrăznicătură ce ești! Pe-o insulă cât palma vrea să fie liberă! Oh, mie-mi face plăcere, fiin’că nici nu știu ce să fac când sunt singură.

— Trebuie să-ți găsești o ocupație.

— Despre asta voiam să vorbesc, ieri am văzut la piață că vindeau niște căciulițe roșii și albastre, ca vai de lume. Eu la croșetat mă pricep…

— Chiar asta spuneam și eu.

— Vreau să-ncerc!

— Și ai putea să faci și niște cuverturi pentru copii, se tot nasc o mulțime pe insula asta.

— Da' se și moare, nu-i zi să nu dai peste o-nmormântare. Trebuie să fie din cauza pietrelor ăstora și a lipsei de apă. Chiar c-aș vrea să-ncerc! Ieri, pe două căciulițe, o bătrână a dus acasă un litru de apă. Trebuie neapărat să-ncerc și eu. Da' tu ești sigură că ne trimit lână de la tine de-acasă?… Și… Ce se mai întâmplă acasă la tine? Mereu primești scrisori, le citești și nu spui nimic. Nina, ăsta-i defectul ei, e curioasă, tare curioasă mai e.

— Poți să le citești.

— A, nu, asta nu! Tata zicea că-i proastă-creștere, că nu intră-n „concepție".

— Îți spun, dacă vrei.

— Era și timpul!

Cortegii de păsări de fier brăzdează cerul, ignorând peticul amărât de pământ din mijlocul mării. Oare unde se duc să-și verse suflarea de moarte? Desigur, în locuri mai atrăgătoare, pline de lume și de viață.

— De asta nu ne bagă în seamă, Nina. Foamea lor metalică e foame de carne tânără și sănătoasă, nu de câțiva centimetri populați de trupuri descărnate și priviri stinse. Of, Nina, l-ai văzut pe omul ăla, dacă i se poate spune așa, ăla care vinde lămâi? N-are nici nas, nici gură, iar în loc de ochi are două spărturi, parcă l-ar fi ros niște gângănii.

— Păi ce, îi numai el, Mody? Io am numărat vreo zece ca el, pe urmă m-am plictisit. Trebuie să fie lepră, deși nu se spune. Da' lasă-i în pace, spune-mi de la tine de-acasă… Bambolina se mărită cu Mattia al tău? Și ție-ți pare rău?

— Când mi s-a dezvăluit asta, într-o noapte, mi se pare un secol de atunci, am suferit pe moment, dar pe urmă, așteptând să vină zorile, am înțeles că mă durea nu fiindcă îl pierdeam pe Mattia, ci pentru că

mă simțeam învinsă, bătrână: patruzeci de ani!

— Că ai tu patruzeci de ani…

— Acum am patruzeci și doi, Nina…

— …Nu cred nici în ruptul capului!

— Și totuși, atâția aveam în noaptea aia, bătuți pe muchie. Fiindcă și tinerețea, și bătrânețea nu sunt decât o ipoteză.

— Ce-nseamnă asta?

— Înseamnă că ai vârsta pe care alegi s-o ai, pe care te convingi singur că o ai.

— Așa zici? Da' mai depinde și de natură.

— Sigur, și de trudă, de mizerie, de lipsuri, toate te îmbătrânesc înainte de vreme. Dar pentru cine a avut privilegiul să se poată cruța, ca mine, bătrânețea nu e decât un concept care ți-a fost inculcat, la fel ca multe altele.

— Ce-mi place, Mody, că recunoști c-ai avut parte de privilegii!

— E prima datorie, așa cred, a celor care gândesc ca noi.

— Da' spune-mi despre noaptea aia.

— Ți-am spus: eram pe punctul să cad și eu în capcana locului comun. Ei, oricât te-ai răzvrăti, e greu să scapi de normele societății, care îți spun: la zece ani ești așa, la douăzeci ești altminteri, la patruzeci și cu copii la activ ești bătrână… Mi-e rușine, dar în noaptea aia eram pe punctul să uit că sunt rebelă, eram pe punctul de a mă înrola în turma de oi care umple lumea. Dar n-a ținut mult! Până s-a făcut ziuă pricepusem și, dacă nu mă arestau, aș fi plecat în căutare de altceva. Lumea e mare, cum zicea Carmine.

— Te gândești mereu la bătrânul tău?

— Când mă ajută.

— Și când fac nunta?

— Nu, nu fac nuntă. Ți-am spus așa ca să te fac să înțelegi. Trăiesc împreună și se înțeleg bine, se pare, inclusiv la pat. Ia uite, citește aici: „Și să n-ai nicio grijă, zia, chiar dacă între mine și Mattia totul merge

bine, n-o să ajung niciodată una din… alea legiuite de care vorbește amicul nostru“.

— Ce-nseamnă punctele alea, Mody?

— Curve. N-a scris așa din cauza cenzurii.

— Și amicul ăsta cine mai e?

— August Bebel… Mai citește: „Eu l-am cunoscut bine, n-am făcut ca Mela, care doar se prefăcea că citește. Iar azi știu că tata avea dreptate când spunea că vorbele amicului nostru vor fi noua biblie a femeilor de mâine. Dar ajunge cu lucrurile serioase. Vreau să-ți povestesc ce minune e acum vila, cu toate camerele pline de viață. Stau la noi și Pietro cu Crispina, din pricina bombardamentelor. La Catania e iadul pe pământ!“ Uite-așa Carmelo a ajuns înapoi la familia Brandiforti, cum spera Beatrice.

— Dar Mela, Crispina?

— Crispina are acum parte de un învățător adevărat, iar Mela are succes după succes. În America, viața merge mai departe.

— E tot cu Ippolita aia a ei?

— Tot. Cine se poate înțelege cu natura? Cred că ea va iubi totdeauna numai femeile, cu toate că pentru presă pozează mereu într-o fecioară devotată doar Muzicii. Poate își va lua, cu timpul, și un soț, ca să aibă acoperire… Asta dacă nu cumva lumea o să se schimbe și ea.

— Sigur, fix de mâine se schimbă lumea asta! Fii serioasă!

— Și totuși s-ar putea să se schimbe.

— Noi suntem tovarășe, Mody, și putem să ne-o spunem între noi: dar unde ți se pare ție că s-a schimbat? În Rusia au dat la o parte tot ce conta pentru libertatea noastră individuală. După doar câțiva ani au uitat de amorul liber și s-au întors drept la căsătorie. Și măcar de-ar fi numai asta!

— Îmi place când vorbești așa, Nina.

— Mie nu! M-am săturat să tot vorbesc frumos și să citesc cărți pline de vise. Ție îți vine ușor să vorbești, dar pe bărbatul vieții mele mi l-au omorât în Spania tovarășii comuniști!

— Ești sigură de asta?

— Cât se poate de sigură, martori oculari. Doar știi și tu că la un moment dat i-au lichidat pe toți anarhiștii, și nu numai pe ei.

— Erați prea avansați în vise, Nina, anarhia e un punct de sosire, nu…

— Da, prea avansați! Și când o să ne hotărâm, mă rog, să facem un pas cât de mic înainte, ia zi, principesă de rahat? Și Gramsci al vostru? Voi l-ați condamnat la moarte! Arminio, frate-meu, a văzut cu ochii lui, da! Mereu singur în celulă, când se ieșea la aer, izolat de tovarășii și disprețuit. Iar gardienii au avut mână liberă.

— Și?

— Și Antonio suferea de insomnie, iar ăia, din oră în oră, băteau în gratii ca să-l trezească. Ești terminat la închisoare dacă tovarășii te părăsesc. Ei l-au ucis!

— Dar Arminio, deși cunoștea lucrurile astea, a continuat să lupte, ca și tine, mi se pare.

— Mersi frumos! Omul trebuie să stea de partea ideilor juste! Da' să stea cu ochii deschiși, nu mă scoate din pepeni, Mody!

E de speriat Nina când se înfurie: i se aprind în ochi flăcări galbene, iar glasul gros îi răsună ca în peșteri.

— Nu vreau să mă mai înfurii, Mody, cu poveștile astea de demult! Spune-mi de 'Ntoni, din ce mi-ai povestit tu îmi cam place de băiatul ăla, nu mai știi nimic de el?

— Nu, știu doar că a fugit după ce m-au arestat.

— Au făcut multe arestări la Roma, am auzit ieri în port de pe vasul care descarcă apă, vorbeau despre ce îi la Roma.

— Și ce ziceau?

— Că la Roma nu mai vezi decât femei, bătrâni și copii și că se moare de foame pe străzi…

83.

’Ntoni își târăște picioarele albe și umflate pe străzile din Roma, îmbrâncit de bătrâni și de femei nepăsătoare. Nu e decât unul dintre mulții condamnați la pieire: carnea se umflă de apă și pielea ți se întinde și se albește, se face tot mai albă înainte să mori de foame.

— Ce-i, de strigi așa, pisoiule? Deschide ochii, Nina-i aci, trezește-te!

— Am avut un vis urât, Nina… Și mă doare rău burta.

— Nu-i nimic, pisoiule, îi de la foame.

— Ai dreptate, nu se mai poate găsi nimic pe insula asta căcăcioasă!

— Fiiindcă bombardează peste tot, Mody.

— Au uitat de noi. I-ai văzut ieri, Nina, pe copiii ăia umflați și albicioși?

— Ți-am spus de-o mie de ori că nu trebuie să te uiți la ei.

— Ai dreptate. Numai că, vorba lui Carmine, cum puteam eu să pricep atunci? Mă gândesc la copiii mei, sunt îngrijorată. L-am visat pe ’Ntoni, murea de foame la Roma.

— Rău am făcut că ți-am spus de Roma. Vacă mai ești, Nina! Dar ’Ntoni îi voinic, așa spuneai.

— Da.

— Atunci pentru Jacopo stai cu grijă?

— Nu, chiar ieri a sosit o scrisoare, din fericire l-au găsit cu tuberculoză.

— Fir-ar al dracu’… S-ajungi să te bucuri că un copil are tuberculoză!

— Nu e grav și tot e mai bine decât să fie la război, ca Prando.

— Fir-ar al dracului să fie!

— Prando e tare. Ai văzut ce scrisori înflăcărate îmi scrie de pe front? Ieșirile alea patriotice înseamnă, în limbajul convenit între noi, că ei fac tot ce se poate ca să accelereze înfrângerea.

— Să dorești înfrângerea țării tale!

— Numai așa poate să cadă fascismul, zice Prando. Dar el e altfel, Jacopo ar fi murit, Nina, cu siguranță că ar fi murit.

— Hai, pisoiule, nu mai plânge.

— E și de foame.

— Așe te plac, iar acuma, și dacă trebuie să-ți descleștez fălcile cu cuțitul, mănânci carnea de pisică. Nina a ținut-o în saramură. Asta-i carne de lux, alții mănâncă șobolani…

— Of, nu, Nina, nu!

— Da' ce crezi, că mie-mi place? Trebuie să fie ultima de pe insulă! Lumea mănâncă orice, la fel ca în Rusia după revoluție, orice, chiar și șobolani. Angelica îmi povestea când eram mică. S-o ia dracu' și pe Angelica cu revoluția ei cu tot! Acuma tu trebuie să fii pregătită. După toate lunile astea în care n-ai mâncat decât rădăcini și, câteodată, linte, mi-ai făcut o carnație de Traviata, care nu mă inspiră chiar deloc! Îți place Traviata? Io, una, eram înnebunită după Verdi. Când și-a deschis tata prăvălia de la Roma, „La Roma e Teatrul de Operă", așa mi-a zis, și mi-a trecut — că eram mică — cât ai clipi durerea că plecăm de la Civitavecchia. Și pe urmă și-a ținut promisiunea. În toate duminicile după-amiaza, sus, la galerie, cu toți bătrâneii ăia originali, care tot răsfoiesc partituri și cântă încetișor și ei, îmi spunea mereu: „Uite, micuțo, ca să te pregătești de revoluție trebuie să te umpli de multă și multă fantezie". Mare anarhist mai era Ottavio! Lui Nicola, văru-său, care era leninist sângeros, ca să-l reducă la tăcere când se pornea să strige, începea să-i șoptească încetișor: „Nu-i vina ta, Nicola, dar ți-ai pierdut complet fantezia! Suntem de acord că totul se bazează pe economie, dar adevărata revoluție trebuie să fie inventată!" Iar acum vine rândul nostru, Mody, ba chiar vine rândul pisicii! Nu fugi, ce, preferai să-ți spun o minciună? Și cum să fi făcut? Doar ai ochi și tu, nu-i așa? Lumea a mâncat tot ce mai era și n-ai ce spune. Păsările au dispărut… de la bombardamente, zici? O fi… Hai, încă o bucățică, închipuie-ți că e medicament! Mai ții minte oul frecat cu zahăr? Era bun, ai, ce dracu'! Cine-ar fi zis că ajungem să tânjim după un ou degustat la pușcărie, ai, Mody? Dacă nu ți-aș vedea botu' ăsta speriat, mi-ar veni să și râd. Caraghioasă mai ești! Păi, înghite acum, că te

îneci! Ai mestecat-o măcar? Mamă, Doamne, uite-o că se-neacă! Iartă-mă că râd, mititico, da' mi-a trecut ceva prin minte! Nu cumva peste un timp, cum se vede mersul lucrurilor, cu toate strâmbăturile pe care le faci, nu cumva o să ne trezim că plângem și după lighioana asta?

— Nimic, Nina? N-ai vândut căciulițele?

— Am și io tot o întrebare: nu ți-au adus nimic pungașii ăia? Da' lecțiile tale le-au hăpăit.

— Bieții de ei, nici nu se mai țin pe picioare! Mă mai întărește să văd cum, cu toată foamea, interesul nu le piere. Sorb învățătura ca pe lichior! La mânăstire visam să fiu învățătoare, în primul rând ca să stau la catedră și să comand, cu bățul în mână, ca madre Leonora… Jacopo la cinci ani visa să fie papă.

— Al dracu'! Da' știu că nu se-ncurca.

— E din cauza vârstei, au multă energie și nu știu ce să facă cu ea. E de-ajuns să nu le împiedici visele, pe urmă, cu timpul, se satură și încep să înțeleagă; visele te satură de parcă ar fi o a doua viață. De fapt, după aceea, Jacopo a început să viseze că se face pirat.

— Io, în schimb, visam să fiu cântăreață de operă.

— Chiar ai o voce superbă.

— Da, da' tot văzându-le ce matahale grase erau, mi-a trecut cheful. Io voiam să fiu subțirică!

— Poți fi mulțumită, aici n-avem treabă.

— Ai haz! Da' ce văd, o punguță?

— Ce naiba, Nina, doar un pumn de linte, ca de-obicei. Și nici nu avem apă.

— De-asta se îndură să-ți aducă bandiții ăia mici.

— Nu-i adevărat!

— Sigur că nu, ziceam și io așa.

— Dac-ai vedea cum înțeleg când le vorbești limpede! Înainte, credeam că ai mei sunt așa de deștepți datorită felului în care i-am

crescut. Dar văd că nu e așa. Toți, în afară de Mazzella, pe care chiar nu-l duce mintea, toți înțeleg și asta ajută mult.

— Înțeleg chiar prea multe! Vezi că s-a plâns parohul, nu mi-ar plăcea să ne-azvârle pe o insulă și mai rea, că răului niciodată nu poți să-i dai de fund!

— Nu mă mai tem, Nina. Vine sfârșitul lumii, avea dreptate Prando, și au ei altele pe cap… Oare ce-ți spuneam? Visam să mă fac învățătoare.

— Mi-ai mai povestit, mititico, nu-ți face bine foamea.

— Dacă spui că mă repet, înseamnă că nu mă mai iubești, Nina.

— Ce spui acolo, pisoiule, vino-ncoace… Uite-așa, aci, pe picioarele mele, pisoiul meu. Ah, dar tu arzi! Nu cumva ai luat friguri?

— Nu, nu, tu nu mă mai iubești, nici ieri n-ai vrut să mă săruți.

— Uite că te sărută Nina acum! Ieri de patru ori am urcat și-am coborât după scrisori, pisoiule, nu uita asta!

— Dar înainte mă sărutai mereu, chiar și când erai obosită.

— Și ce-i cu asta? Sigur, totdeauna în lucrurile astea, carnea se mai calmează încet-încet, da-n compensație vine duioșia, nu, pisoiule? Atâta duioșie că mai că-mi dau lacrimile… Uite, un pupic pe ochișor, pe botic, pe gurița vorbăreață, ca s-o mai fac să tacă…

— Și pe bărbia dură, înfumurată, cum ziceai tu… Îți mai place, Nina?

— Sigur că da, cum îmi mai place și fruntea asta senină și frumoasă, pe care o strică doar un pic o cicatrice care-și schimbă forma, culoarea… Azi ce formă are, știi? Parc-ar fi un râuleț palid, plin de steluțe.

— Oh, Nina, nu vorbi despre apă. Mi-e o sete!

— Nu pot să-ți fac vină. Atunci, să zicem că azi are forma unei comete. Toate mi le-ai povestit, dar nu și de unde te-ai ales cu semnul ăsta.

— N-am chef. Mi-e sete.

— Atunci știi ce-ți spune ție Nina? E vremea să ne mișcăm curu'.

— Ce caraghioasă ești când spui așa!

— Da, mișcă-te, hai, mută-ți curu'! Adormito! Nu vreau să zic vorbă mare, da' noi, ăștia de la Roma, avem spirit rafinat, parcă am veni de pe Bond Street, așa zice Arminio.

— Vai de mine, cum spui, Nina! Mai zi o dată: „Ssstriiit".

— Și ce contează pronunția? Ajunge să pricepi! Și, pe urmă, io trăiesc prin alții și-s mulțumită.

— Prin cine?

— Prin Arminio al meu, care știe toate limbile străine și tot ce mai e. Mă-nvârt în jurul lui, mi-l admir și mă umflu toată de satisfacție, oh!

— Te gândești tot timpul la fratele tău, Nina?

— Ca și tine la moșul tău, când îmi vine bine.

— Auzi, Nina, nici tu nu mi-ai povestit de ce te-ai lăsat de școală.

— Pffuu! Arminio zice că din tradiționala auto-devaluare femeiască. Așa-i, m-am lăsat descurajată! Oh, nu acasă. Acasă, pentru tata eram toți la fel… Și al dracu' să fie dacă n-avea dreptate! Toți am murit prin pușcării, și femei, și bărbați! Ce ziceam? A, da, acasă nu, dar pe-afară, la școală. Mai zicea și că poate era din cauză de data nașterii, că mă născusem prea devreme și trebuie să aibă el dreptate, fiin'că Licia, a mai mică, merge la școală și merge ca trenul… Hai, sus, mișcă-te, sper să am vești de la Olimpia: cu Licia-i pe mâini bune, dar știi și tu cum îi! Mama tot mamă, trebuie să-și facă ea griji. Hai, să mergem.

— Nu, mai spune-mi despre Arminio, el cum e?

— Iar? Ar trebui să știi pe dinafară.

— Dacă-mi place…

— Io nu mă-ncurc cu vorba, îi fratele meu!

— E adevărat că are ochi care își schimbă culoarea sau născocești?

— Uite-i pe-ai mei și spune singură.

— O să-l cunosc?

— De unde să știu? Aici mi se pare că n-o să mai cunoaștem pe nimeni

decât pe lumea ailaltă! Hai, să mergem!

— Mă simt slăbită, Nina, ce-o fi cu mine?

— Atunci stai aici și-o să vezi că azi avem o zi bună. O să vezi că mă întorc cu multe scrisori și cu ceva de băgat la ghiozdan.

Sunt sigură că e adevărat. Nina, când spune ea că se duce și se-ntoarce iute, așa face. N-a întârziat niciodată, nici zece minute, nici un ceas. O fi însă de sete sau de foame, ori poate din cauza apei sărate — o vezi de la distanță că e sărată și amară —, dar azi mi s-a făcut frică și mi s-a părut că n-o să-i mai văd niciodată chipul. Ca să-mi liniștesc tremuratul genunchilor, chiar dacă ar fi să mă târăsc pe pietrele arse, mă reped înspre ea și o apuc de mână…. Nu mai văd nimic în fața ochilor și totuși suntem în miezul zilei. Simt doar căldura mâinii ei care mă trage jos la vale, unde cândva era un mic golf cu apă albăstruie și multe căsuțe albe, aliniate, ca cele pe care le desena Jacopo când avea cinci sau șase ani… Dar de ce s-a oprit Nina? Și de ce, în loc de străduțe pustii și tăcute, dăm acum peste atâta lume care împinge și strigă? Și de ce bărbatul cățărat pe cornișă smulge acum pietre din zid și le aruncă spre noi?

84.

— N-aveau nimic cu noi, pisoiule, dărâmau de-acolo bustul lui Mussolini și se bucurau și ei! Când ai căzut lată la pământ, ca-n filme, Nina a priceput, dracu' s-o ia, că-i de rău! Dar acum ești în afară de pericol, asta contează.

— Ce pericol? Și de ce e așa de întuneric?

— Ai avut tifos, pisoiule, și încă ce tifos! Chiar nu-ți aduci deloc aminte? Ce spaimă am mai tras! Din oră-n oră mi se făcea frică să nu-mi mori în brațe.

— Nina? Nu te-am văzut niciodată plângând.

— Lua-m-ar dracu' să mă ia! Tu mă faci să plâng, când văd că ți-au ieșit coastele și când te văd cu mânuțele astea mici de tot, de zici că-s mâinile Olimpiei mele când a avut difterie.

— Olimpia! Ai vești de la fata ta?

— Îi aici, cu noi… Chiar nu-ți aduci aminte nimic?

— Mi-aduc aminte doar că mergeam după tine și că era cald…

În penumbra din încăpere fixez chipul Ninei și încerc să-mi amintesc. Poate că, dacă ar aprinde lumina…

— De ce s-aprindem lumina, pisoiule? E zi afară, îți deschid fereastra.

Ca să deschidă geamurile, Nina trebuie să dea la o parte valuri albe de tulle, ca vălul pe care îl poartă novicele la consacrare. Albul acela vaporos îmi provoacă greață. Oare de ce a vrut Beatrice să îmbrace acel simbol de moarte, și de ce Carlo nu s-a împotrivit? „Nimeni nu poate să-i reziste lui Beatrice, doar știi bine, Modesta."

Se desprinde fericită de draperii și se-ndreaptă spre oglinda mare, înrămată cu frunze și flori de aur. Cine poate să-i reziste Cavallinei? A insistat atât de mult pentru oglinda aceea, că a trebuit să i se facă pe voie, iar acum, ca în toate diminețile, își perie părul privindu-se în oglindă.

— E frumos aici, pisoiule, mai frumos decât îmi povestiseși tu. Ei, voi, bogații! Ori nu știți ce aveți, ori ne luați în derâdere: casa de la țară, coliba, ăsta-i palat regal, ce mama mă-sii!

Nina își piaptănă părul strălucitor de aur vechi, ori e soarele?

— Păi, sigur, Bambú a ta mi-a făcut rost de henné! Ei, nu-i adevărat că tot ce e natural e totdeauna bun, câteodată mai trebuie s-o retușezi, natura.

Are dreptate, claia de păr moale, auriu, îndulcindu-i trăsăturile un pic cam plebee, cum ar fi zis bunica Gaia, dă chipului Ninei „un nu știu ce suav, care te mișcă“, nu-i așa, Carlo?

— Un po' di luna, un po' di mare, un po' di musica nel cuor… Solo cosí potrò scordare íl mio dolor…

Nina cântă o melodie nouă.

— Ah, știi că l-am cunoscut pe faimosul tău Jose?

— Unde?

— Aici, a debarcat cu americanii. Ne-a găsit penicilină și a plecat iar. Cine ar fi crezut, un italian în uniformă americană, care luptă contra țării lui! Îți transmite multe salutări. Ce bărbat superb! Nina ta cel puțin două zile s-a înamorat lulea, și nu că ar fi ea gâsculiță, cum zicea taică-său. Adevărul e că ăla da bărbat!

— Toți se îndrăgostesc de Jose.

— Ce să vezi! Și tu?

— Nu, eu nu.

— Cum așa?

— Fiindcă eram sigură că n-o să-l mai văd. N-o să-l revăd niciodată. Pe Timur trebuie să-l întâlnesc.

— Mai dă-l încolo, ce-i tot dai cu Timur ăsta! De orice chipiu nemțesc am dat cu ochii, ziceai că-i el.

— Da, sunt singurele lucruri pe care mi le amintesc: căști fără chipuri și plăci de metal lucitor pe piepturi. O sută, două sute, poate o mie de căști și de plăcuțe cu deviza aia crudă.

— De fapt am văzut foarte puțini nemți, pisoiule. „Nemți, numai strictul necesar!“, așa zicea Jacopo al tău.

Când Nina vorbește așa despre Jacopo, un val cald de mândrie mai risipește ceața somnolenței. Ca să aud vorbindu-se de el, doar pentru asta, o pun să-mi spună povestea eliberării noastre, pe care o știu deja pe dinafară…

— Da, da, chiar el, în vreme ce toți sărbătoreau căderea fascismului, făcându-și iluzia că se terminase totul, chiar în dimineața aia a început să comploteze cu Pietro, să insiste…. Nici vorbă să fie timid și nehotărât! El a organizat călătoria, i-a înfruntat pe toți. Iar după ce ne-a adus pân-aci a plecat imediat înapoi, ca s-o ia de-acolo, de la Roma, și pe Olimpia mea. Taman la timp, ah!

Iar, ca să mai ascult și să mă asigur de admirația Ninei pentru Jacopo al meu, n-am decât să întreb:

— Dar e posibil să mă fi dus el în brațe atâta vreme?

— Păi, cum! El și cu Pietro, da’ aproape numai el.

„Aproape numai el!…“ Chiar dacă acum e departe (Jose l-a luat cu el să lupte în Nord), în brațele lui Jacopo zbor lin din pat până la fotoliu. Iar dacă nu e prea cald: „Nu trebuie să transpiri“, a zis, cu mâini delicate mă ține de mijloc până ajung la fereastra îndepărtată, greu de atins, dar curată, fără ploșnițe și fără șobolani care zgreapțănă.

— E bine aici, nu-i așa, pisoiule? Cu toți copacii ăștia, ți se odihnesc ochii. Afară e verde, înăuntru, uite ce curățenie! Ți-aduci aminte cum mai zgrepțănau șobolanii ăia negri? Ai fost grozavă că n-ai vorbit de asta niciodată, Mody, trebuie să ți-o spun.

— N-aveam ce le face, decât să nu-i băgăm în seamă.

— Sigur, dar acuma, că văd curățenia asta aproape exagerată, îți înțeleg mai bine curajul.

— Și eu pe al tău, căci nu mi-ai spus niciodată de răul de mare sau de insulă, cum vrei să-i zici.

— Încă îl mai visez, peticul ăla de pământ. Ehei, nici nu puteai să ridici ochii, că și vedeai apa aia de groază, care se mișcă întruna.

— De asta stăteai mereu cu capul în jos. Nu te durea capul.

— Da, vezi să nu, migrene de domnișoară! Ce vorbești? Era ca și cum mi s-ar fi lungit capul și mi l-ar fi târât valul după el. Eh, știu ei că domiciliul forțat pe insulă le face asta aproape la toți, numai ție nu, frumoasa mea!

— Nina, ia-mă în brațe, ai dreptate, dar mie tot îmi e frică. Mi-e rușine să spun, dar mi-e frică.

— Hai, vino la mine-n brațe, că-ți trece frica. Nu că mă laud, da' știe Nina cum să-și calmeze ea pisoiul.

Nina se pricepe să calmeze, cu mângâieri, orice tremur pe fruntea care-mi arde. De asta și astăzi mă uit în ochii ei ca să pot depăși lunga așteptare, neliniștea, frica, lipsa veștilor, când sunt bombardată de ecourile masacrelor, torturilor, crimelor în masă, pe care doar cei care le-au suferit le pot cunoaște și au dreptul de a le povesti după aceea.

Asta vine abia mai târziu… Acum, dacă n-ar fi Nina aici, aș rămâne culcată la pat, suspendată în golul de teamă și febră, încercând să descifrez chipurile crispate, purtând sigiliul groazei, ale celor care se întorc în mijlocul vacarmului ce se revarsă la toate orele din radiouri… Și nimic nu poate aduce consolare, nici frumusețea Bambolinei, o frumusețe nouă a chipului bronzat, mândru de munca la câmp, nici Carluzzu, fiul Stellei, care cade și știe de acum să se ridice singur de jos, fără să plângă, nici nașterea micuței Beatrice — albă și aurie —, fiica lui Bambú și a lui Mattia, nici Olimpia, fiica Ninei, jucându-se cu Crispina.

— Stau mereu amândouă, nu-i așa, Nina?

— E o forță a naturii Crispina asta! În câteva luni a transformat-o pe Olimpia mea. Când a venit, avea ochi de oaie speriată. Nici nu vorbea. Acuma zburdă și sare ca un ied.

Noaptea continui să caut mâna Ninei, Nina cea brună și gravă, de pe insula care e deja amintire. Ziua, Nina cea aurită, zâmbitoare, care aleargă prin verdele crud al viei la apus de soare. Pot în sfârșit să alerg alături de ea și să-i sorb povestirile, glumele.

— Dio lepre, Nina? Asta-i o înjurătură nouă, Nina!

— Nu, micuțo, îi veche ca Madona opt!

— Cum, opt?

— Ca numărul opt. Ori Madona balerină, dacă vrei, ori Dumnezeu

acrobat, cum îți place.

— Mă faci să râd, Nina, de unde le scoți, le inventezi?

— Să le inventez? Ce vorbă! Le scot toate din averea familiei. E nevoie de veacuri ca să se ajungă la așa rafinamente. Bunicul meu, pur-sânge de Viareggio, ajuns la senina senectute, se delecta să dezgroape și să colecționeze înjurături. „Acum că s-a făcut, în fine, Italia — zicea — și că a fost alungată puterea papală parazită, e datoria noastră să adunăm aceste expresii de revoltă, cărora le-a dat naștere spontan poporul oprimat…“ Păi, da, cum să adunăm cântece și poezii populare: patrimoniu de cultură, zicea. Săracu’ bunică-miu! Bărbat dintr-o bucată, nu era nimic să-l poată abate. Numai de două ori l-am văzut plângând: pentru Concordat și pentru Sacco și Vanzetti.

— Fie-ți milă, Nina, nu începe iar cu Sacco și Vanzetti!

— Și totuși, dacă învinge aliații, va trebui să ne uităm puțin și la ticăloșia aia, Mody dragă.

— Nu, Nina, nu! Mai bine, spune-mi: nicio veste despre Arminio?

— Nimic, nici de Arminio, nici de ’Ntoni al tău. Da’ noi să fim mulțumiți că știm câte ceva de Jacopo și de Prando. Și, dacă mă mulțumesc eu, care nu fac parte din familie…

— Dar faci parte din familie!

— Ce tare-mi mai place Mattia al tău! Dacă n-ar fi vorba de Bambolina, aș sta și eu două ceasuri cu el între patru ochi. Da’ o fi Nina rea de muscă, își face ea pofta la iuțeală, asta da, da’ nu cu bărbați care nu-s liberi.

Nina, Nina… Nina cea brună și feroce de pe insulă, Nina cea aurie și surâzătoare de la Carmelo. În sfârșit, pot să alerg alături de ea, să mă bucur văzându-i cu ochii mei armonia descătușată, pasul care trasează melodioase volute de energie vitală. Acum s-a oprit în loc gânditoare, cu siguranță trebuie să-mi mărturisească ceva.

— Trebuie să mă spovedesc ție, pisoiule, ieri-seară am căzut iar în păcat, să zicem așa, da’ tare-mi mai plăcea de brunetul ăla și oricum azi-dimineață pleca. De, acum știi, n-a fost rău deloc…

La fiecare dintre spovedaniile ei, uimirea că nu sunt geloasă mă face să-i alerg recunoscătoare în brațe. Cum se poate oare? Ce înțeleg, gândindu-mă la Joyce, e că gelozia e întreținută de cei care vor să se

slujească de ea, pradă viciului cruzimii inutile. Și apoi, după mărturisire, brațele ei mă strâng cu altă căldură.

— Nu-i așa că nu-mi porți tu pică, așa-i, pisoiule? Ce să-i faci, așa e Nina! Îs cam băiețoi, cum zicea Arminio când eram mică. Și cam avea dreptate, ba bine că nu! Tu nu le lua-n seamă, sunt chestii așa, într-o doară, îmi rămâne și mai curată dragostea pentru tine. Și cu omu' meu tot așa era. Sigur, se cam supăra el…

— Dar dacă făcea și el la fel?

— Mda, tot nu!

— Dar dacă fac și eu la fel?

— Tot aia e, pisoi, nu-ți face griji. Nina are o singură vorbă.

— Dar mie îmi ajungi tu.

— Gogoși! Nu te pricepi tu, n-ai experiență. Tu, Bambolina, voi ați fost primele care ați avut ceva libertate. Nouă, în chestiile astea, ne-a mers ușor de tot cu mama, iar mamei cu bunica… Numai că, dacă stăm și ne gândim, fiecare îi cum îi. Nu mai încape rațiune când e vorba de dragoste și mai bine nici să nu vorbim. Prin ce-a mai trecut și Nina ta, împărțită între tine, care dădeai să mori, și aia mică aflată hăt departe! Numai Jacopo m-a înțeles. Pe toate le-nțelege băiatul ăla. Cum puteam eu să te las și să mă duc s-o iau pe Olimpia tocmai de la Roma? „Bun, atunci să-l trimitem pe Pietro — a zis el, de parc-ar fi fost o nimica toată. Dacă ai încredere, îi scrii o scrisoare surorii tale și Pietro se duce s-o ia." Ce clipe mi-a mai fost dat să trăiesc atunci, pisoiul meu! Cu matahala aia, care nu ți se uită niciodată în ochi. Eu am încredere, dar Licia ar fi avut ea încredere în dihania aia? Atunci Jacopo, de parcă mi-ar fi citit gândul, zice: „Bun, atunci mă duc eu. În mine, nu știu cum se face, toți au încredere". Nu știu cum se face, așa zice, e ca un înger!

— Dar Jacopo se întoarce, nu-i așa, Nina?

— Sigur că da, toți o să se întoarcă, și Arminio, eu îs sigură.

Balsamul magic al siguranței ei ne împinge să ținem în ordine camerele de la Carmelo și nimic altceva nu mai există în jurul nostru, nici bucuria nestăpânită a celor cărora li s-au întors toți, nici durerea pământie, de moarte, a celor care i-au pierdut pe toți și rătăcesc orbește printre ruine, în piețe, prin prăvălii. Și e îngrozitor să le întâlnești privirile dilatate într-o întrebare fără răspuns.

— Nu-i privi, Mody, fă ca pe insulă, cu înfometații. Nu le e de folos nici lor, nici nouă.

Și, fără să privim, am așteptat să vină iarna, apoi vara. Iar pe urmă încă o iarnă și încă o vară.

85.

Vara de neuitat, bogată în aur de grâne și de lumină, de parcă pământul, presimțind sfârșitul potopului, s-ar fi pregătit să se bucure de tăcerea plină de grâu ce se revărsase brusc peste câmpuri.

Mattia: Atâta belșug de grâne nu s-a mai văzut pe insulă de când țin oamenii minte! La Catania păreau toți nebuni de bucurie. Acum strigă după pace, la fel cum cereau înainte război.

Modesta: Tot aceiași nebuni nesocotiți, Mattia. Nesocotiți și vulgari, ar fi spus bunica Gaia. Și nu văd că cel care le trezește speranța fără sens e iarăși un soldat străin.

Pietro: S-a oprit totul, Mody.

Bambú: Nu mai trece niciun aeroplan, zia. Eu am înțeles că o să înceapă războiul de la cum treceau toate aeroplanele alea, mai ales noaptea.

Mattia: În ’18, la încheierea Războiului cel Mare, noi, tinerii, eram fericiți, pentru că ne închipuiam că toate o să meargă mai bine. Și ne scotea din sărite să-i auzim pe bătrâni cum repetau întruna: „A izbucnit pacea, care o să fie mai groaznică decât războiul“.

Pietro, în schimb, e senin, a reușit cel puțin să împiedice un prefect din trecut să urce pe podium și să țină o cuvântare.

Pietro: Cum se mai ruga Pasquale ăla, trădătorul: „Eram și eu tânăr când s-au hotărât ăia să-l bată pe Carlo, ce puteam eu să știu? Intenția era să i se dea doar o lecție“. Și dă-i și roagă-te și înșiră ce de fapte bune ai făcut. Fapte bune! Cinci ani de pușcărie pentru Mody a mea. Da’ el, gras și scârbos, o tot ținea langa pe-a lui că mai mult nu se putea face: „Cum puteam eu s-o scap de acuzația de finanțare a partidului clandestin, când existau dovezi?“ Dacă ar fi făcut toți ca mine și cum poruncea domnișorul Jose, cu siguranță că se putea schimba câte ceva. Măcar n-am mai fi văzut vechile fețe, cu toate că acum vin unele noi din America. Ieri n-a lipsit mult să mă dau de gol. I-am văzut într-un jeep pe frații D’Alcamo de bună amintire.

Mattia: Dar cine sunt, Pietro?

Pietro: Doi mafioți urâți ca dracul, așa de urâți că înainte li se spunea îngeri, pe urmă s-au făcut nevăzuți. Dar, așa cum se știe, îngerii zboară și, cum au plecat, așa s-au și întors, în brațele unui străin. Iar asta spune că nimic n-o să se schimbe pe aici.

Bambú: Oh, gata, Pietro, ajunge! Uf, mă faceți să plâng! Voi, bătrânii, aveți dreptate, numai că eu vreau să fiu senină ca mătușa, vreau să sper! Să sper măcar să vină înapoi Prando, Jacopo și 'Ntoni. Of, zia, trebuie să vină înapoi!

În tăcerea indiferentă, care învăluie câmpurile nesfârșite, rătăcesc de una singură, înconjurată de o abundență luxuriantă de fructe, legume, flori cărnoase, ce își râd de morții îngropați sub dărâmături. La fel ca pe timpul gripei spaniole, șobolani voluminoși („s-au hrănit oare cu cadavre?", mă trezesc gândindu-mă și mă trec fiorii) mișună prin adăposturile care stau să cadă și le ațin calea vitelor noastre. S-a pornit de ieri vestea despre încă un copil găsit în zori cu picioruşele roase de animalele acelea, care au atins de acum mărimea unei pisici. Cu pușca de vânătoare în mână, asta e acum regula la Carmelo, cine are timp merge să vâneze acel inamic înainte de orice. Și eu umblu tot ca să-i scot de prin vizuini, asurzită de zgomotul gloanțelor, cu mâini care încep să mă doară.

De vreo zece minute stau ghemuită la pământ ca să fumez o țigară, când un foșnet abia simțit din spatele unui gard mă face să ridic mecanic țeava puștii.

— Dar ăsta-i destin sau ce mama mă-sii? Oriunde mă duc, dau numai de puști care mă iau la țintă! Vai, Mody! Așa mă primești tu, e frumos?

— 'Ntoni! îmi aud strigând propriul glas. Ce naiba făceai acolo, după gard?

— Ei, îmi trăgeam și eu sufletul înainte să mă înfățișez înaintea voastră. Eram plin de curaj cât am mers pe jos! Dar, de cum am zărit casa, mi s-a făcut rușine să vin așa… Naiba știe. Speram și eu că, dacă mă mai odihnesc puțin, o să arăt ceva mai prezentabil.

— Dar ce spui acolo, 'Ntoni? Vino încoace, unde fugi?

— Dar sunt și plin de păduchi. Mă chinuie, Mody, dacă ai ști!

'Ntoni fuge văzând cum groaza pune stăpânire pe proasta de mine! La ce mă așteptam oare, să-i văd întorcându-se cum erau înainte? Nu trebuie să mă sperii de cum arată, e 'Ntoni, e vocea lui! Alerg după el

și-l apuc de braț. N-a ajuns prea departe, n-are putere și a fost de-ajuns să-l ating că, uite, îmi și cade în brațe plângând.

— Oh, Modesta, mă ții în brațe, în sfârșit! Atâta vreme fără un chip de femeie, fără să mă ia în brațe o femeie! Un bărbat nu e viu fără asta, nu e viu!

'Ntoni îmi tremură în brațe cum tremura când era copil în brațe la Stella. Și nu reușeam să-l încălzim cu nimic, nici cu baia fierbinte, nici cu ceaiul de mușețel, îndulcit cu miere. „Când îl ie frigu', cupilu' ista zici că-l mâncă tremuratu', leit ca pe taică-su!"

'Ntoni slăbește de la o zi la alta, sub plapumă. Iar când se face noapte, frigul îi aduce înapoi în minte scene îngrozitoare dintr-un trecut pe care-l știe doar el, care îl face să strige ordine, implorări, cuvinte nemțești… Cuvintele acelea trasează un hotar de gheață între el și noi, spectatori neputincioși ai bătăliei.

Bambú: Oh, zia, e îngrozitor! Are o cicatrice, ce i s-a putut întâmpla? Iar tu, Antonio, ce fel de doctor ești? De ce nu spui nimic?

Antonio: Nu se poate ști, mai bine zis, se poate ști: torturi, experimente… Știu despre asta de la alții, dar numai el ar putea să ne spună.

Bambú: Uite, și aici, la șold! Mi se pare că nici nu-și mișcă bine picioarele.

Antonio: Nu, nu, Bambolina, n-are nimic paralizat, cicatricile sunt închise de multă vreme. E doar denutriție, iar asta nu-l ajută. Rănile din carne se închid repede, cele din amintire, nu! Nu mai plânge, Bambú, important e că… În fine, important e că n-are nimic… În fine, că mai e bărbat.

Bambú: Ieri a întrebat de Stella. Trebuie să fi uitat.

Antonio: E posibil. Probabil organismul lui nu mai rezista la încă o durere și a anulat-o. Mai bine așa!

Bambú: Mi-e frică, Antonio, mi-e frică! Și Prando, Jacopo de ce nu mai vin? S-au întors atâția…

Antonio: Stai liniștită, Bambú, încearcă să stai liniștită, uite-o pe Nina. Și ea așteaptă pe cineva. Mai sunt mulți care trebuie să vină. Am văzut datele acolo, la primărie, mai e speranță.

Bambú: Of, Antonio, părea că s-a isprăvit totul!

Antonio: Războiul vine iute și se duce încet. Italia arată ca un maldăr de ruine, ogoarele mai sunt încă minate. La Milano se dă câte un kilogram și jumătate de cărbuni de om, de două ori pe lună. Stau la căldură milanezii iarna asta, Bambú, printre bande înarmate care devalizează tot. La Napoli, niște bande de copii, una era formată din nouăzeci de carusi!, au luat cu asalt un tren; cel mai mare avea șaptesprezece ani.

Bambú: Mi-e frică, mi-e mai frică decât înainte, în plin război. Casa pare goală de când nu mai e Prando, Modesta nu mai vorbește deloc, nu mai zâmbește, se duce și se întoarce de la Catania, tot mai tristă mereu.

Bambolina vorbește despre mine ca și cum aș fi absentă și are dreptate. Seara stau cu ei la masă, duc mâncarea la gură, dar nu reușesc să vorbesc, mintea mi-a rămas ațintită la o singură mare deziluzie, la oamenii aceia de la Palermo, de la Catania, care mă întâmpină cu brațe deschise, alunecând de după vechile birouri ale puterii: aceleași gesturi, abia atenuate de costumele lor gri cu dungulițe albe, aceleași țeste, numai că acum eliberate de fesurile fasciste: „Dumneavoastră, principessa, sunteți o eroină, iar azi mai mult ca oricând avem nevoie de femei ca dumneavoastră. Viitorul va aparține femeilor! Ca în America. Cu trecutul dumneavoastră, veți chema către noi mulțimi de femei, veți fi una dintre primele femei deputat…“. Mai puțin Pasquale, și mi-e aproape milă de el. Sunt cu toții acolo, cu obrajii proaspăt rași, parfumați, cu iz de bergamotă. Iar dacă acasă nu scot o vorbă, acolo cel puțin mă amuz, făcând să pălească obrajii aceia: „Vreți să spuneți prima femeie plătită să colaboreze? De ce, nu se mai folosește termenul de „colaborare“? Da, da, să colaboreze cu marii moșieri, cu baronii, cu preoții?“ „Dar, principessa, democrația, va fi democrație! Trebuie doar să demonstrăm la alegerile administrative, cum ne-au sugerat Statele Unite, că noi, italienii, suntem în stare să avem această democrație! Iar, cu democrația, noi… Veți vedea în curând… Dar nu cumva deveniți comunistă, principessa?“

— *Oh, zia, te rog, spune ceva!*

— Scuză-mă, Bambú, mă gândeam la ce trebuie să le zic mâine acelor domni.

— Ai spus că, după căderea guvernului Parri și cu americanii în Italia, nu va mai fi niciodată revoluție?

— Da, așa e, Bambú. Cade Parri și vine la guvernare iezuitul De Gasperi. Iezuitismul s-a întors pe locul lui, cum ar fi zis Jose.

— Dar mai e și Togliatti!

— Câtă vreme le e util și, lucru sigur, ca să evite pericolul revoluției. Ah, uite ce o să le spun mâine, vreau să mă distrez.

— Nu s-ar zice deloc că te distrezi, zia.

— O să le spun că sunt comunistă și că nu cred decât în revoluție. Trebuie să rămânem în opoziție, m-am gândit bine. Nina are dreptate. Mai ales noi, femeile: mereu în opoziție.

— Și acum de ce plângi, zia? Pentru numele lui Dumnezeu, de ce plângi?

— Fiindcă m-am hotărât! Dar mai ales fiindcă… fiindcă știam că pe Jose n-am să-l mai văd. Știam asta, dar nu trebuia să moară, nu trebuia!

— Vai, Modesta, a murit? Cum s-a întâmplat?

— Da, la Cassino, în lupte. Se înrolase în Armata a cincea. Războiul ăsta ni l-a luat pe unul dintre cei mai buni. „Iar dacă vouă, două femeiuști ușuratice, v-a trecut o singură clipă prin minte că o să vă bucurați de pacea asta plicticoasă, greșiți! Eu n-o să fiu niciodată în stare să rabd priveliștea dezertorilor care profită de absența celor mai buni și se pregătesc să tragă foloase dintr-o pace de furtișaguri și de minciuni. Războiul îi ia pe cei mai buni, întotdeauna!“

Ochii cenușii ai bunicii Gaia își înfig lamele în pupilele mele și trebuie să-mi las capul în jos pentru a fugi de privirea lor chinuitoare… Luni de jalnice conversații fără substanță, de retorică, bune intenții, oportunități. În timpul ăsta, la țară se moare de foame. Și deja invizibile lupare[35] țintesc capetele roșiilor fără Dumnezeu. Nu, așa li se spunea înainte, acum li se zice „emisari ai bolșevismului“. Au început deja să cadă capete în vremurile acelea de pace, iar dintre nenumăratele dispariții fără urmă câte unul începe să aibă și un nume: la 7 iunie 1945 este ucis la Naro sindicalistul Nunzio Passalacqua. Cei care au dat ordinul și autorii materiali au acționat în plină zi, în câmp deschis, ca toată lumea să poată vedea și să reflecteze la asta.

— De acum, nobila doamnă pe care o știm și-a trecut întreaga avere în

mâinile lui Don Calò. Da, același Calogero Vizzini de pe vremea tinereții noastre, Modesta. Mafia de la Palermo și Monreale l-a încurajat, să zicem, să adere la EVIS: un fel de armată alcătuită din aripa de dreapta a partidului separatist, partidul celor care vor să se izoleze de Italia, ca să poată fura mai bine. Ei îl finanțează și dotează cu arme, în lipsa unui Mussolini, pe un oarecare Giuliano, un bandit. Don Calò a tratat personal cu el. Am aflat eu din sursă sigură.

— N-au pierdut timpul, nu-i așa, Mattia?

— Iuți nevoie mare sunt domnii, cum zicea Carmine când eram eu copil: „Asta trebuie să înveți tu de la ei, numai asta. Fiindcă noi ăștia, țăranii, suntem începeți, dar cu puterea brațelor noastre și cu iuțeala lor, la fel ca tatăl tău Carmine, o să stai călare pe cal toată viața ta și toată viața copiilor tăi“. Abia acum înțeleg de ce mă bucuram așa de tare să pierd la masa de joc. Era ca atunci când îți ia sânge și te faci bine, Mody, mi se ducea tot sângele negru pe care îl avem în vine noi, neamul Tudia cel blestemat!

— Voi, neamul Tudia, oți fi blestemați, dar noi, Brandiforti, nu! Noi, urmând învățătura mamei noastre, am fost de partea bună și o să revendicăm poliția asta pe care am plătit-o întâi cu antifascismul și pe urmă luptând în război și în munți. Țin să te anunț, Mattia Tudia, că nu se rezolvă nimic cu defetismul ăsta.

— „Defetism“ era un cuvânt fascist, Prando!

— O să găsim altul, n-avea tu grijă. O să găsim alte cuvinte, nu-i așa, mamă? Important e să acționăm! Ce frumoasă ești, mamă, mi-e rușine s-o spun, dar mi-era frică să nu te găsesc bătrână. E ciudat lucru, dar în mijlocul acelui infern, singura mea îngrijorare era că n-o să te mai găsesc la fel cum te-am lăsat. Mamă, știi cum o să-ți spun de acum încolo și poate că o să te facă să rămâi veșnic tânără?

— Cum, Prando?

— Mama mea fetiță… Ce ți-e și omul! Ciudată ființă!

— De ce, Prando?

— Păi, da! Înainte, te aveam toată pentru mine și nu te înțelegeam, pe urmă, de la depărtare, am înțeles cine ești și mi-a fost frică să nu te pierd: ca un fel de remușcare că nu te-am înțeles mai înainte, ca și cum soarta voia să mă pedepsească pentru neatenție. Numai de asta mi-era frică, nu să ucid sau să fiu ucis. Mă lași să-mi pun capul în poala ta? Doar dacă te ating pot fi sigur că te-am regăsit.

De îndată ce își pune capul în poala mea, se prăbușește într-un somn adânc. Chipul lui neschimbat nu poartă semnele depărtării. De parcă ar fi plecat și s-ar fi întors doar dintr-o plimbare cu motocicleta. Numai privirea i s-a făcut mai atentă. Paralel cu lunga cicatrice acum decolorată, se mai arată încă una, roșie. Pielea lui și-a pierdut luciul de pietricică șlefuită de mare, dar și în somn rămâne netedă și tare sub degetele mele. De ce nu izbutesc să mă bucur de întoarcerea aceea? Să fie oare de vină refrenul pe care îl tot repeta bunica Gaia? „În fiecare dintre războaie se duc cei mai buni…“ Ori poate prezența lui ’Ntoni, care, închis în durerea lui, rătăcește pierdut prin grădină, fără să vorbească? Trupul însănătoșit îl face să pară de departe același ca pe vremuri, dar imediat ce te apropii vezi cum în ochi îi mai sângerează încă o rană deschisă.

Un aeroplan trece întunecând soarele, iar ochii lui Prando, ușor neliniștiți, se deschid:

— Ești aici, mamă? Ce bine! Adorm mereu, oare de ce? E ca și cum nu m-aș sătura niciodată de somn și… Dar ești tristă, mamă? Of, iartă-mă, ce bou sunt! Prando al tău va fi totdeauna o bestie egoistă! E din cauza lui Jacopo? Suferi pentru Jacopo? Dar trebuie să apară, mamă, trebuie… Era cel mai bun dintre noi.

Fraza aceea mă face să scot un țipăt puternic. Dacă Jacopo e mort, n-o să mai adaug niciun rând la amintirile astea ale mele și o să tac pentru totdeauna.

35 Pușți de vânătoare caracteristice Siciliei rurale.

86.

Și, la fel cum în acel depărtat 1945 tăcerea s-a așternut peste scurtele mele însemnări de viață, amuțesc iarăși acum, când scriu și tremur, căutând printre hârtii numele lui Jacopo. Mă tem că am pierdut data întoarcerii sale.

Așteptarea ne face surzi, distrați… Uite, 6 august 1945, Hiroshima. Jacopo s-a întors chiar în acele zile, se vede că din cauza asta nu mi-am mai notat data, bomba atomică a avut puterea de a-mi distrage și mie atenția. O bombă care e doar mai puternică decât celelalte, s-a spus, și după aceea au dat numele de „bikini“ unui costum de baie, iar unei dive a cinematografului i s-a atașat adjectivul „atomică“.

Închid ochii și nu mai ascult decât amintirea așteptării care dilată secundele, minutele într-un singur sunet întunecat. Și nici nu bag de seamă că ’Ntoni mi-a ieșit în întâmpinare pe plaja de la vila Suvarita… De la distanță — trupul i-a prins iar putere, are părul tuns —, pare identic cu cel de acum mulți ani. Dar imediat ce ajung lângă el trebuie să-mi abat privirea, ca să nu-i întâlnească gura amară, care nu mai știe de surâs.

— Chiar așa de mult ți-a lipsit marea, Modesta? Dacă nici de minele rămase pe aici nu-ți pasă….

— Nu te teme, ’Ntoni, mă mulțumesc să merg în sus și în jos, doar cât e voie. Vezi, sunt puse pancarte și pe urmă, vila asta, mai devreme sau mai târziu, o să fie nevoie s-o punem la punct.

— A văzut ea destule la viața ei, sărmana Suvarita! Eu încă n-am avut curajul să intru. Bambú, zici că e de-a dreptul nebună după cum vorbește de asta, și totuși nu se poate spune că n-ar fi un om tare, nu-i așa, Modesta?

— Nu, chiar nu.

— E adevărat că în salonul de teatru toți pereții sunt mânjiți? Mai sunt pete de sânge pe ziduri?

— Am curățat totul, ’Ntoni.

— Și au ieșit petele?

— Au ieșit.

— Ai fost grozavă.

— M-a ajutat Nina.

— Nina e cea mai frumoasă și mai scumpă femeie pe care am cunoscut-o vreodată. Săraca de ea! Se vede cum suferă pentru Arminio al ei… Cum îl aștepta, groaznic lucru e războiul! După ce a primit vestea, a ajuns slabă și bătrână. Dar acum pare iar o fetișcană, cum se poate asta? Câți ani are?

— Nu știu, 'Ntoni, știi că eu nu-mi aduc aminte de vârsta nimănui.

— Dar de unde are atâta putere? Poate de la fata ei? Sigur, e o fetiță minunată. Ar fi frumos să am o fetiță ca ea! Numai că eu cred, am vorbit despre asta cu Prando și e și el de acord, că va fi mai bine, aș zice că ar fi de datoria noastră, să nu mai avem copii. Să nu mai aducem pe lume alt nenorocit. Ce viitor mai pot avea de acum încolo copiii? Numai bomba asta ne mai lipsea, Mody! Ce moarte, dezintegrați, pulverizați într-o secundă! Și cine mai știe și ce nu ne spun, asta o datorăm prietenilor noștri americani.

— 'Ntoni, te rog, deja e totul așa de trist.

— Of, scuză-mă, Modesta, ai dreptate, e… e mai tare ca mine! Ce spuneam? A, da, fantastică e Nina! Și cum cântă! Ce rău îmi pare că nu era împreună cu noi când făceam teatru, i-ar fi înnebunit pe toți. Păcat că nu ne-a cunoscut pe vremea aia, nu-i așa, Mody? Hai să mergem de aici, nu suport să văd casa noastră așa, distrusă. Și totuși, chiar și acum, dacă mă uit într-acolo, vă văd pe toți la fel cum erați atunci: mama cu rochiile alea caraghioase, un pic țărancă, un pic doamnă, Prando mereu plin de noroi și julit, snob ce era, făcea pe Jean Gabin!, Bambú totdeauna cea mai frumoasă în rochiile ei albe… Oh, parcă o și văd cum coboară pe scări! Pe urmă, în spatele ei, cuplul de pe prima pagina: principessa la brațul favoritului ei… Chiar dacă n-o spuneai, așa e, Mody?… Jacopo al ei, lunganul ei dezarticulat, cu chip de copil și umblet de moșneag… Iată că principesa și preferatul ei binevoiesc să coboare. Oh, Modesta, eu înnebunesc, înnebunesc nu alta! Hai să fugim de aici, acum te văd pe tine, îmbrăcată în alb, la brat cu Jacopo, dar tu ești aici. Ajutor, Modesta, uită-te și tu!

O spaimă adâncă mă face să mă întorc brusc înspre el: are chipul palid al cuiva care vede o fantomă.

— Privește, nu sunt nebun. E Bambolina cu Jacopo. El e, Modesta, el e! Nu poate să fie decât el, așa înalt!

Poate oare o bucurie să te străbată ca un fulger și să-ți despice trupul? Încremenită de bucuria aceea, n-apuc să-l văd bine că îi și cad leșinată în brațe.

Când deschid iar ochii trebuie să fi trecut ani de zile, chiar dacă marea e tot acolo, luminată de același soare orbitor.

— Oh, mamă, bine că deschizi ochii! O secundă chiar am crezut că ai leșinat.

Vocea lui e acolo, dar pieptul acela robust, brațele puternice, care aproape că mă ridicau de la pământ, trebuie să fie brațele lui Prando. Mai bine nici să nu privesc într-acolo, am căzut pradă iluziei. Nu trebuia să-i ascult pe 'Ntoni și nebunia lui.

— Nu, mamă, nu, nu sunt Prando. Hai, uită-te bine la mine, sunt Jacopo, nu mă vezi. De vină e uniforma asta americană, dar am preferat să vin imediat în loc să pierd timpul să mă schimb. Și, pe urmă, cu ce să mă schimb, zi și tu, Bambú? Nu mă mai încape nimic.

— Așa e, zia, până și cămășile lui Prando îi sunt strâmte!

De ce nu-l recunosc? Și totuși Nina îmi spusese: „Sigur, Mody, Jacopo al tău te-a dus în brațe tot drumul, când aveai febră". Dar una e să-ți închipui și alta e să vezi, să atingi cu mâinile tale. Cu mâinile pornesc în căutarea lui Jacopo al meu pe pieptul acela lat. Urc încet cu palmele către umerii vânjoși și drepți. Abia când îi întâlnesc ochii cenușii, în spatele sticlei aburite a ochelarilor îl regăsesc. E o nerozie, știu asta și înțeleg de ce Bambolina izbucnește în râs. Dar nu pot să nu-i scot ochelarii, ca să mă asigur. Dezvelite, pupilele i se măresc, rușinoase și blânde, iar privirea lui tristă, pudică — așa zicea Beatrice despre unchiul Jacopo — mă fixează atent, ca cea din fotografie. „Oh, da, dacă nu era așa de slab și n-ar fi mers adus de spate, unchiul Jacopo ar fi fost un bărbat extrem de frumos…" Unchiul Jacopo se îndepărtează, curbat sub povara lui, în timp ce Jacopo al meu își potrivește suspinând ochelarii pe nasul ușor acvilin, cu nări subțiri.

— Oh, mulțumesc, mamă, în sfârșit te văd iar. Ei, da, Bambolina, nu mai văd chiar deloc! Închipuie-ți că, de la distanță, chiar cu ochelari, te luasem drept Modesta.

— Fiindcă n-ai altceva în minte. O vezi peste tot.

— Dar tu? Frumoasă primire, n-am ce zice! Mamă, știi că până n-am ajuns chiar sub nasul ei, n-a făcut decât să se uite la mine bănuitor?

— Îl luasem drept unul dintre americanii ăia gigantici.

— Rușine să-ți fie! Și 'Ntoni, care se uită la mine ca la o fantomă? Și tu, mamă, așa de palidă și nu spui nimic? E de vină numai afurisita asta de uniformă. Hai să mergem, vreau să mi-o scot, m-am săturat de ea!

Pe măsură ce vorbește, fulgerul bucuriei care mă lovise se topește înăuntrul meu într-un val de fericire nemaiîncercată vreodată, dar, imediat ce-și slăbește strânsoarea și dă să mă lase din brațe, teama de nisipul acela moale, nesigur sub picioarele mele, mă face să spun prostește, și Bambú are toată dreptatea să râdă:

— Nu, Jacopo, nu-mi da drumul, du-mă în brațe cum m-ai dus când ai venit cu Pietro să mă eliberezi de pe insulă.

— Sigur, sigur, dar mai ții tu minte? Cum se poate? Atunci delirai.

— Nu, eu nu-mi amintesc, mi-a povestit Nina.

— Chiar, Nina! Unde e? Tare mai vreau s-o revăd. Ce femeie curajoasă, Bambú, tu nici nu-ți închipui.

— Of, povestește, Jacopo, povestește și ține-mă strâns.

Din brațele lui Jacopo ascult din nou aventurile călătoriei noastre și abia acum simt siguranța că închisoarea și războiul au luat sfârșit. Abia acum înțeleg, din glasul lui, că ne putem gândi la viitor. Ba chiar, cum zice Jacopo, așezându-mă binișor în fotoliu și acoperindu-mă cu un șal… Cum zice oare?

— Da, mamă, ororile cele mai groaznice, cel puțin pentru noi, aici, în Italia, s-au isprăvit. Dar o să-ți povestesc eu, am văzut niște treburi între aliații ăștia! Abia așteptam să mă întorc și să discut cu voi: nu există marxism printre intelectualii lor, și vorbesc de intelectuali, de studenți ca mine: studenți ciudați, specializați în câte un singur sector. Desigur, Roosevelt e un om mare, dar de genul bătrânului nostru Antonio: cultivă un socialism libertar, tot numai apă de trandafiri. La tineri însă, ce mi-a fost dat să văd! Inhibiții, discriminări, ură de rasă. Gândește-te numai, era unul, Bob, la care începusem să țin; n-ai să crezi, dar am descoperit că noaptea, că era la spital cu mine, în ciuda faptului că abia se ținea pe picioare, ieșea în grup cu alții ca să bumbăcească câte un camarad negru, primul care le ieșea în cale, cum

mi-a spus mai târziu cu un aer ingenuu, dezarmant: „Prima mutră neagră peste care dăm“… Dar acum și trecutul ăsta al meu s-a isprăvit și, dacă nu e cazul să fim pesimiști, nici nu trebuie să gândim — ca majoritatea oamenilor, din păcate — că odată cu sfârșitul fascismului totul o să meargă strună. Eu, unul, mamă, în anul petrecut la spital am avut impresia că trecusem de la o celulă propriu-zisă la una puțin mai spațioasă, cu mâncare suficientă și cu niște ziare: o celulă ușor mai permisivă, cum definea pe timpuri Joyce Italia în comparație cu Germania lui Hitler.

— …Douăzeci de ani și totul trebuie luat de la capăt. Revoluția n-a avut loc. Și mare lucru dacă vom reuși să ne debarasăm de Casa de Savoia. Douăzeci de ani de regim fascist și de ignoranță se plătesc. La întoarcere, când am traversat toată Italia, mi-a fost dat să aud niște discursuri de m-au trecut fiorii. M-am convins că vom plăti toți acești ani, toți, zi cu zi și ceas cu ceas.

— Dacă n-ar fi bucuria care m-a cuprins că te văd viu, Jacopo, pe toți dracii că aș începe din nou să mă cert cu tine! Dar nu vreau să-mi stric bucuria asta și bucuria mamei. Uită-te la ea, Mattia, zici că e alta, a întinerit cu zece ani! Vino încoace, Jacopo, îmbrățișează-l pe fratele tău Prando, bine ai venit!

Așa cum stau îmbrățișați în lumina soarelui, imobili, o tăcere mustind de bucurie emană din trupurile lor încleștate. Tăcerea aceea trebuie să emită vreo chemare, pentru că toți cei care locuiesc la Carmelo, unul câte unul, se opresc în ușă, aproape mergând pe vârfuri: Pietro, bătrânul Antonio, care își scoate ochelarii și se concentrează să-i șteargă cu batista albă, imaculată, Argentovivo, ținând-o pe micuța Beatrice în brațe, Crispina, de mână cu Olimpia (i-l arată cu un deget micii prietene pe eroul ei), și alte chipuri, noi pentru mine, chipuri de copilandri care muncesc la câmp cu Mattia; printre ei, un bătrân cu ochi mari, albaștri pe chipul ridat, care îl ține de mână pe Carlo cel mic. Frumusețea acelui chip de bătrân îmi atrage privirea. Ori poate caut o imagine exterioară ca să nu mă copleșească emoția? Și Bambolina se agață cu putere de mine, ca pe vremea când era copilă și mergeam alături pe nisip, cu fața la soare, croindu-ne drum printre valurile tăcute ale dimineții. Când îi ajungea apa la bărbie, îmi șoptea: „Oh, zia, sunt prea mică, abia aștept să cresc ca să merg ca tine, aproape de soare“.

Nu vorbește de soare și, cu toate că m-a prins cu brațul de mijloc, ca atunci, nu mai e nevoie să mă aplec ca s-o ascult.

— Oh, zia, cu atâta bucurie, am și uitat de ’Ntoni: a dispărut! Să mergem imediat să-l căutăm!

Fără să mai vorbim, îl căutăm prin încăperile imense, pe coridoarele imense, în sus și în jos pe scările interminabile, care, brusc, în neliniștea ce mă cuprinde, își recapătă puterea să mă sperie, ca pe vremea când, copilă, rătăceam prin casa aceea dușmănoasă.

— Știam eu, a închis ușa cu cheia, zia, repede! Tot e bine că am înțeles eu…

— Ce anume, Bambú?

— De asta l-am pus să doarmă în odaia unchiului Jacopo… Vino! Știu eu cum să pătrundem acolo. Uite, în spatele tabloului ăstuia e un pasaj care dă sub tapiseria mare de acolo. Ține și tu, ajută-mă să-l dau jos.

Când trec de la întunericul acelei galerii la lumina orbitoare din încăpere, nu zăresc decât conturul unui trup pe spațiul dreptunghiular al ferestrei: un braț e îndreptat în sus, ca pentru a saluta pe cineva din fundul grădinii. N-apuc să mă întorc spre Bambolina, că o și văd aruncându-se în direcția acelui braț, în timp ce o împușcătură mă face să duc automat mâinile la urechi și să închid ochii.

— Lasă revolverul, ’Ntoni, dă-i drumul, gata, n-ai reușit! Puteai să mă rănești pe mine, știi? S-o rănești pe Bambú a ta!

„Bambú a ta“ trebuie să fie cuvântul magic al relației lor din moment ce are puterea de a preschimba gâfâitul de animal încolțit într-un plâns convulsiv și de a-l face pe ’Ntoni să cadă în genunchi, strigând:

— Oh, nu, nu, Bambú, ție nu vreau să-ți fac rău niciodată, niciodată! Nebun ce sunt, nebun! Nebun și laș! Am lăsat și ușa deschisă.

— Ba nu, ai închis-o, ’Ntoni, din păcate ai închis-o. Numai că Bambú a ta e vicleană, vicleană ca o nevăstuică. Mai ții minte că-mi spuneai nevăstuica ta?

— Oh, da, da… Cum ai intrat?

— E o ușă secretă.

— Ce rușine, Bambú! Să nu spui la nimeni: sunt un laș! Vreau să mor! Tu ești frumoasă, bună, ca mămica mea, nu vreau să-ți fac rău cum i-am făcut ei. A murit fiindcă eu am respins-o în sinea mea… O judecasem, mi-o ștersesem din suflet. Sunt ca tata, avea dreptate

mama, ca el nimicesc tot ce iubesc mai mult.

— ’Ntoni, ’Ntoni…

Pentru o clipă, sunt tentată să fac un pas înainte și să-i spun adevărul. Dar ceea ce știu eu e teorie, iar copiii aceia trebuie să-și descopere singuri, în carnea lor, cu limbajul lor, propria viață. Într-adevăr, acum stau îmbrățișați și se pipăie în tăcere, ca doi orbi care încearcă să se vadă.

Încet, ca să nu mă audă, ies din încăpere.

87.

În lunga călătorie de întoarcere pe coridoare, scărițe și interminabile scări monumentale, teama de a nu-l pierde și pe Jacopo în celălalt război pe care îl duce el de ani de zile împotriva unui chip duios, încadrat de cârlionți, mă face să tremur; n-a zis o vorbă despre Inès, n-a întrebat de ea. Abia când ajung înapoi în salonul plin de acum ca parterul unui teatru: același murmur difuz, aceleași voci răzlețe, între care se interpune câte o notă de argint a vreunui instrument — cineva acordează o mandolină sau o chitară —, abia când îl zăresc pe Jacopo acolo, îmbrățișat nu cu Prando, ca mai devreme, ci cu Nina, mi se calmează neliniștea. Iar surpriza de a constata ce puțin timp a trecut de la pacea pe care ne-a adus-o întoarcerea lui și până la războiul izbucnit în 'Ntoni, care poate că șerpuiește mocnit și în surâsul calm al lui Jacopo, lasă loc melodiei de mandolină care îl încântă pe Prando, ce ascultă cu capul înclinat. Totdeauna, la orice eveniment mic sau mare, Prando cere muzică, iar privirea i se face tandră, pierdută. Cicatricea mea palpită sub părul de pe frunte la vederea frumuseții acelui chip absorbit, a acelui cap de bărbat adult. N-am stare, mai bine mă duc înapoi la 'Ntoni. Dar abia apuc să mă întorc ca să plec, că Prando mă apucă de mijloc.

— Unde fuge mama mea fetiță? Tot timpul fugi, tot timpul ești numai mistere! Ori o fi din cauză că îți faci tu datoria de mamă, dar nu poți să mă vezi în ochi, ai?

Mă silește să mă întorc spre el. Când îi întâlnesc privirea redevenită acum îndrăzneață, biciuitoare, înțeleg că nu e nimic de făcut, așa o să fie mereu: mă iubește la fel cum îl iubesc eu. S-ar putea altfel? Iubirea dintre mamă și fiu e ultima dintre marile drame romantice tocmai pentru că nu se poate consuma.

— Degeaba fugi, fetițo, tocmai fuga asta mă face să te iubesc și mai mult. Pe front mă luau toți peste picior! Oh, nu că aș fi vorbit prea mult despre tine, dar băgaseră de seamă cu toții și râdeau de se prăpădeau. Ei, cu respect, să ne înțelegem… Și știi cum le răspundeam? „Râdeți, voi, râdeți, că toți aveți mame urâțele foc!“ Și, pe urmă, vorbeau aiurea, fiindcă și ei erau toți îndrăgostiți de propria mamă. Vedeți cum face mama mea fetiță? Dijaba vorghiesc io, că tăt îi fug piste tăt ochii. Da uni ti duci? Aicișa lângă mini să stai, maică, îmi

ești și mină! Hai, Pippo, dă-i drumul cu serenada, poate că i se mai înmoaie nestemata aia ce-i ține loc de inimă.

De unde scotea Prando graiul acela uitat? Auzise el vreodată oare vocea lui Carmine?

— Oh, Pippo! Uite-o cum mi se zbate la piept ca o porumbiță speriată.

— Mă doare, Prando! Dă-mi drumul, mă sufoci!

— Dar știi că, dacă te-aș strânge cu toată puterea, te-aș sfărâma? Numai că pe urmă unde mai găsesc eu lipici pentru gâtul ăsta de porțelan fin? Ah, dacă aș ști pe unde se găsește! Mi-ar plăcea să te fac bucățele și pe urmă să am plăcerea să te lipesc la loc, încetul cu încetul. Unde să găsesc lipici? La Civita ar trebui să caut, pe pământul ăla al nimănui. Se zice că de toate poți să găsești și să cumperi acolo, de la mătasea cea mai fină până la lumânări pentru morți, de la aur de o sută de carate până la cele mai tăioase cuțite, la puștiul care pe câteva lire ți-l omoară pe ăl de și-a pus în minte să-ți încurce calea, de la pletoase cu părul parfumat la cadavre proaspete, dacă ai cumva de gând să studiezi anatomia pe cont propriu… Râzi, ai? Râzi, frumoaso, că dacă te-apucă râsul, fără supărare pentru femeile cinstite și măritate, te faci și mai frumoasă!

Trebuie să fi fost chitara și mandolina, ele făcuseră să gâlgâie izvorul acela, mut până atunci. Și vocea i se schimba. Iar glasul chitarei, delicat mai înainte, devenea profund, ca bântuit de furtuni subterane.

Pippo și Cosimo s-au ridicat în picioare și, continuând să cânte, îmi ațintesc chipul din spatele lui Prando, ori vreo fantomă stând în spatele meu, care îi încântă și îi răpește. Prando tace. Știe că a sosit momentul ca, după ce a încredințat tuturor oferta lui de iubire, să asculte și vocile celorlalți, celelalte cereri de iubire. Și într-adevăr o voce de iasomie străpunge valul și își declară suferințele amoroase:

— Bedda p'amari a tia 'stu cori chianci. Sinceramenti senza ca si fingi… Cugghiennu alivi pi 'sti munti santi… bedda p'amari a tia 'stu cori chianci…[36]

Cui îi cântă oare Crispina? De unde a luat naștere glasul acela matur? Sau poate doar tăcerea războiului, întreruptă numai de imnuri, amuțise seva tânără și vie? După durerea iubirii neînțelese, Crispina, pe care mâini nevăzute au împins-o în mijlocul încăperii, atacă acum un cântecel satiric:

— Quantu è laria la mi zita, malanova di la sua vita… Ah, laria è,

cchiù laria d'idda nun ci nn'è… Havi i spaddi vasci vasci ca mi parunu du casci… Ah, laria è, cchiù laria d'idda nun ci nn'è…[37]

La acea expresie a eliberării din lanțurile unei iubiri chinuitoare, Carluzzu face ochii mari și, fără efort, se desprinde din brațele bătrânului și vine către noi. Ținut în brațe, părea mic. Acum că se apropie încet, osatura zdravănă a umerilor și a șoldurilor îl face să pară bărbat în toată firea.

— Oh, mamă, uite cum mă trage băiatul meu! Nu e obișnuit să mă vadă îmbrățișând o femeie. Ce-i, Carluzzu, ești gelos?

— Papà, cânt și eu.

Glasul face să mi se pună un nod în gât, e Stella, ochii ei negri, încrezători mă privesc țintă. Trebuie să mă aplec, să-l ating, să-l simt în brațe… Acel trupșor robust nu se zbate, repetă doar:

— Și eu cânt… Cânt și eu cu Crispina. De ce plângi, bunico?

— De emoție, Carluzzu. Crispina cântă așa de frumos.

— Și eu cânt frumos, bunico.

— Sigur că da.

— Bunico, bunico…

Sunt deja bunică… Și la acest gând care, fatalmente, te zguduie mai tare decât toate războaiele, mi-am luat ochii de la Carluzzu și am văzut-o intrând pe ușa dinspre terasă a salonului pe Inès.

Trecuseră ani de zile de când n-o mai văzusem și, dacă n-aș fi simțit pericolul pe care acel nume șoptit în apropierea mea îl aducea cu sine, nici n-aș fi recunoscut-o. Suavitatea zâmbitoare de altădată, care o făcea să fie frumoasă, dispăruse împreună cu cârlionții cei negri, strânși acum într-o coroană de cozi împletite în jurul capului. Buzele mici și cărnoase, întinse într-o expresie disprețuitoare, i se ascuțiseră ca o lamă, trupul întărit de „locul" pe care și-l câștigase nu mai avea nici mobilitate, nici grație.

„Eh, Mody, mătura mătură bine numai când e nouă! S-o vezi acum ce scorpie e cu servitoarea! Asta nu poate Pietro să rabde, e despotică și rea până și cu domnul principe. Și-a pus în cap să-i facă de petrecanie și să se mărite: văd eu după cum își rotește ochii încoace și-ncolo! Nu face alta decât să adune bani. Și pe urmă, nici nu-l mai mulțumește pe

principe, iar pe el îl apucă nebunia, sărăcuțul! Am vorbit cu ea, dar nu vrea să audă de pletoase. Păi, cum?, mi-am zis eu. Dacă tu ai primit atunci aranjamentul ăsta, de ce să chinui sărmana făptură, care a ajuns acum să tremure și să fugă când te vede? Aici trebuie să acționăm, Mody, ascultă-mă tu pe mine!“

„Și cum anume, Pietro?“

„E simplu, cu mijloace naturale: s-o facem să piară cu otrăvurile ei.“

Inès înaintează cu pași de regină și se proptește dinaintea lui Jacopo, care o mai ține încă în brațe pe Nina. Jacopo n-a văzut-o, absorbit cu totul de zâmbetul Ninei. Cred și eu! Ce să-i mai pese lui de tot restul, când Nina povestește și râde? Dar Inès ridică mâna — cândva tremurătoare și delicată, acum încărcată de inele — și o pune hotărâtă pe umărul fiului și îi desparte. Jacopo se face palid ca un mort și, cu un gest brusc, o dă la o parte pe Nina, care, privindu-l uimită, exclamă:

— Dar ce te-a apucat, brunețelule? Ce, ți-e cumva iubită, de te fâstâcești așa? Ia uită-te la el ce s-a înroșit! Oh, Mody, vino să vezi!

Nina râde și mai tare, privind-o sfidător pe Inès. Inès, cu bărbia ridicată, șuieră printre dinți:

— Numai porcării vedeți peste tot, doamnă ori domnișoară?

— Domnișoară, domnișoară!

— Ah, acum înțeleg, domnișoară, dar aici lucrurile nu stau ca pe continent! Eu îl cunosc pe Jacopo de copil și am venit să-l îmbrățișez ca o mamă.

— Mă scuzați, glumeam, și, pe urmă, sunteți așa de tânără și de frumoasă, că eu credeam că vă fac un compliment!

— Aici nu sunt bine-venite complimentele astea, nu-i așa, Jacopo? Nu-mi spui nimic?

— Dar, Inès, am venit imediat la tine, când m-am întors…

— Da, pentru un minut.

— Păi, ca să te liniștești, pe urmă… trebuia să-i liniștesc și pe ceilalți.

— Desigur, dar eu te-am așteptat toată ziua după aceea.

— Mda, aș fi venit mai târziu… Vezi? Aici se cântă, cântă Crispina. Hai, Crispina, mai cântă-ne ceva! Și pe urmă, uite, ești aici, nu? Ești cu noi acum. Hai, dă-o încolo, Inès, nu face așa!

Glasul lui Jacopo devine nesigur, bâiguit. E momentul să acționez. Ca și cum Pietro mi-ar fi înțeles intenția — poate din pasul meu, cu siguranță nu din expresia surâzătoare pe care o afișez —, mă trezesc cu el alături de mine, tăcut, în vreme ce mă aud rostind:

— Oh, Inès, sunt fericită să te văd! Hai, să nu stricăm petrecerea asta în cinstea lui Jacopo. Jacopo al nostru e așa de fericit, fii și tu fericită, hai să ne îmbrățișăm. Nici noi două nu ne-am văzut de mult timp.

Rigidă și ostilă în brațele mele, șoptește:

— Jacopo e la meu, doar al meu și nu-mi place curvișteina asta. De ce-l ținea așa strâns?

— Bine, Inès, acum ești aici, nu? Stai cu Jacopo al tău… Iar tu, Nina, vino să vezi ce minune de băiat s-a făcut Carluzzu. Zice că știe și el să cânte, la fel ca Crispina. Hai să vedem dacă e adevărat. Și tu, Pietro, chiar că aveai dreptate: Crispina ta trebuie să studieze muzica. Și cu treaba cealaltă aveai dreptate: prea am pierdut mult timp, trebuie să-i punem punct.

— Sigur că da, Mody! Îmi iei o piatră de pe inimă și, cu voia ta, se va aranja totul cât se poate de bine.

— Nu mă îndoiesc de asta, Pietro.

— Dar ce-are Inès aia, Mody, de se zbârlește în așa hal? S-o fi înamorat de Jacopo cumva?

— Zău, și tu, Nina, ai uitat că e maică-sa?

— A, da. Și ce schimbă asta?

— E teritoriul său, tu ai vrut să pui mâna pe colonia ei!

— Ei, drăcie, Mody, da' știu că mă faci să râd! Olimpia, vino tu încoace, colonia mea! Somalia mea, Abisinia mea adorată! Ești mare, Mody, vreau să fac un cântecel și să-l cânt pe toate străzile… Oh, Bambuccia, te mai vede omul și pe tine! Unde te băgaseși? Vino s-auzi ultima găselniță a mătușii tale, vino și tu, care ești proprietară de pământuri și de plantații! Ce-ți mai face colonia?

Nina și Bambolina râd, Bambú știe să respecte momentul acela de pace. Numai când Nina, căutând în jur prin salonul ticsit, exclamă: „Dar unde ți-e geamănul adoptiv? Unde-i 'Ntoni al tău? Ia te uită, vai! Aici s-a petrecut ceva, e prima oară când vă văd separați“, Bambolina îi răspunde calmă:

— 'Ntoni s-a simțit un pic rău, dar acum doarme. Cred că e mai bine să-l lăsăm să doarmă. Dar mai târziu, zia, 'Ntoni a cerut să stea de vorbă cu Jacopo, când se va termina această frumoasă petrecere improvizată. Acum hai să mai aducem niște vin, Nina. La naiba, ce fel de gazdă mai ești și tu? Nu vezi că au dat gata totul și caută vin și sucuri, că mor de sete?

— Ia zi, mamă, ce faci, te hotărăști ori nu? Te faci sau nu deputat? Ai fi prima pe listă. Cei din Catania insistă. Ar fi mare mândrie pentru noi o comunistă siciliană deputat la Roma. Și pe urmă, mi-ar plăcea și mie s-o am aproape pe mama mea fetiță.

— Nu, Prando, mi-a scris și Joyce, nu! Chiar dacă avem puțini bani și n-ar strica o leafă. Însă, din moment ce te plătesc, și din câte am văzut, nu plătesc puțin, ajung să-ți fie stăpâni și ai mâinile legate. Nu, Prando, eu vreau să fiu liberă să vorbesc.

— Ești imprevizibilă, mamă, pe cât de imprevizibilă, pe atât de șocantă. Cauza comunistă…

— M-am înscris, nu? Sunt alături de voi, ba chiar, dat fiind că mi-am descoperit talentul ăsta de a vorbi în public, pe care nu mi-l cunoșteam…

— Oh, ești pur și simplu incredibilă!

— Bine, o să lucrez cu voi, dar în contact cu baza, în piețe, vorbind mulțimii, nu într-un palat unde sunteți deja destui ca să ne apărați.

— E adevărat și asta, băieții nu se pricep să vorbească în public, ciudat lucru.

— Douăzeci de ani de tăcere sunt douăzeci de ani.

— Mda, puținii care știu să vorbească sunt cei care au făcut asta, ca mine, la Jocurile lictoriale, da, în fine, în cadrul fascismului.

— Exact, atunci, cu mine veți umple un gol. Batem palma, Prando?

— Dar un pic tot îmi pare rău, visam să te văd acolo, la Roma, alături de Joyce.

— Ce frumos a ieșit petrecerea, nu-i așa, Prando?

— A, frumos de tot! Totdeauna petrecerile neorganizate dinainte ies cel mai bine.

— Păcat că s-a terminat, nu, Nina?

— Păcat, dar Jacopo și Bambú de ce nu mai vin? E un ceas de când stau sus cu 'Ntoni, mă cam îngrijorează.

— Uite-i că vin, eu am fugit.

— Dar de ce, Prando? Mai stai, nu vrei să afli de 'Ntoni?

— Oh, Nina, scuză-mă, dar am și alte treburi decât să mă îngrijorez pentru crizele astea de copil răsfățat!

Prando se ridică încet și se îndreaptă spre ușile care dau spre terasă, în drum ridică un scaun răsturnat, tapițat cu mătase roșie. Pentru o clipă, mătasea aceea concentrează miile de limbi de foc ale apusului și ale părului său, pentru o clipă trupul lui masiv și agil se oprește în loc, fixând în tăcere mesele pline de pahare, de carafe și farfurii… Poate că a priceput din privirile noastre că ceea ce tocmai spusese ne buimăcise. Poate că, într-un fel, chiar el a fost izbit de propriile sale cuvinte, din moment ce se vede silit să spună:

— A fost frumos, mamă, o petrecere după atâta amar de ani! Ar trebui să vă ajut să strângeți, dar… trebuie să fug, scuzați-mă. Pe curând.

— Păi, eu ce să-ți zic, Mody? Eu, una, să nu se supere nimeni, cu cât mă uit mai mult la bărbații ăștia, cu atât mi-s mai bucuroasă că am avut doar o fetiță. Dar lui i-ai dat să citească Voltaire?

— Ba bine că nu!

— Ești sigură? Și vorbele „fanatism“ și „toleranță“ din dicționar? Eu, una, dac-aș fi la guvern, pe ăștia ca Prando i-aș lua și i-aș pune binișor la loc cu verdeață și havuzuri, să citească întruna numai ce zice Voltaire despre fanatism… Vai de mine, ce fanatic! Parcă numai el singur ar fi făcut războiul!

— Oh, Nina, mă înveselești la loc. Eu, în schimb, știi ce-aș face, dacă aș fi la guvern?

— Ce-ai face?

— Le-aș da o leafă pe viață persoanelor ca tine, care au talentul de a înveseli oamenii.

— Nu mai vorbi de lefuri, fie-ți milă! Dar ce pot eu să fac ca să câștig niște bani? Ce pula mea, nu mă pricep decât la pușcării! Oh, Mody, n-o fi nicio școală unde se poate preda materia asta?

— Termină, Nina, că mă sufoc de atâta râs!

— Ba da, ar trebui să existe ori ar trebui să se înființeze. Fiindcă, vai, s-a terminat cu fascismul, dar pușcăriile sunt tot acolo. Ieri am dat o raită prin Catania… Trebuie să fie ocrotite de Dumnezeu pușcăriile astea! Of, Mody, totul e distrus, bombardat, dar închisoarea e bine mersi, parcă nimic n-a fost… Dar ce naiba fac copiii ăștia? Carusi, cum le spuneți voi. Tare îmi mai plac vorbele astea: carusi, meschini, picciotti… Uite, aș putea să studiez siciliana și să merg s-o predau în străinătate.

— În străinătate, Nina?

— Păi da, că în Italia… V-a cam adus necazuri vouă Italia asta! Oh, Mody, nu era posibil să se fi trecut de-a dreptul de la stătulețele de dinainte la socialism?

— Se pare că nu, Nina.

— Păcat! Dar ce tot fac? De un ceas tot sporovăie pe scări… Dar ia te uită la ei, în loc să coboare, se duc iar sus. Pfu, cine să-i mai înțeleagă! Sunt frumoase petrecerile pe timp de zi, dar au și ele, ca toate lucrurile de altfel, reversul lor: soarele apune, iar umbra se face imensă după atâta căldură omenească, și te gândești, te gândești că mai ai toată seara înainte, iar melancolia intră în vârful picioarelor, ca o balerină tristă. Și tu, Mody, ce pula mea! Dacă nu bag eu cărbune la motor să te fac să zâmbești… Te văd, ce-ți închipui? Te văd și pe întuneric, o fi și fiindcă am impresia că am petrecut o sută de ani cu tine! Te văd îngândurată și palidă de parcă ai cloci gânduri amare. Mody, frumoasă și tristă, ce-i cu tine?

— Și tu ești tristă, Nina, recunoaște!

— Că petrecerea s-a terminat, așa cred.

— Nu e din cauza petrecerii, știi și tu.

— Păi, sigur, trebuie să recunoaștem că în loc de o petrecere de bun-venit părea mai degrabă una de adio.

— Când a ieșit în felul acela Prando, am avut același sentiment ca atunci când a plecat la război.

— Sigur că acolo, pe insulă, nu speram într-un sfârșit așa de rapid al fascismului. Ne gândeam însă la o altfel de pace.

— Chiar așa, Nina.

— Și totuși, tata și bătrânii lui ne avertizaseră.

— Da, mi-ai spus de atâtea ori, și Maria spunea la fel, când eram la Catania.

— Mă tem că avea dreptate tovarășul Angelo.

— Care Angelo?

— Angelo Tasca, atunci când a zis că, prin Tratatul de la Lateran, Biserica nu se alia cu fascismul, ci mai degrabă se pregătea să-i preia moștenirea… Of, pula mea, ce spaimă am tras, Bambolina! Da' ce, sunteți nebuni de-a binelea să apăreți așa, ca fantomele, și să aprindeți deodată lumina?

— Te-ai supărat, Nina?

— Nu, nu! Dar tot trebuie să v-o spun, scuzați. Tot pușcăria trebuie să fie de vină, șase ani îs șase ani, nu-i glumă! Cum se aprinde lumina deodată ori aud vreun urlet, îmi și sare țandăra. Dar se poate și ce tot făceați acolo, pe scări, înainte și înapoi? Vai de mine, nu cumva s-o fi întâmplat ceva grav?

— Asta e, Nina, zia, am avut de luat niște hotărâri, mai bine zis Jacopo le-a luat, că eu nu sunt în stare. Eu, eu am visat atâta la clipa asta, eram așa de fericită! Toți aici, împreună, ca pe timpuri, iar în loc de asta, of, Nina, nici nu-mi vine să cred! Abia ne-am adunat la un loc și suntem siliți…

— Hai, gata, scumpo, nu mai plânge. Dar ce tot zic? Plângi, plângi să-ți verși tot amarul, aici, în brațe la Nina.

Bambolina hohotește în brațele ei, iar umerii întăriți de soare și de vânt, scuturați acum de sughițuri de plâns, i se fac iar tremurători și fragili. Nina o ține binișor, cu delicatețe, știe, cum știam și eu, că

mijlocelul acela subțire, abia marcat de o curea de lac negru, se poate frânge sub presiunea unui gest brusc, a unei vorbe grosolane. La fel ca și Beatrice a mea, Bambolina tinde spre bucuria deplină ca un drept al naturii și știe cum s-o cucerească și cum s-o dăruiască altora. Și Mattia, care intră cu mișcări lente pe ușa dinspre terasă și mă ațintește grav cu privirea — cum de nu-l observasem mai dinainte? —, în ciuda bolii de inimă pare să fi redevenit un băiețandru: pielea, privirea îi sunt parcă spălate de mângâierile lui Bambú.

„Fericirea e un drept.“ Da, Carlo, la fel ca pâinea, apa, soarele. Iar noi vom lupta împreună pentru Bambolina și pentru micuța Beatrice, care, se vede deja, „nu are viclenia și cruzimea necesare pentru a lupta, pe care tu, Modesta, le ai, din fericire“.

Jacopo privește atent o carafă răsturnată, încercând să nu asculte plânsul cu sughițuri al Bambolinei. „Of, mamă, eu când aud plângând o femeie aș vrea să mor, nu rezist!“ Jacopo, cu trupul lui masiv, drept mai devreme, acum parcă umilit, își scoate ochelarii și îi șterge. Și Jacopo, la fel ca Bambolina, e lipsit de viclenie și de cruzime. Pentru ei trebuie să luptăm, Carlo, numai pentru ei… Pentru Carluzzu, care a adormit pe canapea și acum se freacă la ochi fixând cu privirea candelabrul. „Ei, mamă, cu copilul ăsta care se va naște din Stella și din Prando, suntem la a patra generație de atei. Știu că nu-ți place cuvântul, dar patru generații înseamnă deja aproape noblețe.“ „Cum așa, Jacopo?“ „Unchiul Jacopo, pe urmă tu, mamă; pe urmă eu, Prando și Bambú. Iar cu Carluzzu, a patra generație…“

Uite-l acolo: un bărbățel cu osatură robustă, care alunecă jos de pe canapea și aleargă dezorientat spre mătușă. În ochii lui larg deschiși se citește tot, sunt încă plini de bucuria cântecelor și glumelor de adineauri. Clar indecis dacă să abandoneze bucuria ca să plângă și el, se apropie de Bambolina și i se agață de fustă, în felul său cere și el ajutor. Mânuțele au darul s-o trezească pe Bambú, care se desprinde de Nina, exclamând:

— Dar ce, am înnebunit toți în casa asta? Carluzzu, cum de te-au lăsat aici? Vai, ce mi-e dat să văd! Să-l uite ei pe un prichindel așa de drăguț! Mititelule, pisoiașule! Ce suntem noi azi, Carluzzu? Hai, spune tu ce ești: un pisoiaș ori o furnicuță?

— Azi îs un sciccareddu.

— Un măgăruș, vrei să zici, da, Carluzzu? Mai devreme sau mai târziu trebuie să învățăm și noi câte un cuvânt în italiană, nu?

— Știu „măgăruș“. Știu și cântecul eu: Sciccareddu di lu me cori…

— Vai, zia, când erai departe credeam că mă înșel eu, dar acum că vă văd alături… Știi că îți seamănă leit Carluzzu?

— Pff, ce mare descoperire, Bambú? Doar Prando e copilul lui Mody.

— Sigur, sigur, Nina, dar Prando nu seamănă cu Modesta. Și tu ce zici, Carluzzu, ție îți place bunica?

Carluzzu nu răspunde și mă privește serios. Mda, eram bunică… Ce simțeam oare? Nina mă întrebase de atâtea ori, dar nu știusem ce să-i răspund. Nici acum, dinaintea acelui chip serios din cale-afară, care mă fixează cu ochii mari, nu simt nimic, dar încep să înțeleg. Până acum faptul că nu-l prea băgasem în seamă pe acest copil ascundea invidia față de cineva care, cu tinerețea lui, îți amintește de timpul care a trecut și de viitorul pe care, în virtutea unei legi biologice, n-o să apuci să-l vezi. Și toată insistența că ființa micuță îmi seamănă mult? Probabil că simțeau invidia aceea de bătrân care, prost orientată, ar fi putut exploda cu putere și, ca să-l protejeze, încercau să suscite în mine tandrețea. Și fețișoara lui concentrată îmi confirma această descoperire: Modesta trebuia să i se pară înaltă, puternică… la fel ca bunica Gaia, ca bunica Valentina. Desigur, să-l timorez și să-l domin cu autoritatea ar fi fost ușor, cum tot ușor ar fi fost să-l sufoc cu un exces de iubire, apărându-mă astfel de o posibilă „ligă contra bunicilor infame“.

— Dar uite-i, Jacopo, cum seamănă ca două picături de apă!

Cum să scap oare de senzația aceea de putere care îmi pulsează pe frunte, acum că el, simțind poate îndoiala și confuzia mea, surâde la surâsul meu și mă atinge cu mâna pe față, ca să poată înțelege din carnea mea în ce constă periculozitatea ființei mele? Palma lui mă citește și, îndată ce decid să nu-mi utilizez acea putere, mânuța i se încordează și se preface că mă bate.

— Înseamnă că îți place de bunica, dacă așa faci! Mereu face așa când îi place cineva, și cu Olimpia.

— Olimpia! Unde e?

— Dar asta e chiar pasiune, se ține tot timpul numai după Olimpia! Ia uită-te la el, de la palme a trecut acuma la pupături.

Simt că am reușit să-mi desprind de pe piele cuvântul „bunică“, ori să-l prefac în ceva mic și tandru, ca el.

— Oh, zia, chiar că e ca tine, tot timpul se agită, face tot felul de lucruri și pune încontinuu întrebări. Tu trebuie să fi fost așa când erai mică, parcă te și văd! Și mai are și mania să târască după el câte ceva…

— Să târască, Bambú?

— Păi da, târăște bucăți de lemn, adună frunze și pune întrebări, pune încontinuu întrebări. E vioi, e inteligent, dar ce mă îngrijorează e obsesia asta că toți pot să dispară dintr-un moment în altul. Ce zici, Jacopo, o fi din cauza războiului? Fiindcă v-a văzut plecând unul câte unul?

— S-ar putea. Dar acum de 'Ntoni trebuie să ne ocupăm. În clipa asta doarme, dar e rău, mai rău decât vă puteți închipui. Și, cum îți spuneam adineauri, n-o să-l ajute îngrijirile voastre iubitoare și predicile voastre. Are nevoie de un doctor și cu asta basta. Sufletul se îmbolnăvește la fel ca trupul. El a fost rănit pe dinăuntru, iar rana i se poate vindeca numai cu ajutorul unui medic specialist în lucrurile astea. Nu-i vorba, cum crezi tu, doar de război și de lagărul de concentrare. Mai e vorba și de Stella…

— Atunci chiar ai hotărât, Jacopo? Eu speram că te răzgândești.

— Bambú, încăpățânată mai ești! Dacă el a priceput… Ai văzut cum se ruga să plece, când a zărit o posibilă ieșire? Dacă a înțeles el, trebuie să înțelegeți și voi. Ce crezi? Și eu, când veneam spre casă, nu visam altceva decât să studiez și să mă bucur de soare, de casa asta! Ani de zile am visat, dar se vede că nu e posibil.

— Dar ar putea merge și el la Milano, la medicul ăsta.

— Nu! Mi-a cerut să-l ajut și, în fond, e mai bine și pentru mine: o să studiez și o să fac și practică… Ăsta e un avertisment. Ca întotdeauna după un război, vremurile se precipită. Dar timpul s-a scurtat și probabil e semn că nu trebuie pierdută nicio clipă. Iar noi avem cel puțin douăzeci de ani întârziere față de Europa! Mamă, te rog să vorbești tu cu Ida. Știu că tu ai înțeles.

— Am înțeles perfect. Numai că trebuie să facem socoteli: dispunem de foarte puțin.

— I-auzi! Cu ziarul care într-un an de zile a ajuns să coste treizeci de lire! Pe toți dracii, Mody, o să accept oferta vacii ăleia pline de bani. Mă apuc de comerț!

— De comerț, Nina?

— Ei, da, Jacopo! Când eram pe insulă, am început să dau din andrele și nu-i nimic rău dacă o să croșetez fulare, pulovere și șaluri. Și, pe urmă, cu căcăcioasa aia de Esmeralda, o să am ajutoare. Mie-mi place să aleg și să îmbin culorile. Mereu m-am dat în vânt după culori, poate fiindcă sunt cam chioambă, cum zicea maică-mea, iar culorile sar în ochi.

— Oh, Nina dragă, tot e bine, că rămâi aici!

— O să lucrăm, mamă! Iar lui 'Ntoni și mie o să ne prindă bine să începem să avem singuri grijă de noi, și în privința banilor.

— Ei bine, eu mă duc la culcare. Ce zi a fost și asta! Mă duc să strâng puteri ca să pot înfrunta mâine grațiile și propunerile de răscumpărare prin muncă care o însuflețesc pe aristocrata aia de Esmeralda. Că frumoasă mai e, a dracului să fie, tare frumoasă! Ne tot vorbesc de frumusețea proletară…. ca să ne consoleze și să stăm cuminți la locul nostru, în sărăcie. Eu, una, nici nu mă uitam la bogați, ori mă uitam și nici nu-i vedeam, că mi-astupa ochii felia asta de șuncă a unui loc comun populist. Da' tot am ajuns să pricep, să mă ia dracu' dacă n-am priceput, că nu-s doar bogați, da' mai sunt și frumoși, parfumați și de multe ori inteligenți! Ca tine, Jacopo, futu-i mama mă-sii de lume!

— Mă faci să roșesc, Nina, te însoțesc sus.

— Hai să mergem, dacă mă însoțești, te iau de braț. Nu e de nasul oricui să fie însoțit de un băiat de aur ca tine, măcar o să pot să le spun nepoților: „Vouă nici n-o să vă vină să credeți, dragi nepoței, dar bunica voastră, pe timpuri, a avut bafta ca de prin celule și domiciliu forțat să cadă drept în mijlocul lumii celei mai elegante și rafinate…". Iar ei: „Nu mai spune, bunico! Cum se poate? Povestește!"

36 „Frumoaso, inima asta plânge de iubire pentru tine. Sincer, fără să se prefacă… Culegând măslinii pe munții ăștia sfinți… Frumoaso, inima asta plânge de iubire pentru tine" (dialect sicilian).

37 „Urâtă mai mi-e logodnica, afurisită să fie… Ah, urâtă mai e, nu-i alta mai urâtă ca ea… Are fundul așa de jos, că parcă sunt două lăzi… Ah, urâtă mai e, nu-i alta mai urâtă ca ea…" (cântec popular sicilian).

88.

Glasul Ninei se îndepărtează în întunericul din salon. Aș vrea să merg după el și să-mi continui visarea în timp ce ea vorbește, dar murmur de voci, huruit de trenuri, rumoare surdă de mulțimi care se calcă în picioare se desprind din trecutul meu și cotropesc încăperea, imobilizându-mă în fotoliu… Aș vrea să alung mulțimile acelea și să mă întorc cu ea în mica celulă, unde nu e de conceput să stăm la distanță mai mare de un metru una de alta. Cum se poate oare? Regretul după celula pierdută mă face acum să plâng în halul ăsta? De unde era să știu eu, dacă nu-mi spunea viața? Cum puteam să știu eu că fericirea cea mai mare se ascundea în anii aparent cei mai întunecați ai existenței mele? Să te lași totdeauna în seama vieții, fără nicio frică…. Chiar și acum, în șuierat de trenuri și uși trântite, viața mă cheamă și trebuie să mă duc.

Capacitatea de a vorbi și de a-i trage după mine pe cei ce ascultă, care la mine a ieșit la iveală brusc, stimulându-mi simțurile și mintea asemeni unui drog, îmi spunea insistent că acest dar al naturii, probabil maturizat sub humusul fertil al tăcerii, al studiului, al reflecției vreme de amar de ani, putea fi de folos pentru a atrage de partea noastră femei ca Nina, ca Bambolina... Pentru a fi trezite din letargia celor douăzeci de ani, a li se spune că nu sunt ele primele, a fi informate despre exemplele din trecut.

— Vezi tu, Modesta, nu poți ca la fiecare miting să te tot întorci la aia, Alexandra Kollontai... Angelica Balabanoff, zici? Maria Giudice? Dar, zău, Modesta, sunt personaje dificile, nealiniate, mai degrabă bombe, cel puțin deocamdată. Când am aflat că Maria s-a îmbolnăvit, ca să fiu sinceră, am respirat cu toții ușurați. E urât ce spun, dar nu făcea decât să creeze confuzie. Nu poți să te apuci brusc să vorbești de amorul liber, de avort, de divorț, trebuie să avansezi treptat, cum spunea tovarășul Giorgio.

Da, Giorgio, fotografia lui tronează pe birou, printre cărți.

— Soțul tău, adică?

— Cum vrei tu să zici, Modesta, văd că nu te-ai schimbat.

— Nici tu.

De partea cealaltă a biroului impecabil, fără un fir de praf, Joyce (ori e fantoma ei?) îmi surâde cu o detașare blajină.

— Avem lucruri mai urgente de care să ne ocupăm.

— Dar de ce a trebuit să invoc numele soțului tău ca să te pot vedea?

— Și ce-i cu asta? Mda, tu n-ai fost niciodată un cap politic, Modesta. Trebuie să dăm asigurări opiniei publice, trebuie să demonstrăm țării că suntem persoane respectabile în toate sensurile, că nu suntem oamenii fără de lege, roșii, pleava etc., cum se mai poate încă citi pe ziduri, la țară.

De unde învățase oare zâmbetul acela atrăgător, democratic, propriu vedetelor și politicienilor de peste ocean? Înainte nu zâmbea niciodată, iar gravitatea îndurerată a ochilor o făcea frumoasă. Acum, cu zâmbetul acela străin, parcă agățat cu două bolduri în colțurile gurii, cu părul alb, tuns cu mare știință de niște mâini experte — o tunsoare doar puțin mai lungă decât cea masculină —, frumusețea ei și-a pierdut structura osoasă, sintetizată într-o imagine abstractă de solitudine mortuară. Modesta prevăzuse acest lucru cu mulți ani înainte, dar întruparea acelei intuiții o face acum să tremure de furie și de teamă.

Pentru a învinge repulsia pe care cuvintele lui Joyce i-o revarsă în întreaga ființă, Modesta caută în memorie chipurile altor tovarășe întâlnite pe podium, la adunări, la ședințele acelor ani... Luciana? Carla? Poate Renata? Să nu aibă oare decât douăzeci de ani Renata, cea care repetă mereu eternul refren, nu mai departe chiar de ieri-seară: „Dar femeile, minus câteva excepții, sunt niște toante. Timp pierdut, Modesta! Chiar nu pricep cum de o persoană ca tine poate să-și piardă timpul mergând la cină cu una dintre ele”. Fiți atente, voi, Bambolina, Crispina, Olimpia, fiți atente! Peste douăzeci, treizeci de ani, să nu-l acuzați pe bărbat când o să ajungeți să plângeți în cei câțiva metri pătrați ai unei cămărute, cu mâinile mâncate de detergenți. Nu bărbatul e cel care v-a trădat, ci aceste femei, foste sclave care au vrut să uite de propria sclavie și care, renegându-vă, se alătură bărbaților în diferite poziții de putere.

— Atunci ce decizi, Modesta?

— Să decid?

— Ai rămas aceeași! Inutil să încerce omul să te facă să raționezi,

imediat ce nu-ți place ce auzi te și închizi în fanteziile tale și amin! Aveai mult talent, Modesta, dar văd că îndărătnicia ta tipic feminină a biruit.

Fiți atente, voi, Bambolina, Crispina, Olimpia... Fiți atente, voi, privilegiate ale culturii și ale libertății, să nu urmați exemplul acestor foste sclave perfect aliniate. În locul mâinilor crăpate de leșie, vouă vi se pregătesc ani de sumbru exercițiu masculin, legându-le de banda de montaj a fabricii pe cele mai sărace, și atrocea insomnie a eficienței cu orice preț. Iar după douăzeci de ani de asemenea activitate vă veți trezi închise în gesturi și concepții deformate, ca această larvă care zâmbește din datorie de serviciu — o materializare care nu e nici masculină, nici feminină —, țintuite în fața vidului și a regretului după identitatea voastră pierdută.

— Eu i-am spus tovarășului Giorgio că e inutil să încerc să te conving, dar el a insistat. Are un respect straniu pentru tine, iar eu, în numele vechii noastre prietenii, m-am decis să-ți vorbesc. Dar văd că e inutil, că n-o să accepți tăieturile pe care, în mod justificat, zic eu, justificat, le-au operat în articolul tău. E prea violent, Modesta. Nu se poate ca azi, în 1950, să intitulezi un articol: „Suntem cu toții asasini“.

— De ce, Joyce, după tine și conform cu ceea ce noi, marxiștii, gândim de cel puțin două decenii, n-am fost noi cu toții — de la mine, care vorbesc mulțimilor, până la tine, care stai aici, în birou, până la portarul care, mulțumit de sărmana lui putere, mă lasă să intru cu plecăciuni, ca pe vremea Bourbonilor —, n-am fost noi cei care au împins-o pe femeia aceea de la Salerno să se înece cu trei copii din cauza condițiilor mizere de viață, care…

— Dezechilibru mintal, Modesta! Eu sunt medic, nu uita asta.

— Ba nu! Am vorbit cu toată lumea, am văzut fotografiile. Semăna cu Stella, gândește-te, Joyce, la Stella.

— La cine?

— Stella, doica lui Jacopo.

— A, da, țărăncuța aceea cam nătângă… Ce mai face?

— N-are importanță. Cum n-are importanță articolul ăsta.

— Îl publicăm, atunci?

— În condițiile astea, nu!

— Modesta, nu cumva ai intenția să provoci un scandal?

— Dacă mi-ar sta în puteri, l-aș provoca, dar știu că nu e posibil, deoarece sunteți o masă de trădători, Joyce. Și, ca atare, puternici, cum ați fost întotdeauna.

— Vrei să spui că nu suntem nebuni. Nu putem să alarmăm așa cetățeanul. Trebuie să cucerim electoratul catolic! Ne aflăm într-o țară catolică, Modesta, ai uitat istoria!

— Un articol de revistă nu are răspândirea unui cotidian și sunt de părere că tocmai de aici, din presa specializată, trebuie să se înceapă dezbaterea problemelor celor mai profunde, ca să ținem în viață o tradiție — tradiția noastră — și să ne pregătim s-o facem larg cunoscută mâine. În felul ăsta voi nu săvârșiți numai un gest de respect față de electoratul catolic, vă și supuneți lui pe deplin și deformați înseși rădăcinile luptei noastre.

— Bun! Ne-am revăzut, în sfârșit, dar acum eu am treabă și aș dori un răspuns.

— Da, Joyce, ne-am revăzut… Și acum înțeleg de ce am încercat să nu te întâlnesc în toți anii ăștia.

— De ce?

— Simțeam că, văzându-te, am să înțeleg limpede și nu voiam asta. Voiam să mă amăgesc, pentru că… La naiba, greu mai e să vezi limpede când faci ceva ce te umple în sinea ta de bucurie, te amețește ca un drog.

— Vreau să am răbdare cu tine, Modesta, ce anume îți place așa de mult?

— Ei, să țin cuvântări, să simt pulsul mulțimii, aplauzele!

— Nu te-ai schimbat. Pentru mine nu e o plăcere.

— A, nu?

— Nu, pentru mine e o datorie.

— Ești sigură de asta?

— Destul, Modesta, ajunge!

— Tu m-ai învățat picul ăla de psihologie pe care ar trebui toți să-l

cunoaștem.

— Oh, ajunge cu trecutul, am multe de făcut.

— Eu, în schimb, nu mai am nimic de făcut și mă simt ca un balon dezumflat.

89.

Așa se face că Modesta s-a decis să se lase de activitatea cea mai entuziasmantă pe care o gustase vreodată. Nu era lichior dulce, pâine abia scoasă din cuptor sau salivă de amant care să fi putut rezista comparației cu suflul acela de viață, de plenitudine, care o împinsese ca ani de zile să zboare prin țară, dând la o parte toate amintirile, toată melancolia.

A decis să nu colaboreze cu dușmanul care, chiar travestit în fel și chip, cu maniere moderne… Ce chip avea oare acea putere nouă, care își întindea în tăcere tentaculele de caracatiță, camuflată sub acoperirea științei, artei, profesiilor?… Era tot aceeași putere totală, în uniforma ei elegantă de războinic trufaș.

Decisă, Modesta izbutise să se ridice din fotoliu și să stea dreaptă, dar mai avea și de traversat salonul, de coborât pe marea scară de marmură. Iar dacă dinaintea lui Joyce ironia o ajutase să ascundă golul pe care îl simțea urcând încet dinspre torace la cap, când a ajuns afară, pe strada aceea imensă de marmură dintr-o Romă rămasă intactă în pustiul de dărâmături al întregii peninsule, Roma cea ocrotită de imensele aripi rozacee ale papalității, s-a văzut silită să cedeze în fața descurajării. Ca să nu cadă, a căutat pe pipăite un scaun în barul plin ochi de o lume venită din cele mai diverse zone, care se revărsa continuu, căutând pe străzile de acolo, printre ziduri neatinse, refugiu, speranțe… Aglomerația înfricoșătoare se rotea în jurul ei ca într-un coșmar: italieni înfometați, alături de fețe rozalii, dolofane, de americani umblând după afaceri. Oameni din Europa centrală, pe lângă care treceau foști deținuți din lagăre: evrei costelivi urmați de pașii doar un pic mai siguri ai foștilor prizonieri… Femeile ies pe stradă deja de un an sau doi fără pălărie și fără ciorapi. Acolo, departe, o femeiușcă blondă, timidă poate, mai poartă încă batic pe cap și încearcă să treacă neobservată, mergând pe lângă ziduri: ține strâns la piept o comoară recentă, revista americană color Grand Hotel, care face furori. Pe măsuțe: înghețată, cafea și păduri de sticle subțirele de Coca-Cola.

— Cu ce să vă servesc, doamnă?

— O cafea.

Ochii rotunzi, mai purtând încă cearcănele negre ale foamei, aruncă priviri scurte în căutare de ocazii, ochi de foști copii sciuscià[38], dresați să recunoască prada mare și blondă: americanul. Cafeaua, se știe, pentru noi, care am fost privați de ea atâția ani de zile, mai e încă un miracol și reușește să umple golul creat de acea rătăcire.

Trebuie să dau fuga la hotel, până nu mă înăbușă de tot damful de trupuri mizere al soldaților noștri, amestecat cu sute de mirosuri de săpunuri americane și de parfumuri franțuzești. Dar nu am puterea să umblu. Secătuită de puteri, Modesta se privește într-o vitrină. De ani întregi n-a mai avut timp să se uite în oglindă. A îmbătrânit oare? Poate că oboseala aceea nu e decât primul simptom al bătrâneții. În fond, era și timpul: are cincizeci de ani. Uite-o acolo pe Modesta: sânii ceva mai grei, obrajii plinuți… Dar ea a fost totdeauna puțin cam prea slabă. Iar șoldurile rotunde, gambele subțiri, bustul zvelt nu-i dau aerul unei doamne, pare mai degrabă o copilă, o fetișcană care a îmbătrânit de la o zi la alta, dar cu grație, cum zice Nina ei, negustoreasa. Ce-i spune în scrisoare? „Te-am văzut în ziar, erai caraghioasă foc, Mody! Multe sărutări de la negustoreasa ta plină de bani. Abia aștept să-ți povestesc ce pricepută am ajuns la jefuitul nătărăilor ălora de americani. Ajunge să le spui că e ceva folcloric, străvechi și gata, au și scos banul…“

O fetișcană îmbătrânită! Dar acolo, în vitrină, nu poate să-și vadă ridurile, firele albe. Acum, dacă vrea să afle ceva mai multe despre oboseala aceea, Modesta trebuie să aibă măcar o dată curajul să se privească într-o oglindă. „Ei, ce pula mea, Mody, ești prezbită! Vezi totul în ceață… Vrei să-ți pui odată ochelarii ăia, da sau ba?“ Atunci e mai bine ca Modesta să-și pună ochelarii pe care i-a primit cadou de la Bambolina. „O să-ți înțepenească gâtul, zia, de câte ori trebuie să citești ceva!“

Încurajată de lentile, nu vede decât obișnuitele fire albe și câteva riduri în plus. Dar dinții? Sănătoși. Iar, dacă zâmbește, ridurile se șterg ca prin farmec. Zâmbetul cu care își încheia discursurile dezlănțuia urlete de entuziasm și un ropot de aplauze. Era frumos, era reconfortant să vezi că ești înțeleasă, iubită. Acesta era motivul pentru care — abia acum își dă seama — accepta zi după zi să-și înjumătățească ideile, să reducă din conținut, să-și sărăcească limbajul. Chiar și așa succesul venea cu siguranță, ba chiar mai cu siguranță decât pe timpuri. Uite capcana! În ultimele luni, cu cât rostea mai puține cuvinte, cu atât primea mai multe aplauze din partea mulțimii. Iar ea, fericită, căuta să nu înțeleagă. Abia acum sesiza că în toți acei ani nu avusese decât succese personale. Ca o actriță care, numai să placă publicului, face să treacă drept bun și

textul cel mai banal și mai reacționar. O înțelegea acum pe Mela, înțelegea în sfârșit privirea lucitoare, ținuta sigură a acelei fete… În mijlocul aplauzelor, Mela, acceptată, iubită de mulțime, nu avea nevoie de nimeni, în afară de câte un mic amor feminin. Ferice de ea! Dar Mela azvârlea sunete de pe claviatură, sunete bune, clasice, nu vorbe care scuipă un foc mai de temut ca salvele de tun…

Cu brațele sprijinite de oglindă, Modesta își șterge de pe chip zâmbetul fericit și plânge disperată. Niciodată n-a mai încercat-o atâta durere, nici când a decis să nu devină tot mai bogată, acumulând bani, nici când îi făcea cu ochiul poezia. Cu capul ascuns în brațe, caută forța de a nu se lăsa coruptă de ea însăși, de cea care spune: „Și, dacă tu nu faci asta, o s-o facă îndată cineva mult mai rău decât tine“.

38 Copii săraci, care împânzeau străzile oferind servicii soldaților americani; strigătul de la care li se trage numele este o stâlcire a englezescului shoe shine.

90.

— Ce intenții ai, mamă?

— Să mă bronzez, nu se vede? Am impresia că o sută de ani am stat departe de soarele ăsta!

— Ți se pare just să mă ții în necunoștință de cauză? Să mă faci să fac figuri din astea?

— Ce figuri, Prando?

— Figură de imbecil la Catania, la Roma. E posibil să aflu de la alții, de la niște străini?

— Ți-a telefonat Lucio?

— Era disperat. Ai plecat fără să-i dai un telefon și voia să afle de la dobitocul de fiu-tău, care habar n-avea dacă e adevărat că ai intenția să abandonezi totul.

— Povești, Prando, scuze ca să-ți dea telefon. Am renunțat la toate activitățile în mod cât se poate de corect. Am stat o săptămână în plus acolo, în pacea aia falsă de la Roma, ca să anulez toate angajamentele, o săptămână de coșmar! Nori aurii, serbări! Și ca și cum nu ajungea, Via Veneto, cu acei happy few care mimează o veselie macabră, dacă stai să te uiți la ei.

— Lasă tu ce-a fost la Roma! De ce nu-mi răspunzi? Ce-i cu povestea asta cu articolul?

— De ce mai întrebi, dacă știi tot?

— Pentru zece rânduri dintr-un articol!

— Dacă-i vorba pe așa, douăsprezece rânduri și un titlu. Chiar să fi fost vorba de un singur rând, uite ce e, nu accept niciun fel de cenzură. Voi sunteți tineri, dar mie douăzeci de ani mi-au ajuns. Mă simt cenzurată de tot, cum ar zice Nina.

— Nina, Nina! Las-o baltă! Ea și cu ramolitul ăla de Libero te-au

montat.

— Libero pot să-ți spun că e unul dintre puținii marxiști autentici pe care i-am întâlnit la Roma.

— Un individualist mizerabil, asta e!

— Desigur, în comparație cu triumfalismul vostru generalizat. Hai s-o lăsăm baltă, Prando, sunt sătulă de polemici. Cine să-mi fi spus, vai!, că, după nici patru ani, o să ajung să-i dau dreptate iezuitului sucit de Sartre!

— Dar ce legătură are Sartre?

— Are: la Milano, în 1946 cred, era vară și te sufocai de căldură, oh… în Nordul ăla fără soare.

— Scutește-mă de descrieri poetice, mamă!

— Te scutesc. Sartre a spus atunci că puțină angoasă n-ar strica împotriva triumfalismului vostru și i-a tras după el pe toți tinerii.

— Pe toți tinerii ramoliți pe care îi știi tu! Eu cunosc alți tineri, ca mine…

— Tânăr, tu, Prando? Tu ești la fel de vechi cum e puterea acestei insule și mai ești și frumos, ai frumusețea veche a insulei. Îmi place să te privesc. Îmi amintești de un bătrân viclean ca marea și calm ca Muntele, care mă încânta în copilărie.

— Cu voi, femeile, nu poate omul să vorbească rațional, fir-ar să fie!

— Dar eu vorbesc rațional, Prando, dacă-mi spui limpede ce vrei și nu mă iei pe departe, cum faci de un ceas încoace. Ce vrei? Scoate perla!

— Lucio vrea…

— Să mă ia de soție, asta vrei să zici?

— Fiindcă e om de onoare.

— Om de ordine, vrei să zici?

— Dar ce nu-ți convine la Lucio?

— Un flecușteț care nu mai e azi la modă: nu sunt îndrăgostită de el, Prando, dragule.

— Îndrăgostită! Dar anii, experiența nu te-au învățat chiar nimic? Și totuși ar trebui să ne mai liniștim, cu vârsta.

— Așa mi se tot spunea.

— Dar nu-ți ajung eu, afurisitul ăla de Jacopo al tău, Carluzzu, Bambú? Toate femeile te invidiază. Carluzzu nu vrea decât la tine, mă omoară cu zile! Amalia moare de gelozie că nu reușește să-l cucerească pe Carluzzu cu niciun chip.

— O să-i treacă, Prando. Imediat ce o să aibă copilul ei — sunt sigură că va fi tot băiat —, o să vezi cum se calmează nevestica ta. E drăguță Amalia, are doar nevoie de un copil al ei.

— Nu-mi pasă de Amalia, eu vreau să știu ce decizie ai luat.

— Decizie? În ce sens?

— Lucio mă sună mâine, ce dracu' îi spun, se poate ști?

— Spune-i să mă sune pe mine, am eu grijă de Lucio.

— Vezi că, dacă nu-l iei de bărbat, tu vii să stai cu mine la Catania.

— Și de ce, mă rog?

— Auzi la ea, de ce?! Vila Suvarita e vândută, nu? Peste trei luni trebuie să pleci de aici. Unde vrei să te duci? N-ai o liră, mamă, vrei să-ți bagi asta-n cap?

— Tu chiar vrei să mă trimiți la azil, nu, Prando? Uite așa merg lucrurile: bătrânul vrea să te silească să rămâi veșnic copil, iar tânărul vrea să te vadă cât mai iute bătrân, ca să scape de tine.

— Dar ce vorbești? Pe tine toți te adoră!

— Exact, pe copil îl răsfeți, pe bătrânul pus la colț îl adori. Mă ispitești, Prando! Să îmbătrânesc între cărți, nepoți și mândria de a te vedea frumos și puternic. Ai succes la tribunal tu, ehei! Nu ca Lucio sau Libero!

— Nu-l pomeni!

— De ce nu m-aș abandona iubirii sublime pe care ți-o poate da un fiu? Aș putea s-o încalec pe blânda ta Amalia și, când vi se naște copilul, să i-l fur fără greutate, cum a fost cu Carluzzu.

— Ești nebună, mamă, nebună!

— Desigur, și, la fel ca toți nebunii, îți repet ce ți-am spus acum mulți ani: așa cum n-am suportat șantajul bătrânilor, n-o să-l suport nici pe al vostru, tinerii. Acum du-te, eu mă întorc acasă. Am nevoie de o baie caldă! E incredibil, dar n-o să mi se isprăvească niciodată uimirea față de un mic robinet pe care îl răsucești fără efort cu două degete și ai fluvii de apă caldă la dispoziție. Știi că pe vremuri trebuia să încălzești apa și să umpli niște cădițe mici, mici de tot? Cu condiția să fi dispus de apă! Ce vremuri oribile, Prando! Miros de sudoare, ploșnițe și mâncărimi.

— Ei, nu, mamă!

— Nu, spui?

— Nu, te cunosc eu! Când începi cu divagațiile, e semn că ai o idee precisă în cap, iar eu nu mă clintesc de aici până nu-mi dai un răspuns. Ce mama dracului, fir-ar să fie, nu pot să stau mereu cu grija asta! Ce ai de gând să faci?

— O baie caldă, Prando, ți-am spus.

— Și ce faci acum, mai și fumezi?

— Ei, da, ca să mai compensez…

— Să compensezi ce? Asta îți mai lipsea, o țigară în gură…

— În dimineața când m-au arestat am început să fumez și mi-a plăcut foarte mult! Pe urmă am înțeles că e mai bine să nu continui. Și bine am făcut, fiindcă la închisoare și pe insulă ar fi fost un chin suplimentar. Acum, pe insula asta mare, cu toți americanii ăștia aici, suntem plini de țigări… O țigară te face să visezi și-ți ține companie.

— Dar îți face rău!

— Când simt că îmi face rău, mă las. Nina are dreptate: te apuci și te lași de obiceiuri, așa trebuie să trăiască omul. Bine, bine, văd că nu capitulezi. „Nevasta nu capitula.“ Ce mă distrează limbajul vostru avocățesc! Și când te gândești că diploma ți-ai luat-o în doi timpi și trei mișcări!

— Ei, ceva trebuia să fac și eu!

— Și, ce să vezi?, acum ești mândru de meseria ta și o faci cu plăcere.

Se vede. Asta e partea frumoasă a vieții. Mai binele îți poate veni din cel mai întunecat ungher, unde n-ai căutat niciodată. Ei, fiul meu, mă lași acum să fac o baie ori nu?

— Eu nu te las în pace, mamă, să știi.

— Bine, hai să intrăm în casă atunci… Oh, uite, a venit Mattia! Hai, dă-mi drumul, mă lași să-l salut, da sau nu? Mattia, te-ai întors, în sfârșit! Îmbrățișează-mă, nu te-am văzut de un an, bătrâne! Nu prea îți cade bine 'sta camurria de vorbă, ai? Cine-ar fi zis că o să îmbătrânim împreună?

— Eu știam, Mody… Salve, Prando! E adevărat că rămâi cu noi, Mody? Nina mi-a spus și mă bucur peste poate. E adevărat?

— Bineînțeles. Dar tu ai terminat cu voiajurile?

— Da, totul e pus la punct, am vândut toate casele alea blocate… Bambú are dreptate: pe bani puțini, dar acum avem lichidități pentru sămânță, îngrășământ și mașini, e mai bine să întărim puținul pământ pe care îl avem. Eu nu prea mă îndemnam să fac asta, din cauza fetelor. Dar are dreptate Bambú: ele o să-și facă viața lor. Din fericire, măcar asta s-a schimbat, să ai două fete nu mai e motiv de îngrijorare, ca mai înainte.

— Măcar atât, Mattia… Ce umbră plăcută! Glicina aia Beatrice i-a pus s-o planteze. Meșterul nu voia, zicea că rădăcinile o să roadă cu timpul zidul terasei și al casei, dar Beatrice nu și nu: „Casa asta va trăi oricum mai mult decât noi, iar eu vreau o plantă care iarna să se dea la o parte ca o cortină la teatru și vara să dea umbră, o umbră verde și violetă!“ N-o să mă credeți, dar Beatrice avea ochi violeți vara… Mulțumesc, Nina, de acum faci ceaiul exact ca Beatrice.

— Păi, dacă te învârți printre bogătași ajungi de te rafinezi și degenerezi. Dar tare plăcută mai e și degenerarea asta!

— Și cum se face că mai ești aici? Credeam că te-ai dus la prăvălie.

— E duminică, Mody! Ce pula mea, se vede că n-ai lucrat niciodată!

— Da, o să mă înveți tu totul, nu-i așa, Nina?

— Ce să te învețe, mamă? M-ați lăsat mască, se poate știi ce mai puneți la cale?

— Ce zici, Mody, îi spunem? Mama ta o să deschidă o prăvălie lângă a

mea, dat fiind că ea se pricepe mai mult la cărți decât la lâneturi: o prăvălie de cărți.

— Vreau să fac o librărie care să fie și un loc de întâlnire, cum e cea de la Roma, din Via Veneto. Puține cărți, selecționate, și câte cineva de la care poți cere un sfat; măcar o să servească la ceva toate lecturile mele.

— Tu, în spatele unei tejghele? Dar ce, am înnebunit toți?

— Și ce-i rău în asta, Prando? Eu ți-am spus, Nina, că mai bine nu-i zicem nimic.

— Tu, o Brandiforti, să faci pe negustoreasa?

— Știi, Mattia, așa îmi vine câteodată să fac eu revoluție internă și să-i spun ce e de spus copilului ăstuia.

— Las-o în pace pe maică-ta, Prando, las-o în pace! Știe ea ce e de făcut.

— Iar vă aliați voi doi! Dar ce nevoie e? Eu câștig, Bambolina e bogată. Cu ce luăm…

— Nu, Prando! Ce luăm pe vilă a fost deja investit în cărți și în spațiul de lângă Nina.

— Și unde o să stai?

— I-am plătit lui Bruno filodormă, o să locuiesc deasupra magazinului.

— În păduchelnița aia? În cartierul ăla deocheat? Dar ce, suntem nebuni?

— Nina acolo stă, nu? Și dacă stă ea…

— Nina, Nina! Nu voi permite asta niciodată! Nu voi permite niciodată să te văd la tejghea!

— Trebuie să-mi câștig existența, și asta în modul cel mai puțin nociv. Din câte se vede, avem înainte vreo douăzeci de ani de fascism alb.

— Dar ce vorbești? Revoluția treptată…

— Buclucul reformist, vrei să zici? Ca bătaia de joc care a fost reforma agrară, ai, Mattia?

— Eu nu mă prea pricep la politică, Prando, dar e adevărat că reforma agrară a fost ca oglinjoara cu care se momesc ciocârliile, un os azvârlit câinelui ca să nu mai latre: patru palme de pământ pietros, distribuite prost și fără bani de sămânță și unelte. Așa că, pentru a cultiva acele patru palme de pământ, țăranii s-au îndatorat, au căzut pe mâna cămătarilor pretutindeni și deja tinerii abandonează pământurile.

— Sunteți nebuni de legat, Mattia! Vreți să se facă totul peste noapte? M-am săturat. Tu cu pământul, asta de-aici cu chestiunea femeilor!

— E în regulă, Prando, ți-am mai spus-o și ți-o repet: eu vreau să fiu independentă față de bărbații ca Lucio. Și fiți atenți, pentru că, în ritmul ăsta, când femeile o să bage de seamă că voi, oamenii de stânga, zâmbiți cu suficiență paternalistică la ce spun ele, când Amalia ta va băga de seamă că nu e ascultată și că face două munci, trudește și la cratiță, și la atelier — de ce nu-mi spui niciodată nimic despre munca Amaliei, ai? De ce trebuie să aud doar cât e de dulce, de drăguță și de geloasă? —, când o să bage ele de seamă, răzbunarea va fi cutremurătoare, Prando, ca în America. O să vă refuze și…

— Dar isprăvește cu asta!

— Tocmai asta e! Eu nu vreau să te urăsc, am iubire față de bărbați cum sunt Jacopo, Mattia…

— Vlăguiți, mamă!

— Fii atent, Prando! Că pot să-ți rup gâtul dacă mai zici o dată!

— Stai calm, Mattia, nu te supăra, nu-i vina lui, a crescut în pepiniera Ducelui.

— Nu mă mai vezi, mamă, încă o vorbă ca asta și nu mă mai vezi la față!

— Era de prevăzut, Prando, frații și fiii ne-au mai abandonat și altădată. E vremea marilor decizii, gândește-te la asta. Eu mi-am luat-o pe a mea…. Ce a făcut Malatesta al tău când a venit fascismul, Nina? Și el avea șaptezeci și unu de ani; prin comparație, eu sunt o tinerică.

— S-a întors la munca lui de electrician într-un mic atelier din San Lorenzo.

— Uite, vezi, eu o să profit ca să-l citesc pe Bakunin și pe atâția alții. Cum spunea, pe bună dreptate, Nina, Arminio al tău?

— Zicea că leninistul nu citește în virtutea autocenzurii. E incredibil, dar așa e!

91.

În fața micului lac artificial, care s-a format ca prin minune, Modesta se oprește și mângâie cu mâna apa verzuie. Nicio bucurie nu-i vine de la acel miracol. Prando întoarce spatele și pleacă. „Nu mă mai vezi, mamă, nu mă mai vezi niciodată!“ Să te răzvrătești față de un fiu… Pe asta n-o știa, să te răzvrătești față de un fiu produce o durere de nestăpânit, nu-i așa, Modesta? Și de ce oare? Gândește-te bine, Modesta, nu te lăsa trasă pe sfoară. Dacă te gândești bine și nu-ți pierzi capul — ca în timpul bombardamentelor —, o să afli răspunsul. Uite, așază-te pe taburetul aurit, unde stătea Beatrice în timp ce tu te bălăceai în cadă. „Îl pun aici, Modesta. E drăguț, atât de vechi, într-un ambient modern… E original. Și, pe urmă, așa o să putem sta de vorbă mereu.“ Uite, așază-te pe taburet și aprinde țigara, apa mai poate aștepta. Printre fum și lacrimi, Modesta se gândește: răzvrătirea contra tatălui are loc când crezi că ești tânăr, că ai o veșnicie înaintea ta, dar răzvrătirea contra unui fiu când te afli poate la jumătatea călătoriei deschide gânduri de solitudine carnală, gânduri cu iz de moarte. Ce-i de făcut, atunci? Sunt încă îmbrăcată. Mai pot să dau fuga și să-l strig și în felul acesta să-mi declar propria moarte, fiind încă în viață, să mă supun unor vorbe și acțiuni contrare gândirii mele, să asist la demolarea sistematică a sărmanei Amalia, încrezătoare, ca toate femeile inteligente, însă prea noi în meseria de adult. Să asist la demolarea inversă pe care Carluzzu o suferă zi de zi: „Ești bărbat, trebuie să demonstrezi bărbăție, Carluzzu! Nu să fii pe jumătate muiere, ca tinerii ăștia de azi!“

N-au încă nici treizeci de ani și deja îi vezi cum se dezlănțuie împotriva celor de paisprezece, de douăzeci de ani. Nu, Modesta! Să accepți așa ceva e o lașitate, e o ticăloșie mai mare decât să fii de partea temnicerilor pe insulă. Dacă ai rezistat tu pe bucățica aia de piatră biciuită de vânt la toate orele, dacă atunci ai rezistat, nu poți acum să anulezi fapta aceea cu o capitulare totală în fața lui Prando (sau în fața fricii de moarte?) sau în fața fricii de bătrânețe, pe care ți-au inculcat-o, ca să nu aduci dezordine în societate, ca să nu aduci știrbire acelei fortărețe din linia întâi, care e întotdeauna, cu fascism ori fără, familia, sală de antrenament pentru viitorii soldați, mame-soldat, bunici-regine. Și de ce, la urma urmei, acea veșnică glorificare a tinereții? Tânărul este util, produce, naște copii, poartă războaie înainte de a lua cunoștință de sine. Dar la patruzeci de ani, la

cincizeci, ființa umană — dacă nu cumva a pierit în lupta socială fără răgaz — devine periculoasă, are îndoieli, pretinde libertăți, repaus, bucurie. Și vorba „bătrânețe“ e mincinoasă, Modesta, a fost ghiftuită cu fantasme înfricoșătoare, ca vorba „moarte“, ca să te facă să stai cuminte și să respecți toate legile consacrate. Cine știe ce e de fapt bătrânețea? Când începe? Pe vremea lui Stendhal, o femeie de treizeci de ani era bătrână. Eu la treizeci de ani abia am început să înțeleg și să trăiesc. Cine a avut îndrăzneala să treacă pragul acelui cuvânt, fără să asculte prejudecăți și locuri comune? Poate că mai mulți decât îți închipui, dacă prin câte un colț mai poți întâlni chipuri senine, priviri calme și înțelepte. Dar nimeni n-a cutezat vreodată să vorbească de teama — iarăși veșnica teamă — de a nu răsturna cumva falsele echilibre stabilite. În fața ușii închise a acelui cuvânt înfricoșător nu simți oare tentația de a intra, de a observa totul, Modesta? Desigur, în orice ungher, după ce ai pătruns acolo, poți să dai peste propria moarte. Dar de ce s-o aștepți afară, cu umerii căzuți, cu mâinile lăsate moi în poală? De ce să nu-i ieși în întâmpinare și să n-o sfidezi zi după zi, ceas după ceas, furând de la ea câtă viață se poate?

Țigara i s-a stins între degete, iar apa îndeamnă la luptă. Săpunuri parfumate din O mie și una de nopți — cine și-ar fi închipuit pe atunci, adevărat, Beatrice? — aprind în roz, verde și azuriu mensola aflată în umbră. Bambú le-a pus acolo, ca să-mi facă mie o bucurie. Oare mi-o fi înțeles lașitatea? „Ești distantă, zia, de ce? Distantă și distrată. Te rog, fii din nou ca mai înainte!“ E plăcut să te săpunești, trupul compact are nevoie doar de mișcare. E momentul să lupți cu toți mușchii și cu toate gândurile în partida aceea de șah cu Certa, care așteaptă. Și fiecare an furat, câștigat, fiecare oră smulsă de pe tabla de șah a timpului se face eternă în partida aceea finală. Gândește-te, Modesta, poate că să îmbătrânești altfel nu e decât încă o acțiune revoluționară…

Revoluție? Modesta surâde încercând să plutească în spațiul acela redus de apă artificială.

— Stai în cadă de parcă ai fi în mijlocul mării, Mody!

— Afară plouă, Beatrice. E iarnă, dar mie îmi ajunge să deschid ochii și să-mi amintesc… Mi-e frică să nu uit cum se înoată. Ce zici, când o să vină vara, o să mai știu să înot?

— Când cineva a învățat să înoate, Mody, nu mai are cum să uite.

— Când cineva a învățat bucuria revoluției, vrei să zici.

Trebuie să-i fie chiar frică de cuvântul acela lui Beatrice, din moment ce chipul i se face mic de tot și atât de palid, încât dispare în aburul apei calde, înspre tavan. A plecat? Nu te teme, Beatrice, și vorba „revoluție“ minte ori îmbătrânește. Ar trebui găsită alta. Dacă ar mai fi Carlo viu, el ar găsi-o. Era așa de iscusit, era un izvor nesecat de cuvinte noi…

92.

Câteva brațe și deja mâna mângâie barba Profetului: bucle lungi, pieptănate de valuri, unde bancuri de pești alunecă prin tăcerea verde a algelor. Între barbă și frunte te poți întinde fără ca marele ochi scobit al gigantului să tresară, ocupat, cum este de milioane de ani, să supravegheze marea. Când Modesta nu știa să înoate, distanța acelei priviri o făcea să tremure de speranță și de teamă. Acum doar o pace profundă îi cuprinde trupul matur, la orice emoție a pielii, a venelor, a încheieturilor. Corpul stăpân pe sine, devenit înțelept prin inteligența cărnii. Inteligența profundă a materiei… a pipăitului, a vederii, a cerului gurii. Culcată pe stâncă, Modesta observă cum simțurile ei, acum maturizate, pot stăpâni, în absența spaimelor copilăriei, întreg azurul, vântul și distanța. Uimită, descoperă înțelesul acelei arte pe care trupul ei a cucerit-o de-a lungul scurtului parcurs al celor cincizeci de ani. E ca o a doua tinerețe, având în plus conștiința clară a tinereții, conștiința bucuriei, a atingerii, a privirii. Cincizeci de ani, vârsta de aur a descoperirilor, cincizeci de ani, vârstă fericită, pe nedrept calomniată de documentele de stare civilă și de poeți.

Cum să povestești după-amiaza aceea de vară, în care stai întinsă pe stâncă, mângâiată de ultimele atingeri ale soarelui care coboară? Cum să relatezi bucuria acelei descoperiri? Cum s-o povestești altora? Cum să comunici fericirea fiecărui gest simplu, a fiecărui pas, a fiecărei noi întâlniri… cu chipuri, cărți, amurguri, zori și după-amiezi de duminică pe plaje însorite? „Ferice de tine, bunico, te invidiez! Am descoperit că invidia e o atitudine justă când dorești ceva. Eu, unul, invidiindu-te, încerc să te imit și poate că într-o zi o să fiu ca tine.“ Cum să povestești bucuria de a asculta a acelui băiat? Emoția pe care o transmite vocea lui atunci când spune: „Eu, Modesta — îmi dai voie să-ți spun așa —, eu în tine am impresia că am un tovarăș. Hei, prietene, mi-am luat leafa de la șeful-tata. Mergem să ne plictisim la cinema? Trebuie să văd neapărat Jungla de asfalt, filmul ăla de care vorbește toată lumea! A ajuns o datorie cinemaul. Vino cu mine, nu ține decât două ore și pe urmă facem o plimbare, ca să mai stăm de vorbă. Am atâtea să-ți povestesc despre Julien ăla, cu care mi-ai făcut tu cunoștință…“. După aceea se poate întâmpla să nu stăm deloc de vorbă, nici despre film, nici despre Julien Sorel, ci să mergem la Nina, unde se râde, se cinează, iar Carluzzu cu Olimpia nu mai termină de cântat, trecându-și de la unul la altul chitara și paharul de vin…

Să ne oprim aici, în bucuria asta deplină a simțurilor și a minții, și să îngheț astfel în mine, în voi, cei mai frumoși zece ani ai vieții, cei dintre cincizeci și șaizeci de ani? Tentația e puternică, dar viața nu se oprește în loc, iar Carluzzu tocmai a intrat în librărie. Are fața crispată, ochii îi strălucesc plini de ură și își șterge sudoarea de pe frunte. Se uită drept la mine și pentru o clipă i se îmblânzește privirea. Are nevoie de mine.

— Ce-i cu tine, Carluzzu, ce s-a întâmplat?

— S-a întâmplat că a trebuit să-l bat zdravăn pe fiul tău după acte, pe taică-meu adică, tot dacă e să ne luăm după mizeriile alea de acte! N-am vrut, numai eu știu cât de tare n-am vrut! Dar el îmi dă dintr-odată una. Eu îmi zic: stai cuminte, Carlo, e doar o palmă, cum are obiceiul. Dar pe urmă se apucă să urle la mine, și eu urletele nu le suport, bunico, știi doar, așa că l-am pocnit ca să-l fac să tacă. Puteam să-l omor, da!

— Și pe urmă?

— Pe urmă m-am dus în port să-mi vărs furia pe acolo, printre strigătele de la pescărie. Apoi m-am oprit la vânzătorul de scoici și am mâncat vreo sută, cred, de scoici crude! Am tras un pahar de vin peste ele și m-am răcorit. Oh, Mody — o fi de scoici și de la vin —, mi s-a părut că zbor ca un pescăruș printre ziduri albe și strigăte, cu soarele care gonea cald pe urmele mele și cu vântul răcoros pe frunte. Și mi-am zis: „Dar de ce să pierd toate astea din cauza dihaniei ăleia? Și n-are niciun rost să iei trenul sau vaporul — ai încercat doar de atâtea ori —, tot aici o să te întorci, ca unchiul 'Ntoni și unchiul Jacopo“. Mă gândesc iar, pe urmă, la animalul de fiu-tău, parcă îl și văd împins la perete de pumnii mei, cu capul lui de leu obosit, și îmi cam pare rău de el, îmi zic: „Hai să vedem dacă nu i-o fi căzut vreun dinte… Ține la dinții lui, la zâmbetul care îți ia ochii, numai bun de scos din teacă în fața juraților“. Știu, nu-i nevoie să zâmbești, am făcut toți seralul, cum zice Nicola. Știu că e remușcare străveche, ancestrală. Cine ar cuteza să ridice mâna asupra capului, cărunt sau nu, al propriului tată, fie el credincios ori ateu? Bun, mă întorc eu acasă, deschid ușa încet, să nu mă audă, intru în anticameră și ce mi-e dat să aud? N-o să-ți vină să crezi: glasul lui, arogant și persuasiv, ca la tribunal, spunând la telefon: „Ba da, Mattia… a dat în mine, n-ai ce-i face! Când ai un băiat, sânge din sângele tău, care nu e fătălău, ci bărbat adevărat, se poate întâmpla și asta. Ferice de tine, care n-ai decât două fete!“

— Și tu?

— Fluier! Oh, Mody, știi că la Roma e la modă să zică tinerii „fluier“? Mi-a spus Nicola, e oribil, dar îți intră în cap ca refrenul unui cântec tâmpit.

— Și?

— Fluier! Oh, scuză-mă! Atunci eu îi plasez niște ditirambi à la Miller, marele Henry al înjurăturilor, și, mândru nevoie mare de bagajul meu cultural, alerg glonț la tine, de la care l-am dobândit… Și acum, hai să mergem în port, nepotul tău e bogat astăzi.

— Cum se face?

— Am terminat teza de licență pentru Nicola. Mai ții minte cum veneam la tine după informații? Eu fur ideile tale despre literatura anglo-saxonă, mai pun câte ceva de la mine și-mi vând toată marfa lui Nicola, care e bogat și habar n-are de nimic! Și, pe urmă, el face impresie bună acasă și în fața profesorului. Totul e numai furtișag, bunico, pe spinarea ta…

— Ce poate fi mai frumos, în cazul ăsta, decât să fii furat? Dacă te jefuiesc hoții înseamnă că ești bogat, nu?

— Atunci ia zi, fată rea ce ești, ce mănânci?

— Spaghete!

— Și eu la fel! Hei, prietene, de două ori spaghete cu scoici și un râu de vin alb!

— Ce soare, Carlo! Mai e o săptămână și pe urmă mergem să înotăm până în octombrie.

— Știi că ești o bunicuță ca în basme?

— Mi-ai făcut o relatare minunată a felului în care ți-ai petrecut dimineața, Carlo, dar nu mi-ai spus de ce mi l-ai bumbăcit pe Prando.

— Ții mult la Prando al tău?

— Nu, dar îl iubesc.

— Ești de o claritate, Mody, ceva de speriat, cum zice Nina.

— Ia zi, ce voia azi-dimineață bătrânul tău părinte?

— Vechea poezie: „Tu ești tânăr, nu știi ce înseamnă…“ Și totdeauna la aceeași oră, la masă, când ești mort de foame și n-ai capul pe umeri: „Nu toată lumea, băiete, dispune de norocul de a avea un tată care îți deschide drumul. De ce să umbli după lucruri imposibile, cum e arheologia, când ai la îndemână un birou de avocatură, din care scoți mai mult decât dintr-un puț de petrol?“ Asta era acum cinci ani, mai ții minte? Iar eu, ca să am liniște, mi-am zis atunci: hai să-i facem pe plac, că tot e el stăpânul, iar cu stăpânul, ori îi dai în cap, ori îl tragi pe sfoară. Și dau mai multe clase într-un an, și mă achit de ce a cheltuit cu mine să mă crească. Fiindcă asta e treaba: ei vor numai ca banii pe care i-au cheltuit cu tine să le aducă profit. Asta le e iubirea paternă! Dar e adevărat că era antifascist, Mody?

— Desigur, și comunist era.

— Dacă era comunist, atunci de ce a ieșit din partid când s-a ținut Congresul XX? Ce credea el, că revoluția se face cu zăhărelul? Unchiul Jacopo n-a ieșit, dimpotrivă, mie mi-a spus atunci, la Milano, că e momentul să luptăm și mai aprig, să rămânem în rândurile partidului și să facem să biruie ideile lui Gramsci… Știu, iartă-mă, de atâtea ori am vorbit despre asta și tu te întristezi. Chestia e că pentru noi, tinerii, e greu de înțeles. Uite, Nicola… Afară, în public, taică-său se declară comunist și pe urmă duminica merge la slujbă. Și seara spun rugăciunea. Ce mai curvăsărie, cum zice Nina! Nu mai reușesc să vorbesc cu Nicola, Mody, e groaznic, mă tem că ne pierdem! Parcă e dezumflat, stă inert. O zi pare să gândească limpede, a doua zi începe să spună că totul e inutil. Dar știi că nu mai citește decât texte indiene? Am citit și eu Autobiografia unui yoghin ca să văd dacă îl pot înțelege, dar n-am dat decât peste banalul misticism de împrumut. Cum de nu pricepe lumea că nu e decât alt opiu, ambalat în America? Ce se poate face? Așa ceva măcar nu se întâmplă la noi acasă, și asta datorită unei soții pe care fiul tău chiar n-o merită. E grozavă, vai, nu știu cum face să robotească toată ziua pentru taică-meu și să se țină mereu la curent. Ce cap are! Eu nu înțeleg cum de așa o femeie poate să-l rabde pe fiu-tău, bunico, chiar nu înțeleg! Tu nu l-ai răbdat.

— Fiindcă Amalia n-are încredere în sine, Carluzzu. Ea nu știe, dar n-are încredere în ea însăși pentru că e femeie.

— Știi că mă amuz câteodată s-o zgândăr? Îi fac curte și îi propun să fugă cu mine. Ea se preface indignată și-mi spune, cu vocea ei frumoasă și plină: „Bine, Carlo, dar sunt mama ta!“ La care eu: „Ba nu, Amelia, Stella e mama mea“. „Dar sunt bătrână.“ Și eu: „Și Stella era bătrână când m-a făcut pe mine, cu soțul tău“. În momentul ăsta, se face roșie la față și zice: „Ce oroare să le spui adevărul copiilor, uite

cum profită!“ Și râde… E una dintre puținele ocazii când o văd râzând. Mi-e atât de milă de ea, Mody, că simt că sunt aproape de iubire. E adevărat oare, Mody, că iubirea e foarte, foarte aproape de compasiune? Și pentru ea mi-am luat licența în Drept. Mi-am zis: „Acum că ești licențiat în Drept, Carlo, părintele tău o să se mai domolească, o să-ți dea bani și o să pleci trei luni în Grecia, înainte să îmbraci uniforma“. În loc de asta, azi-dimineață el îmi vine cu: „Atunci, de mâine vii cu mine la tribunal și începi să faci practică!“ Eu zic: „Dar, papà, peste șase luni plec în armată!“ Și el: „Nu, o să-ți obținem scutire“. Eu mă agăț de evidențe naturale și îi replic: „Dar, papà, la 1,86 înălțime și 120 circumferință toracică, va fi imposibil!“, iar el: „Totul e posibil pentru un Brandiforti!“ Mie îmi și trece foamea, mă uit în farfurie și văd doar câmpuri de bătălie, chemări sub arme, cruciade și pricep cum de izbucnesc războaiele… E și ăsta un mod de a fugi de acasă, ca oricare altul. Dar fir-ar al dracului, Mody, cum poate să vorbească așa, la vârsta lui? Cum poate să zică: „Vei cunoaște satisfacția morală de a determina achitarea unui nevinovat!“ La unul pe care îl salvezi, mai stau încă o sută în închisori… Nu pricepe că aici e de repus în discuție totul, începând de la morala lui veche de peste o mie de ani?

— Carlo vorbea și el ca tine, acum patruzeci de ani.

— Care Carlo?

— Tatăl Bambolinei.

— Da, și l-au omorât. Pe mine n-o să mă omoare, Mody! Pe noi n-o să ne omoare, datorită ție, lui Jacopo. I-am cunoscut pe elevii lui la Trento, băieți cu ochii deschiși, băieți ca mine, hotărâți să nu se lase prinși în plasă de niciun idealism falsificat. Doar că…

— Ce anume, Carluzzu?

— Suntem puțini, bunico, puțini!

— Așa a fost totdeauna.

— Iar acei puțini pe care i-am cunoscut, la Milano, la Londra, la Paris, sunt triști.

— Așa a fost totdeauna, Carlo.

— Eu nu vreau să fiu trist ca ei.

— Dar în conștiința de a fi diferit e și bucurie, Carluzzu, dacă știi s-o

descoperi.

— Adevărat, asta nu vor ei să înțeleagă! De parcă le-ar fi rușine să fie fericiți, ca și cum fericirea ar implica neapărat să fii la fel ca ceilalți, superficial, frivol. Uite, să-l luăm pe unchiul 'Ntoni de la Roma: succes la public și la critici, intelectuali și lume rafinată care stau la coadă să-l felicite la ușa cabinei. Imediat ce rămânem singuri, i se lasă pe obraz o mască tragică, ce mai!

— Dar 'Ntoni e actor de comedie, Carlo, nu uita asta.

— Cum adică?

— Mai e și firea omului, nu-mi deveni acum fanatic al bucuriei, ce naiba! Firea comicului e grozav de tristă. La oameni, când e vorba de profesiile pe care și le aleg, e și o latură misterioasă, insondabilă. Natura însăși e insondabilă, dragă nepoate! Să-i lăsăm pe ceilalți să fie cum sunt ori cum vor să fie!

— Ai dreptate, bunico, sunt fanatic, cum e și Prando al tău, și, înainte să te înfurii, că te simt clocotind, dă-mi mânuța și să facem pace! Te duc să vezi ce bar frumos, numai oglinzi și lumini, s-a deschis lângă pescărie.

Am coborât către port ținându-ne de mână, ca să ne mai alinăm mintea urmărind aripile albe ale pescărușilor ce fugăresc norii.

— E adevărat, Mody, că uneori mintea, dacă o lași în voia ei, deschide aripi și pornește să lunece peste culori, absorbindu-le ca un fluture?

Același gând și în aceeași secundă, pe cheiul umbrit al portului. Poate o femeie de șaizeci de ani să aibă gânduri identice cu ale unui băiat de douăzeci? Mă uit la el: negrul ochilor lui, în bătaia ultimelor raze de soare, conține vine verzi și violete.

— Ziua ai ochii deschiși la culoare, Carluzzu.

— Mama, Stella vreau să zic, avea ochii negri, nu-i așa?

— Da, negri ca cerul de noapte fără stele.

— Păcat că nu pot să mi-o amintesc.

— Mi-o amintesc eu pentru tine, Carlo.

Da, o femeie de șaizeci de ani poate avea aceleași gânduri ca un bărbat de douăzeci. Încă uimită, fericită ca o fetiță, Modesta sare la

gâtul acelui băiat, care o prinde de mijloc și o ridică, rotind-o în aer, printre pescari, tarabe și strigătele vânzătorilor de pește. Carlo le-a povestit după aceea Ninei și prietenilor lui că oamenii s-au întors să-i privească surprinși, dar nu indignați sau ironici:

— Imaginați-vă o doamnă serioasă, elegantă, care se desprinde brusc de pământ, de parcă ar avea aripi și mă ia în brațe să mă sărute! Într-o clipă, a și scos capul conformistul din mine și-mi zice: „Oprește-te, că ăștia de aici te linșează, Carlo!“ Dar imediat îi dă replica celălalt Carlo din mine: „Lașule, înfruntă-i și tu, cum face ea; mai mult, subliniază-i gestul și învârte-o, ca să-ți dai o lecție și să dai o lecție și acestei rase dure și înfumurate din care ai ieșit“. Îmi sare inima în mii de țăndări în timp ce o rotesc prin aer și aștept, câteva secunde care durează o veșnicie, să râdă cineva de mine, să scoată limba, să-mi azvârle vreo replică, ceva… Dar nimic…. Și, când îi dau drumul și îmi fac curaj să privesc în jur, îi văd pe doi-trei care se uită în altă parte, aproape cu teamă, și pe unul care mă ațintește cu ochi străpunși de tăișul îndoielii că s-ar putea, da, ca perechea aceea ciudată să fie fericită și să aibă curajul s-o arate tuturor. Era bătrânul acela din port, mare cât ușa, cu două măturici zburlite în loc de sprâncene. Ei bine, o clipă mai târziu, grămada aia de riduri îmi zâmbește. Victorie!

Nina râde și e foarte frumoasă, poate chiar mai frumoasă decât ieri. Trebuie să se fi îndrăgostit din nou. Dar de cine? Poate de bărbatul acela înalt și slab, care se uită la ea cu ochii cunoscătorului de muzică ce știe să asculte fără efort ritmurile cele mai complicate? Ori o fi Cesare, cel încet la trup și cu profil evocator de imagini, noul ei amor? Nu, muzicianul trebuie să fie cel care o atrage pe Nina…

Și aș vrea să rămân acolo pentru totdeauna, însă mă cheamă Bambú. Aș vrea să mai stau, să-l ascult mai departe pe Carlo, cel cu darul povestirii, care știe să te facă să uiți de tine și să te ducă departe. Însă viața se scurge cu repeziciune în această tinerețe conștientă, cheamă și trebuie să plec. Viața nu poate fi oprită în loc. Pietro moare și are nevoie de mine.

93.

Dar dacă, grăbindu-se să iasă, medicul nu ne-ar fi șoptit: „Eh, da, nu mai are mult!“, niciunul dintre noi n-ar fi putut să știe. Așezat în fotoliul cel mare, cu capul ușor lăsat pe spate, se uită atent la ceva de dincolo de fereastra larg deschisă.

— Pe Pietro nu l-a găsit niciodată în pat soarele, când e sus pe cer, și n-o să mă facă să mă duc de aici carii ăștia care mă gâdilă în piept.

— Ai dureri, Pietro?

— Nu, Mody, stau și-mi aștept fata. După ce-oi vedea-o, atuncea pot să mă duc… De când tot stau eu și o aștept, Bambolina?

— De două zile, Pietro. Dar trebuie să vină, acum așteptă pe aeroport.

— Tot departe e America, n-am dreptate, Bambú?

— Dar Crispina e de acum la Palermo și, dacă n-ar fi grevele…

— Sunt greve, Mody?

— Da, Pietro.

— Mult ne-a mai trebuit, ai, Mody, să putem zice noi vorba asta cu glas tare și la lumina zilei! Tu ești tânără, Bambuccia, dar pe vremuri numai pe întuneric se putea vorbi și nici măcar între pereții de acasă nu era omul în siguranță. Îl mai ții minte pe Pasquale, Mody? Era subțirel și blond ca un arhanghel, pe urmă, tot făcând plecăciuni la fasciști și tot trădând, ajunsese gras și asudat ca un porc și, cu mâna asta, am scăpat lumea de el, cum faci cu un porc… Bambú, mă mai ții tu de mână ca ieri? Cu mâna ei, Bambolina vede, vindecă și îndreaptă. De asta ce atinge cu mâna știe ea să spună în poezii, ca un cantastorie. Tatăl meu spunea că cine se naște cu darul povestirii poate să și vindece… Ce face vrăbiuța mea, Bambú? Nu cumva plânge Argentovivo?

— Nu, face o prăjitură… Crispina o să vrea de mâncare.

— Bravo ei, vrăbiuța mea, m-a ascultat. Tu o să ai grijă de ea, nu-i

așa, Bambú? O să mi-o îndrumi? Ea așa e, multă lume e așa. Nu că n-ar fi și ei de preț, cum sunt ceilalți, dar sunt blajini la fire și au nevoie să-i îndrumi.

— Sigur, Pietro.

— Știam eu, da' vorbesc așa, ca să mai înșel așteptarea…

— Apropo de vorbire, zia, dacă ai ști ce povești fantastice mi-a spus zilele astea Pietro! O să le scriu pe toate, Pietro, îmi dai voie, nu?

— Dacă ți-au ațâțat fantezia, ale tale sunt.

— Ce fantezie? Dacă ai ști câte mi-a spus despre bunica Gaia, despre unchiul Jacopo, despre cum a venit să vă elibereze din insulă. Povestește-i și mătușii despre insulă, Pietro.

— De acum le-am spus pe toate, Bambuccia.

— Dar despre neamțul acela, care a fost amabil…

— Păi, nu știu dacă s-a făcut anume că nu ne vede ori chiar nu ne-a văzut, dar sigur e că, dacă ne oprea, eram pierduți.

Timur!… Atunci îl întâlnisem pe Timur? Am înghețat de groază în fața numelui înviat de mine însămi din morți. Ei vorbiseră numai de un neamț.

— Ce-i cu tine, zia? Ai pălit la față.

— Cum era neamțul ăla, Pietro? Spune-mi.

— Păi, de unde să știu, Mody dragă? Cu căștile alea pe cap, erau toți la fel.

— Hai să nu mai vorbim despre nemți, mătușa face o față care nu-mi place deloc când se vorbește de ei. Povestește mai bine capodopera ta, cum ai gonit-o tu pe Inès… Pietro o consideră marea lui realizare, zia.

— Păi, sigur! Eu știu să mă lupt cu forța brațelor și a picioarelor, dar cu o femeie, de, cu o femeie… Pietro a trebuit să se facă mic ca un șarpe și să stea la pândă… Dar Mody știe tot, Bambú, eu nu-i purtam pică lui Inès, numai că ea îl chinuia pe Ippolito al meu, așa că am trecut și eu la șantaj. Avea ea un amorez, dar nu se hotăra să plece cu el, tot strângea bani, doar că eu am făcut-o să se decidă cât ai zice pește. Pe urmă a fost și ea bucuroasă. Femeile! Cine să le mai înțeleagă? Zicea că nu poate să-l lase pe Jacopo, băiatul ei, că are

datoria să stea aproape de el. Dar, că tot veni vorba, Mody, eu n-ar trebui… Dar pentru liniștea mea, pot să fiu sigur că pentru principele meu o să găsiți voi un tovarăș de pescuit, de plimbare?

— Sigur că da, Pietro.

— Du-te să deschizi ușa, Bambú, a venit Crispina! Chiar la timp a venit. Sunt obosit și, dacă m-am săturat eu să povestesc și lucruri vesele, e semn că am obosit de-a binelea și trebuie să dorm.

Pietro doarme adânc și în fața acelui mare somn nu cutează nimeni să plângă ori să strige. Numai respect impun trupul cuviincios, surâsul pe care sosirea Crispinei i l-a fixat pentru totdeauna pe chip.

Au venit cu toții, anunțați de scrisul elegant, dar fără drept de apel, al Bambolinei… Ca pe vremea când la Carmelo puteam face tot ce pofteam, nu-i așa, Cavallina? Dar numai între orele pe care scrisul acela le așternea decis pe foaia de hârtie lucioasă ca mătasea. Jacopo îmi strânge ușor brațul. Are în haine un iz de nou, de spital aseptic, amestecat cu mirosul de tren. Au călătorit toată noaptea și o ține acum de mijloc, ca pentru a o sprijini, pe Olimpia. Da, aproape că uitasem, și lucrurile frumoase se uită. Pentru fiecare viață care moare, se naște o alta: Olimpia așteaptă un copil de la Jacopo al meu.

— Ce frumoasă e Crispina, bunico, de fiecare dată când vine e tot mai frumoasă! E adevărat că m-am îndrăgostit de ea când eram mic? Pietro așa spunea mereu.

— Da, Carluzzu.

— Eu nu mai țin minte asta, țin minte doar cum cânta. Am în minte două Crispine: una pe care o împingea ’Ntoni în mijlocul camerei, ca să ne cânte, și alta care e o femeie impunătoare și sigură de ea, pe scena aceea imensă. Ți-aduci aminte cum mai asuda Pietro? Dar bunica unde era?

— La Milano, cred, a trecut atâta vreme de atunci. Pietro era fericit! Viața zboară când suntem fericiți.

— Adevărat. Dar la ce te uiți așa, bunico? Și de ce te-ai făcut așa palidă?

Acolo, în fundul camerei, e Prando, stă lângă ’Ntoni și îmi zâmbește. După ani de zile vrea să-mi vorbească. Mi-aș fi dorit să rămân cu ei, să

aud poveștile spuse de Pietro, să beau vin, dar Prando are nevoie de mine. Trebuie să mă duc.

— Ce-i, mamă, de ce uiți așa la mine? Mă umilești cu tăcerea ta. Prando a venit și faptul că a venit înseamnă că își cere iertare pentru cum s-a purtat în trecut. Hai să uităm.

De ce vorbește cu același glas de pe vremea când era copil și îl scotea din sărite piciorul pus în ghips?

— A trebuit să mă duc la doctor, e ceva în neregulă cu inima mea. Mi se spune că trebuie să mă decid: ori îmi schimb viața și o mai duc încă treizeci de ani, ori…

Îi apuc cu amândouă mâinile cârlionții cei aspri și caut: niciun fir alb, nicio umbră pe trăsăturile acelea de marmură. Dar Prando nu minte, numai un astfel de avertisment putea să-i înfrângă mândria și să-l facă să se întoarcă la cei care l-au văzut născându-se.

— Dar știi ce i-am spus eu cretinului ăla patentat? Că, fără munca mea, care mă îmbată mai tare decât vinul, și fără motocicletă, eu nu pot trăi. Și ce, vreți să ajung ca slăbănogul ăla de Mattia, care nu face decât să se cruțe, ca o fetișcană plăpândă?

— Dar e fericit.

— O fi, numai că eu prefer…

— Pe cine vrei tu să te răzbuni murind, ai, bătrâne?

— Mă faci bătrân și ai dreptate. De ce m-ai adus pe lume, dacă știai că o să îmbătrânesc?

— Atunci, pe mine vrei să te răzbuni?

— Și pe tine. Dacă o să-ți moară un copil, copilul tău, ai să te căiești că m-ai pus să mă nasc. Și la bătrânețe, plină de regrete, mereu o să fii prizoniera amintirii mele.

— Așa de mult m-ai iubit, Prando?

— Mult. Dar tu pe mine, nu!

— De ce nu?

— Pentru că ai trăit pentru toți, mereu plecată, afurisito, să vorbești cu toți și să le insufli încredere.

— Trebuia să te fi ales pe tine și să alung viața?

— Da.

— Tu, Prando, ai vrut totdeauna să ai totul, încă de mic. „Prando are două mame: mama Stella și mama Mody, și mai are și două mătuși“. Ți-aduci aminte?

— Da.

— Spune-mi atunci: eu, care sunt ca tine, care vreau să am totul, ce puteam să fac?

— E adevărat și asta! Zâmbești, în fine, mamă. Când surâzi pari iar tânără, ca pe vremea când eram copil. Prando o fi el o fiară, dar e și mândru de tine când zâmbești și arăți ca o fetișcană…. Vreau să te iau în brațe, nu, să nu protestezi, că sunt bolnav! Vino aici, la pieptul meu, mama mea fetiță, ori m-ai mințit și nu m-ai născut tu? Poate că ești soră cu mine. Cu tine orice e posibil. Asta mă omoară! Și mort, tot asta o să mă omoare!

— Și totuși, știi că și dacă eram tinerică și numai a ta, ca Amalia, te plictiseai și de mine ca de ea.

— Adevărat. Prando se plictisește de lucrurile pe care le are. Banii, acum că îi am, mă plictisesc de groază, chiar și motocicleta, mă prefac eu că țin la ea, dar mi-a pierit cheful acum că poate să aibă toată lumea.

— Eu te cunosc, Prando, hai să jucăm partida asta la lumină, vrei?

— Hai să jucăm la lumină, ce vrei să spui?

— Cunoscându-ți lăcomia care nu se satură niciodată, mi s-a părut inutil să mă sacrific.

— Vrei să zici că ai înțeles: cu cât mă băgai mai puțin în seamă, cu atât mă țineai mai strâns?

— Poate, dacă tu așa simți, poate… Cine își poate cunoaște până în adâncuri propriile acțiuni, când e vorba de afecte sau de iubire? Știu numai că nimănui nu-i place să se vadă dat deoparte, iar tu, tu ești un bărbat care ia și dă la o parte… Oare cu cine semeni? Bătrânul nu era așa, el știa să iubească lucrurile pe care le-a cucerit.

— Nu-mi mai vorbi de trecut, mă plictisește trecutul!

— Vezi? Furi viața cu amândouă mâinile. Cu amândouă mâinile ai luat din ea, iar acum vrei s-o dai la o parte.

— Da.

— Dar copiii nu-ți sunt de ajutor?

— Prea puțin! Carluzzu îmi place, e dur, știe ce vrea. Știi că odată m-a și lovit?

— Da.

— Are un cap foarte bun!

— Cum de nu l-ai împiedicat să mă vadă în tot timpul ăsta?

— Pe naiba, crezi că n-am încercat? Dar știi cum a reacționat el? Nu ți-a spus? Cu două vorbe dure și seci: „N-o să mă împiedici să-mi fac propriile alegeri. Tu nu ești decât un bătrân fascist, bun de aruncat la gunoi“, chiar așa mi-a zis. Între noi fie vorba, mamă, îmi venea să râd. Îți place de Carluzzu, nu?

— Nimeni nu mi-a mai plăcut atât de tare.

— Atunci o calitate îmi atribui și mie, fiindcă tot băiatul meu e, nu? Câtă forță are băiatul ăsta! Și ce rectitudine! Cu serviciul militar, să zicem… puteam, pe doi bani, să-i fac să-l reformeze, dar el… Pleacă în armată, vai, peste câteva luni pleacă și nu-i nimic de făcut. Dar de ce?

— Are dreptate, zice că, dat fiind că a crescut într-un mediu de elită, asta o să-i servească la efortul de a-și înțelege țara.

— Da, da, zice lucruri din astea dar… când se întoarce, cu mine trebuie să stea. Dacă nu, eu biroul de avocatură cui îl las?

— Scoateți-o din cap, Prando, încearcă să înțelegi, odată pentru totdeauna…

— Tot aliați sunteți! Știam eu și, dacă vrei să-ți spun adevărul, ăsta e singurul lucru care m-a îmbărbătat în toți anii ăștia și mi-a permis să nu mă depărtez de tine. Te urmăream prin intermediul lui, faptul că vă iubeați îmi umplea și mie inima, nu știu de ce. Suntem chiar un mister pentru noi înșine în treburile astea sentimentale… Cine a spus asta, tu sau el?

— Eu, adineauri.

— Da, nu sunt un bun ascultător, știu. Și Bambuccia mi-o reproșează mereu. Dar el știe să asculte, nu-i așa?

— Cum să nu? Și dacă ai ști cum povestește!

— Gata, că mă cuprinde gelozia! Mai bine spune-mi, vrăjitoare bătrână, cum ți se pare Ignazio?

— E bucățică ruptă din tine. De ce mă mai întrebi?

— Da, bucățică ruptă…

— Și de ce te-ai întunecat așa? De ce te ferești de el? Bambú mi-a spus.

— Păi, ce mai pot să vorbesc cu unul care îmi seamănă leit? Deja m-am plictisit și de mine, de ani de zile. Of, Mody, ascultă…

— Și de ce-mi spui Mody acum?

— Acum îți explic de ce am venit înapoi la tine. Nu m-am întors la mama mea, m-am întors la prietenul meu cel mai bun. Fiindcă tu mi-ai fost prieten, Mody, trebuie să-ți spun asta. Acum am nevoie de un aliat care să știe de pățania mea cu inima — mă apasă să țin secretul și tu, știu eu bine, n-o să mă plictisești cu jelanii și sfaturi, cum ar face Amalia, Bambú și chiar Mattia.

— În mine poți să ai încredere.

— Știu. Dar trebuie să-mi juri pe Carluzzu că n-o să afle nimeni nimic.

— Jur.

— Vino-ncoace, uită-te în ochii mei. Ești tare, bătrânico! Cum se poate să nu văd nicio rătăcire, nicio lacrimă în ochii tăi?

— Ai vrea să mă pun pe plâns? Să mă îngrijorez?

— Nu, ai scădea în ochii mei. Dar o să poți și mâine, și peste o lună să rămâi tot așa?

— Pune-mă la încercare.

— Poftim, uite-o, acum ea mă provoacă. Iar la provocarea asta, Mody dragă, mai adaug încă una. Auzi, mi-a venit o idee: ai fi în stare ca, îndată ce se termină doliul după Pietro, să pregătești o petrecere pentru mine și pentru inima mea? O petrecere pentru noi doi și

secretul nostru? Vreau o petrecere mare de tot. Toată insula să ne simtă veselia. Cu mâinile tale trebuie s-o pregătești și o să văd dacă îți tremură mânuțele astea frumoase pe care le sărut. O să poți? Dacă n-o să-ți pierzi curajul în înfruntarea asta — cine a mai reușit vreodată să serbeze logodna propriului fiu cu curvișina asta de boală care i s-a lipit de inimă? —, dacă o să reușești, Prando te va recompensa vrând să mai trăiască, de asta poți fi sigură. Entuziasmul pentru pariul ăsta îl umple din nou de viață. Dar ai grijă, bătrânico, te voi urmări pas cu pas, îți voi scruta fiecare gest, fiecare expresie a feței. Și, imediat ce tremuri sau te întuneci, gata, ai pierdut.

94.

Întinderea de portocali și de lămâi iluminată cu mii de beculețe — cu lumânări nici n-ar fi fost posibil, nu-i așa, Beatrice? —, pălește treptat la ivirea zorilor. Și totuși, perechi îmbrățișate continuă să se rotească în spațiul de marmură de la întâlnirea celor două aripi ale scării. Prando urcă încet treptele mari de la Carmelo, căutându-și mama. M-a pândit toată noaptea, peste puțin timp o să aflăm cine a câștigat întrecerea. Eu n-am tremurat, cum mă temeam, iar acum știu și motivul acestei seninătăți dinaintea morții lui Pietro, dinaintea bolii lui Prando. Nu e indiferență, tocire a simțurilor din pricina anilor, cum bănuisem. Este deplina stăpânire a emoțiilor și cunoașterea supremă a fiecărei clipe prețioase pe care ți-o dă viața ca premiu, dacă ai mână fermă și curaj… Carmine urcă lent scările. Acum știu, bătrâne, sensul profund al libertății și al bucuriei pe care le-ai avut înainte de moarte și nu te mai invidiez, am pus stăpânire pe arta ta și doar bucurie va mai fi pentru mine de acum înainte. Văd asta în viitorul meu și în privirile tale, Prando.

— Ce vezi în privirile mele, bătrâno?

— Văd că nu vei muri înainte să închid eu ochii.

— Și tu cam cât crezi că o mai duci?

— Cine știe? Mult, sper.

— Atunci, viața mea depinde de a ta?

— Dacă vrei. Dacă nu vrei, omoară-te. Dar fă-o cu revolverul. Să-ți aștepți moartea smiorcăindu-te e ceva demn de un om mediocru, iar tu ai fost orice, numai laș nu.

— Ai câștigat pariul, iar Prando te plătește vrând să trăiască. Nu poate face altfel. Ce plăcere mai poate fi să mori, dacă știi că cea care te-a născut n-o să verse nici măcar o lacrimă.

’Ntoni: Ce idee fantastică să luminezi a giorno grădina și înăuntru, unde are loc petrecerea, să ții saloanele în penumbră. Toată noaptea am colindat ca prin vis. Un vis, da, asta a fost! Felicitări, Mody. Ai dat o petrecere de vis!

Bambú: Carluzzu, ține-mă-n brațe, mă simt așa de singură!

’Ntoni: Totdeauna, când o petrecere, un spectacol se sfârșesc, ne simțim singuri; ceva se duce, lăsând în noi multe morți mărunte, ca niște mici perle înghețate și roz, precum cele pe care le porți tu la gât, Bambú.

Carlo: Mereu up to date ’Ntoni al nostru! Simți tu, nu-i așa, lup bătrân, că pe D’Annunzio îl scot acum de la naftalină?

Bambú: Nu, Carluzzu, lasă-l pe ’Ntoni să vorbească, mie îmi place. E poate singurul care a rămas cum era.

’Ntoni: Și cum eram, Bambuccia?

Bambú: Cel mai distractiv și mai original.

’Ntoni: Dar știi de ce?

Bambú: Nu.

’Ntoni: Fiindcă nu m-am însurat… Și acum de ce plângi, Bambú? Replica mea se voia spirituală.

Bambú: Vreau să-l văd pe Jacopo! Nici vești nu ne trimite, decât rar de tot.

Jose trimite tot mai rar vești despre el… Se luptă departe și Jacopo îl urmează… Pentru o clipă, Modesta se teme că nu-l va mai revedea și strânge la piept capul lui Prando.

Prando: Ce-i, bătrânico?

Modesta: Mi-e frică, Prando.

Prando: Pentru mine?

Modesta: Nu, pentru Jacopo. Mereu singur, prins în lupte.

Prando: Eu în schimb îl invidiez! E un noroc al sorții să ai un cap care să-ți îngăduie să te lupți cu ideile. Eu doar cu brațele aș putea să mă bat, dar nu mai e timpul pentru așa ceva. Poate că de asta a început să mi se îngreuneze corpul.

Bambú: Corpul ți s-a îngreunat pentru că mănânci și bei prea mult.

Prando: Și asta e adevărat.

Bambú: Uite, și acum, în loc să stai în poală la Modesta, de ce nu vezi de Ignazio? A adormit pe covor, du-te să-l iei de acolo și du-l în pat, e copilul tău, nu?

Carlo: Oh, zia, ce fericit doarme! Eu, eu nu știu…

Bambú: Ce?

Carlo: Văzându-l pe Ignazio în penumbra asta, am avut o clipă impresia că mă văd pe mine însumi. Da, de parcă și eu…

Bambú: Păi, sigur… Să știi tu de câte ori ai adormit așa, ca fratele tău!

Carlo: Și mi se făcea și frică, nu, Bambú?

Bambú: Ți-era frică să nu plece toți și să nu se mai întoarcă. Pe urmă însă, au fost multe sărbători și îmbrățișări și… ți-a trecut. Trebuia să fii tot timpul ținut în brațe.

Carlo: Ia te uită! Acum, că mi-ai spus, simt niște brațe puternice care mă ridicau când eram adormit.

Bambú: Ei, da, era Pietro, care, pe mutește, fără să scoată o vorbă, știa că tatăl tău n-avea s-o facă, te ridica și te ducea sus.

Carlo: Pietro! Îl simt mereu aproape. De atâtea ori l-am văzut în vis umblând printre oameni cu chipul lui lipsit de expresie… Mă duc să-l iau eu pe Ignazio și să-l duc sus. Vreau să simt ce simte un tată. Fiindcă Pietro a fost un tată, nu-i așa, Bambú?

Bambú: Da, și tată, și mamă, Carluzzu… Eu mă duc să văd cine a mai rămas. Mereu e așa la petreceri! Dacă nu vine soarele să stingă luminile, n-are nimeni chef să pună punct veseliei. Vai, Carlo, privește ce minunăție! S-a făcut totul alb, iar becurile din pomi arată ca niște portocale luminoase… Scoală-te și tu, 'Ntoni, hai, privește!

'Ntoni: Eram gata să adorm, bine că m-ai trezit. Vin cu tine, nu se poate să pierdem așa niște zori.

Prando: Mergem și noi, mamă?

Modesta: Desigur, Prando, așa zori nu trebuie pierduți niciodată.

„Dacă nu vine soarele, n-are nimeni chef să pună punct veseliei.“ Și se înțelege. Cine să aibă curajul de a comite asemenea crimă?… Eu am spus asta ori Prando, care îmi șoptește la ureche tot felul de lucruri fără sens? Ori Bambú, care aleargă în fața noastră cu mâna ei subțire

îndreptată în sus — aripă de porumbiță —, ca să ne arate drumul? Mijlocul ei subțire se leagănă în tăcere.

Bambú: Dar ce-i cu tăcerea asta, Prando?

Prando: Instrumentiștii dorm, uită-te la ei: prăbușiți ca niște paladini înfrânți.

Bambú: Dar lumea mai dansează…

Prando: Sigur, fiecare își cântă câte ceva, un vals, un tango, după plac.

Bambú: Ar trebui să-i spunem lui Argentovivo să aducă ceva cald de băut. Uite-i pe ăia doi ghemuiți în nișa de acolo, au amorțit de frig.

Prando: S-a făcut. Uite-o că vine clătinându-se cu tava. Ce grasă și caraghioasă s-a mai făcut și Argentovivo!

'Ntoni: Grăsimea i-a mai tăiat din elan, că vorbește mai puțin. Nu există scăpare: ori sex, ori mâncare, ori logoree.

Argentovivo: Ce spuneți, domnișorule?

'Ntoni: Zic că așa grasă și mută, ești o încântare, Argentovivo, o încântare!

Argentovivo: Sunteți prea bun, domnișorule.

'Ntoni: Pentru tine tot un domnișor am rămas, nu? Ce consolare să rămâi tânăr, măcar pentru câte cineva! Hai, vino să dansezi cu mine!

Modesta: Toate odăile de la Carmelo pline… Dacă ar fi aici bunica ta, Prando, ai auzi și tu ce urlete scotea la mânie! Poate din cauza somnului, în tăcerea asta mi-e frică tot timpul să nu-i aud glasul izbucnind. Dar cine țipă așa?

Prando: E Nina, mamă, și nu țipă. Cântă de gâtul cavalerului ei. Ce antipatic îmi e! Uite, ne-au văzut. Vino, hai să fugim după gardul viu. Poate scăpăm de fandoselile cavalerului ăluia de doi bani.

Nina: Ei, nu, Prandone, băiatule! Acuma gata, nu mai poți s-o ții sechestrată pe Modesta. Avem și noi dreptul s-o vizităm. Oh, de la distanță, n-avea grijă. Dar unde o duci acum?

Prando: La culcare, Nina.

Nina: La culcare? Păi, abia acum e frumos! Stai aici, Mody, mai stai cu

Nina ta.

Prando mă ține strâns. Nenumăratele scări, draperii și coridoare din casa aceea m-au transportat înapoi într-un trecut de moarte, iar Nina trebuie să fi simțit asta, dacă îi desprinde brațele cu mână fermă și zice râzând:

Nina: Ei, nu, puișorule! Toată seara ți-am lăsat-o ție, acum stă și cu noi Mody.

Prando: Dar e obosită, Nina!

Nina: Ai vrea tu, frumosule! Știi ceva? A obosit să tot trageți voi de ea. Of, sugarii ăștia, Marco! Cu cât îi alăptezi mai mult, cu atât îți cresc mai nesătui.

Prando: Afurisită mai ești, Nina, afurisită, pentru nunele lui Dumnezeu!

Nina: De ce nu te duci tu la Amalia? Uite-o cum te privește…

Prando: Sigur că mă duc, vii și tu, mamă?

Aș vrea să merg, sunt obosită, dar Nina m-a și luat în brațe și nu pot fi nepoliticoasă cu un prieten de-al ei. Prando e mereu nepoliticos cu străinii. Ca să mai dreg lucrurile, îi întind mâna acelui domn, dar nu-i rețin numele.

Modesta: Cum ai spus, Nina?

Marco: Marco Clayton, doamnă. Hotărât lucru, Nina, Modesta ta nu ține să mă cunoască.

Nina: Hai, Mody, ți l-am prezentat de o sută de ori! Ce, începe să te lase memoria? Nu mai ții minte, în seara aia, la mine acasă, când ai venit cu Carlo și pe urmă am fost la teatru? Trebuie s-o ierți, Marco. Când e cu Carluzzu, Mody nu mai vede pe nimeni.

Da, seara aceea… Pietro mai era încă în viață și mai era și Olimpia aici. Are dreptate Nina, a venit și la priveghi, și la înmormântare. Acum îmi amintesc chipul lui, stând mereu lângă Nina… Mi-e tare somn, iar Prando mă cheamă din priviri. Ar trebui să merg după el. Dar domnul acela? „Ține minte, Mody, că o principesă, chiar dacă nu e veritabilă, nu trebuie să ofenseze pe nimeni, nici măcar pe cel mai umil dintre oameni.“

Marco: Ei, Nina, n-ai dori cumva un ceai? Am impresia că Modesta ta e foarte obosită, hai să mergem.

S-a supărat, surâde, dar se vede că s-a simțit ofensat. Trebuie să spun ceva.

Modesta: Să mă scuzați, dar sunt într-adevăr obosită…

Oare de ce îmi aud acum glasul spunând:

— Sunteți muzician, nu-i așa? Să înotați știți?

Nina: Dar ce te-a apucat, Modesta? Mă faci să mor de râs! Nu ți-am spus eu, Marco? Pare serioasă foc și deodată…

Modesta: Atunci hai să mergem să înotăm!

Nina: Dar marea e departe, Mody.

Modesta: Părea departe, când mergeam cu trăsura. Acum, cu mașina, în mai puțin de o oră…

Nina: Ce zici, Marco, îi facem pe plac? Ne băgăm în mașină și o ducem la mare? Uite la ea, ce față de obrăznicătură! Așa a fost mereu Mody a mea, până și la pușcărie îi venea câte o toană și gata, adio pace!

Marco: Adevărat?

Cei doi râd și e limpede că doar din politețe mai rămân lângă Modesta. E limpede din felul în care se privesc că nu așteaptă decât să fie singuri, ca să râdă și să se joace. Am devenit prea serioasă! Pentru că am tot imitat-o, ca să mă fac respectată, bunica Gaia a pus stăpânire pe mine și acum am ajuns bătrână și dură. Sau oare e din pricină că nu mă mai îndrăgostesc? Nina, după mine, a avut un mare amor — gen „Grand Hotel“, cum l-a descris ea — și pe urmă cealaltă mare iubire sublimă, amor de primăvară… „La ce bun mai trăiești, dacă nici primăvara nu te mai îndrăgostești?“ Dar nu trebuie să fi fost din cale-afară de sublim, dacă, la jumătatea lui august, la nici trei luni, se lasă privită astfel de muzicantul acela…

Nina: Acum ce naiba facem, Marco? Asta doarme pe ea.

Modesta: Nu dorm, am închis doar ochii fiindcă n-am chef să vorbesc.

Marco: Nu-i nimic grav, Nina, o ducem sus. Mă ocup eu… Dar ia te uită, și-a scos pantofii și s-a cuibărit de parcă ar fi deja în pat. Și ce grea e! Ești sigură că n-are nimic?

Nina: Nu, mereu face așa! Poate să stea fără să doarmă zile întregi, tot așa făcea și pe vremea aia, la închisoare, și pe urmă îți doarme două zile și două nopți dintr-un foc.

Marco: Ciudat lucru!

Nina: Carluzzu mi-a zis mie că așa făceau marii comandanți de oști, nu știu dacă n-o fi glumit, că mereu glumește Carluzzu. Mi-a zis că Cezar, Iulius Cezar adică, dacă nu știa ce naiba să facă, se punea și dormea.

Marco: Nu mă face să râd, Nina; mi-e frică să n-o scap și să se trezească.

Nina: Abia mâine! Când face așa, n-o mai scoli nici cu tunul.

Nu dorm, din moment ce îi aud cum vorbesc. Și aș putea și să-i fac să le sară inima din loc, cum zice Nina, pornindu-mă să țip sau să râd. Dar n-am niciun chef să vorbesc, mai ales acum, când Carluzzu s-a alăturat și el alaiului și se amuză înțepând-o pe Nina în legătură cu forța amicului ei muzicant.

Carlo: Ei, Nina, te văd și eu odată cu un prieten forțos, cum se face? Te-ai răzgândit în privința virilității? Că până acum nu te-am văzut decât cu efebi și nimfete.

Când glumește în felul ăsta, Carluzzu seamănă puțin cu ’Ntoni. De ce te miri, Modesta? De bine, de rău, pe amândoi i-a crescut Stella, sunt amândoi ai ei, numai că unul — nu trebuie să i se spună asta lui ’Ntoni, s-ar simți jignit bietul băiat — e mult, mult mai inteligent ca celălalt.

95.

— Bună dimineața, zia.

— *A, Bambú, a plecat lumea?*

— Cum să nu, de acum două zile!

— Hai, nu glumi, am auzit perfect totul. Carluzzu o tachina pe Nina…

— Sigur, acum două zile!

— Am înțeles, dormeam și visam că nu dorm. Într-adevăr, mi-e o foame de lup! De multă vreme n-am mai pățit așa: voiam să scap de ceva… Dar de ce oare?

— Poate voiai să scapi de jeluirile noastre, cum zice Nina. Ne-a tras un perdaf genial, aș zice, Nina ta! Și are dreptate, fiindcă și eu te-am cam necăjit în ultima vreme. Și a trebuit să pregătești totul singură pentru petrecere.

— A fost frumoasă petrecerea, nu?

— Exact cum voia Prando! Toată insula vorbește despre asta și o să mai vorbească mult timp.

— Oh, Bambú, senzația asta de déjà-vu! Am mai trăit momentul ăsta cândva: eu, care mănânc, tu, care mă fixezi cu privirea, fereastra cea mare și oglinda cu ramă de viță-de-vie și fructe de aur. Și data trecută, când am avut tifos, la întoarcerea din domiciliul forțat, m-am trezit tot în odaia asta. Voiam să te și întreb, dar pe urmă am uitat.

— Ce anume?

— Poate tu nu-ți amintești…

— Sigur că-mi amintesc! Cum aș putea să uit căderea fascismului și pe tine, care dădeai să mori?

— Oglinda aia, Bambolina, cine a pus-o acolo?

— Eu am pus-o.

— Aici stăteam eu, când am cunoscut-o pe mama ta, știai?

— Adevărat?

— Ce te-a făcut să alegi tocmai oglinda asta ca s-o agăți aici?

— Nu știu, era prin mansardă.

— Acum știu de ce am adormit. Voiam să rămân aici, acum că s-au dus toți morții și casa e din nou locuită. E frumos. S-au sculat fetele, Bambú. Auzi-le cum râd coborând pe scări. Dar câte sunt?

— Beatrice, Gaia și vreo doi-trei prieteni de-ai lor care au dormit aici… Nu vorbesc decât despre petrecere, în felul lor o continuă.

— Da, voiam să rămân aici!

— Oh, ce bine ar fi! Rămâi aici, zia, rămâi!

— Aș vrea eu să stau cu tine, Bambú, dar viața merge mai departe, cineva bate la ușă, să vedem cine e…

Carlo: Of, bunico, ne-ai făcut să intrăm la griji, toată insula e îngrijorată! La librărie toți stau încremeniți! Secretara ta — ce drăguță e, of, mai-mai că nu plec de aici și mă apuc să-i fac curte! —, secretara ta spune că fără tine e speriată de moarte… Dar ce frumoasă ești! Tu trebuie să rămâi veșnic așa!

Modesta: Ar fi cam prea mult, ce zici, Bambú?

Carlo: Ei, măcar până îți fur eu chipul și fac o fetiță la fel ca tine ori un roman în care să te prind în întregime.

Bambú: De asta am eu grijă!

Carlo: Nu, Bambú!

Bambú: Ba da!

Carlo: Bine, dar dacă îl scriem împreună?

Modesta: Împreună sau nu, vă rog să nu-l scrieți imediat, fiindcă eu am de gând s-o mai duc până la o sută de ani. Nu se scrie despre oameni în viață.

Bambú: Ce trandafiri frumoși, Carluzzu! De ce i-ai aruncat acolo, pe masă? Îi pun într-o vază, nu-i vezi cum suferă?

Carlo: Of, Bambú, îmbrățișează-mă pe mine înainte să te ocupi de flori; e prima oară când vom sta atâta vreme departe.

Bambú: Auzi la el! Dar când ai fost plecat în America?

Carlo: Numai uită-te la ea, Modesta, cum i-au dat lacrimile!

Bambú: Nu fi rău, Carluzzu! Toți plecați, știu că așa trebuie, dar îmi pare rău.

Carlo: Dar o să vin înapoi, doar nu e veșnic serviciul militar.

Bambú: O să vii înapoi, da?

Carlo: Sigur că da! Și o să-ți povestesc tot ce-am pățit. La ce bun să aduni experiențe, dacă nu te întorci să le povestești în piața de la tine din sat, la cârciumă, prietenilor?

Bambú: Tu trebuie să fii un pic sadic, îți spun eu, Carluzzu. Pun pariu că pleci totdeauna numai ca să ne vezi cum suferim și să te bucuri. Dar pe mine nu mă mai duci tu! Prefer să nu mă mai gândesc și să plec să mă ocup de flori.

Carlo: Nu vii să mă conduci la gară?

Bambú: Da, sigur, ca să te văd cum te bucuri că plâng. Vai, e un monstru, 'sto carusu!

Carlo: Dar știi, mătușică Bambú, că ești genială?

Bambú: De ce? Ce mai e și asta, ai mai găsit o scuză ca să mă faci să mai stau aici un pic și să sufăr?

Carlo: Ai dreptate când spui că îmi place să văd că suferiți. Cred că ar putea fi din cauză că în copilăria mea plecau mereu cu toții și uneori nu se mai întorceau. Trebuie să fie o formă de răzbunare: să-i supun pe alții la abandonul la care am fost supus și eu.

Bambú: Tot ce se poate, Carluzzu, dar mi se pare aplicat cam mecanic, chiar și din punct de vedere psihanalitic…

Carlo: Oh, Mody, de ce ții ochii închiși, te-ai emoționat?

Modesta: Sigur că da! N-ai cum să scapi de cine se amuză să te emoționeze.

Carlo: Mody, ți-am adus cartea unui oarecare Pierre Daco, un căcăcios

de preot, cum ar zice Nina. Uite aici: Ce este psihanaliza. Am citit-o toată ziua de ieri, ticălosul ăsta face din psihanaliză creștinism, nu-mi venea să-mi cred ochilor.

Modesta: Și te miri? În curând o să avem și un materialism creștin. Nici ei nu-s născuți ieri, cum zice Nina.

Carlo: Trebuie să se facă ceva!

Modesta: O să faci, Carluzzu.

Carlo: Dar mi-e și foarte frică. Sunt puternici, Mody! Ah, era să și uit, privește, privește coperta asta.

Modesta: Cum de ai cumpărat tu The Economist?

Carlo: Uite, tipul ăsta de aici, lângă Brandt… Nu e versiunea masculină a lui Joyce?

De pe copertă, o țeastă perfectă, cheală, doi ochi negri, alungiți dureros înspre tâmplele delicate, mă fixează atent. Timur surâde ironic și sigur pe el, de parcă numai câteva ceasuri ar fi trecut de când am luat masa împreună pe terasa hotelului San Domenico din Taormina.

— Ați rămas la fel, principessa…

Știam că o să ne mai întâlnim cândva, dar nu mi-aș fi închipuit niciodată că aveam să-i aud din nou vocea — oare cine altcineva mai poate să-mi zică acum așa, dacă nu el? — în cafeneaua asta singuratică din Istanbul, asediată de morminte ca niște trunchiuri de copac putrezite.

— N-am avut nicio clipă de îndoială.

— Și dumneavoastră, Timur, sunteți neschimbat.

— Oamenii care posedă o mare tensiune morală îmbătrânesc, da, însă rămân integri, ca marmura nemuritoare a templelor. Nu, nu plecați, mai acordați-mi câteva clipe din timpul dumneavoastră prețios. Surâsul dumneavoastră e ca un balsam pentru nostalgia mea.

— Nostalgie, Timur?

— Da, mărturisesc, nostalgie după întinderile voastre de soare și de

umbră, după spațiile voastre umane și metafizice… De Chirico nu putea fi decât italian.

— Italiana dumneavoastră s-a îmbunătățit, dacă e posibil.

— Depărtarea te învață. Numai ce s-a pierdut se înțelege în profunzime.

— Nu v-ați mai întors în Sicilia?

— Nu, mi-a fost de ajuns devastarea pe care am văzut-o la Roma și la Napoli. Mă tem că nu voi mai regăsi tărâmul pe care îl preamărește Goethe al nostru. Pământul nostru. Pământul, ca și arta, aparține celor care îl înțeleg. De Chirico e sicilian, principessa?

— Nu știu.

— Trebuie să fie, fiindcă în Sicilia se află cheia a tot… Noi am fi făcut din insula voastră o grădină, nu groapa de gunoi — așa se zice? — pe care am văzut-o la Napoli. Dar de ce să vorbim despre trecut: soarele acesta orbitor alungă norii și împinge către viitor, iar viitorul va fi al nostru. Păcat însă, treizeci de ani pierduți. Noi am fi făcut o lucrare rapidă, curată și științifică, nu această lentă luare de sânge căreia i se spune democrație. Hitler a fost trădat, dar visul lui se va adeveri: o Europă unită, în frunte cu un geniu germanic… Dar trebuie să plecați, principessa?

— Da, chiar trebuie să plec.

— Tremurați. E vina mea că v-am ținut aici, la măsuța asta. Aici, pe Bosfor, am uneori iluzia că mă aflu în frumosul Palermo. Palermo, orașul dulce și maiestuos, legănat de corola roză a munților săi… Dar, imediat ce apune soarele, frigul vântului barbar dinspre stepele asiatice mă aduce înapoi la realitate.

Mi-e frig și nu mai vreau să-i ascult vorbele și nici să-i văd ochii. Trebuie să mă întorc la Catania. Mi-e frig și nu înțeleg de ce stau să-l ascult pe individul acela respingător, cu ochi ca de șarpe…

Bambú: Carluzzzu, Carluzzu, ce s-a întâmplat cu ea?

Carlo: Nu știu, a adormit brusc.

Bambú: Și stai acolo fără să faci nimic?

Carlo: Bunico, bunico, te rog!

Bambú: Uite că deschide ochii, Carlo, îi deschide! Dar tu fugi după doctor!

The Economist a alunecat pe lângă mine. Coperta care mi-a arătat o secvență din viitorul meu zace pe jos, întoarsă: se văd nisip și palmieri arătoși, reclama unei băuturi tropicale… Întâlnirea aceea a avut loc mai târziu, mult mai târziu, când am învățat arta de a călători și de a fi fericită observând un vas, o statuie, o floare… În angoasa mea de a trăi, am mers prea departe cu mintea.

Bambú: Modesta, zia, ce-ai pățit?

Modesta: Nimic, Bambú, m-am pierdut o clipă, am dormit prea mult. Ajută-mă să mă scol, o să vezi că o baie bună și o cafea…

Bambú: Și un medic, draga mea! De data asta, ori îl lași pe medic să te consulte, ori mă supăr de-adevăratelea, zia! Dar tu, Carlo, de ce te-ai întors? Îți spusesem să te duci să cauți un medic!

Carlo: Șșt, Bambú, avem mare noroc! Mă pregăteam să mă duc după un medic, dar unde? De când a murit Antonio, nu mai reușim să găsim niciunul! Eram așa de liniștiți înainte, cu un medic al nostru, care trecea în fiecare seară… Ce frumos lucru! Dar de ce a murit?

Bambú: Avea optzeci de ani, Carlo, mă scoți din minți! Așa te ocupi tu?

Nina: Dar uită-te la ea, ce bine se simte și mai și râde… Vino, Marco, uite-o aici pe fetița noastră obraznică.

Bambú: Oh, Nina! Scuză-mă că nu te sărut, dar trebuie să găsesc un medic.

Carlo: Păi, uite-l aici! Marco e medic, ți-am spus…

Bambú: Nu mi-ai spus, Carluzzu! Când o să te înveți să nu mai crezi că ai spus un lucru și să nu-l spui…

Carlo: N-am spus că m-am întâlnit cu Nina și Marco la poartă și că ea zice „Unde fugi așa?“ și eu zic „Caut un medic și bla-bla-bla“? Hai, am făcut o mică sinteză, Bambú, că băbătie mai ești!

Bambú: Auziți, Marco, dumneavoastră trebuie s-o consultați.

Carlo: Dar n-are nimic, Bambú, parcă ar fi prima dată când se ia cu visele și zboară pe alte tărâmuri!

Bambú: Dar eu cer să fie consultată.

Modesta: Da, da, Carlo, hai s-o liniștim pe Bambú. Ce frumoasă ești, Nina, ce-i cu tine?

Nina: E de vină rochia asta albă, Mody dragă, albul întinerește. De câte ori îmi pun rochia asta, mă găsește frumoasă. Hai să mergem, Bambú, Mody a noastră n-o să se priceapă niciodată la rochii. Nimeni nu e perfect, se știe… A, Carlo, am revăzut Unora le place jazzul, cu cât îl văd mai mult, cu atât îmi place mai tare.

Nina are dreptate, rochia mea aruncată pe fotoliu e de o culoare care mă umple de greață. Poate că pe lumină artificială o fi mers, dar așa, la soare, are culoarea putredă a unei ciuperci otrăvitoare. Mi-e rușine, nu îndrăznesc să-mi iau ochii de la ciuperca aia violacee. Și cine mai știe ce furou am pe mine! Mi-e rușine de străinul acela lungan, care tace nemișcat la picioarele patului. Îmi trag pătura până sub bărbie și cu mâinile încerc să ghicesc culoarea furoului. Singura speranță e ca Bambolina să-mi fi pus, ca atunci când m-au arestat, ceva de-al ei. Așa trebuie să se fi întâmplat, fiindcă simt un material ușor ca mătasea. Trebuie să fie vreun cămeșoi din ăsta de bumbac exotic, care se poartă acum.

— Atunci, se poate să facem un control?

După aspectul lui, mă gândeam că muzicantul acela o fi având o voce strangulată, cum au mulți englezi. Ce plictiseală când încep ei cu that, that, and, and… Dar trebuie să fie o excepție, fiindcă vocea lui profundă și bine articulată declară, după ce m-a palpat toată ca pe un iepure de casă:

— Părerea mea e că sunteți cât se poate de sănătoasă, dar vă sfătuiesc să faceți niște analize. Azi nu mai există ochi clinic… Spuneți-mi: vreunul dintre părinții dumneavoastră suferea de diabet?

— Dar nu sunteți muzicant?

— Muzicant? De ce? Adevărul e că muzica e un mister pentru mine, mi se pare doar zgomot și nimic altceva decât zgomot. Dar nu mi-ați răspuns la întrebare.

De la distanță, chipul acelui muzicant părea prea întins și perfect, dar, văzut de aproape, are nenumărate riduri chinuite și elegante, care încântă privirea.

— Aveți niște riduri extrem de elegante, Marco, n-am mai văzut

niciodată asemenea riduri.

— Am lucrat mult la ele, Modesta: cincizeci și opt de ani de muncă asiduă! Dar nu mi-ați răspuns.

— Părinții mei?

— Da.

— Păi, cine i-a cunoscut? Cu mama oi fi schimbat vreo patru vorbe în total, era o ființă care nu știa nici ea dacă e vie sau deja moartă. Sora mea era mongoloidă. Are legătură cu diabetul? De ce râdeți? Are sau nu legătură?

— Nu, n-are. Și tatăl dumneavoastră?

— Am întâlnit pe cineva care spunea că mi-e tată, dar n-am avut timp să-l întreb dacă are sau nu diabet.

— Ați terminat? Dacă râdeți așa înseamnă că s-a terminat consultația și pot să intru. Bunico, te rog, trebuie să plec și, după cum ne învață pragmatica, un nepot nu poate pleca fără binecuvântarea bunicii.

Dar de ce vorbesc toți așa de tare? Avusese tentația de a rămâne la Carmelo, dar acum vedea că e o nebunie; își dorea liniștea cămăruței sale, obiectele ei simple și hârtiile ei. Cămașa aia era drăguță, însă o strângea la subsuori. Și de ce era și Carluzzu așa exagerat? Veselia aia te ducea cu gândul la păsările călătoare care se izbesc de far în nopțile cu furtună… Nu, aceea era o poezie, o poezie învățată acum mulți ani. Descoperirea poeziei! Iată ce trebuia să facă: să se întoarcă în camera ei și să înceapă din nou să citească. Glasuri noi o chemau de pe coperți: Kerouac, Burroughs și celălalt… Se bucura mereu că învățase limbi străine; chiar și acum, când lumea se redusese la dimensiunile unei piețe mici, traducerile soseau totdeauna cu întârziere… Și eu sunt în întârziere, vreau să mă ridic, dar Carluzzu mă îmbrățișează, vena de pe fruntea lui pulsează în contact cu gâtul meu. Când e trist, Carluzzu își maschează mereu tristețea cu glumele acelea care îi fac să râdă atâta pe alții. Mie îmi place mai mult când e serios.

— Ai dreptate, Mody, sunt foarte agitat din cauza plecării. În fond, nu sunt decât un nevrotic, la fel ca toată generația mea.

— Și noi eram nevrotici, Carlo, numai că n-o știam.

— Revista asta din cauza căreia ți s-a făcut rău o iau de aici… Doar o singură vorbă, Mody, ce te-a tulburat în așa hal?

— Citește și tu pe copertă, Carlo, e limpede.

— Și atunci, bunico?

— Atunci cred că am fost niște înfumurați. Mi se pare că a venit momentul să devenim conștienți că nu suntem deocamdată decât un grup mic, prizărit, de antifasciști, exact ca acum mulți ani.

Oare de ce tac toți și se uită în pământ, ca în fața somnului din urmă al lui Pietro? Sunt eu cumva în stare gravă și ei, cum se întâmplă de obicei în cazurile astea, îmi ascund adevărul? Acum, că s-a tras deoparte și o privește țintă pe Bambolina, străinul acela — muzicant ori medic, ce-o fi el —, e simpatic, dar prea înalt și perfect, prea isprăvit, cum se spune pe la noi.

— Chiar nu vii cu mine la gară, bunico?

— Nu, Carlo.

Au plecat în sfârșit și eu pot să fac în liniște o baie, să mă îmbrac și, de ce nu?, să fumez o țigară privind superbii trandafiri roșii care palpită la soare.

Țigara se consumă între degete, iar eu stau acolo, suspendată între un doliu, o petrecere, o plecare. Fusesem tentată să rămân la Carmelo, însă acum tăcerea acelor ziduri îmi îngheață sângele. Și nici dacă ies la fereastră soarele nu mă mai încălzește, iar semnul pe care mi-l face Pietro încet cu mâna, dând colțul cu pasul său neabătut, nu mă mai încurajează.

— Vai, pisoiule, ce faci aici singurică? Vino, te luăm cu noi… Marco, vino încoace, acum coboară și pisoiul meu, nu-i așa, pisoi?

O clipă îl privesc pe bărbatul acela oprit la jumătatea drumului. Nehotărârea i se preschimbă într-o postură caraghioasă.

— Și, pe urmă, vila aiasta, când nu-i plină de lume, îi de jale, nu alta. Hai, Mody, vino jos, s-o ștergem de aici!

Nina are dreptate, pentru copii aici e aer, e spațiu, lumină, dar pentru mine lumina e întunecată de vedenii. Și, pe urmă, simt limpede că Nina se teme pentru mine; ea știe totul despre părăsiri, știe cât e de gros fiecare zid. Pe ea trebuie s-o urmez.

— În sfârșit! Ce-ai zice, Mody, de o partidă de înot, ca să ne scuturăm de plecări și de înmormântări? Curioasă mai e și viața! Stăm la un loc ani de zile, pe urmă, cât ai clipi, Olimpia pleacă, se mărită, face un copil… Iar acum și Carluzzu. Și numai trenuri și șefi de gară ne fluieră în cap!

În spațiul restrâns din interiorul mașinii, bărbatul care conduce pare să fie cineva cunoscut de cine mai știe câtă vreme. Dar poate numai din cauză că până acum l-am văzut totdeauna în mijlocul multor persoane. Sau oare acel „Marco“ șoptit al Ninei mi-l face familiar? Ori poate doar fiindcă acum o fugărește pe Nina de-a lungul plajei?

Ei râd, eu între timp am învățat să plonjez. Bambolina m-a învățat. Mă ridic pe vârfuri, îmi iau elan și în apă cu mine. „Când ajungi jos, faci o singură mișcare din șale și n-ai de ce să te temi. Te ridică apa la suprafață.“ Apa rece trebuie să-mi fi spălat negura somnului, pentru că atunci când deschid ochii sunt trează de-a binelea și văd în sfârșit azurul cerului alergând pe întinderea mării.

Dezbrăcat, bărbatul acela pare mai mic și mai sprinten. Și Nina, cu picioarele ei lungi de fetișcană, aleargă spre valuri prefăcându-se că se teme de bărbat, cum făcea cândva cu Carluzzu și acum cu micul Ignazio. Plaja singuratică împinge la jocul acela și mai sunt și brațele, dinții și ghearele de lavă, care se întind dincolo de nisip și unde poți să te ascunzi. „Hai, Nina, să ne jucăm de-a v-ați ascunselea! Numără până la o sută și tu, bunico, vezi să nu se uite… Te-am găsit, Nina, degeaba te mai ascunzi…“

— Ei, nu, pisoiule, nu dormim la soare, asta nu! Cum te simți?

— Bine, Nina, dar de ce faci mutra asta tristă? Nu cumva devii și tu prăpăstioasă, ca Bambú?

— Dar somnul ăsta, Mody… Eu…

— Fir-ar să fie, Nina, mi-e bine. A confirmat și prietenul tău.

— Mda, eu, ca prieten, am mare încredere în Marco, dar ca medic, mult mai puțină.

— Nu mă mai rușina în fața Modestei, Nina! Am fost medic și când eram în armată.

— Da, în Africa, ce să spun, asta garanție! Și, pe urmă, parcă ar fi fost ieri! Oi fi uitat de tot.

— Medic te naști, cum te naști denigrator, așa se zice?

— Da, și știi bine.

— Denigrator ca tine.

— Nu poți să spui asta, eu, în ceea ce privește fizicul, vorba lui Carluzzu, te apreciez mult. Oh, Mody, e un spectacol să umbli cu Marco, toată lumea se întoarce să-l privească.

— Clasă, Nina, am clasă, n-ai ce-i face!

Glumesc de parcă s-ar cunoaște de ani de zile și spre uimirea mea mă trezesc ascultându-i vocea, care îmi sună în urechi ca un refren cunoscut cândva și apoi uitat.

— Pare unul de-ai noștri, nu-i așa, Modesta?

— Chiar, cum l-ai cunoscut?

— Pe acoperișuri, pisoiule… Ce naiba, uite ce târziu s-a făcut! Chestia cu acoperișurile mi-a adus aminte că am o întâlnire. Mă duc să mă îmbrac… Nu, Marco, de ce te-ai ridicat? Tu mai rămâi, îl pun pe grădinar să-mi cheme un taxi.

Aș vrea să mă întorc și eu cu Nina, pentru că norii supără acum fruntea Profetului, iar profilul acela te sperie când se înfurie. Dar Marco tace, tăcerea lui transmite unde cunoscute, știe probabil totul despre noi, dacă poate să șoptească liniștit:

— Eu sunt de aceeași părere cu Nina. Găsesc mult mai plăcută vila asta decât pe cea de la Carmelo. Bambú a făcut bine s-o cumpere înapoi. Nu pot să uit cu ce bucurie în ochi mi-a spus: „Duceți-vă să vedeți, Marco, duceți-vă să vedeți ce frumoasă e vila tinereții noastre! O să vedeți, fiecare odaie mai răsună și acum de cântecele și de jocurile noastre“. Și pe urmă, e o modalitate de a păstra ceva în mijlocul acestei curse spre distrugere, care i-a prins pe toți. Vreau s-o fotografiez, Bambú mi-a dat permisiunea.

Nu am chef de vorbă, poate că au motive să fie îngrijorați pentru mine; cu mare greutate mă aud rostind:

— Of, Marco, nu cumva și dumneavoastră vă delectați regretând trecutul? E aproape o modă regretul ăsta, mare pacoste.

— Nu, nu regret nimic din trecut, dar de multă vreme am înțeles ce

minciună se ascunde sub cuvântul „progres“ și mă consolez umblând prin lume să fotografiez lucrurile care în curând vor dispărea… Ultimele birturi din Roma, ultimele cârciumi… Am sute de poze din Civita…Au demolat acolo stradă cu stradă, casă cu casă.

— Cum de vorbiți așa de bine italiană?

— E simplu, mama era siciliancă și tata, englez. Iar în bătălia pe care o duc totdeauna părinții ca să te acapareze a câștigat mama, asta-i tot. Iar câștigul ăsta a implicat refuzul unei specializări în medicină, cum voia tatăl meu, și întoarcerea în raiul matern.

— Bietul Marco, probabil că v-a costat scump alegerea asta!

— Ca pe orice outsider: foame, meserii de tot felul, aventuri.

— Acum mi-aduc aminte, Nina a insistat mult iarna asta să vă cunosc și, ca să mă ispitească, zicea: „Marco al meu e tot numai aventură!“

— Nina exagerează, în fond nu-s decât un fotograf… Dar dumneavoastră vă e frig, Modesta.

Da, mi-e frig și, recunoscătoare pentru tăcerea lui, îl las să-mi ia mâinile și să mă ajute să mă ridic de pe nisipul care s-a făcut umed sub spinarea mea. Când ajung în picioare, simt că mi se învârte capul — trebuie să fie de rău cu mine — și nu mă mir deloc că el mă ține strâns la pieptul lui, ca să mă sprijine. Poate că Certa a vrut să-mi dea întâlnire chiar aici, pe plaja noastră, plină încă de strigătele copiilor, de fâlfâitul fustelor albe ale lui Beatrice, de vocea lui Carlo, de pasul lent și grijuliu al lui Pietro. S-ar putea.

Deschid ochii ca să descifrez mesajul acela, dar întâlnesc o privire calmă, părând să asculte o melodie oarecare. Privirea aceea mă trage spre ea, mă face să-mi pun capul pe umărul lui Marco, ca să ascultăm împreună.

— Ai o intensitate a vieții, Modesta, că acum înțeleg de ce m-am ținut pe urmele tale tot anul ăsta.

— M-ai urmărit, Marco?

— Da. Nu că aș fi fost pe deplin conștient. Îmi trezise foarte tare curiozitatea felul tău de a vorbi, felul tău de a tăcea. Și adineauri tăceai, dar ți se putea observa pe chip că te gândești la ceva. La ce, Modesta?

— M-a apucat o intensă curiozitate cu privire la moartea mea. Mda, ca și cum aș citi în acest cuvânt o altă aventură biologică, o altă metamorfoză care ne așteaptă, Marco, pe mine, pe tine, pe Nina.

— Pe mine mă sperie…

— Desigur, dar e și marea curiozitate de a afla. Tu ești bărbat, Marco, nu cunoști în trupul tău, sau poate știai, dar în graba de a acționa ai uitat, metamorfozele materiei și tremuri un pic la auzul acestui cuvânt. Dar, dacă te lipești de mine, eu, ca femeie, te voi ajuta să-ți amintești și să nu te mai temi de ce trebuie să se schimbe ca să poți fi viu mai departe.

Strângându-se în mine, tremurul îi dispare, iar între corpul lui și al meu urcă în valuri eterna căldură încărcată de fiori, plăcerea care îi dilată privirea ațintită într-a mea. Acum înțeleg, multe lucruri am învățat de-a lungul vieții, dar niciodată să previn iubirea… Se poate preveni iubirea, Mimmo? „Poți să previi înțelegerea celorlalți, faptele istoriei, chiar și destinul — fie, admit, chiar și destinul — dar iubirea, niciodată!“ Iar dacă nu-mi spunea Carmine, de unde puteam eu să știu că indiferența pe care credeam că o încerc față de bărbatul acela, lipsa de chef, plictiseala nu erau altceva decât tentative de a fugi de acea angajare misterioasă, care trezește totdeauna teamă și pe care niciun bisturiu al speculației omenești n-a reușit încă să o secționeze?

— Oare cum puteam eu să ți-o spun, Modesta, dacă nu știam încă? Dar acum că am descoperit asta, dacă vrei, putem să ne ținem companie o vreme. De mulți ani sunt singur și e obositor să umblăm singuri prin lume. Vrei să vii cu mine?

Aşa se face că viaţa mi-a oferit, cu complicitatea Ninei, cel mai frumos cadou pe care și-l putea închipui o minte de copil. Iar datorită acelui bărbat pe care îl crezusem în mod greșit un fost golden boy îmbătrânit în trai bun și plictis, am aflat, zi după zi, an după an o bogăție de experiență și de cunoaștere pe care numai un trup adult o poate avea.

De la el am aflat că nu-mi cunoșteam insula, trupul ei puternic și tainic, calda ei suflare nocturnă, care unește piatră cu piatră până când sudează într-un bloc unic sufletul zidurilor, respirația mistică ce ține în viață coloanele templelor și le face să palpite la apus de soare: „Aici, Mody, aici, unde se lărgește piatra, e locul prin care respiră coloana și se produce efectul optic de levitație“; tăcerea albă a năvoadelor abandonate, exilate și de mare, și de oameni, dar cutreierate de fantomele peștilor care se opresc în ele să-și caute motivul vieții și al morții, curenții veșnici ai mărilor, care se întâlnesc

în jurul insulei și când o strâng, când o eliberează, schimbându-și mereu intensitatea și culoarea: „Fâșia de acolo, de culoarea smaraldului, e marea Africii“.

De la el am învățat arta pe care n-o cunoșteam încă de a intra și a ieși de pe pământul meu, călătorind prin mai multe continente și oceane, pentru a-l regăsi apoi nou și tot mai bogat în amintiri și senzații stratificate. Ce să mai spun despre serile și nopțile noastre? De-aș putea să le opresc în loc! Acest fel de a ne regăsi singuri, mână în mână, ochi în ochi, povestindu-ne impresii, intuiții, cuvinte?

— Se vorbește mult despre prima iubire, nu, Marco? Minciuni, ca tot restul.

— Așa e, Modesta, nici eu nu mi-aș fi închipuit. Din păcate, trebuie să ajungă omul la vârsta noastră ca să afle. Ai văzut azi, pe pod, cum se uitau la noi tinerii aceia? Aproape că am fost tentat să le spun asta, dar nu m-ar fi crezut.

Nu, nu se poate comunica altcuiva această bucurie plină de entuziasmul vital de a sfida timpul în doi, de a fi împreună în dilatarea lui, trăindu-l cât mai intens cu putință înainte să vină ceasul ultimei aventuri. Iar dacă băiatul meu bătrân se întinde acum peste mine cu frumosul său trup, greu și ușor, și mă posedă cum o face în acest moment, ori mă sărută între picioare, cum făcea atunci Tuzzu, mă trezesc gândind în mod bizar că poate moartea nu va fi decât un orgasm deplin ca acesta.

— Dormi, Modesta?

— Nu.

— Te gândești?

— Da.

— Povestește, Modesta, povestește.

Roma, 1967-1976